

G

g [1. litera oznaczająca spółgłoskę g; 2. spółgłoska tylnojęzykowa, dźwięczna, twarda; 3. litera oznaczająca w numeracji porządkowej: siódmy; 4. piąty dźwięk w podstawowej skali diatonicznej] – g (*kemény zöngés mássalhangzó és jele*); (*zene*) g; a törzsskála ötödik tagja; (*fizika*) gyorsulás jele

g = gram [symbol jednostki masy *gram*] – g = gramm

g. = godzina – ó. = óra

3G UMTS - Trzecia generacja komórkowa [UMTS (*Universal Mobile Telecommunications System*)] – G3 (*Generation 3*) - 'G3' harmadik generációs mobil kommunikáció [UMTS technológiára alapozott vezeték nélküli adatkommunikáció; a GSM, GPRS, stb. mobil technológiákat követő, lényegesen nagyobb adattömegek átvitelére alkalmas technológia]

Gabaon * Gibeon – Gibeon

Gabaonitowie * Gibeonczycy – gibeoniták

gabardyna [1. tkanina wełniana lub bawełniana tkana w skośne prążki; 2. popularna tkanina o gęstym splocie skośnym. Może być wełniana lub bawełniana. Charakterystyczne są dla niej cieniutkie skośne prążki widoczne na powierzchni. Z gabardyny wełnianej szyje się płaszcze, kurtki oraz kostiumy, gabardyna bawełniana przeznaczona jest na letnie ubrania i odzież turystyczno – sportową. 3. tkanina wełniana, prawie nieprzemakalna, używana na płaszcze damskie i męskie.] – gabardin, börberi (*szövet*) [1. Nagyon tömör, sima szövet meredek diagonál rajzolattal, amely a sávolykötés és a nagyon vastag láncfonal alkalmazásával jön létre. 2. Nagyon sűrű, fényes szövet meredek átlós képpel. 3. Nagyon tömör, sima szövet meredek diagonál rajzolattal, amely a sávolykötés és a nagyon vastag láncfonal alkalmazásával jön létre.]

gabardyna (1) [wełniana gabardyna jest cienka, średnio grubą, grubą tkaniną produkowaną z przędzy zgrzebnej diagonalnym lub diagonalnym pochodnym splocem. Stosowana na spodnie, męskie garnitury, damskie sukienki i płaszcze.] – gabardin (gyapjú) [Finom, vastag, közepes súlyú vagy nehéz, meredek sávoly- vagy reformkötésben szőtt gyapjú típusú szövet. (Gyakran burberrynek is nevezik.) Férfiöltönyöket, kabátokat

készítenek belőle, utóbbi esetben a szövetet víztaszító kikészítéssel is ellátják.]

gabardyna (2) [jedwabna gabardyna jest grubą i ciężką tkaniną. Jest stosowana na damskie sukienki i kostiumy.] – gabardin (selyem) [Organzin lánc- és tréma vetülékfonalából meredek sávolykötésben szőtt selyemszövet. Női ruhák készítésére használják.]

gabardyna (3) [gabardyna z cienkiej bawełnianej przędzy jest bardzo grubą i ciężką tkaniną; o diagonalnym splocie. Jest merceryzowana, i ma wykończenie wodoodporne . Stosowana na damskie sukienki i płaszcze, najczęściej przeciw deszczowe.] – gabardin (pamut) [Pamutból készült sűrű, nehéz szövet. Finom fonalából készül meredek sávolykötésben. Mercerezik és esetleg víztaszító kikészítéssel látják el. Kabátok, blézerek, nadrágok, kosztümök alapanyaga.]

gabardyna (4) [nazwa dla grubej tkaniny, charakterystycznej dzięki wyraźnym, skośnym prążkom. Nazwa pochodzi z języka francuskiego "Gabartin" – jest to nazwa salonu mody, który jako pierwszy produkował tego typu tkaninę. Nazwa może także kojarzyć się z angielskim słowem "gabardine" – długi, luźny płaszcz, który noszony był przez księży i Żydów.] – gabardin [Finom, vastag pamut , gyapjú vagy selyem típusú szövetek gyűjtőneve, amelyeket hangsúlyozottan bordázott felület jellemez. Egyes források szerint az elnevezés a francia Gabartin divatszalon nevéből ered, itt használtak először ilyen szövetet. Más források az elnevezést az angol "gabardine"-ből származtatják, ami a középkorban viselt hosszú, bő szabású kabát elnevezése volt.]

gabardynowy, -a, -e – gabardin-, börberi-

gabaryt [1. każdy z wymiarów zewnętrznych przedmiotu; 2. najwyższa linia poziomu zasadniczej bryły budynku lub zespołu budynków] – (*műszaki*) úrszelvény; térméret, körméret, belvilág, szerkesztési szelvény, körvonal, rakszelvény (*vasútnál*); úrszelvényminta; minta, forma, sablon

gabaryt drogowy [wymiar pojazdu drogowego wraz z ładunkiem, regulowane odpowiednimi przepisami ze względu na bezpieczeństwo jazdy] – közúti úrszelvény ,útszelvény, az út úrszelvénye

gabaryt kolejowy – vasúti úrszelvény

gabarytowo – körvonalasan, úrszelvényileg

gabarytowy, -a, -e [przymiotnik od: gabaryt (np. gabarytowe rozmiary budynków, lampa gabarytowa)] – úrszelvény-; mintára, modellre vonatkozó

Gabbata (wzniesienie) [jest to aram, nazwa dla miejsca wyżej położonego niż zwyczajny bruk; płaszczyna, na której sądzono publicznie ludzi. Druga nazwa 'Litostrotos' oznacza to samo i jest słowem greckim.] – GABBATA (magaslat) [Törvényező hely, melyet "kőpadolat"-nak ("márványkövezet"-nek) neveznek; itt hallgatta ki és ítélte el Pilátus Jézust (Jn 19,13).]

gabella [Spadek po cudzoziemcu zmarłym bezdzietnie stawał się zawsze kadukiem, bo do niego krewni cudzoziemcy nie mieli prawa. Dopiero w roku 1768 zniesiono to *jus albinagii* i dozwolono krewnym zagranicznym poszukiwać spadku z potrąceniem tylko jego dziesiątej części, która nazywała się *gabellą* lub częścią detrakcyjną, na skarb pobieraną. Miasta: Kraków, Wilno, Poznań i Lwów miały przyznane sobie prawo pobierania gabelli na własną korzyść.] – (dawno) külföldi állampolgárok hagyatéka

gabinecik – kisebb dolgozószoba, irodácska, szalonocska

gabinet [1. pokój przeznaczony do pracy umysłowej; też: komplet mebli stanowiący wyposażenie takiego pokoju; 2. pomieszczenie przeznaczone do specjalnej pracy zawodowej lub naukowej; też: wyposażenie takiego pomieszczenia; 3. pomieszczenie, w którym umieszczono zbiór eksponatów, okazów itp.; 4. zespół członków rządu; 5. odosobniony pokój w restauracji] – dolgozószoba, munkahely (*kancelaria*) iroda, szalon; gyűjtemény, kiállítás, szertár; (*komplet ministrów*) kabinet, kormány; (*med*) rendelő

gabinet anatomiczny – bonctani gyűjtemény

gabinet dentystyczny – fogorvosi rendelő

gabinet figur woskowych [muzeum, w którym można oglądać woskowe figury wyobrażające znane osoby] – panoptikum

gabinet koalicyjny [*zob.* rząd koalicyjny] – koalíciós kormány

gabinet kosmetyczny – kozmetikai szalon

gabinet lekarski – orvosi szoba

gabinet luster [w lunaparku: pomieszczenie wyposażone w specjalne lustra, zniekształcające ludzkie postacie] – tükrös szoba (*vidámparkban*)

gabinet ministra – a miniszter dolgozószobája

gabinet mniejszościowy *zob.* rząd mniejszościowy] – kisebbségi kormány; a kisebbségi pártból alakított kormány

gabinet okulistyczny – szemészet

gabinet pracy – dolgozószoba

gabinet większościowy [*zob.* rząd większościowy] – többségi kormány

gabinet zabiegowy – kezelőhelyiség, kezelő

gabinetowy, -a, -e – kormányra vonatkozó, kormány-; díszes, nagyalakú

gablot, gablotka [1. oszklona szafka służąca do wystawiania eksponatów, towarów oraz do zamieszczania ogłoszeń; 2. *pot.* samochód osobowy] – üvegszekrény, vitrin, tárló; kiállító vitrin; (*átv.*) személyautó, személygépkocsi

Gabriel (hebr. גַּבְרִיֵּאל, arab. جبرائيل / ج برائيل) (mąż Boży) [1. imię męskie pochodzenia semickiego. Wywodzi się od hebrajskiego słowa oznaczającego "mąż boży". Imię jednego z archaniołów, który zwiastował Najśw. Pannie Marii a jeszcze wcześniej przepowiedział Zachariaszowi narodziny jego syna - Jana Chrzciciela. Według islamu to Gabriel podyktował Koran prorokowi Mahometowi. Jest patronem: telegrafu, radia, telewizji, teledetekcji, dyplomatów i posłańców. 2. istota anielska. Ukazał się Danielowi jako mąż mówiący głosem ludzkim. Był posłany do Daniela do wytłumaczenia mu wizji barana i kozła i objawienia proroczego znaczenia siedemdziesięciu tygodni. Anioł Gabriel był także posłany do Marii, matki Jezusa i do Zachariasza, ojca Jana Chrzciciela, aby tym oznajmić urodzenie się ich Synów.] – Gábor [héber eredetű férfinév, a Gabriel magyar változata. Jelentése *Isten bajnoka, Isten embere*. A Gábor név női párja a Gabriella. A legtöbb idegen nyelv a Gabriel alakváltozatot használja.]; GÁBRIEL (Isten embere vagy hőse; Isten a hős, Isten erős) [Angyal, aki Isten különleges követe volt; Dánielnek (3), Zakariás (28) papnak és Máriának (1), Jézus anyjának közvetítette Isten üzenetét (Dán 8,16; 9,21; Lk 1,11.19.26-38).]

Gabriela [żeńskie imię pochodzenia semickiego, odpowiednik męskiego imienia Gabriel.] – Gabriella [női név, a Gabriel férfinév latinos nőiesítése. A Gabriella férfinévparja a Gábor. Jelentése: *Isten embere, Isten bajnoka.*]

Gabrysia – Gabika, Gabi

Gabrys – Gabi, Gáborka

gacek [*pot.* nietoperz] – denevér; hosszúfülű denevér

gacek wielkouch [1. **Nocek Bechsteina** (*Myotis bechsteini*); 2. **mały nietoperz o bardzo dużych uszach**] – nagyfülű denevér v. Bechstein egérfülű-denevére (*Myotis bechsteini*)

gach [1. *pogard.* **kochanek**; 2. *łow.* **zając samiec**] – (*dawno*) szoknyavadász, szerető; him, nyúl, bak

gacić [1. *daw.* **okładać ściany domu mchem, słomą, liśćmi itp.**; 2. **ocieplać, izolować**] – gátat v. töltést építeni v. javítani v. megerősíteni; (*konyhófalat*) mohával, lombbal kitömni, (sárral) betapasztani

gacie [1. **potocznie o majtkach**; 2. **spodnie chłopa węgierskiego**] – gaty, alsónadrág

gać [1. *daw.* **material służący do gacenia**; 2. w mowie staropolskiej oznacza groblę z faszny zwykle między dwoma plotami robioną] – gátanyag, rózsegát, póżsgát, rózsetöltés

gad [1. **zwierzę zmiennocieplne, przeważnie jajorodne, o skórze pokrytej łuskami, tarczami lub płytkami**; 2. *pot.* **o zwierzęciu budzącym obrzydzenie, grozę**; 3. *pogard.* **o człowieku złym, fałszywym**] – csúsómászó, hullő; (*átv.*) aljas ember, féreg (*gadzina*)

Gad (gotowy do walki, hufiec, także fortuna) [1. **Siódmy syn Jakuba i pierwszy Zylpy służebnej Lei. Błogosławiony przez Jakuba; przez Mojżesza. Przy opuszczaniu Egiptu pokolenie jego liczyło 45 650 zdolnych do boju mężczyzn, a 40 500 przy końcu wędrówki po puszczy. Pokolenie Gad nie wkroczyło do Ziemi Obiecanej, ale zostało po wschodniej stronie rzeki Jordan razem z pokoleniem Ruben i połową pokolenia Manassesza. Te pokolenia były pierwsze z tych, co dostały się do niewoli asyryjskiej, co się stało około roku 740 przed Chrystusem. Symbolizują chrześcijan, którzy wprawdzie nawrócili się do Pana, ale nie chcą całkowicie kroczyć po drodze przygotowanej dla nich. 2. Prorok; był z Dawidem. On powiadomił Dawida o karze, która go miała spotkać za liczenie narodu.] – GAD (szerencse, jó sors; beható, ostromló) [1. Jákób (1) hetedik fia (1Móz 30,11); a tőle származó törzs Kánaán (2) elfoglalása után a Jordán keleti partvidékén telepedett le. 2. Próféta, Dávid élettörténetének írója (1Sám 22,5; 2Sám 24,11-18; 1Krón 29,29). 3. Kánaánita sors-istenség (Józs 11,17; 12,7; 13,5; 15,37; Ézs 65,11).]**

gada (z niemiec. *Gaden*) [tak nazywano niekiedy piętra domowe] – (*ném*) gada; (*dawno*) konyha melletti kamara; kamara [lakóházban

levő vagy szabadon álló tároló hely gabonaneműeken és élelmiszereken kívül a háztartás és a gazdaság viteléhez szükséges anyagok, felszerelések részére. Emberi tartózkodásra is alkalmas. Némely vidéken éjszakáznak benne, és bár gondosan védik az időjárás viszontagságaitól, sohasem fűtik (→ lakókamra). Régies elnevezései: *kamara, kamora, kamura, komora, komra.*]

gadacz – fecsegő, szószátyár, bőbeszédő ember

gadać [*pot.* **mówić, rozmawiać, opowiadać**] – fecsegni, csacsogni, csevegni; beszélni, beszélgetni, társalogni; dumálni; hadarni; kifecsegni

gada, aby gadać – csak azért beszél, hogy beszéljen v. hogy a szája járjon

gada jak do kamienia – mintha a fálnak beszélne

gadać jak w malignie – félrebeszélni

gadać na kogoś – *vkire* rosszat mondani, kibeszélni *vkit*

gadać na wiatr – a levegőbe beszélni, beszél a nagyvilágba, hiába beszél; falra hányja a borsót

gadać od rzeczy – mellébeszélni; eltérni a tárgytól, ostobaságot becsegni (beszélni) össze; összecisza beszélni, félrebeszélni, (beszédben) eltérni a tárgytól; *átv.* hasalni

gadaj zdrow! – hiába beszélsz!

gadanie, gadania – fecsegés, locsogás, csevegés, pletykálás, terefere

gadanina [*pot.* **mówienie o czymś nieważnym**] – szóbeszéd, szószaporítás; üres beszéd v. fecsegés; pletyka

Gadara * Giergezeńczycy, Gadareńczycy – GADARA [1. A Dekapolis (Tízváros) egyik városa, nem messze a Genezáret-tó délkeleti végétől. Itt éltek azok az ördöngösök, akiket Jézus meggyógyított (Mk 5,1; Lk 8,26.37; Mt 8,28). Lakóit gadarénusoknak nevezték. 2. a keleti Jordán-vidék hajdani városa; Jannaeus Sándor, makkabeus király elfoglalta a szirusoktól, de Kr. e. 63. Pompejus megszakadította a zsidó uralomtól. G. azután a Dekapolis szövetségébe lépett, azután Augustus odaajándékozása folytán Herodes uralma alá került. Gadara virágzó város volt, hellén stílusban, legnagyobb részt pogány. Területe Galilea keleti határát képezte s egész a Genezareth tóig terjedt. Később a Rómától függő Ghassamida-fejedelmek uralma alá került, kik közül I. Geble egy nagyszerű vízvezetékét építtetett belé (ma Kanatir Fircaun) Nukratól (Haurom) egész G.-ig. Hires volt meleg forrásairól (ma el-hami) a Hieromice völgyében (ma Jarmuk, ugy Sericat el-Menadire). G. rommaradványai igen fontosak (templom, színház stb.); a nagy

kiterjedésü temető mellett (ma Chirbet Dsadur) fekszik egy kis falu: Mukes.]

Gadareńczycy * Giergezeńczycy – gadarénusok

gadatliwość – bőbeszédűség, szószátyárság, szószátyárkodás

gadatliwy, -a, -e [lubiący dużo mówić] – beszédes, fecsegő, bőbeszédű, szószátyár

gadka [1. *pot.* rozmowa, mowa, powiedzenie; 2. *pot.* plotka, pogłoska; 3. *daw.* bajka, podanie, opowieść] – rövid beszéd, szóbeszéd, pletyka, hír; (*bajka*) mese; találós kérdés (*zagadka*)

gadka chodzi po mieście – az a hír járja városzerte; azt beszélnek városzerte

gadnąć – találni

gadolin – (*vegytan*) gadolinium (Gd); elem, ritka földfém

gadu-gadu [wykrzyknik nazywający odgłosy długiej rozmowy] – terefere, lárifári, blabla, triccs-traccs; (*ige*) eldiskurálni, pletykálni

gadulska – (*tréf.*) kereplő, bőbeszédű nő

gadulski – bőbeszédű ember

gadulstwo – bőbeszédűség, szószátyárság, fecsegés

gadula [*pot.* człowiek bardzo gadatliwy] – fecsegő, pletykás, szószátyár

gady – hüllők

Gady (szczęśliwy) [ojciec Menachema, zabójca Szalluma, króla Izraela (około roku 758 przed Chrystusem)] – GÁDI (szerencsém, a szerencsés) [Menáhemnek, Izrael királyának apja (2Kir 15,14-20): Menachem uralma Izraelben (743-738), Királyok II. könyve 15,17: *Júda királyának, Uzijának 39. évében Gadi fia, Mena- chem lett Izrael királya Szamariában, tiz esztendőre.*]

gady latające [gady żyjące w erze mezozoicznej] – (hist.) repülő hüllők

gadzi, -ia, -ie – hüllő-

gadzina [1. *pot.* zwierzę pełzające; 2. *obraźl. o człowieku podłym*] – csúszómászó, hüllő (*gad*); (*átv.*) fűreg, csúszómászó, (*állat*) jószág, baromfi

gadzinowy, -a, -e – csúszómászó-, zug-

gadzinowa prasa – (*átv.*) megvesztegetett, megvásárolt sajtó

gadzinówka [prasa będąca na usługach okupanta] – (*dawno*) (titkon pénzelt) kormánylap, lengyelelles lap

gadżet, gadżet [ang., wym. gadżet] [1. niewielki przedmiot, zwykle niepełniący funkcji użytkowej; 2. przyrząd, mechanizm, urządzenie, zazw. małych rozmiarów, będące nowością techn., udogodnieniem, często stanowiące element (dodatek usprawniający) większego mechanizmu,

np. **samochodu.**] – (*ang.*) gadget; kis reklámtárgy

gadżet reklamowy – szórólap, szóróanyag

gafa [niezręczny postępek, niestosowne odezwanie się] – melléfogás, gikszer, elszólás

gafel, gaf (*rożec*) [drzewce będące najbardziej charakterystycznym elementem w ozaglowaniu gaflowym, które wzięło od niego nazwę; 2. ukośne ruchome drzewce, wsparte jednym końcem o maszt, podnoszone w celu rozpięcia żagli] – ferde irányú fa vitorlarúd;

gafłowy, -a, -e – ferde vitorlarúd-

gag [1. zaskakujący chwyt komediowy stosowany w filmie, w teatrze; 2. dowcip sytuacyjny] – (*ang.*) gag; váratlan fordulat, tréfás ötlet v. bemondás (*színmű, film*)

gagat [czarny, lśniący mineral, będący odmianą węgla brunatnego] – (*ásvány*) gagát; bitumennel teleszivott barnaszén

gagatek [1. *pot.* o kimś, kto jest zdolny do nieoczekiwanych wybryków; 2. *daw. pieszczoch, maminsynek, ulubieniec*] – kedvenc, anyámsszony katonája, kényeskedő v. nyimnyám ember, puhány

gagatowy, -a, -e – gagát-

gagman [wym. gagem] [pracownik wytwórni filmowej, którego specjalnością jest wymyślanie gagów] – (*ang.*) gagman; ötletember; olyan film-, ill. színházi alkalmazott, akit ötleteiért fizetnek

gagowy, -a, -e – gag-

gaiczek - ligetecske, berkecske, cserjéske

gaik [1. mały gaj; 2. zielona gałąź lub drzewko przybrane ozdobami, obnoszone po wsi podczas słowiańskiego obrzędu witania wiosny; 3. (*dawno*) obchód ludu polskiego, witający wiosnę czyli nowe lato, znany w różnych, okolicach pod nazwami: *gaj, gaik, maj, maik, nowe lato, nowe latko, turzyce, odbywający się zwykle we wtorek po Wielkiejnocy lub na Zielone Świątki a niekiedy niezależnie od tych świąt, w pierwszych dniach Maja.*] – liget, berek, cserjés

Gailardia, dzianwa (*Gaillardia* Foug.) [rodzaj z rodziny astrowatych. Należy do niego około 30 gatunków pochodzących głównie z Ameryki Północnej (USA), dwa tylko gatunki pochodzą z Ameryki Południowej. Gatunkiem typowym jest *Gaillardia pulchella* Foug] – kokárdavirág (*Gaillardia*) a őszirózsafélék (*Asteraceae*) családjának őszirózsafarmák (*Asteroideae*) alcsaládjába tartozó növényfaj. Egyéves és évelő növények tartoznak ide. 15-29 Észak- és Dél-Amerikában honos,

szarazságtűrő faja mellett, számos hibrid is található kerti termostésben. A nemzetség tudományos nevét M. Gaillard de Charentonneau-ról, a botanika 18. századi patrónusáról kapta. Köznapi neve a kokárdához való hasonlóságára utal.]

Gaillardia oścista (*Gaillardia aristata* PURSH.) – Évelő kokárdavirág (*Gaillardia aristata*)

Gaillardia pełna (*Gaillardia pulchella*) – Egynyári kokárdavirág (*Gaillardia pulchella*)

Gaillardia aristata

gaj [niewielki las lub grupa drzew dziko rosnących] – erdőcske, kis erdő, berek; berek, liget, pagony, cserjés

gaj oliwy – olajliget

gaj topolowy – nyárfaliget

Gaja, Gaia [1. *mit. gr.* Ziemia, matka bogów, tytanów, cyklopów i gigantów, uosobienie płodności i macierzyństwa; 2. Ziemia wraz ze wszystkimi żyjącymi na niej organizmami, postrzegana jako jeden harmonijny organizm] – (*gör.*) Gaia, (*lat.*) Gaea; az anyaföld megtestesítője, az élet és a halál körforgásának jelképe [Az őselemek egyikeként Gaia testesítette meg a földet, ő volt a földanya. Az ősi zűrzavar és sötétség, Khaosz gyermeke. Testvére volt Erósz és Tartarosz.]; a Föld megszemélyesítője a rajta lévő élő szervezetekkel együtt

gajdy [ludowy instrument muzyczny dęty] – (*zene*) duda

Gaje Święte [U wszystkich ludów gaje święte jako przybytki istot nadziemskich poprzedziły świątynie. Gaj ogrodzony stanowił najpierwotniejszy przybytek bogów a budownictwo gotyckie w gęstych filarach i sklepieniach żebrowych swoich świątyń naśladowało jakby wyniosłe drzewa i konary, ocieniające w ich głębi ołtarz. Drzewa gajów tych były poświęcone i nietykalne, a dostęp do świętej zagrody pogan wzbroniony obcym i utrudniony swoim.] – szent ligetek

gajowiec żółty (*Galeobdolon luteum*) [1. gatunek rośliny wieloletniej należący do rodziny jasnotowatych 2. roślina o ciemnozielonych liściach w białe plamy i o

żółtych kwiatach] – Sárgeárvacsalán (*Galeobdolon luteum*)

gajowy [pracownik nadleśnictwa chroniący przydzieloną mu część lasu przed szkodami] – erdőkerülő, erdész, erdőőr

gajowy, -a, -e – cserjés, ligeti, erdei

gajówka [1. budynek, w którym mieszka gajowy; 2. *zob.* pokrzewka ogrodowa] – erdőszlak, erdősház, erdőszkunyhó; (*állat*) poszáta, papfülemüle

Gajówka, pokrzewka ogrodowa (*Sylvia borin*) [mały ptak wędrowny z rodziny pokrzewkowatych] – kerti poszáta (*Sylvia borin*) [a madarak osztályának verébalakúak (*Passeriformes*) rendjébe és az óvilági poszátafélék (*Sylviidae*) családjába tartozó faj]

Gajus (ziemski) [1. Chréścijanin, Macedończyk, towarzysz Pawła, którego wraz z Arystarchem podczas rozruchów w Efezie zabrano do teatru. 2. Nawrócił się w Derbe; także towarzysz Pawła. 3. Koryntianin ochrzczony przez Pawła. 4. Chréścijanin nawrócony przez głoszenie Ewangelii przez Jana. Do niego Jan napisał jeden z najkrótszych listów w Biblii.] – GÁJUS (földi, földi ember; örvendezek) [1. Macedóniai keresztyén férfi, Pál útítársa, aki az efézusi zendüléskor veszedelembé került (ApCsel 19,29). 2. Derbébeli férfi, aki Pált Macedóniából Ázsiába kísérté (ApCsel 20,4). 3. Korintusi férfi, akit Pál megkeresztelt, s akinek házánál a gyülekezet összejött (1Kor 1,14). 4. János 3. levelének címzettje (3Jn 1).]

gal [1. pierwiastek chemiczny, srebrzysty, dość miękki metal; (n.lc. *gallium* od *Gallia* kraina Galów, obejmująca gł. tereny obecnej Francji – kraju odkrycia pierwiastka) *chem.* <s.> Ga, pierwiastek chem. o l. at. 31, należący do grupy borowców odkryty w 1875 r.; srebrzystobłękitny metal krystaliczny z polyskiem, twardy, kruchy i trujący; średnio aktywny chem., na zimno reaguje jedynie z fluorowcami, łatwo roztwarza się w wodzie królewskiej; stosowany jest w produkcji półprzewodników, np. GaAs (diody laserowe), GaSb, GaP, także jako

dodatek do wyrobu niskotopliwych stali, w medycynie, stomatologii i technice jądrowej.] – (*vegytan*) gallium (Ga); vegyi elem; kékesfehér színű ritka fém; alacsony fagyponcja magas forráspontja miatt kvarchőmérőkben használgák (*Gallia*, Franciaország latin nevéből)

gal (naz. *Galileo Galilei* – *Galileusz*, wł. astronom i filozof, 1564–1642) [1. fiz. <s.> gal, jednostka przyspieszenia liniowego w układzie CGS równa 1 cm/s^2 nazwana na cześć Galileusza; 2. jednostka przyspieszenia ziemskiego (liniowego) równa 1 cm/s^2] – gal [Az SI mértékegység m/s^2 , de a gravitációs mérések gyakorlatában gal egységet használnak: $1 \text{ gal} = 1 \text{ cm/s}^2$. Gal, cm/s^2 , $\equiv 10^{-2} \text{ m/s}^2$]

gal [symbol jednostki objętości *galon*] – *gallon*

gala [1. uroczystość z udziałem oficjalnych gości; 2. uroczysty strój; 3. dekoracja statku lub okrętu banderami, proporcami i flagami w czasie uroczystości] – (*sp.*) gála; 1. díszünnepély, díszes, ünnepélyes külsőség; gálaest; 2. díszruha, ünnepi öltözet, teljes dísz

Galaad * Gilead - GILEÁD (szirtes, szakadékos vidék, a tanúbizonyság körakása).

Galaadyci * Gilead – gileáditák

Galacja (gr. *Galatike*, łac. *Gallograecia*) [w starożytności kraina w centralnej Azji Mniejszej, położona wokół dzisiejszej Ankary, nazwana tak przez Rzymian od nazwy Galatów, przybyłego w ten rejon w III w. p.n.e. odłamu celtyckiej armii Brennusa, która splądrowała w roku 279 roku p.n.e. Macedonię, Tesalię i Epir. Po klęsce zadanej Celtom przez Antygona Gonatasa w bitwie pod Lizymachią część wojowników z rodzinami (ok. 20 tys. ludzi) przeprowała się do Azji Mniejszej. W 275 roku p.n.e. Antioch I Soter, w wyniku zwycięskiej bitwy, zepchnął Galatów na tereny, na których powstała później Galacja. Około 49 roku misyjne podróże do Galacji odbył Paweł z Tarsu, autor *Listu do Galatów*. Język celtycki przetrwał w Galacji do ok. 400 roku] – GALÁCIA v. Galatia vagy Gallograecia (görög betűkkel: Galatia, Gallogaicia) [1. Eredetileg Kisázsia központi részének északi felében elterülő vidék, ahol a galaták letelepedtek; később Kisázsia középső részében fekvő római tartomány neve, amely Kr. e. 25-ben keletkezett. A pisidiai Antiókhia (2), Ikónium, Listra és Derbé városok igazgatásilag ide tartoztak. Pál ezt a nevet használja (1Kor 16,1; Gal 1,2; 2Tim 4,10), és Péter is utal erre (1Pt 1,1). Valószínűleg a tartomány egészét értik rajta.

2. ókori Anatóliai ország a mai Törökország területén. Nevét lakóiról, a kelta galatákról kapta, akik i. e. 278-ban a Balkán területére szervezett kelta hadjáratok részeként átkeltek a mai Boszporuszon, majd végigdúlták Anatóliát. Az ország i. e. 25-ben római provincia lett. A galaták az egész császárkoron keresztül megtartották kelta jellegüket, Szent Jeromos korában (3.–4. század fordulója) még kelta nyelven beszéltek.]

Galacjan, List Do [1. List do Galatów [Ga], List do Galacjan [Gal] jeden z listów św. Pawła z Tarsu, znajdujący się w Nowym Testamencie; 2. napisany około roku 49-52. Galacjanie znani byli z popędliwości i braku stałości. Mieszkali w Galacji, prowincji rzymskiej; w dzisiejszej Turcji. Byli pochodzenia pogańskiego, jednak pod wpływem Żydów z Judei zaczęli wracać do judaizmu, mimo że tak dobry początek zrobili w pielgrzymce chrześcijańskiej; zaczęli nawet obchodzić święta starotestamentowe, a Pawłowi zarzucali brak autorytetu apostolskiego. List do Galatów powinien być ostrzeżeniem dla wszystkich, którzy zapominają, że Stary Testament jest cieniem przyszłych dóbr. Nie ma już dziś ofiar starotestamentowych, które wskazywałyby na prawdziwą ofiarę przyniesioną w Osobie Jezusa Chrystusa. Ten także jest Panem Sabatu, który dany był Żydom, a nie Kościołowi, pochodzącemu z pogan, który zbiera się na uczenie Pana i Zbawiciela swego w pierwszy dzień tygodnia, to jest w dniu zmartwychwstania Jego.] – GALÁCIABELIEKHEZ (GALATÁKHOZ) ÍRT LEVÉL v, *Pál levele a galatákhöz* (szokásos rövidítése: *Gal*) [a Biblia újszövetségi iratainak részét képező levél; - Pál rövid, de igen jelentős levele; egyértelműen szembefordul mindenféle törvényeskedéssel, és világosan bizonyítást tesz Istennek Jézus Krisztusban megmutatózó kegyelme evangéliumáról. A levelet röviddel első missziói útja után írta Pál Galácia gyülekezeteinek, hogy bizonyos zsidó tévtanítók ("hamis atyafiak") köztük való munkásságát ellensúlyozza. Ezek azt állították, hogy az üdvösséghez nem elég egyedül a Krisztusban való hit, hanem szükséges a körülmetélkedés és a mózesi törvények megtartása is (2,16; 3,2-3; 4,10.21; 5,2-4; 6,12). Felosztása: A levél bevezető része után (1,1-10) Pál megkísérelte apostoli tekintélyét meggyőző módon kifejtetni (1,11-2,21); azután megmagyarázza az egyedül a hit által való

megigazulás jelentőségét (3-4); befejezésül azt taglalja, milyen az igazi keresztyén szabadságban való élet (5,1-6,10). A levél befejezésében (6,11-17) és az áldáskívánásokban (6,18) személyes felhívással fordult a galatákhoz, hogy térjenek vissza kezdeti hitükhöz a Krisztusban.]

galaktometr [*zob. laktodensimetr*] – (*gör.*) galaktométer; tejmérő; a tej minőségének és zsírtartalmának meghatározására szolgáló eszköz

galaktoskop [*przyrząd do badania jakości mleka*] – tejjvizsgáló

"Matka Boża Galaktotrofusa" - według rosyjskiej ikony z XVII w.

Galaktotrofusa, Matka Boża Galaktotrofusa (ros. *Mlekopitatelnica*) [*ikonograficzny typ Bogurodzicy karmiącej piersią Dzieciątka. Był popularny w sztuce bałkańskiej i italo-greckiej. Na Rusi spotykany rzadko.*] – Galaktotrophusza (Maria Lactans, Szoptató Madonna), szoptató Szűzanya [a Galaktotrophusza (Maria Lactans, Szoptató Madonna) bizánci elterjedéséről a vélekedések eltérnek. Egyesek szerint a típus megjelenése a keleti művészetben itáliai hatásnak tulajdonítható. Ezen elképzelés szerint a korai keresztyén és kopt művészetben ismert volt, de Bizáncban nem terjedt el. Mások vélekedése szerint a Szoptató Madonna ikonok már a 3. századtól kezdődően ismertek voltak Bizáncban. *Victor Lazarev* felhívja a figyelmet arra, hogy a Szoptató Madonna kegyképtípus nem volt új a korai keresztyénység számára, hiszen számos istenanya vagy császárnő gyermekével képtípust ismertek ezekben a korokban.⁶ A művészettörténész bizonyítottan látja, hogy a Galaktotrophusza egyiptomi talajon alakult ki, és a formai folyamatosság révén innen terjedt el a keresztyén művészetben. Azt is tudjuk, hogy bár nyugaton elterjedt

ábrázolásmód lett, Bizáncban csupán egy ismert motívum maradt, amely nem állandósult mint ikonfestői séma. A típus sokkal népszerűbb volt a görög tartományokban és a keresztyén kelet országokban, mint Bizáncban, ahol jóval tartózkodóbban fogadták ezt a képtípust. Ezzel szemben nyugaton, ahol a középkori művészetben a 12. századtól erősödni kezdtek a realiztikus tendenciák, egyre jobban elterjedt ez a képtípus is, amely emberibbé tette az Istenanya alakját.]

galaktoza [*1. monosacharyd rozpowszechniony w świecie zwierzęcym i roślinnym; 2. (C₆H₁₂O₆), monosacharyd, aldoheksoza (aldozy). Krystalizuje z jedną cząsteczką wody. Temperatura topnienia 165–166°C. Rozpuszcza się w wodzie, skręca płaszczyzna polaryzacji światła w prawo [+144⁰]. Właściwości chemiczne galaktozy są podobne do właściwości chemicznych glukozy.*] – (*vegytan*) galaktóza [a tejcukorból keletkezik]

galaktozowy, -a, -e – galaktóza-

galaktyka [(z gr. γαλα - mleko) jest dużym, grawitacyjnie związanym układem gwiazd, pyłu i gazu międzygwiazdowego, niewidocznej ciemnej materii i prawdopodobnie ciemnej energii. Typowa galaktyka zawiera od 10⁷ do 10¹² gwiazd, orbitujących wokół środka masy galaktyki.] – (*gör.*) galaktika; a tejútrendszer, amelybe a naprendszeris beletartozik

Galaktyka spiralna z poprzeczką [jest galaktyką spiralną z pasem jasnych gwiazd wychodzących z centrum i przebiegających przez środek galaktyki. Ramiona spiralne tych galaktyk wydają się wychodzić z końców "poprzeczki", podczas gdy w zwykłych galaktykach spiralnych wydają się wychodzić bezpośrednio z jądra.] – küllös spirálgaxis [a spirálgaxisok egyik fajtája, melynél a mag egy egyenes, csillagokból és csillagközi anyagból álló struktúra, a küllő közepén van, a spirálkarok a küllő végeitől indulnak.]

galaktyczny, -a, -e – galaktikus

galaktyt [*galadsyt, galadtyt, galaktyt = natrolit*] – (*ásvány*) tejkő, galaktit; besűrűsödött v. kikristályosodott tej

galalit [*zółtobiałe, nieprzezroczyste tworzywo sztuczne*] – (*vegytan*) galalit, szaru és elefántcsont pótlására való műanyag; tejkezeiből és formaldehidből készítik

galalutowy, -a, -e – galalit-

galancki, -a, -ie – gáláns, elengáns

galancko – gálánsan, elegánsan

galangal [przyprawa o imbirowo-pieprzowym smaku stosowana w kuchni tajskiej i kuchni indonezyjskiej do zup i curry] – galanga v. galangál [három, egymáshoz igen hasonló, és közösen galangának nevezett növényfaj gyökeréből porított fűszer]

galant [wym. w zn. 1: galá, w zn. 2: galant] [1. styl w muzyce pierwszej połowy XVIII w., popularny na dworach francuskich; 2. daw. męczyzna zachowujący się z wyszukaną grzecznością] – (fr.-lat.) gáláns ember, lovag; elegáns ember, dandy; keresetten udvarias, rendkívül figyelmes, finom, előzékeny (főleg nőekkel szemben); szerelmi jellegű udvarló, bókoló; bőkezű, nagyvonalú

Galanta (węg. *Galánta*, do 1863 *Galantha*, niem. *Gallandau*) [miasto powiatowe w południowo-wschodniej Słowacji, w kraju trnawskim, między Małym Dunajem a Wagiem. Stolica powiatu Galanta.] – Galánta (szlovákul: Galanta, németül: Gallandau) [egy járási város dél-nyugat Szlovákiában]

galanteria [I. wyszukana grzeczność w zachowaniu»; II. 1. drobne przedmioty używane jako dodatki do ubrania; 2. drobne wyroby cukiernicze, papiernicze lub np. stanowiące wyposażenie łazienek] – (fr.) galantéria; díszműáru; divatáru, rövidáru; (*uprzejmość*) könnyed udvariasság, illedelmesség, előzékenység, galanteria (a társaséletben a hölgyekkel szemben kötelező udvariasság); udvarlás, a nők körüli legyeskedés, bőkezűség

galanteria męska – férfi-divatáru

galanteria skórzana – bőrdíszművesség, bőrdíszműáruk

galanteryjny, -a, -e – divat-, díszmű-, rövidáru-, divatáru-

galanto – gálánsan, elegánsan, kiöltözötten

galantyna [rolada z drobiu, mięsa albo ryb podawana na zimno w galarecie] – hússajt, galantin, galantina

galár [płaskodenny statek wiosłowy, używany dawniej do przewożenia towarów] – gálya

galarda [taniec włoski skoczny, w wieku XVI do Polski wprowadzony] – galárda; olasz eredetű élnék tánc

galarowy, -a, -e – gálya-

galarek – gálya, csónak, árbóc nélküli hajó

galareta, galaretka [1. zastygła, półstała masa otrzymywana przez wygotowanie kości, ryb lub owoców; 2. skrzące roztwór żelatyny; 3. chem. półprzezroczysta, elastyczna masa będąca żelem o dużej zawartości fazy ciekłej] – zselé, kocsonya

(*przyrządzony w galarecie*: kocsonyás); gyümölcskocsonya; gyümölcsnedvből, cukorból és zselatinból készített kocsonyás édesség

galareta mięsna – kocsonya (húsból)

galareta tęższe – kocsonya v. gyümölcskocsonya v. zselé megalvad

galareta z nówek – kocsonya (*disznócsülökből*)

galaret z ryb – halkocsonya

galaretka – zselé

galaretka owocowa – gyümölcskocsonya

galaretowaty, -a, -e; galaretowy, -a, -e – kocsonyás, kocsonyaszerű

galaretowiec – kocsonyásodni

galas [narośl na liściach lub łodygach roślin powstała wskutek naklucia tkanki i złożenia jaj przez owady] – gubacs, tölgygubacs

galasowy, -a, -e – gubacs-

galasówka [1. owad, którego larwy pasożytują w innych owadach lub na roślinach, powodując tworzenie się galasów; 2. zob. galas] – gubacsdarázs; gubacs

Galatea [imię noszone przez postaci w mitologii greckiej, najbardziej znane z mitu o Pigmalionie i Galatei. Galatea była ożywionym posągiem, wyrzeźbionym przez Pigmaliona. Pigmalion zakochał się w Afrodycie i nie mogąc jej zdobyć, wyrzeźbił z kości słoniowej jej posąg, który położył do swojego łóżka. Na skutek błagań Pigmaliona, Afrodyta wcieliła się w posąg, ożywiając go jako Galateę. Pigmalion następnie miał z Galateą dzieci: Pafosa i Metarme. Galatea to także nereida (nimfa morska), w której zakochał się cyklop Polifem. Jednak Galatea pokochała śmiertelnika, pięknego sycylijskiego pasterza Akisa. Polifem zabił go rzucając na niego olbrzymią skalę. Galatea następnie zamieniła jego krew w jedną z sycylijskich rzek - Acis.] – (lat.) Galateia, Galatea; a görög mitológiában a tenger habjának megszemélyesítője, tengeri nimfa (*Polyphemos ciklops szerelmese*); görög eredetű női név, jelentése: *tejfehér bőrű*.

Galban [wonna żywica używana do przyrządzania kadzidla. Trudno zbadać, z jakiego brano ją drzewa] – GALBÁN(UM) [Gumiszerű gyanta, amelyet a szent füstölő anyagának elkészítésénél használtak (2Móz 30,34).]

galenit, galena [mineral barwy ołowianoszarej, o silnym połysku metalicznym] – (gör.) galenit; (*ásvány*) ólomfény; sötétszürke

kristályos ólomszulfid (PbS); fontos ólomérc, sokszor ezüstöt is tartalmaz

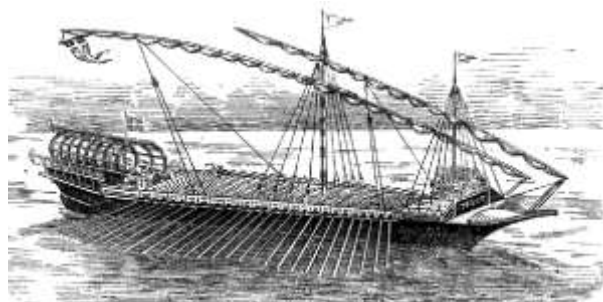
galenitowy, -a, -e – galenit-

galenowy, -a, -e [o lekach: otrzymywany z surowców pochodzenia roślinnego, zwierzęcego, mineralnego] – galenikus (*gyógyszer*)

galeon, galeona [statek żaglowy o trzech lub czterech masztach, używany dawniej jako okręt wojenny] – (*hajózás*) galeona, vitorlásgálya

galer [Tak nazywa się kapelusze biskupa pozakościelny, czarny welniany, na zielonej jedwabnej podszewce, zielonym jedwabnym sznurem i kutasami ozdobiony. W czasach Zygmunta III znany jest pod taką nazwą gatunek płótna sprowadzanego do Polski z Kolonii.] – (*dawno*) templomon kívül viselt püspök kalap

galera [dawny okręt wojenny lub statek handlowy o niskich burtach, z dwoma lub trzema żaglami, poruszany jednak głównie wiosłami] – gálya [az ókor és a középkor legnagyobb evezős hadihajója, mely vitorlával is fel volt szerelve. Főleg a Földközi-tengeren használták. A gálya 35-50 méter hosszú, keskeny (szélessége 4–7 m), lapos fenekű jármű volt, két, ritkán három árboccal, melyek azonban csak egy-egy, aránytalanul hosszú és pózna-rúdra függesztett háromszögletes vitorlát hordtak.]

galera jednorzędowa [galera o jednym rzędzie wiosel przy każdej burcie] – egysoros gálya

galeria [1. kolekcja dzieł sztuki istniejąca jako samodzielna instytucja lub stanowiąca dział w muzeum; 2. salon wystawowy, w którym sprzedaje się dzieła sztuki; 3. ostatnia, najwyższa kondygnacja widowni w teatrze; też: publiczność zajmująca tę część widowni; 4. długi balkon biegnący na pewnej wysokości wewnątrz lub na zewnątrz budynku; 5. przejście łączące dwie części budynku lub dwa budynki; 6. kryty pasaż o przeznaczeniu handlowym; 7. zbiór jednostek, przedmiotów charakterystycznych, odznaczających się

osobliwymi cechami; 8. w pałacach XVII i XVIII w. długa sala reprezentacyjna, oświetlona z jednej strony rzędem dużych okien, łącząca dwie grupy pomieszczeń lub dwie części budowli] – (*lat.*) galéria, (*fr.*) galerie; csarnok; kiállítóterem; (*w teatrze*) karzat, belső erkély; dobogó, emelvény, kakasülő; (*bányászat*) fejtés; (*műszaki*) föld alatti boltozott folyosó v. csatorna; (*építészet*) hosszú, fedett, oldalán nyitott folyosó; fedett, díszes emeleti folyosó; fedett átjáró utcák között; (*műv*) tárlat, képtár, múgyűjtemény

Galeria Narodowa – Nemzeti Galéria

galeria obrazów – képtár, tárlat

galeria rzeźby – szoborkiállítás

galeria rzeźby nowoczesnej jest w Wilanowie – a modern szobortár Wilanówban van

galeria sztuki – műcsarnok, képtár, képzőművészeti galéria

garelia zachodnia – (*ép*) nyugati karzat [a román kori nemzetségi templomokban a kegyúrnak és családjának fenntartott karzat]

galeriowiec [blok, w którym wchodzi się do mieszkań z zewnętrznych galerii na poszczególnych piętrach] – körfolyosós elrendezésű lakóház

galerniczny, -a, -e – gályarab-

galernik [1. niewolnik, więzień albo jeniec pracujący przymusowo jako wiosłarz na galerze; 2. osoba, która bardzo ciężko pracuje] – gályarab

galerowy, -a, -e – gálya-

galert, galyt [(*ziemia lubliniecka*) galareta z nóżek wieprzowych] – [*Słowniczek języka śląskiego*] kocsonya disznó orrából

galery [wymierzana dawniej kara polegająca na ciężkiej pracy przy wiosłowaniu na galerze] – gályarabság

galeryjka – kis galéria, karzat; ballusztrád

galeryjny, -a, -e – galériás, boltozatos

Galgal, Gilgal (odsunięty, zmiana, obrót) [1. Miejsce pierwszego postoju Izraelitów po przekroczeniu Jordanu. Tu zrobiono pomnik z dwunastu kamieni zebranych ze środka Jordanu przy przekraczaniu go suchą nogą, podobnie jak ongiś Morze Czerwone. Także miejsce pierwszej obrzezki po wędrówce po pustyni, co wskazuje na zaprzestanie życia w ciele i poświęcenie się życiu duchowemu. Tu zrzucano hańbę egipską. Manna ustała, a Izraelici zaczęli się żywić tym, czego nie przygotowali. W późniejszych czasach, około roku 1095 przed Chrystusem, Saul został tutaj obwołany królem; złożył nie należycie ofiarę; tu Samuel pociął Agaga

w kawaly. W Gilgal zebrali się Judejczycy po upadku buntu Absaloma i tegoż śmierci. 2. Elizeusz uczynił na tym miejscu (innym od poprzednich) cud. 3. Miejsce, na którym za czasów Jozuego zginął król Goim.] – GILGÁL (kórkör, legördítés; (kocsi) kerék, fordulat). [Izrael első szálláshelye a Jordánon való átkelés után (Józs 4,19-20); Júda egyik határvárosa lett (Józs 15,7); Sámuel (1) rendszeresen látogatta, mikor Izrael bírója volt (1Sám 7,16). Itt erősítették meg Sault (1) Izrael királyságában (1Sám 11,15) és ugyanitt vesztette el később királyságát (1Sám 13,8-15). Illés és Elizeus próféták Gilgálja (2Kir 2,1; 4,38) egy azonos nevű másik hely lehetett valahol Bétel (1) közelében.]

Galgant chiński, alpinia lekarska (*Alpinia officinarum*) [bylina z rodziny imbirowatych rosnąca dziko oraz uprawiana w południowych Chinach] – kínaigyömbér (*Alpinia officinarum*) [ismert fűszer]

galiarda, galarda (wł. *gagliardo* ‘krzepki, mocny’) [1. taniec dworski rozpowszechniony w Europie w okresie późnego renesansu i baroku; 2. muz. taniec dworski o szybkim tempie, metrum trójdzielny, popularny w Europie w XVI i XVII w.] – galárda (tánc) [olasz eredetű, élénk tánc]

Galicia¹ (niem. *Galizien*, węg. *Gácsország*, cz. *Halič*, jidisz: גאַליציע, tur. *Haliç*, rum. *Galiția*, ros. *Галиция* - *Galiczija*, ukr. *Галичина* - *Halycyna*) [potoczna nazwa narzucona przez zaborców i stosowana na określenie ziem w Polsce i Ukrainie składających się na dawny zabór austriacki. Zalicza się do niej ziemie południowej Małopolski po Wisłę, Ruś Czerwoną oraz zachodnią część Podola do linii Zbrucza. Jest to stosunkowo nowe pojęcie o charakterze kulturowym i historyczno-administracyjnym. Granice Galicji nie pokrywają się z granicami dawniejszych krain historycznych ani regionów geograficznych takich jak Małopolska czy ziemia halicka.] – (*történelem*) Galícia (nem tévesztendő össze a spanyolországi Galiciával) [közép-európai történelmi régió, jelenleg Lengyelország és Ukrajna között oszlik meg. Keleti felének történelmi neve: VöröSOROSZORSZÁG. **Galícia és Lodoméria királyság** vagy csak egyszerűen **Galícia** volt Ausztria legnagyobb, legnépesebb és legészakibb tartománya 1772 és 1918 között, Lemberg (Lwów, Lviv, Lvov, *magyarul*: Ilyvó) fővárossal. Galiciát a lengyel-litván nemzetközösség területeiből alkották Lengyelország felosztása alkalmával és ez az

állapot egészen az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásáig, az I. világháború végéig tartott.]

Galicia², pol. Galicja lub Galisja - (gal.: Galiza hiszp.: Galicia) [kraina historyczna w północno-zachodniej Hiszpanii] – Galícia (galíciai nyelven és spanyolul *Galicia*, régies alakban *Galiza*) [Spanyolország egyik történelmi régiója, 1980-tól autonóm közösség. Fővárosa Santiago de Compostela. A helyiek nyelvét galíciai nyelvnek hívják, és az autonóm közösségben a spanyol mellett hivatalos nyelv. Az archaikus vonásokat őrző galíciai nyelv a középkori portugálból alakult ki: nyelvtana és szókincse portugál, hangtanilag azonban a spanyolhoz áll közelebb.]

Galicjanin [mieszkaniec Galicji], Galicjanka – galíciai (*ffi/nő*)

galicyjski, -a, -ie [przymiotnik od: Galicja] – galíciai

galicyzm [to zapożyczenia z języka francuskiego] – (*fr.-lat.*) gallicizmus; (*nyelvtan*) tősgyökeres francia fordulat, franciás nyelvi jellegzetesség; franciás szóhasználat v. fordulat más nyelvben

galijski, -a, -ie [przymiotnik od: Galia] – (*lat.*) gall, galliai [a nyugat-európai keltáknak, a mai Franciaország, Belgium és Észak-Olaszországegykori lakosainak neve]; (*átv.*) francia

Galilea (okrag, obwód) (hebr. גליל, *ha-Galil*; arab. الجليل, *Al-Dżalil*; łac. *Galilaea*) [1. kraina historyczna w północnym Izraelu i w Palestynie, między Morzem Śródziemnym a rzeką Jordan; 2. w Starym Testamencie nazwa ta pojawia się po raz pierwszy w księdze Jozuego. Kraina ta położona była w północnej części Palestyny i tworzy znaczna część dzisiejszego państwa Izrael; w niej było 20 miast, które Salomon dał Hiramowi, królowi Tyru, za drzewo na świątynię. Tą część Galilei nazywano wtedy "Galileją Ludową" albo też "Krajiną Pogańską". W Galilei wychowywał się Pan. Była wtedy znacznie większa i liczyła około 2 miliony mieszkańców. Rozróżniano Galileę Górną i Dolną. Posiadała urodzajne i lesiste ziemie, należące ongiś do plemion Aser, Naftali, Zebulon, Issachar. Tam były góry: Karmel, Gielboe (Gilboe) i Tabor z miastami Nazaret, (w którym Pan urósł), Kana, Tyberiada, Korazain, Kafarnaum, Magdala, Betsaida. Położona była na zachód od jeziora Galilejskiego, zwana także Jezioro Genezaret, albo i Jezioro Tyberiadzkie.] – GALILEA (gyűrű; kör, kerület) [Palesztina három tartománya közül

a legészakibb (Galilea, Samária, Júdea). Észak-déli irányban kb. 75 km, kelet-nyugati irányban mintegy 45 km kiterjedésű. Nyugaton a tengerparti síkság határolja, amelyen a Föniciából Egyiptomba vivő karavánút haladt. A tengerpartról Damaszkuszba és keletre vezető karavánutak Jezréel síkságán szelték át ennek a tartománynak déli részét. G. legészakibb részét Izrael fogságba vitele után pogányokkal telepítették be, akiknek leszármazottai még itt éltek Jézus korában (Mt 4,13-15). A galileabeliek sajátos, félreismerhetetlen tájszóléssal beszéltek (Mt 26,73); a déli részen lakó zsidók megvetették őket (Jn 7,52). Kr. e. 4.-Kr. u. 39-ig G.-t Heródes (3) Antipás kormányozta (Lk 3,1; 13,31-32), aki Tiberiás városát is építette. Jézus szolgálatának nagyrészt G.-ban végezte, kivált a Genezáret-tó környéki helyeken.]

Galilejczycy [to mieszkańcy Galilei. Ich wymowa była inna od mieszkańców Jerozolimy, dlatego też łatwo poznano Piotra, który stamtąd pochodził, gdy się zapierał Pana.] – galileabeliek [Palesztina északi részén fekvő Galilea tartomány lakóinak neve; Jézus is ezt a melléknevet viselte (Mt 26,69; Jn 4,45; ApCsel 1,11; 5,37).]

Galilejczyk [mieszkaniec Galilei] – (dawno) galileai v. galileabeli *ffi*;

galilejski, -a, -ie [przymiotnik od: Galilea] – galileai

Galilejskie Jezioro * Galilea – GALILEAI-TENGER ["Genezáret-tó"-nak (2) vagy "Kinneret-tenger"-nek is nevezik (Lk 5,1; 4Móz 34,11; 5Móz 3,17); a Genezáret név a "hárfa-alakú" héber szóból származik, amely a tó alakjára utal; "Tiberiás-tavá"-nak is mondják, mert Tiberiás városa, Heródes (3) Antipás rezidenciája a tó partján feküdt (Jn 6,1; 21,1). Tiszta, édesvízű tó, mintegy 20 km hosszú és 12 km széles, halban igen gazdag. Mivel hegyek közt fekszik, gyakoriak rajta a hirtelen heves viharok.]

Galileusz (wl. *Galileo Galilei*) (ur. 15 lutego 1564 w Pizie, zm. 8 stycznia 1642 kolo Florencji) [włoski astronom, astrolog, fizyk i filozof, twórca podstaw nowożytnej fizyki] – Galileo Galilei (Pisa, 1564. február 15. – Arcetri, 1642. január 8.) [olasz természettudós]

galimatias [pot. ogólny nieład lub zamęt] – (*fr.*) galimatiasz, szözcagyvalék, badarság, zavaros beszéd

Galio [rzymski prokurator (starosta) Achai (Grecji). Do niego Żydzi przyprowadzili Pawła, oskarżając go; czego jednak Galio słuchać nie chciał i ich rozpedził; gdzie

zabity został Sostenes, zarządca synagogi korynckiej. Galio był starszym bratem Seneki, filozofa i nauczyciela okrutnego cesarza Nerona. Do Koryntu przybył w roku 50 po Chrystusie.] – GALLIÓ (tejtěstvér) [Június Annaeus Gallio (Seneca testvére), Akhája római helytartója Pál korintusi tartózkodása idején (Kr. u. 51-ben); nem fogadta el a Pál elleni vádaskodást, és mint ártatlant szabadon bocsátotta őt (ApCsel 18,12-17).]

Galli victi silere solent, canare victores (*Cicero*) – Galli victi silere solent, canare victores; A legyőzött kakasok hallgatni szoktak, a győzők énekelni (*Cicero*)

Gallikanizm [ruch polityczno-religijny we Francji, zmierzający do niezależnienia kościoła francuskiego od władzy papieskiej, ograniczenia uprawnień papieża na rzecz powiększenia władzy króla.] – (*vallás*) gallikanizmus; [1. A francia katolikus egyház önállóságra törekvése a pápai hatalommal szemben; 2. a francia nemzeti egyház kiépítésére irányuló mozgalom a XVI. században; olyan államideológia, mely szerint az uralkodó vagy az állam által képviselt világi hatalom egyenlő a pápai hatalommal. A gallikanizmus Franciaországból eredt és a 18. században Németalföldön is elterjedt. Már az 1438-as *bourges-i* *pragmatica sancti*óban kifejezésre jutott, majd fokozódott a *placetum regium* bevezetésével, és csúcspontját az 1682-es deklarációban érte el.]

gallikanin [sympatyk gallikanizmu] – gallikanizmus híve v. követője

gallikański, -a, -ie [1. dotyczący gallikanizmu, gallikanów; 2. ruch polityczno-religijny w dawnej Francji, dążący do ograniczenia na rzecz państwa wpływów i uprawnień papieskich] – (*egyház*) gallikán

Gallio [1. z Biblii (*Dzieje Ap.*, 18, 12-17); rz. prokonsul Achai. 2. człowiek indyferentny, obojętny w sprawach polit., społ., moralnych] – (*Biblia*) Gallió prokonzul

gallomania [przesadna sympatia i bezkrytyczny stosunek do Francuzów i wszystkiego, co francuskie] – gallomania

galman [mieszanina mineralów stanowiąca ważną rudę cynku] – (*ásvány*) gálma

gallux (*galanteria* luksusowa) – luxus

gallofil [zwolennik Francji, Francuzów i wszystkiego, co francuskie] – (*gör.*) gallofil; franciabarát (*frankofil*)

galoches [w XIV wieku rodzaj podkładek ochronnych wyrabianych ze skóry lub

drewna w XIV wieku, noszonych na obuwiu domowym, później wyparte przez wyższe patynki. W XIX wieku używano w Kanadzie drewnianego obuwia ochronne o tej nazwie, stosowanego dla ochrony delikatnych, eleganckich butów przed zabrudzeniem. W XIX wieku nazwę tę nosił również rodzaj sabotów francuskich, które wierzch miały zrobiony ze skóry, przez co były dużo lżejsze i wygodniejsze od tradycyjnych sabotów.] – (*daw*) facipő, klumpa; saru

1719

galon¹ [I 1. naszywka z taśmy srebrnej lub złotej na mundurach lub liberjach; 2. taśma przy portierach i meblach; 3. „taśma srebrna lub złota różnej szerokości, dworzan odzież, a teraz liberye kosztowne bramują niemi a minowicie kapelusze i kamizelki, czasem i suknią po szwach wszystkich”. (Ł. Gołębiowski, Ubiory w Polsce, Warszawa 1830, s. 152). Wyrób pasamoniczny w formie taśmy tkanej gładko lub wzorzyście, z nitok metalowych, metalizowanych, jedwabnych lub bawelnianych. 4. taśma przeważnie złota lub srebrna, dość szeroka do obszywania męskich i kobiecych strojów. W XVII i XVIII wieku konieczna część modnego dworskiego ubioru, przeszła później do dworzan, a później do liberii. Obszywano galonami nie tylko kołnierze i rękawy, ale też kapelusze. W armii galony były oznaką stopni w hierarchii wojskowej.] – 1. (*fr.*) galon; paszomány, szegélydész, sujtás; 2. Selyembordúr a nadrágok oldalvarrásán. 3. Selyembordúr a nadrágok oldalvarrásán

galon² [jednostka objętości ciał ciekłych i sypkich używana w krajach anglosaskich] – (*ang.*) gallon (*űrmérték*); az angolszász országokban használatos több űrmérték (3,78; 4,40 és 4,54 liter)

galonek [zdrobnienie od: galon; galonik] – paszományka, szegélydészecske, sujtásocska

galonki [w wojsku polskim do r. 1831 oznaczały stopień podoficera; obrywano je przy degradacji] – (*hist.*) altiszti fokozat (1831-ig)

galony [naszywki stanowiące odznaki stopni podoficerskich] – (*wojsk*) karpaszományosok

galop [1. szybki bieg niektórych zwierząt czworonożnych, w którym są chwile

jednoczesnego oderwania wszystkich czterech nóg od ziemi; 2. *pot.* szybki bieg człowieka; 3. szybki, skoczny taniec rozpowszechniony w XIX w.; też: muzyka do tego tańca] – (*fr.*) galopp (a ló egyik futásmódja); vágta, vágatás

galopada, galopowanie [1. szybki bieg; 2. szybkie następowanie czegoś lub szybkie zmiany] – vágatás, (*tánc*) galopp; (*zene*) gyors, kétgyeddes ütemű körtánc a XIX. század első felében

galopem [*pot.* bardzo prędko] – vágatva, vágátzva

galopin – (*fr.*) galopin; kifutó, küldönc; futár, lovas parancsörtiszt

galopka [szybki taniec wirowy]; **polka galopka** – (*tánc*) galopp

galopować (*galopuje*) [1. o zwierzętach: biec galopem; też: jechać konno galopem; 2. o człowieku: biec bardzo szybko; 3. robić coś bardzo prędko; 4. o zjawiskach, wydarzeniach itp.: szybko następować po sobie] – (*fr.*) galoppozni, nyargalni vágatni, vágátzni; (*tánc*) galoppot táncolni

galopowy, -a, -e – galopp-

galopujący, -a, -e – vágató, vágátzó; gyors lefolyású

galopujące suchoty [1. *daw.* ostre zapalenie płuc na tle gruźliczym; 2. Nieużywana już dzisiaj nazwa dla określenia specjalnie wyniszczających i szybko postępujących, wychudzających, "suszących" ustrój człowieka postaci gruźlicy płuc.] – gyors lefolyású tbc. [A különösen gyors lefolyású tbc-t tüdővésznek nevezik.]; tüdővész, tüdőbaj

galopujące suchoty [*daw.* ostre zapalenie płuc na tle gruźliczym] – (*orvosi*) gyors lefolyású tüdővész

galoty [spodnie] – [*Słowniczek języka śląskiego*] nadrág, (hosszú) nadrág

galowo – gálásan

galowy, -a, -e – gála-, díz-, ünnepi, ünnepélyes

galowy, -a, -e – (*vegytan*) gallium-

galówka [*pot.* przedstawienie, impreza galowa] – gálaünnepély, udvari ünnepély

galuszki z ziemniaków – krumpli galuska

galwaniczny, -a, -e – galvános, galvanikus; a galvánáram jelenségét mutató; galvánárammal töltött

galwanizacja, galwanizowanie [1. powlekanie wyrobów metalowych warstwą innego metalu za pomocą elektrolizy; 2. zob. galwanoterapia] – galvanizálás

galwanizator, galwanizer [specjalista w dziedzinie galwanizacji] – galvanizálással foglalkozó szakember

galwanizować [pokrywać dany przedmiot metalowy warstwą metalu szlachetniejszego metodą elektrolityczną] – galvanizálni, galvánozni; vmely tárgyát elektrolízis segítségével fémmel bevonni; fémeket elektromos úton fémbevonattal ellátni; (*orvosi*) villanyozni; gyógyító céllal elektromos (galván-) árammal kezelni; (*átv.*) fellekesíteni, felvillanyozni

galwano [*druk. klisza miedziana wykonana sposobem galwanicznym*] – (*nyomd.*) klisé

galwano- [pierwszy człon wyrazów złożonych wskazujący na ich związek znaczeniowy z galwanizacją, z prądem galwanicznym] – galvano-; galvánárammal kapcsolatos

galwanochromia [barwienie wyrobów metalowych za pomocą elektrolizy] – galvanokrómia

galwanografia – galvanográfia; elektromos sokszorosítás

galwanometr [przyrząd do mierzenia słabych prądów elektrycznych] – galvanométer; elektromágneses mérőműszer igen kis elektromos áram mérésére

galwanometr elektrostatyczny [zob. elektrometr] – elektrométer

galvanoplastyczny, -a, -e – galvanoplasztika-, galvanoplasztikai, galvanoplasztikus; a galvanoplasztikával kapcsolatos; a galvanoplasztika útján nyert

galvanoplastycznie – galvanoplasztika útján

galvanoplastyka [elektrolityczne osadzanie metali na powierzchni przedmiotów w celu uzyskania ich dokładnych kopii] – galvanoplasztika; fémmásolat készítése domború tárgyakról elektrolízissel

galvanoskop [przyrząd do wykrywania przepływu i wyznaczenia kierunku bardzo słabego, stałego prądu elektrycznego] – galvanoszkóp; elektromos áram kimutatásáras szolgáló érzékeny műszer; tekercsből és mágnesűből álló készülék az elektromos áram jelenlétének és irányának meghatározására

galvanostegia [zob. galwanizacja w zn. 1.] – galvanosztégia, galvanizálás; fémeknek elektromos áram segítségével más fémmel való bevonása; a megtisztított fém szolgál a

megfelelő galvánfürdő katódjával, amelyre az áram hatására a fürdő fémjét kicsapja

galwanotechnicznie – galvanotechnikai módon

galwanotechniczny, -a, -e – galvanotechnikai

galwanotechnik [specjalista w dziedzinie galwanotechniki] – galvanotechnika szakértője v. galvanotechnika területén jártas szakember

galwanotechnika [dział elektrochemii zajmujący się teorią i praktycznym zastosowaniem elektrolitycznego osadzania metali na powierzchni przedmiotów metalowych, oraz wytwarzaniem powłok niemetalicznych] – galvanotechnika; azon műparágak összessége, melyek a galvánáram különböző hatásait használják fel különböző feladatok megoldására; elektrolízisen alapuló fémcs védőbevonatokat v. fémmásolatokat készítő eljárások összessége

galwanoterapia [metoda leczenia, polegająca na stosowaniu prądu stałego o niskim napięciu i małym natężeniu] – galvanoterápia, villanygyógymód, galvánárammal való gyógyítás

galwanotypia [otrzymywanie za pomocą elektrolizy kopii form drukarskich] – (*nyomdászat*) galvanotípia; rézlemezek készítése a szedésről galvánozással

gala [1. duża galka – przedmiot kulisty; 2. pot. oko; 3. pot. ocena niedostateczna; 4. pot. piłka] – golyó, gömbfej; (*közbeszéd*) szem, here, tojás, labda

gałązka [mała gałąź lub odrośl krzewu, rośliny] – gally, ágacska, ág

gałązka kawowa – kávécserje

gałązka kwitnąca – virágos gally v. ágacska

gałązka oliwna [1. symbol nadziei, przymierza (Rdz 8,10-11): Przeczekawszy zaś jeszcze siedem dni, znów wypuścił z arki gołębicę i ta wróciła do niego pod wieczór, niosąc w dziobie świeży listek z drzewa oliwnego; 2. symbol o wielorakim, pozytywnym znaczeniu. Powstały w krajach basenu Morza Śródziemnego, tj. w obszarze występowania upraw oliwki europejskiej] – olajág [Az olajág tulajdonképpen szimbólum. Olajágot az engedékenység gesztusaként, vagy a béke szimbólumaként adnak át – gyakran ilyen célzás nélkül is – Görögországban a vendégeknek és a barátoknak, a hétköznapi életben. Eredete az ókori görög kultúrában kereshető, ahol az olajág a béke és a jólét szimbóluma volt. Számos nyugati országban ma is a béke szimbóluma. A Bibliában az Özönvíz elmúltát jelzi a Noéhoz a bárkába visszatérő, csőrében olajágot hozó galamb.]

gałązka z kotkami; gałązka z baziami – barkás ág
gałązkowaty, -a, -e – ágas-bogas, elágazó

gałązkowy, -a, -e – ágas

gałąź [1. pęd wyrastający z pnia drzewa; 2. dział gospodarki narodowej, nauki, administracji itp.; 3. boczna linia rodu, plemienia; 4. med. odgałęzienie jakiegoś organu; 5. łow. odnoga w wieńcu jelenia; 6. pot. ręka] – ág, faág, gally [az ikonográfiában a száraz ág Szt Emerita (tűzhalálára utal); a tövises ág Szt Ákos (a tízezer vértanú vezére, kiket tövissel koronáztak); a virágzó ág Áron (Áron vesszeje), Izajás próf., Szt József, Dorottya, Vince, Valburga; a zöldellő ág karthauzi Szt Brúnó attrib.-a. borbálaág]; (w produkcji) ágazat

gałąź dostawca – szállító ágazat

gałąź drzewa zakończona hakowata – kampó alakú faág

gałąź gospodarki narodowej – népgazdasági ágazat

gałąź handlu – üzletág

gałąź kluczowa – kulcságazat

gałąź mostka – hidág

gałąź nauki – tudományág

gałąź odłamię – az ág letörök

gałąź oliwna (gałązka oliwna) – olajág

gałąź produkcji – termelő ágazat

gałąź przemysłu – (gyáripár) iparág

gałąź przemysłu – ipari ágazat

gałąź przetwórcza – feldolgozó ágazat

gałąź surowcowa – nyersanyag ágazat

gałąź wytwórcza – kitermelő ágazat

gałąź z liśćmi – leveles ág

gałąź zatrudnienia – foglalkozási ág

galeczka – kis golyó, golyócska

gałęzie [Pod tą nazwą prawo polskie przepisywało kary za wycinanie młodej dębiny w cudzym lesie. Statut Kazimierza Wiel. z r. 1347 w rozdziale *de incidentibus sylvas* za szkodę tego rodzaju nakazuje fantowanie czyli jak wówczas mówiono: ciężanie, ciężę. Później za „gałęzie dębowe albo latorośle małe w cudzym wycięte gaju” naznaczono karę pieniężną groszy ośmiu.] – (jog) egykori ítélet, más erdejében a tölgyfák kivágása (*később nyolc garasos pénzbírság*)

gałęzie produkcji pracujące na rzecz wojny – háborús célokat szolgáló termelési ágak

gałęzistość – sokágúság

gałęzisty, -a, -e; gałęziasty, -a, -e – ágas, ágas-bogas, terebélyes, sokágú

galgan [1. zniszczony kawał tkaniny; też: podarte, zniszczone ubranie; 2. pot. ubranie; 3. pot. lobuziak] – rongy; csirkefogó, himpellér, mihaszna, kópé, huncut, naplopó, semmirekelő; vacak; (átv.) rongy, ruha

galganek – rongyocska; kópécska, huncutka

galganiarka – rongyszédőnő, női ócskás

galganiarz [1. człowiek trudniący się zbieraniem starych szmat; też: handlarz starymi zniszczonymi ubraniami; 2. człowiek nędznie lub dziwacznie ubrany] – rongyszédő, ószeres, ócskás

galgański, -a, -ie [1. pot. nikkzemny, podły; 2. pot. dotyczący galgana – lobuziaka] – alávaló, vacak, rongy-

galgaństwo [1. pot. czyn nieetyczny; 2. pot. banda galganów] – alávalóság, aljasság; csócselék, csürhe; vacak

galka [1. mały, kulisty przedmiot lub kuliste zakończenie przedmiotów; 2. kulisty regulator w różnych aparatach; 3. porcja lodów w kształcie kulki; 4. kulka służąca dawniej do losowania i głosowania] – gömb, gomb; (z papieru/papírból) golyó, galacsin; labdacs, (u radia/rádiónál) kapcsoló

galka biała – fehér golyó

galka cyprysowa – ciprustoboz

galka czarna – fekete golyó

galka do głosowanie – szavazógolyó

galka do podnoszenia okna; galka do opuszczania okna – ablaktekerő kar (*autónál*)

galka muszkatowa, galka muszkatolowa [1. jądro nasienia muszkatolowca korzennego, używane jako przyprawa; 2. to nasiona muszkatolowca korzennego. W małych ilościach galka muszkatolowa nie powoduje widocznych fizjologicznych lub neurologicznych zmian, jest za to cenioną przyprawą.] – szerecsendió

galka oczna [część oka mająca kształt kulisty, znajdująca się w oczodole] – szemgolyó

galka strojenia – hangológomb; állomáskereső

galka zaciskowa – nyomógomb

galkowy, -a, -e – golyó-, golyós

galuska [paproć wodna] – vízi páfrány

galuszki, galuszki (węg: galuska) – galuska, nakedli; (szl.) haluska [tészta élede], melyet a magyar konyha ritkán talál önálló étel gyanánt, hanem többnyire husfélék szegélyezésére használ fel; mint önálló étel tojással vagy turóval keverve szerepel.]

-gam [ostatni człon wyrazów złożonych mający znaczenie: zjednoczony, połączony,

seksualny] – egyesült, kapcsolatos (*vmivel*); szexuális

gama (z gr. *gamma* = trzecia litera alfabetu greckiego) [1. *muz. następstwo dźwięków uporządkowanych według stosunków interwałowych określonej skali w systemie tonalnym; 2. szereg odmian barw, dźwięków, wrażeń itp.; 3. skala diatoniczna, zwykle durowa lub molowa, której poszczególne składniki w nie zmienionym stosunku wzajemnych odległości przeniesione zostały na pewną ściśle określoną wysokość; dźwięk centralny, tj. tonika ustalonej w ten sposób skali, nadaje jej nazwę odpowiedniej gamy, np. C-dur, g-moll itp.] – skála, hanglétra, hangsor*

gama chromatyczna – kromatikus skála

gama kolorów – színskála

gama majorowa, gama durowa – dúr-skála

gama minorowa, gama molowa – moll-skála

gamajda [*lekcew. człowiek ociężały, powolny, niezdarny*] – tökfilkó, balek, semmirekelő

gamajdowaty, -a, -e; gamoniowaty, -a, -e – együgyű, ügyetlen, esetlen

Gamadzczy [wg przekładu Hermana Mengego ludzie pochodzący z sąsiedztwa góry Hermon inne przekłady mówią tylko o strażnikach; także nazywani "Pigmeami" i "dzielnymi".] – (*bibl.*) a szomszédos Hermon hegyről származó népek; örök

A Hermon hegység az Antilibanon vonulat déli részén, Transzjordánia észak-nyugati határán található (ma Libanon, Szíria és Izrael hármasság határánál fekszik). Délen a Golán-fennsík bazalttáblája, nyugaton a Senir-folyó völgye, északon a Párpár-folyó (2Királyok 5:12), keleten pedig a Damaszkuszi-tábla határolja. A hegylánc hossza kb. 45 km, legnagyobb szélessége 25 km. Keleti és délkeleti lejtői jóval meredekebbek a nyugatiaknál. Az éves csapadékmennyiség - harmat, eső, hó formájában - a magasabb régiókban elérheti az 1500 mm-t. A hegység impozáns, 2814 m magas főcsúcsa tiszta időben akár 100 km-es távolságból is látható.

A Hermon hegyének jelentései: szent hegy, felszentelt, hozzáférhetetlen, kiemelkedő. A Biblia rendszerint a *har Hermón* kifejezéssel jelöli. A hegyet a szidoniak Szirjonnak, az emoreusok pedig Szenirnek hívták (5Mózes 3:9), illetve Sionnak is nevezték (5Mózes 4:48), de lehetséges, hogy a hegylánc különböző csúcsairól van szó. Az Ószövetségben összesen húsz helyen szerepel, és elképzelhető, hogy az Újszövetség is erre a hegyre utal két helyen ("egy magas hegy" - Máté 17:1, "a szent hegy" - 2Péter 1:18).

A Hermonnal a Bibliában először az 5Mózes 3:8-ban találkozunk: a Jordánon túli területek északi határát jelölte ki. Izrael fiai az emoreus királyok legyőzésével jutottak el először a hegyhez (Józsuaé 12:1). Az emoreusok mellett khivveusok laktak

még a környékén (Józsuaé 11:3). A hegy kezdetben Manassé fél törzsének északi határát képezte (Józsuaé 13:11). Később Dán törzse telepedett le a lábánál, amikor új központi területet keresve északra vonultak (Józsuaé 19:47).

gamba, viola da gamba [to chordofon smyczkowy, instrument dawny o kształcie zbliżonym do dzisiejszej wiolonczeli] – (*ol.*) gamba, viola da gamba; nyaka felé ék alakban keskenyedő, öt-hat húrú hangszer

viola da gamba

gambit [1. w grze szachowej: poświęcenie pionka lub figury w celu uzyskania lepszej pozycji do ataku; 2. działanie ryzykowne, podjęte w celu stworzenia korzystnej dla siebie sytuacji] – (*arab*) gambit; csel (*sakkban*); gyalogáldozattal történő nyitás a sakkban

gambit hetmański [sposób rozpoczęcia partii szachowej, w którym białe, dla zdobycia lepszej pozycji, oddają pionka stojącego przed gońcem na skrzydle hetmana] – vezércsel

Gambrinus [legendarny król, prawdopodobnie flamandzki, uważany za wynalazcę piwa. Prawdopodobnie imię to pochodzi od Jana I (*Jan Primus*) księcia brabanckiego z XIII wieku.] – Gambrinus; mondai flandriai król Brabantban, a sör állítólagos feltalálója [A sör „védőszentje”, valójában I. János (*1250? - +1294. 05. 03.), III. Henrik brabanti król fia. Neve latinos formájának (*Jan Primus*) népnyelvi változata a Gambrinus.]

gamelang [(nazwa jest utworzona od słowa *gamel* – uderzać – i przyrostka *an*, który nadaje wyrazowi znaczenie rzeczownika zbiorowego) - rodzaj indonezyjskiego zespołu muzyki tradycyjnej.] – gamelang; jávai bennszülöttek hangszer, amely állványra erősített csengőkből áll

gameta, gamety [1. dojrzała komórka o zredukowanej do połowy liczbie chromosomów w stosunku do pozostałych komórek ciała, służąca do rozmnażania płciowego; 2. komórka płciowa organizmów żywych] – (*élővilág*) gameta; ivarsejtek 1. gaméta az alsóbbrendű növények párosodásakor egyesülő anyasejtek

plazmájának neve. Párosodás után a termék neve zigóta, vagy, amennyiben csak egy sejt keletkezik, zigospóra. A gaméták lényegüket tekintve megegyező, többnyire egyforma nagy sejtek, a párosodás aktusakor is egyenlő módon viselkednek. 2. Gaméta = ivarsejt. Petesejt vagy spermium. A bonyolultabb szervezetekben ez a két sejt rendelkezik egyedül egyszerez (n) kromoszómaszerelvénnyel, ezért haploidnak nevezzük őket.]

gameta męska [zob. plemnik] – hímivarsejt, ondósejt (spermium)

gameta żeńska [zob. jajo w zn. 1.] – női ivarsejt, pete

Gamaliel (dobrodziejstwo Boga) [1. Syn Pedasura, Pedaszur książę pokolenia Manassesza. 2. Nauczyciel Pawła, uczony, znawca prawa członek Sanhedrynu, któremu radził zastanowić się nad tym, że gdy dzieło apostołów pochodzi od Boga to nie należało temu przeciwdziałać, a gdy od ludzi, to ono upadnie. Żydzi twierdzą, że on nadal pozostał faryzeuszem, ale niektóre źródła podają, że umarł jako chrześcijanin.] – GAMÁLIEL (Isten megjutalmaz, Isten a jótevőm, jutalmam; Isten megfizetése, jutalom Istentől) [1. Manassé törzsének egyik fejedelme ("Gámliel") (4Móz 1,10; 2,20; 10,23). 2. Tekintélyes farizeus és törvénytánító, akinél Pál fiatal korában tanult (ApCsel 22,3); igen megértő az első keresztyénnel szemben (ApCsel 5,34-39).]

gamin, francuski garmin – (fr.) gamin (franc. ejtsd: game); mesterinas, semmirekelő, csibész, utcagyerek; mesterinas semmirekellő, különösen pedig a paryzi utcai suhancok mintaképe (Bayard vigjátéka, Le gamin de Paris, hozta forgalomba)

gamma [nazwa trzeciej litery alfabetu greckiego Γ, γ] – (gör.) gamma [γ, Γ]; (fizika) a gramm milliomodrésze

gamma-globulina [preparat zawierający globuliny osocza krwi ludzkiej] – gamma-globulin; az emberi vér (vérsavó) fehérjéinek egyik, ma már mesterségesen is előállított csoportja, amely a szervezet által termelt, annak védelmét szolgáló ellenanyagok hordozója

Gammler look [Kult ubraniowej abnegacji. Styl lansujący niedbały, a nawet niechlujny wygląd. Gammler look był w latach 1967-73 przejawem buntu młodych przeciw wszystkim wartościom mieszczańskiego świata. Charakterystyczne elementy: postrzępione pulowery, znoszone dżinsy, stare kamizelki męskie. Niektórym to zostało do dziś, co więcej – doczekali się,

nieświadomych swojej stylowości, młodych kontynuatorów.] – (ang.) the 'Gammer Look'; the 'Bum Look' (a 60-as, 70-es évek lázadó divatja)

gamoń [lekcew. człowiek nierozgarnięty, niezaradny] – mamłasz, mafla, ügyefogyott, fajankó, báméskodó, bamba, tökfilkó

gamrat [Gamrat i kamrat, z franc. camarade, włos. camerata (oznaczających kompanję, zamieszkującą we wspólnej komorze) powstał w średnich wiekach wyraz spolszczony, służący do oznaczenia dobrego i wesołego towarzysza. Gamratka tern samem oznacza wesołą towarzyszkę w znaczeniu miłośnicy.] – kujon, cimborá

gamratka – ledér nő v. nőszemély

Gamratka [wieś w Polsce położona w województwie mazowieckim, w powiecie mińskim, w gminie Mińsk Mazowiecki (zachodnia część gminy)] – Gamratka (lengyel falu)

gamy enharmoniczne [dwie gamy durowe lub dwie gamy molowe o identycznym brzmieniu, lecz różnej nazwie i pisowni, np. gama Cis-dur i Des-dur] – enharmónikus hangsorok

gamy jednoimienne, równoimienne gamy [durowa i molowa, rozpoczynające się od tego samego dźwięku, który nadaje im nazwę, np. C-dur i c-moll] – azonos nevű v. különnevű hangsorok

ganc [calkiem, bardzo] – [Słowniczek języka śląskiego] egészen, teljesen; nagyon

gandziara [Józef Ossoliński w XVIII wieku pisze: „Gdybym ci go był dopadł, byłębym mu gandziarą wygarbował skórę.” Na tej zasadzie Linde tłómaczy, że gandziara był to batóg, korbacz. Korbacz, karbacz był to jednak nie batóg, ale bykowiec, jak to wyraźnie określa Wac. Potocki w *Jovialitates*. I gandziara więc nie musiała być batogiem, ale solidniejszym narzędziem, co zdaje się potwierdzać arabski źródłosłów tego wyrazu *Chandzar*,

oznaczający rodzaj szabli.] – korbács, ostor; bikacsök, kancsuka

ganek [1. przybudówka przed wejściem do budynku, nakryta daszkiem, wspartym na słupach; 2. długie przejście na zewnątrz budynku w formie otwartego korytarza, balkonu, galerii; 3. wąskie przejście podziemne w kopalni; 4. w alpinizmie: występ skalny; 5. Przy pierwotnych dworach i dworkach polskich nie budowano zapewne ganków, bo utworzyłaby się nazwa polska a nie wzięta z niemieckiego *Gang*, przedsiónek, przejście, kurytarz.] – tornác, folyosó; gang [(nép) *tornác, folyosó, gádor, ambitus, hambitus, ambis, hambit, gang; (városban)* a hagyományos többszintes, városi bérházak emeletein található függőfolyosó]

gang [zorganizowana grupa przestępców] – (*ang.*) gang, geng; rablóbanda, gengszterbanda

Ganges (hindi *Ganga*) [rzeka na Półwyspie Indyjskim w Azji. Przepływa przez Indie i Bangladesz] – Gangesz [Gangesz' (*a legtöbb indiai nyelv kiejtésében Ganga*) az Indiai szubkontinens egyik legnagyobb és legjelentősebb folyója. Az Indus-Gangesz-alföldön folyik keresztül keleti irányban, Észak-Indiából Bangladeszbe haladva.]

ganglion [1. zwoj komórek nerwowych; 2. guzek wypelniony masą śluzową lub szklistą] – (*gör.*) ganglion; (*élővilág*) idegdúc, idegcsomó [Az idegsejtek csoportosulásának legegyszerűbb formája, idegsejtek halmaza, amelynek kötőszöveti tok vesz körül.]

- **szimpatikus ganglion**: a szimpatikus idegrendszer környéki részén lévő átkapcsolás helye, a szervekhez futó idegrostok sejtheinek (neuronok) csoportja

gangol [zob. → ancug] – [*Słowniczek języka śląskiego*] öltözék, ruha, öltöny

gangrena [1. proces gnilny tkanek wywołany w żywym organizmie przez bakterie gnilne; 2. upadek moralny, zepsucie; 3. pogard. o człowieku irytującym, dokuczliwym] – (*gör.*) gangréna, gangrina (*ganraena*); (*orvosi*) üszök, üszkösödés; *vmely* testrészt elhalása; (*átv.*) erkölcsi romlás

- **ganraena arteriosclerotica**: az erek elmeszesedése következtében kialakuló üszkösödés

gangrenować – elüszkösíteni

gangrenować się – üszkösödni

gangrenowy, -a, -e – üszkös, gangrénás

gangster [1. członek gangu; 2. osoba postępująca w sposób bezwzględny i brutalny, dążąc do osiągnięcia zamierzonego celu] – (*ang.*)

gangster, gengszter; szervezett bűnöző banda tagja (eredetileg az USA-ban)

gangsterski, -a, -ie – gengszter-

gangsterstwo, gangsteryzm [1. przestępcza działalność gangsterów; 2. bezwzględna, zwykle nielegalna działalność gospodarcza, polityczna itp. jakiejś osoby lub grupy osób] – (*ang-lat.*) gengszterizmus, banditizmus;

ganiać [1. biegać w nieokreślonym kierunku; też: chodzić w pośpiechu w jakimś określonym celu; 2. biegać za kimś, za czymś starać się kogoś, coś złapać; 3. *pot.* ubiegać się o coś lub zabiegać o czyjeś względy; 4. *pot.* zmuszać do pójścia w określonym kierunku; 5. *pot.* zmuszać do czegoś, przynaglać; 6. *euf.* być zmuszonym do częstego korzystania z toalety], **gonić** – szaladni, szaladgálni, futni, futkosni; lótni-futni; úzni, hajtani, kergetni, hajszolni

ganiać kogo do roboty – munkára hajszolni *vkit*

ganiać się [ganiać siebie wzajemnie] – úzik, hajtják, hajszolják egymást; kergetőzni

ganić (*gani*) [krytykować, potępiać] – kifogásolni, gáncsolni, korholni, szidni; (*potępiać*) elitelni; bírálni, megbírálni, pellengérré állítani; ócsárolni, helyteleníteni, rosszalni, szapulni

ganić co – helyteleníteni *vmit*

ganić co komu – szidni *vkit vmiért*, szemére hányni *vkinek vmit*

ganić kogo za coś – korholni, szidni *vkit vmiért*

ganienie – korholás, szidás, helytelenítés

ganz egal, ganc egal [*wym. gancegal*], **ganc pomada** [*pot. wszystko jedno*] – mindegy

gańba [1. *daw. nagana, potępienie*; 2. *daw. hańba, wstyd*] – [*Słowniczek języka śląskiego*] megrovás, feddés, gáncs, intés, figyelmeztetés, szidás; szégyen, szemérem

gap [*pot. człowiek przypatrujący się jakiemuś zdarzeniu*] – 1. bámészködő *ember*; mafla *ember*; (*kártya játékfajta*);

gap (ptak) – (*állat*) szúla [Szulafélék (Sulidae) Nagy, karcsú testű, fekete-fehér vagy barna színű tengeri madarak. Szárnyuk és farkuk hosszú és hegyes. Az előző család tagjaihoz hasonlóan a szulák lábán is mind a négy ujjat úszóhártya köti össze. Zuhanórepülésből vagy felszíni úszásból buknak alá halat fogni. Más madarakkal ellentétben a szuláknak kotláskor nincs kotlófoltjuk, azaz hasukon nem alkul ki csupasz, vérbő bőrfelület. Egyes fajaik kotlás közben a lábujjaik közt feszülő úszóhártyával borítják be tojásukat. Európa tengerpartjain is költ a szula (*Sula bassana*)]

gapa [1. człowiek nierozgarnięty, nieuważny; też: człowiek, który coś przegapił lub się zagapił; 2. *pot.* gawron lub wrona] – 1. bámész, mafla, szájátáti, malasz, buta; 2. varjú (*wrona, gawron*)

gapić się [*pot.* przyglądać się czemuś lub komuś bezmyślnie] – báméskodni (száját tátja), bámulni (*merengeni*)

gapi się jak ciele na malowane wrota – bámul, mint borjú az újkapura (festett kapura)

gapić się na kogo/co – tátott szájjal bámulni *vkire/vmire*

gapić się na kogos – bámulni vkire

gapiostwo, gapiowatość – maflaság, szájátáság, báméskodás, együgyűség,

gapiowato – maflán, együgyűen, szájátáva

gapiowaty, -a, -e – esetlen, faragatlan, bamba, szájátáti

gapowicz – (*közbeszéd*) potyautas

gapiowski, -a, -e – báméskodó

gar [1. *pot.* duży garnek; też: zawartość takiego naczynia; 2. część wielkiego pieca hutniczego, w której gromadzi się roztopiona surówka] – nagy fazék (*garnek*)

gara [1. lina umocowana przy końcu rei, służąca do obracania rei w płaszczyźnie poziomej; 2. bieg statku, gdy wiatr dmie z boku w żagle] – rögzítőkötél; hajó futása, ha a szél oldalról fújja a vitorlát

gara [1. rośnięcie ciasta; 2. *środ. zob.* garownia] – kelő tészta; kelesztő-helyiség

garaż [pomieszczenie przeznaczone do przechowywania samochodów] – (*fr.*) garage, garázs; kocsiszín, gépkocsiszín

garaż hotelowy – szállodai garázs

garażować – (*fr.-ném.*) garázsírozni; kocsiszínben elhelyezni; gépkocsit garázsba vinni v. ott tartani

garażowy, -a, -e – garázs-

garb [1. silne skrzywienie kręgosłupa tworzące wypukłość na plecach lub na klatce piersiowej; 2. to, co stanowi dla kogoś obciążenie, 3. u zwierząt: naturalna wypukłość na grzbiecie, 4. wszelka wypukłość, nierówność] – púp, domborulat

garb górski – hegyhát

garbacieć [*pot.* stawać się pochylonym] – megpúposodni

garbacizna, garbizna – púposság

garbarczyk – tímár, cserző, cserzőmunkás

garbarnia [pomieszczenie lub zakład, w którym garbuje się (wyprawia) skóry] – (*warsztat*) tímárműhely, cserzőműhely; (*zakład*) börgyár

garbarski, -a, -ie [dotyczący garbarstwa lub garbarz]a – tímár-, cserző-, cserzési

garbarstwo [1. przemysł lub rzemiosło zajmujące się wyprawianiem skór; 2. zawód garbarz] – tímárság, cserzőmesterség; tímárműhely

garbarz [osoba zajmujący się garbowaniem skór] – tímár, cserzővarga, cserző, cserzőmunkás

Garbatkowate (Notodontidae) [rodzina motyli, należąca do motyli nocnych, obejmująca 2,5-3,5 tys. gatunków, głównie tropikalnych. W Polsce występuje ponad 30.] – Púposszövőfélék családja (*Notodontidae*); Púposszövők

Niektóre gatunki występujące w Polsce:

- **narożnica zbrojówka** (*Phalera bucephala*) - buksifejú lepke; sárgafoltos púposszövő (*Phalera bucephala* L.)
- **garbatka zygzakówka** (*Notodonta ziczac*) - Zegzugos púposszövő (*Notodonta ziczac*)
- **widlogonka siwica** (*Cerura vinula*) – nagy púposszövő (*Cerura vinula*)

garbato – púposan, görbén

garbatość – púposság

garбаты, -a, -e [1. mający garb; 2. skrzywiony, zgięty, pochylony] – görbe, púpos

garбаты [człowiek garбаты]- púpos ember

garbić [pochylać, zginać plecy] – hajlítani

garbić się [mieć krzywe, wypukłe plecy] – meghajolni, lehajolni, görnyedni

garbik – púpocska, domborulatka

garbizna, garbacizna – púposság

garbник [substancja chemiczna mająca zdolność garbowania skóry] – cserzőanyag, csersav

garbникować – cserezni

garbować [poddawać skórę zwierzęcą działaniu garbników w celu nadania jej miękkości i trwałości; wyprawiać] – cserezni (*cserez*)

garbować komu skórę – (átv.) elnáspángolni, elpáholni (*vkít*); jól ellátni *vkinek* a baját; kicserezni a bőrt *vkinek*; kiporolni *vkinek* a bundáját

garbować skórę – bőrt cserezni v. kidolgozni

garbowanie, garbunek – cserezés

garbowanie alunowe – timsós cserezés

garbowanie skóry – bőrcserezés

garbниковы, -a, -e – cserzőanyag-

garbunek – (bőr) cserezés

garbunek chromowy – krómós bőrcserezés

garbus [1. *pot.* garбаты mężczyzna; 2. *pot.* jeden z modeli samochodu marki Volkswagen] – púpos ember; „bogárhátú” (*Volkswagen*)

garbusek – púposka

garbuska – púpos (*nő*)

garda [1. część rękocyfki broni siecznej służąca do osłony dłoni; 2. w boksie: ustawienie rąk osłaniające głowę i żołądek;

3.«rozwidlony koniec gafla obejmujący maszt] – 1. (fr.) gárda; (wojsko) testőrség; válogatott, kiváló katonai egység; különleges fegyveres rendfenntartó alakulat; 2. vmilyen társadalmi szerverzet v. csoport legkiválóbb, legértékesebb része; 3. kosár (kardon); védőállás (ökölvívásban)

garde du corps [wym. gard di kor] [straż przyboczna] – (fr.) garde du corps; (dawno) testőrscapat, testőrség

gardedama (fr. garde de-dame) – (fr.-ném.) garde de-dame; gardedám; (dawno) fiatalabb nőket kíséző, rájuk felügyelő, többnyire idősebb nő; nőőrző, azaz idősb. kire a fiatal nők kíséretét bizzák.

gardelko [zdrobnienie od: gardło] – torkocska, garatka, gégecske

garden party [przyjęcie lub spotkanie towarzyskie w ogrodzie] – (ang.) garden party; kerti ünnepély, összejövetel, mulatság

gardina [zasłonka, firana] – [Słowniczek języka śląskiego] függöny, sötétítőfüggöny

gardinstanga [niem. Gardinstange; karnisz] – [Słowniczek języka śląskiego] karnis; függönyrúd, függönytartó

gardista – (fr.-lat.) gárdista; vmely gárda tagja; (dawno) testőr

garderoba [1. wszystkie ubrania, jakie się ma; 2. ubranie noszone w danej chwili; 3. niewielkie pomieszczenie do przechowywania ubrań; dawniej: pokój, gdzie przechowywano odzież i gdzie przebywały służące, które się nią opiekowały; 4. pokój, w którym się ubierają i charakteryzują aktorzy przed wyjściem na scenę; 5. daw. przechowalnia ubrania] – (ol.) guardaroba; (fr.-ném.) garderobe, gardrob, gardrobszoba; (ogól ubrań) ruhatár, ruha, ruházat, öltözet, ruhakészlet; (szafa) ruhásszekrény; (w teatrze) öltöző, ruhatár

garderoba teatralna – színházi öltöző

garderobiana [1. kobieta pomagająca aktorom przy ubieraniu się i charakteryzacji; 2. dawniej: służąca zajmująca się garderobą i pomagająca przy ubieraniu się] – öltöztetőnő; (dawno) kormorna

garderobiany, -a, -e – gardrob-; ruhatári-

garderobiana [1. kobieta pomagająca aktorom przy ubieraniu się i charakteryzacji; 2. dawniej: służąca zajmująca się garderobą i pomagająca przy ubieraniu się] – öltöztetőnő

garderobiany [osoba pomagająca aktorom w teatrze przy ubieraniu się i charakteryzacji] – öltöztető

garderobiany [1. mężczyzna pomagający aktorom przy ubieraniu się i

charakteryzacji; 2. daw. służący zajmujący się garderobą i pomagający przy ubieraniu się] – öltöztető, ruhatáros ffi

gardlany, -a, -e [daw. przym. od gardło w zn. 1.] – torok-, gége-

gardlacz [odmiana gołębia domowego, mającego zdolność bardzo silnego rozdymania wola; garlacz; wolak] – (állat) golyvás galamb

gardło (łac. pharynx) [1. wspólny odcinek przewodu pokarmowego i oddechowego między przelykiem a jamą ustną; 2. wąskie przejście, wylot czegoś; 3. daw. życie; 4. (biol) maczugowata cewa włóknisto-mięśniowa, rozciągająca się od podstawy czaszki do VI kręgu szyjnego. Długość gardła u dorosłego człowieka wynosi średnio 12-13 cm. Krzyżuje się tam droga pokarmowa z oddechową. Jego najszersza część znajduje się na wysokości kości gnykowej i wynosi 5 cm.] – torok, garat [lat.: pharynx: a felső légút része; a garatból a gégen keresztül jut a levegő a légsőbe], gége; (dawno) fej, fejvesztés, veszte vkinek, (átv.) torkolat

gardło ci pęknie od krzyku – (majd) megreped v. megszakad a torkod a kiabálástól

gardło rzeki – a folyó torkolata

gardło go boli – fáj a torka

„gardło wąskie” – „szűk keresztmetszet”

gardłować [pot. mówić głośno i z zaangażowaniem] – kiabálni, ordítani; pofázni, sokat beszélni; jár a szája; handabandázik

gardłować w czyjej sprawie – agitálni v. perorálni v. kibeszélni a lelket vmi érdekében

gardłować za kogo - agitálni v. perorálni v. kibeszélni a lelkét vki érdekében v. vkiért

gardłowy, -a, -e – torok-, gége-; (dawno) főbenjáró, fejvesztéssel járó

gardłowa sprawa [nazywała się w sądownicwie polskiem taka, która mogła pociągnąć na przestępcę karę śmierci. Używano tylko wyrażenia: na gardle karać, gardło położyć, gardła odprosić, t. j. uprosić ulaskawienie. Gardłową sprawą było: zamach na życie króla, obraza majestatu, zdrada ojczyzny, podrabianie dokumentów i monety, ojcobójstwo, zgwałcenie dziewicy, zabójstwo z zasadzki, zadanie trucizny, rozboje i najazdy domów] – (hist.) főbenjáró dolog v. ügy; főbenjáró bűnök, pl.:

Gyújtogatás: Ki valamely házat szánt szándékkal felgyújt, ezzel súlyos veszedelmet idéz mind annak lakói, mind a város valamennyi polgárára, ezért bűnhődjék halállal.

Gyilkosság:

1. Aki akaratán kívül más halálát okozza

bűnhődjék tettének súlya szerint, legalább korbácsolással.

2. Ki valakit szánt szándékkal megöl, bűnhődjék tettének súlya szerint, legalább börtönbe vetéssel.

3. Ha valaki pénzért avagy más haszonért öl meg valakit, bűnhődjék halállal.

Kútmérgezés: Aki valamely kutat, vagy vízgyűjtőt megmérgez, bűnhődjék tettének súlya és következményei szerint, akár halállal is, legalább börtönbe vetéssel.

Kalózkodás: Aki olyan hajón szolgál, amely a tengeren békés kereskedőhajókat megtámadja és kifosztja, bűnhődjék tettének súlya szerint, legalább korbácsolással.

Védművek rombolása:

1. Ki a város védműveit rombolja, bűnhődjék tettének súlya és következményei szerint, legalább börtönbe vetéssel.

2. Ki olyankor rombolja a város védműveit, midőn ellenség tartózkodik az országnak határain belül, bűnhődjék halállal.

Merénylet:

1. Aki a helytartó vagy családja, a magisztrátus tagjainak avagy valamely törvényes klán vezérének elveszejtésére terveket sző, bűnhődjék tettének súlya szerint, legalább száműzetéssel.

2. Aki a helytartó, vagy családja avagy a magisztrátus tagjainak avagy valamely törvényes klán vezérének elveszejtését megkísérli, avagy ezen gonosz szándékát sikerrel keresztül viszi, bűnhődjék halállal.

3. A helytartó családja annak leszármazóit, testvéreit és szüleit jelenti.

Összeesküvés:

1. Az, aki a város törvényes rendjének megdöntésére másokkal összeesküszik, avagy egymaga sző ilyen terveket, bűnhődjék tettének súlya szerint, legalább börtönbe vetéssel.

2. Aki a város törvényes rendjét erővel megkísérli megdönteni, az ellen fegyverrel fellázad, bűnhődjék halállal.

3. Aki a várost háború idején megkísérli az ellenség kezére juttatni, bűnhődjék halállal.

A helytartó és a Magisztrátus hivatalos embereinek bántalmazása: Aki a helytartó vagy a magisztrátus hivatalos emberekeit megtámadja, őket bántalmazza, avagy súlyos fenyegetésekkel illeti, bűnhődjék tettének súlya szerint, legalább korbácsolással.

Közhivatallal való visszaélés:

1. Aki hivatalos megbízásával visszaél és ezzel másnak jogtalanul előnyt szerez vagy hátrányt okoz bűnhődjék legalább korbácsolással.

2. Aki hivatali megbízását arra használja fel, hogy a város békéjét felforgassa, avagy a város törvényes rendjét más módon aláássa bűnhődjék legalább száműzetéssel.

Erőszak: Aki mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy vele háljon, bűnhődjék legalább korbácsolással.

Amennyiben valaki gyermekben tesz erőszakot, bűnhődjék legalább száműzetéssel.

gardzić (*kim/czym*) [1. traktować kogoś z pogardą; 2. uznawać coś za drobnostkę; 3. odrzucać, odtrącać coś z pogardą] – megvetni, lenézni, fitymálni (*vkit/vmit*)

gardzić kłamstwem – megveti a hazugságot

gardzić niebezpieczeństwem – dacolni a veszéllyel

gardziel (łac. *fauces*) [1. gardło zwierząt; 2. zob. gardło w zn. 2.; 3. część wielkiego pieca z otworem, przez który piec się napelnia; 4. (biol) element gaźnika, w którym następuje rozpylenie paliwa przez rozpylacz; 4. trójkątna przestrzeń zawarta pomiędzy lukami podniebieno-językowymi a podniebieno-gardłowymi. Znajdują się w niej migdałki podniebienne. Granica pomiędzy jamą ustną a gardłem nie jest precyzyjnie określona. Według niektórych są nią fałdy podniebieno-językowe, wg innych fałdy podniebieno-gardłowe. W ostatnim przypadku cieśń gardzieli zaliczana jest do jamy ustnej. Jest uważana przez większość biologów za określenie całego gardła.] – garat, nyelőcső, torok, gége; (*kohászat*) torok

gardzielowy, -a, -e – garat-, torok-

gadziolko, gardziolek – torkocska, gégécske

Gadzioglówkowate (*Gomphidae*) [rodzina owadów z rzędu ważek należąca do podrzędu ważek różnoskrzydłych (*Anisoptera*). Występują na wszystkich kontynentach poza Antarktydą. Ich nazwa wzięła się od kształtu ich głowy przypominającej głowę gadów. W ubarwieniu dominuje zieleń, żółć i czerń.] – folyami szitakötők v. csermelyszitakötők (*Gomphidae*) [a rovarok (*Insecta*) osztályába, ezen belül a szitakötők (*Odonata*) rendjébe tartozó család]

W Polsce rodzina reprezentowana jest przez cztery gatunki:

• **gadzioglówka pospolita** (*Gomphus vulgatissimus*) – Feketelábú szitakötő (*Gomphus vulgatissimus*)

• **gadzioglówka zółtonoga** (*Gomphus flavipes*) – Sárga szitakötő v. sárgalábú szitakötő (*Gomphus flavipes*, *Stylurus flavipes*)

• **trzepla zielona** (*Ophiogomphus cecilia*) – Erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*)

• **smaglec mniejszy** (*Onychogomphus forcipatus*) – Csermelyszitakötő (*Onychogomphus forcipatus*)

Występujące w Polsce Gomphidae są związane z wodami płynącymi. Niektóre z nich rozwijają się w dużych zbiornikach wód stojących.

Do rodziny Gomphidae zaliczono blisko 1000 gatunków zgrupowanych w ponad 90 rodzajach. Rodzajem typowym rodziny jest *Gomphus*.

gardzenie – megvetés, lenézés

Garibaldiego kapelusze [cylinderek stożkowy z piórem i rondem dziarsko podgiętym — *Giuseppe Garibaldi* (ur. 4 lipca 1807 w Nicei, Francja, zm. 2 czerwca 1882 na wyspie Caprera, Włochy) – włoski awanturnik, rewolucjonista, żołnierz i polityk, działacz i bojownik na rzecz zjednoczenia Włoch, do czego w znacznym stopniu się przyczynił.] – Garibaldi kalap [*Giuseppe Garibaldi* (Nizza, 1807. július 4. – Caprera, 1882. június 2.) olasz hazafi és katona volt, az egységes Olaszországért harcoló hadsereg egyik vezére. Harcolt Európában és Dél-Amerikában is, ezért kapta a két világ hőse nevet.]

Garizim * Hebal (język samarytański hebrajski: *Ar-garizim*; arab.: حرزيم = بل *Dżabal Dżarizim*, język tyberiadzki hebrajski: הר הרזים *Har Garizzim*; hebr.: הר הרזים *Har Garizzim*) [1. jedna z dwóch gór wznoszących się na południe od miasta Nablus w Samarii, w centralnej części Izraela. Góra wznosi się na wysokość 881 m n.p.m. Leży na terytorium Autonomii Palestyńskiej. 2. góra w środkowej Palestynie, obok miasta Sychem, gdzie Izraelici z nakazu Mojżesza odnowili przymierze z Bogiem i błogosławili tych, co zachowują Prawo Boże (Joz 8,30-35). Na tej górze zbudowali później Samarytanie odszczepieńczą świątynię.] – GARIZIM (terméketlen földön lakozó, megírva; puszta helyek) [Hegy Samáriában, 854 m magas, Ebál (2) hegyétől délnyugatra. Innen olvasták fel ünnepélyesen a mózesi törvény áldásait (5Móz 27,11-12). Ezen a hegyen építettek maguknak a samaritánusok templomot, és rendezték be sajátos kultuszukat (Jn 4,20-21).]

garkuchnia [nieduża, tania jadalodajnia] – kifőzde, kifőzés, lacikonyha

garlacz (gardlacz, szturmak albo tromblon) [1. odmiana gołębia domowego; 2. stalowa

tuleja nakładana na wylot lufy karabinu, używana w I wojnie światowej; 3. dawna ręczna broń palna mająca lejkowato rozszerzony wylot lufy; 4. inaczej szturmak, rodzaj broni palnej z lejkowato rozszerzoną lufą u wylotu. Używany w XVI - XVIII wieku. Nazwa pochodzi od garlacza, wolarza - gołębia domowego. Cechą charakterystyczną tej odmiany gołębi jest umiejętność silnego rozdymania woli; 4. odrzutowa broń palna wyposażona w lufę z rozszerzeniem przy wylocie. Garlacze miały wymiary pośrednie pomiędzy pistoletami, a karabinkami i mogły strzelać kulami lub grubym śrutem ołowianym. Pocisków z innych materiałów nie stosowano, ponieważ mogły one zniszczyć wykonaną najczęściej z mosiądzu lufę. Długość garlacza nie przekraczała najczęściej 50 cm. Na zachodzie Europy garlacz nosił nazwę *tromblonu*, broń wojskowa zaś *eskopety*, a garlacz używany w marynarce, mający od spodu trzpień do osadzania garlacza na podstawie, nosił nazwę *espingoli*] – házigalamb fajta; (dawno) löfegyver, puska

Garlacz z XVIII wieku

garmażeria, garmażernia [1. zakład lub dział w restauracji, w którym produkuje się półfabrykaty spożywcze i gotowe potrawy; 2. sklep, gdzie sprzedaje się takie artykuły] – féligkész ételek boltja

garmażerka [1. forma ż od garmażer; 2. wyroby garmażeryjne; 3. przyrządzanie wyrobów garmażeryjnych] – féligkész ételek készítésével foglalkozó nő; (köz.) félkész termék

garmażeryjny, -a, -e – hidegkonyhai; féligkész étellekkel v. boltjával kapcsolatos

garmont [rozmiar czcionki o wielkości 10 punktów typograficznych (3,760 mm); **garmond, korpus**] – (nyomdászat) garmond; 10 pontos betű (*Garmond* francia vésnök nevééről)

garna [gatunek antylopy z rodziny pustorożców występujący we wschodnich Indiach] – antilopfajta

garnać [1. przysuwać do siebie; 2. gromadzić, zjednywać] – (ręka) összeszedni, összegyűjteni, összekaparni, összeszorítani,

tömöríteni, csoportosítani; összeseperni; *(pieniądze)* összeharácsolni, megkaparítani

garnąć do siebie – magához ragadni v. szorítani

garnąć się [1. **pragnąć czułości, pieszczoł;** 2. **pragnąć towarzystwa;** 3. **brać się chętnie do czegoś, interesować się czymś**] – törekedni, igyekezni

garnąć się do (*kogo/czego*) – törekedni, igyekezni (*vmire*); nyakába varrja magát, hízelegni (*vkinek*)

garnąć się do czego – hozzáfogni *vmihez*; rávetni magát v. törekedni *vmire*;

garnąć się do kogo – csatlakozni v. tolakodni *vkiihez*

garnąć się do nauki – szorgalmasan tanulni; nekifeküdni a tanuláshoz

garnąć się do panny – legyeskedni egy lány körül

garnarnia [warsztat, zakład garncarski] – fazekasműhely

garncarski, -a, -ie – fazekas-

garncarsztwo – fazekasmesterség, fazekasipar, fazekasság

garncarz [1. rzemieślnik wyrabiający naczynia z gliny; 2. ptak budujący z gliny i słomy charakterystyczne gniazda podobne do pieca piekarskiego, żyjący w Ameryce Południowej] – fazekas, fazekasmester, korongozó; (*nép*) gölöncsér, gelencsér; (*ptak*) fazekasmadár

Garncarz rdzawy (*Furnarius rufus*) [gatunek małego ptaka z rodziny garncarzowatych. Zamieszkuje Amerykę Południową] – közönséges fazekasmadár (*Furnarius rufus*) [a madarak osztályának verébalakúak (*Passeriformes*) rendjébe a fazekasmadár-félék (*Furnariidae*) családjába tartozó faj]

garncówka, garniec [1. dawna polska miara objętości cieczy i ciał sypkich; 2. naczynie o pojemności jednego garnca; też: zawartość takiego naczynia; 3. duży garnek; też: jego zawartość] – véka

garnczek – fazekacska, bögrácske; kislábas

garnek [1. naczynie służące do gotowania i przechowywania potraw; też: pojemność, zawartość takiego naczynia; 2. pot. duży kubek; też: pojemność, zawartość takiego naczynia] – fázék, (*niski*) lábas, bögre

garnek do mleka – tejszlábas, tejforraló lábas

garnek do zupy – leveses fázék

garnek kamienny – kövedény, kőkorsó

garnek podlodowcowy [zob. marmit] – sima fal mély eróziós mélyedése

garnela [rak morski] – garnéla rák, tengeri rák

garnie [wym. garni] [o potrawach: z przybraniem] – körettel

garniec [1. dawna polska miara objętości cieczy i ciał sypkich; 2. naczynie o pojemności jednego garnca; też: zawartość takiego naczynia; 3. duży garnek; też: jego zawartość; 4. tak nazywano dawniej każdy garnek gliniany, służący do gotowania] – (*dawno*) főzésre szolgáló alumínát edény; régi lengyel úrmérték

garnięcie się – törekvés, iparkodás, igyekezet

garniować [1. ozdabiać potrawy jarzynami, zieleniną itp.; 2. daw. obszywać brzegi czegoś wstążkami, koronkami] – (*szegéllyel*) díszíteni; (*szépen*) beszegni; (*potrawy*) köríteni

garnirunek, garniowanie [jarzyny, zielenina itp., którymi jakaś potrawa jest ozdobiona] – körítés, köret

garniowanie – körítés, díszítés

garnitur [1. ubranie męskie, składające się z marynarki i spodni; 2. grupa ludzi o podobnym poziomie kompetencji, ważności lub wpływów; 3. «zespół przedmiotów służących do jednego celu i stanowiących pewną całość»] – (*fr.-lat.*) garnitúra, melléklet, kiegészítés; (*komplet*) készlet, szerviz, felszerelés, berendezés; többféle tárgynak egymást kiegészítő csoportja, egysége; (*ubranie*) öltöny, ruha, öltözet

garnitur chromosomów, zespół chromosomów [najmniejsza liczba chromosomów, charakterystyczna dla gamet przypuszczalnego przodka] – kromoszóma-szerkezet

garnitur codzienną – hétköznapi ruha; munkaruha

garnitur do kawy – kávékészlet

garnitur do tańca [młodzieżowa odzież na specjalne okazje, o modnym kroju wykonana z tkaniny wełnianej w ciemnym kolorze i z delikatnym wzorem. Może to być także welwet w ciemnym kolorze. Komponuje się z białą koszulą, która czasami jest noszona z kamizelką w wymyślnych kolorach.] – bálí öltöny [Fiatál férfiak táncos összejevetelen viselt öltönye. Divatos szabású, sötét színű, finoman mintázott gyapjú típusú szövetből, esetleg bársonyból készül. Fehér ing és esetleg élénk színű mellény tartozik hozzá.]

garnitur koktajlowy [nowoczesny, niekonwencjonalny, elegancki garnitur o młodzieżowym wyglądzie; różni się od **dziennego garnituru** rodzajem tkaniny i modelem.] - koktélöltöny [Modern, nem hagyományos, fiatalos megjelenésű öltöny, mind anyagában, mind mintázatában eltér a szokványos hétköznapi öltönyöktől.]

garnitur komplet dżinsowy – farmeröltöny

garnitur marynarkowy – öltöny, zakós ruha, férfiruha

garnitur mebli – teljes garnitúra v. bútorgarnitúra v. szobaberendezés

garnitur męski – férfióltöny

garnitur uszyty na miarę – testre szabott öltöny

garnitur wyjściowy (1) [strój na okazje formalne. Obejmuje płaszcz wieczorowy, marynarkę, marynarkę wieczorową oraz klasyczny, ciemny garnitur. Zwykle wytwarzany z tkanin wełnianych w ciemnych kolorach.] – társasági öltöny [Férfiak társasági események alkalmával viselt öltözete. Ide tartozik a frakk-öltöny, a zsakett-öltöny, szmoking-öltöny. Általában gyapjú típusú szövetből, sötét színekben készül.]

garnitur wyjściowy

garnitur wyjściowy (2) [służy do codziennego noszenia i jest jednym z najpowszechniejszych rodzajów odzieży. Materiał tekstylny i kształt ubrania zależy od obecnej mody. Garnitur składa się z

sukni, spódnic, płaszczy, marynarek, itp.] – utcai ruha [Mindennapi használatra szánt öltözet (öltöny, kosztüm, ruha stb.), amely mind anyagában, mind formájában és kidolgozásában a mindenkor divatírányt követi.]

garnitur zębów – fogsor v. műfogsor, protézis

garnizon [1. oddział wojska przebywający stale lub czasowo w mieście lub twierdzy; 2. obszar, na którym stacjonują oddziały wojska oraz mieszczą się instytucje wojskowe] – (*fr.*) garnizon, helyőrség, katonai állomás; (*átv.*) helyőrség katonasága

garnizonowy, -a, -e – helyőrségi

garnizonowa czapka [Czapka w kształcie soczewicy z wyraźnymi stronami, które mogą być podwójne i udekorowane.] – egyensapka; tábori sapka [Egyenes oldalú összehajtható sapka; számos országban a fegyveres testületek egyenruhájának része.]

Czapka garnizonowa Straży Granicznej - podoficer, chorży

Gyalogos főhadnagy tábori sapka

garnkotłuk, garkotłuk [1. pogardliwie o kucharzu lub kucharce; 2. lekceważąco o prymitywnej kobiecie] – pizskos, rossz szakács v. szakácsnő

garnkowy, -a, -e [związany z garnkiem] – fazékhoz való; fazekas-, fazék-

garnuszek [1. mały kubek; też: jego pojemność, zawartość; 2. mały garnek; też: jego pojemność, zawartość] – kislábas, bögre, kisbögre, ibrik

garnuszczyk [zdrobnienie od: **garnuszek**] – kis lábaska, bögrécske

garnuszkowy, -a, -e [związany z **garnuszkim**] – bögreszerű, bögre-

garownia [pomieszczenie w piekarni, w którym rośnie ciasto] – kelesztő-helyiség

Garrula lingua nocet [Gadatliwy język szkodzi.] – (lat.) Garrula lingua nocet; a fecsegő nyelv kárt okoz.

garson [wym. garsą] [1. daw. kelner; 2. daw. chłopak na posyłki w hotelu] – (fr.) garson, garzon; legényember, aglegény; (dawno) pincér

garsoniera [małe mieszkanie, zwykle dla samotnej osoby] – garzonlakás, legénylakás; többnyire egyszobás, fürdőszobás, konyha és kamra nélküli (csak főzőfülkés) lakás

garsonka [1. ubiór damski składający się ze spódnicy i żakietu; 2. daw. krótka fryzura kobieca wzorowana na męskiej; 3. kostium kobiecy składający się z prostej, zwykle dość wąskiej spódnicy i żakietu. Nazwa wywodzi się od stylu popularnego w okresie pierwszej wojny światowej, swoistego dla typu kobiety nazywanej powszechnie chłopczycą (la garçonne).] – fiús lány; legényéletet élő lány; (krótka fryzura) fiús hajviselet; legénylakás; (ubiór damski) kiskosztüm, kiskosztüm

garsonka

garsteczka [zdrobnienie od: **garstka**] – markocska

garstka – marék, marok; (mało ilość) maroknyi

garstka ludzi – maroknyi ember (kevesen)

garść [1. dłoń złożona w sposób umożliwiający zaczerpnięcie, uchwycenie czegoś; 2. tyle, ile się zmieści w garści; 3. niewielka ilość czegoś; 4. mała grupa ludzi] – marok; maréknyi, marokszám; maroknyi

garść cukirków – (egy) marék v. maréknyi cukorka

garść kłosów – egy marék kalász

garść pieniędzy – (egy) marék v. maréknyi pénz

garść żołnierzy – maroknyi katona

gary [pogard. prace domowe, zwłaszcza gotowanie posiłków] – házimunka, főzés

gasciel – oltó, mérséklő, enyhítő ember

gasić [1. powodować, że coś przestaje się palić; 2. wyłączać urządzenie mechaniczne lub elektryczne; 3. powodować ciemnienie, blednięcie czegoś; 4. łagodzić, zaspokajać uczucia, doznania; 5. tłumić, osłabiać; 6. pozbawiać pewności siebie] – oltani, eloltani, kioltani; csillapítani, csitítani, elfojtani

gasić bunt – elfojtani a lázadást

gasić kogo – csillapítani (vkit)

gasić motor – leállítani a motort

gasić ogień – tüzet oltani

gasić papierosa – eloltani a cigarettát

gasić pragnienie – szomját oltani (szomját oltja)

gasić piłkę [w grach sportowych: odpowiednim ruchem nogi, rakiety itp. przytrzymać lub hamować spadającą piłkę] – levenni v. lekezelni a labdát

gasić pożar – tüzet eloltani

gasić pragnienie – szomját oltani

gasić światło – eloltja a lámpát (fényt)

gasić wapno [łączyć palone wapno z wodą] – meszet oltani

gasidło [przeład do gaszenia świec] – oltószerszám, oltókészülék; (tréf.) orr, orrmány

gasnąć [1. przestawać się palić; 2. o urządzeniach mechanicznych lub elektrycznych: przestawać działać; 3. ciemnieć, tracić blask; 4. tracić na wartości w porównaniu z kimś albo z czymś; 5. słabnąć, przycichać, zanikać; 6. tracić pewność siebie, zapal; 7. tracić ważność, aktualność; 8. tracić siły żywotne] – kialudni, elaludni; elmúlni, tűnni; kirezgni, lecsengeni

gastro- [pierwszy człon wyrazów złożonych wskazujący na ich związek znaczeniowy z żołądkiem] – (gör.) gasztró-, gasztr-, gyomor-, has-

gastrolog [specjalista w dziedzinie gastrologii]; , **gastroenterolog** – gasztrólógus; (orvos) gasztronterológus, gyomorspecialista

gastrologia, gastroenterologia [1. dział medycyny zajmujący się schorzeniami żołądka i jelit; 2. oddział gastrologiczny w szpitalu] – gasztrológia; gasztróenterológia; gyomorgyógyászat; a gyomor és a bélrendszer betegségeivel foglalkozó tudományág

gastrologiczny, gastroenterologiczny, -a, -e – gasztrológiai, gasztronterológiai

gastronom [1. pracownik zakładu gastronomicznego; 2. specjalista w dziedzinie sztuki kulinarnej] – gasztronóm, ingyenc, ingyencmester

gastronomia [1. działalność produkcyjno-usługowa, obejmująca prowadzenie restauracji, barów itp.; 2. sztuka przyrządzania potraw] – (gör.) gasztonómia, ingyencség, ingyesség; szakácsművészet, ingyencmesterség, az étetek-italok kifinomult élvezése, az étkezés művészete; étterem, ételárusítás, vendéglátás

gastronomiczny, -a, -e [1. związany z ogółem zakładów żywieniowych, barów, restauracji, bufetów, stolówek; 2. związany z tajnikami przyrządzania potraw] – szakácsművészeti, vendéglő-, vendéglátóipari

gastrorrhagia – gastrorrhagia; gyomorvérzés

gastroskopia [badanie wewnętrznej ściany żołądka za pomocą gastroskopu] – gyomortükrözés

gastrostomia [zabieg operacyjny polegający na utworzeniu przetoki do żołądka, umożliwiający sztuczne odżywianie] – (gör.) gasztrosztómia; (orvosi) gyomorsipoly készítése

gastrulacja [proces przekształcania się zarodka zwierząt i człowieka ze stadium blastuli w gastrulę] – gasztruláció [Az embrió kifejlődése, ahol a barázdálódáskor létrejött sejtek végleges helyükre kerülnek, kialakulnak a csíralemezek, amelyekből megindul a szervképződés]

gastryczny, -a, -e [żołądkowy] – (gör.) gasztrális, gasztrikus; gyomor-, a gyomrot illető, a gyomorral kapcsolatos

gastryna [hormon tkankowy przewodu pokarmowego, pobudzający czynność błony śluzowej żołądka] – *gasztrin*; a gyomorsav-elváltást kiváltó hormon

gaszek [zdrobniale o gachu] – kis szoknyavadász, szeretőcske (*gach*)

gaszenie – oltás, eloltás, fojtás, elfojtás

gaśnica [przenośny przyrząd do gaszenia pożaru] – tűzoltókészülék; tűzoltó anyag, eszköz

gaśnica pianowa [gaśnica działająca za pomocą strumienia piany gaśniczej] – haboltó v. habbal oltó készülék

gaśnica proszkowa [gaśnica działająca za pomocą strumienia sproszkowanych niepalnych stałych substancji chemicznych] – porral oltó készülék

gaśnica przeciwpożarowa – tűzoltó készülék

gaśnica śniegowa [gaśnica działająca za pomocą strumienia dwutlenku węgla, który po rozprężeniu się przypomina śnieg] – gázzal oltó

gaśniczy, -a, -e [stosowany przy gaszeniu pożaru] – oltó, tűzoltó-

gaśnięcie – kialvás, elhamvadás

Gat (Get) (= "tłocznia") [1. miasto filistyńskie w którym przetrzymywano Arkę Przymierza, po porwaniu jej od Izraelitów. Tam Dawid w słabości wiary szukał schronienia u Akisza, króla Gat. Gdy Dawid został królem miasto to Filistynom odebrał. 2. starożytne miasto w Palestynie, najpierw kananejskie, następnie zaś filistyńskie. — Zidentyfikowane na *Tel Erani* w pobliżu izraelskiego miasta Qiryat Gat. Należało do tzw. Pentapolis Filistyńskiej razem z Gazą, Ekronem, Aszdodem i Aszkelonem. — Stary Testament wymienia je kilkakrotnie: w Księdze Jozuego (Joz 13,3), w opisie o dojściu do władzy króla Dawida (por. 1 Sm 27,2; 1 Krn 18,1; 2 Sm 15,18) oraz w jednym z prorocstw Amosa (por. Am 6,2). 3. miasto kananejskie, siedziba Anakitów (zob.) i Refaitów, stolica pięciu miast konfederacji filistyńskiej, miejsce ucieczki Dawida.] – GÁT (borsajtó, csöbör; közhírré tétel) [A filiszteusok egyik fő városa (1Sám 6,17); Góliát hazája (1Sám 17,4); Dávid némely tettének és kalandjának színhelye (1Sám 21,10-15); pontos fekvése ismeretlen.]

gateway [1. {rzecz.} (też: archway, gate, portal) **brama** {f.}; 2. {rzecz.} (też: passage, crossing, transition); **przejście** {n.}; 3. {rzecz.} [komp.] **bramka** {f.} [komp.]] – (*ang.*) gateway; angol szó, jelentése: átjáró; kilpő [1. olyan gép vagy szoftver, amely a különböző hálózatok vagy hálózati információforrások között biztosít kapcsolatot, átjárási lehetőséget; ilyen átjáróra lehet szükség eltérő protokollokat használó hálózatok (pl. az X.25 és az Internet), vagy különböző szolgáltatások (pl. az FTP és az e-mail) között; 2. A TOP hálózatok egyik fizikai eszköze az összekötetések megvalósítására. Átjárókat (gateway) akkor használnak, ha olyan hálózathoz csatlakoznak, amely felépítése nem követi az OSI modellt. 3. Berendezés, amely két különböző protokollt használó hálózat között továbbítja az információt. 4. hálózatokat összekötő zsilip gépek; 5. két eltérő távközlőhálózat illesztésére használt hardver- vagy szoftver-megoldás; a kölcsönös forgalom lebonyolítására feladata lehet adatkódok és forgalmi protokollok

átformálása, stb.; átjáró szükséges pl. az AOL hálózata és az Internet hálózata között, az FTP és elektronikus levelezés között, stb.; tágabb értelemben átjárók az *portal sites* Web-területek is]

gatki [zdrobnienie od: **gacie**] – alsónadrág, gatyá

gatunek (łac. *species*) [zbiór, populacja złożona z osobników mających podobne cechy, przekazywane płodnemu potomstwu. Innymi słowy gatunek to jednostka biologiczna dysponująca wspólną pulą genową. Jest to także kategoria systematyczna wyższa niż podgatunek, a niższa niż rodzaj.] – (*lat.*) *species*; (*rodzaj*) faj, fajta [(*latinul species*): rendszertani elnevezés az élővilágban. Az ember esetében a Homo a genus (nem) neve és a sapiens a fajé. A Homo erectus és a Homo sapiens tehát a genuson belül önálló fajok. A Neandervölgyi ember és a modern ember azonban ugyanahhoz a fajhoz tartozik, és azon belül csak külön alfajt jelentenek: mégpedig a Homo sapiens neanderthalensis és a Homo sapiens sapiens.]; fajzat; (*jakość*) minőség (w *najlepszym gatunku*: a legjobb minőségben)

Gatunek introdukowany [gatunek sztucznie wprowadzony na obszar niebędący jego naturalnym arealem. Gatunki są introdukowane często w celu biologicznego zwalczania szkodników roślin] – (*biol.*) betelepített faj

gatunek literacki – műfaj

gatunek pierścieniowy [pojęcie wprowadzone do oddania złożonych rodzajów krzyżowania się blisko spokrewnionych populacji, tworzących specyficzny ciąg] – gyűrűfaj (*ring species*) [Két olyan gyűrű- vagy hurokszerűen elterjedt faj (pl. cirkum-poláris fajok), amelyekhez olyan egymással szaporodó formák is tartoznak, amelyek átmenetet képeznek a két faj között. Ilyen átmeneti formák a gyűrű illesztési („forrasztási”) pontjánál jönnek létre. A gyűrűfajok jól mutatják, hogy a populációk és az alfajok közötti különbségek evolúciója hogyan vezet végül új fajok kialakulásához.]

gatunek towaru – áru fajta; az áru minősége

gatunek znacznie lepszy – jelentősen jobb minőség

gatunkowa wódka – minőségi vodka

gatunkować [segregować według jakości, dzielić na gatunki] – osztályozni, kiválogatni, rendezni (minőség v. fajta szerint), fajtázni

gatunkowanie – faj és minőség szerinti elosztás, rendezés, osztályozás, fajtázás

gatunkowy, -a, -e [1. przym. od gatunek w zn. 1, 3.; 2. wyższej jakości] – faji, faj szerinti, faj-; minőségi; *átv.* gyökeres

gaucho *lub* **gauczo** (l.mn. *gauchos*) [1. południowoamerykański pasterz bydła - podobny północnoamerykańskiemu kowbojowi — pracujący na pampach, czyli trawiastych równinach Argentyny, Urugwaju, Paragwaju, południowego Chile oraz południowej Brazylii. W języku portugalskim słowo pisane jest jako *gaúcho*. Tak jak słowo *cowboy*, *llanero* z wenezuelskich *llanos*, czy meksykański *vaquero*, słowo to używa się raczej w kontekście okresu XIX wieku niż chwili obecnej; 2. urugwajski lub argentyński pasterz bydła; gaucho; 3. krój spodni damskich wzorowany na elemencie ubioru pasterzy bydła w pampasach Ameryki Południowej. Od nich wzięły też swą nazwę. Mają one dosyć luźny krój i rozszerzane u dołu nogawki sięgające do linii łydki. 4. Damskie spodnie do połowy łydki. Wąskie na biodrach o nogawkach szerokich dołem. I forma spodni, i ich nazwa zostały przeniesione z Ameryki Południowej, gaucho to pasterz bydła.] – délamerikai marhapásztor; (*mod*) női nadrág szabás

Gaude Mater Polonia, prole fecunda nobili [1. lac., ciesz się, Matko Polsko, bogata szlachebnym potomstwem. 2. Raduj się Matko Polsko bogata szlachebnym potomstwem (z *Hymnu do św. Stanisława* (ok.

1250 r.) Wincentego z Kielc.]) – Gaude Mater Polonia, prole fecunda nobili; Örvendj, Anyánk, Lengyelország! Bőség a nemes utódoknak!

Gaude sorte sua! [Ciesz się ze swego losu!] (Horacy) – (lat.) Gaude sorte sua! (Horatius)

Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus [1. lac., cieszymy się więc, pókiśmy młodzi; 2. Radujmy się więc, dopóki jesteśmy młodzi (pierwsze słowapieśni studenckiej z XVIII wieku ze zbioru "Carmina Burana", śpiewanej podczas uroczystości uniwersyteckich; pierwotnie była to żartobliwa piosenka żaków Uniwersytetu w Heidelbergu). (pieśń studencka; tekst poety nm. C. W. Kinderlebena (1781 r.), oparty na hymnie pokutnym z XIII w.; melodia pieśni J. G. Günthera (1717 r.))] – (lat.) Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus;

Gaudeamus igitur iuvenes dum sumus
Gaudeamus igitur iuvenes dum sumus
Post iucundam iuventutem post molestam senectutem

Nos habebit humus nos habebit humus

||: **Vivat academia, vivat professores** :||

Vivant membrum, quot libet, vivat membrum, quae libet,

||: **Semper sint in flore** :||

Veta nostra brevis est brevi finietur

Veta nostra brevis est brevi finietur

Venit mors velociter, rapit nos atrociter

Nemini parcetur, nemini parcetur

Rajta ifjak útra fel! Innen el kell válnunk.
Rajta ifjak útra fel! Innen el kell válnunk.
Menni hív a búcsúének, messze tűnnek elmúlt évek

Véget ér sok álmunk, véget ér sok álmunk.

Élj mi kedves iskolánk, Nőljön egyre fényed.
Élj mi kedves iskolánk, Nőljön egyre fényed.
Becsben áll majd köztünk végig, Mind hittel munkál, épít,
Mind, ki jól küzd érted, Mindki jól küzd érted.

Szép hazánk most bízva kér, száll feléd az ének,
Szép hazánk most bízva kér, száll feléd az ének,
Add, hogy éljünk mindig békén, s jusson áldott új nap fényén

Boldog út e népnek, Boldog út e népnek!

(Régi, kedves iskolánk, tőled is most válunk.
Holnap útján emberül tisztza szívvel járunk.
Add kezéd hát búcsúzóra, válni kell, hát, itt az óra,
S boldog élet vár reánk, boldog élet vár reánk.)

Gaudia principium nostri sunt saepe doloris. [1. Míle złego początku, lecz koniec żaloszny. 2. Radość często prowadzi do cierpienia. Dosł. Często radości są przyczyną naszego bólu.] – (lat.) Gaudia principium nostri sunt

saepe doloris. (A gyakori örömet fájdalmas vég követi.)

Gaultheria (*Gaultheria procumbens*) – Gaultheria procumbens (szobanövény)

gawczyć [gapić się] [Teatr Śląski im Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach] – báméskodni

gawęda [1. swobodna, towarzyska rozmowa; 2. opowieść; 3. krótki utwór literacki, mający charakter swobodnego opowiadania] – beszélgetés, csevegés, elbeszélés

gawęda ludowa [gatunek literatury ludowej, mający formę przekazu ustnego] – népi elbeszélés, népmonda

gawęda szlachecka [opowieść wierszem lub prozą ukazująca obraz sarmackiej obyczajowości] – nemesi elbeszélés v. epikai mű; égi lengyel erkölcsökről szóló mű

gawędowy, -a, -e – elbeszélő-

gawędka – csevegés, társalgás, beszélgetés, tereferé; fecsegés, elbeszélés; eszmecsere

gawędziarka – csevegő, fecsegő, mesélő, elbeszélő nő; beszédes nő, pletykás asszony

gawędziarski, -a, -ie – bőbeszédű, fecsegő

gawędziarstwo [1. skłonność do gadulstwa, gawędzenia; gawędzenie; 2. twórczość gawędziarska] – csevegés, fecsegés, mese

gawędziarz [1. znawca i zamilowany narrator anegdot, gawęd; też: człowiek lubiący gawędzić; 2. autor gawęd] – csevegő, fecsegő, mesélő, elbeszélő; beszédes kedvű ember, jó társalgó, bőbeszédű; pletykáló

gawędzić – csevegni, mesélni, beszélgetni, tereferélni, társalogni, diskurálni; fecsegni; (z kim) eszmecsereét folytatni (vkível)

gawędź – csőcselék, banda, népség

gawial – (*indiai*) gaviál; csőrös krokodilus, a páncélos hullók egyik nemzetsége

Gawial, gawial gangesowy (*Gavialis gangeticus*) [gatunek gada z rzędu krokodyli z rodziny gawiali. Jest czczony przez hindusów jako zwierzę poświęcone bogu Wisznu] – gangeszi gaviál (*Gavialis gangeticus*) [a hullók (*Reptilia* vagy *Sauropsida*) osztályának a krokodilok (*Crocodylia*) rendjéhez és a gaviálfélék (*Gavialidae*) családjához tartozó faj. Családjának és nemének egyetlen faja.]

gaworzyć [1. o niemowlętach: wydawać dźwięki będące załączkiem mowy; 2. *daw.* prowadzić pogawędkę; 3. *daw.* o ptakach lub zwierzętach: wydawać głos] – hebegni; fecsegn; gögicsélni, gügyögni, selypíteni; susogni

gawot [starofrancuski taniec; też: muzyka do tego tańca] – (*fr.*) gavott; (*zene*) nem sok mozgással járó, kissé ünnepélyes régi francia tánc

gawra [zimowe legowisko niedźwiedzia] – (*téli*) medvebarlang

gawron [ptak o czarnym upierzeniu z fioletowym polyskiem] – vetési varjú; szájtáti ember, tökfej, tökfejű, tökfilkó, mafla

Gawron (*gapa*) (*Corvus frugilegus*) [średniej wielkości ptak synantropijny z rodziny krukowatych – vetési varjú (*Corvus frugilegus*) [a madarak osztályának verébalakúak (*Passeriformes*) rendjébe és a varjúfélék (*Corvidae*) családjába tartozó faj]

gawroni, -a, -ie – varjú-

gawronić się (*gapić się*) – báméskodni

gawrosz [ulicznik paryski] – csibész

gawroszka [1. rodzaj chustki noszonej na szyi, najczęściej jedwabnej, ręcznie malowanej. Używana przede wszystkim przez kobiety, choć pierwotnie była elementem garderoby uliczników paryskich. Nosili oni gawroszki ciasno zawiązane pod szyją. Nazwa wywodzi się od imienia jednego z bohaterów powieści Victora Hugo pt. „Nędznicy” - Gavroche'a. 2. rodzaj apaszki, najczęściej jedwabnej, ręcznie malowanej. Obecnie noszona przede wszystkim przez kobiety, pierwotnie - przez swobodnie ubierających się uliczników, zwłaszcza paryskich, zwanych gawroszami. Nazwa pochodzi od *Gavroche'a*, ulicznika z *Nędzników* Victora Hugo.] – (*daw*) apacskendő, nyakkendő

gaz [1. substancja niemająca własnej postaci i objętości, wypełniająca całą dostępną jej przestrzeń; 2. instalacja doprowadzająca gaz opalowy do mieszkań; 3. płomień zapalonego gazu; 4. w pojazdach z silnikiem spalinowym: dopływ mieszanki paliwa z powietrzem do silnika; też: pedał regulujący dopływ tej mieszanki] – gáz (*być pod gazem*: pityókos, spicces)

gaz bezwonny – szagtalan gáz

gaz błotny [gaz wydzielający się z bagien] – mocsárgáz

gaz bojowy – harcigáz

gaz cieplarniany, szklarniowy [gaz wywołujący efekt cieplarniany] – üvegház hatású gáz

gaz doskonały, idealny [teoretyczny model gazu, w którym nie występują oddziaływania między cząsteczkami] – ideális v. tökéletes gáz

gaz drzewny – faszéngáz

gaz duszący [gaz bojowy wywołujący obrzęk płuc] – fojtógáz

gaz dymny – füstgáz

gaz elektronowy [zbiór swobodnych elektronów walencyjnych poruszających się między dodatkowymi jonami] – elektrongáz; többékevsbé szabadon mozgó elektronok együttese; a fém elektronjai elektrongázot alkotnak

gaz generatorowy [paliwo gazowe otrzymywane z paliwa stałego] – generátorgáz

gaz górniczy – bányalég, sújtólég

gaz koksowniczy [gaz powstający w wyniku ogrzewania węgla kamiennego w piecach koksowniczych] – kocszgáz

gaz kopalniany [mieszanka gazów towarzysząca złożom i tworząca z powietrzem mieszaninę wybuchową] – bányalég, földgáz; metángáz

gaz łzawiący [gaz bojowy wywołujący łzawienie] – könnyfakasztó gáz, könnygáz

gaz miejski, świetlny [gaz stosowany do celów komunalnych i przemysłowych] – városi gáz, világító gáz

gaz międzygwiazdowy [gaz rozproszony w sposób niejednorodny w przestrzeni międzygwiazdowej] – csillagközi gáz

gaz musztardowy (zob. iperyt) – mustárgáz

gaz opałowy – fűtőgáz

gaz palny – fűtőgáz

gaz parzący – gyujtógáz

gaz piorunujący – durranógáz

gaz plynny [mieszanina skroplonych węglowodorów, stosowana jako gaz opałowy] – cseppfolyós gáz

gaz rozweselający [gaz stosowany w medycynie jako środek znieczulający] – kéjgáz

gaz saletrowy – nitrózus gáz

gaz skroplony – cseppfolyós gáz

gaz spalinowy – égési gáz

gaz szlachetny – nemesgáz

gaz sprężony – égési sűrített gáz

gaz świetlny – világítógáz

gaz trujący – mérges gáz

gaz ucieka z zapalniczki – szökik a gáz az öngyújtóból

gaz węglowy [gaz otrzymywany w wyniku termicznego rozkładu węgla] – széngáz

gaz wielkopiecowy, gardzielowy [gaz otrzymywany jako produkt uboczny podczas wytopienia surówki w wielkim piecu] – kohógáz

gaz wydziela się – gáz fejlődik

gaz ziemny [mieszanina lekkich węglowodorów, towarzysząca ropie naftowej lub tworząca własne złoża] – földgáz

Gaza (arab. غزة, *Ghazza*, hebr. אַזָּה, *Aza*) [miasto w Autonomii Palestyńskiej, stolica Okręgu Gazy, nad Morzem Śródziemnym. Zamieszkuje je około 452 tys. mieszkańców.] – GÁZA (erős, szilárd; erődítmény, vár, megerősített hely). - A filiszteusok öt fő városának egyike, amely Egiptom közelében, délnyugat felé a legtávolabb feküdt; a karavánutak fontos állomása; eredetileg kananeus város (1Móz 10,19). Józsué (1) ezt a várost Júda törzsének juttatta (Józs 15,47), amely később elfoglalta (Bír 1,18), majd ismét a filiszteusok vették be (Bír 13,1), egészen Ezékiás (1) koráig uralmuk alatt maradt (2Kir 18,8). Sámson Gázában volt fogságban, és ott is halt meg (Bír 16,1.21). Az ÚSZ egy alkalommal, Fülöp (5) evangélista működésével kapcsolatban említi a helyet (ApCsel 8,26.)

gaza (opatrunkowa) [1. cienka, półprzezroczysta tkanina; 2. rzadkie plótno bawełniane, używane do bandażowania i opatrywania ran; 3. przewiewna, przezroczysta, lekka

bawełniana tkanina; o plóciennym splocie tworzona z cienkiej przędzy. Wykorzystywana na letnie bluzki i sukienki, w medycynie i jako grubsza forma tej tkaniny stosowana w hafciarstwie; 4. delikatna tkanina bawełniana, jedwabna lub z włókien syntetycznych o osnowie skręconej z dwóch nitki i słabo kręconym wątku jedwabnym. Charakterystyczne są dla niej ażurowe wzory. Używana do wyrobu sukien i bielizny, wytwarzana od XVII wieku. 5. lekka tkanina bawełniana lub jedwabna, tkana w specjalny sposób. Delikatna i przezroczysta, stosowana na woalki, szaliki, dyskretne chusty na ramiona. 6. Synonim tkaninowej lekkości. Jedwabna, lniana, bawełniana tkanina, bardzo luźno tkana, z charakterystycznymi prześwitami – efekt splotów gazejskich. Z racji delikatności częściej wykorzystywana na dodatki – chusty, szale, ozdoby – niż na ubrania.] – (*lat.*) gaze, géz; kötszerül használt nedvszívó, laza szövet; géz-szövet [Laza szerkezetű, könnyű, áttetsző, vékony fonalakkból készült, forgófonalas kötésű pamutszövet. Nyári blúzok és ruhák, vastagabb változataiban hímzési alapszövet céljára alkalmas. Egyszerű vászonkötésű változata kötszerként használatos (géz). Nevét Gaza (franciául: Gaze) városáról kapta.]

Mody Paryzkie. – 1883 nr 7. – Ryc. nr 19-20, s. 5

gaza mlynarska – szitavászón

gaza higroskopijna – nedvességszívó géz

gaza sterylizowana – steril géz

gaza wyjalowiona – steril mull-lap, csíramentes gézlap

Gazania [pochodzi z Afryki Południowej] – Záporvirág (esóvirág, napvirág, *Gazania*) [a fészkesek (*Asteraceae*) családlába tartozó nyelvesvirágúak (*Cichorioideae*) *Arctoteae* nemzetségcsoportjának egyik nemzetsége]

gazda [właściciel gospodarstwa wiejskiego na Podhalu. Bogaty gospodarz to *hruby gazda*, żona gazdy to *gazdzina*, jego gospodarstwo *gazdostwo* lub *gazdówka*, a gospodarzyć to *gazdować*. Slovo *gazda* występuje także w tym samym znaczeniu w językach: rumuńskim, słowackim, łemkowskim, ukraińskim i węgierskim. Zostało prawdopodobnie zaczerpnięte od pasterzy wołoskich w ramach kolonizacji wołoskiej.] – (hegyilakó) parasztgazda, gazda, paraszt

gazdowski, -a, -ie – gazda-

gazdostwo – (*táj*) gazdáék, gazda és felesége

gazdować – (*táj*) gazdálkodni

gazdowanie – gazdálkodás

gazeciarka – újságárusnő

gazeciarski, -a, -ie – újság-, hírlap-

gazeciarsztwo – újságírás

gazeciarz [1. chłopiec sprzedający gazety na ulicy lub roznoszący je; 2. *pot.* redaktor gazety] – újságárus, újságos, rikkancs; lapkihordó

gazel [liryczny utwór poetycki, rozpowszechniony w literaturze perskiej] – (*persza*) gazel [eredetileg a kaszidából fejlődött ki, legkevesebb négy, legfeljebb tizenöt páversből álló versforma]

gazela [drobna antylopa żyjąca w Afryce i Azji] – (*arab*) gazella; őzhöz hasonló kecses észak-afrikai kérődző állat; antilopfajta

Gazela (*Gazella*) [rodzaj antylop właściwych. Żyją przeciętnie 10 – 12 lat] – *Gazella* az emlősök (Mammalia) osztályának a párosujjú patások (*Artiodactyla*) rendjébe a tülkösszarvúak (*Bovidae*) családjába és az antilopformák (*Antilopinae*) alcsaládjába tartozó nem. A magyar nyelvben más, kisebb termetű és kecses antilopfajkat is gazellának neveznek.

Gatunki

- †*Gazella arabica*
- *Gazella bennettii* – gazela indyjska
- †*Gazella bilkis*
- *Gazella cuvieri* – gazela edmi
- *Gazella dama* – gazela dama
- *Gazella dorcas* – gazela dorkas
- *Gazella gazella*
- *Gazella granti* – gazela Granta
- *Gazella leptoceros* – gazela Lodera
- *Gazella rufifrons* – gazela rudoczelná
- †*Gazella rufina*
- *Gazella saudiya*
- *Gazella soemmerringii* – aul
- *Gazella spekei* – gazela środkowosomalijska
- *Gazella subgutturosa* – dzejran
- *Gazella thomsonii* – gazela Thomsona

A nembe az alábbi alnemek és fajok tartoznak:

- *Gazella* (Blainville, 1816)
 - *Gazella alnem* – 8 faj
 - hegyi gazella (*Gazella gazella*)
 - Neumann-gazella (*Gazella erlangeri*)
 - Speke-gazella (*Gazella spekei*)
 - dorkászgazella (*Gazella dorcas*)
 - arab gazella (*Gazella arabica*) – kihalt
 - szaúdi gazella (*Gazella saudiya*) – kihalt
 - indiai gazella (*Gazella bennettii*)
 - jemeni gazella (*Gazella bilkis*) – kihalt
 - *Eudorcas alnem*, 3 faj
 - vöröshomlokú gazella (*Gazella rufifrons*)
 - Thomson-gazella (*Gazella thomsonii*)
 - vörös gazella (*Gazella rufina*) – kihalt
 - *Nanger alnem*, 3 faj
 - dämgazella (*Gazella dama*)
 - Soemmerring-gazella (*Gazella soemmerringii*)
 - Grant-gazella (*Gazella granti*)
 - *Trachelocele alnem*, 3 faj
 - edmi gazella (*Gazella cuvieri*)
 - homoki gazella (*Gazella leptoceros*)
 - golyvás gazella (*Gazella subgutturosa*)

Nem a *Gazella* nembe tartozó gazellák

- *Procapra* (Hodgson, 1846) – 3 faj
 - Tibeti gazella (*Procapra picticaudata*)
 - Kínai gazella (*Procapra przewalskii*)
 - Mongol gazella (*Procapra gutturosa*)
- *Litocranius* (Kohl, 1886) – 1 faj
 - Zsiráfnyakú gazella (*Litocranius walleri*)
- *Ammodorcas* (Thomas, 1891) – 1 faj
 - Lámagazella vagy dibatag (*Ammodorcas clarkei*)

gazeta [1. pismo codzienne; też: egzemplarz takiego pisma; 2. rodzaj wydawnictwa ciągłego, czasopismo ukazujące się częściej niż raz w tygodniu, najczęściej codziennie – w rozumieniu wszystkich dni roboczych] – (fr.) gazet; (or.) gazetta; újság, hírlap, lap

gazeta bezpretensjonalna – igénytelen újság v. lap

gazeta codzienna – napilap

gazeta dobrze poinformowana – jólétesült újság

gazeta dziecięca – gyermeklap

gazeta dziennik – napilap, újság

gazeta elitarna – elitlap

gazeta gadzinowa [gazeta będąca na usługach okupanta lub władzy totalitarnej] – zugújság

Gazeta Grudziądzka [lokalne pismo informacyjno-polityczne, ukazujące się trzy razy w tygodniu w latach 1894-1939. Wydawana w Grudziądzu przez Wiktora Kulerskiego. W latach 1993-2004 wychodziła nowa *Gazeta Grudziądzka*, informująca o wydarzeniach lokalnych w mieście.] – „Gazeta Grudziądzka” (*lengyel regionális ellenzéki folyóirat*)

gazeta ilustrowana – képes újság

gazeta konserwatywna – konzervatív újság

gazeta krajowa – országos újság

gazeta lewicowa – baloldali újság

gazeta litercka – szépirodalmi lap, irodalmi újság

gazeta lokalna; gazeta miejscowa – helyi lap, helyi újság

gazeta na wysokim poziomie – magas színvonalú, színvonalas újság v. folyóirat

gazeta nie wyszła dzisiaj – az újság ma nem jelent meg

gazeta niedzielna – vasárnapi újság

gazeta opozycyjna – ellenzéki lap

Gazeta Polska [ogólnopolski pravicowy tygodnik o tematyce społeczno-polityczno-historycznej założony w 1993 r. Od 3 marca 2006 r. dziennikarze "Gazety Polskiej" wydają również miesięcznik "Niezależna Gazeta Polska".] – „Lengyel Újság” (*lengyel jobboldali hetilap*)

gazeta popularna – népszerű újság

gazeta poranna – reggeli újság

gazeta pravicowa – jobboldali újság

gazeta sportowa – sportújság, sportlap

gazeta telewizyjna [*zob. telegazeta*] – televíziós újság, műsorújság, képiújság

gazeta wieczorna – esti hírlap

Gazeta Wyborcza [jest to dziennik ogólnopolski, druga pod względem wielkości sprzedaży gazeta codzienna w Polsce, wydawana przez koncern

medialny Agora S..] – Gazeta Wyborcza (*lengyel napilap*)

gazeta z ogłoszeniami – hirdetési újság

gazetka – kis újság, híradó; illegális újság

gazetka ścienna – faliújság

gazetowy, -a, -e – újság-

gazety, czasopisma – újságok, folyóiratok

gazik [I kawalek gazy opatrunkowej; II mały samochód terenowy] – géztampon; kisméretű terepjáró autó

gazobeton [lekki beton o strukturze porowatej] – gázbeton; lyukacsos beton

gazobetonowy, -a, -e – gázbeton-

gazociąg [rurociąg do przesyłania gazu na duże odległości] – gázvezeték (*przewody gazowe*)

gazociagowy, -a, -e – gázvezeték-

gazogenerator [urządzenie do wytwarzania paliwa gazowego] – gázfejlesztő, gázgenerátor; szilárd tüzelőanyagokból tüzelésre v. motorhajtás céljára gázt fejlesztő berendezés

gazogeneratorowy, -a, -e – gázfejlesztő-, gázgenerátor-

gazolina [mieszanina najlżejszych ciekłych węglowodorów alifatycznych, wyodrębniona z gazu ziemnego] – (*gör.+lat.*) gazolin; az ásványolaj (nyers petróleum) könnyen illó része (világítógáz keverésére, motorhajtásra és folttisztításra használják)

gazometr [urządzenie do przechowywania i dozowania gazów w laboratoriach] – (*gör.*) gazométer; gáztartály (gázgyárban) mely a termelt gáz raktározására szolgál (felül fedett, alul pedig nyitott vashenger, amely vízzel telt medencében úszik; a gáz ki- és bevezetése alulról, a medencén át történik; abeáramló gáz a hengert felemeli és a gáz a vízfelület és a henger között foglal helyet);laboratóriumi gázmérő

gazomierz [przyrząd do pomiaru objętości przepływającego przez niego gazu] – gázmérő, gázóra

gazon [trawnik ozdobiony krzewami i kwiatami] – gyep

gazonowy, -a, -e – gyep-

gazonik [mały gazon] – gyepecske

gazoszczelny, -a, -e [nieprzepuszczający gazów] – gázbiztos, gázálló

gazować [1. poddawać glebę, rośliny, pomieszczenia, odzież itp. działaniu gazu w celu zwalczania szkodników; 2. nasycić ciecz dwutlenkiem węgla; 3. *pot.* poruszać się z dużą szybkością; też: uciekać; 4. *pot.* pić alkohol w dużych ilościach; 5. uśmiercać ludzi w komorach gazowych]

– gázosítani; (*tréf.*) iskolni, pucolni, „spurizni”

gazować wody mineralne – ásványvizeket szénsavval tölteni

gazowanie – gázosítás; (*tréf.*) iskolás, „spurizás”

gazowany, -a, -e – szénsavas, gázosított, elgázosított

gazownia [zakład przemysłowy wytwarzający gaz węglowy] – gázgyár, gázművek

gazownictwo [dział przemysłu zajmujący się m.in. wytwarzaniem i wykorzystaniem gazu węglowego, miejskiego] – gázfeldolgozó ipar, gázművek

gazowniczy, -a, -e – gázfeldolgozó ipari

gazownik [1. pracownik gazowni; 2. pot. człowiek nadużywający alkoholu] – gázművek alkalmazottja; gázszerelő, gázos

gazowy, -a, -e – I. gáz-; gázos; II. géz-, gézből való, vékonyshálú

gazozarowy – gázizzó

gazówka [I 1. pot. lecznicza kąpiel gazowa; 2. pot. pistolet gazowy; II cienka chustka z szyfonu lub tiulu] – szénsavas fürdő, gázos fürdő; (átv.9 gázipisztoly; vékony kendő

gazu! – gázt!

gazy bojowe (zob. bojowe środki trujące) – harcigázok

gazy rozsadzily zbiornik – a gázok szétvetik a tartályt

gazy szlachetne [Gazami szlachetnymi (helowcami) nazywa się pierwiastki z ostatniej, 18 (VIII A) grupy układu okresowego pierwiastków chemicznych. Do pierwiastków tych zalicza się: hel, neon, argon, krypton, ksenon, radon. Prawdopodobnie gazem szlachetnym jest również syntetyczny pierwiastek ununoctium.] – nemesgázok [nemesgázok a periódusos rendszer VIII-as főcsoportjában, (IUPAC szerinti 18-as csoportjában) található elemek. A hélium (**He**), neon (**Ne**), argon (**Ar**), kripton (**Kr**), xenon (**Xe**), radon (**Rn**) és valószínűleg az a ununoctium (**Uuo**) tartozik ebbe a csoportba.]

gazyfikacja [rozwój produkcji i zużycia gazów palnych w danym rejonie a. kraju] – (*gör.-lat.*) gazifikálás, elgázosítás; a szilárd anyag átalakítása fűtőgázzá

gaździna [żona gazdy] – (*táj*) gazdaasszony

gaździnka [zdrobnienie od: gaździna] – gazdasszonyka

gaźnik [urządzenie do wytwarzania i dozowania mieszanki paliwa i powietrza w silnikach spalinowych z zapłonem iskrowym] – porlasztó, karburátor

gaźnikowy, -a, -e – porlasztó-, karburátor-

gaża [1. pensja w niektórych zawodach; 2. w „Dykcjonarzyku teatralnym,” wydanym w Poznaniu r. 1808, pod wyrazem tym znajdujemy: „gaża, czyli plaça”] – (*fr. gage*) gázsí, fizetés, bér, díjazás

gąbczasto – szivacsosan, lyukacsosan

gąbczastość – szivacsosság, lyukacsosság

gąbczasty, -a, -e [miękki, sprężysty i porowaty] – szivacsos, lyukacsos

gąbeczka – szivacska, kis szivacs

gąbka [1. porowata, wodochłonna, sprężysta poduszeczka, używana do mycia; 2. prymitywne zwierzę wielokomórkowe, żyjące w koloniach na dnie mórz] – szivacs, spongya; fagomba; kis száj

gąbka absorbuje wodę – a szivacs felszívja a vizet

gąbka (do pudrowania) – szivacs (púderezéshez)

gąbka nie nasycona wodą – vízzel át nem itatott szivacs

gąbka platynowa [platyna w postaci porowatej masy; otrzymana przez termiczny rozpad chloroplatinianu amonu (NH₄)₂[PtCl₆]; stosowana jako katalizator; także postać , w jakiej otrzymuje się surową platynę (poddawana następnie przetopieniu).] – (*vegyt.*) platinatapló

gąbka roślinna [włóknisty szkielet dojrzałych, wydłużonych owoców niektórych gatunków truckwy] – növényi szivacs

gąbka wchłonęła wodę – a szivacs beszívta a vizet

gąbkarz – szivacsskereskedő

gąbkowatość – szivacsosság, szivacsos jelleg, szivacsos szerkezet

gąbkowaty, -a, -e [zob. gąbczasty] – szivacsos, szivacsoszerű

gąbkowy – szivacsos

gągoł (gągoł krzykliwy) (*Bucephala clangula*) [gatunek średniej wielkości wędrownego ptaka wodnego z rodziny kaczkowatych] – kerceréce (*Bucephala clangula*) [a lúdalakúak rendjébe, ezen belül a récefélék (*Anatidae*) családjába tartozó faj]

gągoł

gąsiątko – libuska

gąsienica [1. larwa niektórych owadów; 2. stalowa taśma z szeregu połączonych ogniw, opasująca koła ciężkich pojazdów,

umożliwiająca im poruszanie się w trudnym terenie]– hernyó; hernyótalp

gąsienice oblaży drzewa – a hernyók megtámadták a fát

gąsienicowy, -a, -e – hernyó-, hernyótalpas

gąsieniczka – kis hernyócska

gąsienicznik [1. pożyteczna błonkówka, której larwy pasożytują na innych owadach-szkodnikach 2 owad pasożytniczy z rodziny błonkówek] – fűrkészdarázs (*Dacnusa sibirica* és *Diglyphus isaea*)

gąsieniczny, -a, -e – hernyós, hernyótalpas

gąsior (narzędzie kary) [1. w dawnej Polsce: kłoda drewniana krępująca ręce i szyję skazanego; 2. przyrząd do wykonywania kary za drobniejsze występki. Powszechnie mylnie zwany dybami; 3. przyrząd do wymierzania kary za mniej wielkie występki, składający się z dwóch słupków na kilka łokci od siebie odległych i dwóch desek, zasuwających się na podobieństwo płota w te słupki. W deskach były wyrżnięte otwory na szyję i ręce, do których zamykano człowieka na godzinę lub dłużej w takiej postawie jakby chodził po ziemi na czworakach. Takie gąsiorzy znajdowały się przy domach wójtów, sołtysów, na rynkach miejskich i dziedzińcach dworskich. Ponieważ zamknięcie do gąsiora było karą nie tyle na ból, ile na wstyd publiczny obliczoną, radzi zatem] – (*ném. pranger*) pellengér (más néven *szégyenfa*) [a középkorban (Magyarországon a 13. századtól) elterjedt megszégyenítő büntetési eszköz. Általában kőből készült dobogóból és a rajta elhelyezett oszlopból áll, amelyhez hozzákötötték az elítéltet. Magyarországon II. József tiltotta be az alkalmazását.]

gąsior [1. dachówka do krycia kalenic i naroży 2. element ceramiczny, odmiana dachówki. Służy do krycia krawędzi dachowych: kalenic i grzbietów dachu. Mocowany jest do lat kalenicowych za pomocą klamer.] – tetőcserép idom

gąsior (*butla, baniak*) [1. duża, pękata butla szklana z wąską szyjką; 2.to naczynie ze szkła o grubości ok. 0,5 cm przeznaczone do przechowywania różnorodnych płynów. Pojemność wynosi od 5 do 60 litrów, choć najczęściej stosuje się maksymalnie 25-30 litrowe, bo większe są kłopotliwe przy przelewaniu, przenoszeniu i myciu. Ze względu na kruchość trzymany jest w dopasowanym koszu.] – nagy üveg; nagy palack, nagy tartály, nagy folyadéktartály; nagyhasú üveg, demizson (*fr.-ang. demijohn*) fűzfavessző v. szalma burkolatú 5-50 literes üveg v.

kőanyagú, fűles bortartó edény; fonatos palack

gąsior; samiec gęsi – gúnár

Gąsior [osada w woj. warmińsko-mazurskim, w pow. piskim, w gminie Ruciane-Nida] – Gąsior (*lengyel település*)

gąsiorek – gúnárka, demizsonka

gąska [1. zdr. od gęś w zn. 1, 3, 4.; 2. grzyb jadalny] – liba, libuska; csirkegomba, tojásgomba

gąska zielonka, żółta, zielona [gąska rosnąca późną jesienią w suchych lasach] - (*Tricholoma equestre*) sárgászöld pereszke

Gąska zielonka, gąska zielona (*Tricholoma equestre*, syn. *Tricholoma flavovirens*) [gatunek grzyba należący do rodzaju gąsek. Bywa też nazywany zielonką, gąską żółtą, prośnianką lub pocłonką] – (*grzyby*) sárgászöld pereszke (*Tricholoma flavovirens, Tricholoma equestre*)

gąszcz [1. gęste skupienie drzew lub krzewów; 2. nagromadzenie faktów, zjawisk, przedmiotów będących w nieladzie] – (*fusy*) üledék; (*gesta rzecz*) sűrű (*anyag*); (*gestwina*) sűrű, sűrűség; sűrű erdő, erdő sűrűje

Gbps (gigabits per second) - (gigabitów na sekundę) [Oznacza miliardy bitów na sekundę.] – Gbps (gigabits per second) Gigabit per szekundum [egy adatátviteli kapcsolat áteresztőképessége]

gbur [*pogard. człowiek ordynarny, niegrzeczny*] – goromba fráter, durva fráter; fajankó, ripők; (*táj*) paraszt, zsírosparaszt, gazda

gburzysko [zgrubienie od: gbur] – kisparaszt

gburowacieć [stawać się gburowatym] – elpóriásodni, elparlagiasodni

gburowato, gburliwie – parlagiasan, durván, otrombán

gburowatość, gburliwość – parlagiasság, durvaság, otrombaság

gburowaty, -a, -e; gburliwy, -a, -e [zachowujący się jak gbur; też: taki jak u gbura] – goromba, durva, neveletlen, parlagi, otromba

gburstwo [chamstwo, brak kultury osobistej] – 1. parasztság, zsírosparasztság, 2. parlagiasság, durvaság, otrombaság

GCC (ang. GNU Compiler Collection) [zestaw kompilatorów do różnych języków programowania rozwijany w ramach projektu GNU i udostępniany na licencji GPL oraz LGPL. GCC jest podstawowym kompilatorem w systemach uniksopodobnych, przy czym szczególnie ważną rolę odgrywa w procesie budowy jądra Linux.] – GCC (a GNU Compiler Collection rövidítése) [Szabadon elérhető C,

C++, Pascal, Objective C, Java, Fortran és Ada fordító, elsősorban Linux és BSD – tehát POSIX – rendszerekre, de létezik Microsoft Windows-ra készített változata is (mingw -n keresztül), rengeteg CPU és architektúra támogatott, amire a GCC tud fordítani. Eredetileg GNU C Compiler-ként indult, és ennek a projektnek köszönheti a fejlődését sok nyílt forrású operációs rendszer, többek között a Linux és a nyílt BSD-k is.]

gdakanie [głos wydawany przez kurę] – kotyogás; kotkodácsolás, zsémbeledés, csacsogás, dicsekvés, kérkedés

gdaknąć — **gdakać** [1. o kurze: wydać głośny dźwięk; 2. wydać dźwięk przypominający albo naśladujący głos kury; 3. *pot.* dużo mówić] – kotkodácsolni, kotkodálni, kárálni; kotyogni; zsémbeledni, csacsogni, kotyogni; fecsegni; dicsekedni, kérkedni

Gdańsk (kaszb. *Gduńsk*, niem. *Danzig*, łac. *Gedanum*, *Dantiscum*, jid. דאַנצק – *danc*) [miasto portowe w Polsce nad Morzem Bałtyckim, stolica województwa pomorskiego, oraz archidiecezji gdańskiej.] – Gdańsk, Gdanyszk [németül Danzig. Régi magyar neve *Dancka*. Lengyelország hatodik legnagyobb városa, egyben legfontosabb kikötője, Pomeránia székhelye.]

gdański, -a, -ie [przymiotnik od: Gdańsk, Gdańskie] – gdański

Gdańszczanin [mieszkaniec Gdańskiego], **Gdańszczanka** – gdański (*ffi/nó*), gdański lakos

gdańszczanin [mieszkaniec Gdańska] – gdański (*ffi*); Gdańsk lakója

GDDR5 (Graphic Double Data Rate v5) [typ pamięci RAM przeznaczony dla kart graficznych, następcza pamięci GDDR3 (producent firma Qimonda zrezygnowała z produkcji GDDR4 z powodu niewielkich różnic wydajności pomiędzy nimi, a GDDR3), charakteryzuje się trzykrotnie wyższą wydajnością niż pamięci GDDR3.] – GDDR Graphic Double Data Rate (tároló technológia)

gdera, gderacz [*pot.* ustawicznie narzekać i krytykować kogoś lub coś] – morc, morcos, raplis, dörmögő v. morgó ember

gderać [*pot.* ustawicznie narzekać i krytykować kogoś lub coś] – zsémbeledni, szémbeledni, zsörtölödni, mérgelödni, dohogni; mormogni, dörmögni, szidni

gderać na kogo – *vkít* állandóan szidni, ócsárolni

gderanie – morgás, dörmögés, zsémbeskedés, ócsárolás, szidás

gderliwie – zsémbeledve, zsörtölödvé

gderliwość – morc v. morgós természet

gderliwy, -a, -e [*pot.* skłonny do gderania; też: charakterystyczny dla takiej osoby] – zsémbeledő, zsörtölődő; (*o kobiecie*) házsártos, zsémbes, raplis; morgó, dörmögő

GDM (GNOME Display Manager) [to menedżer logowania dla środowiska graficznego GNOME (choć jego obecność w systemie nie jest konieczna do działania samego GDM). Został zaprojektowany jako prostsza w konfiguracji alternatywa dla domyślnego w X11 menedżera XDM. Do GDM-a dostępne jest wiele motywów graficznych.] – GDM GNOME Display Manager (gyakorlatilag egy bejelentkező ablak témát takar)

gdula [fiolek alpejski, cyklamen] – havasi árvácska v. havasi ibolya (*Viola alpina* L.); ciklámen

gdy [I. 1. zaimek wprowadzający zdanie podrzędne, które określa czas odbywania się tego, o czym mowa w zdaniu nadrzędnym, np. *Ściemniało się już, gdy wracali.*, lub okoliczności, w jakich to zachodzi, np. *Gdy wracali ze spaceru, zaczął padać deszcz.*; 2. zaimek wprowadzający zdanie podrzędne, rozwijające składnik zdania nadrzędnego nazywający punkt lub odcinek czasu, np. *Pół roku minęło od chwili, gdy wyjechała.* II. spójnik rozpoczynający zdanie oznaczające warunek, np. *Otrzyma dyplom, gdy zda egzamin.*] – mikor, amikor, amint, mialatt, midőn, amidőn; (*skoro*) mihelyt, miután; (*jeżeli*) ha [*Gdy będę miał(a) trochę więcej czasu, napiszę obszerniej.* – Ha egy kicsit több időm lesz, bővebben írok.]

gdy byłem młody – amikor ifjú v. fiatal voltam

gdy byłem ostatnio u was – mikor legutóbb nálatok voltam

gdy byłem studentem – diákkoromban, amikor diák voltam

gdy jesz, zawsze napaćkasz koło siebie – ha eszel v. evés közben mindent összepiszkitasz v. bemocsolsz magad körül

gdy pan (pani) wróci, to ja też pójdę coś zjeść – ha visszajön, majd én megyek el enni valamit

gdy się po temu zręczność nadarzy – ha ehhez alkalom is kínálkozik

gdy tylko – ha csak

gdyby [I spójnik wprowadzający zdanie podrzędne lub jego równoważnik oznaczające możliwość, np. *Gdyby coś się stało, dowiesz się pierwsza.*, lub niespełniony warunek tego, o czym mowa w drugim zdaniu, np. *Gdyby była ciepła*

woda, wykapałabym się. — II partykuła wprowadzająca wypowiedzenie wyrażające możliwość podjęcia działania, o którym mowa, np. *A gdybym tak zaprosił ją do kina?*, wyrażające prośbę, np. *Gdybyś mogła powtórzyć swój adres.*, lub wprowadzająca wypowiedzenie wyrażające pragnienie lub życzenie, np. *Gdyby to mieszkanie było tańsze.*] – ha, hogyha; (*jakby*) mintha

gdzyby ktoś pytał o mnie, proszę mnie wezwać – ha valaki keresne, kérem, hívjon ki!

gdzyby nawet i tak było – még ha így volna is

gdzyby tylko – hacsak

gdzybyż [partykuła wprowadzająca wypowiedzenie wyrażające pragnienie lub życzenie, np. *Gdybyż to była prawda.*] – ha, netalántán

gdzybyż jutro było słońce! – ha holnap netalántán sütne a nap!

gdzyż [spójnik przyłączający zdanie wyjaśniające przekazaną wcześniej informację] – mert, mivel, minthogy

gdzie [I 1. «zaimек zastępujący określenie miejsca, w którym coś się dzieje lub znajduje, kierunku lub trasy ruchu, w zdaniach pytajnych, np. *Gdzie byłeś rano?*, lub w zdaniach podrzędnych będących rozwiniętym określeniem miejsca, np. *Kryli się, gdzie kto mógł.* 2. zaimек reprezentujący dowolne miejsce, do którego odnosi przedstawiona charakterystyka, np. *Byłe gdzie robili przerwy w podróży.* — II partykuła wzmacniająca, uwydatniająca kontrast, nierealność lub niemożliwość czegoś, np. *Gdzie mnie staremu do tańca.*] – (*miejsce*) hol, ahol; (*kierunek*) hová, ahová

gdzie bądź – bárhol, akárhol; bárhová, akárhová; akármerre, bármerre

gdzie Bóg prowadzi? – hová iparkodol? hová mész? merre tartasz?

gdzie cienko tam się rwie – [ahol gyenge, ott szakad] ott szakad a jég, ahol a legvékonyabb

gdzie cię niesie? – hová az ördögbe mész?

gdzie co / to jest? – mi hol van?

gdzie diabeł nie może, tam babę pośle – amit z ördög maga végbe nem vihet, vénasszonyra bízza; hová az ördög nem mehet, vénasszonyt küld maga helyett

gdzie dostałeś pracę? – hol szereztél munkát?

gdzie dostanę...? – hol lehet kapni?

gdzie dostanę pończochy, rajstopy i skarpetki? – hol kaphatok harisnyát, harisnyadragót és zoknit?

gdzie dostanę sweterki damskie? – hol kaphatok női pulóvert?

gdzie drwa rąbią, tam drzaski v. wióry lecą – [ahol fát vágnak, ott forgács is akad v. hull] nincs favágás forgács nélkül; ahol verekednek, ott a néző is kikaphat

gdzie dwóm nagotują, i trzeci się pożywi – (*közm.*) [*aho kettőnek főznek, ott a harmadik is jóllakik*] hol öt-hat ember jóllakik, a hetedik sem marad éhen

gdzie grają tę sztukę? – hol játsszák ezt a darabot?

gdzie i kiedy? – hol és mikor?

gdzie idziesz? – hová mégy v. mész?

gdzie indziej – máshol, másutt, máshova

gdzie ja mam czas na to? – hol van erre időm?

gdze jest...? – hol van...?

gdzie jest ambasada węgierskiej republiki? – hol van a magyar nagykövetség?

gdzie jest autoserwis? – hol a szerviz?

gdzie jest bankomat? – hol van bankautoma v. pénzkidő automa?

gdzie jest biblioteka podręczna? – hol a kézikönyvtár?

gdzie jest Biuro Podróży „Itaka”? – hol van az „Itaka” Utazási Iroda?

gdzie jest biuro tyrystyczne? – hol van az idegenforgalmi iroda?

gdzie jest budka telefoniczna? – hol van egy telefonfülke?

gdzie jest czytelnia? – hol van az olvasóterem?

gdzie jest dworzec autobusowy – hol van a buszmegálló (buszpályaudvar)

gdzie jest dyżurna apteka? – hol van ügyeletes gyógyszertár?

gdzie jest dział z...? – hol van a/az ... osztály?

gdzie jest hotel (konsulat amerykański)? – hol van a szálló (amerikai konzulátus)?

gdzie jest kasa biletowa? – hol találom a pénztárt?; hol (van) a jegypénztár?

gdzie jest kasa nr 3 (numer trzy)? – holt van a 3. (hármás) számú pénztár?

gdzie jest kasa walutowa? – hol van a valutapénztár?

gdzie jest katalog? – hol a katalógus?

gdzie jest koperta i papier? – hol van a boríték és a papír?

gdzie jest krzesło i fotel (biała szafa, stół, lampa)? – hol van a szék és a fotel (a fehér szekrény, asztal, lámpa)?

gdzie jest kuszetka? – hol a kusett?

gdzie jest lotnisko? – hol van a repülőtér?

gdzie jest łazienka (ubikacja)? – hol van a fürdőszoba (W.C.)?

gdzie (ty) mieszkasz? – hol laksz?

gdzie jest moje pióro? – hol van az én tollam?

- gdzie jest mój rozmiar?** – hol van az én méretem?
- gdzie jest najbliższa budka telefoniczna?** – hol van a legközelebbi telefon?
- gdzie jest najbliższa księgarnia?** – hol van a legközelebbi könyvesbolt?
- gdzie jest najbliższa stacja benzynowa?** – hol van a legközelebbi benzinkút?
- gdzie jest najbliższe przejście graniczne?** – hol a legközelebbi határátkelőhely?
- gdzie jest najbliższy bar samoobsługowy?** – hol van a legközelebbi önkiszolgáló étterem?
- gdzie jest najbliższy urząd pocztowy?** – hol van a legközelebbi postahivatal?
- gdzie jest najbliższy warsztat naprawczy (reparacyjny)?** – hol találok legközelebb autójavítót?
- gdzie jest poczekalnia?** – hol a váróterem?
- gdzie jest pokojówka?** – hol a szobaasszony?
- gdzie jest policja?** – hol van a rendőrőrs?
- gdzie jest posterunek policji?** – hol van a rendőrség?
- gdzie jest przedział dla matek z dziećmi?** – hol van a kisgyermekes anyák részére fenntartott ülke?
- gdzie jest przedstawiciel MALÉV-u?** – hol a MALÉV képviselője?
- gdzie jest przychodnia lekarska (pogotowie, szpital)?** – hol van az orvosi rendelő (ügyelet, kórház)?
- gdzie jest przystanek autobusowy?** – hol az autóbussmegálló
- gdzie jest przystanek tramwajowy?** – hol a villamosmegálló
- gdzie jest przystanek tramwaju numer osiem (ósemki)?** – hol (van) a nyolcas villamos megállója?
- gdzie jest przystanek tramwaju numer pięć?** – hol áll meg az ötös villamos?
- gdzie jest przystanek trolejbusowy?** – hol a trolimegálló
- gdzie jest sala restauracyjna?** – hol (van) az étterem?
- gdzie jest sklep sportowy?** – hol van a sportbolt?
- gdzie jest stacja metra?** – hol van a metróállomás?
- gdzie jest stolica Polski, Warszawa?** – hol van Lengyelország fővárosa, Varsó?
- gdzie jest szatnia?** – hol van a ruhatár?
- gdzie jest szpital?** – hol van a kórház?
- gdzie jest szatnia?** – hol van a ruhatár?
- gdzie jest telefon?** – hol van a telefon?
- gdzie jest toaleta?** – hol van a WC?
- gdzie jest toaleta i prysznic?** – hol van a WC és a zuhanyzó?
- gdzie jest tu ubikacja?** – merre van a WC?
- gdzie jest uniwersytet?** – hol van az egyetem?
- gdzie jest wagon sypialny?** – hol (van) a hálókocsi?
- gdzie jest winda?** – hol van a lift (*felvonó*)?
- gdzie jest wyjście na perony?** – hol lehet kimenni a peronra?
- gdzie jesteś?** – hol vagy?
- gdzie jesteśmy?** – hol vagyunk?
- gdzie jesteśmy w tej chwili?** – hol vagyunk most?
- gdzie kucharka sześć, tam nie ma jeść – (köz.)** [ahol hat szakácsnő főz, ott nincs mit enni] sok szakács elszózza a levest
- gdzie mam na pana (na panią, na ciebie) czekać jutro?** – hol várjam (várjalak) holnap?
- gdzie mam się przesiadać?** – hol kell átszállnom?
- gdzie mam się wysiadać?** – hol kell kiszállnom?
- gdzie mam się wsiadać?** – hol kell beszállnom?
- gdzie mam zapłacić?** – hol fizetek?
- gdzie mi się tam z nim mierzyć?!** – ugyan, hogy tudom én magam vele összehasonlítani?!
- gdzie mieszkasz?** – hol laksz?
- gdzie mogę kupić bilet kolejowy (bilet lotniczy, bilet na statek, bilet autobusowy)?** – hol tudok vonatjegyet (repülőjegyet, hajójegyet, autóbussjegyet) venni?
- gdzie mogę kupić bilet tramwajowy?** – hol vehetek villamosjegyet?
- gdzie mogę kupić film kolorowy?** – hol kapok színes filmet?
- gdzie mogę zobaczyć swoją pocztę elektroniczną?** – hol tudom megnézni az elektronikus postámat?
- gdzie można dostać?** – hol kapható?
- gdzie można gotować?** – hol lehet főzni?
- gdzie można myć się?** – hol lehet mosdani?
- gdzie można nabyć kartę telefoniczną?** – hol kaphatok telefonkártyát?
- gdzie można nabyć reprodukcje obrazów?** – hol lehet megszerezni a képek reprodukcióját?
- gdzie można nadać bagaż?** – hol lehet csomagot feladni?
- gdzie można naprawić oponę?** – hol lehet gumit javíttatni?
- gdzie można prać?** – hol lehet mosni?
- gdzie można tanio nowy/używany telefon komórkowy?** – hol lehet olcsón új/használt mobiltelefont venni?
- gdzie mógłbym (mogłabym) zjeść śniadanie (obiad, kolacje)?** – hol tudnék reggelizni (ebédelni, vacsorázni)?
- gdzie mu do tego!** – hol van ő attól!
- gdzie (na którym boisku) odbędzie się trening?** – hol (melyik sporttelepen) lesz az edzés?
- gdzie nie ma karności, tam nie ma bojaźni** – ahol nincs fegyelem, ott senkit sem tisztelnek
- gdzie odbędą się zawody?** – hol tartják a versenyt?

- gdzie on/ona jest?** – hol van ő?
- gdzie on mieszkał przedtem?** – hol lakott ő ezelőtt?
- gdzie on się podział** – hová lett? hová tűnt?
- gdzie on studiuje?** – hol tanul?
- gdzie pan będzie mieszkał?** – hol fog lalkni, uram?
- gdzie pan mieszkał przedtem?** – hol lakott ezelőtt?
- gdzie pan chciałby /pani chciałaby usiąć?** – hová szeretne ülni?
- gdzie pan/pani mieszka?** – hol lakik?
- gdzie pan/pani pracuje?** – hol dolgozik?
- gdzie pan (pani) woli siedzieć?** – hol szeret ülni?
- gdzie pan (pani) wysiada?** – hol száll le?
- gdzie pani będzie mieszkała?** – hol fog lalkni, asszonyom?
- gdzie pan to kupił?, gdzie pani to kupiła?** – hol vette ezt?
- gdzie pomieścisz tyle osób?** – hova raksz el v. teszel ennyi embert; hol találsz helyet ennyi embernek?
- gdzie rzeczywistość stoi na równi z ideałem?** – hol ér fel a valóság az eszménnyel?
- gdzie są drzwi?** – hol van az ajtó?
- gdzie są dzieci?** – hol vannak a gyerekek?
- gdzie są jakieś książki polskie w języku obcym?** – van valamilyen lengyel irodalmú mű (lengyel könyv) idegen nyelven?
- gdzie są Jeziora Mazurskie?** – hol vannak a Mazuri-tavak?
- gdzie są książki obcojęzyczne?** – hol vannak az idegen nyelvű könyvek?
- gdzie są moje rzeczy?** – hol vannak a dolgaim?
- gdzie są rzeźby?** – hol vannak a szobrok?
- gdzie są toalety?** – hol van a WC?
- gdzie są wagony pierwszej (drugiej) klasy?** – hol vannak az elsőosztályú (másodosztályú) kocsik?
- gdzie są wasi koledzy?** – hol vannak a kollégáitok?
- gdzie są wózki bagażowe?** – hol vannak a csomagszállító kézikocsik?
- gdzie się mam przesiąść?** – hol kell átszállnom?
- gdzie się nadaje przekazy pieniężne?** – hol lehet pénzesutalványt feladni?
- gdzie się pan/pani urodził/urodziła?** – hol született?
- gdzie się pan/pani stołuje?** – hol étkezik (*kosztol*)?
- gdzie się Pan/Pani uczył/uczyła się po polsku?** – hol tanult lengyelül?
- gdzie się podział?** – hová tűnt? hová lett? hol hagytam el? hová tettem?
- gdzie się płaci?** – hol fizetek?
- gdzie się spotkamy jutro?** – hol találkozunk holnap?
- gdzie się twój syn obraca?** – hol van a fiad? mi van a fiaddal?
- gdzie się znajduje...?** – merre van a ...?, hol található?
- gdzie się znajdują najlepsze sklepy?** – merre vannak a legjobb üzletek?
- gdzie się znajduje bufet (restauracja, poczekalnia, biuro informacyjne)?** – hol található a büfé (étterem, váróterem, tudakozó)?
- gdzie się znajduje kasa biletów?** – hol található a jegypénztár?
- gdzie się znajduje najbliższy przystanek tramwajowy (autobusowy, trolejbusowy)?** – hol van itt a legközelebbi villamos- (autóbusz-, trolibusz) megálló?
- gdzie się znajduje redakcja tego pisma?** – hol van ennek a lapnak a szerkesztősége?
- gdzie się znajduje wagon restauracyjny?** – merre találok az étkezőkocsit?
- gdzie stolujecie się?** – hol étkeztek? hol szoktatok étkezni? hol kosztoltok v. esztek?
- gdzie tam!** – ugyan! még mit nem! dehogy! hogyisne! szó sincs róla!, á!, á, dehogy!
- gdzie to jest?** – hol van?
- gdzie to kupileś (kupiłaś)?** – hol vetted ezt?
- gdzie trzeba się przesiąść** – hol kell átszállni?
- gdzie trzosa pełny, tam przyjaciel pewny** – (*közm.*) (*ahol az erszény tele van, ott biztos a jóbarát*) tömött erszény biztosítja a barátot
- gdzie tu / tam jest?** – hol van itt / ott?
- gdzie tu jest blisko dom towarowy (kino, ubikacja)?** – hol van a közelben áruház (mozi, W.C.)?
- gdzie tu jest blisko restauracja?** – hol van a közelben étterem?
- gdzie tu jest dobra dyskoteka** – hol van itt egy jó diszkó?
- gdzie tu jest najbliżej fryzjernia?** – hol van a legközelebbi fodrászüzlet?
- gdzie tu jest postój taksówek?** – hol van itt a taxiállomás?, hol a taxiállomás?
- gdzie tu jest skrzynka pocztowa?** – hol van itt a postaláda?
- gdzie tu jest stacja benzynowa?** – hol van itt a benzinkút
- gdzie tu jest tapczan?** – hol van itt a heverő?
- gdzie tu są tkaniny meblowe i finary?** – hol van itt a bútorszövet és a függöny; hol találok a bútorszövetet és a függönyöket?
- gdzie tylko można** – ahol csak lehet
- gdzie w pobliżu znajduje się restauracji?** – hol van itt a közelben vendéglő?

gdzie wydają listy posterestante? – hol adják ki a poste-restante leveleket?

gdzie znajdę tani i dobry hotel? – hol találok egy olcsó és jó szállót?

gdzie znajdę warsztat naprawczy? – hol találok javítóműhelyt?

gdzie znajdują się encyklopedie i słowniki? – hol vannak a lexikonok és a szótárak?

gdzie znajduje się biuro podróży? – hol az utazási iroda?

gdzie znajduje się biuro żeglugi morskiej? – hol a tengerhajózási társaság irodája?

gdzie znajduje się dom studencki (akademik)? – hol van a diákszálló?

gdzie znajduje się informacja? – hol (van) az információ?

gdzie znajduje się muzeum? – hol találok a múzeumot?

gdzie znajduje się najbliższy fotograf? – hol van a legközelebbi fényképész?

gdziekolwiek [zaimek oznaczający miejsce dowolne lub bliżej nieokreślone] – (*miejsce*) bárhol, akárhhol, úton-útfélen; (*kierunek*) bárhová, akárhová

gdziekolwiek obok (tego miejsca) – *vhol* errefelé

gdzieniegdzie [w niektórych miejscach] – néhol, itt-ott, helyenként

gdzieniegdzie widać było ruiny domów – itt-ott házromokat lehetett látni

gdzieś [I. zaimek oznaczający określone miejsce, którego mówiący nie potrafi zidentyfikować lub którego nie chce wskazać — II. partykula nadająca znaczenie przybliżenia określeniom czasu i miejsca, np. *Zjemy coś gdzieś po drodze.*, lub wyrażeniom określającym liczbę, ilość lub miarę, np. *Wrócimy gdzieś za godzinę.*] – (*miejsce*) valahol, (*kierunek*) valahová

gdzieś na przedpieklu – valahol az siten háta mögött

gdzieś na szerokim świecie – valahol messze a nagyvilágban

gdzieś podział klucza? – hová tetted v. raktad a kulcsot?

gdzieś podział tyle pieniędzy? – hová tetted azt a sok pénzt?

gdzieś tam jest – valahol ott van

gdzieś [I wzmocniony zaimek *gdzie*, występujący w pytaniach; II wzmocniona partykula *gdzie*] – hol, hol is, ugyan hol

gdzież jest mój kapelus? – hol is van a kalapom?

gdzież tam! – ugyan! dehogy!, hát még mit nem!

geba jak cholewa – nagy szájú, öblös szájú; iszákos, részeges; nagyszájú, fecsegő, hazug

gebis, gybis [proteza (zębowa)] – [*Słowniczek języka śląskiego*] protézis; műfogor; fogpótlás

geburstag [urodziny] – [*Słowniczek języka śląskiego*] születésnap

Gedeliasz, Giedaliasz * Godoliasz – GEDÁLIA (GEDÁLIÁS) (akit Jahve naggyátesz; Jahve nagy) [1. Júdának Nabukodonozor által kinevezett helytartója, Jeremiás (1) barátja (2Kiráj 25,22-25; Jer 39,14; 40,5-16); Izmáel (4), Natánia (1) fia meggyilkolta (Jer 41,1-3). 2. Sofóniás (2) próféta nagyapja (Zof 1,1). 3. Jedutun fia, lévita a 2. énekes rend vezetője Dávid idejében (1Kráj 25,3,9). 4. Passúr (2) fia, aki társaival együtt meg akarta ölni Jeremiást (1) (Jer 38,1). 5. Páp, aki elbocsátotta idegen feleségét (Ezsd 10,18-19).]

Gedeon (Gideon) [imię męskie pochodzenia hebrajskiego] – Gedeon [héber eredetű bibliai férfinév, jelentése megfejtetlen, egyesek szerint esetleg *kétélű kard, kardforgató* vagy *sebzett kezű* vagy *romboló, pusztító*.]

Gedeon * Gideon – GEDEON (fakidöntő, leverő; nagy harcos; pusztító)

geek (z ang. *dziwak/świr*) [1. gik - człowiek, który dąży do pogłębiania swojej wiedzy i umiejętności w jakiejś dziedzinie w stopniu daleko wykraczającym poza zwykłe hobby; 2. dosłownie: dziwak, świr. Słowo „geek” początkowo oznaczało artystę cyrkowego wykonującego dziwaczne pokazy, jednym z których było zazwyczaj odgryzienie głowy węża lub kurczaka. Dzisiaj „geek” oznacza osobę zgłębiającą, często obsesyjnie, określoną dziedzinę wiedzy. „Geek” najczęściej interesuje się technologią, w szczególności komputerami i nowymi mediami. „Geekami” są często hakerzy, czy koderzy.] – (*ang.*) geek (kiejtése: /gi:k/) (magyarul: kockaféj, kocka, er. jelentése: stréber) [1. a túlzottan intellektuális beállítottságú emberre használt korábban pejoratív (informális, azaz bizalmas nyelvben használatos; szleng) szó, különösen ha ez az érdeklődés egy szűk területre irányul. 2. A modern korban előszeretettel használják a műszaki területeken jártas emberre. Általánosságban olyan személy, akinek az érdeklődése - általában a társadalmi és társasági kapcsolatok ápolása helyett - egy bizonyos témára fókuszálódik. A „geek”-ké nyilvánítást indokolhatja a témához kapcsolódó rajongásának a mértéke, intenzitása, vagy akár az érdeklődése tárgya is.

gefrajter, frajter *czyli podsierzant* (z niemiec. *Gefreiter* – uwolniony) [1. w wojsku niemieckim: stopień odpowiadający w przybliżeniu starszemu szeregowemu; 2. żołnierz uwolniony od niektórych powinności, ciężących na żołnierzach prostych, stanowił szczebel między szeregowcem a podoficerem. (*B. Gemb.*). W regulaminie Kawaleryi Nar. z r. 1786 czytamy: „Giefreiter często zastępuje kaprala.”] – (*wojsko*) órvezető

gehenna [1. ciężkie przejścia, wielkie cierpienie psychiczne lub fizyczne, 2. daw. piekło] – (*héber*) gyehehna, (*dawno*) pokol; a szenvedések helye

Gehenna (hebr. גֵּהֶנְמוֹם-גֵּי *Gehinnôm a. Ge-Hinnom*, *Dolina Hinnom* = "Dolina Jęku" lub "Dolina Synów Hinnoma") [1. dolina, która w czasach starożytnych wyznaczała granice miasta Jerozolimy. Znajdowała się za bramą miasta zwaną *Hersit*, była pierwotnie wysypiskiem śmieci, miejscem kremacji zwłok przestępców oraz tych, którym odmówiono z różnych względów normalnego pogrzebu. W *Dolinie Hinnom* utrzymywano stale palące się ognie, na jej środku znajdowało się wzniesienie zwane *Tofet*, na którym żydowski król Achaz złożył niegdyś bogu Molochowi w ofierze własnego syna. Od tego momentu w judaizmie *Dolina Hinnom* jest symbolem bałwochwalstwa, kultu fałszywego boga, hańby, niegodziwości oraz najniższego poziomu piekła, z którego nie ma powrotu i do którego trafiają potępione dusze na wieczną mękę. Ołtarz ofiarny w *Dolinie Hinnom* zniszczył król judzki Jozjasz, aby powstrzymać składanie ofiar Molochowi. 2. W Nowym Testamencie: Słowo "gehenna" pojawia się w Nowym Testamencie 12 razy z tego 11 razy w wypowiedziach Jezusa. Jest ono zwykle tłumaczone jako piekło: 3. Ewangelia Mateusza 5:22,29,30; 10:28; 18:9; 23:15,33; Ewangelia Marka 9:43,45,7; Ewangelia Łukasza 12:5; List Jakuba 3:6. 4. W eschatologii chrześcijańskiej gehenna również staje się synonimem miejsca potępienia (piekła) i wiecznego ognia, w którym będą płonąć potępieni po Sądzie Ostatecznym. Święty Marek roztacza w swojej ewangelii 9:43,45,47 wizję piekła oparte na starotestamentowej księdze proroka Izajasza 66:24. 3. nazwa doliny położonej na pd. od Jerozolimy: miejsce przekłete, splamione kultem Molocha. Termin ten w teologii judaizmu oznacza miejsce potępienia wiecznego. Stąd w NT = piekło.] – GYEHENNA (héb.: Ge-Hinnom = Hinnom völgye; hinnom:

nyöszörgés, sóhajtás; kegyelmes, jóságos, gazdag). [1. A **gyehenna** vagy *gehenna* arámi kifejezés eredeti jelentése *tűztó*; az ógörög nyelvű Újszövetség továbbfordításakor a Hádes kifejezés mellett ezt a szót is Pokolnak vették – valószínűleg tévesen. Maga a szó az arámi megfelelője a héber *Ge-ben-Hinnon* szónak, ami annyit tesz: *Hinnóm völgye*. Ez a terület Krisztus idejében, illetve az ókorban Jeruzsálem szeméttelpeként szolgált. A völgy korábban áldozati helyszíneként funkcionált: itt kapott helyet egy tűzoltár; később mint hulladéklerakó szinte folyamatosan füstölgött, égett. A zsidó hagyomány szerint, ha egy ember meghal, akkor a lelke először a gyehehna-ra [tisztítótűzre] száll, hogy ott megtisztuljon. Azonban ez a hely nem a purgatórium vagy a kárhozat helye, ahol a léleknek örökké szenvednie kell bűneiért. A lélek, attól függően, hogy mennyire szennyezett a bűntől, legfeljebb egy évig ég a tisztítótűzben, ezalatt megtisztul a szellemi tisztátalanságtól. Ennek a fájdalmas folyamatnak az a célja, hogy felkészítse a lelket arra az örök üdvösségre, amely az Édenkertben vár rá, ahová nem léphet be bűntől szennyezett. 2. Völgy Jeruzsálemtől nyugatra és délnyugatra, amely egyúttal természetes határt képezett Júda és Benjámin közt (Józs 15,8; 18,16; Neh 11,30); később pogány áldozati kultusz színhelye (2Krn 28,3; 33,6; Jer 32,35); Jósias király szüntette ott meg a pogány kultuszt azáltal, hogy szeméttelérakóhelyet csinált belőle, ahol szüntelen égett a tűz a szemét megemésztésére (2Kir 23,10). A zsidó apokaliptikus iratok a pokol bejáratának nevezték ezt a helyet; így a völgy magának a pokolnak jelképe lett. Jézus is ilyen értelemben használta a szót (Mt 5,22; 18,9; 23,15). Lásd még: HADES, POKOL és HINNOM VÖLGYE.]

Ge-ben-Hinnom Hinnóm völgye a mai Jeruzsálemben
gehenna (splonie w ogniu piekielnym) – gyehehna
(a gyehehna tüze égeti el)

gejsza [w Japonii: kobieta zawodowo zajmująca się uprzyjemnianiem czasu mężczyznom podczas zebrań towarzyskich] – (*japán*) (geisha) gésa; japán teaházak táncosnője;

hivatalos táncos- és zenésznő a japán teaházakban; gyakran képzett, művelt nő, s mint ilyen hivatásos társalgó

Gejza (*pol.*); (*węg.*) **Géza** (ur. ok. 949, zm. 1 lutego 997) [książę węgierski z dynastii Arpadów, panował od ok. 970 roku. Syn Taksony'ego, ojciec św. Stefana. Brat Michala. W 974 roku Gejza przyjął chrzest w obrządku łacińskim wraz z całą swoją rodziną.] – Géza fejedelem (949 körül – 997) [Géza Taksony fejedelemnek s egy előkelő besenyő nőnek – aki valószínűleg Tonuzoba rokona, lánytestvére – a fia volt. Egyetlen fivére, Mihály (pogány neve Györffy György szerint Béla) ismert.]

gejzer [1. gorące źródło wyrzucające z regularną częstotliwością słup wody i pary wodnej; 2. wytryskujący wysoko słup wody, piany lub ognia, 3. obfitość, niewyczerpane źródło czegoś] – (*izlandi*) gejzír; vulkanikus eredetű, időszakos melegforrás, mely működésekor vizet és gőzöket lövell a magasba

Gekon **placzący** (*Lepidodactylus lugubris*) [jaszczurka z rodziny gekonów] – Gyászos gekkó [valódi gekkók (*Gekkoninae*) a hüllők (*Reptilia*) osztályába a pikkelyes hüllők (*Squamata*) rendjébe a gyíkok (*Sauria*) alrendjébe és a gekkófélék (*Gekkonidae*) családjába tartozó alcsalád. 74 nem és 990 faj tartozik az alcsaládba.]

Közönséges legyezőujjú gekkó (*lepidodactylus hasselquistii*)

gel- – gel-, zsel-

geldtasza [portfel] – (*ziemia rybnicko-raciborska*) [Słowniczek języka śląskiego] tárca, levéltárca, irattárca; aktatáska

gelender, gelynder [*niem.* Geländer; poręcz, balustrada] – [Słowniczek języka śląskiego] (*np. schodów*) korlát, terelőkorlát; (*fortela*) támla, karfa; fógantyú

geltag; geldtag, geltak, gieltak [*niem.* Geldtag; dzień wypłaty, wypłata] – [Słowniczek języka śląskiego] fizetési nap, fizető nap, a fizetés napja, fizetésnap; fizetés, kifizetés

gem [część seta w tenisie] – (*ang.*) game (*tenisben*) gém

Gemajn (*z niemieck. Gemeine*) [Nazwa, używana w wojsku polskiem, zwłaszcza w wieku

XVIII, w oddziałach autoramentu cudzoziemskiego, oznaczala żołnierza prostego, szeregowca. *B. Gemb.*] – baka; közkatona, közlegén, rendfokozat nélküli egyén

Gemara (hebr. גמרא [1. zbiór komentarzy i objaśnień uzupełniających Misznę, wraz z nią tworzący Talmud. - hebr. *gāmār* 'uzupełniać, wyjaśniać'; 2. to aramejskojęzyczny zbiór rabinicznych komentarzy i objaśnień uzupełniających Misznę, czyli kodeks prawa obyczajowego w judaizmie. Obie księgi tworzą razem Talmud. Gemara oznacza „zakończenie”. Z tego względu, iż Gemara była tworzona i w Jerozolimie i w Babilonii istnieją dwie wersje Talmudu - babilońska i palestyńska (Gemara palestyńska zawiera mało opowieści i legend - Gemara Babilońska, jest zwięzła i znalazły się w niej szeroko dyskutowane przez Żydów problemy dotyczące zasad prawa - Halacha, obejmujące Palestynę).] – GEMARA (héb. 'teljessé tevés'); magyarázatok és kiegészítések a misnához [1. A Talmud egyik rétege. 2. a Misna magyarázata, a Talmud része. - Szerzői és áthagyományozói az *amoreusok*, a 'beszélők, a Misnáról vitatkozók'. A Gemarát eredetileg a Misna magyarázataul szánták, de ennél többet nyújtottak, mert a magyarázat során csak lazán kötődtek a Misna szövegéhez. Tétéleik igazolására gyakran idéztek a *tannaitáktól* és Jehuda Hanasitól olyan szövegeket, melyek a Misnába nem kerültek be. Palesztinában Kr. u. kb. 400-ig öt, Babilóniában Kr. u. kb. 500-ig hét amoreus generáció működött. A Misna és a palesztinai Gemara a jeruzsálemi Talmudot, a Misna és a babilóniai Gemara a babilóniai Talmudot alkotja.]

gametogeneza [złożony proces powstawania komórek rozrodczych (gamet)] – gametogenezis; az ivarsejtek képződésének folyamata az ivarszervekben

Gemini – (*lat.*) Geminia (*Ikrek*)

- **program Gemini** [1. amerykański program lotów kosmicznych, 2. był amerykańskim programem lotów kosmicznych, następcą programu Mercury realizowanym w latach 1963-1966.] – Gemini-program [részé volt az amerikai holdraszállási programnak. Az 1960-as években ennek keretében próbálták ki a bonyolultabb űrrepüléseket, és felkészítették az űrhajósokat az Apollo-program repüléseire. A holdraszálló űrhajósok többsége részt vett a Gemini-programban is. — Gemini: amerikai űrkabin két űrhajós számára. A Gemini

űrhajókat Cape Canaveralból indították Titan-2 hordozórakétával.]

- **Obserwatorium Gemini – obserwatorium astronomiczne** – (ang.) Gemini Observatory (angolul *Gemini Observatorium*) [két, 8,1 méter átmérőjű óriástávcső, melyet egyetemeken nemzetközi konzorciuma épített és üzemeltet. Együttes építési költségük 184 millió USD volt.]

➤ A **Gemini North** (észak, más néven *Frederick K. Gillett*) távcső Hawaiiin, a Mauna Kea vulkánon, 4213 méteres tengerszint feletti

magasságon (é. sz. 19° 49' 25.7016", ny. h. 155° 28' 08.616"), az északi távcsövet 1999-ben helyezték üzembe.

➤ a **Gemini South** a Cerro Pachón hegyen, 2722 méteres magasságon, Chilében található (d. sz. 30° 14' 26.700", ny. h. 70° 44' 12.096"), a két távcső észlelési tartománya így a teljes égboltot (az északi és a déli félgömböt is) lefedi. A délit 2000-ben helyezték üzembe.

- **Gemini** – debutancka płyta Kasi Kowalskiej, która swoją premierę miała w 1994. Album osiągnął status platynowej płyty (300 000 sprzedanych egzemplarzy). – Gemini [Kasa Kowalska bemutatkozó első lemeze 1994-ben]

- **Gemini** [1. pierwszy polski jacht hi-tech klasy One Ton wybudowany z inicjatywy Romana Paszke; 2. SY Gemini - polski jacht regatowy, port macierzysty Kołobrzeg, numer rejestracyjny (na żaglu) POL-44] – Gemini (*lengyel jacht típus*)

- **Gemini Park** [1. centrum handlowe w Bielsku-Białej; 2. centrum handlowo-rozrywkowe w Bielsku-Białej przy ul. Leszczyńskiej 20 (między ul. Bora-Komorowskiego, Leszczyńską, Bobrową i Białą) w dzielnicy Leszczyny, w miejscu fabryki włókienniczej Welux i części Parku Strzygowskiego. Jest to drugi co do wielkości, po Galerii Sfera, tego typu obiekt w mieście. Został wybudowany w latach 2007–2009 i planowana jest dalsza rozbudowa.] – Gemini Park [kerekedelmi központ Bielsko-Białában]

- **Gemini Jasna Park** – centrum handlowe w Tarnowie [C.H. Gemini Jasna Park - centrum handlowe budowane w Tarnowie, które w momencie ukończenia inwestycji będzie największym tego typu obiektem w mieście.] – Gemini Jasna Park [kerekedelmi központ Tarnówban]

gemma [1. szlachetny lub półszlachetny kamień zdobiony miniaturowym reliefem; 2. mała, wklęsła płaskorzeźba w szlachetnym kamieniu, oprawiona i noszona jako biżuteria] – (lat.) gemma; metszett drágakő; vésett, alakos ábrázolással díszített drága- v. féldrágakövek

Gemoldet – Gemoldet (moulded) [A fűződivatban elterjedt kifejezés a varrat nélkül formázott

kosarakra. Ezek a modellek kötelezőek a szűk és átlátszó topok alá, mert nincsenek rajtuk kirajzolódó varrások.]; melltartón

gemowy, -a, -e – game-s

gen [odcinek DNA będący jednostką dziedziczenia, decydujący o przekazywaniu poszczególnych cech organizmu zwierzęcego i roślinnego], **geny** – (gör.) gén; gének: az öröklődő tulajdonságokat hordozó kromoszómá-részecskék, nukleinsav-molekulák [1. Az átöröklés funkcionális egysége. A DNS egy meghatározott szakasza, amely az esetek többségében egyetlen fehérjeláncot kódol, azaz annak aminosavsorrendjét határozza meg. - A DNS-lánc egysége, amely egy bizonyos tulajdonságért vagy jegyért felelős. Egy tulajdonságot rendszerint több gén befolyásol. Minden sejttag tartalmazza az egyed valamennyi tulajdonságát. (Deutschland 1998/1, 30.) — 2. az öröklődés anyagi alapegysége, amely az információkat egyik sejtől a másikba, ezáltal az egyik generációból a másikba közvetíti. A gén egy tulajdonság átörökítéséért felelős egység a DNS-ben. Egy fehérjét/polipeptidet kódoló DNS-egység.]

gen. (general) – tábornok

-gen [ostatni czlon wyrazów złożonych oznaczających związku chemiczne, części tkanek itp. mające zdolność wywoływania lub tworzenia czegoś] – -gén

gen letalny [gen powodujący zamieranie gamet lub śmierć organizmu wskutek zaburzeń rozwojowych] – letális gén

genau [1. teraz 2. dokładnie] – [Słowniczek języka śląskiego] most; pontosan, alaposan

gencjana [1. ciemnofioletowy płyn o działaniu ściągającym, wysuszającym i przeciwbakteryjnym; 2. roślina o żółtych, szafirowych lub różowych kwiatach, rosnąca w górach] – tárnics; tárnicsok (*Gentiana spp.*) [főleg hegyvidékek rétjeinek, lópjainak igen tetszetős, kék virágú

növényei. Rizómájuk keserűanyagait étvágy fokozására és ezáltal erősítőszerként használnák.]; genciána [az encián nevű növény elferdített népi neve]

gencjanowy, -a, -e – tárnic-, tárnicos

gencjobioza [organiczny związek chemiczny z grupy disacharydów, zbudowany z dwóch cząsteczek D-glukozy połączonych wiązaniem β -(1→6)-glikozydowym. Krystaliczne ciało stałe, rozpuszczalne w wodzie i gorącym metanolu. Ester digencjobiozowy krocetyny nosi nazwę krocyny i jest głównym barwnikiem szafranu; występuje też w kwiatach dziewanny.] – genciobioza (diszaharid)

genealog [specjalista w dziedzinie genealogii] – geneológus, családfakutató

genealogia [1. historia rodu, pisana albo zachowana w tradycji ustnej; 2. dział historii badający stosunki pokrewieństwa między ludźmi oraz ustalający daty narodzin, ślubów i zgonów; 3. historia lub pochodzenie czegoś; 4. nauka o stopniach pokrewieństwa osób, rodzin i rodów. W szczególności istotna przy badaniach dotyczących warstw panujących, dziedziczenia, koligacji politycznych, ale również ostatnimi laty przydatna w historii chorób czy historii przekazu genetycznego. 5. nauka badająca historię przodków, rodzin, klanu, założycieli narodów itd. Genealogią może także być lista imion ojcowskich, zwana także rodowodem. Tablicę, na której pokazana jest osoba wraz ze wszystkimi przodkami albo potomkami, nazywamy drzewem genealogicznym. Osoby i rody Starego Testamentu, które uważały, że miały do spełnienia pewną ważną, często wielką rolę w historii, kładły duży nacisk na utrzymanie drzewa genealogicznego. Nowy Testament ma dwa takie rodowody i oba dotyczą przodków cielesnych Jezusa. Wiemy, że Jezus poczęty został przez Ducha Świętego a Józef nie był jego cielesnym ojcem, ale ewangelista Mateusz podaje nam Jego rodowód jako rodowód Józefa. W tym ewangelista miał pewien cel, którym było udowodnienie Żydom, że Jezus ma tytuł do tego, by być legalnym Mesjaszem, ponieważ Jego legalny ojciec był potomkiem Dawida, z którego domu miał pochodzić Mesjasz. Mateusz podkreśla w swej relacji rolę Jezusa jako Mesjasza i potomka Dawida i zaczyna Jego rodowód od Abrahama, zaś Łukasz, który podkreśla rolę Jezusa jako Syna Człowieczego, zaczyna go od Józefa i Helego, idąc wstecz aż do Adama. Żydzi

nie podawali rodowodów kobiet, co także przemawia za tym, że i w rodowodach ewangelistów należało trzymać się tej zasady. Godnym uwagi test także to, że Mateusz mówiąc o narodzeniu Jezusa, częściej używa imienia Józef, a Łukasz Marii. Mateusz podkreśla więcej linię królewską i wymienia Dawida, a Łukasz linię człowieka, a więc Adama, którego imię znaczy człowiek. Rola niewiasty pokazana jest wyraźnie w sadzie Eden: "Nieprzyjaźń położę między tobą i między niewiastą, i między nasieniem twoim i między nasieniem jej: to potrzebie głowę, a ty mu potrzebujesz piętę", stąd imię Marii częściej jest powtarzane u Łukasza. Maria także była z rodu Dawida, wynika to ze słów w Rzymian 1:3: "O Synu Swoim, który się narodził z nasienia Dawidowego według ciała", z czego wynika, że chodzi tu o podkreślenie strony cielesnej, która spoczywała u Marii, a nie u Józefa, który nie był cielesnym Ojcem Jezusa.] – (gör.) genealógia (görög γενεά "származás" és λόγος "tudomány, tan" szavakból); származástan; nemzedékek rendje; családfa, leszármazás; (hist.) (származástan) a nemzetségek, családok történetét, leszármazási rendjét tanulmányozó történeti segéttudomány [A család-történeti kutatások eredményét elsősorban családfákon vagy jegyzékekben foglalják össze. Kétféle alapvető megközelítésben *őstábla* és *leszármazási tábla*. Az *őstábla* fentről lefelé időben visszafelé halad, a *leszármazási tábla* fordítva.]

genealogiczny, -a, -e – genealógiai, genealogikus; leszármazási, származástani

Genek, Genio – az Eugén és a Jenő beceneve

generacja [1. ogół ludzi, zwierząt lub roślin żyjących w tym samym okresie i będących mniej więcej w tym samym wieku; 2. grupa maszyn, urządzeń, pojazdów konstruowanych na określonym etapie ich rozwoju, według określonej technologii; 3. proces przekształcania różnych postaci energii na energię drgań] – (lat.) generáció, nemzedék, ivadék (*pokolenie*); emberöltő

generacja literacka – írói nemzedék

generacyjny, -a, -e – generációs, nemzedéki

General Packet Radio Service (GPRS) [sposób pakietowego przesyłania danych w sieciach GSM. Oferowana w praktyce prędkość transmisji rzędu 30-80 kb/s umożliwia korzystanie z Internetu lub z transmisji strumieniowej audio/wideo. Użytkownik płaci w niej za faktycznie wysłaną lub odebraną ilość bajtów, a nie

za czas, w którym połączenie było aktywne. GPRS nazywane jest często "technologią" 2.5G, ponieważ stanowi element ewolucji GSM (jako telefonii komórkowej drugiej generacji) do sieci w standardzie 3G. Istnieje też pojęcie "Sieć GPRS". Mówi się o niej w kontekście infrastruktury telekomunikacyjnej, która umożliwia transmisję pakietową. Składa się ona ze stacji bazowych używanych w klasycznej sieci GSM do transmisji głosu i z niezależnie rozbudowywanej sieci szkieletowej, która łączy sieć radiową z zewnętrznymi sieciami IP oraz z innymi sieciami komórkowymi. Specyfikacja GPRS jest rozwijana jako część standardu GSM przez konsorcjum standaryzacyjne 3GPP.] – GPRS (General Packet Radio Service) [egy csomagkapcsolt, IP-alapú mobil adatátviteli technológia, amelyet GSM és IS-136 mobiltelefonok használnak. A GPRS adatátvitelt a szolgáltatók a hagyományos technológiák percalapú számlázása (amely nem veszi figyelembe, hogy adatforgalom is történt-e vagy csak készenléti állapotban volt a felhasználó) helyett adatmennyiség (kilobájt) alapján számlázzák ki. Hasznosítási területe a WAP, SMS és MMS mellett az internethasználat is, beleértve az e-mailezést. A jövőben várható az alacsony költségű IP-alapú telefonálás mobiltelefonokba való integrálása. A GPRS-szel is rendelkező 2. generációs (2G) mobil eszközöket gyakran nevezik 2.5G-nek is, mert színvonal a 2G és a 3G között helyezkedik el. A felhasználatlan TDMA csatornák hasznosításával a GSM rendszerekben kínál egy mérsékelt adatátviteli sebességet (elméleti határ: 171,2 kbps), amely alacsonyabb a legújabb fejlesztéseknél. Eredetileg más standardok helyett fejlesztették, de azokat ehelyett GSM-re cserélték, így csak GSM-hálózatokban használják. A GSM release 97-től van integrálva. Szabványosítását korábban az ETSI végezte, ma a 3GPP.]

generalbas (basso continuo) [skrót: b.c., także: basso continuo, bassus generalis, Generalbaß, polskie: bas cyfrowany, generalbas) - sposób realizowania (zapisywania i wykonywania) akompaniamentu harmoniczno-kontrapunktycznego w muzyce dawnej. Technika kompozytorsko-wykonawcza rozwinięta i standardowo stosowana w okresie baroku i częściowo klasycyzmu (od początku XVII w. do końca wieku XVIII)] – generalbasszus; basso continuo, a számozott basszus, egy régebbi akkordjelölő eljárás neve

generalia [1. koszty ogólne robót, maszyn, produkcji itp.; dzieła ogólne (w klasyfikacji bibliotecznej); dawn. personalia, dane personalne; 2. zagadnienia ogólne] – összköltség; generáliák; általános kérdések

generalicja [ogól lub korpus najwyższych oficerów armii] – tábornoki kar

generalis [ogólny, powszechny] – (lat.) generalis; általános

generalissimus [w niektórych państwach tytuł nadawany naczelnemu wodzowi (zwł. na czas wojny)] – (lat.) generalissimus; legfőbb hadvezér, fővezér; az állam összes haderőit vezénylő fővezér

generalizacja [rozszerzenie pewnego twierdzenia, prawa, zasady itp. na większy zakres zjawisk] – generalizáció; általánosítás

generalizować (lc. *generalis* 'ogólny') [1. uogólniać; tworzyć pojęcia ogólne; 2. geogr. g. mapę – uogólnienie mapy przez pominięcie mniej ważnych szczegółów i uproszczenie jej oznaczeń graficznych.] – (lat.) generalizálni; általánosítani

Generalne Gubernatorstwo (1939-1945) (w skrócie GG; niem. *Generalgouvernement für die besetzten polnischen Gebiete*) [jednostka administracyjno-terytorialna, utworzona na podstawie dekretu Adolfa Hitlera z 12 października 1939, z mocą obowiązującą od 26 października 1939, obejmująca część okupowanego wojskowo przez Niemcy terytorium II Rzeczypospolitej, która nie została wcielona bezpośrednio do Rzeszy.] – (hist.) Főkormányzóság (1939-1945)

generalnie – általánosan, teljesen

generalny, -a, -e [ogólny, powszechny, ogólnikowy; ostateczny (próba teatru.); główny (sztab), naczelný (prokurator, wikariusz); zob. gubernator] – (lat.) generális, általános, fő; (główny) fő-

generalna kuria (łac. curia generalis) [główna (generalna) siedziba zarządu zakonu] – *generális kúria* (lat. curia generális) [a rend irányításának legfelsőbb (generális) központja, székhelye.]

generalna kustodia (łac. custodia generalis) [okręg administracyjny zakonu, z mniejszą liczbą klasztorów i zakonników (nie spełniający jeszcze warunków, aby stać się prowincją), zarządzany przez kustosa generalnego, podległego bezpośrednio ministrowi gen.] – *generális kuszódia* (lat. custodia generális) [a rend egyik igazgatási egysége, kis létszámú kolostorral és szerzetessel (amelyek a provincia feltételeinek

még nem felelnék meg), előljárójuk a generális kusztoz, aki közvetlenül a miniszter generális alatt áll.]

generalne porządki – nagytakarítás

Generalne Zgromadzenie ONZ – ENSZ Közgyűlése

generalować [uogólniać] – (*műszaki*) generálózni; generáljavitást végezni

generalski, -a, -ie – tábornoki

generalstwo [1. ranga generala – oficera; 2. bycie **generalem**; 3. **godność starosty generalnego**] – (*ném.*) generáltáb; tábornoki kar, vezérkar, törzskar; tábornokság; a tábornok és felesége, tábornokék

general (gen.) [1. **oficerski stopień wojskowy, wyższy od pułkownika**; też: **oficer mający ten stopień**; 2. **główny przełożony w niektórych zakonach**; 3. **w dawnej Polsce: sejmik całej prowincji**; 4. **w dawnej Polsce: urzędnik królewski sprawujący na obszarze powiatu administrację skarbową, policyjną i sądowniczą**] – (*lat.*) generális, tábornok (tbk.); (*vallás*) rendfőnök; (*dawno*) egész tartományra kiterjedő kis sejm

general (lac. generalis - główny) [najwyższy przełożony zakonu (również lac. minister generalis - minister generalny), wybierany przez kapitułę generalną.] - (*vall.*) generális (lat. generális - fő) - (miniszter generális) a rend legfőbb előljárója (szintén lat. minister generális - miniszter generális), személyét a generális káptalan választja.

general armii – hadsereg tábornok (hdstbk.)

general broni – vezérezredes

general brygady – vezérőrnagy, dandártábornok

general brygady, general dywizji, general broni [kolejne stopnie generalskie w wojskach lądowych i lotniczych Wojska Polskiego] – vezérőrnagy, altábornagy (tábornoki kar)

general dywizji – hadosztályparancsnok, hadosztálytábornok; altábornagy (altbgy.)

general-gubernator [w carskiej Rosji: administrator prowincji] – főkormányzó

general lejtnant (general-porucznik) – vezérezredes

General-sejmik [1. **zob. sejmik generalny**; w dawnej Polsce: **sejmik całej prowincji**; 2. **Sejmiki nie pojedynczych ziem lub powiatów, ale całych prowincji, zwano Generalami.**] – (*dawno*) általános tartománygyűlés v. kis sejm

General-starosta [Było to dostojństwo w Polsce niesenatorskie. Starosta, przełożony nad kilku grodami, czyli starosta generalny,

nazywany był **generalem.**] – (*dawno*) előljárósági gyűlés

general zakonu; General zakonny (*superior generalis*) [nazywa się **najwyższy przełożony w zakonie**. W Polsce rezydowali zwykle dwaj tacy generalowie: **paulinów i marjanów**] – (*lat. superior generalis*) superior generális, rendfőnök; a rend legfőbb előljárója

Generalem [nazywano także, zwłaszcza na Litwie, tych woźnych, którzy mieli prawo urząd swój sprawować w całym województwie lub prowincyi.] – (*hist.*) bírói gyűlés

generalowa [żona generala – oficera] – tábornokné

generator [1. **urządzenie lub maszyna do wytwarzania określonego czynnika energetycznego albo określonego rodzaju lub postaci energii**; 2. **program komputerowy wytwarzający inne programy przeznaczone do wykonywania standardowych operacji**; 3. **o zjawiskach społecznych: przyczyna, siła pobudzająca**] – (*lat.*) generátor, alkotó, nemző; áramfejlesztő; mechanikai energiát villamos energiává alakító gép (dinamó); *vmit vmiből* gyártó, előállító berendezés (pl. rezgéseltő)

generator

generator akustyczny – hanggenerátor, hangadó, hangforrás

generator akustyczny (małej częstotliwości) – hanggenerátor

generator drgań (także: oscylator) [układ elektryczny, którego celem jest wytworzenie drgań elektrycznych. Składa się z dwóch podstawowych elementów: **wzmacniacza i obwodu dodatkiego sprzężenia zwrotnego** podającego sygnał z wyjścia wzmacniacza z powrotem na jego wejście. O częstotliwości drgań decyduje obwód sprzężenia zwrotnego, o ich amplitudzie – parametry wzmacniacza.] - oszcillátor (másként *rezgőkör*) [1. egy olyan villamos áramkör, amely stabil frekvenciájú elektromágneses rezgést hoz létre és tart fenn. (Az elektromágneses rezgés

- vezetékben váltakozó áramként, szabad térben elektromágneses hullámként jelentkezik.) 2. a szintetizátorokban az alaphullámformát előállító modult nevezzük így. Funkcióját tekintve pontosan megegyezik pl. egy gitáron a húrral, mely rezeg, és így állítja elő az alaphangot (amit persze a gitár akusztikai és fizikai jellemzői módosítanak, így adva az általunk ismert gitár hangot). 3. (mágneses hangrögzítőben) önálló vagy univerzális átkapcsoló fokozat, amely a felvétel során külső vezérlés nélkül, öngerjesztéssel állít elő meghatározott frekvenciájú törlő- és előmágnesező áramot]
- generator elektryczny, generator prądu elektrycznego** [zob. **prądnicą**] – áramfejlesztő gép v. generátor; dinamo, dinamógép
- generator gazowy, generator gazu** [zob. **gazogenerator**] – gázgenerátor
- generator hydrodynamiczny** – hidrodinamikai rezgéskeltő
- generator kaskadowy** – (fr.+lat.) kaskádgenerátor; váltakozó feszültségből több millió voltos egyenfeszültséget előállító berendezés
- generator liczb losowych [program komputerowy do tworzenia liczb losowych]** – sorsjáték számítógépes programja
- generator magnetohydrodynamiczny, generator MHD, generator magnetogazodynamiczny** [fiz. urządzenie przetwarzające energię wewn. zjonizowanego gazu (plazmy) w energię elektr.; wykorzystuje zjawisko indukowania prądu elektr. w przepływającym z dużą prędkością strumieniu plazmy, znajdującym się w polu magnetycznym] – magnetohidrodinamik generátor
- generator przepływowy** – gázáramgenerátor
- generator sinusoidalny** – szinuszgenerátor
- generator stroikowy (kamertonowy)** – hangvillagerátor
- generator udarów wzorcowych** – kopogógép
- generator ultradźwiękowy** – ultrahanggenerátor
- generator znaczników czasu** – markergenerátor, jelzőgenerátor
- generatorynia** – generátortelep, áramfejlesztőtelep
- generatorowy, -a, -e** – generátor-
- generatywny, -a, -e** [związany z rozmnażaniem płciowym; rozrodczy] – generatív; (nyelv.) generatív
- Generi per speciem derogatur** [prawo szczególnie uchyla ogólne] – (lat.) Generi per speciem derogatur; (Reg. Iur. 34.) Az általánost a különleges (ti. törvény) hatályon kívül helyezi.
- generować** [1. wytwarzać lub powodować coś; 2. wytwarzać pewną postać energii lub pewną formę przenoszenia energii; 3. jęz. tworzyć nieskończony zbiór prawidłowo zbudowanych zdań i wyznaczać dla każdego z nich jednoznaczny opis strukturalny] – generálni, áramot fejleszteni
- generyczny, -a, -e** – (lat.) generikus; faji, nemi; a fajtára, a nemre vonatkozó, jellemző
- Genesis** [lac., **Księga Rodzaju, pierwsza księga biblijnego Pięcioksięgu** (por. Pentateuch; **Exodus; Leviticus; Numeri; Deuteronomium**).] – (gör.) Genézis, Kezdet, eredet; (vallás) a Bibliában Mózes első könyvének címe, amely a világ teremtését tárgyalja
- genesis** [los, przeznaczenie człowieka] – (lat.) genesis; sors, emberi végzet
- genetivus** [lac., gram. dopełniacz] – birtokos eset
- genetyczna matka** [kobieta, której komórka jajowa (jajo) rozwinęła się w macicy innej kobiety i dała życie dziecku] – genetikai anya
- genetyczny, -a, -e** [związany z początkiem, pochodzeniem czegoś; rozwojowy; uwarunkowany dziedzicznie, dotyczący dziedziczności.] – (nyelvtan) genetikus; keletkezési, fejlődési, származási, származtató, fejlődést vizsgáló; eredeztethető, származtató
- genetyczny skład organizmu** [zob. **genotyp**] – genetikai szerkezet állomány; genotípus
- genetyk** [specjalista w zakresie genetyki] – genetikus
- genetyka** [1. nauka o dziedziczności i zmienności organizmów (wyraz wprowadzony przez biologa ang. **Williamą Batesona**, 1861-1926); 2. nauka zajmująca się badaniem dziedziczności i zmienności organizmów żywych] – (gör.) genetika; örökléstan, fejlődéstan; az élettannak az átöröklés jelenségeivel foglalkozó ága
- genetyka molekularna** [dział genetyki zajmujący się badaniem budowy i funkcji genu] – molekuláris genetika [a biológia egy ága, mely a gének szerkezetével és funkciójával foglalkozik molekuláris szinten. A molekuláris biológia felhasználja a genetika és a molekuláris biológia módszereit egyaránt.]
- genetyka populacyjna** [dziedzina genetyki analizująca zjawiska dziedziczności w odniesieniu do populacji, nauka zajmująca się częstością alleli i zmianami ich występowania pod wpływem sił ewolucyjnych: selekcji naturalnej, dryfu]

genetycznego, mutacji i przepływu genów, typów krzyżowania (panmiksyjne i wybiórcze). Próbuje wyjaśniać takie zjawiska jak adaptacja i specjacja. Genetyka populacyjna była ważnym składnikiem nowej syntezy ewolucyjnej, której twórcami byli Sewall Wright, J.B.S. Haldane i Ronald Fisher, stworzyła podstawy rozwoju pokrewnej dyscypliny – genetyki ilościowej.] – populációgenetika [1. A populációk genetikai összetételét (allélgyakoróság) és annak megváltozását vizsgáló tudomány. 2. A populációk genetikai összetételét, illetve a genetikai összetételt változtató mechanizmusokat tanulmányozása. A genetikán belül a populációs nézőpont, módszertanilag pedig a matematikai modellek alkalmazása jellemzi. Kulcsszerepe van az evolúcióbiológiában, mivel az evolúció elemi lépései is populációszinten történnek. Tanulmányozza az allélgyakoróság eloszlását és változását a négy fő evolúciós mechanizmus okán: természetes szelekció, genetikai sodródás (drift), mutáció, migráció (génáramlás). Magyarázatot próbál adni olyan jelenségekre, mint a speciáció és adaptáció. Alapítói Sewall Wright, J. B. S. Haldane és R. A. Fisher, voltak, utóbbi lefektette a kvantitatív genetika alapjait is.]

genetyzm [wyjaśnianie zjawisk społecznych, historycznych, kulturowych z punktu widzenia ich pochodzenia, rozwoju] – (gör.) genetizmus

Genewa (fr. *Genève*, niem. *Genf*, wł. *Ginevra*) [drugie pod względem liczby mieszkańców miasto Szwajcarii. Położone jest w południowo-zachodniej części kraju, nad Jeziorem Genewskim i rzeką Rodan. Miasto jest stolicą francuskojęzycznego kantonu Genewa.] – Genf (francjaül: *Genève*, németül: *Genf*, olaszul: *Ginevra*, spanyolul: *Ginebra*) [a második legnagyobb lélekszámú város Svájcban (Zürich után). A Genfi-tó partján, a Rhône folyó kifolyásánál fekszik. Genf kanton fővárosa.]

genewski, -a, -ie [związany z Genewą] – genfi

geneza [pochodzenie, rodowód; zespół warunków powstania i rozwoju danego zjawiska] – (gör.) genezis; nemzés, eredet, keletkezés, származás

Genezaret¹ [Bardzo często Jezioro Tyberiadzkie jest nazywane *Jeziorem Genezaret* albo *Jeziorem Galilejskim*, czasami *Morzem Galilejskim*. We współczesnym języku hebrajskim jest znane pod swoją biblijną nazwą: Morze Kinneret (hebr. תְּרִינֹתַי יָם, *Yam Kinneret*) – Księga Liczb 34:11; Jozue 13:27. Nazwa Galilea odnosi się do

regionu Galilei, w której jest geograficznie położone. Natomiast nazwa *Kinneret* prawdopodobnie pochodzi od hebrajskiego słowa *kinnor* (*harfa* albo *lira*) i odnosi się do kształtu jeziora. Religijne teksty chrześcijańskie nazywają je *Jeziorem Gennesaret* (Ewangelia Łukasza 5:1), co odnosi się do malej żyznej równiny położonej po zachodniej stronie jeziora. Arabowie nazywają jezioro *Buhairat Tabariyya* (arab. ايربط تاريح), co oznacza *Jeziro Tyberiadzkie, od nazwy miasta Tyberiada.*] – Galileai-tenger - "Genezaret-tó"-nak (2) vagy "Kinneret-tenger"-nek is nevezik (Lk 5,1; 4Móz 34,11; 5Móz 3,17) [a Genezaret név a "hárfa-alakú" héber szóból származik, amely a tó alakjára utal; "Tiberiás-tavá"-nak is mondják, mert Tiberiás városa, Heródes (3) Antipás rezidenciája a tó partján feküdt (Jn 6,1; 21,1). Tiszta, édesvízű tó, mintegy 20 km hosszú és 12 km széles, halban igen gazdag. Mivel hegyek közt fekszik, gyakoriak rajta a hirtelen heves viharok]

Genezaret² [„A gdy się przeprawili, przybyli do ziemi Genezaret.” (Mat. 14:34)] – GENEZÁRET (hárfa, lant, citera; a király kertje, fejedelmi kert) ["Genezaret földje" sík vidék a hasonló nevű tó északnyugati partján (Mt 14,34; Mk 6,53)]

Genia, Gienia – a Genováva beceneve

genialność – (fr.-lat.) genialitás, zsenialitás; lángelméjűség, kiváló szellemi tehetség

genialny, -a, -e [1. niezwykle utalentowany; 2. niezwykły, znakomity, wspaniały] – (fr.-lat.) geniális, zseniális; lángeszű, lángelméjű; rendkívül tehetséges

genialny naukowiec – zseniális tudós

genitalia [łac. 'jw.' z r.nij. l.mn. od *genitalis* 'płodzący, rodny' od *gignere* 'płodzić'; narządy płciowe] – (orvosi) genitáliák; nemi szervek, nemző szervek

genius loci [1. łac., duch władający a opiekujący się jakimś miejscem; 2. Duch opiekuńczy miejsca] – (lat.) genius loci; a hely szelleme

genius morbi [łac., charakter (przebiegu) choroby] – a betegség lefolyásának jellemzője

genius saeculi [łac., duch czasu, wieku] – (lat.) genius saeculi; a kor szelleme

geniusz [w znaczeniu abstrakcyjnym najwyższy stopień duchowego uzdolnienia, w znaczeniu konkretnym człowiek obdarzony takimi zdolnościami. U starożytnych Rzymian boskie wcielenie sił działających w człowieku, jego wewnętrzna wyższa istota, zarazem duch opiekuńczy, rodzący się wraz z

człowiekiem.] – (*lat.*) g^énⁱusz, védő, vezérlő szellem, amely az embert egész életén át óvja; (*átv.*) szellemi, alkotó képesség, alkotó erő; (*fr.*) zseni, lángész, lángelme, lángeszű ember, szellemi tehetség, szellem; g^énⁱusz, nemző

geniusz poetycki – költői g^énⁱusz v. lángész

Genlock (z ang. *generator locking device*) [to urządzenie elektroniczne pozwalające nakładać na siebie obraz cyfrowy (z komputera) i analogowy (np. z kamery wideo). Na wyjściu otrzymujemy sygnał Y/C – możliwy do dalszego wykorzystania, np. nagrania na kasetę video. Genlocki, ze względu na swoją niską cenę i prostotę obsługi są szeroko stosowane przez autorów „reportaży” z imprez okolicznościowych (np. wesel czy komunii), znajdują także zastosowanie do celów domowych i półprofesjonalnych. W zastosowaniach profesjonalnych genlock to tzw. generator sygnału synchronizującego źródło np kamerę z mikserem, skalerami etc. i odbiornikami, dzięki temu eliminuje się opóźnienia bo wszystkie urządzenia zaczynają pracę w tym samym czasie.] – Genlock [Az angol „Generator Lock” szavak rövidítése. A videostúdiókban használatos eszköz illetve építőelem, amely a videojelek előállítását egy meghatározott, előre megadott ütemjelhez igazítja. Az előállított videojel egy referenciájellel kerül „szinkronba”. Ebből származik e fogalom a számítógépes szakmában használatos jelentése is: a VGA-kártya által előállított kép egy videolejátszójellel kerül szinkronba. Ha a két képpel megegyezik (pl. a képcső elektronsugarai egyszerre kezdik el a képernyőre írni a képsorokat), akkor lehet a képjeleket keverni, összesajtolni vagy átvétíteni.]

genocidio (genocidium); genocyd [zob. ludobójstwo] – (*lat.*) genocidium; (*jog*) népirtás, egy nép v. népcsoport szervezett tömeges legyilkolása

genocyd ludności w Kambodży – népirtás Kambodzsaiban

genologia [1. (z gr. *genos* - ród, *logos* - nauka) – dziedzina poetyki, której przedmiotem badań są rodzaje literackie, gatunki literackie, ich odmiany i przekształcenia. Bada ich cechy strukturalne, rolę w komunikacji literackiej, ewolucję w toku procesu historycznoliterackiego 2. dział teorii literatury badający rodzaje, gatunki i odmiany literackie w powiązaniu ze zjawiskami historyczno-literackimi] – genológia; műfajelmélet

genologiczny, -a, -e – genológiai; műfajelméleti

genologicznie – genológiaiilag; műfajelméletileg

genom [kompletny zespół czynników dziedziczenia zawarty w zredukowanej liczbie chromosomów osobnika] – genom [1. egy szervezet teljes örökítő információját jelenti, amely a DNS-ben van kódolva (egy-egy vírusokban RNS-ben), beleértve a géneket és a nem kódoló szekvenciákat is. A kifejezést először 1920-ban Hans Winkler, a hamburgi egyetem botanikus professzora használta; 2. Egy élőlény g^én^jeinek illetve egy sejtjében lévő DNS-ének összessége. 3. Egy sejt, illetve egy egyed teljes genetikai anyaga. (Deutschland 1998/1, 30.) 4. a gének összessége, az élőlény által tárolt és továbbörökített összes tulajdonság]

genotyp [zespół genów danego organizmu warunkujący jego właściwości dziedziczne] – (*lat.*) genotípus; (*biol*) az örökölt tulajdonságok összessége; az egyén géneken alapuló öröklődő sajátosságainak összessége és e gének összessége [1. (öröklési típus) Egy élőlény genetikai meghatározottsága, az egyedben meglévő genetikai információk összessége. A genotípus által meghatározott tulajdonságok megnyilvánulása a környezeti hatásoktól is függ. 2. a sejt vagy a szervezet g^én^jeiben tárolt információk összessége, amely a környezettel kölcsönhatásban meghatározza az egyed fenotípusát; a jelleg létrehozását biztosít genetikai szerkezet]

genotypowo – *vminek* genotípus volta

genotypowy, -a, -e - genotípusos

Genowefa [imię żeńskie pochodzenia romańskoceltycko-germańskiego. Imię to mogło oznaczać: kobietę szlacheckiego rodu lub córkę nieba. Połączenie łacińskiego *gena* (ród) i celtyckiego *wifa* (żona) - kobieta szlacheckiego rodu.] – Genovéva [bizonytalan jelentésű, összetett női név. Francia eredetű, a *Genevieve* név magyar fordítása. A francia név első része valószínűleg *nemzetséget*, a második része *asszonyt* jelentett eredetileg.]

genowy, -a, -e – g^én-

genre [*wym. żar*] [1. styl gry lub twórczości, charakteryzujący danego artystę; 2. typ, rodzaj, gatunek o specyficznych cechach w obrębie twórczości literackiej, muzycznej czy plastycznej; 3. rzeźba lub malarstwo rodzajowe.] – (*fr.*) genre [a típus, minőség francia kifejezése]; faj, műfaj, (*irodalom*) életkép, tárgyát a mindennapi életből merítő mű; zsáner; (*mod*) A divatban ez alatt a kollekciók árszint és célcsoport szerinti csoportokra való osztását értik.

genre komiczny – komikus műfaj

gentleman (ang. *gentleman*, z łac. *gentilis* - "należący do rasy lub rodu (*gens*)" i *man* - "człowiek", pokrewne fr. *gentilhomme*, hiszp. *gentilhombre*, wł. *gentil uomo* lub *gentiluomo*) [zob. **dżentlemen**] – (ang.) gentleman; úriember, kifogástalanul viselkedő, udvarias, előzékeny, finom ember

gentlemen's agreement [**dżentelmeńska umowa przym.+ż; umowa gentlemanów ż + m, l.mn.**] – (ang.) gentlemen's agreement; írásba nem foglalt megállapodás; az adott szóra épülő, többnyire államközi megállapodás, megegyezés

gentelmeński, -a, -ie [zob. **dżentelmeński**] – úri, úriemberhez illő

gentry [wym. **dżentri**] [1. **gentry** **anglijska szlachta niższa (nie arystokracja), zvl. posiadająca własność ziemską; 2. to ziemiaństwo angielskie lub inne rodziny żyjące na pewnym poziomie majątkowym nie posiadające tytułów szlacheckich]; gentry, wysadzeni z siodła – (ang.) gentry (ang., ejtsd: dzsentry) [(warstwa zdeklasowanej XIX-wiecznej szlachty węgierskiej) nemesek, kik nem tartoznak a magasabb v. főnemességhez, a nobilityhez, amely utóbbi magában foglalja a hercegeket (Dukes), márkikat (marquesses), grófokat (erls,) vicomte-okat (viscounts) és bárókat (baronx)]; kis- és középirtokos nemesség; ennek a rétegnek egy tagja**

Genua (wł. *Genova*, lig. *Zena*) – miasto w północno-zachodniej części Włoch nad Morzem Liguryjskim, u stóp Apeninu Liguryjskiego; jest stolicą prowincji o takiej samej nazwie i regionu Ligurii. Antyczna etymologia nazwy tego miasta (*Jenua*, czy też *Janua*) wskazuje na pochodzenie celtyckie, gdzie wyraz podobny miał oznaczać "wejście".] – Genova [kikötőváros Észak-Olaszországban; Genova megye és Liguria régió székhelye]

genuin, genuine [**prawdziwy, autentyczny**] – (lat.) genuin; vele született; természetes; igazi, valódi; eredeti, természetes; hamisítatlan

genus (łac.), **rodzaj** [1. **ród, rodzaj, klasa rzeczy, grupa; 2. obowiązkowa kategoria systematyczna, której nazwa wchodzi w skład nazwy gatunkowej i jest niezbędna do jednoznacznego jego określenia. Do rodzaju zaliczany jest gatunek lub monofiletyczna grupa gatunków (Wiley, 1981).**] – (lat.) genus; nem, faj; nemzet

- **genus apotelesmaticum** (koinopoietikon) – Krisztus két természetének tulajdonságai a megváltás művének cselekedetei közben egyesültek (a communicatio idiomatum tanának részletezése).

- **genus idiomaticum** (idiopoietikon) – Az Istenember Jézus Krisztus személyének isteni és emberi sajátosságai oly módon egyesültek, hogy két természet különbsége azért megmarad.

- **genus irritabile vatum** – (lat.) genus irritabile vatum; a költők ingerlékeny nemzetsége; az írók és a költők fokozottan érzékenyek (tkp a látnokok ingerlékeny fajtája); [Horatius Epistoláiból vett idézett]

- **genus loci, czyli duch miejsca [który jest zawsze decydującym elementem składowym ojczyzny prywatnej został z blokowisk-sypialni wyrugowany]** – (lat.) genus loci; a hely szelleme, helyi ihlet; egy bizonyos helyen uralkodó, onnan kisugárzó szellem (eredetileg a régi rómaiaknál vmely ház, vidék stb. védő szelleme)

- **genus maiestaticum** [1. **Tak dobitne stwierdzenie, że kobieta urodziła Boga, zainspirowało Lutra do stworzenia doktryny genus maiestaticum: to co orzekamy o jednej postaci Chrystusa, musimy orzekac także o drugiej. Ta doktryna stanowi sedno luteranskiej chrystologii i nauki o sakramentach. Stad przywiązanie luteranizmu do tytułu Theotokos. 2. Chodzi o communicatio idiomatum. Luteranścy scholastycy wyróżniali 3 rodaje (niektórzy 4, razem z genus kenoiiticum, ale przez luteranśką ortodoksję nie było to akceptowane). Reformowani byli skłonni mówić tylko o idiopoieticon i koinopoieticon (choć Zwingli traktował je raczej czysto retorycznie), natomiast odrzucali genus maiestaticum.] – genus maiestaticum; Isten Fia a megváltás művében közli isteni dicsőségét magára vett emberi természetével is.**

- **genus proximum** (czytaj: genus proksimum) [łac. w logice **rodzaj najbliższy – pojęcie ogólne, do którego zakresu należy sens definiowanego wyrazu, a zarazem takie, że jego zakres jest możliwie najbliższy temu sensowi: W definicji klasycznej podajemy genus proximum i differentia specifica definiowanego pojęcia. Podając genus proximum należy uważać, by był to rzeczywiście najbliższy rodzaj ogólny, gdyż w przeciwnym razie nie będzie możliwe podanie differentia specifica. Np. genus proximum słowa: *buldog to pies, a nie zwierzę lub ssak.*] – (lat.) genus proximum; a legközelebbi nem-fogalom; az az általánosabb körű fogalom, amely alá**

az osztályozandó dolog közvetlenül tartozik

Genus perire non censetur [1. gatunek nie ginie; 2. uważa się, że gatunek nie ginie. Zniszczenie lub utrata rzeczy oznaczonej gatunkowo nie zwalnia dłużnika z obowiązku świadczenia; powinien świadczyć inną rzecz tego samego gatunku.] – (*lat.*) Genus perire non censetur; a fajta nem pusztulhat ki

geo- [pierwszy człon wyrazów złożonych wskazujący na ich związek znaczeniowy z kulą ziemską lub skorupą ziemską] – (*gör.*) geo-; föld-, talaj-

geoakustyka [gałąź wiedzy i techniki zajmująca się wykorzystaniem zjawisk akustycznych dla potrzeb geologii i górnictwa (poszukiwanie nowych złóż, kontrola i zabezpieczanie wyrobisk górniczych itp.).] – geoakusztika

geoantykлина (*geo-* + *antykлина* – gr. *anti* ‘przeciw, naprzeciw’ i *klínein* ‘nachylać’) [1. *geol.* górotwór, który wysuwa się z dnageosynkliny w trakcie, gdy ulega ona fałdowaniu; kordyliera. 2. masyw lub łańcuch górski wynurzający się w obrębie geosynkliny w wyniku ruchów fałdujących] – Kordillerák (Kordillerák az Andok része, Kolumbiában három vonulata található: a Keleti-Kordillera, a Központi-Kordillera, és a Nyugati-Kordillera)

geocentryczny, -a, -e – (*gör.*) geocentrikus; földközépponti, a Földre mint mindenek középpontjára vonatkoztatott

geocentryzm [w starożytności i w średniowieczu: teoria głosząca, że Ziemia jest nieruchomym środkiem wszechświata, dookoła którego obraca się Słońce i pozostałe ciała niebieskie] – geocentrizmus; földközéppontú v. geocentrikus világgép

geoekolog [specjalista w dziedzinie geoekologii] – geoökológia tudósa v. kutatója, tájökológus

geoekologia [nauka badająca relacje między składowymi elementami krajobrazu geograficznego] – geoökológia, tájökológia

geoekologicznie – geoökológiailag, tájökológiailag

geoekologiczny, -a, -e – geoökológia-, tájökológia-

geochemia [nauka zajmująca się występowaniem i obiegiem pierwiastków chemicznych w przyrodzie oraz ich rolą w procesach geologicznych] – (*gör.*) geokémia, talajkémia; a föld felépítésével foglalkozó tudományág; a Föld kémiai összetételének és átalakulásának tana

geochemiczny, -a, -e – geokémiai

geochemik – (*gör.* → *lat.*) geokémikus, a geokémia kutatója, szakértője

geodeta – (*gör.*) geodéta, földmérő; a geodézia szakembere; földméréstanall foglalkozó

geodetyczny, -a, -e – geodétikus

geodezja [nauka o pomiarach Ziemi] – (*gör.*) geodézia, földmérés, földméréstan; a föld alakjával és méreteivel, felületének és egyes részeinek felmérésével, valamint földrajzi helymeghatározással foglalkozó tudomány

geodezyjnie, geodetycznie – geodéziailag

geodezyjny, -a, -e; geodetyczny, -a, -e – geodéziai

geofizyczny, -a, -e – geofizika-, geofizikai

geofizyk – geofizikus

geofizyka [1. nauka o Ziemi jako o ciele fizycznym, zajmująca się wszelkimi zjawiskami i procesami fizycznymi zachodzącymi obecnie i w przeszłości we wszystkich geosferach; 2. dziedzina nauki stosująca metody i zasady fizyki w badaniu Ziemi] – (*gör.*) geofizika; a föld fizikája; a földnek és légterének fizikai jelenségeivel foglalkozó tudományág

geofizyka poszukiwawcza, stosowana [dział geofizyki zajmujący się badaniem podpowierzchniowej budowy skorupy ziemskiej oraz określaniem właściwości występujących tam skal] – alkalmazott geofizika

geofon (*geo-* + *phoné* ‘głos, dźwięk’) [1. przyrząd do rejestrowania sztucznie wywołanych drgań skorupy ziemskiej; 2. *tech.* przyrząd, stosowany w geofizyce poszukiwawczej, rejestrujący sztucznie wywołane drgania skorupy ziemskiej.] – geofon; földhallgató a földből jövő hanghullámok meghallgatására szolgáló készülék

geograf [specjalista w dziedzinie geografii]
geografka – (*gör.*) geográfus, földrajztudós (*ffi/nő*)

geografia [1. nauka badająca powłokę Ziemi, jej przestrzenne zróżnicowanie pod względem przyrodniczym i społeczno-gospodarczym; 2. wydział lub kierunek na wyższej uczelni zajmujący się tą nauką; 3. nauka geografii jako przedmiot w szkole; też: lekcja tego przedmiotu; 4. rozkład, rozmieszczenie elementów w obrębie jakiegoś zjawiska] – (*gör.*) geográfia, földrajz; (*w szkole*) földrajz, föci

geografia astronomiczna [nauka rozpatrująca Ziemię jako ciało niebieskie oraz badająca sposoby przedstawienia jej na płaszczyźnie] – csillagászati geográfia

geografia biblijna – bibliai földrajz [bibliai segédtudomány]

- **biblijne góry i wzgórza** – bibliai hegyek és dombok

- **doliny biblijne** – bibliai völgyek
- **kraje biblijne** – országok a Bibliában, bibliai országó
- **miasta biblijne** – bibliai városok
- **obozowiska Izraelitów podczas wyjścia z Egiptu** – a zsidók táborhelyei az Egyiptomból való kivonulást követően
- **rzeki i potoki biblijne** – bibliai folyók és patakok
- **źródła biblijne** – bibliai források; források a Bibliában

geografia ekonomiczna [dział geografii badający zjawiska i procesy społeczno-ekonomiczne występujące w przestrzeni geograficznej. Jest nauką na pograniczu ekonomii (czyli nauki o gospodarce, wytwarzaniu, podziale itd.) i geografii (czyli nauce o Ziemi, zasobach, przyrodzie itd.).] – gazdasági földrajz

geografia fizyczna [dział nauk geograficznych obejmujący całość środowiska przyrodniczego i badający jego poszczególne komponenty oraz związki pomiędzy nimi] – leíró földrajz; fizikai földrajz

geografia gospodarcza – gazdasági földrajz

geografia handlowa – kereskedelmi földrajz

geografia historyczna [nauka odtwarzająca całość środowiska geograficznego w danym miejscu i epoce, lub ukazująca zmiany chronologicznie zachodzące w danym miejscu – zajmuje się rekonstrukcją ukształtowania powierzchni, środowiska przyrodniczego, kultury, gospodarki (historia gospodarcza) i polityki (historia polityczna). Bardzo istotna z punktu widzenia historii militarnej i gospodarczej. W skali światowej stanowi również naukę pomocniczą dla badań geopolitycznych.] – történeti földrajz [a történelem egyik segédtudománya, amelynek tárgya egy terület természeti, gazdasági, társadalmi viszonyainak földrajzi szempontból rendszerezett leírása történeti források alapján]

geografia lingwistyczna, językowa [dział językoznawstwa zajmujący się przestrzennym rozmieszczeniem faktów językowych oraz sporządzaniem odpowiednich map] – nyelvöldrajz; nyelvi v. nyelvészeti földrajz

geografia polityczna – politikai földrajz

geografia regionalna [nauka badająca określone obszary pod względem cech i właściwości środowiska geograficznego] – regionális földrajz, régióföldrajz

geografia społeczno-ekonomiczna, geografia człowieka, geografia kultury [zob. antropogeografia] – antropogeográfia; társadalmi-gazdasági, emberi, kulturális földrajz

geografia Ziemi Świętej – a Szentföld földrajza

geograficzny, -a, -e – geográfiai; földrajzi (*dlugość geograficzna*: földrajzi hosszúság; *szerość geograficzna*: földrajzi szélesség)

geoida [teoretyczna powierzchnia przedstawiająca kształt Ziemi] – (*gör.*) geoid; a föld alakja

geoizoterma [linia na przekroju lub mapie geofizycznej łącząca punkty o jednakowej temperaturze w głębi Ziemi] – (*gör.*) geoizoterma; a föld belsejének egyenlő hőmérsékletű pontjait összekötő görbe

geoizotermy – geoizotermák; a Föld belsejének egyenlő hőmérsékletű pontjait összekötő felületek (a hőmérséklet a Föld belsejében a mélységgel nő kb. 1 °C/30 m)

geokodowanie [procedura przyporządkowania punktom lub obszarom na kuli ziemskiej kodów, umożliwiających jednoznaczną identyfikację każdego miejsca] –

geokod [Geokody to współrzędne X,Y przypisane do każdego rekordu w bazie. Współrzędne pozwalają na szerokie użycie bazy w produktach interaktywnych np.: mapy elektroniczne, telefonia mobilna oraz różnego typu rozwiązania logistyczne dla firm i konsumentów.] – geokód (térinformatikai fogalomtár) földrajzi azonosság; egy tárgy térbeli helyzetének meghatározására szolgáló koordinátpont [Az egyes objektumokhoz vagy objektum csoportokhoz rendelt kód, amely egyértelműen azonosítja az objektum jellegét és földrajzi helyzetét.]

geokodowy, -a, -e – geokód-

geolog [specjalista w zakresie geologii] – (*gör.*) geológus; földtantudós; földtani kutatásokat végző szakember

geologia [1. nauka o budowie i dziejach Ziemi; 2. wydział lub kierunek na wyższej uczelni zajmujący się tą nauką; 3. budowa skorupy ziemskiej i skład mineralny danego terenu] – (*gör.*) geológia, földtan; a föld és a földkéreg szerkezetével, összetételével, fejlődésének törvényszerűségeivel foglalkozó tudomány

geologia dynamiczna [dział geologii podstawowej badający procesy geologiczne zachodzące w skorupie ziemskiej i na jej powierzchni] – dinamikus geológia, dinamikus földtan

geologia podstawowa [dział geologii zajmujący się teoretycznymi problemami związanymi z budową i historią Ziemi] – geológia

földtröténettel és földszerkezeti kutatásokkal foglalkozó ága

geologiczny, -a, -e [dotyczący geologii] – geológiai, földtani

geometra [1. specjalista mierzący grunty; mierniczy; geodeta; 2. (*dawno*) nazywany był właściwie po polsku: mierniczy gruntów] – geométer; földmérő

geometria (gr. γεωμετρία; *geo* – ziemia, *metria* – miara) [1. dział matematyki zajmujący się badaniem figur geometrycznych i zależności między nimi; 2. lekcja w szkole mająca za przedmiot tę naukę; 3. zespół parametrów określających kształt i układ jakichś elementów; 4. układ powiązań; 5. ta jest dziedziną matematyki zajmującą się zagadnieniami długości, powierzchni, wielkości oraz względnej pozycji figur geometrycznych. W bardziej teoretycznym i ogólniejszym sensie geometria jest działem matematyki zajmującym się badaniem przestrzeni euklidesowej i rozmaitych jej modyfikacji oraz uogólnień, jak przestrzeń Riemanna, lub przestrzenie metryczne. 6.] – (*gör.*) geometria, mértan [A geometria a matematika térbeli törvényszerűségek, összefüggések leírásából kialakult ága; maga a geometria szó görögül eredetileg földmérést jelentett.]; (*dawno*) földméréstan

geometria absolutna – absolut geometria [Bolyai János (1832) és Lobacevskij geometriája]

geometria analityczna [dział geometrii zajmujący się badaniem właściwości figur geometrycznych za pomocą podporządkowanych im równań algebraicznych] – analitikai geometria; elemző mértan; a mértannak az az ága, amely a mértani alapfogalmakat koordináta-rendszerrel határozza meg és a feladatokat algebrai úton oldja meg

geometria euklidesowa [dział geometrii oparty na określonym układzie pojęć pierwotnych i aksjomatów] – euklideszi geometria

geometria igły – túgeometria [a hangszedőtűk hegyének minél jobban imitálniuk kell annak a késnek az alakját, amellyel a lemezt vágják. A legtöbb (legolcsóbb) hangszedő tűhegye legömbölyített, kúpos. Ez az alakzat erősen eltér a lemezvágó kés alakjától, és ezért a kritikus helyeken nem követheti eléggé pontosan a lemez barázdáit. Jobban szimulálják a kés alakját az elliptikus (biradiális), s még jobban a lándzsahegyszerű (parabolikus, Shibata, Fine-Line, van den Hul stb.) alakzatok.]

geometria kół [zespół parametrów określających ustawienie kół pojazdu względem jezdni] – a kerék geometriája

geometria liniowa – síkmértan

geometria nieeuklidesowa [dział geometrii różniący się od euklidesowej brakiem aksjomatu, że przez dany punkt można poprowadzić dokładnie jedną prostą równoległą do danej prostej] – nem-euklideszi geometria

geometria opisowa – leíró mértan

geometria projekcyjna – projektív geometria

geometria różniczkowa [1. dział geometrii zajmujący się badaniem figur geometrycznych metodami rachunku różniczkowego i całkowego; 2. dziedzina geometrii, badająca krzywe, powierzchnie i ich wielowymiarowe uogólnienia zwane hiperpowierzchniami i rozmaitościami, opierając się na geometrii analitycznej, szeroko stosując metody analizy matematycznej, głównie rachunku różniczkowego.] – differenciálgeometria [a matematika azon ága, amely a differenciál-és integrálszámítás valamint a lineáris és multilineáris algebra felhasználásával kutat geometriai problémákat. A 18. és 19. században a sík- és térgörbék, valamint a háromdimenziós euklideszi térbe ágyazott felületek adták a differenciálgeometria kezdeti érdeklődésének tárgyát (klasszikus differenciálgeometria).]

geometria rzutowa [1. dział geometrii zajmujący się badaniem właściwości rzutowych figur geometrycznych; 2. to dział matematyki zajmujący się badaniem własności figur geometrycznych, które nie zmieniają się przy przekształceniach rzutowych. Do najważniejszych pojęć geometrii rzutowej należą: prosta, płaszczyzna oraz dwustosunek czwórki punktów. Twórcą geometrii rzutowej był francuski matematyk Jean-Victor Poncelet, który jej podstawy podał w 1822.] – projektív geometria [1. A matematikának, azon belül a geometriának az a területe, ami az alakzatoknak a centrális vetítés közben változatlan jellemzőivel foglalkozik. 2. A nemeuklideszi geometriai rendszer egyike, ami az euklideszi párhuzamosságot a síkban „minden egyenespár metsző” axiómával helyettesíti.]

geometria wykreslna [dział geometrii zajmujący się metodami graficznego przedstawiania na płaszczyźnie figur przestrzennych] – ábrázoló geometria; ábrázoló mértan; az a tudomány, mely a testek képeinek, vetületeinek sicalapokon való előállítását

tanulmányozzák különböző vetítési eljárások, projekciók útján

geometryczny, -a, -e – geometriai, geometrikus; mértani

geometryczne malenie amplitudy – geometriai csillapítás

geometryczny moment bezwładności – felületi tehetetlenségi nyomaték

geomorfolog [specjalista w dziedzinie geomorfologii] – geomorfológus

geomorfologia [nauka o rzeźbie powierzchni Ziemi oraz o procesach kształtujących tę rzeźbę] – geomorfologia (felszínalaktan); a természetföldrajz egyik tudományága, amely a domborzati formák keletkezésével és változásával foglalkozik

geomorfologiczny, -a, -e – geomorfológiai; felszínalaktani

geopolitycznie – geopolitikailag

geopolityczny, -a, -e – geopolitikai

geopolityka [1. doktryna polityczna głosząca, że zjawiska, procesy i fakty polityczne są wyznaczone przez warunki geograficzne; 2. położenie geograficzne jakiegoś obszaru wpływające na jego sytuację polityczną] – (gör.) geopolitika, politikai földrajz; (dawno) a társadalmi-gazdasági viszony fejlődésében a földrajzi tényezők szerepét meghatározónak vélő elmélet

geopolityczny, -a, -e – geopolitikus

geopotencjal [w fizyce atmosfery: energia potencjalna jednostki masy powietrza] – geopotenciál; az egységnyi tömegnek a tenger szintjére vonatkoztatott potenciális energiája a földi nehézségi tér vmely pontjában

geopsychologia – geopszichológia; a Föld természeti viszonyainak a lelki életre gyakorolt hatásával foglalkozó tudomány

Georgehe, Sfântu Gheorghe (węg. Sepsiszentgyörgy, niem. Sankt Georgen) [miasto położone w okręgu Harghita w Rumunii] – Sepsiszentgyörgy (románul *Sfântu Gheorghe*) [város Romániában Kovászna megyében. Háromszék legjelentősebb városa egyben székvárosa, 1876 és 1918 között Háromszék vármegye, 1968-óta Kovászna megye székhelye.]

georgia [roślina ozdobna z rodziny astrowatych; dalia] – (növény) georgia; a dália egyik fajtája (*I. G. Georgi* botanikus nevééről); Spanyol felfedezők hozták magukkal Mexikóból. Katalániából terjed el Európa szerte ez a csodálatos melegkedvelő virág

geosfera [każda z koncentrycznych sfer, z których składa się kula ziemską] – (gör.)

geoszféra; a földkéregben az egymásra rétegződő övezetek

geosfery [koncentryczne sfery wchodzące w skład kuli ziemskiej. Rodzaje geosfer: atmosfera, hydrosfera, biosfera, litosfera, mezosfera, barysfera.] – (gör.) geoszférák; (*geológia*) a földkéregnek egymásra rétegződő koncentrikus övezetei

geostatyka – (gör.) geosztatika; a szilárd testek egységnyének tana, a sztatikával

geotechniczny, -a, -e – geotechnikai

geotechnika – (gör.) geotechnika; földkéregtan

geotermia [wykorzystywanie ciepła płynącego z wnętrza Ziemi do produkcji energii elektrycznej i ogrzewania] – geotermia

geotermiczny, -a, -e, geotermalny, -a, -e – (gör.) geotermikus

geotropiczny, -a, -e – geotropikus

geotropizm [kierunkowa reakcja organów roślin na siłę ciężenia] – (gör.) geotropizmus; a föld nehézségi erejének a növények növekedésére gyakorolt hatása

gepard [drapieżne zwierzę o żółtym ubarwieniu w czarne cećki, żyjące na stepach Azji i Afryki] – (fr.) gepárd (*Cynailurus*) [Ázsia és Afrika forró égvöi pusztaságain élő, a macskafélék családjába tartozó emlős, nagyobb kutya nagyságú, foltos prémű ragadozó]

gepel [kierat (ziemia lubliniecka)] – [*Słowniczek języka śląskiego*] járgány

Gepidowie [1. lud wschodniogermański, blisko spokrewniony z Gotami; 2. lud wschodniogermański, wraz z innymi ludami gockimi wyruszył na południe z siedzib w Skandynawii. W III w. przybyli do Dacji. Tu oderwali się od reszty Gotów. W IV w. ulegli naporowi Hunów i pozostawali pod ich władaniem do połowy V w.] – gepidák; a gót-vandál csoporthoz tartozó germán néptörzs. A Visztulától az Al-Dunához vonultak, a hunok alattvalói lettek. Az V-VI. században beolvadtak a keleti gótoikba és a longobárdokba

gera [jednostka wagowa - około 0,6 g, zarazem najmniejsza jednostka monetarna] – gera [héber súllyal megadott pénzegység; súlyegység és pénzmem; SI-ben megadott arany értéke 0,57 g]

geranium [1. *zob.* bodziszek; 2. popularna nazwa niektórych gatunków pelargonii o pachnących liściach] – geranium (*id uncertain*), gerely (*pl. piros gerely*), gólyaorr (*pl. bűdös gólyaorr*); muskátli (régebbensebek gyógyítására használták)

geraniowy, -a, -e – geranium-

Gerar (hebr. גֵרָר) [według Biblii – miasto na południu w Dolinie Geraru w Judzie wymienione w Księżę Rodzaju 10:19 w pierwszym opisie granic ziemi kananejkiej. W mieście tym przez pewien czas mieszkał Abraham oraz Izaak (Rdz 20:1-18; 21:22-34; 26:1-31). W późniejszym okresie króla Asa ze swym wojskiem ścigał uciekającą armię Zarecha "aż do Geraru", zdobywając i łupiąc "wszystkie miasta, otaczające Gerar" (2 Kr 14 rozdział). Początkowo Gerar identyfikowano z Tall Dżamma (Tel Gamma), położonym ok. 12 km na południe od Gazy na terytorium Izraela. Aktualnie utożsamia się z Tall Abu Hurajra (Tel Haror) ok. 19 km na południowy wschód od Gazy w Wadi asz-Szari'a (Nachal Gerar) na terenie Izraela, gdzie w prowadzonych pracach archeologicznych znaleziono "wiele fragmentów ceramiki przypuszczalnie z czasów patriarchów"] – GÉRÁR (kör; tartózkodási hely, lakóhely). [Filiszteus város Negebben, az ország belsejébe vezető karavánút mentén; Ábrahám és Izsák laktak ott (1Móz 20,1-2; 26,1-33).]

Gerard, Gerhard, Gerhardt [imię męskie pochodzenia germańskiego. Wywodzi się od słów oznaczających "oszczep", "silny" lub "odważny".] – Gerhárd, Gellért [*német*] *Jelentése: gerely + kemény*]

Gerard Sagredo (znany także jako *Gellért*, c. 980 – 1046) [biskup misyjny włoskiego pochodzenia, który działał na terenie Węgier. Nauczyciel Emeryka, syna króla Stefana I Świętego. Odegrał kluczową rolę w przejściu Węgier na chrześcijaństwo. Gellért został zamordowany na jednym ze wzgórz Budapesztu, które to zostało nazwane jego imieniem (Gellérthegy, Gellért fürdő). Tradycja przypisuje jego zabójstwo Vacie, przywódcy reakcji pogańskiej na Węgrzech. Kanonizowany w 1083, obecnie Gellért jest jednym ze świętych patronów Węgier.] - Szent Gellért püspök (eredeti nevén *Gerardo Sagredo* vagy *Giorgio Sagredo*) [valószínűleg lombardiai származású szerzetes, Magyarország egyik első püspöke 980. április 23-án született és 1046. szeptember 24-én halt meg.]

gerbera (*Gerbera* L.) [1. rodzaj bylin należący do rodziny astrowatych. Występuje w stanie dzikim w południowo-wschodniej Afryce i na Madagaskarze oraz w tropikalnych rejonach Azji i na Tasmanii. Liczy około 40–50 gatunków. Nazwa rośliny pochodzi od nazwiska niemieckiego botanika Traugotta Gerbera. Gatunkiem typowym jest *Gerbera linnaei* Cass. 2. roślina o różnobarwnych kwiatach osadzonych na cienkich, długich łodygach] – gerbera (*Gerbera* L.)

Gerda [imię żeńskie pochodzenia germańskiego. Może być skróconym wariantem imion Gerarda czy Gertruda lub pochodzić od staronordyjskiego *garðr*, co oznacza "zamknięcie".] – Gerda [*német eredetű női név, jelentése: ág, vessző, karcsú; dárda; bekerített hely.*]

Święty Gereon (ur. ok. 270, zm. ok. 304 lub w 2. połowie IV wieku w Kolonii) [rzymski żołnierz legendarnej Legii Tebańskiej, męczennik i święty Kościoła katolickiego. Gereon miał być dowódcą oddziału w Legionie Tebańskim. Poniósł śmierć za wiarę w Kolonii razem z towarzyszami. Ich liczbę początkowo określano na 50, a pod koniec średniowiecza na 318. W tych samych okolicach, chociaż w innym czasie, śmierć ponieśli inni legionieści, którzy przyjęli chrześcijaństwo, znajdujący się w pobliżu grupy Gereona: Kasjusz i Florencjusz wraz z siedmioma towarzyszami w Mechtern (w dzisiejszym Bonn) oraz św. Wiktor i 330 towarzyszy w Xanten.] – Szent Gereon vértanú + 304. [Kölnben szenvedett vértanúságot sok társával; későbbi hagyo-mány szerint mind a tébaisi légión katonaí voltak.]

geriatra [osoba specjalizująca się w zakresie geriatrii] – geriátriával foglalkozó orvos

geriatria [dział gerontologii zajmujący się chorobami wieku starczego] – (*gör.*) geriátria; az öregek orvosi gondozásával és ellátásával foglalkozó tudományág

geriatryczny, -a, -e – geriátrikus; geriátriával foglalkozó

gericht [*niem.*: **Ein Gericht ist ein Organ der Rechtsprechung; sąd, budynek sądu**] – [*Slowniczek języka śląskiego*] bíróság; bírósági épület, a bíróság épülete

Gerlach [**Gerlach** lub **Gierlach, rzadziej Garluch** (*slow. Gerlachovský štít, Gerlachovka, niem. Gerlsdorfer Spitze, Gerlach, węg. Gerlachfalvi-csúcs, 2655 m n.p.m.*) – **najwyższy szczyt Tatr i całych Karpat, położony na Słowacji, w bocznej grani Tatr. Gerlach jest też najwyższym punktem Europy pomiędzy Alpami i Kaukazem.**] – Gerlachfalvi-csúcs [*Szlovákia, a Magas-Tátra és egyben az egész Kárpátok legmagasabb csúcsa. A trianoni békeszerződésig Magyarország legmagasabb pontja volt.*]

german [**pierwiastek chemiczny, półmetal barwy szarobiałej**] – (*vegytan*) germánium (Ge); szürkésfehér, igen ritka fém elem

germanowy, -a, -e – german-

Germania – (*lat.*) Germania; a rómaiak idején a Dunától északra és a Rajnától keletre eső területek neve; (*átv.*) Németország

- Germania, római provincia, azon belül:
 - Germania Superior
 - Germania Inferior
- Welthauptstadt Germania, a Harmadik Német Birodalom tervezett fővárosa [*(magyarul: Germánia világfőváros)* a Harmadik Birodalom tervezett fővárosa volt. Germania, ahogy megálmodói, Albert Speer birodalmi főépítész és Adolf Hitler nevezték, akik ezt a várost valóban a világ fővárosának szánták. Közös tervezték meg, hogyan fogják majd a győztes háború után Berlint átépíteni, hogy méltó fővárosa legyen a birodalomnak.]
- **Germania** (*lac. De Origine et situ Germanorum, dosłownie O pochodzeniu i kraju Germanów*) – **napisana przez Publiusza Korneliusza Tacyta około roku 98, jest etnograficznym dziełem o plemionach germańskich leżących poza Cesarstwem Rzymskim.** – Germania, Tacitus műve a germánokról [a címe az ókori római író és politikus, Publius Cornelius Tacitus germán törzsekről szóló rövid művének, melyet rendszerint Kr.u. 98-ra datálnak, más vélekedések szerint azonban a *panoniis* név feltűnése (azaz a többszám használata) arra utal, hogy Pannonia provinciát már felosztották a mű írásának idején Alsó- és Felső-Pannóniára. Eszerint a mű a Kr. utáni 103-106 közötti időszakban született. (Az eredeti felfogás ezt a szófordulatot a pannóniai népek megnevezéseként értékeli.)]
- Germania, német szélsőjobboldali rockzenét játszó együttes
- Germania, szlovén zenei projekt
- **Germania, obraz Philippa Veita** - Germania, Philipp Veit híres festménye [című festmény Philipp Veit (1793-1877) műve, melyet 1848

márciusában készített a forradalmak ideje alatt. Sokáig a frankfurti parlamentben díszítette a falakat. Parlamentként a *Paulskirchét* használták ebben az időben.]

Germanin [**mieszkaniec Germanii**], **Germanka** – germán (*ffi/nő*); eredetileg a Keleti-tenger vidékén élő, indoeurópai nyelvet beszélő népcsalád tagja

germanista, germanistka – (*lat.*) germanista (*ffi/nő*); a germán népek v. a német nép műveltségével, elsősorban nyelvvel és irodalmával, valamint történelmével foglalkozó tudós

germanisztyczny, -a, -e – germanisztikai

germanistyka [**1. nauka o języku i literaturze niemieckiej; 2. wydział lub kierunek na wyższej uczelni obejmujący studia w tym zakresie**] – germanisztika; német nyelv és irodalom, kultúra tudománya

germanizacja [**narzucanie lub przyswajanie kultury niemieckiej i języka niemieckiego**] – germanizálás, németesítés

germanizacyjny, -a, -e [**przymiotnik od: germanizacja**] – germanizáló, németesítő

germanizator [**ten, kto germanizuje, dąży do zniemczenia**] – németesítő *ffi*

germanizatorski, -a, -ie – németesítő-

germanizm (od **Germania** - *łacińska nazwa Niemiec*) [**1. wyraz, zwrot lub konstrukcja składniowa przejęte z języka niemieckiego albo na nim wzorowane; 2. wyraz zapożyczony z języka niemieckiego**] – (*lat.*) germanizmus; tősgyökeres német fordulat, német nyelvi jellegzetesség; németes szóhasználat v. fordulat más nyelvben

germanizować – (*lat.*) germanizálni, németesíteni

germanizować się – (*lat.*) germanizálódni, elnémetesedni

germanofil – németbarát, germán-barát *ffi*

germanofilski, -a, -ie – németbarát-

germanofilstwo [**przychylny stosunek do Niemców i do wszystkiego, co niemieckie**] – németbarátság

germanofob – németellenes *ffi*

germanofobia [**wrogość lub niechęć do Niemców i do wszystkiego, co niemieckie**] – németellenesség, germán-gyűlölet

germanomania [**przesadna sympatia i bezkrytyczny stosunek do wszystkiego, co niemieckie**] – (*lat.-gör.*) germanománia; a germánságért való lelkesülés; germán-falás; németimádat

germański, -a, -ie [**przymiotnik od: Germania**] – germán(-), német(-); e népcsaládra jellemző, vele kapcsolatos

germen (zarodek – kiel – wyrostek -latorośl) – (lat.) germen (magrejtő); csíra (zarodek)

germinacja [kielkowanie nasion] – (lat.) germináció; csírázás

germinal [wym. żerminal] [siódmy miesiąc roku we francuskim kalendarzu rewolucyjnym] – (fr.) germinal; a francia forradalmi naptár (március 21.-április 19.)

gerontolog – gerontológus

gerontologia [nauka zajmująca się procesem starzenia się organizmu] – (gör.) gerontológia; (orvosi) a megöregedéssel, az aggkorral kapcsolatos jelenségek tanulmányozása

gerontologia społeczna [nauka badająca społeczne przyczyny i skutki procesu starzenia się] – társadalmi gerontológia; a társadalom előregedésével kapcsolatos jelenségek tanulmányozása

gerontologiczny, -a, -e – gerontológiai

Gerson, Gerszon (wypędzenie) [najstarszy syn Lewiego urodzony jeszcze przed emigracją Izraelitów do Egiptu. Jego potomkami są Gerszonici. Mieli oni za zadanie transportowanie namiotu przybytkowego z przynależnościami podczas wędrówki po pustyni. Wszystko to rozmieszczone było na dwóch wozach, ciągnionych przez 4 woły. Po przybyciu do Ziemi Obiecanej otrzymali 13 miast. Za czasów królów czuwali nad skarbami domu Bożego.] – GERSON (elűzés, száműzetés, kidobás) [Lévi (1) három fia közül a legidősebb (1Móz 46,11; 1Krn 6,16); leszármazottainak, a gersonitáknak volt feladatuk a pusztai vándorlás alatt a szent sátor őrizete és hordozása (4Móz 3,23-26).]

Gertruda [1. imię żeńskie pochodzenia germańskiego. Wywodzi się od słowa oznaczającego "silna", "odważna". Imię to było dość popularne w Polsce w średniowieczu. 2. imię żeńskie pochodzenia germańskiego, złożone z członu *Ger-*: stwniem. *gēr* — "włócznia z ostrym żelaznym grotem", "oszczep", oraz *trut*, od germ. *thrūdi* ("moc, siła") pomieszanego z *drūda*, stwniem. *trūt*, *drūt* ("ukochany, miły"; por. Ermentruda). Można je tłumaczyć jako "silna w walce oszczepem"] – Gertrúd [germán eredetű női név, jelentése: dárda + erő, más feltevések szerint a második elem jelentése varázslónő, vagy bizalmas, kedves.]

gerundium [rzeczownik odczasownikowy] – (lat.) gerundium; főnévi igenév (*bezokolicznik*) [A **gerundium** szó több értelemben is használatos: a) a latinban egyfajta főnévi

igenév; b) az újlatin nyelvekben egyfajta határozói igenév.]

gerundialny, -a, -e – főnévi igenévi

Gerwazy [imię męskie pochodzenia greckiego. Wywodzi się od słowa oznaczającego "czczony", "szanowany".] – Gerváz [görög eredetű férfinév, jelentése: *aggastyán*]; Gyárfás [férfinév a görögből latinositott *Gervasius* név rövidüléséből ered. Jelentése: *idős férfi*]

Gerwazy, łac. *Gervasius*, cs. *Muczenik Miediolanskij Gierwasij* i **Protazy**, łac. *Protasius*, cs. *Muczenik Miediolanskij Protasij* [pierwsi męczennicy Mediolanu, święci Kościoła katolickiego, prawosławnego i ormiańskiego — **Mediolan** (wł. **Milano**, łac. *Mediolanum*, lomb. **Milan**)] – Szent Gyárfás és Protáz milánói vértanúk

gerydon [1. wysoki, ozdobny postument pod świecznik lub wazę; 2. «w XIX w.: mały, lekki stolik] – (*dawno*) geridon (*kerek, egy lábú asztalka*)

gerylas [partyzant hiszpański] – (*sp.*) gerilla, gerillaharcos; hdítókkal szembeszálló népi felkelő

gerylasówka [wojna podjazdowa prowadzona na wzór walki powstańców hiszpańskich przeciw Napoleonowi I] – gerillaharc; a nyílt összecsapást kerülő, az ellenség erejét állandó rácsapásokkal felőrölő harcmodor

gest [1. ruch ręki towarzyszący mowie, podkreślający treść tego, o czym się mówi, lub zastępujący mowę; 2. czyn wspaniałomyślny, dokonany w sposób podniosły lub dla efektu; 3. środek wyrazu scenicznego: nacechowany znaczeniowo ruch ciała towarzyszący mówieniu postaci lub zastępujący słowo] – (lat.) *gestus*, *mozdulat*, *taglejtés*, *kézmozdulat*, *kézlendítés*; (*átv.*) *gestus*, *tett*, *megnyilatkozás*, *tett vki irányában*

gest odruchowy – ösztönös *mozdulat*

gesta (*acta martyrum*) [gatunek rozwijających się w średniowieczu pism, będących sprawozdaniami z procesów i egzekucji chrześcijańskich wyznawców w pierwszych wiekach naszej ery. Występowały w formie listów kursujących między gminami chrześcijańskimi lub w formie protokołów sądowych. Stały się podstawą późniejszej hagiografii.] – (lat.) *gesta* (vagy **geszta**) latin szó, jelentése: *tettek*, *viselt dolgok*; *történelem*; a középkori történelemírásnak egyik – már művészileg alakított – formája

• **Gesta Hungarorum** – *Gesta Hungarorum* (A *magyarok cselekedeteiről*) két magyar történeti

mű címe. A latin kifejezés *A magyarok viselt dolgait* jelenti. Az első mű, a szerző ismeretlensége miatt csak Anonymusnak nevezett, magát *P. mesternek* jegyző krónikás írása nagyjából a honfoglalástól a Szent István koráig tartó időszakot öleli fel, míg Kézai Simon *Gesta Hungarorum*ja (melyet Anonymus azonos című művétől megkülönböztetve *Gesta Hunnorum et Hungarorum*, azaz „A hunok és a magyarok cselekedetei” címen is szokták nevezni) a honfoglalástól IV. László király uralkodásáig (1272–1282) tájékoztat a magyarok történelmének első évszázadairól. Mindkét *Gesta Hungarorum* latin nyelvű gesta, és eredeti példánya egyiknek sem maradt fenn.

- *Gesta Ladislai regis* (*László király cselekedetei*) egy 12. század eleji krónika, melynek szövege, valószínűleg más változatokkal keverve a Képes Krónikából is ismert.
- *Gesta Dei per Francos*
 - *Gesta Francorum et aliorum Hierosolymitanorum* – ismeretlen
 - *Historia Hierosolymitana* – noventi Guibert apát
- *Gesta Romanorum* (középkori novella- és legendagyűjtemény)
- *Gesta Danorum*
- *Gesta Martyrum*
- *Gesta Polonum* (*lengyelek őstörténete*)
- *Gesta Treverorum*
- *Res Gestae Divi Augusti*
- *Res gestae Saxonicae*

gesta mina – bizalmat keltő arc

gestaltizm [1. **kierunek w psychologii, zakładający, że życie psychiczne należy traktować jako twór złożony z pewnych całości, niedających się sprowadzić do ich części składowych**; 2. **kierunek w psychologii XX w. głoszący, że życie psychiczne składa się z pewnych całości, które mają swoistą formę, niedającą się sprowadzić do ich części składowych**] – Gestalt-pszichológia; gestaltizmus, gestaltismus; alaklélektan [*Gestalt psychology*] [Elsősorban az észleléssel foglalkozó pszichológiai iskola, amely a mintákra, a szerveződésre, az egészekre és a perceptuális mezőkre helyezi a hangsúlyt.]

gestapo [1. **policja polityczna w III Rzeszy; też: funkcjonariusze tej policji**; 2. **siedziba tej policji**] – (ném.) Gestapo (*Geheime Staatspolizei*); a hitleri Németország politikai rendőrsége (*titkos államrendőrség*)

gestapowiec [członek gestapo] – Gestapo tagja v. embere

gestia [zakres kompetencji lub działania] – (lat.) gesztio; vezetés, irányítás, ügyvezetés, ügykezelés [w *czyjejs*] **gestii**: vkinek az irányítása alatt]

gestykulacja [ruchy rąk podkreślające treść tego, o czym się mówi; też: wykonywanie gestów] – (lat.) gesztikuláció, gesztikulálás; taglejtés, hadonászás

gestykulować – (lat.) gesztikulálni, hadonászni; a mondanivalót taglejtéssel kísérni

geszefciarski, -a, -ie – kupec-, spekulációs

geszefciarstwo – seftelés, kupeckedés, üzletelés, üzérkedés, spekuláció

geszefciarz [człowiek zajmujący się geszefciem, drobny spekulant] – seftelő, kupec, üzérkedő, spakuláns

geszefcik – kis seftelő v. spekuláns

geszefct [*pot. interes handlowy, zwłaszcza nieuczciw*] – seftelés, üzlet, üzletelés, üzérkedés, spekuláció

Geszur [1. 1 Sam. 27:8; 2. **region i miasto w południowej Syrii, zarazem nazwa aramejskiego królestwa z przelomu XI i X wieku p.n.e. Źródła biblijne wspominają o Talmaju, królu Geszur, teściu izraelskiego króla Dawida.**] – GESSUR (híd, hídhoz tartozó). [1. Dél-palesztinai vidék, nem messze a filiszteusok földjétől (Józs 13,2; 1Sám 27,8). 2. Vidék Szíriában, Básán nyugati részén, a Jordántól keletre; királyának, Talmainak (2) leánya Dávid egyik felesége volt (5Móz 3,14; 2Sám 3,3; 13,37).]

Geszuryci [*Jair, syn Manassesa, zajął cały obwód Argob aż do granicy Geszurytów i Maachatyków. Tę część Baszanu nazwał od swego imienia: "Sioła Jaira"; tak nazywa się do dnia dzisiejszego.* (5 Moj. 3:14)] – (bibl.) Gessuriták [„*Jair, Manassének fia, kapta Argóbnak egész vidékét, a Gessuriták és Maakátiták határáig; és azokat a Básánnal együtt az ő nevével Jair faluinak hívják mind e mai napig.*” (5 Móz. 3:14)]

getry [1. **podkolanówki bez stóp**; 2. **używane dawniej ochraniacze z filcu lub grubego sukna, wkładane na wierzch obuwia i sięgające kostek**; 3. **okrycie zasłaniające górną część trzewika**] – lábszárvédő

getry [dziane rajstopy bez stóp. Nizsze krawędzie są dopasowane do paska do spodni, koniec cholewki jest elastycznie podszyty lub z mankietem.] – lábszárvédő [Lábfej nélküli harisnya. Az alsó végére egy, a talpra illeszhető rögzítő pántot varrnak, a felső szegélye gumizott vagy lehajtható. Egyes sportoknál használják.]

getry golfowe [wąskie, sportowe spodnie sięgające poniżej kolan, gdzie są zapinane w różnorodny sposób. Są podobne do spodni do kolan, ale są krótsze i bardziej podwinięte. Pierwotnie noszone do gry w golfa, stąd nazwa. Popularne dla sportowców i na wycieczki piesze.] – golfnadrág [A térd alá érő nadrág, a térd alatt visszahajtvá, zárópánttal rögzítik. Hasonló a bricseszhez, de rövidebb és felesleges bőség nélkül van visszatúrve. Eredetileg golfozáshoz viselték, innen ered a neve, de túrázáshoz és más sportokhoz is használják.]

getry golfowe

getry na buty [krótkie wierzchnie skarpetki, typowe z bocznym zapięciem na guziki lub zamek błyskawiczny, zrobione z materiału lub skóry, bez stopy, i wyposażone w pasek do spodni. W przeszłości noszone były głównie przez mężczyzn; dziś (produkowane z poliamidu) są częścią stroju każdego alpinisty lub narciarza.] – kamásni [Textilanyagból vagy bőrből készült, a cipőre kívül rágombolható, esetleg húzózárral zárható borítás, alul a cipőtálp alatt átvezetett pánt rögzíti. Régebben az elegáns férfiviselet divatos része volt, manapság hegymászók és sífutók célszerű viselete (erre a célra poliamid kelméből készül).]

Getsemani, Gietsemane, Ogrójec (hebr. גת שמונים) (*Gat Szemanim*), dosłownie "łocznia oliwek", tradycyjnie tłumaczone jako "ogród oliwny") [miejsce w Jerozolimie, w którym Jezus przebywał na czuwaniu modlitewnym razem z Apostołami, w wieczór przed pojmaniem.] – GECSEMÁNÉ (olajütő, olajprés) [Az Olajfák hegyének egyik része, amelynek lejtőjén ilyen nevű kert volt; ott imádkozott Jézus a szenvedése előtt (Mt 26,36; Mk 14,32; Jn 18,1).]

getto [1. część miasta zamieszкана przez mniejszość narodową, rasową lub religijną; 2. w czasie II wojny światowej: przymusowo zamknięta dzielnica żydowska; 3. odizolowana społeczność, rządząca się własnymi prawami, niechętna ludziom z zewnątrz] – (*héber*→*ol.*) ghetto v. gettó; 1. zsidónegyed [1.) az a városrész, ahová a zsidókat kezdetben az elkülönítés vágya önként, később a hatóság erőszakosan zárta; 2.) a zsidóság egyenjogúságának elismerése előtt számukra kijelölt városrész]; 2. a faji alapon elkülönített néger v. színes bőrű lakosság külön városrésze

gettowy, -a, -e – gettó-

getto lawkowe [w międzywojennej Polsce: odizolowana część ławek w niektórych szkołach wyższych, przeznaczona dla studentów pochodzenia żydowskiego] – „pados gettó”; a zsidó diákok megkülönböztetése Lengyelországban a két világháború közötti időszakban

Gewaltygier (oboźny) [oficer wyższy, stojący pod rozkazami generała dyżurnego, sprawujący policję wewnętrzną w wojsku polskim między rokiem 1815 i 1830. *B. Gemb.*] – (*hist., wojsk*) törzstiszt, főtiszt; tábori csendőrtiszt

gęba [1. *pot.* usta jako narząd służący do mówienia lub do jedzenia i picia; 2. *pot.* twarz człowieka lub pysk u zwierząt; 3. *pot.* o człowieku lub zwierzęciu żywionym, utrzymywanym] – pofa, száj, pofi

gęba mu się drze – [szétszakad a szájam] ásítózni

gęba niewyparzona – rossznyelvűség, fékezhetetlen nyelv

gęba od ucha do ucha – egyik fülétől a másik füléig érő nagy száj

gębę komu zatkać – *vkít* elhallgattatni; hallgatásra bírni; befogni v. betömni *vkinek* a száját

gębę sobie kim wycierać – kigyót-békát kiáltani *vkire*; *vkiről* megvetően beszélni; *vkít* kibeszélni; megszólalni, leszólalni

gębacz [ryba akwariowa] – (akvárium halfajta); (átv.) csupaszáj-ember; hangoskodó, nagyszájú ember

Gębacz wielobarwny (Pseudocrenilabrus multicolor) [rodzaj słodkowodnych ryb z rodziny pielęgnicowatych z rzędu okoniokształtnych] – nilusi szájköltő hal (*Pseudocrenilabrus multicolor*)

gębaty, -a, -e – nagy v. széles szájú, harcsaszájú, vastag ajkú; (átv.) nagyszájú, nagyhangú, hangoskodó; nagy svádájú

gębować [daw. wymyślać komuś lub rozprawiąć głośno] – (dawno) pofázni, szájaskodni, szájalni

gębowy, -a, -e [związany z pobieraniem pokarmu] – száj-, pofa-

gębula [pieszczotliwie, z przymrużeniem oka o gębie, buzi, twarzy] – pofi, pofika, pofácska, szájacska, arcoeska; kicsi v. pici száj

gębunia, gębusia – pofi, pofika, pici szájacska

gęby otworzyć nie umie – két szót sem tud szólni; a száját sem nyitja ki

gędzba [1. poetycko: muzyka towarzysząca recytacji lub śpiewowi; 2. ludowy instrument muzyczny; gęśl; 3. rzadziej: muzykanci, grajkowie; 4. muzyka; wyraz, pochodzący od starożytnego narzędzia zwanego gęślą. Gędzić znaczy grać, gędać – grywać] – (dawno) muzsika, hangszer, lant

gędzbiarz – muzsikus, zenész, lantos, hegedűs; dalnok, regős

gęgnąć — gęgać [1. o gęsiach: wydać głos; 2. gęgać: pot. mówić bezmyślnie albo nudno] – gágogni; dünnyögni

gęganie – gágogás

gęgot, gęg, gęganie [nazwa dźwięku wydawanego przez gęsi] – gágogás, dünnyögés

gęsa skóra – libabőr

gęsi, -a, -ie – liba-, lúd-

gęsia skórka – libabőr

gęsiarek – libapásztor, libapásztor fiú

gęsiarka – libapásztor, libapásztorlány

gęsiarz – libapásztor

gęsie pióro – lúdtoll

gęsie pipki [margarytki i margarytkopodobne z łysym środkiem, sl. koło Gliwic] – margaréta, szászzorszép

gęsiego [jeden za drugim] – egyik a másik után, libasorban

gęsina [1. mięso gęsie; 2. z politowaniem o chudej gęsi] – libahús

gęsior [zob. gąsior w zn. 1.] – gúnár

gęsiorek – fiatal gúnár

gęste [zawiesiste składniki jakiejś potrawy, zwykle zupy] – *vmilyen* étel, általában levesek sűrű összetevője

gęstnieć, gęścieć, gęstnąć [1. stawać się gęstym; 2. stawać się częstszym, bardziej intensywnym] – sűrűsödni, vastagodni, ülepedni

gęsto – sűrűn, gyakran

gęsto zamieszkały, gęsto zaludniony – sűrűn lakott (*ország v. terület*)

gęsto się tłumaczyć – sűrűn magyarázkodni; bocsánatot kérni

gęstościomierz – sűrűségmérő

gęstość [1. rzecz. od gęsty; 2. wielkość charakteryzująca daną substancję, liczbowo równa masie jednostki objętości tego ciała] – sűrűség (jele: ρ – görög: ρ) [az adott térfogategység tömegének mértéke]

Sűrűség (fajsúly, kilogramm/köbméter, relatív sűrűség, relative density, r.d.) [Egy homogén test tömegének (súlyának) és térfogatának hányadosa. Más szóval egységnyi térfogatú anyag tömege (súlya). Jele r. A sűrűség SI-mértékegysége: kilogramm/köbméter (kg/m^3), további egységei g/cm^3 , kg/dm^3]

gęstość [(masa właściwa) – masa jednostki objętości, dla substancji jednorodnych określana jako stosunek masy m do objętości V] – sűrűség (m/V)

gęstość akustycznej energii kinetycznej – pillanatnyi kinetikai hangenergia

gęstość energii – energiasűrűség

gęstość energii akustycznej – hangenergia-sűrűség (hangsűrűség; jele: E)

gęstość ludności – népsűrűség ($\text{fő}/\text{km}^2$)

gęstość widmowa – spektrális sűrűség

gęstość zaludnienia [liczba ludności zamieszkującej dany obszar przypadająca na jednostkę powierzchni terenu] – népsűrűség

gęstość zapisu [inform. liczba jednostek informacji przypadająca na jednostkę odpowiedniego wymiaru nośnika] – információegység szám, barázdasűrűség

gęstowłosy – sűrű hajú, igen szőrös

gęstwa – sűrűség, *vminek* sűrű volta

gęstwieć – sűrűsüdni, tömörülni, szaporodni, halmozódni

gęstwina, gąszcz [1. gęste skupisko roślin; gęstwina, gąszcz (r. męski); 2. 2. bezład, chaos] – (*fusy*) üledék; (*gęsta rzecz*) sűrű (*anyag*); (*gęstwina*) sűrű, sűrűség; sűrű erdő, erdő sűrűje

gęstwina, gęstwa [1. gęsty las, gęste zarośla; 2. stłoczenie ludzi lub przedmiotów] – sűrűség, sűrű

gęsty, a-, -e [1. złożony z wielu elementów znajdujących się bardzo blisko siebie; 2. o płynach i potrawach: mało płynny; 3. o włosach, sierści: bujny; 4. o tkaninach i splotach: ścisły, o drobnitkich oczkach; 5. powtarzający się raz po raz; 6. o dziele artystycznym, tekście itp.: bogaty, nasycony treściami] – sűrű, vastag; határozott, biztos, magabiztos

gęsta chmura – sűrű felhő

gęsta chmura wulkanicznego pyłu do wieczora przykryje całą Polskę – a vulkánikus hamu sűrű felhője borítja be estig egész Lengyelországot

gęsta mina – határozott, magabiztos fellépés; elszánt tekintet

gęsta tkanina – sűrű szövet

gęste włosy – sűrű haj, dús haj

gęsty grzebień – sűrű fésű

gęszczenie – megsűrűsödés, megalvás

gęś [1. duży ptak żyjący dziko nad brzegami wód albo hodowany jako ptak domowy; 2. potrawa z mięsa tego ptaka; 3. lekcew. o kobiecie naiwnej, głupiej; 4. półwyrób hutniczy odlewany z surówki lub żeliwa] – liba, lúd (dzika gęś: vadliba); (kohászat) öntöttvasrúd

gęś garbonosa, chińska [gęś z charakterystyczną naroślą u nasady dzioba] – kínai hattyúlúd (*Anser cygnoides*) v. bütykös lúd (*Anser cygnoides*, *Cygnopsis cygnoides*)

Gęś gęgawa (gęgawa) (*Anser anser*) [duży, wędrowny ptak wodny z rodziny kaczkowatych, zamieszkujący Eurazję. Zimuje w basenie Morza Śródziemnego oraz w środkowej i południowej Azji. Przeloty w lutym - marcu i wrześniu - listopadzie. W Polsce nielicznie lęgowa (około 1500 par na zachodzie kraju), ale dość liczna na przelotach. Przodek gęsi domowej.] – nyári lúd (*Anser anser*) [a madarak osztályának a lúdalakúak (*Anseriformes*) rendjébe, ezen belül a récefélék (*Anatidae*) családjába tartozó faj. Háziasított alfaja a házilúd (*Anser anser domestica*).]

Gęś labędziona (gęś garbonosa, suchonos) (*Anser cygnoides*) [duży, wędrowny ptak wodny z rodziny kaczkowatych

(*Anatidae*), zamieszkujący Mongolię i wschodnią Rosję. Zimuje głównie na południu i wschodzie Chin.] – kínai hattyúlúd (*Anser cygnoides*) v. bütykös lúd (*Anser cygnoides*, *Cygnopsis cygnoides*)

gęś nadziewana – töltött liba

gęś pieczona – libasült, libapecsenyé

gęś polna – sovány liba

gęś (surówka) – (koh.) nyersvastömb; cipó

gęś waży cztery kilo – a liba négy kilós v. négy kilót nyom

gęścić – megsűrít, megsűrűsít, tömörít

gęścić – sűrűsödni, tömörülni; (tej) megaludni

gęściej – sűrűbb, sűrűbben, gyakrabban

gęśl [1. zдроб. gąsleczka, starożytne strunowe narzędzie muzyczne znane niegdyś w całej Słowiańszczyźnie; 2. Znaczenie słowa: lutnia cytra muzyczny instrument dawny. Opis, definicja dawny instrument muzyczny, cytra, lutnia -] – (dawno) (citera, nyereszerű hangszer)

gęśle [dawny, prymitywny ludowy instrument smyczkowy] – (dawno) (citera, nyereszerű hangszer)

gęslarz [osoba grająca na gęslach] – citerás

Ghana (Republika Ghany - Republic of Ghana) [państwo w zachodniej Afryce nad Oceanem Atlantyckim. Graniczy z Togo, Burkina Faso i Wybrzeżem Kości Słoniowej. Jej nazwa w języku Asante oznacza "Król - Wojownik"] – Ghána (hivatalosan Ghánai Köztársaság) [egy ország Nyugat-Afrikában, csupán néhány fokra északra az egyenlítőtől. A greenwichi meridián a fővárostól néhány kilométerre keletre halad át.]

GHS (*Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals*); **Globalny Zharmonizowany System Klasyfikacji i Oznakowania Chemikaliów** [16 grudnia 2008 r. Parlament Europejski i Rada przyjęły rozporządzenie (WE) 1272/2008 w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin chemicznych. W konsekwencji nowe prawo uchyla ściśle europejskie dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE

i zmienia dotychczas obowiązujące rozporządzenie CLP (WE) nr 1907/2006, wdrażając tym samym opracowany przez ONZ Globalny Zharmonizowany System Klasyfikacji i Oznakowania Chemikaliów (Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals GHS) do prawa wszystkich państw członkowskich UE. Celem GHS jest zidentyfikowanie i przekazanie informacji o zagrożeniach dla człowieka i środowisk, które są stwarzane przez produkty chemiczne. Prawo wprowadza wiele nowych wymogów i różnorodnie okresy przejściowe. Pierwsze zmiany zaczęły obowiązywać już od 1 grudnia 2010 r., pozostałe będą wchodzić stopniowo, aż do 2017 r.] – GHS, (ang.) Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals; Vegyi Anyagok Osztályozásának és Címkézésének Globálisan Harmonizált Rendszere [az ENSZ új besorolási rendszere. Szűkebb értelemben az anyagok és keverékek (korábban: készítmények) osztályozását, címkézését és csomagolását szabályozó rendelet, az 1272/2008/EK számú rendelet, amelyet az Európai Parlament és a Tanács 2008. december 16-án fogadott el. Az Európai Közösség minden tagállamára érvényes szabályozás 2009. január 20-án lépett hatályba és egy átmeneti időszakot követően a jelenleg érvényben lévő osztályozási, címkézési és csomagolási irányelvek (67/548/EGK és 1999/45/EK) helyébe lép.]

GHz (gigaherc) - Oznaczenie miliardy herców na sekundę. – GHz, gigahertz, 10⁹ Hz

giaur [nazwa nadawana przez muzułmanów chrześcijanom] – (perzsa→török) gyaur; hitetlen; a nem mohamedánok gúnyneve a törököknél

giąć [1. pochylać ku dołowi; 2. nadawać czemuś kształt kabłąkowy, kolisty lub załamany; 3. pozbawiać coś gładkości, równości] – hajlítani, görbíteni, meghajtani

giąć grzbiet – (átv.) meghajlítja a hátát

giąć kark – (átv. is) fejt hajtani

giąć się [1. pochylać się ku dołowi; 2. zmieniać swój kształt pod wpływem działania jakiejś siły] – hajloni, meghajolni; görbülni

gibać się [śpieszyć się] – [Słowniczek języka śląskiego] sietni, futni, rohanni

gibelini, gibelinowie [z wł. *Ghibellino* l.poj. 'jw.' ze st.g.nm. *Wibeling*, nazwy dynastii frankońskiej (salickiej) od *Wibeling* (*Waiblingen*), zamku we Frankonii (Niemcy); stronnictwo popierające cesarzy nm. (Hohenstaufów), zwalczające zwolenników papieżstwa, gwelfów (XII-XV

w. we Włoszech)] – ghibellin [egy itáliai politikai párt elnevezése volt a 12.- 14. században. A pápapárti guelfekkel szemben a német-római császárt támogatták.]

gibem [szybko] – [Słowniczek języka śląskiego] gyosan

Gibeá, [1. Urodziła też Szaafa, ojca Madmanny, Szewę, ojca Machbeny i ojca Gibeí. Córka Kaleba była Aksa (1 Kron. 2:49); 2. Kain, Gibeá i Timna; miast dziesięć z ich osiedlami. (Joz. 15:57); 3. Gibeá Beniamina, Gibeá' Saula: rodzinne miasto i stolica Saula, króla Izraela. Gibeá identyfikuje się z Tell el-Fūl, położonym około 6,5 km na północ od Jerozolimy. 4. A gdy umarł Eleazar, syn Aarona, pogrzebano go w Gibeí, należącej do jego syna Pinechasa, która została nadana mu na pogórzcu efraimskim. (Joz. 24:33)] – GIBEA (domb, magaslat, hegycsúcs). [1. Káleb (2) unokája (1Krón 2,49); 2. Ismeretlen város Júda hegyei között (Józs 15,57); 3. Város Benjámin területén, az északdéli út keleti oldalán, néhány km-nyire Jeruzsálemtől északra, itt állt Saul (1) királyi palotája, (Bír 19,12; 20,10; 1Sám 13,2; 15,34; Ézs 10,29); első ízben a benjáminitákkal való testvérháborúval kapcsolatosan említi az Írás (Bír 19-20); Izrael egyesített királyságának fővárosa (1Sám 22,6); 4. Város Efraim hegységében ("Gibeát") (Józs 24,33).]

Gibeon, Gabaon [1. miasto utożsamiane z dzisiejszym Al-Dżib, leżącym ok. 10 km na pn. pn. zach. od Wzgórza Świątynnego w Jerozolimie. Nie wiadomo jednak na pewno, czy była to wspomniana w Biblii „sadzawka gibeońska” (2Sm 2:13). 2. miejscowość, gdzie Jozue pobił Amorytów; kazał słońcu i księżycowi stanąć. Miasto to dane zostało Beniaminitom, a później Lewitom. Tu Bóg ukazał się Salomonowi we śnie, dał mu mądrość i rozum. Tu Joab zabił Amazę.] – GIBEON (domb, magaslat, dombon épült város) [Város Benjámin területén, Jeruzsálemtől északnyugatra. Egykor hivveusok laktak benne (Józs 11,19). Később hosszú ideig ebben a városban állt a szövetség sátra (1Kir 3,4; 9,2; 2Krón 1,3). Itt jelent meg Isten Salamonnak álmában (1Kir 3,5-15).]

Gibeończycy, Gabaontowie (dotyczący góry) [oni podstępem uzyskali przymierze z Izraelitami, za co zostali przeklęci, ale zostawieni przy życiu ze względu na przysięgę; zostali na zawsze sługami. Zwano ich także Hewejczykamir Chiwwitami. Razem z Izraelitami poszli później także do niewoli, skąd niektórzy

wrócili i pomagali przy odbudowie murów Jerozolimy. Są oni typem ludzi, których nie miłość i chęć zdobycia życia wiecznego u Boga, ale chytrość i chęć zabezpieczenia sobie życia ziemskiego sprowadza do społeczności z odrodzonymi duchowo ludźmi.] – GIBEONITÁK [Gibeon lakói; "hivveusok"-nak vagy "hóreusok"-nak is nevezi őket a Biblia (Józs 9,3.7; 1Móz 36,20; 5Móz 2,12); Józsué (1) örökös robotmunkára ítélte őket, mert csellel szerződést kötöttek Izrael népével, hogy ily módon elkerüljék a megsemmisülést (Józs 9).]

gibis, gybis [niem. Gebiss, Gebiß; sztuczna szczęka; trzecie zęby] – [Słowniczek języka śląskiego] mü állkapocs

gibki, -a, -ie [giętki, sprężysty, zwinny] – simulékony, hajlékony, nyúlékony

gibki [szybki] – [Słowniczek języka śląskiego] gyors, sebes

gibki umysł – rugalmas szellem v. gondolkodás

gibko – simulékonyan, hajlékonyan, nyúlékonyan, rugalmasan

gibkość – hajlékonyság, simulékonyosság

gibnać — gibać [pot. kiwnąć] – lehajlítani, meghajlítani

gibnać się — gibać się [pot. przechylając się, zmienić położenie ciała] – lehajolni, meghajolni

gibon, gibbon [wąskonosza małpa człekokształtna o bardzo długich kończynach przednich, bez ogona] – (hindusztáni→fr.) gibbon (Hylobates); a gibbonok az emberszabásúak (Pongidae) után az ember legközelebbi rokonai, amelyekkel közösen a Hominoidea öregcsaládhoz tartozik. Az emberhez való nagyfokú hasonlóságuk miatt régen kis emberszabásúaknak tartották őket. Magasságuk kb. 1 m, feltűnően hosszú karjaik vannak, farkatlanok. Ázsia délkeleti részének lakói

gibon białoreki, lar, gibon lar (*Hylobates lar*) [1.– gatunek ssaka naczelnego z rodziny gibonowatych. Najpospolitszy i najlepiej poznany z gibonów. Często spotykany w ogrodach zoologicznych. Jeden z najmniejszych gatunków małp człekokształtnych; 2. gibon o brązowo-czarnym ubarwieniu ciała i jasnych kończynach] – fehérkezű gibbon (*Hylobates lar*) [a gibbonfélék családjához tartozó *Hylobates* nem legismertebb faja]

Gibonowate, gibony, gibony (*Hylobatidae*) [rodzina średniej wielkości małp człekokształtnych o długich kończynach wyspecjalizowanych w życiu nadrzewnym. W zapisie kopalnym znane od miocenu.] – gibbonfélék (*Hylobatidae*) [az emlősök (*Mammalia*) osztályába és a főemlősök (*Primates*) rendjébe tartozó család. Fejlődésük vonala mintegy 18 millió éve vált külön a emberfélék (*Hominidae*) családjáétól. A régészek Afrikától (*Aelopithecus*, *Micropithecus*) Európán (*Pliopithecus*) át Kínáig (*Dionysopithecus*) számos olyan, 15–33 millió éves koponyatöredéket és fogat találtak, amelyeket felépítésük alapján ősgibbon maradványnak tartottak/tartanak, de a perdöntőnek számító végtagleletek hiányoznak, így ezen ősmajmok besorolása kétséges.]

Gibon białoreki - Fehérkezű gibbon (*Hylobates lar*)

Rodzaj *Hylobates* (44 chromosomy):

- *Hylobates agilis* - gibon unguo, gibon czarnoreki
- *Hylobates klossii* - siamang karłowaty
- *Hylobates lar* - gibon białoreki
- *Hylobates moloch* - gibon srebrzysty
- *Hylobates muelleri* - gibon borneański
- *Hylobates pileatus* - gibon czapnik

Rodzaj *Hoolock* (38 chromosomów):

- *Hoolock hoolock* - gibon hulok
- *Hoolock leuconedys*

Rodzaj *Nomascus* (52 chromosomy):

- *Nomascus concolor* - gibon czubaty, gibon czarny

- *Nomascus nasutus*
- *Nomascus leucogenys*
- *Nomascus gabriellae*

Rodzaj *Symphalangus* (50 chromosomów):

- *Symphalangus syndactylus* - siamang oraz wymarły rodzaj †*Bunopithecus*

(Egyes rendszerek az összes gibbont a *Hylobates* nembe sorolják.)

A családba 4 élő nem és 11 faj tartozik:

- *Hylobates* (Illiger, 1811) – 6 faj, mindegyik 44 euploid kromoszómával;
 - Kloss-gibbon avagy biloh (*Hylobates klossii*) Miller, 1903
 - Sapkás gibbon (*Hylobates pileatus*)
 - Müller-gibbon (*Hylobates muelleri*)
 - Ezüst gibbon (*Hylobates moloch*) más neveken: vauvau, wauwau.
 - FÜRGE gibbon (*Hylobates agilis*) más neveken: unka, ungka, ungka puti (H. variegatus, H. rafflesi)
 - Fehérkezű gibbon (*Hylobates lar*)
- *Hoolock* (Mootnick & Groves, 2005) – 2 faj, mindegyik 38 euploid kromoszómával;
 - Fehéarcú gibbon (*Hoolock leuconedys*) más néven (*Hylobates leucogenys*)
 - Hulok (*Hoolock hoolock*) más néven (*Hylobates hoolock*)
- *Symphalangus* (Glover, 1841) – 1 faj, 50 euploid kromoszómával;
 - Sziamang (*Symphalangus syndactylus*) más néven (*Hylobates syndactylus*)
- *Nomascus* (Miller, 1933) – 2 faj, mindegyik 52 euploid kromoszómával;
 - Bóbitás gibbon (*Nomascus concolor*) más néven (*Hylobates concolor*)
 - Aranyarcú gibbon (*Nomascus gabriellae*) más néven (*Hylobates gabriellae*)
- *Bunopithecus* (Matthew & Granger, 1923) – kihalt nem, 38 euploid kromoszómával.
 - *Bunopithecus sericus* – kihalt faj

gibus [kapelusz nazwany tak od nazwiska fabrykanta francuskiego, słynnego za II cesarstwa. Wynalazi on cylinder składany na sprężynce, rozciągający się na całą długość przy jednym mało widocznym ruchu palca. Złożony na płasko gibus noszono pod pachą. Był modny do stroju wieczorowego.] – (daw) cylinder

gichnońć [uderzyć] – [Słowniczek języka śląskiego] ütni, vágni; beütni, megütni, leütni

gichta – (*kohászat*) adag

gicz [część goleni cielejącej; też potrawa z tej części] – lábszár

gid [1. dawn. osoba oprowadzająca turystów; 2. daw. książka opatrzona mapkami i planami, zawierająca wskazówki ułatwiające zwiedzanie czegoś; 3. gidowie: dawne oddziały dostarczające przewodników maszerującym wojskom, stanowiące eskortę wyższych dowódców; 4. członek takiego oddziału] – (*fr.*) guid; (*dawno*) idegenvezető, vezető, kalauz; útikalauz, útikönyv

gida na szczewach (mieć) [rak jelita] [*Teatr Śląski im Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach*] – végbél rák

gidia [z niechęcią o wysokiej i chudej dziewczynie] – hórihorgas ember

Gidy (z francusk. *guides* – przewodnicy) – (*dawno, hist*) vezető

Gideon, Gedeon (burzyciel) [syn Joasa (Joasza) z pokolenia Manassesza, piąty sędzia Izraela (około roku 1250 przed Chrystusem). Bóg wyznaczył go na oswobodziciela Izraela spod jarzma Madianitów. Zniszczył ołtarz - gaj Baala; zwany także Jerubbalem (z kim się Baal sprzecza). Bóg dał mu dwa znaki, do jego armii zgłosiło się 32000 mężczyzn, z których on przyjął tylko 300, tych, co chleptali wodę jak psy, tzn. tylko takich, co byli czujni nawet przy picciu wody podczas wycieńczenia fizycznego, nie upijają się do ociążałości, co mogło odebrać im przydatność do walki. Pobit Madianitów specjalną sztuką wojowania. Zrobił efod ze zdobytego złota, sądził Izraela przez 40 lat. Wspomniany w Liście do Hebrajczyków (Żydów). W Stanach Zjednoczonych istnieje stowarzyszenie, którego członkowie nazywają siebie Gedeonitami ("The Gedeons") z siedzibą w Chicago. Założone stało w roku 1899. Celem jego jest ewangelizowanie drogą rozpowszechniania Biblii. Sami ofiarowują i zbierają pieniądze na skup Biblii, które umieszczają darmo w pokojach hotelowych, szpitalach, szkołach itd.) Należą do nich mężczyźni bez teologicznego wykształcenia ("layman's association").] – GEDEON (fakidöntő, leverő; nagy harcos; pusztító) [Joás (1) fia, aki Garizimtól nem messze, Ofrában (2) lakott (Bír 6,11-9,6). Isten bírónak hívta el, hogy megszabadítsa népét a midianiták igája alól (Bír 6,14-23); lerontotta Baál oltárát és

kivágta a szent ligetet, ezért "Jerubbaál"-nak is nevezik (6,32); felszólította a többi törzset, hogy segítsenek neki a harcban. A próbák sorozatával seregét mindössze 300 kiválasztott férfira csökkentette (Bír 7,1-8), akiknek a segítségével a midiánitákat kiűzte, és az egész országot megszabadította erószakos uralmuktól; visszautasította a királyságot, de 40 éven át bíraskodott Izrael felett (Bír 8,22-27). Egyike a hithősöknek (Zsid 11,32).]

gielda (z niem. *Gilde*) [1. instytucja, za której pośrednictwem dokonuje się kupna i sprzedaży papierów wartościowych i walut; 2. spotkanie producentów z przedstawicielami placówek handlowych, w czasie którego zawiera się transakcje kupna-sprzedaży prezentowanych artykułów w ilościach hurtowych; 3. spotkanie sprzedających i nabywców artykułów używanych; 4. *środ.* grupa studentów lub uczniów dowiadujących się przed salą egzaminacyjną o przebieg egzaminu; 5. zespół ludzi ferujący opinie w jakiejś dziedzinie, ustalający hierarchię dokonań w jakimś środowisku] – tőzsde, börze, piac, nagybani piac

gielda artystyczna – (*átv.*) árusítással egybekötött kiállítás

gielda branzowa zapasów – ágazati készletek tőzsdéje

gielda czarna [nielegalny rynek walut] – feketepiac

gielda dewizowa – devizatőzsde

gielda kapitałowa – tőketőzsde

gielda kwiatowa – virágpjac

gielda metali szlachetnych – nemesfém-tőzsde

gielda papierów wartościowych [gielda, na której dokonuje się wyceny kapitałowej przedsiębiorstw, których akcje zostały dopuszczone do obrotu giełdowego] – értékpapírtőzsde

gielda pieniężna – pénztőzsde, értéktőzsde

gielda pracy – munkatőzsde

gielda produktów rolnych – mezőgazdasági termékek tőzsdéje

gielda samochodowa – autópjac

gielda towarowa [gielda, na której odbywają się transakcje kupna i sprzedaży towarów masowych] – árutőzsde; árubörze

gielda zbożowa – termény-tőzsde

giełdowy, -a, -e – tőzsdei; tőzsde-

giełdowy wskaźnik akcji – tőzsdeindex

giełdziarski, -a, -ie – tőzsdési

giełdziarstwo – tőzsdézés, tőzsdei üzérkedés

giełdziarz [gracz giełdowy] – tőzsdés

giemza [1. wyprawiona skóra kozia; 2. *zob. kozica*] – zerge; (*skóra*) zergebőr, sevróbőr, sevró; fiatal kecske bőrből krómcserezéssel készült finom felsőbőr

giemzowy, -a, -e [przymiotnik od: giemza] – zerge-, sevró-

giemzowe buciki – savrócipő

Gienia, Gieńka – az Eugenia beceneve

gierada [w średniowiecznej łacinie znaczyła ruchomości dawane pannie, idącej zamąż, wogóle to, co nazywano w mowie staropolskiej szczebrzuch a także w języku szlacheckim „ochędózka panieńska.” Do gierady należały: stroje, bielizna, klejnoty, księgi do nabożeństwa, ale głównie sprzęty domowe.] – ingóság; fehérnemű, kelengye

Giergezeńczycy, Gadareńczycy [mieszkańcy miasta Gadara i jego okolicy, położonej na południowy wschód od jeziora Galilejskiego. Miasto to było kiedyś stolicą jednej z prowincji rzymskiej, później zaniedbane; obfitowało dużą ilością grobów, także zaniedbanych i zapadłych, w których chronili się ludzie bezdomni i włóczędzy. Tam przybiegli do Pana dwaj opętani w których było wiele (legion) diabłów. Gdy Pan im kazał wyjść, wtedy oni zaczęli błagać o zezwolenie im na wejście do stada świń, w których pognali do jeziora, gdzie świnię zatonęły, a oni wrócili do swoich poprzednich miejsc.] – (*bibl.*) gadarabeliek; gadarénusok

gierka [1. intryga, wybieg, podstęp; 2. chwyt aktorski przejaskrawiający, wulgaryzujący grę] – mesterkedés, fűrfang, csel

giermak [rodzaj sukni z wierzchniej, długiej, którą Polacy wzięli za doby jagiellońskiej ze wschodu, spolszczywszy nazwę turecką i tatarską *armiak*.] – (*hist.*) ruha típus

giermak

giermek (od węg. *gyermek* – dziecko) [1. w średniowieczu: młodzieniec pełniący służbę przy rycerzu, przygotowujący się do stanu rycerskiego; 2. pomocnik średniowiecznego rycerza; 3. wyraz wzięty wprost z języka węgierskiego, w którym oznacza dziecko, chłopca, pacholę.

Rycerze polscy od najdawniejszych czasów miewali do usługi przy boku swoim giermków, nazywanych później wyrostkami, których obowiązkiem było podawać lub odbierać konia, zbroję i wogóle służyć rycerzowi na paradach, gonitwach w podróżach i wojnach.] – (dawno) apród, fegyvernök, fegyverhordozó; (sakk) futó

giermkowy, -a, -e – apród-

Gierzynek [jakaś tkanina wymieniona już pod r. 1394. Instruktarz celny litewski z r. 1650 naznacza od sztuki gierzynku sprowadzonego z zagranicy cła po groszy 15.] – (dawno, hist) valamilyen szövet v. ruhaanyag fajta

Getsemane, Getsemani (tłocznia winna) [w ogrodzie Eden człowiek przy pomocy szatana przygotował upadek i śmierć, a w ogrodzie Getsemane Jezus Chrystus, który stał się człowiekiem, przygotował wybawienie od śmierci i wiecznego zatracenia. Ogró ten jest częścią Góry Oliwnej. Tam Pan często przebywał ze swoimi uczniami, tam się znajdował po wieczery, tam cierpiał jako człowiek, z ciała Jego wychodził pot, przesączony krwią, tam Judasz dał Mu zdradliwy pocałunek, gdzie również został aresztowany przez tych, którym niósł zbawienie - życie wieczne.] - **Getsemani, Getsemane, Ogrójec** (hebr. גת שמונים *Gat Szemanim*), dosłownie "tłocznia oliwek", tradycyjnie tłumaczone jako "ogród oliwny") [miejsce w Jerozolimie, w którym Jezus przebywał na czuwaniu modlitewnym razem z Apostołami, w wieczór przed pojmaniem.] – **GECSEMÁNÉ** v. Gecsemáné-kert (olajütő, olajprés) [Az Olajfák hegyének egyik része, amelynek lejtőjén ilyen nevű kert volt; ott imádkozott Jézus a szenvedése előtt (Mt 26,36; Mk 14,32; Jn 18,1).]

Giez bydłęcy duży, bydleń (*Hypoderma bovis*) [1. owad z rodziny gżowatych; 2. giez, którego larwy pasożytują pod skórą przeżuwaczy] – közönséges marhabagócs; börbagócsok v. vargalegyek (*Hypoderma bovis*)

giez duży owad podobny do muchy, odżywiający się krwią zwierząt – bögöly

gżowy, -a, -e – bögöly-

giezło [1. luźna koszula kobieca z cienkiego płótna, używana w XVI i XVII w.; 2. reg. śmiertelna koszula lub prześcieradło okrywające zmarłego; 3. luźna koszula kobieca z cienkiego płótna, noszona w okresie średniowiecza i renesansu; gżło] – (dawno) vászonszoknya, vászonruha, gyolcs

[Indiai eredetű, Európába valószínűleg török közvetítéssel jutott, igen vékony és könnyű pamutzövet. A lakberendezésben fényátersztő függönyként hasznosítható.], gyolcsing; szemfedő

Giezy, Gehazi (dolina wizji) [sluga proroka Elizeusza. Wziął wynagrodzenie za rzecz nie wykonaną przez siebie i za którą nie brano pieniędzy, za co został ukarany trądem. W Gehazim widzimy człowieka, który wie, jak się obchodzić z tym, co jest darem Boga, ale on wykorzystuje to materialnie, prowadząc rzecz daną tak długo, aż sąd spadnie na niego nagle.] – GÉHÁZI (a jelenés völgye; aki kisebbé tesz; tagadó) [Elizeus próféta szolgája (2Kir 4,8-37; 5,1-27; 8,4-6). Kapzsiságáért leprával bűnhődött.]

gięcie – hajlás, lehajlás, meghajlás; hajlítás, lehajlítás, meghajlítás; hajlongás

giętki, -a, -ie [1. dający się giąć; 2. łatwo poddający się zewnętrznym wpływowi, umiejący się przystosować w zależności od okoliczności; 3. sprawnie działający, myślący – hajlékony, rugalmas, simulékony, nyúlékony]

giętko – hajlékonyan, rugalmasan, simulékonyan, nyúlékonyan

giętkość – hajlékonyság, simulékonyság, nyúlékonyság

gięty, -a, -e – hajlott, hajlított

GIF (też: Graphics Interchange Format); **format wymiany grafiki** {m.} [komp.] [zł.] – **GIF** (A *GIF* angol mozaikszó, a *Graphic Interchange Format* szavak kezdőbetűiből; grafikus információcsere formátum - *Képviteli Formátum*) [1. eredetileg a CompuServe hálózaton használt formátum (max. 256 színárnyalatot tartalmazó) grafikus állományok tömörítésére; az egyik legelterjedtebb képformátum jelenleg az Interneten; mivel a GIF-nél használt tömörítő eljárás tulajdonjoga vitatott, ezért helyette létrehozták a hasonló célokra alkalmas, de még kevésbé népszerű PNG formátumot. 2. A *GIF* a *CompuServe* hálózati szolgáltató grafikus adatok tömörítésére és továbbítására kifejlesztett programjának, illetve magának a formátumnak a neve, amely nagyfokú tömörítést használ, hogy a modem telefonvonal-használat ideje ezáltal lényegesen lecsökkenjen. A GIF formátum csak a 256-nál nem több szint használó képeket támogatja. Ma már az Interneten ez a legelterjedtebb grafikus adatformátum, amelyet egyébként széles körben használnak a számítástechnika minden területén. Lásd még BMP, JPEG, PCX, TIFF. 3.

CompuServe cég 256 színt tároló pixelgrafikus adatformátuma; 4. hálózaton használt formátum grafikus állományok tömör tárolására, az egyik legelterjedtebb képformátum jelenleg; 4. Hálózaton használt formátum grafikus állományok tömör tárolására, az egyik legelterjedtebb képformátum jelenleg. 5. A Unisys LWZ kódolásával sűrített formátum, a CompuServe tulajdona. 8 bites, indexelt formátum, támogatja az átlátszó hátteret (de a félátlátszót nem). Néhány program sorváltásosan (interlace) is be tudja tölteni. A GIF formátum az animációt és a megjegyzéseket is támogatja. 9. rajzszerű képek egyik tömörítési módja számítógépes kezelés céljából (256 megkülönböztethető színig); ezzel ellentétben a JPEG-tömörítés fényképszerű képeknél előnyösebb és 16 millió színt támogat ('valós színű' képek); a GIF kódolást a *Compuserve* vezette be, de az ennél használt u.n. *LWZ* tömörítési algoritmus az *Unisys* tulajdona, így a GIF szabad használhatósága máig vitatott; ezért született meg helyette napjainkra a *PNG* szabvány a GIF továbbfejlesztett alkalmazásai pl. az 'animated GIF', mely egyfajta mozgó rajzfilm-képsort, valamint a 'transparent GIF', mely áttetsző képeket tesz lehetővé]

gifes (z niem. Gefass) [**lejce u szpady, miejsce gdzie się zaczyna rękojęść**] – a tör markolatának kezdete

Gifrejter (z niem. Gefreiter) [**starszy szeregowiec, był instruktorem przy świeżo zaciężnych żołnierzach - rekrutach**] – (*wojsk*) (ném. Gefreiter) örvezető

gift [**trucizna**] – [*Słowniczek języka śląskiego*] méreg

gig [1. wiosłowa łódź okrętowa o ściętej rufie; 2. jednokonnny powozik dwukolowy, używany w XIX – XX w. w Anglii] – (*ang.*) gig (*csónak, kocsi*), (*sport*) gurulóüléses, könnyű, evezős sportcsónak; könnyű, kétkerekű egylovas kocsi

giga- [1. pierwszy człon wyrazów złożonych oznaczających jednostki miary miliard razy większe od podstawowych; 2. w informatyce przedrostek ten oznacza liczbę $1024 \cdot 1024 \cdot 1024 = 1\,073\,741\,824$ – jest wynikiem działania 2^{30} (a nie jak w fizyce i pozostałych dziedzinach techniki $10^9 = 1\,000\,000\,000$)] – giga-; miliard (10 a kilencediken) [A giga görög szó, billiószorost jelent. A kilo számítástechnikai jelentésmódosulásához hasonlóan a számítástechnikában a giga nem 10^9 -szerest, hanem *kilo*kilo*kilo*, azaz $1024 \cdot 1024 \cdot 1024 = 2^{30}$ -szorost jelent.]

Gigabajt (10^9 , skrót GB) lub Gibibajt (2^{30} , skrót GiB) [jednostka używana w informatyce oznaczająca miliard (a w praktyce częściej $1.073.741.824 \sim 1.000.000.000 = 10^9$) bajtów.] – GigaByte (MB); gigabajt, MB ($1.073.741.824 \sim 1.000.000.000 = 10^9$ byte)

Gigabit Ethernet (GbE, 1 GigE lub Gigabit LAN) [1. jest terminem określającym wiele standardów transmisji ramek Ethernetowych z szybkością 1 Gbit/s. 2. Technologia przekazów sieciowych (również nazwa sieci komputerowej) o szybkości nie mniejszej niż 1000 Mb/s. Jest modyfikacją standardu Ethernet.] - *Gigabit Ethernet* [ipari kivitelű kapszoló moduláris üvegszálcsatlókkal]

gigafon – orkánhangszóró, irányított nagyteljesítményű hangszugárzó

gigant [1. *mit. gr.* każdy z olbrzymów, synów Uranosa i Gai, walczących z bogami Olimpu; 2. o człowieku obdarzonym niezwykłą siłą, zdolnościami lub intelektem; 3. o czymś mającym bardzo duże rozmiary; 4. *zob.* atlant; 5. *zob.* slalom gigant] – gigász, óriás; az eget megostromlóóriás az ókori görög-római mitológiában (gigászok: anyjuk *Gaia*, a megcsónkított *Uranos* véréből szülte őket)

Giganci * Olbrzymi – gigászok, óriások

gigantofon [(z gr. *gigant* + *fōnē* = ogromny + głos) - rodzaj megafonu szczególnie wielkiej mocy, na ogół liczonej w tysiącach watów. Budowany jako zestaw wielu głośników, często w postaci "ściany" głośników, wykorzystywany m.in. podczas koncertów odbywanych na otwartej przestrzeni (stadiony sportowe itp.)] – nagyintenzitású hangszóró, orkánhangszóró, nagyméretű, nagyteljesítményű hangszóró

gigantomania [mania tworzenia rzeczy gigantycznych, przewyższających potrzeby] – gigantománia; az indokolatlanul nagy méretek túlzott kedvelése és kivitelezése

gigantomański, -a, -ie gigantomán-

Gigantozaur (*Gigantosaurus*) [wcześniejsza nazwa kilku "afrykańskich" zauropodów (janenszja, malawizaur, tornieria) i europejskiego pelorozaura, które uważano za jeden rodzaj o powyższej nazwie.] – gigantosaurus; (jelentése 'óriás gyík') [egy hiányosan ismert (*nomen dubium*) sauropoda dinoszaurusz nem, amely a mai Anglia területén élt a késő jura időszakban Típusfajáról, a *Gigantosaurus megalonyxről* Harry Seeley készített leírást 1862-ben; a sárkánygyíkok rendjébe tartozó óriáshüllő, hossza kb. 14-15 m. Krétakori őszállat, maradványait Afrikában fedezték fel.]

Oto "późniejsze dzieje" gigantozaura:

- *Gigantosaurus africanus* (E. Fraas, 1908) później *Barosaurus africanus* obecnie *Tornieria africana*
- *Gigantosaurus dixeyi* (Haughton, 1928) obecnie *Malawisaurus dixeyi*
- *Gigantosaurus megalonyx* (Seeley, 1869) obecnie *Pelorosaurus humeroeristatus*
- *Gigantosaurus robustus* (E. Fraas, 1908) obecnie *Janenschia robusta*

gigantycznie – gigantikusan, gigászian; hatalmasan
gigantyczność – hatalmaság, gigantikusság
gigantyczny, -a, -e [niezwykle wielki] – (*gör.*) gigantikus, gigászi; óriási, hatalmas, roppant nagy

gigantyczne plany – gigantikus méretű (építkezési) tervek

GIGO (skrót opisujący sytuację, w której wyjście nie może być lepszej jakości niż odpowiadające mu wejście) – (*kat.:* *informatyka, żargon*) GIGO, Garbage In, Garbage Out; szemét be, szemét ki

gigolo, żigolo [wym. żigolo] [fr. 'sutener; bubek; facet; fordanser'. fordanser, płatny partner do tańca w nocnych lokalach rozrywkowych; młody mężczyzna czerpiący dochody ze stosunków ze starszymi od siebie, zamożnymi kobietami] – (*ol.*) gigoló; előtáncos, mulatókban alkalmazott hivatásos táncos, ún. parkettáncos

gigue [wym. żig], giga [1. ludowy taniec staroangielski; też: muzyka do tego tańca; 2. utwór muzyczny będący stylizowaną formą tego tańca, wchodzący w skład suity barokowej; 3. dawny smyczkowy instrument muzyczny] – gigue (ejtsd: *zsig*) v. giga [eredetileg népi tánc volt, de a barokk szonáták versenyműtételek és szvitek része lett, az operákban általában mint balett-betét szerepelt, igen élénk mozdulatokkal és derült zenei hangulattal. Sok komponista írt ilyet, többek között Johann Sebastian Bach, Georg Philipp Telemann és Georg Friedrich Händel]

gil [1. ptak trochę większy od wróbla, o barwnym upierzeniu; 2. *pot.* wydzielina spływająca z nosa] – (*állat*) pirók; Sűvöltő (*Pyrrhula pyrrhula* - *Gimel* v. *Dompfaff* - *Northern Bullfinch*), gimpli, pirók v. gyöp; a PINTYFÉLÉK családjába tartozó [Nagy pirók (*Pinicola enucleator*); Rózsás pirók (*Carpodacus roseus*)]

pirók

gilać [laskotać] – [*Słowniczek języka śląskiego*] csiklandozni, birizgálni

Gilboa (hebr. ערבילה רה, *Har HaGilboa*; arab. جبال ف قوعه, *Faqoa*) [grzbiet górski wznoszący się nad doliną Jezreel w Dolnej Galilei, na północy Izraela. Grzbietem przebiega granica Autonomii Palestyńskiej.] – GILBOA (zúgni, bugyogó forrás, szökőkút; kiemelkedő rakás; az öröm teljessége). [Dombvonulat Jezreel síkságának keleti oldalán; egy ismert forrás

után nevezték el így; elkeseredett küzdelem után itt verték meg a filiszteusok Saul (1) seregét; maga Saul öngyilkosságot követett el (1Sám 31,1-4; 1Krón 10,1-8).]

gildia [1. w średniowiecznej Europie: stowarzyszenie o charakterze religijnym, politycznym bądź społecznym; 2. w Rosji w XVII–XIX w.: organizacja kupiecka] – gilde; (*dawno*) céh, ipartestület; a középkorban kereskedők céhszerű egyesületei

gildia kupiecka – kereskedő céh; kereskedő testület [Kereskedelmi Testület (Commerce Guild)]

gildyjny, -a, -e – céh-; ipartestületei

Gilead (grec. Galaad, pagórek świadków) [1. Górzysta wyżyna położona na wschód od rzeki Jordan, na której osiedlili się plemiona Gada i Manassesa. Tam także jest Gilead. 2. Syn Makira, od którego pochodzą Gileadyci. 3. Ojciec Jeftego. 4. Syn Michaela, Mikaela. 5. wyżyna w Zajordaniu między dopływami Jordanu: Jarmukiem a Jabbokiem, dobrze nawodniona, urodzajna, znana z pastwisk i lasów] – GILEÁD (szirtes, szakadékos vidék, a tanúbizonyság körakása) [1. Izrael Jordántól keletre fekvő birtoka; a Genezaret-tó déli partjától a Holt-tenger északi csúcsáig terjedt, keleten pedig a sivatagig. Mózes idejében sűrű erdő borította, és jó legelők is voltak ott. Jákób (1) Gileád mellett ütötte fel sátorát (1Móz 31,21.23). Kánaán meghódításánál Gileád Rúben, Gád és Manassé feltörzsének jutott osztályrészül (5Móz 3,13). Gileád híres volt balsamolajáról (Jer 8,22; 46,11), amelyet Egyiptomba (1Móz 37,25) és Tíruszba is (Ez 27,17) szállítottak. A gileádbeliek később bálványimádók lettek (Hós 6,8; 12,11); a szírabeliek legyőzték (2Kiráj 10,32-34), majd Tiglát-Pilnéser fogságba hurcolta őket (2Kiráj 15,27-29). 2. Mákir (1) fia, Manassé (1) unokája; a gileáditák nemzetségének őse (4Móz 26,29-30; Józ 17,1). 3. Jefte atyja (Bír 11,1). 4. Gád törzsbeli férfi (1Krón 5,14).]

Gileadyci * Gilead – (*bibl.*) Gileádbeliek

Gilet [kamizela] – Gilet (fr.: *gilet*, from sp.: *gileco* v. *chaleco*, tör. *yelek*) [Szűk mellény. Eredetileg férfi öltönmellény bélésanyagból készült hátrésszel.]

Gilgal, Galgal (odsunięty, zmiana, obrót) ("toczyć; odtoczyć; zdjąć") [według informacji biblijnej z Księgi Jozuego – pierwsze miejsce obozowania Izraelitów po przekroczeniu rzeki Jordan, w czasie wędrówki z Egiptu do Ziemi Obiecanej.] – (*bibl.*) GILGÁL (kőkör, legördítés; (kocsi) kerék, fordulat). [Izrael első szálláshelye a Jordánon való átkelés után (Józ 4,19-20); Júda egyik határvárosa lett (Józ 15,7); Sámuel (1) rendszeresen látogatta, mikor Izrael bírálja volt (1Sám 7,16). Itt erősítették meg Sault (1) Izrael királyságában (1Sám 11,15) és ugyanitt vesztette el később királyságát (1Sám 13,8-15). Illés és Elizeus próféták Gilgálja (2Kiráj 2,1; 4,38) egy azonos nevű másik hely lehetett valahol Bétel (1) közelében.]

- **Gilgal związany z Jozuem:** Jozue ustawił 12 pamiątkowych kamieni zabranych ze środka rzeki (Joz 4). W Gilgal wszyscy mężczyźni izraelscy urodzeni podczas 40-letniej wędrówki z Egiptu zostali obrzezani. Tam też zawarto przymierze z przebranymi Gibeonitami (Joz 9). Również w Gilgal rozpoczęto podział Ziemi Obiecanej wśród plemion izraelskich (Joz 14 do 17).
- **Gilgal związany z Samuelem:** Gilgal co roku odwiedzał Samuel. Tam złożył ofiary po namaszczeniu na króla Saula (2Sm 19).
- **Gilgal związany z Saulem:** W mieście też król Saul złożył ofiarę całopalną, i dowiedział się, że Jahwe odrzuca go jako króla (1Sm 13 i 15).
- **Gilgal związany z Dawidem:** Gilgal wymieniane jest również jako miasto tranzytowe Dawida z powrotu z ucieczki w czasie buntu Absaloma. Do miasta przybyli mieszkańcy Judy, by przeprowadzić go przez Jordan.
- **Gilgal wymienione przez innych:** Miasto wymienione zostało również przez Micheasza, Ozeasza i Amosa. - Miejsce to utożsamiane jest z Chirbat al-Mafdżir ok. 2 km na północny wschód od dawnego Jerycha (Tel Jerycho, Tall as-Sultan; Tel Jericho) w dolinie Jordanu.
- **Gilgal (koło Bétel)** - Gilgal związany z działalnością Eliasza i Elizeusza: Eliazsz razem z Elizeuszem siedł z Gilgal do Bétel, a potem do Jerycha (2Kl 2). W tym miejscu Elizeusz sprawił, że trująca potrawa przestała być

szkodliwa (2Kl 4). To Gilgal (związany z Eliaszem i Elizeuszem) lokalizuje się najczęściej z wioską Dżildżilija położoną na wzgórzu ok. 11 km na północ od biblijnego Betel (obecne Bajtin) (Pwt 11:29,30).

gilgotka, gilgotki [(najczęściej w liczbie mnogiej - gilgotki) laskotki, lachotki; 1. delikatne dotykanie, pocieranie wrażliwych na dotyk miejsc na czymś ciele, mające wywołać śmiech u tego kogoś; 2. skłonność do śmiania się wskutek laskotania, zwykle w wyrażeniu "mieć gilgotki"] – csiklandozás, bizsergetés, bizsergés

Gilo [według biblijnej Księgi Jozuego 15,48-51 i 2 Księgi Samuela 15,12 i 23,34 – miasto w górzystym rejonie Judy. Z Gilo pochodził "Ahitofel Gilonita" (doradca króla Dawida). Utożsamiane z Chirbat Dżala ok. 10 km na północny zachód od palestyńskiego Hebronu.] – GILÓ (kijelenteni, örvendezés, ujjongás, öröm). [Város Júda hegységében; Dávid tanácsosának, Ahitófelnak a hazája (2Sám 15,12; Józ 15,51).]

gilosz [1. rysunek złożony z kombinacji przeplatających się linii krzywych, stosowany np. na banknotach; 2. maszyna do wytłaczania takiego rysunku; 3. ornament ciągły, złożony ze wstęg przeplatających się ze sobą] – guillochis; füzérdísz, szalagdísz

giloszować [rysować lub wytłaczać gilosz] - – guillochist készíteni v. nyomtatni; füzérdísz, szalagdísz rajzolni

gilotyina [1. urządzenie do wykonywania wyroków śmierci, ścinające głowę skazańca za pomocą ostrza spadającego pionowo na jego szyję; 2. maszyna do cięcia papieru, blachy itp.] – (*fr.*) guillotine, giotin, nyaktiló (mint kivégzési eszközt *J. Guillotin* orvos javaslatára vezették be Franciaországban)

gilotyina – giotin

gilotyinka [1. maszyna do przecinania wierszy linotypowych i podobnych elementów drukarskich; 2. przyrząd do obcinania lebków od cygar] – szivarvágó

gilotyinować – lefejezni, (*átv.*) obstruálni, obstruációzni; agyonbeszélni

gilotyinowy, -a, -e [przymiotnik od: gilotyina] – guillotine-, giotin-, nyaktiló-

gilza [1. łuska naboju 2. tutka papierosowa] – hüvely

gilza do papierosów – cigarettahüvely

gimnastyczka – női tornász, tornászlány; (*nauczycielka*) tornatanárnő

gimnastyczny, -a, -e – torna-, tornász-

gimnastyk – tornász; (*nauczyciel*) tornatanár

gimnastyka (*grec.* γυμναστική *gymnastike* *trening sportowy od gymnos nagi*) [1. ćwiczenia ruchowe wykonywane w celu uzyskania ogólnej sprawności fizycznej; 2. dyscyplina sportu wyczynowego; 3. wychowanie fizyczne w szkole; 4. lekcja wychowania fizycznego; 5. intensywne rozmyślanie nad czymś trudnym; 6. jest dyscypliną sportową, wywodzącą się ze starożytnej Grecji, w ramach której zawodnicy wykonują specjalne układy, z wykorzystaniem różnych sprzętów. Gimnastyka może być uprawiana zarówno przez kobiety, jak i mężczyzn] – (*gör.*) gimnasztika, torna, testedzés, testgyakorlás

gimnastyka artystyczna – művészi torna

gimnastyka ciężarnej – terhestorna

gimnastyka korekcyjna, wyrównawcza [ćwiczenia stosowane u dzieci i młodzieży z wadami postawy] – korrekciós torna, gyógytorna

gimnastyka lecznicza – gyógytorna

gimnastyka odchudzająca – fogyasztó torna

gimnastyka parterowa – talajtorna

gimnastyka przyrządowa – szertorna

gimnastyka na przyrządach – szertorna

gimnastyka poranna – reggeli torna

gimnastyka rytmiczna – ritmikus sportgimnasztika, RSG

gimnastyka sportowa [dyscyplina sportowa obejmująca m.in. ćwiczenia wolne, ćwiczenia na poręczach, skok przez konia] – sportgimnastyka

gimnastykować (*gimnastykuje*) – tornasztatni

gimnastykować się – tornaszn

gimnazista [daw. **gimnazjalista**] – (*gör.*) gimnazista, gimnáziumi tanuló

gimnazistka [dawniej: **uczennica gimnazjum**] – gimnáziumi diáklány

gimnazjalista [uczeń **gimnazjum**], **gimnazjalistka** – gimnazista (*fiú/lány*)

gimnazjalny, -a, -e – gimnáziumi

gimnazjon [w starożytnej Grecji: teren z budynkiem służący do uprawiania ćwiczeń fizycznych, potem też miejsce dysput] – (*gör.*) gimnázium; (*tört.*) az ókori Görögországban a testnevelés iskolája; később filozófusok, tudósok gyülekezőhelye

gimnazjum [1. szkoła ponadpodstawowa przygotowująca uczniów do nauki w liceum lub szkole zawodowej; 2. zob. **gimnazjon**] – (*gör.*) gimnázium; (*tört.*) az ókori Görögországban a testnevelés iskolája; később filozófusok, tudósok gyülekezőhelye; (*iskola*) az általános iskolára épülő, négy-nyolc osztályos középiskola, amely az általános műveltség megadásával az egyetemekre készít elő; (*dawno*) latin és görög nyelvet is tanító nyolc osztályos középiskola

gimnazjum klasyczne – humán gimnázium

gimnazjum męskie – fiúgimnázium

gimnazjum techniczne – technikum

GIMP (*GNU Image Manipulation Program*) [darmowy program do tworzenia i obróbki grafiki rastrowej. Umożliwia malowanie, usuwanie tła obrazu (wycinanie), usuwanie obiektów ze zdjęć (klonowanie), zmianę rozmiaru i perspektywy oraz obrót obrazów, dokonywanie różnych operacji na kolorach, łączenie obrazów poprzez warstwy/maski oraz konwertowanie różnych formatów plików graficznych. Jest odpowiednikiem popularnego, płatnego programu Adobe Photoshop. Pracuje w systemach Linux, Mac OS, Windows, a rozpowszechniany jest na licencji GNU GPL. Dla użytkowników Adobe Photoshop stworzono modyfikację o nazwie GIMPShop, której zadaniem jest zbliżenie interfejsu GIMP-a do interfejsu Photoshopa.] – GIMP (GNU Image Manipulation Program) [egy bittérképes képszerkesztő program. Támogatja a rétegek kezelését, átlátszóságot. Van némi vektorgrafikus támogatás is benne. A

projektet 1995-ben Spencer Kimball és Peter Mattis kezdte, jelenleg önkéntesek csoportja tartja karban és fejleszti. Szabadon felhasználható a GPL licenc alatt.]

gin [wym. **džin**], **džin** [wódka gatunkowa o smaku i zapachu jałowcowym] – gin; Írországbán kedvelt pálinkafajta; borókapálinka; (*Genever* (*genfi*) szóból)

ginandria [upodobnienie zewnętrznych narządów płciowych kobiety do narządów męskich] – (*gör.*) ginandria; a nőiesség torzulása, olyan nőnemű állat v. ember, amelyiknél a külső megjelenés és viselkedés hímre vall (ellentéte az *androginia*)

ginandromorfizm [występowanie u osobnika zewnętrznych cech płciowych męskich i żeńskich] – (*gör.*) ginandromorfizmus; hímnőség (különösen a rovarok sorában található olyan példányok, melyek testének egyik fele hím, a másik pedig nőstény)

ginać [1. o istotach żywych: tracić życie; 2. o zjawiskach abstrakcyjnych: tracić na znaczeniu; 3. niszczyć, ulegać degradacji; 4. stawać się mniej wyraznym, niewidocznym; 5. gubić się; też: być kradzionym] – (*znikać*) elveszni; (*niknąć*) eltűnni, elenyészni, elmúlni; (*marnieć*) pusztítani, elpusztulni; kipusztulni; tönkremenni; elenyészni

ginać z oczu – eltűnni a szem elől

ginać za kogo/za co – elpusztulni *vkiért/vmiért*

ginać w bitwie – elesik a csatában

gineko- [pierwszy człon wyrazów złożonych wskazujący na ich związek znaczeniowy z kobietą, samicą, kobiecością] – (*gör.*) gineko-; női, nő-

ginekolog [specjalista w dziedzinie ginekologii] – ginekológus; nőgyógyász, nőorvos, szülész

ginekologia [1. dział medycyny zajmujący się budową, czynnościami i schorzeniami narządu rodowego kobiety; 2. oddział chorób kobiecych w szpitalu] – (*gör.*) ginekológia; nőgyógyászat, az orvostudomány ama része, amely a nő nemi szerveinek ép és kóros állapotát írja le, s a betegségek orvoslását tárgyalja

ginekologicznie – nőgyógyászatilag

ginekologiczny, -a, -e – nőgyógyászati, szülészeti

ginięcie – pusztulás

Ginter (Guncerz, Ginter, Gunter) [imię męskie pochodzenia germańskiego, składające się z członów *gund* — "walka, wojna, bitwa" i *heri*, co jako drugi człon imienia oznaczało "dowódca wojskowy". W Polsce imię to nadawane było od średniowiecza, nosił je m.in. biskup plocki Gunter, który był jednym z inicjatorów sprowadzenia do Polski zakonu krzyżackiego. Notowane w

formach: Guncerz, Guncarz, Kuncerz, lat. Guncerus, Gunter, Ginter, lac. Guntherus, lat. Gunterus, Ginterus, Cuntherus; ze zdrobnieniami: Gincyl, Guncel, Guncyl, Gunt, Guntek, Guntko, Gun, Gusz, Gusza, Guszek, Guszko.] – Ginter (*férfinév*)

giocondante – (*ol.*) giocondante; vidáman

giocoso (wym. dzokozo) [1. (*muzyka*) wesolo w muzyce; określenie wykonawcze; 2. żartobliwie w muzyce] – (*ol.*) giocoso; tréfásan, enyelgően, játékosan (adandó elő)

gipiura [z franc. *guipure*, 1. koronka o dużych, nieregularnych oczkach i wypukłym wzorze; 2. ręczny haft na batyście; 3. haft w rodzaju koronki bardzo przejrzystej. Podajemy tu portret z epoki saskiej, malowany na blasze miedzianej do jednego z kościołów litewskich a przedstawiający prawdopodobnie zmarłą kolatorkę w stroju z takich samych gipiur, jakich moda powróciła potem w wieku XIX. 4. element zdobniczy. Rodzaj koronki, na której powierzchni umieszcza się haft o wypukłym wzorze. Tłem dla ornamentu jest ażur lub jakiś przezroczysty, delikatny materiał np. batyst. Stosowana do ozdobnego wykończenia odzieży, galanterii lub zasłon i firan. 5. koronka z nici jedwabnych lub lnianych, modna w drugiej połowie XIX wieku.] – *guipure*; (*franc., ejtsd: gipür*), *ném. Gimpe, hürszerü zsinég, selyemmel befonódott többszörös pamutfonal, paszomántok (szegélyző és díszítő galandok) és csipkék készítésére használják; (dawno) durva csipke*

gipiurowy, -a, -e – *guipure-*

gips [1. mineral bezbarwny, biały lub szary, bardzo miękki; 2. unieruchamiający opatrunek z tego mineralu; 3. *pot.* sprawa, problem; 4. *środ.* drobny, suchy śnieg; 5. rzeźbiarski odlew gipsowy] – (*gör.*) gipsz; ásvány, közet $\text{CaSO}_4 + 2 \text{H}_2\text{O}$; színtelen, puha, jól hasadó ásvány; kristályvíz tartalmú kalciumsulfát; az ebből égetett, víz hozzáadásával gyorsan és nagy szilárdsággal kötő fehér por

gips modelarski – modellgipsz

gips palony – égetett gipsz

gips sztukatorski – stukatúrgipsz

gipsdeka [*nem.* Gipsdecke; sufit, *reg. śl.* gipsowany sufit] – [*Słownik języka śląskiego*] mennyezet, plafon

gipstura – gipszstukkó, gipszlenyomat

gipsiarz – gipszöntő

gipsować [powlekać, wypełniać, zalewać gipsem] – gipszelni

gipsować ścianę – falat gipszleni; glettelni

gipsowanie – gipszelés

gipsownia – gipszöntőde; (*med*) gipszelő (helyiség)

gipsowy, -a, -e – gipsz-, gipszes, gipszből való

Gipsówka blyszcząca (*Gypsophila paniculata*) [Gatunek występuje od południowej Europy po Kaukaz, Syberię i centralną Azję. Dorasta do metra wysokości, luźno rozkrzewiona, kształt półkulisty, pędy delikatne, silnie rozgałęzione mocne korzenie. Liście wąskie, lancetowate, szarzielone. Drobne pełne kwiatuszki, białe lub różowe, osadzone na luźnych wiechach, wyglądają wspaniale na tle liści. Inne odmiany: wielokwiatowa odmiana „Bristol fairy” o białych pełnych kwiatach (wys. do 1 metra), „Compacta plena” dorastająca tylko do 20cm, doskonale nadająca się do skalanych ogrodów.] - - fátyolvirág v. magyar szappangyökér (*Gypsophila paniculata* L.)

gipsy look [1. zob. cygański wygląd; 2. Styl cygański od połowy lat 70. obecny w modzie także pod nazwą Carmen look. Znaki szczególne: lekkie, powiewne spódnice z falbanami, dekolty Carmen, barwne chusty, bluzki wiązane pod biustem, wyrazista, cygańska biżuteria w dużych ilościach.] – Gipsy-look (angol, cigányos stílus) [Olyan folklórstílus, amelynek főbb darabjai a fodros (volant) szoknyák és a Carmen-blúzok.]

gira [noga; gwarowo o nodze] – [*Słownikzek języka śląskiego*] láb

girlanda [podwieszony w dwóch końcach zwój kwiatów lub liści, ujęty kokardami lub wstęgami] – (*fr.*) girland, füzér, virágfüzér

girlandy kwiatów spływają z sufitu – virágfüzerek ereszkednek le a v. függnek alá a mennyezetről

girlaska [tancerka rewiowa; girlsa] – gör!, revütáncosnő, színpadi táncosnő

Girlie look [Prowokacyjna mieszanka stylu bielizniarskiego z biegunowo różnymi akcentami. Trend panujący w latach dziewięćdziesiątych. Prowokujące „nieświadomioną” zmysłowością sukienki, na przykład z przezroczystych materiałów lub w stylu bielizniarskim, są noszone z ciężkimi buciorami z wysoką cholewką.] – (*ang.*) Girlie look; szexi lányos divat

girls band, girlsband [wym. gerlsbend] [młodzieżowy, żeński zespół wokalny wykonujący muzykę pop] – (*ang.*) girls band, lánycsapat, vokál

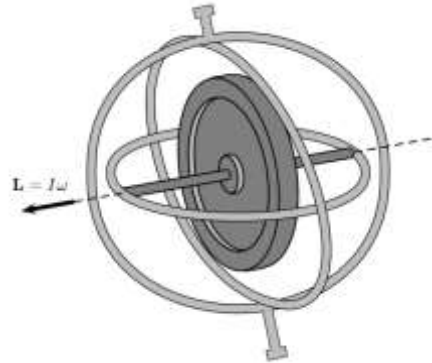

girlsa – revütáncosnő

girlsa [wym. gerlsa] [1. tancerka a. tancerka w rewii; 2. ang. *girls*, l.mn. od *girl* 'dziewczyna' *prześc., pop.* tancerka zespołu rewiowego; 3. tancerka rewiowa; 4. milczy w rewii; 5. w pracy ubiera się w kabaretki; 6. girlaska, showgirl; 7. tancerka zespołu rewiowego; 8. rewiowa panienka; 9. niezastąpiona w rewii; 10. ubiera się w kabaretki; 11. kreuje las nóg

w rewii; 12. młoda tancerka w rewii; 13. podziwiana długonoga tancerka; 14. podziwiana tańcząca długonoga girlaska; 15. tancerka zespołu baletowego w teatrze rewiowym] – gör!, revütáncosnő, színpadi táncosnő

giroskop (żyroskop) – (*gör.*) giroszkóp; pörgőcsiga, pörgettyű; a repülőgépeken és hajókon alkalmazott önműködő kormányzó és egyensúlyozó szerkezetek egyik fontos alkatrésze; perdületmegmaradás törvényét demonstráló eszköz

girostat [*zob. żyrostat*] – girosztát

girometr [*zob. żyrometr*] – girométer

gisd [*zob. giszd*] – [*Słownikzek języka śląskiego*] garážda, huligán; kölyök, kamasz, suhanc; ördög, sátán

giser [osoba zajmująca się odlewaniem przedmiotów z metalu] – öntő, betüöntő

gisernia [zakład przemysłowy lub jego dział, w którym odlewa się przedmioty z metalu] – öntöde, betüöntöde

giserki, -a, -ie – öntési, öntödei

gisertwo – betüöntés

giskana, gizkana [konewka, polewaczka] – [*Słownikzek języka śląskiego*] locsolókanna, öntözökanna

gitara [instrument muzyczny szarpany, o sześciu lub siedmiu strunach] – (*gör.* → *sp.*; *ol.* *chitarra*, *fr.* *guitare*) gitár (hathúros, rovátkás forgóalapú pengetős kísérőhangszer); (*tréf.*) fej (húros, pengetős hangszer, középméretű rezontordobozsal)

gitara akustyczna – akusztikus gitár

gitara basowa – basszusgitár

gitara elektryczna [1. gitara z elektrycznym urządzeniem wzmacniającym dźwięk i zmieniającym jego barwę; 2. to gitara, w której drgania stalowej struny umieszczonej w polu magnetycznym, są przekształcane w zmiany napięcia elektrycznego, za pomocą przetwornika] – elekromos gitár (rezonátordoboz nélküli acélhúros hangszer)

gitara hawajska [gitara, której struny przyciska się specjalnym suwakiem wywołującym charakterystyczną wibrację dźwięku], ukulele – ukulele, hawaii gitár

gitara klasyczna – klasszikus gitár

gitarowy, -a, -e – gitáros

gitarzysta [osoba grająca na gitarze] – gitáros (ffi)

gitarzystka – gitáros (lány/nő)

gitra [kraty] – [Słowniczek języka śląskiego] kocka

Gittyt [instrument muzyczny, dla którego brak opisów. Wymieniany tylko w Psalmach (w nagłówkach).] - GITTIT [Ezt a feliratot találjuk a Zsolt 8; 81 és 84 fölött. Jelenthet Gátból származó zeneszerszámot; vagy talán egy bizonyos dallam címét.]

giusto, tempo giusto, giustamente (wł.) [prawidłowo, ściśle; oznaczenie zachowania właściwego (a nie dowolnego) tempa, odpowiadającego charakterowi utworu] – (ol.) giusto, tempo giusto, giustamente; (olasz, ejtsd: dsuszto), valódi, helyes; tempo G. [zenei jelzés, azt jelenti, hogy az illető zenedarab jellegének megfelelő határozott, kimért időmértékben adandó elő.]

giwera [karabin] [Teatr Śląski im Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach] – [Słowniczek języka śląskiego] puska, karabély, lőfegyver

gizd, gizder [1. zob. chachor; 2. diabel (zob. → zwroty śląskie)] – [Słowniczek języka śląskiego] garázda, huligán; kölyök, kamasz, suhanc; ördög, sátán

Gizela [imię żeńskie pochodzenia germańskiego. Wywodzi się od słowa *gisel* oznaczającego przysięga, lub zakładnik. Imię spopularyzowane przez balet Adolphe Adama *Giselle z 1841.*] – Gizella [német (*Gisela*) eredetű női név. Jelentése bizonytalan, esetleg *túsz, kezes, idegen udvarban nevelkedő* személy elnevezése lehetett. Rokon nevek: Giza, Késa.]

Gizelka – Gizi, Gizike

GKKF (*Główny Komitet Kultury Fizycznej*) – (dawno) OTSB; Országos Testnevelési és Sport Bizottság; Testnevelési Főbizottság

G. L. (*Gwardia Ludowa*) – Népi Gárda

glaca [lysina, *glacok* – lysy] – [Słowniczek języka śląskiego] kopaszság, csupaszság; kopár, kopárság

glacjalny, -a, -e [lodowcowy] – (lat.) glaciális; jégkorszakbéli; eljegesedő, jeges

glaciolog – glaciológus, gleccserkutató

glaciologia [nauka zajmująca się badaniem lodowców] – glaciológia [a gleccserekkel, tágabb értelemben a jéggel kapcsolatos természeti jelenségekkel foglalkozó tudomány. A latin *glaciees*, „jég” szó jelentéséből ered a kifejezés. A glaciológia egy interdiszciplináris tudomány, amely a geológia, meteorológia, ökológia, hidrológia, klimatológia határán helyezkedik el.]

glaciologiczny, -a, -e – glaciológus

gladiator (łac. *gladiatores*, od *gladius* - miecz) [1. w starożytnym Rzymie: zapaśnik walczący na arenie; 2. niewolnik toczący walkę na arenie w starożytnym Rzymie] – (lat.) gladiátor; [1. eredetileg az etruszkoknál a halotti ünnepélyek színeszei, 2. később a római cirkuszokban rabszolgák, kiknek a nézők szórakoztatására egymással élethalál küzdelmet kellett vívniuk; véres cirkuszi párviadalra kiképzett rabszolga; 3. gladiátorok az ókori római arénákban egymás ellen változatos fegyverzetrel küzdő harcosok voltak. A hagyomány szerint eredetileg a hódító hadjáratok során foglyul ejtett rabszolgák voltak. A gladiátor (kardforgató) elnevezés arra utal, hogy a játékok széles körű elterjedése idején a harcosok többsége kardot, gladius-t viselt. Valójában történetük a múltban sokkal mélyebben gyökerezik, mint ahogy eleinte gondolták.]

gladiatorowski, -a, -e – gladiátor-

gladiole [mieczyki] – dákoska (*gladiolus, gladioli*), kardvirág; legényvirág

glajza [*niem. Gleis; szyna; tor*] – [*Słowniczek języka śląskiego*] sín; wágány

glajzy [aparat na zęby (lub l.m. słowa szyna)] – [*Słowniczek języka śląskiego*] fogszabályzó

1780

Glam rock (rzadziej jako glitter rock) [styl w muzyce rockowej] – glam rock (vagy glitter rock) [a rockzene egyik stílusa, amely a korai 70-es években, a poszt-hippi korszakban került az előtérbe. Javarászt angol együttesek által érte el a tetőpontját 1971 és 1973 között.]; (*mod*) Glam rock stílus [A hetvenes évek zenéje által inspirált stílusirányzat, amelyet fekete bőr, csillogás, flitterek és szegecses jellemeznek.]

glamour (ang.); 'magiczny czar, urok' [Arsenal środków uwodzenia. Nagromadzenie „znaków erotycznych”, stosowanych w sztuce ubierania wszystkich epok i kultur – gorsety, koronki, tiule, obcisłości, przejrzystości, wzory kwiatowe, wyrazista biżuteria, druki a la dzikie bestie. Złoto, pióra, sztrasy i atłasy. Nadmiar blasku, barw i wzorów. Wrzask hormonów. Prowokacyjny, czasem przerysowany styl zmysłowej kobiecości, często ocierający się o kicz, zagrożony wulgarnością. Ale jako narzędzie uwodzenia skuteczny, więc

popularny.] – glamour (jelentése *varázslatos szépség, ragyogás*) [olyan fényképészeti műfaj, amelynek célja a modell szépségének kiemelt ábrázolása. A stílus gyakran ötvözve használja a sminkelés, fodrászat, retusálás és a világítás technikáit, ezzel is hangsúlyosabbá téve a fotóalany szépségét és elkendőzve esetleges hibáit. Természetéből adódóan az ábrázolt modellek leggyakrabban csinos, fiatal hölgyek, azonban a hasonlóság ellenére a glamour nem azonos az akt-, vagy az erotikus-fotó műfajával.]

- glamour megjelenés: gazdag, dekoratív stílus, mely nemes optikájú gyakran csillogóeffekttekkel ellátott és nagyon szexi hatású.
- Glamour stílus: Varázslat, báj, vonzerő (angol). A stílus jellemzői a pompázatos minták, a fényes és csillogó effektek, a dekoratív megoldások a nagy „fellépésre”.

glamo(u)r girl [wym. gläme gö:l] [ang. 'jw.'; *glamo(u)r* 'magiczny czar, urok'; *girl*, kobieta (aktorka, modelka) pełna osobistego uroku i wdzięku, połączonego ze szczególną atrakcyjnością fizyczną i seksualną; por. sex appeal.] – glamor girl; varázslatos lány

glanc [polysk] – [*Słowniczek języka śląskiego*] glanc; fény, csillogás, villogás, ragyogás

glancować [polerować] – [*Słowniczek języka śląskiego*] glancolni; polírozni; csiszolni, fényezni, fényesíteni

glandula [*Gruzoł to narząd zbudowany na ogół z tkanki nabłonkowej (wyjątki: rdzeń nadnerczy, przednia część przysadki), którego podstawową funkcją jest wytwarzanie i wydzielanie substancji stałych, ciekłych i lotnych. Substancje wytworzone przez gruczoł mogą być wydzielane przez egzocytozę lub dzięki osmozie przechodzić bezpośrednio do płynów ustrojowych (krew, limfa).*] – (*lat.*) glandula; mirigy [(*lat.*) G. coccygea, Farmirigy; - G. parotis, Nyálmirigy.]

glans, glanc [*pot. polysk, blask*] – (*ném.*) glanc; fény, ragyogás; fánymáz, glancolószér (*na glans*: blank; tiszta, üres)

glancować, glansować [*nadawać powierzchni przedmiotów polysk*] – (*ném.*) glancolni; fényesíteni, fényezni

glansować buty – cipőt kefélni v. fényesíteni v. tisztítani

glansowany, -a, -e – fényesített, fényezett

glansownik – fényező

glaska [*szklanka*] – [*Słowniczek języka śląskiego*] pohár, üvegphár, vizesphár

glaskule [*szklane kulki*] – [*Słowniczek języka śląskiego*] üveggolyók

glaskugle [*duń. glas + kugle; bombki (ziemia lubliniecka); bombka (choinkowa)*] – [*Słowniczek języka śląskiego*] karácsonyfádszek

glauberski, -a, -ie – glauber-

glaukoma [*zob. jaskra*] – (*gör.*) glaukóma; zöldhályog (ideghártya és a látóideg sorvadása, minek következtében a szem megvakulhat, műtéttel gyógyítható); A glaukóma az a szembetegség, amelynek a következménye a szemből az agyba információt szállító idegsejtek sérülése. Megakadályozza, hogy a látóideghártyáról az agyba jusson a képi információ. A glaukómát leggyakrabban a szem belső nyomásának megemelkedése okozza. A szemet egy kocsonyás anyag és folyadék tölti ki, a folyadék (csarnokvíz) állandóan cserélődik. Ha túl nagy mennyiségű csarnokvíz termelődik, vagy nem tud tökéletesen távozni, a szemből a nyomás megemelkedik. A glaukóma egyes formáinál a nyomás igen megemelkedik, míg egyes esetekben a normális értéken maradhat

glazura [1. cienka, szklista powłoka nakładana na wyroby ceramiczne; 2. płytki ceramiczne pokryte taką powłoką;

3. warstwa skrzepniętego, szklatego cukru na owocach, ciastkach itp.] – (*fr.*) glazúr; csempe, zománc, máz; fénymáz, cukormáz (*süteményeken*)

glazura kaflarska – csempezomác

glazurnictwo [*wykładanie powierzchni czegoś płytkami ceramicznymi pokrytymi glazurą*] – csempézés

glazurniczny, -a, -e – csempézési

glazurnik [*specjalista od wykładania powierzchni płytkami glazurniczymi*] – csempéző

glazurować – mázzal bevonni, mázolni, fényesíteni

glazurowanie – mázolás, fényesítés

glazurowany, -a, -e – mázas

gleba [1. biologicznie czynna powierzchniowa warstwa skorupy ziemskiej, stanowiąca podłoże życia roślin; 2. o zjawiskach kulturowych lub społecznych: zespół czynników sprawczych] – termőföld, talaj, föld, szántóföld

gleba alkaliczna – lúgos talaj

gleba ciężka – nehét talaj

gleba lekka – könnyű, laza talaj

gleba kwaśna – savas talaj

gleba murszowa [*zob. mursz w zn. 3.*] – (erdei) korhadt, rothadt föld v. talaj, avartakaró, humusz, korhadék; mocsári talaj

gleba z martwicy – tufaföld

gleba orna – szántóföld

gleba uprawna – termőföld

gleba zakwaszona – savas talaj

gleba zbita – tömött talaj

glebowy, -a, -e – talaj-, föld-

gleboznawca – podológus; a talajtan tudósa

gleboznawczy, -a, -e – talajtani

gleboznawstwo – talajtan, pedologia

glebogryzarka [*maszyna rolnicza służąca do uprawy roli. Zespołem roboczym są łukowe lub hakowate noże osadzone na obrotowym wale, wycinające kęsy gleby, które mogą obracać się współbieżnie lub przeciwbieżnie. Intensywność spulchnienia roli można regulować w dużym zakresie dobierając odpowiednio do wymaganej głębokości uprawy prędkość obrotową wału i prędkość ruchu postępowego. Zbyt szybkie obroty wału powodują niszczenie struktury gruzelkowej gleby.*] – kultivátor

gleby aluwialne, napływowe [*gleby powstałe z osadów rzecznych, jeziornych lub morskich*] – aluviális talajok

gleby bagienne [*gleby powstałe na bagnach, odznaczające się dużym nagromadzeniem substancji organicznych*] – mocsártalajok

- gleby bielcowe** [gleby krzemionkowe, charakteryzujące się kwaśnym odczynem i małą zawartością próchnicy] – kovatalajok
- gleby brunatne** [żyzne, dość bogate w próchnicę gleby barwy brunatnej] – barna talajok
- gleby ciężkie** [gleby gliniaste] – agyagos talajok, agyagtalajok
- gleby glejowe** [gleby nadmiernie nasycone wodą] – glejes talajok, glejtalajok
- gleby kwaśne** [gleby mało urodzajne o odczynie kwaśnym] – savanyú talajok
- gleby laterytowe** [niezbyt urodzajne, kwaśne, czerwono zabarwione gleby, występujące w klimacie gorącym i wilgotnym] – laterites talajok
- gleby lekkie** [gleby piaszczyste] – homoktalajok
- gleby lessowe** [gleby różnych typów wytworzone z lessu] – lösztalajok
- gleby poligonalne** [typowe dla klimatu polarnego gleby strukturalne, powstające na skutek powtarzającego się zamarzania i odmrażania gruntu] – poligonális talajok [krioturbáció talajmozgások következtében a talaj finomabb és durvább alkotórészei elkülönülnek, amelyek a sík felszínén sokszöges formát hoznak létre]
- gleby preriowe** [gleby o głębokiej, ciemnej warstwie próchniczej, występujące w klimacie wilgotnym Ameryki Północnej, Indii i Afryki Wschodniej] – préritalajok
- gleczer** [lodowiec] – (ném.) gleccser; jégár

- Gledicja trójcierniowa, iglicznia trójcierniowa** (*Gleditsia triacanthos* L.) [gatunek drzewa z rodziny bobowatych (*Fabaceae* Lindl.). Pochodzi z Ameryki Północnej, rozprzestrzenił się w Australii, jest też uprawiany w wielu krajach świata] – Tövises lepényfa (*Gleditsia triacanthos*)
- glejak** [nowotwór zbudowany z tkanki glejowej] – (gör.) glioma [enyvdaganat, mely az agyvelő idegsejtjeinek támasztékul szolgált a kötőszövetéből, az u. n. gliából indul ki]
- glejak wielopostaciowy** (łac. *glioblastoma multiforme*) [jest najczęstszym (ok. 50%) złośliwym nowotworem wywodzącym się z tkanki glejowej, rosnącym w półkulach mózgu, najczęściej w płacie czołowym i

skroniowym. Obraz histopatologiczny urozmaicony, charakterystyczne są duża atypia (złośliwość histologiczna), obszary martwicy i liczne patologiczne naczynia krwionośne, które mogą stać się źródłem wylewu krwi do mózgu. Guz rośnie szybko, często szerzy się poprzez spoidło wielkie na przeciwległą półkulę mózgu (tzw. obraz "motyla" w badaniach obrazowych), może dawać przerzuty w obrębie centralnego układu nerwowego lub drogą płynu mózgowo-rdzeniowego lub krwionośną. Nowotwór o umiarkowanej promienioczulości. Szczyt zachorowalności to V i VI dekada życia, z niewielką przewagą mężczyzn..] – (lat.) *glioblastoma multiforme* [A WHO IV típusú daganat, a *glioblastoma multiforme* (GBM), a leggyakoribb és egyben a legrosszabb prognózisú agydaganat. Kialakulhat low grade tumorok (WHO II) talaján is, a rosszindulatú átalakulás kapcsán, ezeket másodlagos, vagy szekunder glioblastomának hívjuk, de megjelenhet rögtön WHO IV formában is, ezeket primer vagy de novo glioblasztómáknak hívjuk.]

- glejaki** [łac. *glioma*, l.mn. *gliomata* z nowolac. *glia* – „glej” z gr. *γλία* (glía) – 1. „klej”, 2. „coś lepkiego / śliskiego / tłustego” + *-oma* – przyrostek oznaczający zmianę guzowatą – grupa nowotworów centralnego układu nerwowego wywodzących się z komórek glejowych (stanowiących zrąb tkanki nerwowej i pełniące wobec neuronów funkcje podporowe, odżywcze oraz naprawcze).] – (gör.) gliomák [A leggyakrabban előforduló, az agyat beszűrő, *infiltratív* jellegű tumorok, melyek az agy támasztó szöveti sejtjeiből, az *astrocytákból* vagy a fehérállományban a rostokat körbevevő myelinhüvelyt képző *oligodendrogliá sejtjeiből* indulnak ki.]
- glejt** [z niemiec. *Geleit* (*geleiten* – prowadzić); 1. dokument wydany przez władze, zezwalający jego posiadaczowi na przejazd przez jakieś terytorium i zapewniający mu bezpieczeństwo osobiste; 2. pismo sądowe zapewniające oskarżonego przebywającego za granicą, że nie zostanie tymczasowo aresztowany, jeśli oświadczy, że stawi się w sądzie w oznaczonym terminie; 3. pot. dokument zawierający pozwolenie na coś; 4. list bezpieczeństwa, nazywany w pewnych razach „listem żelaznym.”] – (dawno) *salvus conductus*; *menedéklevél*, *oltalomlevél*; a szabad utazás biztosítása
- glejta** [czerwona odmiana tlenku ołowiu] – (ásvány) ólompile, ólomgelét (ólomoxid)

Glencheck [wzór powszechnie używany na welnianej tkaninie, który ma dużą kratę w dwóch lub więcej kolorach, tworzonej poprzez kolorowe nitki osnowy i rzucanie na tło lekkiego wzoru. Najczęściej o diagonalnym splocie z przędzy czesankowej i zgrzebnej. Wykorzystywany na męskie garnitury i marynarki, a także na damskie kostiumy i płaszcze o eleganckim i sportowym wzorze. Nazwa pochodzi od Szkockiego "glen" ("rodzina") i Angielskiego "check", wzór odzieży jest rozróżniany od innych. Nazwa wzoru jest charakterystyczna dla rejonu, z którego pochodzi, np.: we Francji znana jest jako "prince de Galle", a w Austrii jako "Esterhazy".] – Glencheck v. Glen Check [1. Esterházy-kockás szövet. Általában mind a láncban, mind a vetülékben színes fésült gyapjúfonalból készül, két- vagy többszínű kivitelben. A mintázat alapja finom rajzolatú (amit többnyire sávolykötéssel alakítanak ki), kockás hatású. Legtöbbször elegáns, sportos szabású férföltönyök, zakók, női kosztümök és kabátok készülnek belőle. Az elnevezés a skót "glen"-ből (jelentése: család) és az angol "check"-ből (ejtsd: csek, jelentése ebben az értelemben: négyzethálós, kockás) ered. Francia nyelvterületen "Prince de Galle" a neve. 2. Az apró mintás alapon (alapfelület) mintás hosszanti és keresztirányú csíkok kockát alkotnak. A keresztződési pontokon kis kockák jelennek meg, gyakran tyúkkláb mintázatban vagy pepita formában.]

glewja [spisa, dzida, nazwa wzięta wprost ze średniowiecznej łaciny] – (*hist., dawno*) lándzsa, dzsida; hosszú fafegyver (*kozák*)

ględa [1. *lekcew.* człowiek, który mówi dużo, rozwlekle, nudnie; 2. *lekcew.* nudna, rozwlekła opowieść] – fecsegő v. unalmas fráter; nehézkes, körülményeskedő ember; faszarágó, fősvény

ględzenie – fecsegés, locsogás

ględzić [1. *lekcew.* mówić rozwlekle, nudnie, bez sensu; 2. *łow.* o lani: wydawać głos w okresie rykowiska] – (*bredzić, bzdurzyć, gadać, gdakać*) fecsegni, locsogni, hasalni, lódítani

gliceryna, glicerol [słodka ciecz, składnik wszystkich tłuszczów roślinnych i zwierzęcych] – (*gör.-lat.*) glicerin; C₃H₃(OH)₂ alkohol, szintelen, szagtalan, szirupsűrű, édes ízű, nehezen folyó, higroszkópos szerves folyadék

glicerynowy, glicerolowy, -a, -e – glicerin, glicerines

glicynia [*zob. wisteria*] – glicina, lilaakác, kúszóakác

Glicynia chińska, słodlin chiński, wisteria chińska (*Wisteria sinensis* (Sims) Sweet) [gatunek ozdobnego pnącza, należący do rodziny bobowatych. Roślina występuje w stanie dzikim w środkowych Chinach, jest uprawiana w wielu krajach świata. Nazwa wisteria wywodzi się od nazwiska amerykańskiego anatoma – Caspara Wistara.] – lilaakác (*Wisteria sinensis*), kínai lilaakác, kúszóakác v. kékakác [egy fás szárú, lombhullató, élő kúszónövény a *Wisteria* nemzetségből, ami Kínában honos, főként a Guangxi, Guizhou, Hebei, Henan, Hubei, Shaanxi és Yunnan tartományokban. Bár indás kúszónövény, de kialakítható belőle fa-jellegű alak, általában csavarodó törzssel és ellapuló felső résszel. Kínából Európába és Észak-Amerikába 1816-ban jutott el, és az egyik legnépszerűbb kerti kúszónövény lett dús, illatos virágzata miatt. Néhány területen azonban (például az Egyesült Államok keleti részén), ahol a talajviszonyok hasonlóak a kínai környezetéhez és így a növénynek kedvezőek túlságosan is elterjedt.]

glif [płaskie, przeważnie skośne ścięcie ościeży okiennych lub drzwiowych, wykonywane w grubych murach, stosowane w architekturze średniowiecznej] – gyphe; (*épitészet*) vájat, (ferde) rés; (*ép*) bétlet

glif okienny – ablakbétlet, ablakrészű

glifować – izzítani, izzóvá tenni

glikogen [1. związek organiczny, zapasowy surowiec energetyczny zwierząt, występujący głównie w wątrobie i mięśniach; 2. materiał zapasowy u ludzi i zwierząt, występuje głównie w mięśniach]

szkieletowych i wątrobie] – glikogén; (*vegytan*) az állati szervezet szöveteiben előforduló keményítő; a májban raktározódó, glukózból kialakult poliszacharid, C₆H₁₀O₅

glikogenowy, -a, -e – glikogén-

glikoza [*zob. glukoza*] – (*vegytan*) glükóz, szőlőcukor

glin (Al, łac. *aluminium*) [1. pierwiastek chemiczny, srebrzystobiały metal; 2. pierwiastek chemiczny, metal z bloku p układu okresowego.] – aluminium (nyelvújításkori magyar névén **timany**) [a periódusos rendszer III. főcsoportjába tartozó könnyűfém. Rendszáma 13, vegyjele Al.]

glin **jest trójwartościowy** – aluminium háromvegyértékű

glina [1. skala osadowa żółta, ceglata lub brunatna, składnik ciężkich gleb; 2. *pot.*; *zob. gliniarz*] – anyag; (*dawno*) (*közönséges*) zsaru; (*bibl.*) agyag [Az ókorban általánosan használt anyag téglák, habarcs, edények, és számos országban feliratos táblák készítésére.]

glina **zwałowa** [glina będąca produktem przeróbki skał podczas ich transportu lodowcowego] – hengerelt anyag

glina alunowa – timföld; zsaru

glina folarska – gyúrt anyag

glina garncarska – fazekasagyag

glina kamyczkowata – kövecses agyag

glina kaolinowa – kaolinföld, porcelánföld

glina kostkowa – agyagkocka

glina marglowa – márga

glina ogniotrwała – tűzálló anyag

glina porowata – likacsos agyag

glina sukiennicza – (*ásv.*) szeverit

glina zduńska – fazekas anyag

glinian, gliniany [zrobiony, ulepiony z gliny]–aluminát

gliniane naczynia – agyagedények

gliniane ręce – kétbalkezes

glinianka [1. miejsce, gdzie kopano glinę; też: dół po wykopanej glinie, napelniony wodą, 2. chata ulepiona z gliny] – agyagbánya

gliniankowy, -a, -e – agyagbánya-

glinianowy, -a, -e – agyag-; agyagból való

gliniarz [*pot. policjant*] – (*dawno*) (*közönséges*) zsaru

gliniasty, -a, -e [1. o podłożu: zawierający dużą ilość gliny; 2. podobny w konsystencji do gliny; 3. żółtoszary] – agyagos; copákás, szalonnás

gliniasta gleba; gliniasty grunt [gleba powstała w procesie glebotwórczym z produktów wietrzenia skał pierwotnych. Składa się z małych cząsteczek glebowych, gęsto

zbitych, z dużą zawartością części splawialnych o dużej zawartość łatwo pęczniejących koloidów, co zwiększa spoistość i lepkość gleby, a zmniejsza przepuszczalność dla powietrza i wody.] – agyagos talaj

glinka [1. osadowa skala ilasta, barwy od jasnoszarej do brunatnoczerwonej; 2. gleba zawierająca glinę] – agyag, porcelánföld, agyagföld

glinka kaolinowa, porcelanowa [*zob. kaolin*] – kaolin

glinka fajansowa – edényanyag

glinka ogniotrwała – tűzálló anyag

glinka porcelanowa – porcellánagyag, kaolinföld

glinkowaty, -a, -e – agyagos

glinowiec, glinowce – (*vegytan*) az aluminiumcsoportba tartozó elemek

gliptoteka [1. zbiór rżniętych kamieni; 2. zbiór rzeźb; 3. muzeum sztuki starożytnej] – (*gör.*) gliptotéka; vésett kövek gyűjteménye, (*dawno*) szoborgyűjtemény

gliptyka [sztuka rzeźbienia, rytowania i rżnięcia szlachetnych i półszlachetnych kamieni] – (*gör.*) gliptika; kőfaragás, kővésés

glissando [szybkie, płynne przejście przez szereg kolejnych dźwięków instrumentu] – (*ol. glissato, glissicando, glissicato; fr. glisé*) glissando; (*zene*) siklás (vonós hangszeren hangsúlyozás nélküli sima előadás, zongorán igen gyors futamnak egy ujjal való lejátszása; csúszás egyik hangtól a másikig, a közbeeső hangok futamszerű érintésével)

glista [1. *pot. dżdżownica*; 2. *obraźl. o człowieku budzącym obrzydzenie*; 3. *nicień pasożytny w przewodzie pokarmowym człowieka, ssaków i ptaków*] – giliszta; bélféreg

glista deszczowa, glista ziemna – földigiliszta

glista ludzka – orsóféreg, orsógiliszta

glistnica [choroba pasożytnicza przewodu pokarmowego ludzi i zwierząt wywołana przez różne gatunki glist] – galandféreg (*Dipylidium caninum*) (*Taenia solium*) [A taeniás fertőzés két galandféregfaj, a horgasfejű galandféreg (*Taenia solium*) és a simafejű galandféreg (*Taenia saginata*) által okozott betegség. Mindkét bélélősködőt régóta ismerjük, de csak a XVIII. században azonosították őket. Az előbbi Carl Linné (1758), az utóbbi Goeze (1782) írta le.]

glistnik [często spotykany chwast o żółtych kwiatach; jaskólcze ziele] – vérehulló fecskefü

Glistnik jaskólcze ziele (*Chelidonium majus* L.) gatunek byliny z rodziny makowatych (*Papaveraceae* Juss.). Jedyny gatunek w

monotypowym rodzaju glistnik (*Chelidonium*). Pospolity w Europie i basenie Morza Śródziemnego. Występuje też w Ameryce Północnej, przewieziony tam przez osadników jako zioło lecznicze na choroby skóry. W Polsce jest pospolity na całym obszarze. W Polsce funkcjonują także nazwy: jaskólecznik (bialostockie), celidonia (Pomorze), cyndalia (górnosląskie), cyngalia (kieleckie), glistewnik (Podlasie), złotnik (Wielkopolska), żółtnik (Mazowsze). Stara polska nazwa nawiązuje do wiary, że roślina ukazuje się wraz z powrotem jaskółek, a zamiera z ich odlotem.] – vérehulló fecskéfű (*Chelidonium majus*), magyar népies nevei: vérehullató fecskéfű, fecskéfű, vereslőfű, aranyfű, cinadónia, cinandó, kecsketej, góдавére, gódirc, mennyeiajándék, rántófű, vérrelharmatozó versellőfű, vérhullatófű A mákfélék családjába tartozó, élő gyom, és egyben kiváló gyógynövény. (*Chelidonium* a görög chelidón = fecske szóból ered, mert addig virágozik, míg a fecskék itt vannak. *Majus* latinul = nagy.)]

glizda [potocznie o dżdżownicy] – giliszta

glob [ciało niebieskie wchodzące w skład układu planetarnego] – (lat.) golyó, gömb; lámpabúra

glob ziemski – földgolyó; földgömb; földteke

Global Positioning System (GPS) - właściwie *GPS-NAVSTAR* (ang. *Global Positioning System – NAVigation Signal Timing And Ranging*) [1. system nawigacji satelitarnej,

który umożliwia precyzyjną lokalizację jednostek i obiektów praktycznie na całej kuli ziemskiej; 2. jeden z systemów nawigacji satelitarnej, stworzony przez Departament Obrony Stanów Zjednoczonych, obejmujący swoim zasięgiem całą kulę ziemską. System składa się z trzech segmentów: segmentu kosmicznego - 31 satelitów orbitujących wokół Ziemi na średniej orbicie okołozemskiej; segmentu naziemnego - stacji kontrolnych i monitorujących na ziemi oraz segmentu użytkownika - odbiorników sygnału. Zadaniem systemu jest dostarczenie użytkownikowi informacji o jego położeniu oraz ułatwienie nawigacji po terenie.] – **GPS** (*Global Positioning System*) Globális Helymeghatározó Rendszer [az Amerikai Egyesült Államok Védelmi Minisztériuma (Department of Defense) által (elsődlegesen katonai célokra) kifejlesztett és üzemeltetett – a Föld bármely pontján, a nap 24 órájában működő – Navstar névre keresztelt műholdas helymeghatározó rendszer. A rendszerhez folyamatosan zárkózik fel az Orosz-Indiai GLONASSZ, az Európai Galileo és a Kínai Beidou-2 műholdas rendszer, kiegszítve, pontosítva azt.]

globalizacja [proces polegający m.in. na zwiększeniu obrotów handlu międzynarodowego, nasileniu przepływu kapitału, ludzi i technologii oraz zacieraniu różnic kulturowych] – (lat.) globalizáció

globalizacyjny, -a, -e – globalizációs

globalista, globalistka – globalizáció híve

Globally Unique Identifier (GUID) [system unikatowej numeracji (możliwych liczb jest 2^{128}) wprowadzony w systemie operacyjnym Microsoft Windows 98, który służy jako narzędzie do śledzenia pochodzenia dokumentów. Numer jest dołączony do oprogramowania (np. MS Office) i dokument wytworzony za jego pomocą może posłużyć do zidentyfikowania użytej aplikacji. GUID jest microsoftową implementacją standardu Universally Unique Identifier (UUID) opracowanej przez Open Software Foundation (OSF).] – Globally Unique Identifier (GUID); Globálisan Egyedi Azonosító [A Windows operációs rendszereken a COM és más technológiák által használt 16 bájtos (128 bites) egyedi azonosító szám.]

globalnie – globálisan; összességében, teljességében

globalny, -a, -e [1. obliczony ogólnie, ujmowany jako całość; 2. odnoszący się do całego świata] – (*lat.*) globális-, öszsz-; öszszefoglaló, teljességében tekintett

globalna produkcja – öszsztermelés

globalna suma – globális öszszeg, főöszszeg

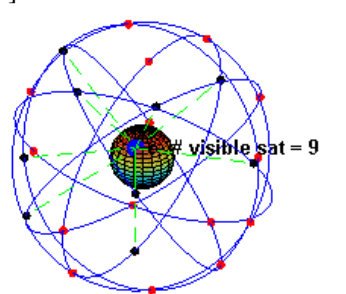
globalna wioska (ang. *global village*) [świat, w którym ludzie, dzięki środkom masowego przekazu, przeżywają jednocześnie te same wydarzenia i używają tych samych produktów masowej konsumpcji; 2. termin wprowadzony w 1962 przez Marshalla McLuhana w jego książce *The Gutenberg Galaxy* (*Galaktyka Gutenberga*), opisujący trend, w którym masowe media elektroniczne obalają bariery czasowe i przestrzenne, umożliwiając ludziom komunikację na masową skalę. W tym sensie glob staje się wioską za sprawą elektronicznych mediów] – „global village”- „globális falucska”

globalne ocieplenie [obserwowane od połowy XX wieku podwyższenie średniej temperatury atmosfery przy powierzchni ziemi i oceanów oraz przewidywane ocieplenie w przyszłości] – globális felmelegedés [Globális felmelegedésnek az utóbbi évtizedek éghajlati változásait nevezzük: emelkedik az óceánok és a felszínközeli levegő hőmérséklete. A folyamat várhatólag folytatódik; végállapotát még becsülni sem tudjuk. Az Éghajlat-változási Keretegyezmény a *globális éghajlatváltozás* kifejezést az ember által okozott klímaváltozásra használja.]

globalny, -a, -e – globális; teljes, öszszes, öszsz-

Globalny System Określenia Pozycji (GPS) właściwie *GPS-NAVSTAR* (ang. *Global Positioning System – NAVigation Signal Timing And Ranging*) [1. System nawigacyjny, do którego należą 24 satelity krążące wokół ziemi na wysokości 20 200 km. Odbierając nadawane przez satelity sygnały czasu odbiorniki GPS mogą określić długość i szerokość geograficzną oraz wysokość nad poziomem morza miejsca, w którym się znajdujemy. 2. jeden z systemów nawigacji satelitarnej, stworzony przez Departament Obrony Stanów Zjednoczonych, obejmujący swoim zasięgiem całą kulę ziemską. System składa się z trzech segmentów: segmentu kosmicznego - 31 satelitów orbitujących wokół Ziemi na średniej orbicie okołoziemskiej; segmentu naziemnego - stacji kontrolnych i monitorujących na ziemi oraz segmentu użytkownika - odbiorników sygnału. Zadaniem systemu jest dostarczenie

użytkownikowi informacji o jego położeniu oraz ułatwienie nawigacji po terenie.] – GPS (*Global Positioning System*), Globális Helymeghatározó Rendszer [az Amerikai Egyesült Államok Védelmi Minisztériuma (Department of Defense) által (elsődlegesen katonai célokra) kifejlesztett és üzemeltetett – a Föld bármely pontján, a nap 24 órájában működő – Navstar névre keresztelt műholdas helymeghatározó rendszer. A rendszerhez folyamatosan zárkózik fel az Orosz-Indiai GLONASSZ, az Európai Galileo és a Kínai Beidou-2 műholdas rendszer, kiegészítve, pontosítva azt.]

A GPS műholdak föld körüli pályán. Feketével vannak jelölve a földfelszín egy adott pontjáról (kék folt) elméletileg látható műholdak (a számuk is jelezve).

Globalny Układ Współrzędnych (World Coordinate System) – (*ang.*) world coordinate system; világ koordináta-rendszer

globina [białko stanowiące składnik hemoglobiny i innych hemoprotein] – (*lat.*) globin; a vörös vérfesték szintelen fehérjeanyaga

globinowy, -a, -e [przymiotnik od: globina] – globin-

globtroter [1. człowiek, który dużo podróżuje i zwiedza; 2. człowiek często odbywający dalekie podróże] – (*ang.*) globetrotter; világjáró, aki inkább csak szórakozásból utazik; világutazó

globtroterski, -a, -e – (*ang.*) globetrotter-; világjáró-

globtroterka [forma żeńska od: globtroter] – világutazó, világjáró nő

globtroterstwo [podróżowanie po świecie] – világjárás

globula [ciemna mgławica pyłowa, widoczna na tle mgławic jasnych] – globula; gömböcske

globulina [białko nierozpuszczalne w wodzie] – (*lat.*) globulin; az élő szervezetekben gyakori egyszerű fehérje

globulinowy, -a, -e – globulin-

globulka [postać leku przeznaczona do stosowania dopochwowego] – globulus; gyógyszegolyó

globus, glob [kula sztuczna z tektury, wyobrażająca kulę ziemską] – (*lat.*) glóbus, földgömb, gömb, földgömb, földgolyó, földteke

gloksynia [roślina z rodziny ostrojowatych; *sinningia*] – gloxina, csuporka

glon [I gwarowo: duża kromka; pajda; II najprostsza samożywna roślina plechowa; alga; wodorost] – karaj kenyér; moszat

glonowiec [przedstawiciel grupy mikroskopijnych grzybów nietworzących owocników], glonowce, pleśniaki (*Phycomycetes*) [nieaktualna już nazwa grup prymitywnych grzybów, obecnie zaliczanych do odrębnych klas lęgniaki (*Oomycetes*), sprzężniaki (*Zygomycetes*) i skoczowce (*Chytridiomycetes*)] – moszatgombák

glony, algi (łac. *Algae*, gr. *Phykos*) [nie są taksonem, a grupą organizmów wydzieloną na podstawie kryteriów morfologicznych i ekologicznych. Mianem tym tradycyjnie określa się kilka niespokrewnionych linii ewolucyjnych organizmów plechowych, tj. beztkankowych. Nauka zajmująca się glonami to algologia (fykologia).] – algák, v. moszatok [különböző fotoszintézisre képes, nagy vonalokban hasonlónak mondható élőlények gyűjtőneve – nem rendszertani kategória. Többségükben eukarióták, ez alól kivételt képeznek a cianobaktériumok. Az algák többsejtű szerveződése a hínár.]

Organizmy zaliczane do glonów należą do kilku odrębnych królestw (roślin, protistów i bakterii) i najczęściej dzieli się je na dwie grupy:

- **Glony prokariotyczne**
 - Bakterie: (sinice) – brak chloroplastów: tylakoidy; chlorofilów; karoten; fikobiliny; materiał zapasowy: skrobia sinicowa.
- **Glony eukariotyczne**
 - Protisty: (eugleniny, tobolki, chryzofity) – chloroplasty o 3 lub 4 błonach, powstały w wyniku wtórnej endosymbiozy; chlorofil a; chlorofil b; ksantofile; brak fikobilin; skrobia.
 - Rośliny: (glaukocystofity, krasnorosty, zielenice) – chloroplasty

o 2 błonach śródplazmatycznych, powstały w wyniku endosymbiozy pierwotnej; chlorofil a; chlorofil b; fikobiliny.

Baktériumok

- **Cianobaktériumok, avagy kékmoszatok**

Eukarióták

- *Excavata*
 - Ostorosmoszatok
- *Chromalveolata*
 - Sárgásmoszatok
 - Barnamoszatok
 - Sárgászöld moszatok
 - Sárgamoszatok
 - Kovamoszatok
 - *Alveolata*
 - Csillósok
 - Páncélos ostorosok
- (Növények)
 - Vörösmoszatok
 - Zöldmoszatok
 - Valódi zöldmoszatok
 - Csillárkamoszatok

gloria [1. chwala i slawa otaczające kogoś; chwala, cześć; 2. aureola, zwykle w postaci rozproszonego światła wokół osoby świętego lub bóstwa przedstawionego na obrazie; 3. jeden lub kilka barwnych kręgów wokół własnego cienia widzianego na tle mgły lub chmury; 4. Gloria: modlitwa będąca częścią mszy rzymskokatolickiej, a także mszy – utworu muzycznego] – (*lat.*) gloria; glória; dicsőség, ragyogás (*egyházi*) glória, dicsfény, fénykoszorú, sugárkorona; a szentmise Kyrie utáni részét is így nevezik [Dicsőség, dicséret. Liturgikus kifejezés (Lk.2,14)]

Gloria in excelsis Deo łac., „Chwała Panu na wysokości” [hymn zw. doksologią większą a. hymnem anielskim; por. Wulgata, *Ew. wg Łuk. 2, 14.*] - (*lat.*) gloria in excelsis Deo; (Nagy glória) dicsőség a magasságban Istennek (Lk 2,14) ["Dicsőség a magasságban Istennek és békesség a földön a jóakarát embereinek!"]

Gloria Patri (pol. *Chwała Ojcu*), *Doksologia mala* (obok wielkiej) [w chrześcijaństwie doksologia będąca aktem uwielbienia Trójjedynego Boga. Stanowi część różnych liturgii chrześcijańskich, m.in. liturgii godzin oraz protestanckich nabożeństw, gdzie występuje zazwyczaj na końcu psalmu.] - "GLORIA PATRI..."etc.: "Dicsőség az Atyának..." (Kis glória). [A kis doxológia a keresztyény egyház alapimádságainak és ún. *röpimáinak* egyike. Tartalma szerint a Szentháromság öröktől fogva való és mindörökké tartó

dicsőségéről (szent voltáról) szól. Részét alkotja mind a hivatalos liturgiának, mind a népi ájtatosságoknak (paraliturgia). A terjedelmét tekintve mindössze egy mondat hosszúságú kis doxológiát a köznapi szóhasználatban ugyanúgy Dicsőségnek hívják, mint a nagy doxológiát, a *Dicsőség a magasságban Istennek* kezdetű őskeresztény himnusz. E homonímia a gyakorlatban azért nem képezi félreértések forrását, mert a liturgiában mindkét imának pontosan meghatározott helye van. **Helye a liturgiában:** A kis doxológiát az egyház a zsoltárok imádkozása során mondja, mégpedig a zsoltárok, a kantikumok és a Te Deum végén. **Helye a paraliturgiában:** A *Dicsőség...* a liturgián kívüli jámborsági gyakorlatnak is része. Elsősorban a rózsafüzér imádkozása során, az egyes, ún. *tizedek* lezárásaképpen imádkozzák, de szorgalmazták önálló mondását is, mint ún. *röpimát.*

Tekst grecki

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι,
καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.
Ἀμήν.

Tekst łaciński

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui sancto.
Sicut erat in principio, et nunc, et semper
et in saecula saeculorum,
Amen.

Przekład rzymskokatolicki

Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi Świętemu,
jak była* na początku, teraz i zawsze, i na
wieki wieków.
Amen.

Przekład ewangelicki

Chwała niech będzie Ojcu i Synowi, i Duchowi
Świętemu. Jak było od początku, jak jest i jak
będzie na wieki wieków.
Amen.

Szövege**Latin szöveg:**

*Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto, sicut
erat in principio, et nunc et semper et in
saecula saeculorum. Amen.*

Hivatalos magyar szöveg:

*Dicsőség az Atyának, a Fiúnak és a
Szentléleknek, miképpen kezdetben, most és
mindörökké. Ámen.*

Régi magyar szöveg, ill. énekelt ima során használatos formula:

*Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek
Istennek, miképpen kezdetben vala, most és
mindenkor és mindörökkön-örökké. Ámen.*

gloria victis [chwała zwyciężonym (tytuł zbioru nowel E. Orzeszkowej)] – Gloria victis! Dicsőség a legyőzötteknek! (nemes ügyért vívott harcban a vesztesek méltatása)

gloriet, glorietta [1. ozdobna nadbudówka stanowiąca zwieńczenie wieży lub najwyższej kondygnacji budynku; 2. mała

budowla ogrodowa, położona w najwyższym punkcie ogrodu] – (fr.) gloriette; kis pavilon, kilátótorony parkban v. díszkertben; a barokk idők önálló kis kerti épülete, egyetlen helyiségből

gloriette

gloriola [1. aureola; 2. halo czyli nimbus, świetlisty pierścień wokół słońca powstaje w takich samych warunkach jak wokół księżycy.] – gloriola; dicsfény (aureola), fénykör [(egyh.) 1. a képzőművészetben a szt. Háromság személyeinek, különösen Krisztusnak és a szenteknek feje köré alkalmazzák a menyei dicsőség v. jutalom kifejezésére, fényes sugarak, korong v. karika formájában. 2. Gloriolával ábrázolják a mitológia világosság- és fényistenségeit. Idevágó rokonfogalom a nimbus.]

gloriola – gloriola

glorifikacja [wysławianie, wychwalanie jakiejś osoby, jej czynów, jakichś idei itp.] – (lat.) dicsőítés, magasztalás

glorifikacyjny, -a, -e – dicsőítő, magasztaló

glorifikator, glorifikatorka – (lat.) glorifikáló, dicsőítő, magasztaló (ffi/nő)

glorifikować – (lat.) glorifikálni; dicsőíteni, magasztalni, felmagasztalni; eszményíteni

glosa [1. w dawnych tekstach: odręczna uwaga wpisywana między wierszami lub na marginesie; 2. naukowy komentarz do orzeczenia sądowego; 3. glos w dyskusji na jakiś temat lub komentarz do jakiegoś wydarzenia, ujęty w formę literacką] – (gör.) glossza; nyelv, nyelvjárás; idegen eredetű kifejezés v. ennek magyarázata; valamilyen szöveghez fűzött sorközi v.

lapszéli jegyzet; jegyzet, széljegyzet; (*átv.*)
rosszmájú megjegyzés

glosa marginesowa – széljegyzet

glosariusz (gr. *γλωσσα*, wym. *glōssa* - język, niejasne słowo wymagające objaśnienia) [1. słownik trudniejszych, mniej popularnych wyrazów, zwykle umieszczany na końcu książki; 2. słownik zawierający terminy z ich objaśnieniami, wybrane a posteriori ze zbioru tekstów] – (*gör.-lat.*) glosszárium; szógyűjtemény; középkori szójegyzék, szótár

glosator [1. osoba komentująca dawne teksty, objaśniająca niezrozumiałe wyrazy w tekstach; 2. osoba, która glosuje], **glosatorka** – jegyzetet v. széljegyzetet készítő (*ffi/nő*)

glosatorzy (z języka greckiego *γλώσσα*, *glōssa* z łacińską końcówką) [nazwą tą określano prawników w XI, XII i I połowy XIII wieku z Włoch (przede wszystkim Bolonii), Francji i Niemiec, którzy odrodzili zainteresowanie prawem rzymskim. Glosatorzy badali prawo rzymskie na podstawie źródeł prawa kanonicznego – *Digestów justyniańskich*. Z biegiem czasu ich szkoła zdobyła międzynarodową renomę. Przyciągała rzesze studentów z całej Europy.] – glosszát készítők

gloso- [pierwszy człon wyrazów złożonych wskazujący na ich związek znaczeniowy z językiem, pisaniem, objaśnianiem tekstu] – jegyzet-

Glosolalia (od stgr. *γλῶσσα* glossa "język" + *λαλῶ* lalo "mówię") [1. to mówienie językami, na ogół niezrozumiałymi. 2. to mówienie językami, na ogół niezrozumiałymi; dar języków, charyzmat, kontemplacja werbalna. Wzmiankowany w Piśmie Świętym ok. 30 razy. Dar ten ma funkcję modlitewną, osobistą, rzadko funkcję komunikacyjną. Glosolalia często zachowuje strukturę języków naturalnych. Szczególnym typem jest ksenolalia - czyli mówienie językami istniejącymi, ale nieznanymi mówiącemu. W przypadku perfekcyjnego mówienia o zawyżonym poziomie inteligencji, szczególnie w transie (ksenoglozja) zachodzi podejrzenie o opętanie szatańskie.] – (*gör.*), glosszolália; beszéd idegen nyelveken, különösen az apostolok cselekedeteiben előforduló csoda az apostolokkal, mely szerint pünkösdi napján egyszerre idegen nyelveken kezdettek beszélni.

glosować [opatrywać tekst glosami] – glosszát készíteni; jegyzetelni

glossa [komentarz (objaśnienie) do orzeczenia sądowego, wyjaśnianie niezrozumiałych treści, język, mowa, słowo, wyraz] – (*gör.-lat.*), glossa v. glossza; 1. Egy szöveg valamely részletéhez (általában idegen.szavához) fűzött magyarázó értelmezés, lapszéli jegyzet; ilyen jegyzetek gyűjteményét tartalmazó könyv. 2. Hírlapi műfaj; melynek keretében a glossza író néhány gondolatot vet fel valamely időszerű kérdéssel, eseménnyel kapcsolatban. 3. rosszmájú megjegyzés; 4. csípős hangú hírlapi cikk; 5. A glosszák eleinte csupán a jogi műszavak magyarázatai, később már utalások is párhuzamos, eltérő vagy egymásnak ellentmondó forráshelyekre. [A jusziniánuszi szövegek kéziratának margójára vagy sorai közé írt rövid magyarázó megjegyzés (glossa marginalis, ill. glossa interlinearis), melyről az irányzat követői, a glosszátorok, nevüket kapták.]

Glossa interlinearis [glosa między wierszami przepisów] – (*lat.*) Glossa interlinearis; a szövegek kéziratának sorai közé írt rövid magyarázó megjegyzés

Glossa marginalis [glosa na marginesie tekstu przepisów] – (*lat.*) Glossa marginalis; a szövegek kéziratának margójára írt rövid magyarázó megjegyzés

GLOSSA ORDINARIA *Walahfrida Strabona* [Walahfrid von der Reichenau (lub Walahfried), zwany **Zezowatym** (łac. *Strabo*) (ur. ok. 808/809; zm. 18 sierpnia 849) – mnich benedyktyński, poeta i teolog. Opat klasztoru na wyspie Reichenau (838, 842-849).] – GLOSSA ORDINARIA; Walafrid Strabonak (+848) tulajdonított, régebbi kommentárokból összeállított magyarázó mű. [Walahfrid von der Reichenau (más néven *Walahfried Strabo*, *Walahfried von der Reichenau*), ragadványneve: **Strabo** (lat. „kancsal”) (Svábföld 808/809 – 849. augusztus 18.) benedekrendi szerzetes, költő és diplomata.]

Glosolalia (od stgr *γλῶσσα* glossa "język" + *λαλῶ* lalo "mówię") [to mówienie językami, na ogół niezrozumiałymi. 1. Glosolalia jest często przez osoby wierzące uznawana za dar języków pochodzący od Boga. W Piśmie Świętym jest wzmiankowane około 30 razy. W Nowym Testamencie świadczą o nim Dzieje Apostolskie / 2. 4; 10, 46; 19, 6; /, listy św. Pawła / 1 Kor 12, 30; 13, 1; 14, 2.39 /, a także Ewangelia / Mk 16, 17 /, gdzie Jezus obiecuje uczniom, że będą mówić językami. Niezależnie od problemów egzegetycznych, mowa jest o zjawisku uznanym przez Pismo św. za rzeczywiste i stosunkowo częste. Dar ten

ma często funkcję modlitewną. Św. Paweł powie, że ten dar jest najmniejszym z darów, ale on sam go posiada i życzy go innym; ale też należy czuć nad właściwym porządkiem, jeśli korzysta się z niego na zebraniach wspólnych. 2. Glosolalię można odnaleźć w żywej tradycji Kościoła. W pierwszych wiekach jest dość rozpowszechniony, potem występuje rzadziej, pojawiając się czasem w klasztorach czy też w życiu świętych.] – glossolalia; nyelveken szólás [1. az őskeresztényiség gyülekezeti életének egyik jelensége (I.Kor.14), amikor öntudatlan állapotban jórészt érthetetlen szavakat mond az elragadtatott ember. 2. Manapság a „nyelveken szólás” (görögül: *glossolalia*) azonosítatlan nyelven való beszédet jelent. Mielőtt még magnetofonon rögzíteni lehetett volna, úgy tartották, hogy ezek a hangok valódi, bár ismeretlen ősi és modern nyelvek (mint az inka vagy az eszkimó) hangjai, sőt, még azt is hitték, hogy ez nem más, mint az „angyalok nyelve”. De a magnetofon és a számítógép elterjedése óta a *xenolalia* egyetlen esetét sem rögzítették. A pünkösdisták istentiszteleten lázasan ömlő hangokról kiderült, hogy nem nyelvek, hanem nyelvtípusok. Egy nyelvész úgy ismeri fel a kettő közötti különbséget, hogy elemzi a hallott nyelvek szerkezetét. Nem kell minden egyes nyelvet ismernie, ugyanis a szakértő számára rendkívül egyszerű a szabály: a nyelvek meghatározott törvényszerűségeket követnek, míg a nyelvtípusok nem. A „nyelveken szólás” nyelveiben nincs szókészlet, sem mondat szerkezet, tehát azt a következtetést kell levonni, hogy nem emberi, de nem is angyali „nyelvek”.]

Gloxinia (*Sinningia speciosa*) [Gloksynia] – *Gloxinia (Sinningia speciosa)*

glukagon [hormon wydzielany przez trzustkę, podnoszący poziom cukru we krwi] – *glukagon* [a hasnyálmirigy vércukor szabályozó hormonja (az inzulinall ellentétes hatású)]

glukoza, glikoza [monosacharyd występujący we wszystkich organizmach żywych] – (*gör.*) glükóz (*glukóz*); szőlőcukor [hat szénatomos cukor, a sejtek energiaforrása (*szőlőcukor*)]

glukoneogeneza (ang. *Gluconeogenesis*) [enzymatyczny proces przekształcania niecukrowcowych prekursorów, np. aminokwasów, glicerolu czy mleczanu w glukozę. Resynteza glukozy następuje głównie w hepatocytach i w mniejszym stopniu w komórkach nerek, a głównym punktem wejścia substratów do tego

szlaku jest pirogronian. Szybkość zachodzenia procesu jest zwiększana podczas wysiłku fizycznego i głodu. W wyniku glukoneogenezy wydzielają się duże ilości energii.] – glukoneogenezis = glukóz reszintézise [glukóz kialakulása a májban más tápanyagokból, pl. zsírokból]

glukokortykoid [*fizj.* Glukokortikoid *n*] – glukokortikoidok [a mellékvesekéreg által termelt, a cukor- és zsírsavcsereben, illetve a stresszválaszban szereplő szteroid hormonok (kortizol, hidrokortizon)]

glukozowy, -a, -e [związany z glukozą (glikozą, cukrem prostym łatwo rozpuszczalnym w wodzie), np. syrop glukozowy; glikozowy (rzadko)] – glükóz-

glupki [1. *zob.* mirabelki; 2. Śliwa domowa mirabelka (mirabelka; *Prunus domestica* L. subsp. *syriaca* (Borkh.) Janch. var. *cerea*) – podgatunek lub odmiana (w zależności od systemu klasyfikacyjnego) rośliny z rodziny różowatych. W Polsce roślina uprawna.] – *P. insititia* vagy gyakrabban *Prunus domestica* subsp. *insititia* (L.) C.K.Schneid. (*mirabella*)

glut [*pot.* śluzowa wydzielina z nosa] – takony

glutamina [aminokwas endogenny, składnik białek roślinnych i zwierzęcych] – (*vegytan*) glutaminsav

gluten 1. mieszanina białek występujących w ziarnach niektórych zbóż, 2. *zob.* glutyna] – sikér; glutén [egyes gabonafélék meghatározott fehérjefrakcióját jelenti]

glutenowy, -a, -e – sikér-

glyjta [emalia] – [*Słowniczek języka śląskiego*] email; lakk, zománc, zománcfesték

gładki, -a, -ie [1. mający powierzchnię bez nierówności, chropowatości; 2. jednobarwny, bez wzorów; 3. o ubraniu: bez ozdób; 4. o włosach, sierści: niezwichrzony, niepuszysty; 5. przebiegający bez powikłań i trudności; 6. niesprawiający przykrości; 7. daw. ładny] – sima, sík, csiszolt; (*átv.*) sima, finom, kellemes, szép; (*kolor*) egyszínű (anyag); (*stílus*) gördülékeny

gładka droga – sima út

gładka suknia – sima v. egyszerű szoknya

gładki chłopiec – jóképű fiú

gładki jak aksamit – sima mint a bársony

gładki jak zwierciadło – tükörsima

gładki strop – síkfödém

gładki stół – sima asztal

gładki styl – könnyed v. gördülékeny stílus

gładki w obójściu – sima modorú

gładkie – (*włosy*) sima

gładkie dziewczę – csinos leányka

gładko – ślisko (*ziemia lubliniecka*) [*Słowniczek języka śląskiego*] = síkosan, csúszosan

gładko¹ – simán, finoman, nehézség nélkül; egyszerűen, könnyedén; simán, könnyedén, barátságosan

gładko mówić – könnyen, folyékonyan, szépen beszélni

gładko mu to idzie – neki könnyen sikerül, simán fog az neki menni

gładko się wywinać z czego – könnyen v. simán kihúzza magát *vmiből*; simán kikerülni *vmiből*

gładko, z grzywką – (*haj*) simán, frufruval

gładko² [*ślisko (ziemia lubliniecka)*] – [*Słowniczek języka śląskiego*] síkosan, csúszosan

gładkość [1. miała w języku staropolskim odnośnie do niewiast znaczenie ich urody, piękności, przystojności, odnośnie zaś do mężczyzn była prostem przeciwstawieniem tego, co dziś zwiemy szorstkością, znaczyła więc oglądę w ułożeniu i obejściu towarzyskiem, ale także i w powierzchowności zewnętrznej; 2. właściwość powierzchni wyrobu papierowego określająca jej nierówności. W piernictwie stosuje się też pojęcie szorstkości. Im większa szorstkość tym mniejsza jest gładkość powierzchni.] – simaság, csiszoltság, könnyedség, egyenetlenség; (*átv.*) simaság, finomság, kezesség; (*papír*) simaság

gładysz [1. *daw.* człowiek układny, uprzejmy; 2. w mowie staropolskiej był to mężczyzna zniewieściały, elegant, starający się o krasę ciała, paniczek pieszczony i rozwiązłych obyczajów, typ pogardzany i będący pośmiewiskiem u szlachty rycerskiej. Gładyszką zwano piękną i zalotną dziewczkę lub białogłowę.] – (*dawno*) jóképű, jóvágású

gładzenie – simogatás, simítás, elsimítás, kisimítás; fényezés, csiszolás; eltörlés, kitörlés; (*ép.*) a vakolat legfelső rétege

gładzić [1. przesuwać po czymś delikatnie ręką; 2. wyrównywać powierzchnię tkanin i dzianin; 3. prasować papier, nadając mu połysk, gładkość i wymaganą grubość; 4. w obróbce skrawaniem: usuwać chropowatości i wady powierzchni metalu; 5. *podn.* unieścić] – simítani, csiszolni, egyengetni; csiszolni, fényezni; simogatni, cirógatni; eltörölni, kitörölni

gładzić kogoś – simogatni *vkit*

gładzić papier – papírt simítani

gładzić po twarzy – simogatja az arcát

gładzić się [**gładzić samego siebie**] – csiszolja, fényezi, simítja magát

gładzik [**narzędzie ręczne lub element maszyny, służące do gładzenia powierzchni metalu, drewna, skór itp.**] – csiszoló, csiszolószerszám, köszörülő; (*ép*) simítófa

gładzik formierski [**narzędzie służące do wykańczania i wygładzania niepłaskich wewnętrznych powierzchni formy**] – formázó csiszoló

gładził ją delikatnie po twarzy – gyengéden megsimogatta

gładziuchny, -a, -e – tükörsima, nagyon sima v. finom, kellemes

gładziusieńki, -a, -ie; gładziuteńki, -a, -ie; gładziutki, -a, -ie – (*kicsinyítő*) tükörsimácska, nagyon sima v. finom, kellemeske

gładzony, -a, -e – simított, kisimított; kiegyenlített, csiszolt

gładź [1. gładka powierzchnia czegoś; 2. gładko obrobiona powierzchnia maszyny, narzędzia lub obrabianego przedmiotu; 3. warstwa wyrównawcza ułożona na podkładzie betonowym] – vakolat, habarcs

gładź gipsowa – gipszvakolat

gładź podłogowa [warstwa wyrównawcza wykonana z zaprawy cementowej, stosowana jako podkład pod posadzką] – simítóhabarcs a padlóburkolat alá

gładź tynkowa [zewnętrzna gładka warstwa tynku wykonana z zaprawy budowlanej] – simítóhabarcs falfelületre

glagolica [pierwotny alfabet staro-cerkiewno-słowiański, wyparty przez cyrylicę] – glagolita írás; glagolica

glagolicki, -a, -ie – glagolita-

glaskać (*glaszcze*) — **głasnąć** [1. delikatnie przesuwać po czymś dłońią; 2. akceptować, pochwalać] – simogatni, simítani, megsimogatni; cirógatni; hízelegni

glaskać (*czyją*) **ambicję** – hízelegni (*vkinek*)

glaskać kogoś – simogatni *vkit*

glaskać kota pod włos – szőr ellenében simogatja a macskát

glaskać się — **głasnąć się** [**gładzić samego siebie**] – simigotja v. simítja magát

glaskanie – simogatás, simítás, cirógatás, kedveskedés

glaz [**bardzo duży kamień**] – szikla, kő, görgelékkő, sziklatömb, nagy kő

glaz aluwialny – hordalékközet

glaz narzutowy [fragment skalny przyniesiony przez lądolód] – vándorkő

glaz narzutowy, eratyk, narzutniak (z łac. *errare* – błędzić) [fragment skały litej,

przyniesiony przez ładolód] – vándorkövek (*angolul: Glacial erratic; németül: Findling*) [magányosan fekvő, környezetüktől eltérő eredetű hatalmas sziklák, amelyeket a jégkorszaki óriásgleccserek szállítottak a mai helyükre. A vándorkő megegyezés szerinti legkisebb mérete 1 m³]

glazik – sziklácska, kövecska

glazy erratyczne, glazy błędne – erratikus kövek, vándorkövek

głęb [I. **głębokie** miejsce w jakimś zbiorniku wodnym; II 1. **krótka, gruba lodyga roślin kapustnych**; 2. **pogard. człowiek niezdolny, nieinteligentny**] – mélység; (*w głębi kraju*: az ország belsejében; *w głębi serca*: a szíve mélyén; *z głębi serca*: a szíve mélyéből, szívből); háttér, fenék, mélye *vminek*; (*átv.*) hülye, tökfilkó; tönk, torzsa

głęb kapusty – káposztatorzsa; a káposzta torzsája

głęb morza – a tenger mélye

głębasty, -a, -e – torzsás

głębiec [o potrawach: **tracić właściwy smak, właściwą spoistość; twardnieć; dębieć**] – (*étel*) elveszti az ízét; megszilárdulni, dermedni; tömörödni

głębina [1. **głębokie** miejsce w jakimś zbiorniku wodnym; 2. **duża odległość od powierzchni czegoś do dna, od brzegu, początku do końca czegoś; też: miejsce znacznie oddalone od brzegu, początku czegoś**; 3. **niewierzchny stosunek do czegoś; też: bogactwo treści, myśli**; 4. **duże zaawansowanie jakiegoś procesu, zjawiska**; 5. **duże nasycenie, intensywność koloru**] – mélység; színmélység

głębina koloru (ang. *color depth*) [liczba bitów wykorzystywaną do reprezentacji koloru danego piksela. Wyraża się w jednostce **bpp** (ang. *bits per pixel*). Większa głębina koloru oznacza szerszy zakres kolorów.] — (*ang.*) color depth; színmélység [1. A képet felépítő színek számát határozza meg. Minél több színből épül fel a kép, annál valószínűbb a látvány. A szokásos színmélységek: 8 bit – 256 szín, 16 bit (high color) – 65536 szín, 24, 32 bit (true color) – 16777216 szín. Egy adott számítógépnél a színmélység függ a grafikus kártya összeállításától. A grafikus kártyán a videomemória tárolja a képpontok színinformációit. Minél nagyobb a videomemória, annál nagyobb helyen lehet a színinformációt tárolni. 2. Azon bitek száma, amelyekben egy-egy képpont színinformációit tárolódnak. 24 biten 16 millió árnyalat tárolható]

głębina ostrości przedział odległości obejmujący obiekty odwzorowywane ostro na obrazie fotograficznym – élesség mélység

głębina uczuć – az érzések mélysége

głębiej wniknąć w co – mélyebbre hatolni *vmibe*; *vminek* a mélyére hatolni

głębik – torzsácska, tönköcske

głębina [*zob. głębia w zn. 1.*] – mélység, mélypont

głębina morska – tengermélység

głębinowy, -a, -e [1. **występujący, żyjący, powstający na znacznej głębokości, w głębinach wód, wewnątrz Ziemi**; 2. **związany z eksploatacją zasobów pochodzących z głębin wód lub wnętrza Ziemi**; 3. **docierający do znacznej głębokości**] – mélységi, mélytengeri, tengerfenéki

głęboki, -a, -ie [1. **mający dużą odległość od powierzchni do dna**; 2. **posiadający określoną odległość od powierzchni do dna**; 3. **mający dużą rozciągłość w przestrzeni**; 4. **mający dużą rozciągłość w czasie**; 5. **o życiu umysłowym człowieka: niewierzchny, wnikliwy**; 6. **o uczuciach, stanach psychicznych: prawdziwy, mocny**; 7. **o procesach, zjawiskach społecznych, psychologicznych: gruntowny, nieodwracalny**; 8. **o barwach, o oświetleniu: intensywny**; 9. **o tonie, głosie: donośny, z przewagą tonów niskich**; 10. **całkowity, zupełny**; 11. **o porze doby, roku, o wieku: późny**] – mély; (*átv.*) erős, mély, áthatolhatatlan; átható; szívből jövő, őszinte

głęboka ciemność – áthatolhatatlan v. sűrű sötétség

głęboka miseczka do kompotu – kompótostál, befőttestál

głęboka miska do jarzyn – főzelékestál

głęboka myśl – mély gondolat

głęboka noc – késő éjszaka

głęboka orka [*orka wykonywana na całą warstwę orną*] – mélyszántás

głęboka penetracja [w pozycjach tego typu mężczyzna może wprowadzać członka do pochwy pod różnym kątem. Na zdjęciu obok kobieta przyciska kolana do piersi, nogi wspierając na ramionach partnera, co umożliwi mu bardzo głęboką penetrację. Pozycje te wskazane są tylko dla kobiet wysportowanych i sprawnych fizycznie, nie mających problemów z kręgosłupem. Mężczyzna powinien uważać, by nie wprowadzić członka zbyt głęboko i nie sprawić partnerce bólu. Nie należy kochać się w ten

- sposób w późniejszych fazach ciąży.] – mély behatolás
- głęboka prowincja** – eldugott, Isten háta mögötti hely; távoli vidék
- głęboka rana** – mély seb
- głęboka rzeka** – mély folyó
- głęboka studnia** – mély kút
- głęboka woda** – mélyvíz
- głęboki bas, basso profundo (rodzaj głosu)** – mély basszus
- głęboki jar** – mély szakadék
- głęboki myśliciel** – mély gondolkodó
- głęboki oddech** – mély lélegzet
- głęboki rozum** – nagy ész
- głęboki sen** – mély álom
- głęboki sentyment** – mély rokonszenv
- głęboki talerz [talerz z wgłębieniem w środku]** – mélytányér, leveses tányér
- głęboki tunel** – vízalatti alagút
- głęboki żal** – mély v. őszinte bánat
- głębokie koleiny** – mély kerékvágás v. keréknyom
- głębokie milczenie** – mély hallgatás
- głębokie obrażenie** – mély seb
- głębokie oranie** – mélyszántás
- głębokie przekonanie** – mély meggyőződés
- głębokie spojrzenie** – kifejező tekintet
- głęboko** – mélyen; alaposan
- głęboko osadzone oczy** – mélyen ülő szemek
- głęboko westchnąć** – mélyet lélegezni, mélyen sóhajtani
- głęboko się żasztanować** – alaposan megfontolni
- głębokościomierz [1. przyrząd do pomiaru głębokości otworów, zagłębień lub uskoków w materiałach; 2. przyrząd do pomiaru głębokości zanurzenia obiektu w wodzie]** – mélységmérő
- głębokość [1. odległość od powierzchni czegoś do dna; 2. miejsce położone daleko od powierzchni, brzegu; 3. wnikliwość, dociekliwość; 4. prawdziwość uczuć, stanów psychicznych; 5. powszechność, nieodwracalność procesów, zjawisk społecznych lub psychologicznych]** – mélység, mély
- głębokość celu** – (*wojsko*) a cél mélyége
- głębokość lasu** – az erdő mélye
- głębokość modulacji** – modulációsarány, modulációfok
- głębokość modulacji (amplitudy)** – modulációs tényező, kivezérlési fok
- głębokość nurtu** – merülési mélység
- głębokość rozumu** – eszesség, jüeszúség
- głębokość spojrzenia** – (*átv.*) a tekintet mélyége
- głębokość studni** – a kút mélyége
- głębokość wody** – vízmélység
- głębszy, -a, -e** – mélyebb
- głębszy [żart. duży kieliszek wódki]** – egy nagy pohár vodka
- głodnieć** – éhezni, megéhezni; koplalni
- głodno** – éhesen
- głodny, -a, -e [1. odczuwający głód; 2. niemający dostatecznej ilości pożywienia; 3. pragnący, pożąający czegoś]** – éhes (*vmre*); áhít (*vmit*)
- głodnemu chleb na myśli** – [az éhesnek kenyéren jár az esze] éhes disznó makkal álmodik
- głodnemu zawsze chleb na myśli** – [az éhes embernek mindig kenyéren jár az esze] éhes disznó makkal álmodik
- głodny czego** – *vmire* vágó v. vágódó
- głodny dorwał się do gorącej zupy** – éhes ember nekiesett a forró levesnek
- głodny i spragniony** – éhes és szomjas, étlen-szomjan
- głodny jak pies; głodny jak wilk** – farkaséhes; éhes, mint a farkas; farkasétvágya van
- głodny przysmaków nie szuka** – (*közm.*) éhes ember nem válogat
- głodny rok** – inséges esztendő v. év
- głodny wiedzy** – a tudást v. tudományt szomjazó
- głodomór [1. pot. ten, kto ciągle odczuwa głód; 2. daw. ten, kto głoduje]** – éhenkórász
- głodomorek** – kis éhenkórász
- głodować [1. jadać niedostateczne ilości pożywienia; 2. brać udział w strajku głodowym]** – éhezni, koplalni
- głodowanie** – éhezés
- głodowy, -a, -e [1. spowodowany głodem lub głodowaniem; 2. niepozwalający na zaspokojenie głodu; 3. niezapewniający dostatecznego wynagrodzenia]** – éh-, éhség-, éhínség-
- głodówka [1. strajk głodowy; 2. okres głodowania spowodowanego brakiem żywności; 3. metoda samoleczenia polegająca na ograniczaniu przyjmowania pokarmów]** – éhségstrájk; fogyasztókúra
- głody [Niema kraju w Europie, który nie byłby dotknięty w różnych epokach klęską głodu, a więc doświadczyła jej nieraz i Polska.]** – éhínségek
- głodzenie** – éheztetés, éhezés
- głodzenie się** – önéheztetés, böjtölés
- głodzić [dawać niedostateczne ilości pożywienia]** – éheztetni
- głodzić się [przyjmować niedostateczne ilości pożywienia]** – éhezni, koplalni, böjtölni
- głogowy, -a, -e** – galagonya-

głos [1. dźwięk wydawany przez istoty żyjące; też: każdy bodziec zewnętrzny oddziałujący na zmysł słuchu; 2. zdolność mówienia; 3. nakaz wewnętrzny; 4. głos ludzki traktowany jako instrument; 5. partia jednego wykonawcy w utworze zespołowym; też: nuty tej partii; 6. w utworze wielogłosowym: szereg dźwięków tworzących jedną linię melodyczną; też: grupa w chórze śpiewająca tę partię; 7. rejestr w organach; 8. prawo przemawiania lub możliwość wypowiedzi; też: przemówienie, wypowiedź; 9. decyzja wyrażona przez głosowanie za pomocą umownych znaków; też: kartka, galka wyrażająca tę decyzję; 10. zdanie, sąd, opinia] – (*emberi*) hang; (*na głos*: hangosan, fennhangon); szó; szavazat, voks; (*zene*) szólam

głos chropowaty – érdes hang; durva hang

głos decydujący – döntő szavazat

głos dojdzie aż tutaj – a hang idáig ért

głos doradczy – tanácskozási jog (*szavazati jog nélkül*); tanácsadás

głos drży z uniesienia – hangja reszket a felindulástól

głos dyszkantowy – szopránhang, iszkanthang

głos dźwięczny – kellemes hang

głos falsetowy – falzett, falzetthang

głos faluje – a hang hullámzik

głos fletowe – fuvolahangok

głos grobowy – síri hang

głos harmonijny – harmónikus hang

głos jego dominował w chórze – hangja kiemelkedett az énekkarból

głos jęczyczkowy (organy) – nyelvsíperegiszter (orgona)

głos kobiecy – női hang

głos koloraturowy [*muz.* **głos nadający się do wykonania koloratury**] – koloratúr hang

głos kontrapunktujący (śpiew) – ellenszólam (*zene*)

głos ludu – a nép szava

głos ludzki [wibracje wytwarzane przez struny głosowe człowieka (dźwięki o określonej częstotliwości). Fałdy głosowe w połączeniu z m.in. zębami, językiem i ustami mogą wytworzyć szerokie spektrum dźwięków, umożliwiając całkowitą zmianę znaczenia wypowiedzi poprzez manipulację tonu lub akcentowanie pojedynczych części.] – *emberi*

głos męski – férfi hang

głos mocny – erős hang

głos nabrzmiały łzami – könnyel teli hang

głos należy do pana – öné a szó

głos natury – a természet szava

głos niesie się po polu – a hang szétterjedt a mezőn

głos nieważny – érvénytelen szavazat

głos nosowy [głos człowieka mówiącego przez nos lub podobny do takiego głosu] – *nazális, orrhang*

głos płynie po rosie – a harmatos rétek fölött száll a hang

głos podniebieniowy – ínyhang

głos pogrubiał – hang v. hangja megvastagodott v. mélyebb lett

głos protestu – tiltakozó szó

głos przeciw – ellenszavazat

głos przenikliwy – átható, éles hang

głos przenikliwy – átható, éles hang

głos, rejestr <organy> – akusztikus orgonaregiszter

głos się lamie – elcsuklik a hangja

głos się obniża – a hang mélyül v. mélyebb lesz

głos sopranowy – szoprán hang

głos stentorowy – sztentori v. igen erős hang

głos sumienia – a lelkiismeret szava v. hangja

głos środkowy – középhang

głos tenorowy – tenorhang, tenorszólam

głos trąbki był hasłem do rozpoczęcia bitwy – kürtszó jelezte a harc kezdetét

głos tremolujący (organy) – *vox coelestis* (orgona)

głos ważny – érvényes szavazat

głos wołający na puszczy; głos wołającego na pustyni (lub, wg przekładu Jakuba Wujka, na puszczy) – daremne apele, nie wysłuchane, pozostające bez odzewu. (Mk 1,3 w nawiązaniu do Iz 40,1-8) – pusztába kiáltó szó; pusztába kiáltott szó

głos za – igenlő szavazat

głosiciel [*podn.* ten, kto głosi coś], **głosicielka** – hirdető, kihirdető (*ffi/nő*)

głosić [1. upowszechniać jakieś idee, hasła, myśli, propagować coś; 2. wypowiadać głośno jakiś tekst; 3. o psie myśliwskim: sygnalizować szczekaniem o znalezieniu tropu zwierzyny] – hirdetni, kihirdetni, közzétenni, hírül adni; (*wieść*) híresztelni, hírt terjesztetni

głosić hasła walki z alkoholizmem – az alkoholizmus elleni harc jelszavát hirdetni

głosić kazanie – igét hirdetni; prédikálni

głosić prawdę – az igazságot hirdetni

głosik – hangocska, szavacska, vékony hang

głoska [1. najmniejsza jednostka fonetyczna języka wymawiana przy określonym stałym układzie narządów mowy; 2. daw. znak graficzny głoski; 3. najmniejszy element dźwiękowej formy wypowiedzi,

charakteryzujący się stałym zespołem fonetycznych cech artykulacyjnych i akustycznych. Każda głoska jest fizyczną realizacją jakiegoś fonemu, który może mieć ponad jedną realizację.] – hang, hangzó; beszédhang

głoska bezdźwięczna – zöngétlen hang

głoska dźwięczna – zöngés hang

głoska ekspiracyjna [jęz. głoska artykułowana przy wydychaniu powietrza] – kilégzéses (expirációs) hang

głoska inspiracyjna [jęz. głoska artykułowana przy wdychaniu powietrza] – belégzéses (inspirációs) hang

głoska nosowa [jęz. głoska (samogłoska, spółgłoska) wymawiana w ten sposób, że powietrze z płuc wydostaje się przez jamę nosową lub przez jamę nosową i ustną, otrzymując charakterystyczny dla siebie rezonans] – orrhangzó

głoska otwarta [samogłoska] – nyílt hang

głoska szczelinowa – réshang

głoska ustna [głoska (samogłoska, spółgłoska), której artykulacja ma miejsce w jamie ustnej] – szájhang [A lágy szájpad és a nyelvcsap szerepe a levegő irányítása; az orrüreg nyitása, ill. zárása. Felemelkedve zárja az orrüreget, szájhangot ejtünk.]

głoska wargowa, spółgłoska – ajakhang

głoska zamknięta – zárt (ejtésű) hang

głoska zwarta – zárhang

głoski dwuwargowe – bilabiális hangok

głoskać [głoskać, pieścić] – [Słowniczek języka śląskiego] simogatni, simítani, megsimogatni; cirógatni; hízelegni; becézni, becézgetni, dédelgetni, cirógatni, babusgatni, ölelgetni, kényeztetni, elkényeztetni

głoskowiec [skrótowiec utworzony z pierwszych głosek wyrazów składowych zestawienia, np. PAN] – (nyelvtan) betűszó

a B.A.U.M. betűszó

a „Bundesdeutscher Arbeitskreis für Umweltbewusstes Management”, azaz Német Környezetirányítási Egyesület nevének rövidítése

głoskowy, -a, -e – (nyelvtan) hang-,

głosować (głosuje) [1. wypowiadać się za pomocą umownych znaków, wyrażając zgodę lub sprzeciw w jakiejś sprawie; 2. wypowiadać swoje zdanie w jakiejś sprawie; 3. pot. mówić dużo i głośno] –

szavazni, voksolni [za: iggenel; *przeciw*: nemmel]

głosować na kogoś/coś – szavazni v. voksolni vkire/vmire

głosować nad czym – szavazni vmiról; szavazásra bocsátani vmit

głosować przeciw czemuś – voksolni vmi ellen

głosować przeciw komu – vki ellen szavazni; leszavazni

głosować za czymś – voksolni vmi mellett

głosować za kim – vki mellett szavazni; szavazni vkire; rászavazni

głosowanie [1. kolektywne podejmowanie decyzji, polegające na opowiedzeniu się za czymś lub przeciwko czemuś; 2. zob. wybory; 3. Ponieważ Sejm Walny w dawnej Polsce powstał z dwu różnych składników w wieku XV, t. j. z Rady królewskiej panów polskich (senatu) i z izby poselskiej, t. j. posłów rycerstwa szlacheckiego wybieranych przez sejmiki ziem poszczególnych, przeto (jak słusznie twierdzi prof. Oswald Balzer) już od samego początku obie te izby, wyższa i niższa, musiały głosować oddzielnie, a zasada ta utrzymała się aż do upadku Rzplitej.] – szavazás, szavazat, voksolás

głosowanie bez zakłóceń – zavartalan szavazás

głosowanie bezpośrednie [zob. wybory bezpośrednie] – közvetlen szavazás

głosowanie imienne – név szerinti szavazás

głosowanie jawne [(imienne) - w głosowaniu jawnym osoby kandydujące na dane stanowisko znają sposób, w jaki głosuje osoba wybierająca: np. publiczne wypowiedzenie się na temat swojego wyboru bądź podniesienie ręki za lub przeciw.] – nyílt szavazás

głosowanie na list – listára szavazás

głosowanie pośrednie [zob. wybory pośrednie] – közvetett szavazás

głosowanie powszechne [zob. wybory powszechne] – általános szavazás

głosowanie przebiega w spokojnej atmosferze – a szavazás nyugodt légkörben folyik

głosowanie tajne [głosowanie przeprowadzone w sposób niepozwalający ustalić, kto jak głosował] – titkos szavazás

głosowanie wielokrotne – többszöri szavazás

głosownia [dawna nazwa fonetyki i fonologii] – nyelvtan, hangtan, fonetika

głosowy, -a, -e – hang-

głosy nieważne – érvénytelen szavazatok

głosy rwą się do nieba – a harangok az égig törnek

głosy się rozbily – a szavazatok megoszlottak

głosy ważne – érvényes v. fontos szavazatok

głoszenie – hirdetés, kihirdetés; közzététel, terjesztés

głoszenie słowa bożego – *zob. Ewangelizacja* – igehirdetés

głośnia [1. (gr. *γλωττίς*; łac. *glottis*) - część dróg oddechowych. Jest jedną z części anatomicznych krtani. Głośnia składa się z warg głosowych, zawierającymi więzadła głosowe i mięsień głosowy pokryte błoną śluzową, oraz fałdy głosowe zwane strunami głosowymi stanowiące ostry brzeg błony śluzowej warg głosowych oraz szpary głośni, ograniczonej fałdami głosowymi i brzegami chrząstek nalewkowatych. Tylny odcinek szpary głośni nazywamy międzyskrzątkowym, a przedni - międzylonniastym. 2. szczelina w krtani między brzegami więzadeł głosowych] – glottis; hangrés; gégefedő; hangrés

głośnik [1. przetwornik elektroakustyczny (odbiornik energii elektrycznej) przekształcający prąd elektryczny w falę akustyczną. Idealny głośnik przekształca zmienny prąd elektryczny o odpowiedniej częstotliwości na falę akustyczną proporcjonalnie i liniowo. Rzeczywisty zakres częstotliwości, w którym głośnik wytwarza falę ciśnienia proporcjonalnie do napięcia (z dopuszczalnym odchyleniem) nazywa się pasmem przenoszenia głośnika. 2. holośnik. Tak nazywamy dzisiaj garnki wmurowywane niegdyś w ściany starożytnych cerkwi na Rusi i niektórych kościołów w Polsce, z otworami do wnętrza świątyń, w celu powiększenia akustyki.] – hangerősítő, hangszóró [1. elektroakusztikai átalakítók: az elektromos energiát hangenergiává alakítják; 2. olyan elektroakusztikai átalakító, amely általában egy elektroakusztikai készülék hangfrekvenciás teljesítményét hangrezgésekké – hallható hanggá – alakítja át. 3. Hangszórónak nevezzük azokat az elektronikai eszközöket, amelyek elektromos jelet hallható hanggá alakítanak. Az aktív hangszórók jelerősítő elektronikával vannak egybeépítve.]

głośnik dwumembranowy – kettős membránú hangszóró

głośnik dynamiczny – dinamikus hangszóró

głośnik działający na zasadzie wyladowań ulotowych – ionhangszóró [olyan magashangszóró (hangszóró), amelynél ionizált levegőréteg rezeg], koronahangszóró

głośnik efektów dźwiękowych – effekthangszóró

głośnik elektroakustyczny – elektrosztatikus hangszóró

głośnik elektrodynamiczny – elektrodinamikus hangszóró

głośnik elektromagnetyczny – elektromágneses v. elektromagnetikus hangszóró; elektromágneses (lengőnyelwes) hangszóró; lengőnyelwes hangszóró

głośnik elektromagnetyczny o kotwicy swobodnej – gerjesztett hangszóró, lengőnyelwes (elektromágneses) hangszóró

głośnik elektromagnetyczny o kotwicy zrównoważonej – kiegyenlített fegyverzetű mágneses hangszóró

głośnik elektromagnetyczny z kotwicą niezrównoważoną – rezgőnyelwes (lengőnyelwes) hangszóró

głośnik elektrostatyczny (pojemnościowy) – kondenzátorhangszóró, elektrosztatikus hangszóró [elsősorban magashangszugárázóként használják]; kapacitív hangszóró

głośnik jonowy – ionhangszóró [olyan magashangszóró (hangszóró), amelynél ionizált levegőréteg rezeg]; ionofon, ionsugárázó

głośnik kierunkowy – irányított hangszóró

głośnik koaksjalny – koaxiális hangszóró (głośnik koaksjalny *pełnopasmowy*; głośnik koaksjalny z głośnikiem *neodymowym wysokotonowym*; głośnik *trójdrożny* koaksjalny)

głośnik kontrolny – (stúdió)ellenőrző hangszugárázó; ellenőrző hangszóró

głośnik krystaliczny

głośnik magnetoelektryczny (cewkowy) – elektrodinamikus hangszóró

głośnik magnetoelektryczny cewkowy – dynamikus hangszóró

głośnik magnetoelektryczny z magneśm trwałym – prmanens dynamikus hangszóró

głośnik magnetryczny – magnetosztatikus hangszugárázó

głośnik naziemny – talajsugárázó, padlóhangszóró

głośnik niskotonowy – mélyhangú szóró, mélyhangú hangszóró, mélyhangszóró [a mélyhangok átvitelére szolgál hangszóró valamely hangszugárázó rendszeren belül]

głośnik niskotonowy z dużą podatnością zawieszenia membrany – lágy rugózószerű mélyhangszóró

głośnik obroowy – forgó hangszóró

głośnik odtwarzający tło akustyczne audycji – háttérhangszóró, teremhang-hangszóró

głośnik otwarty – tölcser nélküli hangszóró

głośnik piezoelektryczny – piezoelektromos hangszóró

głośnik płaski (o płaskiej membranie) – lapos (belső mágneskörű) hangszóró

głośnik pneumatyczny – pneumatikus hangszóró

głośnik podwodny – vízalatti hangszóró

głośnik przedni (czołowy) – előlről szerelt hangszóró, előlapra szerelt hangszóró

głośnik reflektorowy – reflektorhangszóró

głośnik stożkowy – kónuszos hangszóró

głośnik stożkowy niskotonowy – mélyhangszórómembrán

głośnik szerokopasmowy – szélessávú hangszóró

głośnik tubowy – tölcéses hangszóró

głośnik tubowy dużej mocy o właściwościach kierunkowych – orkánhangszóró, irányított nagyteljesítményű hangsugárzó

głośnik tubowy wielodrożny – sokcellás hangszóró

głośnik umieszczony w narożu (pomieszczenia lub obudowy) – sarokhangszóró

głośnik w obudowie dzwonowej – mennyezeti hangszóró

głośnik w obudowie grzybowej – gombahangsugárzó, gombahangszóró (szabadtéri közvetítésekhez használt, függőleges hangsugárzásra alkalmas fémházas, fémmembrános dinamikus hangszóró)

głośnik współosiowy, zestaw głośników współosiowych – koaxiális (belsőképos) hangszóró

głośnik wstęgowy – szalaghangszóró [**głośnik wstęgowy wysokotonowy philipsreup**]

głośnik wysokotonowy – magashangú hangszóró, tölcéses hangszóró

głośnik wzorcowy – mérőhangszóró, vizsgálóhangszóró

głośnik z dodatkową membraną wysokotonową – belsőképos hangszóró

głośnik z dwustożkową membraną – belsőképos hangszóró, kettősmembránszerkezetű hangszóró

głośnik z komorą powietrzną – nyomókamrás hangszóró

głośnik z labiryntem akustycznym – labirinthatangsugárzó

głośnik z tubą sfaldowaną – hajtogatott tölcésű hangszóró

głośnik z tubą wykładniczą – hangszóró exponenciális tölcésrel

głośnik zewnętrzny (dodatkowy) – külső hangszóró

głośnik żłobkowania – bordázott hangszóró

głośnik złożony – hangszóró kombináció, hangsugárzó

głośno – (*na głos*) hangosan, fennhangon

głośno krzyżeć – bögni, ordítani

głośno mu się odbiło – hangosan böffentett v. felbőgött

głośno o tym mówią – nyilvánosan beszélnek erről

głośność [1. subiektywna miara natężenia dźwięku wyrażana w fonach zależna liniowo od poziomu wrażeń psychoakustycznych towarzyszących słyszeniu dźwięku. O jej wielkości decyduje nie tylko samo natężenie dźwięku, ale też jego częstotliwość czy czas trwania. 2. Wielkość charakteryzująca subiektywne odczuwanie natężenia dźwięku przez człowieka (stanowi podstawę dla różnicowań dynamiki, czyli siły brzmienia w utworze muzycznym). Głośność zależy od natężenia i częstotliwości dźwięku. Przy stałym natężeniu jako najgłośniejsze odbierane są dźwięki o częstotliwości 3-4 kHz, zaś jako najmniej głośnie dźwięki o częstotliwości poniżej 100 Hz oraz powyżej 10000 Hz. Jednostką głośności jest son.] – hangosság (a hangerő helyett használt kifejezés; mértékegysége: *son*) [hangosság (szubjektív hangerősség), *hangosságyszint (N)*: a hangerősség érzeti jellemzője, amellyel a hangokat érzetileg a halktól a hangosig jellemzik. A hangosságyszint annak a hangerőnek megfelelő *hangérintet*, amelyet nagyszámú megfigyelő szabad hangtérben, szemből érkező *tiszta hanggal* azonos hangosságúnak ítél. Mértékegysége a *son*. Szintértéke számszerűen megegyezik a vele egyenlő hangosságú, a szabad hangtérben szemből érkező 1000 Hz frekvenciájú tiszta hang *decibelben* kifejezett *hangnyomásszintjével*; mértékegysége: a *phon*. Az 1000 Hz-től eltérő frekvenciákon a frekvencia-hangosságyszint összefüggéseket az ún. *egyenlő hangosság görbék (Fletcher-Munson-görbék)* ábrázolják.]

głośność równoważna – azonos hangosság

głośność sumacyjna – összegzési hangosság

głośny, -a, -e [1. wypowiedany w sposób słyszalny; 2. dobrze słyszalny; 3. pelen hałas; 4. taki, o którym się dużo mówi] – (*np. rozmowa*) hangos; (*znakomity*) ismert, híres; hangzatos

głośne nazwisko – ismert név

głośny krzyk – bögés, ordítás

głośny pocałunek – cuppanós csók

głośny śpiew – hangos ének

głośny uczonek – híres tudós

głośnym graniem odezwały się góry, lasy – hangos játéktól visszhangoztak a hegyek, az erdők

głosy języczkowe (organy) – nyelvsíp hangjai (orgona)

głosy ośmiostopowe (unisonowe) (organy) – principal 8'

głośniejsz – hangosabban

głowa [1. część ciała człowieka i zwierząt, zawierająca mózg i narządy zmysłów; 2. siedlisko rozumu, myśli; 3. człowiek oceniany ze względu na jego umysłowość; 4. człowiek stojący na czele jakiejś społeczności, organizacji; 5. o roślinach lub częściach roślin kształtem przypominających głowę; też: o górnej, zaokrąglonej części czegoś; 6. włosy, uczesanie; 7. człowiek lub zwierzę jako jednostka, 8. daw. życie; 9. (w biblii) wyraz ten najpospoliciej jest używany dla oznaczenia osoby, która ma, albo spełnia, władzę w rodzinie, klanie, albo w całym społeczeństwie. W NT głową Kościoła jest Chrystus, a Głową Chrystusa jest sam Bóg. W rodzinie chrześcijańskiej głową jest mąż żony i ojciec rodziny. Głową żony jest jej mąż. Tak mówi Pismo Święte i przy tym żaden chrześcijanin nie zmienić nie będzie w stanie. Gdy niektóry mężczyzna nie dorósł do tego zadania, wtedy żona jego robi użytek z roli pomocnicy, ale nie staje się głową. Wielką ostrzegającą radą dla prawdziwej chrześcijanki jest to, by nie wybierała sobie jako męża człowieka, który nie może być jej, ani jej przyszłej rodziny, głową. Rzecz to niekiedy trudna i bolesna, ale tak ważna, że należy ją załatwić w należyтым czasie, a nie, kiedy jest późno. W I Mój 3;15 zawarta jest prorocza myśl, która oznacza, że Chrystus w przyszłości zetrze głowę wężowi, tzn. szatanowi; ale ten zmiążdży w przyszłości piętę niewiasty. Chrystus jest z cielesnej strony nasieniem niewiasty, a ukłucia w piętę doznał Pan w czasie znoszenia cierpienia na ziemi. W Obj 13;1 głowy oznaczają narody siedmiu państw, a w Obj. 17;3 widzimy niewiastę obrazującą żywy kościół.] – fej, fő, koponya (z *odkrytą* v. *gołą głową*: hajadonfött, hajadonfövel; *ma przewrócone w głowie*: fejébe szállt a dicsőség, beképzelt; *mieć głowieńa karku*: helyén van az esze; *to mi nie idzie do głowy*: ez nem megy a fejembe; *co ci do głowy przyszło*: mi jut eszedbe, mi ütött beléd?); (átv.) fej, ész, értelem; fő; (osoba, jednostka) fő, személy (na głowę: egy főre, egy személyre; od głowy: fejenként, személyenként; w głowie mi się kręci: szédülök); maga; vminek a feje, vezetője

głowa bieleje – a fej őszül

głowa cukru [cukier formowany w kształt kuli lub stożka] – cukorsüveg; egy süveg cukor

głowa do góry! – fel a fejjel!

głowa do pozłoty – (átv.) üres fej, tökfaj

głowa rodziny – a család feje, családfő

głowa go boli – fáj a feje

głowa gwoździa – szögfej

głowa jak bania – hájfejű

głowa kapusty – káposztafej

głowa komety – az üstökös feje

głowa komu pała – forró a feje

głowa końska – lófej

głowa koronowana – koronás fő

głowa koronowana – koronás fő

głowa kościoła – az egyház feje; egyházfő

głowa kulista – kerek fej

głowa łysa jak kolano – feje csupasz, mint a térde

głowa mi ciąży – elnehezedik a fejem

głowa mi gorzeje – fő a fejem

głowa mięśnia – izomfej

głowa młota – kalapácsfej

głowa mnie boli – fáj a fejem

głowa mnie rozbolała; głowa mnie zabolala – megfájdult a fejem

głowa mu opadła na poduszki – feje a párnákra hanyatlott

głowa nie od parady – nem szeleburdi, nem szeles; nem üresfejű, nem fafejű

głowa od parady – szeleburdi, szeles; üresfejű, fafejű; (sport) védelem, parédé

głowa państwa [osoba zajmująca najwyższe stanowisko w państwie] – államfő

głowa pusta jak kapusta – üresfejű, tökfaj, tökfajű

głowa rodu – a család feje; családfő

głowa rodziny – családfő; a család feje

głowa ryby – halfej

głowa rządu – kormányfő

głowa soli – sókocka

głowa szpady – kardmarkolat

głowa wieprzowa – disznófej

Głową Kościoła jest Chrystus, a Kościół jest Jego ciałem. Zbór (Kościół) jest także Oblubienicą Baranka. – Egyház (gyülekezet) feje, Jézus; Gyülekezet feje (az Egyház az Ő teste) [Krisztust nevezi így az Írás, mint Urat, Aki a Gyülekezetének életet, irányt és erőt ad (Ef 1,22; 5,23; Kol 1,18).]

głową muru nie przebijesz – nem lehet fejjel a falnak menni; fejjel megy a falnak

głowę pokładał na ramieniu matki – fejtét anyja vállára hajtotta

głowę złożyć w ofierze – erejével fizetni; fejtét teszi rá

głowacz [1. ryba drapieżna; 2. *daw.* osoba inteligentna, mądra] – 1. fejes, nagyfejű, nagyeszű; keményfejű v. konok (ember), okoskodó; 2. potyka (*ponty*), fejes ponty; ebihal; 3. nagyfejű szög

głowiasty, -a, -e [zwykle o roślinach ogrodowych: kulisty] – fejes

głowica [1. górna lub końcowa, kulista część jakiegoś przedmiotu; 2. *archit.* najwyższa, wieńcząca część kolumny, filara lub pilastra; 3. część urządzenia, maszyny itp. związana z ich działaniem; 4. część urządzenia służąca do zapisu, odczytu, kasowania informacji; 5. przednia, stożkowa część pocisku; 6. *zob.* głownia w zn. 3. 7. Głowicą nazywano grubszy koniec każdej rzeczy, np. laski, kości goleniowej i wogóle stawowych. 8. Głowicą, zwłaszcza w języku książkowym, mianowano rękojeść i jelec miecza, szabli, szpady. 9. Głowicą nazywa się „czapka” z dziobem u alembika, na którym oczyszczano dawniej po wszystkich domach wódkę. 10. Głowicą, zowie się kapitel czyli najwyższa z trzech części słupa w architekturze. 11. Głowica pierścieniowa, jest to wierzch u pierścienia, gdzie drogie kamienie lub pieczęć herbową osadzają.] – 1. fogó, fogantyú, (*párbajtőrnél*) markolat; (*element szabli*) markolatgomb, markolatkupak; 2. oszlopő, fejezet; 3. hengerfej; 4. hangszedő [elektroakusztikai átalakító: a lemezbarázdát követő tú mozgásából származó mechanikai energiát alakítja át elektromos feszültséggé]; fűrőfej

głowica (elektronika) – konwerter sygnału w postaci elektrycznej do innej postaci i w drugą stronę, stosowany w urządzeniach do realizacji funkcji zapisu i odczytu. Najpopularniejsze to:

- **głowica elektromagnetyczna** stosowana w magnetofonach, magnetowidach przy współpracy z taśmą magnetyczną,
- **głowica piezoelektryczna** lub **głowica elektrodynamiczna** stosowana w gramofonach,
- **głowica optyczna** stosowana przy współpracy z płytami CD, DVD,
- **głowica igłowa** lub **głowica atramentowa** stosowana w drukarkach,

głowica adaptera elektromagnetyczna – mágneses hangszedő

głowica adaptera magnetoelektryczna – dinamikus hangszedő

głowica bojowa [1. przednia część pocisku mieszcząca ładunek materiału wybuchowego lub innych środków bojowych; 2. ładunek bojowy, zwykle wybuchowy, wraz z detonatorem przenoszony przez pocisk raketowy,

artyleryjski, bombę lub torpedę] – (*wojsk*) töltet, fej

głowica dźwiękowa – hangfej

głowica cylindra – hengerfej

głowica jądrowa, atomowa, termojądrowa [głowica bojowa rakiety, bomby, torpedy itp. zawierająca ładunek jądrowy] – atomtöltet

głowica kielichowa [*archit.* głowica rozszerzająca się ku górze w kształcie kielicha kwiatowego] – (*ép.*) kehelyfejezet

głowica (kolumny) – oszlopő

głowica konwencjonalna [głowica bojowa rakiety, bomby, torpedy itp. zawierająca ładunek materiału wybuchowego] – hagyományos töltet

głowica magnetofonu – magnófej (elektromágneses átalakító)

głowica magnetyczna [przetwornik elektromagnetyczny przeznaczony do przetwarzania przebiegów elektrycznych w zmiany pola magnetycznego w celu skasowania dotychczasowego zapisu (głowica magnetyczna kasująca) lub zapisania przebiegów elektrycznych na nośniku magnetycznym (głowica magnetyczna zapisująca), również do przetwarzania zmian pola magnetycznego na przebiegi elektryczne w celu odczytania wcześniej zapisanych przebiegów (głowica magnetyczna odczytująca). Głowice magnetyczne stosowane są w pamięciach magnetycznych, np. dyskowych, taśmowych.] – mágnesfej

głowica magnetyczna kasująca – törlőfej

głowica magnetyczna kasująca z magnezem trwałym – permanens mágnesű törlőfej

głowica magnetyczna wielościeżkowa – többsávós magnetofonfej

głowica nadźwiękowa – hangosítóberendezés, besugárzóberendezés

głowica odczytująca – lejátszófej (a mágneses jelhordozó remanenciaváltozásainak hatására az ezzel arányos hangfrekvenciás váltakozó feszültség előállítására használatos magnófej)

głowica pierścieniowa – gyűrűfej (mágneshang-készülék)

głowica rewolwerowa [zespół obrabiarki skrawającej służący do osadzania narzędzi, np. tokarki rewolwerowej, od osadzania kilku różnych narzędzi wprowadzanych do pracy w określonej kolejności. — Głowice rewolwerowe mają kształt graniastosłupa, walca lub stożka, obracającego się przy zmianie pozycji narzędzi dookoła osi poziomej (głowica

rewolwerowa pozioma), pionowej (głowica rewolwerowa pionowa) lub skośnej (głowica rewolwerowa skośna).] – pisztolymarkolat

głowica szpady – kardmarkolat

1800

głowica uniwersalna – felvevő-lejátzófej

głowica zapisująco-czytająca – felvevő-lejátzófej

głowica zapisujący – felvevőfej (mágneses hangrögzítő berendezésben)

głowice elektromagnetyczne magnetofonowe – (elektromágneses) magnófejek

głowice magnetofonów – magnófejek

głowić się [intensywnie nad czymś myśleć] – aggódni, gyötrődni; kínozza magát

głowić się nad *czym* – töprengeni, törni a fejet, gondolkodni (*vmin*); gyötri magát *vmi* miatt

Głowienka (kaczka rdzawogłowa) (*Aythya ferina*) [gatunek średniego ptaka wodnego z rodziny kaczkowatych (*Anatidae*)] – barátréce (*Aythya ferina*) [a lúdalakúak rendjébe, ezen belül a récefélék (*Anatidae*) családjába és az *Aythya* nembe tartozó vízimadár]

Głowienka (*Prunella* L.) [rodzaj roślin z rodziny jasnotowatych (*Lamiaceae* Lindl.). Gatunkiem typowym jest *Prunella vulgaris* L.]. – közönséges gyíkfű (*Prunella Vulgaris* L.)

Kwiatostan głowienki pospolitej

Gatunki flory Polski

- **głowienka kremowa (*Prunella laciniata* (L.) L.)** – Fehér gyíkfű (*Prunella laciniata* (L.))
- **głowienka pospolita (*Prunella vulgaris* L.)** - közönséges gyíkfű (*Prunella Vulgaris* L.)

- **głowienka wielkokwiatowa (*Prunella grandiflora* (L.) Scholler)** – Nagyvirágú gyíkfű (*Prunella grandiflora* (L.) SCHOLLER)

głowina [pieszczotliwie o głowie], główeczka (glówka) – kis fejecske

głowizna [mięso z głów zwierząt rzeźnych; też: wyrób z tego mięsa] – 1. buta fej; 2. fejhús, sertésfej, kocsonya; 3. káposztafej

głownia [1. pałace się lub tłące się polano; 2. zob. klinga; 3. rękojeść broni ręcznej, zwłaszcza siecznej; 4. grzyb pasożytniczy wywołujący choroby zbóż; 5. Głownia, inaczej brzeszczot, klinga, szabla sama bez wszelkiej oprawy, t. j. jelca czyli rękojeści (zwanych niekiedy głowicą) i pochwy. 6. Głownię ma każda broń sieczna (szabla, karabela, miecz, koncerz, szpada), ma ją i nóż prosty. 7. Głownią nazywano także rurę czyli lufę u działa i strzelby, jak również w słupie czyli filarze część jego najdłuższą, środkową pomiędzy podstawą i kapitelem czyli głowicą.] – üszkös fa v. fadarab; üszök [a gyulladásnak az a formája, mely szövetelhalással jár. Üszök elsősorban azokon a testrészekén alakul ki, ahol rossz a vérkeringés (pl. érelmeszesedés, az erek elzáródása stb. miatt). A vérellátás megszűnése miatt létrejövő szövetelhalást általában bakteriális felülfertőződés követi. Az üszkösödését főként anaerob baktériumok okozzák. Az üszkösödés rövid időn belül sokkot, veseelégtelenséget, tudatzavart, halált okozhat.]; 2. penge,

fegyverpenge; késpenge; cső, puskacső, ágyucső

glowonóg [drapieżny mięczak morski] – lábasfejű

glowy wawelskie [rzeźbione głowy zdobiące kasetonowy strop Sali Poselskiej na Wawelu] – wáveli fejek (*kazettás mennyezet*)

glowy za to nie dam – nem tenném rá a fejem

głożyna (szydlica, jujuba, *Zizyphus*) [**cierniste, subtropik. lub tropik. drzewo albo krzew, z rodziny szaklakowatych (*Rhamnaceae*); kilka gat. uprawianych dla pożywnych owoców, np. g. jujuba (*Z. jujuba*) w Chinach i na Płw. Indyjskim; pędów g. użyto zapewne jako → cierń Chrystusa.**] - A **jujuba** vagy **kínai datolya** (*Zizyphus zizyphus* vagy *Zizyphus jujuba*) [Kelet-Ázsiában őshonos lombhullató fa, illetve ennek gyümölcse.]

Głożyna szydlica [*Zizyphus spina-Christi*] – Szír krisztustövise (*Zizyphus spina-christi*) [A hagyomány alapján feltételezhető, hogy a tövisék, melyekből Jézus koronáját fonták a szír krisztustövise hajtásain voltak. A 4-8 méter magasságú fa ma is gyakran megtalálható Palesztina forró síkságain és völgyeiben. Ágtövisei általában nem haladják meg az 1-3 cm-t, de hosszuk még egy növényen belül is változó. A hosszú tövisű változatok alkalmasak lehetnek a töviskoszorú készítésére, a fájdalom okozásra és Jézus megalázására. Jézus Krisztus kihallgatása során Pilátus előtt királynak vallotta magát, és királyi méltóságát, rejtett isteni dicsőségét a legnagyobb megaláztatásban is megőrizte. (Jn 18,36-37). Azt, hogy az ő országa nem ebből a világból való már igazolta virágvasárnapi bevonulása, amikor szelíden, számarháton érkezett Jeruzsálembe. Fegyverek és hadsereg nélküli királyságát,

uralmának gyengeségét a római katonák nevetségessé próbálták tenni azzal is, hogy tövisből koronát fontak és fejére tették (Mt 27,29).]

glód [1. stan organizmu związany z niedoborem lub brakiem pożywienia; też: uczucie czczości spowodowane brakiem pożywienia; 2. brak żywności spowodowany nieurodzajem, powodzią, wojną itp.; 3. pragnienie czegoś lub dotkliwy brak czegoś] – éhség, ínség, éhínség; (*átv.*) éhség, szomj

glód dewizowy – devizaéhség, devizaszúke

glód dolarowy – dollárszúke

glód mi dokuczy – gyötör v. kínoz az éhség

glód mieszkaniowy – lakásínség, lakáshiány

glód mu dokucza – éhségtől szenvedni; gyötöri az éhség

glód narkotyczny [zaburzenia somatyczne i psychiczne, powstałe u narkomanów po zaprzestaniu przyjmowania narkotyku] – kábítószer függőség, kábítószer iránti éhség

glód stanie za kuchmistrza – (*közm.*) az éhség a legjobb szakács

glód nikotynowy [objawy towarzyszące uzależnieniu od nikotyny, występujące po zaprzestaniu palenia papierosów] – nikotinéhség

glód pieniężny – pénzhiány

glód to najlepszy kucharz – (*közm.*) az éhség a legjobb szakács

glód towarów – áruhiány

glód wiedzy – tudományssomj

glód ziemi – földínség, földéhség

Glóg (*Crataegus* L.) [1. krzew lub niskie drzewo o czerwonych, kulistych owocach i ciernistych pędach; też: owoc tej rośliny; 2. reg. dzika róža; też: owoc tej rośliny; 3. rodzaj roślin należący do rodziny różowatych (*Rosaceae*). Do rodzaju zaliczanych jest ok. 200 gatunków. Gatunkiem typowym jest *Crataegus oxyacantha* L.] – galagonya (*Crataegus*) [a rózsafélék (*Rosaceae*) családjának Maloideae alcsaládjába sorolt növényfaj. Általában tövises cserjék, vagy kis fák.] ; vadrózsa

Gatunki flory Polski

- glóg dwuszyjkowy (*Crataegus laevigata* (Poir.) DC., synonimy: *C. oxyacantha* L., *C. palmstruchii* Lindm.)
- glóg jednoszyjkowy (*Crataegus monogyna* Jacq.)
- glóg nierównoząbkowy (*Crataegus ×subphaericea* Gand.)

- glóg odgiętodziałkowy (*Crataegus rhipidophylla* Gand., syn. *C. curvisepala* Lindm.)
- glóg pośredni (*Crataegus ×media* Bechst.)
- glóg szypulkowy (*Crataegus pedicellata* Sarg.) – antropofit zadomowiony
- glóg syberyjski (*Crataegus sanguinea* J. G. Cooper) – gatunek uprawiany
- glóg wachlarzowaty (*Crataegus flabellata* (Bosc ex Spach) K. Koch) – antropofit zadomowiony
- glóg wielkoowocowy (*Crataegus ×macrocarpa* Hegetschw.)

Inne gatunki (wybór)

- glóg cętkowany, g. kropkowany (*Crataegus punctata* Jacq.)
- glóg czarny (*Crataegus nigra* W. et K.)
- glóg Douglasa (*Crataegus douglasii* Lindley)
- glóg miękki (*Crataegus mollis* (Torr. et Grray) Scheele)
- glóg ostrogowy (*Crataegus crus-galli* L.)
- glóg owłosiony (*Crataegus submollis* Sarg.)
- glóg szkarłatny (*Crataegus intricata* Lange)
- glóg śliwolistny (*Crataegus ×prunifolia* (Lam.) Pers.)
- glóg Watta (*Crataegus wattiana* Hemsl. et Lace, syn. *C. korolkowii* L. Henry)
- glóg włoski – (*Crataegus azarolus* L.)
- glóg zielony (*Crataegus chlorosarca* Maxim.)

Glóg dwuszyjkowy (*Crataegus laevigata* (Poir.) DC.) [gatunek rośliny wieloletniej należący do rodziny różowatych. Rodzimm obszarem jego występowania jest Europa. W Polsce jest pospolity na całym obszarze. Status gatunku we florze Polski: gatunek rodzimy.] – cseregalagonya v. kétbibés galagonya (*Crataegus laevigata*) [a rózsafélék (*Rosaceae*) családjába tartozó *Crataegus* nemzetség Kárpát-medencében is őshonos faj]

Glóg jednoszyjkowy (*Crataegus monogyna* Jacq.) [gatunek rośliny z rodziny różowatych. Pochodzi z obszarów zachodniej Azji, Kaukazu, Europy i Afryki Północnej, rozprzestrzenił się także na innych obszarach Afryki, w Australii, Nowej Zelandii i Ameryce Północnej. W Polsce jest pospolity na całym niżu i w niższych położeniach górskich. Jest także uprawiany. Inne nazwy: głóżyca, ciernie białe, jaworek, bodlak, bulimączka.] – egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*) [a kétszikűek (*Magnoliopsida*) osztályának a rózsavirágúak (*Rosales*) rendjéhez, ezen belül a rózsafélék (*Rosaceae*) családjához tartozó faj]

glóg odgiętodziałkowy (*Crataegus rhipidophylla* = *C. calycina*) – hosszúcsészés galagonya (*Crataegus calycina*)

Glóg ostrogowy (*Crataegus crus-galli* L.) [gatunek rośliny z rodziny różowatych. Pochodzi z Ameryki Północnej. W Polsce jest czasami sadzony.] - *Crataegus crus-galli* – Sarkantyús galagonya

Glóg szkarłatny (*Crataegus coccinea* L.) [gatunek rośliny z rodziny różowatych. Rośnie naturalnie w Ameryce Północnej. Jest uprawiany w wielu krajach świata, również w Polsce.] - *Crataegus coccinea* - Skarlátgalagonya

Glóg włoski (*Crataegus azarolus*) [gatunek drzewa lub krzewu z rodziny różowatych. Rodzime obszary jego występowania to Tunezja w Afryce Północnej, Kaukaz, Azja Zachodnia i Środkowa oraz Grecja Glóg zielony (*Crataegus chlorosarca* Maxim.) – gatunek rośliny z rodziny różowatych (*Rosaceae*). Pochodzi z północnych i wschodnich obszarów Azji (Kamczatka, Sachalin, Japonia), jest uprawiany w różnych krajach świata (również jego kultywary) jako roślina ozdobna. W Polsce jest praktycznie nieznan, znajduje się tylko w kolekcji niektórych ogrodów botanicznych, np. Ogrodu Botanicznego w Krakowie. Jest uprawiany w niektórych krajach Europy.] – déleurópai galagonyafaj (*Crataegus azarolus* L.), Azaról (francia, *Crataegus*

azarolus) [Azaról (mediterrán naspolya/azaról galagonya)]

glówka, glóweczka [1. zdr. od **głowa** w zn. 1, 2, 5, 6; 2. część kapelusza okrywająca głowę; 3. w pilce nożnej: odbicie piłki głową] – fejecske; apró fej, kis fej; gumó; szögfej; (*nyomdászat*) fej, fejléc; (*növény*) gömb, gömbvirágzat, fejecskevirágzat, gombvirágzat [capitulum, fejecske), olyan virágzat, melynek nyeletlen virágai a megkurtult s gyakran megvastagodott tengelyen gömbalakra szorulnak össze, pl. a lóhere virágzatja.]; (*sport*) fejelés, fejes; (*bonc*) fejec; fejecske, kalaptomp

glówka cebuli – hagymafejek

glówka czosnku – fokhagymagerezd

glówka gwoździa – a szög feje

glówka jak makówka – (*közm.*) [feje mint a mák] üres a feje, mint a tök

glówka jak makówka, a rozumu pusto – (*közm.*) [feje mint a mákfaj, de agya nincs] a kalász magasán hordja a fejét

glówka kapusty – káposztafej

glówka rękawa [górna, zaokrąglona część rękawa, która jest przyszyta do części ramienia i pachy] – ujjá felsőrész [Egy ruhadarab ujjának felső, kerekített része, amit a karkivágásba (karöltőbe) varrnak be.]

glówka stawowa – izületi fej

glównik [znaczył męzobójcę, który za zabiją głowę więź odsiadywał] – (*dawno*) gyilkos, aki a gyilkosságot követően börtönbüntetésre ítélték

glówkować (*glówkuje*) [1. pot. intensywnie myśleć; 2. w pilce nożnej: odbijać piłkę głową] – tőri a fejét; (*labdarúgás*) fejelni

glówkowaty, -a, -e – gumószerű; fejes-

glówkowy, -a, -e – (*bonc*) fej-

glównie – főként, főleg, főképp, főképpen; legfőképpen

glównodowodzący [1. wódz naczelny; 2. sprawujący naczelne dowództwo] – (*wojsko*) főparancsnok

glówny, -a, -e [najważniejszy, podstawowy, zasadniczy] – fő v. főbb v. legfőbb; (*ważny*) fontos, lényeges

glówna arteria komunikacyjna [zob. *magistrala*] – főútvonal

glówna bohaterka – főszereplő; főhősnő

glówna częstotliwość – dominánsfrekvencia, alaphang

(glówni) **wykonawcy** – főszereplők (fsz.)

glówna droga [oznacza regionalną, krajową albo międzynarodową drogę oznaczoną przez Państwo Członkowskie, którą przejeżdża rocznie ponad trzy miliony

pojazdów] – főútvonal, nagyforgalmú közút [országos közút - az utolsó három év átlagából figyelembe vett mérési adatai alapján - évi hárommilliónál több gépjármű áthaladását meghaladó forgalmi szakasza]

glówna księgowa – főkönyvelő

glówna kwartera – főhadiszállás

glówna linia kolejowa [oznacza linię kolejową oznaczoną przez Państwo Członkowskie, po której przejeżdża rocznie ponad 30 tys. składów pociągów] – nagyforgalmú vasút [olyan vasútvonal, amelyen évente 30 000-nél több vonatszerelvény halad át]

glówna linia komunikacyjna – (*közlekedési*) főútvonal

glówna nagroda – fődíj

glówna osoba w powieści – a regény főalakja, főszereplője

glówna przyczyna – főok

glówna rola – főszerep

glówna środkowa nawa – (*építészet*) főhajó, középhajó

glówna szkoła – főiskola

glówna ulica – főutca

glówna wygrana [w konkursie, na loterii itp.: nagroda o największej wartości materialnej] – főnyeremény

glówna zasada – vezérelv

glównie danie – főfogás

glównie dzieło – főmű

glównie lotnisko [oznacza cywilny port lotniczy, wyznaczony przez Państwo Członkowskie, na którym odbywa się ponad 50 tysięcy przemieszczeń rocznie (przez przemieszczenie rozumie się start lub lądowanie), z wyłączeniem przemieszczeń dokonywanych wyłącznie w celach szkoleniowych na lekkich samolotach] – fő repülőtér [olyan polgári repülőtér, ahol évente az aktuális évet megelőző 3 év átlagában a repülőgépek egy naptári évben több mint 50 000 repülési műveletet (leszállás és felszállás) hajtanak végre, kivéve az olyan, kizárólag kiképzési célt szolgáló oktatási és gyakorlási célú repülési műveleteket, amelyeket 9000 kg maximális felszálló súly alatti repülőgépekkel hajtanak végre]

glównie mocarstwo – nagyhatalom

glównie przedstawicielstwo – vezérképvislet

glównie punkty – főpontok

glównie schody – fölépcső

glównie wejście – főbejárat

glównie zajęcie – főfoglalkozás

- **Główne zajęcie przedsiębiorców:**
vállalkozók főfoglalkozása v.
tevékenysége (*vállalkozások*)

główny bohater [1. *zob. wykonawca głównej roli;* 2. *to bohater wokół którego toczy się akcja. To jego dotyczy wątek główny danego utworu.*] – főszereplő; főhős

główny budynek – főépület

główny cel – főcél

główny inspektor – főfelügyelő

główny inspektorat – főfelügyelőség

- **Główny Inspektorat Farmaceutyczny** – Gyógyszerészeti Főfelügyelőség
- **Główny Inspektorat Sanitarny** – Egészségügyi Főfelügyelőség
- **Główny Inspektorat Ochrony Środowiska** – Környezetvédelmi Főfelügyelőség
- **Główny Inspektorat Transportu Drogowego** – Közúti Szállítási Főfelügyelőség

główny inżynier – főmérnök

Główny Komitet Kultury Fizycznej [w latach 1950-60 centralny organ administracji państwowej w zakresie kultury fizycznej, sportu i turystyki; 1960 przekształcony w Główny Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki; 1978 rozdzielony na Główny Komitet Kultury Fizycznej i Sportu oraz Główny Komitet Turystyki; 1985 ponownie połączony w Główny Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki; 1987 przeorganizowany w Komitet do Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej; od 1991 pod nazwą Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki; w latach 1948-50 sprawami tymi zawiadywał Główny Urząd Kultury Fizycznej.] – (*dawno*) Központi Testnevelési Bizottság

Główny Komitet Kultury Fizycznej i Sportu [organ administracji PRL utworzony 28 maja 1978 z Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki. Swoją siedzibę miał w Warszawie i nadzorowany był przez prezesa Rady Ministrów. Obecnie działa jako Departament Sportu Powszechnego w ministerstwie sportu.] – (*dawno*) Központi Testnevelési és Sport Bizottság

główny kurs – törzskursus

główny lokator – főbérlő

główny mechanik – főgépész

główny motyw – vezérelv

główny księgowy, główny buchalter – főkönyvelő

główny los – főnyeremény

główny oltarz – főoltár

główny oskarżony – fővádott

główny pełnomocnik – főmegbízott

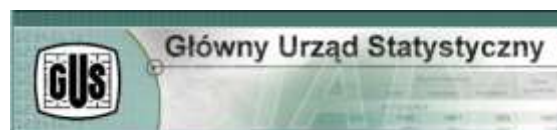
główny podsądry – fővádott

główny portier – főportás

główny przestępca – főbűnös

główny przestępca wojenny – háborús főbűnös

Główny Urząd Statystyczny – Központi Statisztikai Hivatal

Główny Zarząd Politycznego armii – Katonapolitikai Főosztály

główny zbrodniarz wojenny – háborús főbűnös

glówszczyzna lub glówczyzna [kara płacona za zabitą głowę w pieniądzech, była instytucją powszechną w całym świecie, w Niemczech istniejącą do wieku XVII, w Polsce do XVIII.] – (*hist., dawno*) gyilkosság után fizetendő súlyos pénzbürság

gluchawy, -a, -e [mający przytępiiony sluch] – majdnem v. kissé süket; nagyothalló

gluchnąć [1. tracić sluch; 2. przestawać być słyszalnym] – megsüketülni, megsiketülni

glucho – csendben; süketen, bizonytalanul

glucho-ciemny – süket és vak ember

glucho o tym – erről csend van; erről hallgatnak; erről nincs semmi hír, hallgatnak róla

gluchoniemota [brak zdolności mówienia spowodowany utratą sluchu] – süketnémaság

gluchoniemy, -a, -e [gluchy i niemy] – süketnéma

gluchoniemy, gluchoniema [człowiek gluchy i niemy] – süketnéma (*ffi/nő*)

gluchosluch – hallókészülék

gluchosluch dwukierunkowy – kétfültre illesztett hallókészülék (közös erősítővel)

gluchota [upośledzenie lub utrata zdolności słyszenia] – nagyothallás, sükettség, teljes hallásveszteség

gluchota czynnościowa – funkcionális sükettség

gluchota kotlarska – kazánkovács-sükettség (foglalkozási ártalom)

gluchota muzyczna, niemuzykalść – zenei sükettség, zeneiérzéknélküliség, unmuzikalitás

gluchota przewodzeniowa – vezetékes hallásveszteség

gluchota psychogenna – hisztériás sükettség

gluchota symulowana – tettetett (szimulált) sükettség

gluchota wywołana silnymi dźwiękami – botfülü, botfüléség

gluchy, -a, -e [1. pozbawiony zdolności słyszenia; 2. o dźwiękach: przytłumiony,

niewyraźny; **3. taki, w którym nie rozlegają się dźwięki lub w którym jest mało przejawów życia; 4. o uczuciach i ich przejawach: wielki, mocny, głęboki]** – süket; tompa (hang), csendes

gluchy [człowiek gluchy], glucha – süket (ffi/nő)

glucha pokrzywa [pot.; zob. **jasnota biała**] – Fehér árvacsalán (*Lamium album*)

glucha jesień – késő ősz

glucha noc – mélyen csendes éj

glucha wieś – isten háta mögötti v. eldugott v. távol eső hely; eldugott falu

gluche brzmienie (tonu) – tompa (hang)

gluche milczenie – mély hallgatás, mély csend; halálos csend v. némaság

gluche wieści – kósza hírek

gluchy albo spity – részeg, vagy bolond

gluchy ból – tompa fájdalom

gluchy cietrzew – süketfajd, siketfajd

gluchy dźwięk – kongó hang

gluchy jak pień – [süket, mint egy tönk] süket, mint a nagyágyu

gluchy las – rengeteg, sűrű erdő

gluchy, slumiony (dźwięk) – tompa, mélyben túlhangsúlyozott (hang)

gluchy ton – tompa hang

glupawość – maflaság, együgyűség, ügyefogyottság

glupawy, -a, -e [1. pot. **niezbyt mądry; też: wyrażający taką cechę; 2. pot. bezwartościowy intelektualnie; 3. pot. świadczący o czymś zakłopotaniu]** – bolondos; kissé buta, butuska, együgyű, ügyefogyott

glupek [1. pot. **osoba zachowująca się niepoważnie; 2. pot. głupiec]** – buta, ostoba, bolond, tökfilkó, hülye, lüke; komolytalan, nevetségesen viselkedő, bohóc

glupi, -a, -ie [1. **ograniczony i naiwny; też: świadczący o takich cechach; 2. pot. bezwartościowy intelektualnie; 3. pot. świadczący o czymś zakłopotaniu; 4. pot. dający się wykorzystywać; 5. pot. niemający znaczenia; 6. pot. kłopotliwy, niezręczny]** – buta, ostoba, oktalan; bolond, idétlen; hülye (*nie ma głupich*: majd bolond leszek, hiszi a piszi); értelmetlen, buta, értéktelen; jelentéktelen, csekély, kicsiny

glupi [pot. **osoba głupia**], **glupa** – hülye (ffi/nő)

glupi jak but – buta, mint a tök; ostoba, mint a cipő talpa

glupi jak stolowe nogi – (*buta, mint az asztalláb*) buta, mint a tök; buta, mint a cipő talpa; buta, mint a sötét éjszaka

glupi żart – buta tréfa

glupia gęś, glupia gaska – (*átv.*) liba; buta liba

glupia glowa nie tysieje – (köz. m.) a kopasz ember nem kopaszodik

glupia koza – [buta kecske] buta liba

glupia książka – értelmetlen könyv

glupia pizza! – (*wulg.*) hülye pica!

glupiatko – buta kis gyerek; kis butus v. butuska v. butácska

glupie postępowanie – értelmetlen eljárás v. viselkedés

glupia sprawa – ostoba eset, buta dolog v. ügy

glupie życie – értéktelen élet

glupiec [**osoba ograniczona i naiwna**] – buta, ostoba, bolond, tökfilkó, hülye, lüke

glupiec [1. pot. **stawać się głupim; 2. pot. tracić orientację lub zdolność logicznego rozumowania**] – butulni, elbutulni; hülyülni, elhülyülni

glupio – bután, ostobán

glupio postąpić – bután viselkedni; buta módon járni el

glupio się wyraża – bután fejezi ki magát

glupio się znalazł – ostobán viselkedett; ostobaságot csinált, ostoba helyzetbe került

glupiuchny, -a, -e; glupiusieńki, -a, -ie; glupiuteńki, -a, -ie; glupiutki, -a, -ie – tökhülye; buta, mint a sötét éjszaka; butácska, ostobácska, oktalanka

glupkowato, glupowato – bután, együgyűen, hülyén, bambán

glupkowatość, glupowatość – együgyűség, bárgyúság

glupkowaty, -a, -e; glupowaty, -a, -e – bárgyú, kissé buta, butuska, együgyű, bamba; eszelős

glupota [1. **brak wiedzy lub bezmyślność; też: przejaw czyjejś bezmyślności; 2. pot. informacja pozbawiona sensu; 3. lekcew. rzecz mało ważna]** – butaság, ostobaság, hülyeség, bárgyúság, esztelenség

glupota wrodzona – veleszületett hülyeség

glupstewko – butaságoeska, butaságoeska

glupstwa pieść – butaságokat v. badarságokat fecsegn

glupstwo [1. **powiedzenie niemające sensu; 2. lekkomyślny postępek; 3. sprawa, rzecz niezbyt ważna; 4. daw. brak wiedzy lub bezmyślność]** – ostobaság, butaság, bolondság, hülyeség, szamárság; csekélység

glupstwo zrobić – butaságot csinálni v. elkövetni
gluptak [1. **ptak morski o białym upierzeniu i czarnych lotkach**; 2. *lekcew.* **osoba nierozgarnięta lub naiwna**; 3. *zob.* **imbecyl w zn. 2.**; 4.] – hülye, félkegyelmű; (*állat*) szúla [szula (*Sula bassana* Linn.)]

Głuptak (gluptak biały) (*Morus bassanus*) [gatunek ptaka z rodziny głuptakowatych. Kolonie lęgowe znajdują się na wybrzeżach Wysp Brytyjskich (gdzie tamtejsza populacja stanowi 80% ogólnej liczebności), Norwegii, Islandii, Nowej Fundlandii, RPA, Australii, Tasmanii i Nowej Zelandii. Poza sezonem lęgowym koczuje na morzu, pojawiając się sporadycznie również na polskim wybrzeżu Bałtyku.] – szula (*Morus bassanus*, syn. *Sula bassana*) [a madarak osztályának gödényalakúak (*Pelecaniformes*) rendjébe, a szulafélék (*Sulidae*) családjába tartozó faj.]

szula (*Sula bassana* Linn.) – a barnásfekete farkotollak kivételével általában fehér; a fejtető és hátsónyak sárgásan árnyalt

gluptas [*pot.* **osoba głupia lub naiwna**] – lüke, tökfilkó

gluptasek – butus, butuska, csacsi

gluptasiński, -a, -ie – butus, butuska, csacsi

glusza [1. **miejsce odludne, niezamieszkane**; 2. **glucha cisza**] – csend, mély csend; csendes magányos hely, pusztaság

gluszec [ptak leśny o czarnobrazowym upierzeniu] – fajdkakas, fajd, siketfajd (*gluchy cietrzew*)

Gluszec (gluszec zwyczajny) (*Tetrao urogallus*) [gatunek dużego ptaka z rodziny gluszcowatych (*Tetraonidae*), zamieszkujący lasy północnej i środkowej Eurazji. Izolowane populacje w Szkocji, Pirenejach i Balkanach.] – siketfajd (*Tetrao urogallus*) a [madarak osztályának tyúkalakúak (*Galliformes*) rendjébe és a fácánfélék (*Phasianidae*) családjába tartozó faj]

Gluszec (gluszec zwyczajny) (Tetrao urogallus)

Gluszek (*Emberiza cia*) [mały ptak z rodziny trznadłowatych (*Emberizidae*)] – bajszos sármány (*Emberiza cia*) a madarak osztályának verébalakúak (*Passeriformes*) rendjébe és a sármányfélék (*Emberizidae*) családjába tartozó faj.

gluszyca – fajdtyúk

Gluszyca (niem. *Wüstegiersdorf*) [miasto w woj. dolnośląskim, w powiecie wałbrzyskim, siedziba gminy miejsko-wiejskiej Gluszyca nad rzeką Bystrzycą, w kotlinie pomiędzy Górami Sowimi a Kamiennymi (Górami Suchymi) w Sudetach Środkowych.] – alsó-sziléziai város

gluszyć 1. **tłumić dźwięki**; 2. **o roślinach: własnym rozrostem utrudniać wegetację innym roślinom**; 3. *łow.* **dobijać drobną zwierzynę silnym uderzeniem kantem dłoni w kark**; 4. *pot.* **łowić ryby przy użyciu prądu lub materiałów wybuchowych** – (*ogluszać*) süketíteni, megsüketíteni; kábitani; (*zagluszać*) elfojtani, elnyomni; elhallgattani

gluszyć głos sumienia – elhallgattatja lelkiismeretét v. a lelkiismeret hangját

gluszyć strach – elhallgattatja a félelmét

gluszyć się [o dźwiękach: tłumić się wzajemnie] – elnyomják egymást, egymás szaakba vágnak

gm. (gmina) – község

GM (skrót GM lub GMO z ang. *Genetically Modified Organisms*, czyli organizmy zmodyfikowane genetycznie) [Według danych Międzynarodowego Instytutu Propagowania Upraw Biotechnologicznych (ISAAA) rolnictwo GM (skrót GM lub GMO z ang. *Genetically Modified Organisms*, czyli organizmy zmodyfikowane genetycznie) najszybciej rozprzestrzeniło się w krajach rozwijających się, ale spadło w Unii Europejskiej. ISAAA jest organizacją częściowo finansowaną przez przemysł promujący biotechnologię jako drogę do zrównoważonego rozwoju.] – (*ang.*) GM, GMO: Genetically Modified /Organism/ elterjedten használt angol

betűszó, jelentése Génmódosított vagy Génkezelt /Élőlény/; génmanipulált élő szervezet; génmódosított szervezetnek (GM, GMO)

gmach [1. wielki, okazały budynek; 2. o zjawiskach społecznych lub abstrakcyjnych: wielka, złożona struktura; 3. (*dawno*) gmaszek (z niem. *Gemach* – spokój, wygoda) oznacza w języku staropolskim pokój, zwłaszcza pokój górny, t. j. na piętrze położony] – (*jelentősebb*) épület; (nagy v. díszes) épület; palota; (*dawno*) szoba, emeleti szoba

gmach biblioteczny – könyvtárépület
gmach dziesięciopiętrowy – tízeleletes épület
gmach gielidy – tőzsdeépület
gmach mieszkalny (w mieście) – bérpalota
gmach niebosiężny – felhőkarcoló
gmach opery – operaház; az opera épülete
gmach parlamentu – országyűlés
gmach publiczny – középület
gmachówka drzewożerna, drzewotoczna [mrówka będąca szkodnikiem żerującym wewnątrz drzew iglastych] – farágó hangya
gmaszysko – hatalmas, nehézkes, nyomasztó épület
gmawacz – kavarodás, zavar
gmawać [1. plątać; 2. czynić coś trudnym do zrozumienia lub rozwiązania] – összekeverni, összekuszálni, összezavarni, összebogozni, összegabalyítani; megzavarni
gmawać nici – a szálakat összegabalyítani
gmawać sprawę – összekuszálni az ügyet
gmawać się [1. być, stawać się zaplątanym; 2. o zjawiskach abstrakcyjnych: stawać się trudnym do zrozumienia; 3. nie umieć znaleźć wyjścia, rozwiązania, wytłumaczenia] – összezavarodni, megzavarodni; fejtét veszti
gmawanie – összekeverés, összezavarás
gmawanina – zagyvaság, zagyvalék, zűr, zavar, kavarodás, káosz
gmawanina ciasnych uliczek – szűk utcácskák összevisszasága
gmawanina spraw – az ügyek ziláltsága v. összevisszasága

gment lub *kment* [najcieńsze płótno lniane, bisior, batyst] – (*dawno*) legvékonyabb lenvászón, selyemszövet, batiszt

gmeracz – böngésző, turkáló, kutatgató, guberáló
gmerac [*pot.* szperac gdzieś], **gmerala** – túrni, túrkálni, kutatni, böngészni, (*jiddis*) guberálni [még használható dolgokat hulladékból kiválogatni], vājni, vājkalni

gmerac w książkach – könyveket böngészni
gmerac się [*pot.* poruszać się wolno, nieporadnie] – bibelődni, piszmogni, húzni az időt; vacakolni

gmerk [1. w dawnej Polsce: godło rodowe mieszczań; 2. znak umieszczany dawniej przez rzemieślników na własnych wyrobach] – (*ném.*) Gemerck; (*dawno*) nemesi családi címer Lengyelországban; céhjel (terméken), céhcímer

Gmerk G.B. di Quadro na poznańskim ratuszu

gmin [*daw.* ogół ludzi należących do biedniejszej i niewykształconej warstwy społecznej] – (*dawno*) nép, köznép; tömeg, csöcselék,

gmina [1. podstawowa jednostka podziału administracyjnego i samorządu terytorialnego kraju; też: mieszkańcy w obrębie tej jednostki; 2. *pot.* urząd gminy; 3. grupa wyznaniowa działająca na jakimś terenie; 4. Z niemiec. przymiotnika *gemein* = wspólny, pospolity, powstał polski rzeczownik *gmin*, a z niem. rzeczownika *Gemeinde* – gmina. Wyraz *gmin* był zdawna w języku polskim używany w znaczeniu niższego stanu miejskiego, ludności parafjalnej, do jednego kościoła należącej, wreszcie w znaczeniu: ludu, pospólstwa, rzeszy, gromady, tłuszczy, tłumu, motłochu.] – (*ném.* *Gemeinde*) község, nagyközség

gmina kościelna – egyházközség

Gmina Spółdzielnia, GS – (*dawno*) Földművelészetkezet

gmina wiejska – község, falu, nagyközség

gmina wyznaniowa – hitközség

gminna rada – (*zsidó*) községi tanács

Gmina Wyznaniowa Żydowska w Warszawie (GWŻ w Warszawie) [gmina żydowska z siedzibą w Warszawie, będąca członkiem Związku Gmin Wyznaniowych Żydowskich w

RP. Swoim zasięgiem obejmuje wschodnią Polskę. — Gmina została reaktywowana jesienią 1997 i obecnie zrzesza około 500 członków. Główną synagogą jest ortodoksyjna synagoga Małżonków Nożyków. Naczelnym rabinem Warszawy jest Michael Schudrich, a rabinem pomocniczym Tyson Herberger. — W gminie funkcjonują m.in. mykwa, klub seniora oraz Chewra Kadisza - Bractwo Pogrzebowe, które wykonuje swoją pracę bezpłatnie i w prywatnym czasie. Zgodnie z Prawem Wewnętrznym, członkiem gminy może stać się każdy, kto nie jest wyznawcą religii innej niż judaizm i przynajmniej jedno z jego dziadków jest Żydem.] – Varsói Zsidó Hitközség

Mapa.GWZ.warszawa.svg

Gminna Rada Narodowa w Reńskiej Wsi pow. kozielski – (*dawno*) Reński falu nemzeti tanácsa

gminna spółdzielnia rolnicza – földművesszövetkezet

Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska – földműves önszegélyző szövetkezet

gminnie – közönségesen

gminny, -a, -e [1. **związany z gminą, urzędem; 2. ludowy, wiejski, pochodzący z gminu; 3. prostacki, pospolity, rubaszny, trywialny**] – községi; közönséges

gminne podanie – néphagyomány, népmonda

Gminne Przedsiębiorstwo Obrotu Artykułami Żywnościowymi – (*dawno*) Községi Élelmiszerértékesítő Vállalat (KÖZÉRT)

gminne słowa – közönséges szavak

gminne władanie ziemią – faluközösségi földhasználat (közös)

gminowładztwo – demokracja

GMM (skrót od ang. Gaussian Mixture Model) [modelowanie rozkładów prawdopodobieństwa przy pomocy sumy rozkładów gaussowskich] – GMM (ang.

Gaussian Mixture Model) Gauss-függvények keveréke

gnać [1. **bardzo szybko biec lub jechać; 2. zmuszać do czegoś lub popędzać; też: pobudzać do działania; 3. pędzić dokądś zwierzęta; 4. biec, pędzić; 5. popędzać, naganiać**] – (*pędzić*) hajtani, üzni, kergetni; (*lecieć*) futni, szaladni, rohanni

gnać bydło w pole – kihajtani a marhát a legelőre

gnać co/kogo – hajtani, kergetni *vmit/vkit*

gnać kogoś do roboty – dologra hajtani *vkit*

gnać na oślepe – fejveszeten, nyakaszakadtából

gnać na złamanie karku – fejveszeten, nyakaszakadtából

gnać za czym – kergetni *vmit*; futni *vmi* után

gnanie – üldözés, zavarás, hajtás

gnany, -a, -e – üzött, üldözött, hajtott

gnany tęsknotą – vágtyól üzött

gnat [1. *pot.* **kość; 2. pot.** rewolwer, pistolet] – csont; (*átv.*) pisztoly

gnatek – csontocska

gnejs [1. **jasnoszara skała metamorficzna o budowie łupkowej; 2. skała metamorficzna powstająca w warunkach metamorfizmu regionalnego lub dyslokacyjnego. Przeważnie jest to metamorfizm średniego stopnia strefy mezo, rzadziej wysoki stopień kata. Nazwa pochodzi od starego słowiańskiego terminu górniczego oznaczającego zgnieciony kamień (G. Agricola, 1556; A.G. Werner, 1786), bądź od staronordyckiego *gneista* – "krzesać kamień".]** – (*ang.*) gneiss; gnąjsz v. gnejsz; kőzet, a kristályos palák legfontosabb tagja (lényeges alkotórészei: kvarc, földpát és csillám) [palás szerkezetű metamorf összetett kristályos kőzet, elegyrészei: quarc, földpát, és csillám; a földpát uralkodólag ortoklasz soru, színre nézve fehér, veres vagy szürke, a csillám vagy barna, fekete (bioli), vagy világos szürke gyöngyfényű, ez utóbbi leggyakoribb (muszkovit); a quarc, szürke, v. vitziszta kisebb-nagyobb üveges fényű szemeket képez.]

gnejsowy, -a, -e – gnejsz-

Gnesnania Boonekamp [Gnieźnieńska Gorzka Żołądkowa: Gnesnania Boonekamp jest wyciągiem z 23 rodzajów ziół i korzeni posiadających walory lecznicze, dietetyczne i odżywcze. Zawiera liczne naturalne składniki, również witaminy i mikroelementy.] – Gnesnania Boonekamp [23 gyógyfüvel és fűszerrel készült vodkafajta (*Gniezno*)]

gnębiciel [ktoś, kto gnębi kogoś, prześladowuje; prześladowca; ciemieżca], **gnębicielka** – elnyomó, zsarnok, kinzó, gyötrő (*ffi/nő*)

gnębić [1. wywoływać niepokój lub przynębienie; 2. prześladować kogoś] – (*gnieść*) elnyomni, letörni, leigázni, lesújtani; (*trapić*) sanyargatni; gyötörni, kinezni

gnębią go choroby – betegség gyötri

gnębić kogo procesem – pereskedéssel zaklatni *vkit*

gnębić lud podatkami – a népet adókkal sújtani

gnębić się – kínozza v. emészti magát

gniadosz [gniady koń] – pej ló

gniady, -a, -e [o maści konia: jasnobrązowy z odcieniem czerwobrunatnym, z czarną grzywą i czarnym ogonem] – pejszínű

gniady [gniady koń], **gniada** – pej; pejszínű ló [Pej a ló, ha a hosszú szőrök és lábvégek feketék, a rövid szőrök pedig barnának legkülönbözőbb árnyalatai. A bőr pigmentált. Változatai: a zöld lábú vagy rókalábú pej, amelynek a lábvégei nem feketék és a mosott sörényű pej, amelynek lábvégei feketék, azonban sörénye és farka világos (ritka változat). Árnyalatai: világos pej, (közép)pej, mogyorópej, gesztenyepaj, sötétpej és tulajdonképpen idetartozik a nyári fekete is. Ez utóbbi könnyen összetéveszthető a feketével, de nyáron a haskorc és az orr világos, télen a szőrvégek vöröses árnyalatúak.]

gniady

gniadzko [1. niewielkie gniazdo ptasie lub zwierzęce; 2. o miłym, przytulnym mieszkaniu; też: o wygodnym miejscu; 3. zob. gniazdo w zn. 6.], **gniadzeczko** – 1. kis fészek; 2. kapcsoló, villanykapcsoló; dugaszoláljaz, csatlakozódugó

gniadzko elektryczne – elektromos csatlakozó

gniadzko wtyczkowe – dugaszoláljaz, konnektor

gniazdo [1. schronienie z gałęzi, traw, gliny itp., przygotowane przez ptaki lub inne zwierzęta; 2. mieszkańcy gniazda; 3. skupisko czegoś w jednym miejscu; 4. *podn.* o domu rodzinnym, siedzibie rodu, plemienia; 5. ośrodek jakiegoś ruchu, jakiejś społeczności, idei; 6. urządzenie, dzięki któremu można podłączać różne urządzenia do instalacji elektrycznej; 7. nieregularne skupienie jakiegoś minerału lub skały w odmiennym geologicznie otoczeniu; 8. złącze służące do połączenia karty rozszerzeń z komputerem; 9. wgłębianie, otwór, element konstrukcyjny, w których osadza się końce jakichś elementów; 10. zespół stanowisk roboczych dobranych odpowiednio do przydzielonych im zadań] – fészek; (*átv.*) fészek, búvóhely; otthon, (*ognisko, źródło*) gócpont, góc; központ; (*wojsko*) fészek, állás, (*műszaki*) fészek; (*villamosság*) konnektor, dugaszoláljaz; csatlakozóljazat

gniazdo bez uziemienia – földeteletlen konnektor

gniazdo bocianie – árbóckosár;

gniazdo cekaemów – nehéz géppuskaállás, géppuskafészek

gniazdo choroby – a betegség góca v. fészke

gniazdo epidemii – járványfészek

gniazdo jaskólcze – fecskefészek

gniazdo karabinów maszynowych, gniazdo ogniowe [stanowisko obronne malej jednostki wyposażonej w broń automatyczną] – (*wojsk*) gépfegyverállás; tűzfészek

gniazdo moli – molyfészek

gniazdo nasienne [wewnętrzna część owocu zawierająca pestki] – (*növ.*) magház

gniazdo oporu – ellenállási góc v. gócpont; az ellenállás fészke

gniazdo procesora (ang. *CPU socket* lub *CPU slot*) [jest to rodzaj złącza znajdującego się na płycie głównej; pełni ono rolę interfejsu pomiędzy procesorem a pozostałymi elementami systemu komputerowego umożliwiając jego współpracę z systemem za pośrednictwem odpowiednich magistrali i układów znajdujących się na płycie głównej.] – processzorfoglatat [egy csatlakozó a számítógép alaplapján, amibe a számítógép központi egysége a processzor csatlakozik. Manapság legtöbb asztali, hordozható és szerver számítógép processzorai (főleg az Intel x86 architektúrán alapulók) cserélhetők, így valamilyen foglatba illeszkednek.]

gniazdo pszczele [zespół plastrów zbudowanych przez rodzinę pszczelą] – kaptár, méhkaptár

- gniazdo pluskiew** – poloskafészek
gniazdo podwójne – kettős konnektor
gniazdo ptasie – madárfészek
gniazdo rodzinne – családi fészek
gniazdo słotwórcze [jęz. grupa wyrazów powiązanych słotwórczo] – (szóképző) kifejezéscsoport
gniazdo wtyczkowe – konnektor
gniazdo wyrazów – szóbokor [nyelvtani szakkifejezés, az egy gyök köré szerveződő szavak csoportját, bokrát jelenti]
gniazdo z uziemieniem – földelt konnektor
gniazdo mij – viperafészek
gniazdować (zob. gnieździć się) [1. zwykle o ptakach: zakładać gniazda, odbywać lęgi; 2. układać w słowniku wyrazy w grupy na podstawie ich motywacji słotwórczej lub pokrewieństwa etymologicznego] – fészkelni, bokrosítani (*szótárban*)
gniazdowy, -a, -e – fészek-, fészkes; konnektor-
gniecie – romlás, rothadás, korhadás; enyészet
gniecie moralne – erkölcsi romlás, erkölcsi rothadás
gnieciuch – odaégett kenyér v. sütemény; keletlen, rosszul sikerült tészta
gnić (*gnije*) [1. ulegać procesowi rozkładu pod wpływem działania bakterii; 2. ulegać degeneracji; 3. pot. przebywać gdzieś z lenistwa lub wygodnictwa; 4. pot. przebywać gdzieś pod przymusem lub w złych warunkach] – poshadni, rothadni; korhadni, romlani; (*marnieć*) sınıylódni, senyvedni; henyélni, lustálkodni
gnić w więzieniu – börtönben sınıylódni v. senyvedni
gnida [1. jajo wszy; 2. obraźl. o człowieku podstępny, fałszywym, złośliwym] – tetűpete, serke; kis ember, tögmag
Gnidosz błotny (*Pedicularis palustris* L.) [gatunek należący do rodziny zarzawatych. Występuje w Europie, na Kaukazie i w Kanadzie. W Polsce dość częsty na całym niżu] - Posványkakastarěj (*Pedicularis palustris*)

Gnidosz rozesłany (*Pedicularis sylvatica* L.) [gatunek rośliny dwuletniej lub byliny należący do rodziny zarzawatych. W Polsce częściej występuje w zachodniej części kraju, stopniowo zanika w kierunku wschodnim (ma u nas wschodnią granicę zasięgu)] – erdei serkevirág v. Erdei kakastarěj (*Pedicularis sylvatica* L.)

- gniecenie** – szorítás, nyomás, facsarás
gniecenie [Chemiczna obróbka tkaniny bawelnianej, która powoduje, że materiał wygląda jak pognieciony.] – (*text.*) gyűrés [Pamutkelmék kikészítési eljárása, amely a terméknek gyűrött felületet ad.]
gnieciony, -a, -e – gyűrött
gnieść (*gniecie*) [1. przyciskać kogoś lub coś mocno; 2. ściskając, rozcierając itp., miażdżyć coś; też:: nadawać jakiejś masie odpowiednią konsystencję przez wyrabianie; 3. ściskać, giąć w rękach; 4. o zjawiskach abstrakcyjnych: przytłaczać kogoś; 5. o ludziach: dręczyć lub tłamsić kogoś; 6. uwierać, dolegać, powodując ból] – (*ściskać, cisnąć*) nyomni, elnyomni, szorítani, szorongatni, facsarni; (*miąć*) gyűrni, összegyűrni; (*ugniatać*) gyűrni, dagasztani; zúzni
gnieść ciasto – tésztát gyűrni
gnieść orzech – diót törni
gnieść papier – papírt gyűrni; gyűri a papírt
gnieść sukienkę – összegyűri a ruhát
gnieść się [1. stawać się pogniecionym; 2. łatwo ulegać gnieceniu; 3. tłoczyć się w ciasnym pomieszczeniu] – összenyomrodni, összeszorulni; szétnyomódni, szorongani, gyűródni
gnieść się jak śledzie w beczie – [szorongani, mint heringek a hordóban] szorongani, mint szardínia a dobozban
gniew [1. gwałtowna reakcja na jakiś przykry bodziec zewnętrzny wyrażająca się niezadowolaniem i agresją; 2. prawdą jest, że musimy głosić każdemu człowiekowi na

ziemi, że Bóg jest Bogiem miłości, ale popełniamy wielki błąd, gdy nie wspominamy o Jego gniewie. Dzień powtórnego przyjścia Pana jest także dniem gniewu. (Dzień Jahwe). Jest wielka miłość Boga ale jest i Jego gniew. Każdy człowiek bez narodzenia się z Ducha jest dzieckiem gniewu, ale woła Boga jest, by każdy odrodzony człowiek był bez gniewu.] – harag, düh, indulat, méreg, szenvedély, szánalom; neheztelés

Gniew (kasz. *Gniéw*, niem. *Mewe*) [to miasto w woj. pomorskim, nad ujściem Wierzyca do Wisły, w powiecie tczewskim, siedziba gminy miejsko-wiejskiej Gniew. W latach 1975-1998 miasto administracyjnie należało do woj. gdańskiego.] – Gniew (*város Lengyelországban*)

Gniew Boży – az Úr haragja ("Jaj, de sötét felhőt borított az Úr haragja Sion leányára!")

gniew chwyciło go (jej) za gardło – forr benne a méreg

gniew go unosi – elragadja a harag

gniew niehamowany – fékevesztett düh, fékezetlen harag

gniew porywa kogo – elfog a méreg *vkít*

gniew piękności szkodzi – a harag árt a szépségnek

gniew strzelił mu z oczu – szeme haragos villámokat szórt v. lövellt; harag v. düh lövellt v. tüzelt szeméből

gniewać (*gniewa*) [wywoływać w kimś gniew] – bosszantani, mérgesíteni, megharagítani

gniewać się [1. odczuwać gniew; 2. mieć do siebie wzajemną urazę; 3. okazywać gniew] – mérgelődni; (*na kogo/co o co*) haragudni, bosszankodni, dühöngeni (*vkire/vmire vmiért*); (*z kim*) haragban van (*vkivel*)

gniewać się na kogo – haragudni *vkire*

gniewać się na kogoś o coś – haragudni *vkire vmi* miatt

gniewać się o byle co – akármin felbőszülni; minden csekélységért haragudni

gniewać się o co – haragudni *vmiért*, *vmi* miatt

gniewać się troszkę – kicsit haragudni

gniewają się na siebie – haragban vannak; haragudnak egymásra

gniewam się z tobą – haragban vagyok veled; haragszom rád

gniewanie – bosszantás, mérgesítés

gniewanie się – bosszankodás, mérgelődés, harag

gniewny, -a, -e [1. wyrażający gniew; 2. odczuwający gniew; też: obrażony na kogoś; 3. groźny, straszny] – haragos, dühös, bosszús

gniewliwie, gniewnie – haragvón, haragosan, bosszúsan; indulatosan, dühöngően, dühösen, mérgesen

gniewliwy, -a, -e [1. skłonny do gniewu; 2. daw. wywołany gniewem] – indulatós, dühöngő, dühös, mérges, bosszús, haragos

gniewny, -a, -e [1. wyrażający gniew; 2. odczuwający gniew; też: obrażony na kogoś; 3. groźny, straszny] – haragvó, dühös, bosszús

Gniewosz plamisty, miedzianka (*Coronella austriaca*) [gatunek niejadowego węża z rodziny połozowatych (Colubridae). Powszechnie spotykany w wielu miejscach Europy i zachodniej Azji. Nieszkodliwy dla ludzi, choć często mylony ze żmiją zygzakowatą. W Polsce gatunek pod ochroną.] – rézsikló (*Coronella austriaca*) [egy elterjedt európai kígyófaj. Tudományos névének jelentése: „osztrák koronácska” onnan ered, hogy leírója, Joseph Laurenti a tarkóján látható mintázatot az osztrák címer kétféjű sasához hasonlította]

Gniewosz południowy (*Coronella girondica*) [niewielki, smukły wąż z rodziny połozowatych, zamieszkujący południowo-zachodnią Europę i północno-zachodnią Afrykę] – ibériai rézsikló (*Coronella girondica*)

gnieździć – fészkelni, fészket rakni

gnieździć się [1. o ptakach lub innych zwierzętach: zakładać sobie gniazdo, legowisko; 2. o uczuciach, doznaniach psychicznych: gromadzić się, tkwić; 3. o ruchu, społeczności, idei: koncentrować się w jakimś ośrodku; 4. mieszkać w małym, niewygodnym mieszkaniu; 5. kręcić się, szukając dogodnej pozycji] – tanyázi (*vhol*); fészket rakni, befészkelődni, fészkelni; szorongani összetömörülni, egymás hegyén-hátán [rodzina złożona z pięciu osób gnieździ się w jednym pokoju: az

öttagú család egy szobában szorong v. van összehúzódnak]

gnieżdzenie się – fészekrakás, szorongás

gniye w ziemi – (*vulg.*) rohad a földben

gnilcowy, -a, -e – skorbutos

gnilec [1. *zob.* skorbut; 2. zakaźna choroba jedwabników] – (*orvosi*) skorbut; a C-vitamin hiánya következtében fellépő, általános elgyengüléssel járó betegség

gnilny, -a, -e [związany z procesem gnicia] – rohasztó, rothadási

gniotarka – nyomó; kendertörő v. lentörő gép

gniotarka ziemniaków – burgonyanyomó, krumplinyomó

gniotek [placek z makiem i miodem, jak również nazwa jakiejś gry towarzyskiej czy tańca, już nie wiadomo jakiego] – (*dawno*) mézeslap; (*átv.*) társasjáték, tánc

gniotownik [1. maszyna do rozdrabniania karmy dla zwierząt; 2. maszyna do rozdrabniania różnych surowców albo do mieszania i wyrabiania np. glin formierskich] – zúzó, szétmállasztó gép

gnoić [1. nawozić ziemię gnojem; 2. *pot.* dopuszczać do gnicia czegoś; 3. *posp.* niszczyć kogoś psychicznie lub fizycznie] – (*gnojem nawozić*) trágyázni, (*sprawiać gnojenie*) rothasztani

gnoić się [*pot.* o ranach: ropieć] – gennyesedni, gennyedni

gnojarnia [*zob.* gnojnik w zn. 1.] – trágyadomb (*gnojowisko*)

gnojak [1. owad podobny do pszczoły; gnójka; 2. chrząszcz o granatowym lub zielonkawym pancerzu z metalicznym połyskiem, żywiący się nawozem] – nagy ganéjtúró vagy nagy ganajtúró (*Geotrupes stercorarius*)

gnojek [obraźliwie o młodszym od siebie] – piskos v. koszos fráter; (*közönséges*) szarházi; éhenkórász

gnojenie – trágyázás

gnojnica [1. boczna deska nakładana na wóz do wożenia gnoju; 2. wóz używany do wożenia gnoju] – trágya szállítására használt deszka (*szekéren*); trágyaszállító (*gnojnik*)

gnojnik [1. dól lub jakieś miejsce przeznaczone do składania obornika; 2. *zob.* gnojnica w zn. 2.] – trágyadomb, pócegdör (*gnojownia*); trágyaszállító szekér v. kocvsi (*gnojnica*)

gnojok [pryzma na obornik] – [*Słowniczek języka śląskiego*] trágyadomb

gnojowica, gnojownica [nawóz organiczny składający się z przefermentowanych odchodów bydła] – trágyalé

gnojowisko, gnojownia [*zob.* gnojnik w zn. 1.] – trágyadomb, pócegdör

gnojownik [1. gnojówka; 2. pracownik zajmujący się nawożeniem gleby] – trágyalé; trágyázó ember

gnojówka [nawóz organiczny, przefermentowany moczu bydła] – trágyalé

gnom [1. w wierzeniach ludowych: duch podziemia, opiekun kopalni i skarbów, o postaci karla; 2. człowiek małego wzrostu; 3. krótkie zdanie wyrażające jakąś ogólną myśl; inaczej: gnomia] – 1. (*gör.*) gnóm, föld alatti törpe, manó; 2. (*gör.*) gnóma; egy-egy tapasztalati igazságot, életelvet velős rövidséggel kifejező mondas; aranymondás, rövid bölcselő epigramma, emlékvers

gnoma [1. gr. *gnómē* 'rozum; mniemanie; maksyma'; zdanie, sentencja, aforyzm, wyrażające (niekiedy wierszem) zwięźle sformułowaną głębszą myśl, zwł. treści dydaktycznej; 2. forma greckiej poezji lirycznej: krótkie zdanie wyrażające jakąś ogólną myśl; gnom] – (*gör.*) gnoma; rövid közmondásszerű mondat

GNOME (ang. *GNU Network Object Model Environment*) [graficzne środowisko użytkownika oparte na systemie X Window System oraz Widżetach GTK+ i GDK. Działa na większości systemów typu Unix.] – GNOME (GNU Network Object Model Environment) - 'GNOME' (GNU hálózati objekt orientált környezet) [1. egy grafikus felhasználói felület Linuxhoz és egyéb Unix-szerű operációs rendszerekhez. A KDE mellett a legnagyobb tudású nyílt forráskódú grafikus felhasználói felület. A GNU projekt hivatalos és számos Linux-disztribúció alapértelmezett felülete. 2. Grafikus munkakörnyezet Linux operációs rendszerhez. 3. Linux-os asztali számítógépek grafikus felhasználói felületét szabványosító projekt; a nagy hardvergyártók (IBM, HP, Sun, Compac) összefogásával jött létre a *GNOME Alapítvány*, mely Linux operációs rendszerek felhasználói felületét, grafikus "arculatát" (user interface), szabványosítja és ezáltal a Windows környezet vetélytársa; szoftver alkalmazások szerzői ehhez illeszthetik programjaik működtetését illetve felhasználói felületét; a *Free Software Foundation* csoport szintén támogatja a kezdeményezést; a GNOME-hoz hasonló, a szintén Linuxra készülő u.n. "KDE" felhasználói felület]

gnomiczny, -a, -e [zawierający jakąś myśl, sentencję] – (*gör.*) gnómszerű, gnóm, törpe formájú; torz alakú ember

gnomon [gnōmón 'tłumacz; węgelnica; jw.' od *gignōskein* 'wiedzieć'; **1. najprostszy zegar słoneczny; 2. najstarszy instrument astronomiczny mający postać pionowego pręta lub słupa ustawionego na podstawie; 3. pręt, słupek, którego cień wskazuje wysokość (deklinację, azymut) Słońca; zegar słoneczny.] – (gör.) gnómon; (*csillagászat*) mutató, eligazító zsinórmérték; ez a legrégebb csillagászati eszköz: vízszintes síkon függőlegesen felállított bot, a bot és a vetett árnyék hosszából meg lehet állapítani pl. a Nap magasságát, az észak-déli vonal helyzetét**

gnomoniczny, -a, -e – gnomonikai

gnomonika [dział dawnej astronomii obejmujący teorię i sztukę budowania zegarów słonecznych] – gnomonika; a napóra építés elmélete és művészete

gnoseologia [gnoseologia *zob.* teoria poznania] – (gör.) gnoszeológia; ismeretelmélet; a filozófiának a tudományos megismerés forrásait, lehetőségeit és eszközeit tanulmányozó része

gnoseologiczny, -a, -e – gnoszeológiai; ismeretelméleti

gnostycyzm [1. religijno-filozoficzny kierunek powstały w pierwszych wiekach chrześcijaństwa, łączący elementy chrześcijaństwa, filozofii hellenistycznej i religii wschodnich; 2. kierunek filozoficzny czasów pierwotnych chrześcijan (ok. II i III wieku). Jest mieszaniną religii i filozofii orientalnych (wschodnich), greckich i chrześcijańskich. Zwolennicy tego kierunku myślowego twierdzili, że Pan wcale nie był Osobą, ale jakimś (abstrakcyjnym) pojęciem, ideą. Oni twierdzili, że sprawy duchowe można wytłumaczyć rozumem. Ich nazwa pochodzi od greckiego "gnosis", co znaczy poznanie. Zwolennicy tej idei musieli pojawić się już w pierwszym wieku, bo przeciwko nim mamy wyraźne ostrzeżenia w Pierwszym Liście Jana.] – (gör.) gnosztycyzmus, gnosztika [1. az I. és a II. sz.-beli eretnek irányzatok neve, amelyekben a kereszténység eszméi szemita és görög elvekkel vannak keverve; 2. a korai kereszténység keleti vallási és görög filozófiai elemekkel keveredett misztikus vallásfilozófiai áramlata, amely a tökéletesség, a világ isteni lényegének megismerésére törekedett. 3. Az az I-II.századi mozgalom, amely a hellenisztikus zsidóságban és a keresztényiségben is jelentkezett. A gnosztikusok az tanították, hogy misztikus úton közvetlenül érintkezhetnek az istenséggel és így olyan

mélyebb ismeretre tehetnek szert, amely a pusztá hitet meghaladja. Ily ismeret birtokában lesznek lelki (pneumatikus) emberekké s jutnak üdvösségre. Az egyház a gnoszticizmust, mint eretnekséget elvetette. Azóta is minden hasonló irányzatot gnoszticizmusnak nevezünk]

gnostyczny, -a, -e; gnostycki, -a, -ie – (gör.) gnosztikus; a gnoszticizmuson alapuló

gnostyk [wyznawca gnostycyzmu] – (gör.) gnosztikus; a gnoszticizmus követője, híve

gnotek [pniak, klocek do rąbania drewna] – [*Słowniczek języka śląskiego*] fatórk, töke, tuskó

gnoza [1. w Biblii: dostępne człowiekowi poznanie Boga, zapewniające mu zbawienie; 2. poznanie istoty Boga i świata, dostępne tylko wybranym na drodze wewnętrznego oświecenia lub poprzez wtajemniczenie; 3. *zob.* gnostycyzm] – (gör.) gnosis; gnózis; megismerés, felismerés és értékelés; ismeret; különösen Isten megismerése, felsőbb sugallatra betekintés a világot mozgató titokba és igazságokba, amit aszkézis útján lehet elérni; a legszentebb ismeretek, maga a tudás megismerése, ill. ennek a misztikus tana

gnój [1. nawóz zwierzęcy; 2. *pot.* błoto, brud; 3. *posp.* mały dzieciak; 4. *obrażl.* o mężczyźnie] – ganaj, ganáj [szűkebb értelemben az állatok ürülékei, tágabb értelemben az ürülékek és az alom keverékéből származó istállótrágya]; (*nawóz*) trágya, istállótrágya

gnój! – (*wulg.*) szemét!

gnój krowi – tehéntrágya

GNU (wymowa /gnu/) to uniksopodobny system operacyjny złożony wyłącznie z wolnego oprogramowania. Jego nazwa to rekurencyjny akronim od słów *GNU to Nie Unix* (ang. *GNU's Not Unix*). [GNU zapoczątkowany został przez Richarda Stallmana i był pierwszym projektem Fundacji Wolnego Oprogramowania (ang. *Free Software Foundation, FSF*).] – GNU (*Gnu's Not Unix*) [1. A GNU (ejtsd *géenu* vagy *gnú*) egy kizárólag szabad szoftverből álló számítógépes operációs rendszer. A rövidítés jelentése rekurzív (önhivatkozó) módon „GNU's Not Unix”, azaz „a GNU nem Unix”. Ez arra utal, hogy a GNU egy Unix-szerű (Unix jellegű) operációs rendszer, viszont nem tartalmaz Unixból származó kódot és az Unixszal ellentétben szabad szoftver. 2. az amerikai Free Software Foundation által indított mozgalom, melynek az a célja, hogy egy freeware változatot írjanak a Unix operációs

rendszerből. 3. UNIX kompatibilis, ingyenes operációs rendszer kifejlesztésére létrejött amerikai alapítvány.]

GNU (*GNU operating system*) [to unikopodobny system operacyjny złożony wyłącznie z wolnego oprogramowania. Jego nazwa to rekurencyjny akronim od słów *GNU to Nie Unix* (ang. *GNU's Not Unix*). GNU zapoczątkowany został przez Richarda Stallmana i był pierwszym projektem Fundacji Wolnego Oprogramowania (ang. *Free Software Foundation, FSF*).] – *GNU* (*GNU operating system*) - 'GNU' operációs rendszer (GNU operációs rendszer) [1. a *Free Software Foundation* alapítványi *Unix*-hez hasonló operációs rendszere; Legfontosabb tulajdonsága, hogy ellentétben a *Windows*, *Mac*, stb. operációs rendszerekkel, szabadon másolható és terjeszthető; Linus Torvalds *Linux* operációs rendszere több GNU elemet is használt; 2. egy kizárólag szabad szoftverből álló számítógépes operációs rendszer. A rövidítés jelentése rekurzív (önhivatkozó) módon „GNU's Not Unix”, azaz „a *GNU nem Unix*”. Ez arra utal, hogy a GNU egy Unix-szerű (Unix jellegű) operációs rendszer, viszont nem tartalmaz Unixból származó kódot és a Unixszal ellentétben szabad szoftver.]

gnu [antylopa, głową przypominająca bawołu, sylwetką konia] – (*hottentotta*) gnu (*Connochaetes*); (*antilop*) a tülkösszarvúak családjában a tehen, antilop-formájúak közé tartozó állatnem. Afrikában honos

gnu

GNU (ang. GNU is Not UNIX) (wymowa /gnu/) [1. to unikopodobny system operacyjny złożony wyłącznie z wolnego oprogramowania. Jego nazwa to rekurencyjny akronim od słów *GNU's Not Unix* (ang. *GNU to Nie Unix*). GNU zapoczątkowany został przez Richarda Stallmana i był pierwszym projektem Fundacji Wolnego Oprogramowania (ang. *Free Software Foundation, FSF*). 2. to

projekt opracowany i prowadzony pod patronatem fundacji FSF (*Free Software Foundation*), którego celem jest tworzenie i rozpowszechnianie tzw. wolnego oprogramowania - aplikacji i systemów operacyjnych rozprowadzanych wraz z kodem źródłowym.] – GNU (ejtsd *généni* vagy *gnú*) Gnu is Not Unix (önmagára hivatkozó rekurzív rövidítés, egyébként operációs rendszer) [egy kizárólag szabad szoftverből álló számítógépes operációs rendszer. A rövidítés jelentése rekurzív (önhivatkozó) módon „GNU's Not Unix”, azaz „a *GNU nem Unix*”. Ez arra utal, hogy a GNU egy Unix-szerű (Unix jellegű) operációs rendszer, viszont nem tartalmaz Unixból származó kódot és az Unixszal ellentétben szabad szoftver.]

GNU Lesser General Public License, LGPL (mniejsza ogólna powszechna licencja GNU), poprzednio *GNU Library General Public License* (powszechna licencja GNU dla bibliotek) [licencja wolnego oprogramowania zaaprobowana przez FSF, zaprojektowana jako kompromis między GNU GPL a liberalnymi licencjami jak licencja BSD lub licencja X11 (MIT). Napisana w roku 1991 (a następnie poprawiona w roku 1999) przez Richarda Stallmana z pomocą Ebena Moglena.] – GNU Lesser General Public License (rövid neve LGPL, magyarul: Programkönyvtár Általános Közreadási Szerződés) [egy általános célú nyílt forráskódú licenc, amelyet a Free Software Foundation (FSF) tervezett a GNU projekt programkönyvtáraihoz. Az *LGPL* licenc lehetővé teszi (ellentétben az *LGPL* licenc alapjául szolgáló *GPL* licenccel), hogy a programkönyvtárat kereskedelmi programok használják fel.]

gnuśnie – lustán, lustálkodva, lagymatagon

gnuśnie żyć – tespedni, henyélni, lopni a napot

gnuśnieć [nic nie robić; poddawać się apatii i zniechęceniui] – semmit sem csinálni; henyélni, lustálkodni, poshadni

gnuśnienie – tespedés, lustálkodás, henyélés, poshadás

gnuśność – tunyaság, restség, lustaság, lomhaság

gnuśny, -a, -e [1. o człowieku: niechętny do działania; też: właściwy takiemu człowiekowi; 2. taki, w którym nic się nie dzieje; 3. wywołany apatią, beczynnością] – henyé, lomha, rest, lusta, tespedő, tunya; ernyedt

gnyk [kość gnykowa] – (*bonctan*) nyelvcsont [a nyelv a nyelvcsonton eredő izmos szerv]

gnypić (nadchodzić) [*Teatr Śląski im Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach*] – jönni, megjönni; közelegni; érkezni, megérkezni

gnykowy, -a, -e – nyelvcsonti

go – őt (*az on tárgyesete*), azt

go [1. (jap. 碁 - *go* lub 囲碁 - *igo*, chiń. 圍棋 - *wéiqí*, kor. 바둑 - *baduk*, *paduk*) – starochińska gra planszowa popularna również w Korei i Japonii, a w ostatnich latach zdobywająca rosnącą popularność na całym świecie (w tym także w Polsce). Dla wielu ludzi, głównie ludzi Wschodu, *go* jest specyficznym połączeniem nauki, sztuki i sportu.; 2. gra strategiczna dla dwóch osób, polegająca na otoczeniu swoimi pionami jak największego terytorium na planszy] – go [kínai eredetű, körülbelül négyezer éves táblás játék. Az európai elnevezés a japán 碁 (go) karakterből ered, de inkább 囲碁 (igo) néven nevezik ott, és a **go** elnevezést fenntartják a **gomoku** nevű játékra, amely nálunk *amóba* néven ismert. A kínaiak 圍棋 (wei-qi, ejtsd: veicsi) néven nevezik, ami területfoglalás táblás játékot jelent. Koreában 바둑 (baduk) néven ismert.]

go-cart, gocart [*zob. gokart*] – go-cart; gokart

go-go [1. **tánc erotyczny wykonywany przez skąpo odziane tancerki, tańczące wokół pionowej rury**; 2. **muz.** «*odmiana muzyki hip hop*; **też: tánc wykonywany w takt tej muzyki**] – go-go [A go-go tánc a 60-as években alakult ki, mikor az emberek elkezdtek az asztalok tetején twistelni, és innentől sok bár hivatalos go-go táncosokat alkalmazott. Lehet topless vagy ruhában, de nem teljesen meztelenül, ill. rúddal vagy anélkül, de mindenképpen valamilyen emelvényen.]

go in [*wym. go^u in*] **socjol.** [taktyka protestu bez użycia siły] – (*ang.*) go in (*tiltakozás*)

gobelin [jednostronna tkanina dekoracyjna, naśladowująca malowidło] – gobelin; apró öltésekkel kézi v. gépi úton készült, több színű szövött falikép v. faliszőnyeg; alapja egyszínű len- v. gyapoptfonal, a felhasználó anyag pedig gyapjú v. selyem (a francia *Gobelin* család nevééről); (*mod*) Gobelin minták: Konzervatív minták fakó színekből a régi faliszőnyegek stílusában. Más elnevezése kárpitminta.

w Zamku Królewskim na Wawelu

gobelinowy, -a, -e – gobelin-

goci [1. (goc. **ΓΟΤΑΝΣ**, u Pliniusza Starszego *Gutones*; u Tacyta *Gotones*) – jedno z największych i najważniejszych plemion wschodniogermańskich, mówiące językiem **gockim**. 2. **mieszkańcy Gotlandii**] – gótok (Pliniusnál: *Gutones*; Tacitusnál: *Gotones*); A *gótok* (gotones) neve legelőször Tacitusnálál (Germ., 44.) fordul elő. Germán törzs volt, mely a Római Birodalom (keleti és nyugati) sorsára a későbbi időben nagy befolyást gyakorolt. Ez adja jelentőségüket. Eredetileg *Germania* észak-keleti részében királyok alatt éltek, ahova egy régi monda szerint *Skandia* szigetéről vándoroltak (a mai Skandinávia). A Kárpát-medence népvándorlás-kori történetében is szerepet játszottak.

gocki, -a, -e [charakterystyczny dla Gotów] – gót, gótikus

gocka litera – gót betű

godać [gadać; mówić] – [*Słowniczek języka śląskiego*] fecsegni, csacsogni, csevegni; beszélni, beszélgetni, társalogni; dumálni

godać bez kwiatek (a niy bez zogrodka) [mówić nie wprost] [*Teatr Śląski im Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach*] – félrebeszélni, mellébeszélni

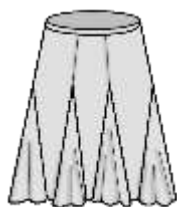
Godecja, Azalia letnia, Marszawa (*Godetia grandiflora*) [Godecja jest przedstawicielem rodziny wiesiolkowatych i pochodzi z północnej i południowej Ameryki (głównie z Kalifornii). Jest to bardzo atrakcyjna roślina o pięknych kwiatach. Osiąga 20-80 cm wysokości, lodygi proste, u dołu rozgałęzione, gęsto ulistnione, liście eliptyczne lub lancetowate. W początkowym okresie wzrostu pędy i liście są nieco owłosione a z czasem nabierają w swym ubarwieniu czerwieni. Kwiaty pojedyncze, czteropłatkowe, duże o średnicy nawet 8 cm, zebrane w szczytowe kłosy. Możemy nabyć również znakomite odmiany o kwiatach pełnych. Kolorystyka obejmuje barwę białą,

różową, fioletową, karminową.] – Tündérkert (*Godetia grandiflora*) [Szegélyként és hézagkitöltőként kiváló. Főleg rózsaszínben sokféle telt, félig telt virágú változata ismert. Magassága 20-38 cm, terjedelme 23-30 cm.]

1816

godet [1. klin poszerzający dół sukni lub rękaw, tworzący rodzaj fałdy; 2. długa spódnica ze szczupłą, przylegającą linią od tali do kolan, gdzie jest otwarta poprzez rozporek lub fałdę lub typową wstawkę, która nadaje spódnicy dzwonowaty lub stożkowaty kształt. 3. klin materiału wstawiony w rozcięcie spódnicy u dołu dla jej poszerzenia, wygody i ozdoby; 4. Arsenal środków uwodzenia. Nagromadzenie „znaków erotycznych”, stosowanych w sztuce ubierania wszystkich epok i kultur – gorsety, koronki, tiule, obcisłości, przejrzystości, wzory kwiatowe, wyrazista biżuteria, druki a la dzikie bestie. Złoto, pióra, sztrasy i atlasy. Nadmiar blasku, barw i wzorów. Wrzask hormonów. Prowokacyjny, czasem przerysowany styl zmysłowej kobiecości, często ocierający się o kicz, zagrożony wulgarnością. Ale jako narzędzie uwodzenia skuteczny, więc popularny.] – ék, betoldás (*ruhabővítésnél*); godet szoknya [1. Hosszított, a deréktől a térdig karesúsító vonalú szoknya, a térd alatt beillesztett ékalakú anyagdarabokkal bővítve, miáltal a szoknya harangszerűen kiszélesedik. 2. A harangbetét francia elnevezése. Ék alakú kelmedarab, amely a szűk, több darabból álló szoknyának lendületes bőséget ad.]

Godetia amoena (roślina) – Nyári azálea (*Godetia amoena*)

godka [mowa, język] – [Słowniczek języka śląskiego] beszéd, nyelv

godło [znak wyróżniający] – címer, jelkép

godło państwowe [wizerunek będący symbolem państwa, umieszczany na flagach, pieczęciach, monetach] – állami címer

godło Polski – Lengyelország címere

Godło Rzeczypospolitej Polskiej – Lengyel Köztársaság címere

godnie – méltóan, megfelelően

godnie się zachować – méltóan viselkedni

godnościowy, -a, -e [związany z godnością] – méltóság-, rang-

godność [1. poczucie własnej wartości i szacunek dla samego siebie; 2. zaszczytne stanowisko, tytuł, zaszczytna funkcja; 3. w zwrotach grzecznościowych: nazwisko] – méltóság, önérték; (*urząd*) rang, (*poczucie wartości*) méltóság, magas méltóság, (*stanowisko*) tisztség; (*nazwisko*) név (*jak pańska godność?* szabad a becses nevét?), megnevezés

godność człowieka – emberi méltóság

godność gubernatorska – kormányzó méltóság

godność kanclerska – kancellári hivatal v. tisztség v. méltóság

godność kapłańska – papi tisztség

godność kardynalska – bíborosi méltóság

godność ludzka – emberi méltóság

godność osobista – méltóságérzet

godność pana (pani)? – szabad a nevét?

godność przeorska – perjeli méltóság

godny, -a, -e¹ (czego) [1. wart czegoś lub kogoś; 2. pelen poczucia własnej wartości lub wzbudzający szacunek; też: wyrażający to poczucie] – méltó, érdemes (*vmire*); tiszteletre méltó

godna osoba – tiszteletre méltó v. tisztességes személy

Godne Świąta [Boże Narodzenie] [*Teatr Śląski im Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach*] – Karácsony

godny czegoś – ér-, megérdemel *vmít*; rászolgál *vmire*

godny lepszego losu – jobb sorsra érdemes

godny litości – szánalomraméltó

godny miłości – szeretnivaló, szeretetreméltó

godny naśladowania – utánzásra v. követésre méltó, követendő

godny pochwały – dicséretreméltó; dicséretes

godny podkreślenia – említésre méltó

godny podziwu – csodálatra méltó, csodálatos, bámulatos

godny pamięci – emlékezetes
godny poszanowania – tiszteletreméltó
godny potępienia – elvetemült
godny pożałowania – szánalomra méltó
godny szacunku – tiszteletreméltó
godny uwagi – figyelemreméltó v. figyelemre méltó, tudnivaló, megjegyzendő
godny widzenia – figyelemre méltó
godny wspomnienia – említésre méltó
godny widzenia – érdemes megnézni
godny zaufania – bizalomra méltó, megbízható, hitelt érdemlő, szavahihető
godny, -a, -e² [glodny] – [*Słowniczek języka śląskiego*] éhes (*vmre*); áhít (*vmit*)
Godoliasz, Gedeliasz (Jahwe uczynił go wielkim) [1. Syn Ahykama, Achikama, władca nad pozostałymi w Judzie za czasów króla babilońskiego Nabuchodonozora; zamordowany skrytobójczo przez Izmaela. 2. Dziadek proroka Sofoniasza. 3. Kapłan, który ożenił się z nie-Żydówką. 4. Lewita, syn Jedutuna. 5. Syn Fassura, Paszchura, książę, przyczynił się z innymi do uwięzienia Jeremiasza.] – GEDÁLIA (GEDÁLIÁS) (akit Jahve naggyátesz; Jahve nagy) [1. Júdának Nabukodonozor által kinevezett helytartója, Jeremiás (1) barátja (2Kir 25,22-25; Jer 39,14; 40,5-16); Izmáel (4), Natánia (1) fia meggyilkolta (Jer 41,1-3). 2. Sofóniás (2) próféta nagyapja (Zof 1,1). 3. Jedutun fia, lévita a 2.énekes rend vezetője Dávid idejében (1Krón 25,3.9). 4. Passúr (2) fia, aki társaival együtt meg akarta ölni Jeremiást (1) (Jer 38,1). 5. Pap, aki elbocsátotta idegen feleségét (Ezsd 10,18-19).]
godować – (*elavult*) lakmározni, ünnepelni, mulatni, lagzit tartani; vendégül látni, megvendégelni
godować u stołu – (*dawno*) asztalál ünnepelni
godownik [biesiadnik] – (*elavult*) vendéglátó gazda
godowy, -a, -e – ünnepi; mennyegzői, lakodalmi, lakodalmas
gody, -a, -e [1. uroczystości weselne; 2. o jubileuszu (dwudziestopięciolecia, pięćdziesięciolecia, siedemdziesięciolecia); 3. okres poprzedzający u zwierząt kopulację; 4. Gody daw. święta Bożego Narodzenia i okres od Bożego Narodzenia do Trzech Króli; 5. Lata ery chrześcijańskiej liczyły się od dnia narodzin Jezusa Chrystusa. W dniu więc Bożego Narodzenia styka się lato stare z nowem, czyli w mowie dawnych Słowian dwa „gody.”] – (*dawno*) ünnep, ünnepély; ünnepek; (*áll.*) párzási

időszak; (*dawno*) Karácsonytól vízkeresztig terjedő időszak

gody weselne – mennyegző, lakodalmi ünnepség
Gody [Boże Narodzenie] – [*Słowniczek języka śląskiego*] Karácsony
gody [wesele (Śląsk Opolski)] – [*Słowniczek języka śląskiego*] esküvő, lakodalom, mennyegző
godz., godzina – óra, h
godzenie – kibékítés, összeegyeztetés; célzás, törekvés; felfogadás
godzenie się – megegyezés, elszegődés
godzić [1. doprowadzać do porozumienia; 2. łączyć ze sobą dwie różne rzeczy, sprawy, typy działalności; 3. trafiać czymś w kogoś, w coś; 4. działać na czyjąś szkodę; też: negocjować uznawane przez kogoś wartości; 5. umawiać się z kimś o pracę] – (*w co*) célozni (*vmire*), támadni, rátámadni; (*kogo*) felvenni, felbérelni, felfogadni, alkalmazni (*vkit*); (*kogo z kim*) békíteni, kibékíteni (*vkit vkivel*); egyeztetni, összeegyeztetni; (*na kogo/co*) törni (*vmire/vkire*)
godzić kogo do roboty – (*vkit*) munkára felvenni
godzić kogo z kim – kibékíteni *vkit vkivel*
godzić na co – *vmire* törni
godzić na (czyje) życie – (*vkinek*) az életére törni
godzić służbę – háztartási alkalmazottat felvenni
godzić w kogo/co – rátámadni, célozni *vkire/vmire*
godził nieprzyjaciół – ellenséges feleket kibékít
godził w niego nożem – késsel támadt rá
godziła się do dzieci – gyermekekhez, gyermeklánynak szegődött (*el*)
godzi się [należy, wypada, można] – illik
godzić się [1. dochodzić z kimś do porozumienia; 2. wyrażać zgodę na coś; 3. biernie poddawać się czemuś; 4. dawać się łączyć; 5. wynajmować się do pracy] – kiegyezni; (*na co*) beleegyezni (*vmibe*); megegyezni (*vmiben*); (*z kim/czym*) kibékülni, megbékülni (*vmivel/vkivel*); (*do kogo*) elszereződni (*vkihez*); elszegődni
godzić się do kogo – *vkinek* a szolgálatába állni
godzić się na co – *vmibe* beleegyezni v. belemenni
godzić się na warunki – elfogadni a feltételeket
godzić się o cenę – alkudni
godzić się z kim – kiegyezni v. megegyezni, kibékülni *vkivel*
godzić się z losem – (*átv.*) megbékélni a sorssal, beletörődni a sorsba
godzien [*zob. godny* w zn. 1.] – méltó
godzien czyjego pióra – *vmi vkinek* a tollára v. pennájára méltó v. kívánczik
godzien kary – büntetést érdemlő
godzien litości – szánalomra méltó

godzien nagrody – jutalomra érdemes v. méltó
godzien politowania – szánalomra méltó, szánalmas
godzien ubolewania – sajnálatraméltó
godzimi – órákig, órák hosszat
godzina (godz.) [1. jednostka czasu, dwudziesta czwarta część doby; 2. taka jednostka czasu oznaczona stałym kolejnym numerem (licząc od północy); też: układ wskazówek zegara na tarczy, wskazujący na daną porę dnia; 3. pewien okres lub pewna pora; 4. lekcja, wykład trwające czterdzieści pięć minut; 4. w Starym Testamencie Żydzi dzielili noc na trzy straże. Czas od zachodu słońca do północy nazywano pierwszą strażą; czas od północy do trzeciej rano stanowiła straż druga, a resztę do godziny 6 rano straż trzecia. Podział na godziny wprowadzili widocznie Babilończycy. Wyraz godzina użyty został po raz pierwszy przez Daniela. W czasie pobytu Pana w ciele na ziemi liczono czas według sposobu stosowanego przez Greków i Rzymian, którzy dzielili noc na cztery straże (po 3 godziny każda), a dzień na godziny od wschodu do zachodu. W Palestynie sprawa ta mogła się przedstawiać o wiele inaczej, gdzie dzień zimowy trwał 10 godzin, a letni 14. Wkląło to rachubę czasu tym bardziej tam, gdzie później zaczęto liczyć od 6. rano do 6. wieczorem. Gdy więc mowa o trzeciej godzinie rano, to mamy przez to rozumieć dziewiątą rano, a szósta godzina oznaczać będzie dwunastą w poluj nie. Gdy więc w Mk 15;25 czytamy, że Pan został ukrzyżowany o trzeciej to w naszej rachubie oznacza dziewiątą rano. Inaczej przedstawia się sprawa u Jana, który liczył czas od północy, podobnie jak my dzisiaj. Dlatego w Ewangelii Jana 1;39 wymieniona godzina dziesiąta oznacza także naszą godzinę dziesiątą, a godzina szósta oznacza naszą szóstą po południu. Dodać należy, że godzina mogła też oznaczać pewien czas, chwilę, która przyjdzie. W Mt 9:22 wyraz godzina oznacza to, co byśmy wyrazili słowami: "akurat w chwili", albo: "od tego momentu".] – óra (*o godzinie trzeciej*: három órákor; *za godzinę*: egy óra múlva; *co godzinę*: minden órában, óráként); (*átv.*) idő, pillanat
(godzina) ósma rano – reggel nyolc (óra)
(godzina) piąta po południu – délután öt (óra)
Godzina biblijna a. Godzina biblijna [1. Godzina Biblij wywiad z ks. Kudasiewiczem; 2. Godzina biblijna jest cotygodniowym spotkaniem, na którym wspólnie, oprócz

śpiewu i modlitwy, analizujemy teksty Pisma Świętego pogłębiając jego rozumienie i ucząc się szukać w nim odpowiedzi na codzienne pytania naszej chrześcijańskiej wiary.] – bibliaóra [olyan gyülekezeti alkalom, mely a Szentírás alaposabb vizsgálatára és magyarázatára ad alkalmat]

godzina czternasta; czternasta godzina – tizennégy óra
godzina czwarta; czwarta godzina – négy óra
godzina druga; druga godzina – két óra
godzina duchów północ – kísértetek órája (*éjféli*)
godzina dwudziesta; dwudziesta godzina – húsz óra
godzina dwudziesta czwarta; dwudziesta czwarta godzina – huszonnégy óra
godzina dwudziesta druga; dwudziesta druga godzina – huszonkét óra
godzina dwudziesta pierwsza; dwudziesta pierwsza godzina – huszonegy óra
godzina dwudziesta trzecia; dwudziesta trzecia godzina – huszónhárom óra
godzina dwunasta w nocy – éjjel tizenkettő óra.
godzina dwunasta; dwunasta godzina – tizenkét óra
godzina dziesiąta; dziesiąta godzina – tíz óra
godzina dziewiąta; dziewiąta godzina – kilenc óra
godzina dziewiętnasta; dziewiętnasta godzina – tizenkilenc óra
godzina jedenasta; jedenasta godzina – tizenegy óra
godzina kanoniczna [jedna z ośmiu brewiarzowych modlitw kościelnych] – kánoni óra [a naponként végzendő nyolcz kánoni óra, vagyis imaszolgálat egyike]
godzina lekcyjna – tanítási óra, tanóra
godzina ma 60 minut – egy órában 60 perc van
godzina nadliczbowa – túlóra
godzina osiemnasta; osiemnasta godzina – tizennyolc óra
godzina ósma; ósma godzina – nyolc óra
godzina otwarcia – nyitási idő
godzina piąt; piąta godzina – öt óra
godzina piętnasta; piętnasta godzina – tizenöt óra
godzina pierwsza; pierwsza godzina – egy óra
godzina pierwsza, druga, trzecia, czwarta, piąta, szósta, siódma, ósma, dziewiąta, dziesiąta, jedenasta, dwunasta, trzynasta, czternasta, piętnasta, szesnasta, siedemnasta, osiemnasta, dziewiętnasta, dwudziesta, dwudziesta pierwsza, dwudziesta druga, dwudziesta trzecia, dwudziesta czwarta. – 1...24 óra
godzina policyjna – kijárási tilalom

godzina pracy – munkaóra
godzina pracy, nadliczbowa – túlóra
godzina przepracowana – ledolcott óra, ledolgozott munkaóra
godzina przyjęć – fogadóóra
godzina robocza – munkaóra
godzina siedemnasta; siedemnasta godzina – tizenhét óra
godzina siódma; siódma godzina – hét óra
godzina szesnasta; szesnasta godzina – tizenhat óra
godzina szósta; szósta godzina – hat óra
godzina trzecia; trzecia godzina – három óra
godzina trzynasta; trzynasta godzina – tizenhárom óra
godzina urzędowa – hivatalos óra
godzina W [1. kryptonim terminu: godzina wybuchu powstania, używany w konspiracji przed powstaniem warszawskim; 2. We wtorek 1 VIII 1944, o godzinie 17⁰⁰, gdy na warszawskich ulicach trwał jeszcze wzmożony ruch ludności powracającej z pracy, rozpoczął się szturm oddziałów AK na obiekty zajęte przez Niemców.] – W óra [Varsói felkelés kezdete: 1944. augusztus 1-én, 17.00 óra]
godzina zamknięcia – záróra
godzina zerowa; zerowa godzina – nulla óra
godzinami – órákig, órák hosszat
godzinami stać pod bramą – órák hosszat álldogál a kapu alatt
godzinę czasu – egy órát, egy óráig; egy óra hosszat
godzinę temu – egy órával ezelőtt
godzinka [1. zdrobnienie od: godzina; 2. modlitwa ułożona na wzór oficjum kościelnego] – órácska, pillanatka
godzinki [nazwa polska nabożeństwa na cześć Niepokalanego poczęcia N. Maryi Panny, w kształcie pacierzy kapłańskich, czyli godzin kanonicznych ułożonego. Że od tamtych daleko krótsze, więc tylko zdrobniale „godzinkami” nazwane zostało. Jutrznia, pryma, tercyja, seksta, nona, nieszpory i kompleta, stanowią 7 części godzinek, po wszystkim polecenie godzinek i antyfony z modlitwą.] – (egyház) horarium, óraima
O takim pisze Krasicki w „Satyrach”:
*„Bije zegar kuranty a misterne flety
 Co kwadrans, co godzina dudł menuety.”*
godzinny, -a, -e [1. trwający jedną godzinę; 2. istniejący, żyjący jedną godzinę] – óra-, órás-, órai
godzinowy, -a, -e [1. przym. od godzina w zn. 2.; 2. dotyczący systemu płac, polegającego

na wynagradzaniu pracownika za ilość przepracowanych godzin] – óra-
godzinówka hitlerowska – hitleri szennylap
godziny biurowe – hivatalos órák
godziny biurowe, służbowe, urzędowe, godziny pracy, godziny przyjęć [czas urzędowania, czas pracy] – hivatalos v. munkaóra, fogadóórák
godziny nadliczbowe, ponadwymiarowe [godziny pracy poza obowiązującym wymiarem czasu pracy] – túlórák
godziny nadobowiązkowe – túlórák
godziny największego nasilenia ruchu – csúcsforgalmi idő
godziny szczytu – csúcsforgalom
godziny otwarcia – nyitvatartás
godziny policyjne – kijárási tilalom
godziny pozasłużbowe – szabadidő; hivatalon kívüli idő; hivatalos időn túli órák
godziny przyjęć – fogadóóra, fogadóórák; félfogadás, fogadási órák; (orv.) rendelési idő
godziny szczytowego nasilenia – csúcsforgalmi idő
godziny szczytu – csúcsidő
godziny urzędowania – hivatalos órák; félfogadás
godziny urzędowania od 8.00 do 16.00 – hivatalos órák 8-tól 16-ig
godziny urzędowe – hivatalos órák v. idő
godziny wieczorne – esti órák
godziny urzędowe – hivatalos idő, hivatalos órák, hivatalos munkaidő; félfogadás, ügyfélfogadás
godziwie – megfelelően, illendően, a megengedett módon
godziwy, -a, -e [słuszny, rzetelny, uczciwy] – illendő, illő, illedelmes; (szuszny) rendes, helyes; becsületes, lelkiismeretes
godziwa rozrywka – illendő szórakozás
godziwy zysk – tisztességes v. megengedett haszon
gofra *inaczej* zwana korą **splot prosty**. [Gofrowanie uzyskane przez miejscowe nadrukowywanie roztworem ługu sodowego. Jednobarwna lub drukowana, stosowana na sukienki damskie i dziecięce, koszule, piżamy oraz zmiany pościelowe.] – egyenes fonat (minta)

gofrować [1. marszczyć, faldować, karbować; 2. wytłaczać plastyczne wzory na tkaninie, papierze lub blasze] – gofirozni; hullámosítani, hullámosra préselni, redőzni

gofrowanie [1. wykończenie stosowane dla jedwabnych i bawełnianych tkanin w którym stosuje się kalander w walkami posiadającymi grawerowany wzór; osiaga się za pomocą tego wspaniałe reliefowy wzór. Wykończenie to nie zawsze ma trwałe charakter. Najwyższą trwałość uzyskuje się na tkaninach z termoplastycznych syntetycznych włókien, z odpowiednim zastosowaniem temperatury. Wykorzystuje się je na tkaniny przeznaczone na damskie sukienki, poszewki, a także jako tkaniny do celów dekoracyjnych. 2. dawniej wytłaczanie na powierzchni tkaniny wzorów o liniach regularnych, wrytych na powierzchni walków wytłaczarki. Wyraz używany obecnie przeważnie w znaczeniu plisowania.] – dombornyomás [Relief mintázatú nyomóhengerrel végzett nyomás (gaufrage - ejtsd: gofrázs). Olyan vésett mintázatú nyomóhengerrel állítják elő, amelyben a minta egyes elemei kidomborodnak vagy bemélyednek. Amennyiben szintetikus anyagú kelmére készítik, a mintázat hőregzítéssel tartóssá tehető, egyébként mosásban idővel eltűnhet.]

gofrownica (ang. *waffle-iron*, fr. *gaufrier-gril*, it. *griglia elettrica*) [1. opiekacz do gofrów; 2. przyrząd służący do układania włosów w fale; 3. elektryczne urządzenie kuchenne] – ostyasütő; gofrisütő

Gofrowe Drzewo [wyraz oznacza drzewo, z którego Noe miał budować arkę. Słowo to sprawiało i dziś jeszcze sprawia tłumaczom dużo kłopotu. Przejęte zostało w hebrajskim brzmieniu, bo nie wiadomo, co to właściwie znaczy. Przejęły je przekłady angielskie. W innych przekładach używane są takie nazwy jak: drzewo żywiczne, sosnowe, jodłowe, itp.] – Góferfa (Ebből építette Nóé a bárkáját

(1Móz 6,14), fenyő- vagy ciprusfa volt.) [1. A kutatás mai állása szerint nem létezik ilyen. Illetve hogy egész pontosak legyünk, nem sikerült még egyértelműen azonosítani egyetlen ma élő fafajtaival sem, sem kihaltakkal a múltból. Bizonyos cédrusfajtákkal azonosítják néhol, tévesen, míg van, aki esküszik arra, hogy az Amerikában honos „Cladrastis kentukea” nevezetű fa az a bizonyos Gófer fa. Illetve a Gófer fának egy közvetett leszármazottja. 2. A „Góferfa” elnevezés téves. Egy félrebetűzésből eredő ósrégi hiba, melynek utána lehet járni. Az eredeti betűzése: „Kóferfa”. A legtöbb Bibliában Gófer szerepel természetesen, pedig a helyes leírás a K lenne. A Héber nyelvben a G-nek és a K-nak megfelelő betűk kísértetiesen hasonlítanak egymásra. Az első Bibliafordítás óta rosszul szerepel tehát az Ószövetségben ez a szó, és információink szerint ennél még sokkal több apró fordítási hibákat tartalmaznak a világ Bibliái. Nagy valószínűséggel állíthatjuk tehát, hogy a Góferfa, mint olyan nem létezik, helyette Kóferfa van. A Kófer fa egy Kóferrel (Kopher) bevont közönséges fát jelent. A Kófer pedig nem más, mint szurok. Így rögtön összeáll a kép a szemünk előtt, s talán megértjük miért találtak egy csomó szurkot a bárkában.]

Gog i Magog [1. Gog - postać biblijna. W Księdze Ezechiela opisuje się go jako władcę ziemi Magog i księcia kraju Meszek i Tubal. Poprowadził atak na Izrael z północy i doznał porażki. W Księdze Apokalipsy Gog i Magog, prowadzeni przez Szatana, zostają zupełnie rozbici przez samego Boga. Patrz Ez 38-39; Ap 20,7-9. 2. Gog to chyba książe, władca, a Magog może oznaczać jakiś kraj, naród, albo zjednoczenie jakiejś grupy narodów, leżących na północ od przyszłego Izraela, przeciw któremu będą walczyć w ostatniej bitwie narodów pod Armageddon.] – Góg és Magóg; (*vallás*) Izrael, ill. a kereszténység ellen támadó bibliai alakok; a középkori krónikások képzeletében az Európát fenyegető magyarok vezérei, ill. ősei [1. az ó-és újszövetségi szövegekben két személy, akik Izrael, ill. a kereszténység végromlását készítik elő (Jel 20,8) — 2. GÓG (tetőn (lakó), befedés, felület; csúcs, hegy; óriási, hatalmas). – 1. Rúbenita, Simej (6) apja (1Krón 5,4). 2. Rós, Mések (2) és Tubál fejedelme Mágog földjén. A prófécia szerint az utolsó időkben hatalmas sereggel támadja meg a helyreállított Izraelt. Isten haragja azonban megsemmisíti (Ez 38-39). - Góg és

Mágog az istentelen hatalom jelképe az ÚSZ-ben is (Jel 20,8). Lásd még: MÁGOG (2) és RÓS (2).]

gogus [*lekcew. mężczyzna przesadnie dbający o swój wygląd*] – jampec, piperkóc, divatmajom

goić [1. *powodować zablźnianie się miejsc skaleczonych, ran, wrzodów*; 2. *łagodzić, uspokajać*] – gyógyítani; hegeszteni, helyreállítani, nyugtatni

goić się [*ulegać gojeniu*] – gyógyulni, begyógyulni, meggyógyulni; hegedni, behegedni

gojacy, -a, -e – gyógyító

gojenie – gyógyulás, hegedés, behegedés

Goj (z hebr. גוי *goj* = 'naród', l.mn גויים *gojim*) [określenie pojawiające się wielokrotnie w Torze, tłumaczone najczęściej jako "narody" czyli zwykle nie-Żydów, kogoś spoza narodu Izraela. Określenie to, w zależności od kontekstu, może mieć wydźwięk pejoratywny, wyrażający lekceważenie wobec innowierców lub innych narodów. — Niektóre tłumaczenia Biblii pomijają słowo goj i zastępują je słowem "narody", np. w Biblii Tysiąclecia (*Księga Rodzaju 10:5 "Od nich pochodzą mieszkańcy wybrzeży i wysp, podzieleni według swych krajów i swego języka, według szczepów i według narodów"*). W Torze słowo goj pojawia się 550 razy. Każdy goj ma prawo do konwersji na judaizm, niezależnie od pochodzenia i rasy; po niej przestaje być gojem i staje się pełnoprawnym Żydem. Judaizm uważa, że także nie-Żydzi mogą trafić po śmierci do raj, chociaż Żydom jest łatwiej tam trafić. Warunkiem jest wypełniania Siedmiu Praw Noego, które zawierają uniwersalne przepisy, do których może stosować się każdy dobry człowiek. Nie-Żydów nie obowiązują więc przepisy religii żydowskiej i nie będą z nich rozliczani po śmierci.] – A gój (גוי) egy héber szó, eredeti jelentése nép vagy nemzet. Mai jelentése „nem zsidó”. [Az Ószövetség korai könyveiben egyaránt használták a zsidókra és más népekre vagy országokra. Mózes első könyvében az Úr azt mondja Ábrahámnak: „És nagy nemzetté (gój gadol) tészlek, és megáldalak téged, és felmagasztalom a te nevedet, és áldás leszesz.” A későbbiekben inkább egyre inkább az Izraelt körülvevő, nem zsidó népeket kezdte jelenteni. — A középkorban a gój szó jelentése fokozatosan átalakult nem zsidó népből nem zsidó (vallású) személlyé. — A gój mai jelentése nem zsidó; általában pejoratív felhangja van. Amikor nemzsidók

használják magukra, gyakran a zsidó nép vélt kirekesztő voltát és a velük való szembenállást hangsúlyozó, esetenként antiszemita célzás, például a Gój Motoros Egyesület vagy a Lelkiismeret '88 által szervezett fővárosi goj-találkozók nevében. — A héber és jiddis nyelvben a gój semleges kifejezés, az angol gentile megfelelője. — A sábeszgó az a nem zsidó vallású segítő, aki sábatkor elvégzi azokat a feladatokat, amik egy ortodox zsidónak tilosak. — A nemzsidókra nem vonatkoznak a zsidó vallás előírásai, a Talmud szerint azonban nekik is be kell tartaniuk Noé hét törvényét; akik ezt teszik, azoknak helye lesz az Olám HáBában (aminek jelentése; az eljövendő világ, vagyis a túlvilág), a mennyország zsidó megfelelőjében.]

gojnik drobnokwiatowy (*Sideritis montana*) – Sármanyvirág (*Sideritis montana*)

gokart, go-cart, gocart [wym. gokart] [jednoosobowy samochód wyścigowy bez nadwozia] – (*ang.*) go-cart, go-kart; (*sport*) gokart; csövázás, kis hengerűrtartalmú motorral felszerelt törpe versenyaútó

gokartowy, -a, -e – (*sport*) go-kart-; gokart-

gol (bramka) [1. *w niektórych grach sportowych: wbiecie lub wrzucenie piłki albo krążka do bramki przeciwnika; też: punkt zdobyty w ten sposób*; 2. *ocena niedostateczna*] – (*ang.*) goal, kapu; gól

gol kontaktowy [*zob. bramka kontaktowa*] - gólhátrányt csökkenteni

gol samobójczy – öngól

Golan (hebr.: גולן) [miasto biblijne, miasto ucieczki, miasto lewickie w Baszanie, na terytorium plemienia Manassesa (Pwt 4:41-43; Joz 20:2, 8; 21:27; 1Kn 6:71). Utożsamiane z Saham al-Dżolan, leżące ok. 28 km na wschód od Jeziora Galilejskiego na terytorium Syrii.] – GÓLAN (környék; kivándorlás, száműzetés;

elhurcolva, elüzve). [Város Básánban, Manassé féltörzsének területén; később lévita menedékváros (5Móz 4,43; Józs 20,8; 21,27).]

golarka [elektryczna maszynka do golenia] – borotva; villanyborotva

golarka elektryczna – villanyborotva

golarz, golibroda [daw. człowiek, który zajmuje się golaniem mężczyzn] – [borbély] fodrász (fryzjer)

golas [1. człowiek nagi; 2. zob. golec w zn. 1.] – (anyaszült) meztelen v. pucér ember

golaska – (anyaszült) meztelen v. pucér lány v. nő

golasek – meztelen emberke, pucér kisbaba

golcz [pewien gatunek płótna, jak to widzimy ze Statutu Herburta, nakazującego, aby „płótno wszelakie, a mianowicie płótno golcz, było na wielkie lokcie przedawane.”] – gyolcs; vászonemű len- és pamutáru gyűjtő neve

Goldwasser (niem. *złota woda*) [gdańska wódka – mocny (minimum 40 proc. alkoholu) likier ziołowo-korzenny (według pierwotnej receptury oparty na mieszaninie 20 ziół) wytwarzany według pomysłu holenderskiego imigranta z XVI w. w Gdańsku. Charakterystyczną cechą tego trunku są drobne płatki 23-karatowego złota, które są zawieszone w tym alkoholu. Wielbicielami trunku byli m.in. król Francji Ludwik XIV czy caryca Rosji Katarzyna Wielka.] – aranyvíz (woda złota); ániszos ízesítésű vodka, ördög szem, macskagyökér, szantálfa és rózsafa aromákkal, 23 karátos aranyfüsttel (Gdańsk, XVI. sz.)

golec [1. lekcew. człowiek ubogi; 2. pot. nagi mężczyzna; 3. zob. golizna w zn. 4.] – éhenkórász, szegény ördög, koldús, ágrólszakadt; meztelen

Golem (hebr. גולם) [1. Golem: w żydowskich podaniach ludowych: ulepiona z gliny postać ludzka, w którą tchnięto życie; 2. bezwolny i bezmyślny olbrzym; 3. w tradycji żydowskiej istota utworzona z gliny na kształt człowieka, ale pozbawiona duszy rozumiejącej *neszama*, a zatem również zdolności mowy.] – (*héber*) gólem (embrió); 1. idomtalan tömeg; 2. Isten nevével életre keltett hatalmas agyagszobor; 3. A Gólem maga a teremtés, az emberős, az Ősádám, a (még) teljes lehetőség. „Látták szemeid az alaktalan testemet (szó szerint: *amikor még Gólem voltam*), és könyvedben ezek mind be voltak írva: a napok is, a melyeken formáltatni fognak, holott egy sem volt meg közülük.” (Zsoltárok könyve, 139.16.) Gólem = alaktalan test, formátlan

szubsztancia, a még nem elkészült edény, embrió, szövetében azonban a már teljesen kész mintázattal, a teljes paradigmassal. A pusztán egyetlenegyszer megnevezett (hapax legomenon → megnevezéssel megszüntetett → visszavétel → M. Klein), bibliai Gólem. Ismeri az alázatot. Maga figyelmezteti a túl vakmerő mágust (Ben Sira és apja Jeremia); És maga hasítja ki homlokából az *aleph*-et, megmutatva az utat az igazságtól a pusztulásig: a Teremtés Isten igazsága (elohim emeth = Isten az igazság), a Teremtett teremtése azonban a teremtő és azáltal a Teremtett halála (elohim meth = Isten halott). A Gólem pusztulása (valójában önpusztítása) az Istenért és egyben az emberért tett mártírhálál. A Gólemösből életre lehelt Ádám nem ismeri az alázatot, nem ismeri a lelkiismeretet, nem ismeri az áldozatot, csak a lázas flagellánst látja a homlokát hasogató behemótnban. A műember „teremtőjének” nincs szüksége Istenre. Neki maga az ember a teremtés, nem látja, hogy a kreatúra csak egy porszem; megfosztva univerzalizisztikusságától pusztán a teremtés karikatúrája. Én nem ölöm meg a Gólemet, hanem kivezetem a tudatomból, hogy ne legyen benne se Isten, se nem-Isten, se Gólem, se nem-Gólem, csupán az üresség feszített tükre, a tudat visszanyert őszállapota, a teljes lehetőség, a teljes paradigmassor, az embrió. A Gólem. 3. a zsidó misztikusok hagyománya szerint *Liva ben Becáel* prágai rabbi által varázslattal életre keltett hatalmas agyagalak; (átv.) bárdolatlan, együgyű ember [II. Rudolf uralkodása alatti Prága zsidó lakóinak életét nagy vész fenyegeti: egy züllöttségében mindenre kész nemesúr vérvédeljéről kezdeményez ellenük a Peszach-ünnep környékén. Egy titokzatos szent, igaz ember segít rajtuk, megbízva Leibl rabbit, hogy agyagból készítse el a Gólemet, ezt az együgyű, parancsra cselekvő bábót. A József nevű óriás – megtalálva és a bíróság elé állítva az eltűntnek vélt kislányt – meg is menti a per vádlottját.]

golenie – borotválás

golenie się – borotválkozás

goleniowy, -a, -e – sípcsont, sípcsonti

goleń [część dolnej kończyny człowieka lub tylnej zwierzęcia, zawarta między kolanem a stopą] – (*bonctan*) sípcsont, alsó lábszár

goleń podwozia [część podwozia samolotu łącząca kadłub z osią podwozia] – a repülő futóművének része

golf [I. gra sportowa popularna w krajach anglosaskich; II. 1. sweter z wysokim, przylegającym do szyi kołnierzem,

wkładany przez głowę; 2. wysoki, przylegający do szyi kołnierz przy swetrze, sukience itp. 3. daw. zatoka morska] – (ang.) golf; (sport) póló, golf, golfjáték, golfozás; (földrajz) öböl; (ruha) nyakas szvetter, garbónyák, garbó; golfnadrág

golfiga – golfjátékos

Golfigtrom [Golfstrom, Prąd Zatokowy - ciepły prąd morski na zachodnim Atlantyku] – Golf-áram; a Mexikói-öbölből kiinduló és Északnyugat-Európa partjainál elhaladó, meleg áramlat az Atlanti-óceánban

golfiga [przenośnie: miejsce męki, cierpienia] – (héber) golfiga (koponya), kálvária; kínszenvedés, szenvedések sorozata

Golfiga (w oryg. gr. Γολγοθῆ *Golfiga* z aram. גולגלתה *Gulgaltá*, w tłum. łac. *Calvaria*, co znaczy "czaszka") [1. wzgórze w Jerozolimie; Góra Kalwaria; 2. cierpienie, męka (Mt 27,33): Gdy przyszli na miejsce zwane Golfigą, to znaczy Miejscem Czaszki; 3. jest to wyraz hebrajski oznaczający czaszkę, grec. kranon, łac. kalwaria; ta druga nazwa jest dla miejsca, gdzie Pan został ukrzyżowany. Było to miejsce poza obrębem Jerozolimy (wg Starego Testamentu: poza Obozem), gdzie zabijano ofiary, spalano ich resztki i inne części, nie nadające się na ofiarę. Musiało to być miejsce okropne, sądząc nawet z nazwy "miejsce trupich głów". Musiały tam leżeć piszczele, czaszki, także samo powietrze musiało być cuchnące, bo któż chciał dbać o czystość miejsca przeklętego. Wszystko wskazuje symbolicznie na to, co człowiek zrobił z ziemi, którą Bóg stworzył dla niego Stwórca posadził człowieka w sadzie, który nazywał się Eden, co znaczy przyjemność, a człowiek zamordował posłańca Bożego na miejscu ohydy, brudu i przekleństwa. Tam Pan pokazał Swoją naturę objawiającą się w cierpieniu niewinnym i miłości. Taką naturę ma posiadać każdy z Ducha odrodzony człowiek.] – Golfiga (koponya (helye), (lat.) *Iocus Calvariae*, Kálvária-hegy (domb Jeruzsálem közelében, ahol Jézust keresztre feszítették) [1. Latin neve Kálvária; ez a hely közel volt Jeruzsálem városfalához (Mt 27,33; Mk 15,22; Jn 19,17). Itt feszítették keresztre Jézus Krisztust, és nem messze ettől a helytől temették el (Lk 23,53). Pontos helye máig is vitatott. —2. Héber eredetű szó. Maga a szó alakja: „gulgólet”, melynek az arámi átírása („gulultá”) honosodott meg a mai szóhasználatban. A görögben „kranion”, a latinban pedig „calvaria” alakban maradt meg, ebből

származik a Kálvária szavunk. A szó jelentése: koponya/koponyahely. Eredetileg egy Jeruzsálemtől északra, északnyugatra fekvő kőbányához kapcsolódó magaslat volt, amely az ókori időkben a kivégzések helyéül szolgált. Nevét valószínűleg a kivégzésekből hátramaradt csontok után kaphatta. Az evangéliumok tanúsága szerint itt feszítették keresztre Jézust, és itt is temették el. A hely azonosítása kérdéses, de a legvalószínűbb az, hogy a nyugati és az északi városfal találkozásánál lévő „derékszögnél” lehetett. János adata is fontos, miszerint a kivégzőhely nem volt messze a várostól, mivel a Jézus keresztjén lévő feliratot sokan olvasták a zsidók közül (Jn. 19, 19-20). Lehetséges, hogy a Jaffá-t Askelon-nal összekötő kereskedelmi út mellett feküdt. Hadrianus császár i. sz. 135-ben Iuppiter tiszteletére építtetett bazilikát ezen a helyen, majd az i. sz. IV. század táján Szent Ilona császárnő építtette fel a mai Szentsír-bazilikát azon a helyen. Ma Jeruzsálem óvárosának keresztény negyedében található meg.]

Golfiga

Golfiga – wzgórze znajdujące się nieopodal Jerozolimy, gdzie dokonywano egzekucji na skazańcach. — Ukrzyżowanie Jezusa Chrystusa: Według ewangelistów (Mt 27,33; Mk 15,22; J 19,17; w Łk 23,33 wyłącznie pod nazwą "Czaszka") na Golfigie dokonana się Męka Pańska - ukrzyżowanie Jezusa Chrystusa wraz z dwoma złoćyńcami. W przypadku Jezusa, egzekucję poprzedzała droga krzyżowa. Golfiga to także metafora całej męki Chrystusa, od modlitwy w Ogrodzie Getsemani, aż do śmierci na krzyżu. — Położenie Golfigy: Zgodnie z żydowską tradycją czaszka Adama (hebr. גולגולת - Gulgólet) została pochowana na jednym ze wzgórz w pobliżu Jerozolimy i według niektórych biblistów właśnie owa tradycja skłoniła ewangelistów do umiejscowienia miejsca Męki Pańskiej na wzgórzu o nazwie Golfiga. Ewangelisci wprawdzie nie wspomnieli o tej tradycji, ale znali ją pisarze starochrześcijańscy, m.in. Orygenes. Ponieważ tradycja o tym, które wzgórze jerozolimskie było Golfigą, zaginęła, o miejscu, które miało stać się obiektem kultu i na którym został zbudowany kościół (Bazylika Grobu Świętego) zdecydowała matka cesarza Konstantyna Wielkiego, święta Helena w 326

r. Na wzgórzu tym według legendy święta Helena odnalazła szczątki Krzyża Świętego o cudownych własnościach. Obecnie Bazylika jest zarządzana i użytkowana przez kilka wyznań chrześcijańskich. Współcześnie toczą się spory pomiędzy historykami o to gdzie w rzeczywistości znajdowała się Golgota: czy na terenie obecnej Bazyliki Grobu Świętego, czy na którymś ze wzgórz pod Jerozolimą.]

Kálvária (latinul: *calvaria*), Krisztus kereszthalálának helyszíne Jeruzsálemben. A magyar elnevezés a héber „*gulgólet*” (גִּלְגֹּלֶת koponya) szóból ered, melynek arámi változata (ܩܪܢܝܘܢ *gulgóltá*). A görög evangéliumi fordításokban „*kranion*”, a latinban pedig „*calvaria*” alakban maradt meg, ebből származik a mi *kálvária* szavunk. A szó jelentése: koponyák helye. Josephus Flavius zsidó történetíró leírásából ismert, hogy a hegyet az "asszírok táborának" hívták.

„Fölértek arra a helyre, amelynek Golgota, vagyis Koponyák helye volt a neve. Itt epével kevert bort adtak Jézusnak inni, de mikor megízlelte, nem akarta meginni” – (Mt 27,33-34)

A középkorban sok-sok kereszteni zarándok látogatta a Jeruzsálemi kereszttutát, főleg a ferences rendi atyák vezetésével. Ők „szent circulus-nak, körjáratnak nevezték.

goliard [wędrowni poeta średniowieczny] – (*történelmi*) vándorszínész, csepürágó

Goliat (wygnanie) [1. Goliat: w Biblii: olbrzymi wojownik zabity przez Dawida; 2. olbrzym, silacz; 3. mały niemiecki czolg zdalnie kierowany, używany w czasie II wojny światowej; 4. afrykański chrząszcz, o jaskrawym ubarwieniu; 5. żaba afrykańska zamieszkująca rzeki o szybkim prądzie; 6. olbrzym pokonany przez Dawida. Goliat jest typem szatana, wyposażonym w najlepsze środki, którymi walczy świat, jednak został pokonany przez słabego chłopca; podobnie Chrystus słabością pokonał władcę tego świata. Dawid jest typem wiary, on zdawał się na Boga, który mu pomagał, właściwie za niego walczył. Czytamy także o Goliacie, że pochodził z Gat (Get), był 6 łokci i pięćdziesiąt (270 cm), miał na sobie pancerz luskowy (karaceny) wagi 5000 syklów (57 kg), miedzianą przyłbicę, nagolenniki i tarczę, także z miedzi (wg BT z brązu), a oszczep jak nawój (wał) tkacki. Dawid zabił go kamieniem z procy i uciał mu głowę jego własnym (Goliata) mieczem. Miecz ten dano później Dawidowi.] – [Goliat (i Dawid)] Góliát (száműzetés, száműzött, menekült; elűző; fénylő; varázsló, jós); a Dávid legyőzte ótestamentumi óriás [Filiszteus férfi, az utolsó óriások egyike, több, mint 2,70 m magas (1Sám 17). Dávid győzte le.]; (*átv.*) óriás; erős férfi; (*wojsko*) kis német harcokosi; (*áll*) afrikai békafajta

golić [1. usuwać włosy lub zarost tuż przy skórze; 2. *pot.* pozbawiać kogoś pieniędzy] – (*obninać brodę*) borotválni, (*strzyc włosy*) megnyírni, kopaszra nyírni; (*ogolacac*) megkopaszítani

golić brodę – leborotválja a szakállát

golić kogoś – borotválni vkit

golić zarost – leborotválja a borostát

golić się [1. golić samego siebie; 2. być golonym przez kogoś] – borotválkozni

golilla [kolnierz talerzowaty, gładki, sztywny, lniany, horyzontalnie umieszczony nad małym stojącym kolnierzykiem kaftana, charakterystyczny dla mody hiszpańskiej początku XVII wieku. Początkowo była to sztywna podkładka pod krezę, którą podtrzymywała. Pozostawiona po odrzuceniu krezy jako "samodzielna" ozdoba szyi. W sylwecie mężczyzny kolnierz taki odcinał głowę od reszty tułowia i był bardzo charakterystyczny dla manierystycznej, etykietalnej i teatralnej mody. Noszono go po krezie, a przed kolnierzem koronkowym. W Hiszpanii chodził w takim kolnierzu król Filip IV. Modny szczególnie od roku 1605 do 1630.] -

golizna [1. gole ciało, nagość; 2. przestrzeń nieporośnięta roślinnością; 3. *pot.* brak pieniędzy; 4. surowa skóra zwierzęca przygotowana do garbowania] – meztelenség; csupaszság, csupasz felület; szegénység, nyomorúság

golnać — golić [*pot.* wypić porcję alkoholu] – (*tréf.*) inni, iddogálni

golnać sobie kieliszek – felhörpinteni v. meginni egy pohárral

golotka [część szynki z kością goleniową; też: potrawa z tej części] – csülök, csombhús, sonka

goloc [fryzjer] – [*Słowniczek języka śląskiego*] fodrász

golusieńki, -a, -ie; goluteńki, -a, -ie; golutki, -a, -ie – teljesen csupasz v. meztelen, anyaszült meztelen

gołąb [ptak średniej wielkości] – galamb (*siwy jak gołąb*: galambcsósz)

gołąb (hebr. jona - gołąb) [gołębi było bardzo dużo w Palestynie. Były tanim materiałem na ofiary, z czego biedni Izraelici często robili użytek. Uprawiano nimi handel w świątyni. Gołębie ofiarowali także Józef i Maria w Jerozolimie po upływie dni oczyszczenia. Zamiast gołębi można było także ofiarować synogarlice (ptaki całkiem podobne do gołębi, jednak znacznie mniejsze). Gołąb jest symbolem pokoju i szczerości. Pismo Święte

porównuje go także do Ducha Świętego.] – galamb

gołąb dał młynka i pofrunął dalej – a galamb kört irt le és tovább repült

Gołąb domowy (*Columba livia*) [jest udomowioną formą dzikiego gołębia skalnego] – házi galamb

gołąb grucha – a garamb turbékol

Gołąb grzywacz, grzywacz (*Columba palumbus*) [gatunek średniej wielkości ptaka wędrownego z rodziny gołębiowatych (Columbidae), największy spośród gatunków gołębi występujących w Polsce.] – örvös galamb (*Columba palumbus*) [a madarak osztályának galambalakúak (Columbiformes) rendjéhez és a galambfélék (Columbidae) családjához tartozó faj]

Gołąb grzywacz

Gołąb miejski (*Columba livia*) – városi galamb

gołąb pocztowy [1. gołąb odznaczający się zdolnością powracania do gołębnika z dużych odległości; 2. jedna z odmian gołębia skalnego, odznaczająca się zdolnością powracania do gołębnika z dużych odległości] – postagalamb

gołąb pokoju [gołąb lub jego wizerunek będący symbolem pokoju i zgody] – békegalamb

Gołąb siniak (siniak) (*Columba oenas*) [średni ptak wędrowny z rodziny gołębiowatych, zamieszkujący Europę, środkowo-zachodnią Azję oraz północno-zachodnią Afrykę. Przeloty III - IV i IX - X.] – kék galamb (*Columba oenas*) a madarak osztályának galambalakúak (Columbiformes) rendjéhez és a galambfélék (Columbidae) családjához tartozó faj.

Gołąb skalny (*Columba livia*) [średni, osiadły ptak z rodziny gołębiowatych, zamieszkujący południową Europę, północne wybrzeża Francji i Wysp

Brytyjskich, południową i środkową Azję oraz północną Afrykę] – szirti galamb (*Columba livia*) [a madarak osztályának galambalakúak (Columbiformes) rendjéhez és a galambfélék (Columbidae) családjába tartozó faj]

gołąbeczka – galambocska

gołąbek [1. zdr. od gołąb; 2. pieszczotliwie o kimś bliskim; 3. potrawa z mielonego mięsa z ryżem, zawijanego w liście kapusty; 4. grzyb o dużym kapeluszu] – kis galamb, tubica; töltött káposzta; (grzyb) galambgomba

gołąbek cukrówka (*Russula aeruginea*) [grzyb z rodziny gołąbkowatych] – Füzöld galambgomba (*Russula aeruginea*)

Gołąbek modroźółty (*Russula cyanoxantha*) [jest to gatunek grzyba należący do rodziny gołąbkowatych] – Kékhátú galambgomba (*Russula cyanoxantha*)

Gołąbek piekący (*Russula sororia*) [grzyb należący do rodzaju gołąbek] - Citromlemezű galambgomba

gołąbka [1. zob. gołębica w zn. 1.; 2. pieszczotliwie o kobiecie o łagodnym usposobieniu] – nősténygalamb

gołąbki [to potrawa półmięsna z farszu zawiniętego w rolki z liści białej kapusty głowiastej. Tradycyjnymi składnikami farszu są mielone mięso wieprzowe i ryż lub kasza oraz dalsze dodatki, jak np. cebula, grzyby i przyprawy. Istnieją także inne warianty nadzienia np. z mięsem drobiowym, baraniną lub bez mięsa. Przed podaniem gołąbki są duszone/smażone na tłuszczu.] – [galambka] töltött káposzta (édes káposztával, paradicsomosan); alföldi nevén szárma v. takart [a magyar konyha egyik jellegzetes téli étele]

gołąbko! – galambom!, szívem!, édesem!, aranyom!

Gołąbska konfederacja [zob. Konfederacja gołąbska (lub konfederacja gołębiowska), w r. 1672 była związkiem stronnictwa szlacheckiego, uformowanym ku obronie króla Michała Korybuta, przeciwko t. zw. malkontentom, którzy chcieli go albo zdetronizować, albo naklonić do

abdykacji dobrowolnej, żeby na tronie osadzić hr. Saint-Paul de Longueville, księcia krwi królewskiej, Francuza. Rewolucyjny ten zamiar magnatów polskich ujawnił się dość wyraźnie na drugim sejmie owego roku, zaczętym d. 18 maja a zerwanym d. 30 czerwca.] – Gołąbski konföderáció (1672)

ołębi, **-a**, **-ie** [1. przym. od **gołąb**; 2. jasnopopielaty z odcieniem niebieskawym] – galamb-, (*kolor*) kékesszürke, galambszürke

gołębie karmią swoje młode – a galambok táplálják kicsinyeiket

gołębie serce – lágy szív; galamb lélek

gołębiarnia – galambdúc, postagalambállomás, galambtenyésztet

gołębiarski, **-a**, **-ie** – galambtenyésztési, galambkereskedelmi

gołębiarstwo – galambtenyésztés, galambkereskedelem

gołębiarz [1. hodowca **gołębi**; 2. w okresie II wojny światowej: o niemieckim snajperze strzelającym z wysokich piętér lub dachów; 3. ptak drapieżny] – galambtenyésztő; ragadozómadár

gołębica [1. samica **gołębia**; 2. *poet.* kobieta] – nősténygalamb; nő

gołębnik [domek dla domowych **gołębi**] – galambdúc

golo – meztelenül

goleledź [szklista pokrywa lodowa powstająca w czasie obniżania się temperatury poniżej 0°C wskutek zamarzania spadających przechłodzonych kropli deszczu, mżawki lub opadania mgły] – ólmos (*eső*), ónos eső; jégpáncél (*földön, úton*)

golosłowne oskarżenie – alaptalan vád

golosłownie – alaptalanul, légbőlkapottan

golosłowny, **-a**, **-e** – üres szavakon alapuló, alaptalan, indokolatlan; bizonyíték nélküli, légbőlkapott

golota, *także szlachta golota* [1. uboga grupa społeczna legitymująca się szlacheckim rodowodem, lecz nieposiadająca ziemi. Jedno z określeń drobnej szlachty (podobne określenia: szlachta szarackowa, sz. chodackowa, sz. zagrodowa). 2. tak zwany był w prawie polskim każdy człowiek niesiadły, *inpossessionatus*, t. j. nie posiadający żadnego mienia. Prawo rozumiało pod tym wyrazem ludzi wolnych, jakimi byli np. słudzy niepoddani, cudzoziemcy bez stałego procederu, zgoła kto nie był szlachcic ani osiadły mieszczanin, kmięć lub Żyd. A więc przede wszystkim chłopi

wolni, bez osiadłości gruntowej, należeli do **goloty**.] – kisnemes, bocskoros nemes; hétszilvafás nemes

golowąs [dorastający chłopak; też: młody, niedoświadczony mężczyzna; młokos, młodzian, żółtodziób] – tejfőlesszájú fickó, taeskó, zöldfülű, kamasz, éretlen

golutki, **-a**, **-ie**; **golusi**, **-a**, **-ie** [zdrobnienie od: **goly**] – meztelenke v. csupaszka

goluteńki, **goluśki**; **golusieńki**, **-a**, **-ie** [zdrobnienie od: **goly**] – meztelenke v. csupaszka

goly, **-a**, **-e** [1. nie osłonięty ubraniem; nagi; obnażony; 2. o roślinach i zwierzętach: niemający włosów, sierści, piór, liści itp.; pozbawiony naturalnego pokrycia (włosów, piór, liści, roślinności itp.); 3. niczym nie pokryty; оголоcony z ozdób; pusty; niczym niepokryty, pozbawiony ozdób, mebli itp.; 4. występujący bez dodatków, uzupełnień (np. gole słowa); 5. niemający pieniędzy; pot. biedny; 6. o terenie, podłożu: pozbawiony roślinności] – (*nagi*) meztelen, csupasz; (*niezakryty*) fedetlen, szabad (*pod gołym niebem*: szabad ég alatt, szabadban; z *golą głową*: hajadonfővel, hajadonfött); (*próżny*) üres, puszta, sívár; (*átv.*) pénztelen, leégett, blank, szegény

gola pala – kopasz v. tar fej

gola ziemia – csupasz föld

gole pole – sik mező

goly a hardy – szegény, de önértetes

goly fakt – puszta v. száraz tény

goly jak kapucyn – [szegény, mint egy kapucinus barát] szegény, mint a templom egere

goly jak palec – olyan csupasz, mint az ujjam

goly jak święty turecki – (*közm.*) [puszta, mint a török ünnepei; kopasz, mint a török szent] szegény, mint a templom eregere; egy vasa sincs; ágrólszakadt

gołym okiem – szabad szemmel

gołym okiem dostrzec co – szabad szemmel lát meg *vmit*

gołymi rękami – üres kézzel

goly [1. człowiek nagi; 2. człowiek biedny]; **goła** – meztelen, pucér v. nincstelen (ffi/nő)

GOM [Gminny Ośrodek Maszynowy] – (*dawno*) Községi Gépállomás

Gomer (wypelnienie) [1. Najstarszy syn Jafeta, ojciec Aschenaza (Aszkanaza); braćmi jego byli: Magog, Madaj, Jawan, Tubal, Meszek i Tiras. Potomkowie jego zamieszkali widocznie na Północy, na Krymie. 2. Żona proroka Ozeasza.] – GÓMER (beteljesedés, tőkéletesség; megemésztő; tűz, parázs) [1. Jáfet fia és

ennek utódai (1Móz 10,2; 1Krón 1,5). 2. Hóseás próféta felesége (Hós 1,3).]

Gomfrena (*gomphrena globosa*) – Lila gombvirág (*Gomphrena globosa*)

Gomora (kupa snopów) * **Sodoma** – GOMORA (elsüllyedés, árvíz, elpusztulás; kék ország; gabonabőség; hasadék, szakadék) [Egyike a "síkság öt városá"-nak, amelyek a Holt-tenger déli végén feküdtek, és amelyből négy elpusztult; ezeket a városokat gázkötés semmisítette meg, és forró só és kén temette őket maga alá; aztán elsüllyedtek a tengerben, mert megsüllyedt alattuk a föld (1Móz 19,24-28). A várost Isten semmisítette meg lakosainak bűne miatt. Példája a büntető ítéletnek, amely vár mindazokra, akik megmaradnak istentelen állapotukban (Lk 10,12; Mt 10,15; 11,23-24; Júd 7). Lásd még: SODOMA.]

gomólka [1. **niewielka szklana szybka, używana w średniowieczu do szklenia okien** 2. **bryłka miękkiej masy o kulistym kształcie; 2. jeden z odwiecznych w Polsce sposobów przyrządzenia sera w kształcie oselek**] – gomolya; juhtejből való lyukacsos, fehér, sajt

- **Gomólka Mikołaj** (Gomulka, Gomolca), [ur. ok. 1535 w Radoszkach pod Sandomierzem, zm. po 30 kwietnia 1591, najprawdopodobniej 5 marca 1609 w Jazłowcu na Podolu – największy i najoryginalniejszy polski muzyk i kompozytor renesansowy, doby zyguntowskiej] – Mikołaj Gomólka (1535-1609) lengyel reneszánsz zeneszerző

- **Władysław Gomulka**, ps. **Wiesław** (ur. 6 lutego 1905 w Białobrzegach Franciszkańskich (obecnie dzielnica Krosna), zm. 1 września 1982 w Konstancinie) [polski polityk, działacz komunistyczny, I sekretarz KC PPR (1943-1948), I sekretarz KC PZPR (1956-1970), poseł na Sejm Ustawodawczy oraz na Sejm PRL II, III, IV i V kadencji.] - **Władysław Gomulka** (Białobrzegi, 1905. február 6. – Konstancin-Jeziorna, 1982. szeptember 1.) [lengyel kommunista vezető. Władysław Gomulka a lengyel történelem egyik meghatározó alakja a II. világháború és a Szolidaritás szakszervezet létrejötte közötti időszakban. Nevéhez fűződik az 1956-os lengyel felkelés, de az 1970-es gdański mérsárlás is.]

gonada [1. **gruczoł płciowy; 2. w fizjologii i medycynie gruczoł płciowy męski lub żeński, wytwarzający komórki rozrodcze: Gonady męskie to jądra, a żeńskie to jajniki.**] – gonádok [ivarsejt termelő szervek (here, petefészek)]

gonadotropiny [glikoproteinowe hormony produkowane u kręgowców przez komórki przedniego płata przysadki

(**gonadotropy**)] – gonadotropinok [az ivarszervek működését és hormontermelését szabályozó hipofízis hormonok (pl. FSH, LH-ICSH, prolaktin)]

gonciarz – zsidó, zsidógyilkoló

gondola [1. **łódź wiosłowa bez steru, używana do komunikacji po kanałach Wenecji; 2. wagonik niektórych typów kolejki linowej; 3. kosz zawieszony pod balonem, stanowiący pomieszczenie dla ludzi; 4. pomieszczenie ukształtowane oplywowo poza kadłubem lub skrzydłem samolotu albo sterowca**] – (*ol.*) gondola; hattyúnyakszerűen emelkedő orrú, keskeny evezős csónak, Velencében a bérkocsit helyettesíti; (*repülés*) a léghajó kosara

gondolowy, -a, -e [przymiotnik od: gondola] – gondola-

gondolier [przewoźnik kierujący gondolą] – (*ol.*) gondoliere; gondolás

gondolierski, -a, -ie [przymiotnik od: gondolier] – gondolás-

gondoliera [zob. barkarola] – gondolás dala, sajkadal

gong [1. **instrument perkusyjny; też: dźwięk wydawany przez ten instrument; 2. sprzęt składający się z dźwięczącej przy uderzeniu tarczy lub kilku tarcz oraz pałeczki. Używany jest głównie podczas Przeistoczenia.**] – (*maláji*) gong; gonggong v. tamtam; (*zene*) középén néha kivájt fémből készült szabadon függő korong; faütővel szólaltatják meg, hangmagassága határozatlan (kínai eredetű)

gonić [1. **biec za kimś, za czymś, usiłując go dopędzić; 2. biec, iść, jechać szybko; 3. starać się coś zdobyć lub osiągnąć za wszelką cenę; 4. pędzić dokądś zwierzęta; 5. zmuszać do czegoś; 6. o zjawiskach abstrakcyjnych: szybko postępować po sobie**] – kergetni, üzni, üldözni, hajtani; utánanyomulni; futni, sietni, rohanni; (*za czym*) kergetni, (*za kim/czym*) hajtani, hajszolni (*vkit*), erőltetni; végére járni

gonić kogo/co – üldözni *vkit/vmit*

gonić kogo do roboty – munkára hajtani v. szorítani *vkit*

gonić myślą tok czych wywodów – figyelemmel követni *vkinek* az értekezéseit

gonić ostatkiem sił – minden v. végső erőt megfeszítve v. összeszedve szaladni v. futni

gonić resztkami pieniędzy – a pénz végén járni; szűköcskén v. már alig van pénz

gonić za kim/czym – futni *vki/vmi* után; hajhászni

gonić za kim wzrokiem – szemmel követni *vkit*

gonić za pienieđ zmi – pénzt hajszołni

gonić za rozrywkami – hajhászni az élvezeteket, a szórakozást keresni

gonić za słową – dicsőségre törekedni, hajhászni a dicsőséget

gonić za szczęściem – kergetni a szerencsét

gonić zbiega – szökevényt üldözni

gonić się [1. *ścigać się wzajemnie*; 2. *pot. o zwierzętach: odczuwać popęd płciowy*] – versenyt futni, versenyezni, versengeni; kergetőzni (*ganiać*); (*suka*) tüzelni

goniec [1. *pracownik zajmujący się roznoszeniem korespondencji*; 2. *żołnierz wyznaczony do przenoszenia rozkazów lub meldunków*; 3. *figura szachowa*] – küldönc; futár; hírvivő; (*sakkban*) futár, futó; (*giermek*) futó; kifutófiú

goniec hetmański [w szachach: *goniec ustawiony w pozycji początkowej na skrzydle hetmańskim*] – (*sakk*) a vezér melletti futár

goniec hotelowy – (*ném*) londoner; szállodai szolga

goniec królewski [w szachach: *goniec ustawiony w pozycji początkowej na skrzydle królewskim*] – (*sakk*) a király melletti futár

goniec łącznikowy – összekötő (*küldönc*)

gonienie – kergetés, üzés, hajszolás, üldözés; (*átv.*) törekvés *vmi után*; hajtás, hajszolás *vmire*; üzérkedés

gonienie się – kergetőzés, kergetődzés; egymást kergetés

Goniolimon tataricum [gatunek rośliny należący do rodziny ołownicowatych. W języku polskim ma nazwę – *zatrwan tatarski*. Jednakże przez botaników gatunek ten przeniesiony został z rodzaju *zatrwan* (*Limonium*) do innego rodzaju (*Goniolimon*), więc dawna nazwa nie jest już prawidłowa, nowej polskiej jak dotąd nie posiada. Obszar jego naturalnego występowania to Afryka Północna (Algieria, Tunezja), Azja (Kaukaz) i wschodnia i południowo-wschodnia Europa. Jest uprawiany w wielu krajach świata jako roślina ozdobna.] – Évelő sóvirág (*Limonium tataricum* v. *Statice tatarica*) [Az egyik legismertebb szalmavirág, a szárazkötészeti összeállítások fontos alapanyaga. Erőteljes gyökérzetet fejlesztő, bőven elágazó évelő dísznövény. Levelei lándzsásak, kopaszok. 30-40 cm-es száron hozza, egyoldalra álló tömött

virágzatát. Apró virágai fehér, rózsaszínes árnyalatúak. A vetést kelésig erősen árnyékoljuk. Augusztus-szeptemberben ültetjük végleges helyére. Mélyrétegű, normál kerti talajban jól fejlődik. Szárításra sűrűn elágazó virágzatait akkor vágjuk, mikor a virágok már kinyíltak, de még szép fehér színűek (túlnyilva szürkés színűvé válnak). Szoliterként sziklakertbe, száraz évelőcsoportokba is ültethető.]

goniometr [1. *przyrząd do pomiaru kątów i wyznaczania kierunków*; 2. *przyrząd do wyznaczania miary kątów dwuściennych*; 3. *urządzenie służące do określania pozycji statków, samolotów itp. za pomocą fal radiowych*; 4. *miernik kątów*; nazwa stosowana w szczególności w odniesieniu do urządzeń przeznaczonych do mierzenia kątów zawartych pomiędzy ścianami kryształów. Najprostsza odmiana przyrządu to goniometr ręczny, w którym kryształ umieszcza się między szyną stałą a ruchomą, wielkość zaś kąta odczytuje się bezpośrednio na podziale.] – (*gör.*) goniométer; szögmérő; műszer a szögek pontos megmérésére

goniometria [1. *dział trygonometrii zajmujący się badaniem elementarnych własności funkcji trygonometrycznych*; 2. *dział krystalografii zajmujący się mierzeniem kątów między ścianami kryształów*; 3. *zob. radionamierzanie*] – (*gör.*) goniometria; szögméréstan; a trigonometriai funkció elmélete; a gyakorlati szögmérés szabályai; (*táv.*) földrajzi helyzet v. rádió-állomás helyének megközelítő megállapítása az adóállomás kisugározta hullámok beesési szögéből

goniometryczny, -a, -e – goniometriai, szögméréstani

goniony [1. *taniec polski, podobny do krakowiaka*; 2. *była to gra i taniec zarazem, jakich Polacy mieli dużo*] – fogócska, fogódsi; (*dawno*) lengyel tánc

gonitwa [1. *ściganie się lub pościg*; 2. *bieganie w pośpiechu*; 3. *uporczywe starania, żeby coś zdobyć lub osiągnąć*; 4. *bieg w wyścigach konnych*; 5. („*in gonitvam*”), tak nazywano pewien rodzaj dziesięciny dla kościołów, lecz skąd powstała ta nazwa, nikt dotąd nie wyjaśnił w sposób

zadawający. Czy dawana była na rzecz kosztów pogoni za nieprzyjacielem, czy też z gruntów, z których ktoś został wygoniony.] – versenyfutás, futóverseny; lóverseny

gonitwa myśli [1. chorobliwe przyspieszenie toku myślenia połączone z bezładnymi wypowiedziami; 2. przyspieszenie myślenia aż do całkowitego rozkojarzenia, rozerwania toku myślenia, mowy chaotycznej, a w efekcie do słowotoku. Występuje w schizofrenii, w manii, w niektórych zatruciach, zwłaszcza narkotykami.] – gondolat sürgetés; mániákus kényszer

gonitwa z przeszkodami – akadályverseny, handicap, hendikep, (átv.) akadály, hátrány

gonitwy [W narodzie i w stanie rycerskim do najmilszych zabaw należały popisy, ćwiczenia i szermierki rycerskie. Tak było zresztą w całej Europie, gdzie turnieje na dworach królów, książąt i panów, stanowiły codzienną zabawę towarzyską.] – lovagi torna; versenyek

gonitwy koni [mają wielu swoich zwolenników] – lovasversenyek

gonność – sudárság

gonny, -a, -e [o drzewach: wysoki i prosty] – verseny-, sudár

gonokok (dwoinka rzeźączki) [bakteria wywołująca rzeźączkę] – (gör.) gonococcus, gonokokkusz (baktérium); kankós megbetegedés kórokozója

gonorrhoea; rzeźączka, tryper, wiewiór (łac. *Gonorrhoea*) [choroba zakaźna, przenoszona drogą płciową, której czynnikiem etiologicznym jest Gram-ujemna bakteria – dwoinka rzeźączki (*Neisseria gonorrhoeae*).] – (gör.) gonorrhoea; (orvos) kankó; tripper [1. a *Neisseria gonorrhoeae* által okozott, legtöbbször közöslés útján terjedő nemi betegség (*tripper*) 2. A húgycső gonococcus baktérium által okozott gyulladása, mely sárgás-zöldes húgycsőfolyással jár. A húgycső ég, a vizelés fájdalommal jár. Kezeletlen esetek húgycsőszűkülethez vezethetnek. Nőknél többnyire panaszt nem okoz, esetleg hüvelygyulladás fordulhat elő. Kezelésénél szükséges felgöngyöltetni a sokszor szerteágazó partneri kapcsolatokat, mert a kezelést mindenkinek meg kell kapnia, aki szexuális kontaktusba volt a beteggel.]

gont [deseczka drewniana służąca do krycia dachów; też: zbiorowo o takich deseczkach] – zszindely

gontowy, -a, -e – zszindely-; zszindelyes

gontal [długi i cienki gwóźdź; bretnal] – zszindelyszeg

gontowy, -a, -e [przymiotnik od: gont] – zszindelyes

gontyna [zob. kącina] – (ósi szláv pogány szentély)

gony bobrowe i żeremia [tak nazywano gniazda i siedliska bobrów] – hódvárak

gończy, -a, -e [odnoszący się do pościgu] – hajtó-, úzó-, kergető vadász; (sqd) köröző-

gończy, gończak [zob. pies gończy] – vadászkutya

Good Manufacturing Practice (GMP) (ang. *dobra praktyka wytwarzania*) [oznacza zestaw standardów stosowanych w produkcji przemysłowej, a coraz częściej także w gastronomii.] – GMP: Good Manufacturing Practice [azaz Jó gyártási gyakorlat alkalmazása a gyógyszeriparban és az élelmiszeriparban terjedt el leginkább. A termékbiztonság és az egyenletes termékminőség érdekében alkalmazható módszerek általános gyűjteménye. Két fő eleme a hatékony gyártási műveletek és a hatékony ellenőrzés, melyek egymást kiegészítik és egymásra hatással vannak.]

gopher {rzecz.} (też: dormouse); **susel** {m.} – (inf.) (ang.) gopher [1. A gopher angol szó, jelentése: hörcsög. A gopher tulajdonképpen egy protokoll, illetve az ezt megvalósító program is, amelynek segítségével az Interneten található hatalmas adatbázisokat érhetjük el. A program menüvezérelt, a különböző adatbázisokat a menü egyes elemeiből érhetjük el. Az Egyesült Államok minnesotai egyetemének kabalafigurájáról nevezték el a programot, illetve magát a protokollt. 2. A hálózaton való hierarchikus keresésre jó példa a Gopher. Tipikus gopher példa egy könyvtárban való keresés, pl. adott könyv címe alapján. A gopher szerverek többnyire könnyen kezelhető menürendszerrel adnak a kezünkbe, onnan lehet menüsínteken keresztül az információt megkeresni. Előfordulhat, hogy a gopher adatbázisa több gépen helyezkedik el, ekkor a gopher program automatikusan kapcsolja azt a gépet, amely a kért információt tartalmazza. 3. a kilencvenes évek elején kifejlesztett és akkoriban nagyon népszerű,

kliens/szerver elven működő rendszer az Interneten levő (elsősorban szöveges) információforrások egységes, hierarchikus menükön keresztül való eléréséhez; 1993-ban jelent meg a továbbfejlesztett, gopher+ nevű változata korlátozott multimédia képességekkel, de mára a Web már teljesen kiszorította. 4. Hierarchikusan felépített információban kereső protokoll; 5. elosztott szöveges adatbázis-kezelő, client-server elven működő rendszer az Internet információforrások egységes eléréséhez, indexállományokat használ; 6. az Interneten elérhető adatbankokban (pl. könyvtárakban) használt, szöveges menük segítségével kereső rendszer; a *Web*-nek az elődje; korlátozott lehetőségei miatt (csak szövegek), jelentősége csökkenően van]

goplana [według dawnych wierzeń ludowych: nimfa wodna zamieszkująca jezioro **Gopło**] – a Gopło tó tündére

gopowiec [członek Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego; **GOPR-owiec**] – a GOPR (Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe = *Hegyi önkéntes mentőszolgálat*) tagja

gorać, goreć [palić się *zob. też* hajcować] – [*Słowniczek języka śląskiego*] égni, lángolni; tüzet gyújtani a kemencébe; intenzíven égni

gorąc [*pot. upał*] – hőség, forróság, hév, kánikula, tűző nap

gorące [gorący posiłek] – meleg étel

gorąco – 1. forrón, melegen (*na gorąco*: melegen, forrón); (*átv.*) hevesen, forrón, tüzesen; 2. meleg; hő, hév, hőség, forróság

gorąco było w pokoju – nagyon meleg volt a szobában

gorąco i zawzięcie się ze sobą kłócili – heves és elkeseredett veszekedés folyt köztük

gorąco kochać – forrón szeret

gorąco mi – melegen van; nagyon melegen van

gorąco polecać – melegen ajánlani

gorąco pragnąć czego – igen (meg) kívánni *vmit*

gorąco prosić o co – kérve v. esdve kérni *vmit*; esedezni *vmiért*

gorącokrwisty, -a, -e [1. o koniach: rasy szlachetnej, o lekkiej budowie, żywym temperamentem; 2. o ludziach: zapalczywy lub namiętny] – melegvérű, forróvérű

gorący, -a, -e [1. mający wysoką temperaturę; *też*: silnie grzejący; 2. upalny; 3. gwałtowny, pełen żarliwości; 4. pełen uczucia] – forró, meleg (*w gorącej wodzie kąpany*: forrófejű, heveskedő, hübelebalázs); heves, lelkes; (*átv.*) heves, forró, tüzes

gorąca czekolada – csokoládé, forró csoki

gorąca dyskusja – heves vita

gorąca kolacja – meleg vacsora

gorąca linia [1. bezpośrednio połączenie telefoniczne między przywódcami państw; 2. specjalna linia telefoniczna, dzięki której ludzie mogą się szybko kontaktować w ważnych sprawach] – (*távk.*) forróvonal

gorąca próśba – forró óhaj v. kívánság

gorąca miłość – forró szerelem

gorąca strawa – meleg étel

gorąca walka – heves harc

gorąca woda – forró víz

gorące prawo [gorące prawo jest *recens crimen*; tak w prawodawstwie dawnym polskim nazywano wszelkie sprawy, wynikające z przestępstw, stwierdzonych „na gorącym uczynku.”] – (*dawno*) „forró jog” (újkeletű törvény)

gorące spojrzenie – tüzes pillantás v. tekintet

gorące źródło [źródło wody o temperaturze wyższej od średniej rocznej temperatury powietrza danego obszaru] – hőforrás; melegvíze forrás

gorący klimat – forró éghajlat

gorący kompres – forró v. meleg borogatás

gorący pieniądz [pieniądze, które należy szybko wydać, ponieważ mogą stracić na wartości] – „forró pénz”

gorący wiatr – forró szél

gorący zwolennik pokoju – a béke rendíthetetlen híve

gorączka [1. temperatura ciała podwyższona ponad stan normalny; 2. atmosfera podniecenia lub zdenerwowania; 3. żądza, namiętność lub zapal; 4. o człowieku porywczym] – láz, forróság, sebláz; forrófejű, hevesvérű (ember)

gorączka brazylijska [największa fala emigracji z ziem polskich do Brazylii i Argentyny na przełomie XIX i XX w.] – brazil láz (*a legnagyobb kivándorlási hullám Lengyelországból Brazíliába és Argentínába a XIX-XX. sz.-ban*)

gorączka hektyczna – sorvadásos láz

gorączka kataralna – hurutos láz

gorączka maltańska [choroba zakaźna] – máltai láz (fertőző betegség) [BRUCELLOSIS (Febris undulans, Mediterrán láz, Máltai láz) A Brucella melitensis által okozott hullámzó lázzal járó, többnyire idült lefolyású fertőzés.]

gorączka nerwowa – idegláz; (*dawno*) hagymáz, tífusz

gorączka pooperacyjna – műtét utáni láz

gorączka pologowa [*zob. zakażenie pologowe*] – gyermekágyi láz

gorączka premierowa – lámpaláz

gorączka przyranna – sebláz

gorączka septyczny – szeptikus láz

gorączka złota – aranyláz

gorączka zmniejszyła się – a láz alábbszállt v. csökkent

gorączka znikła – a láz elmúlt

gorączka zwiększa się – a láz emelkedik

gorączkowa praca – lázas munka

gorączkować [*mieć podwyższoną temperaturę ciała*] – lázban feküdni; láza van, lázas

gorączkować się [*denerwować się lub niecierpliwie się*] – lázba jönni, heveskedni, felizgulni, izgalomba jönni; hevülni

gorączkowanie – lázás állapot, izgalom

gorączkowo – lázasan, idegesen

gorączkowość – lázasság, lázás állapot

gorączkowy, -a, -e [*1. będący objawem gorączki – podwyższonej temperatury, 2. pelen podniecenia, zniecierpliwienia, niepokoju; też: wzmożony*] – lázás; (*természet*) hirtelen

gorączkowa działalność – lázás tevékenység

gorączkowa działalność dyplomatyczna – lázás diplomáciai tevékenység

gorączkujący [*osoba mająca gorączkę – podwyższoną temperaturę ciała*]; gorączkująca – lázás (*ffi/nő*)

gorczyca [*1. żółto kwitnąca, miododajna roślina; też: nasiona tej rośliny; 2. roślina jednoroczna, należy do rodziny krzyżowych, podobna do pospolitego chwastu zwanego ognichą. Rozróżniane są trzy rodzaje: gorczyca biała, sarepska i czarna. W Piśmie Świętym chodzi widocznie o tę ostatnią (jej botaniczna nazwa: brassica nigra. Ma silną zdrewniałą łodygę i wyrasta do około 3 m wysokości. Lubiana jest przez mniejsze ptaki dla jej oleistych nasion (około 1 mm średnicy), z których wyciąga się olej, robi musztardę i plastry rozgrzewające. Pan porównuje do ziarenka gorczycy rozpowszechnianie się Królestwa Bożego na ziemi, w którym i przedstawiciele szatana próbują zamieszkać. W drugim wypadku Pan przekonuje uczniów Swoich o tym, że gdyby mieli prawdziwej wiary chociaż tyle, ile wynosi wielkość ziarenka gorczycy, mogliby przenosić góry albo drzewa.] – mustárfű, mustármag, mustár*

Gorczyca biała, gorczyca jasna (*Brassica hirta, Sinapsis alba*) [*pospolita przyprawowa roślina jednoroczna należąca do rodziny kapustowatych (Brassicaceae). Nazywana była też ognichą. Pochodzi z południowej*

Europy, ale w stanie dziczyalym występuje powszechnie, również w Polsce. Status gatunku we florze Polski: efemerofit.] - Fehér mustár (Sinapsis alba)

Gorczyca czarna (*Brassica nigra*) [*roślina roczna, łodyga rozgałęziona do wysokości 60-100cm., lekko owłosiona. Liście lirowate, górne lancetowate. Kwiaty zlocistożółte. Nasiona brunatne lub czarne. Mniej miododajna od gorczycy białej.] – fekete mustár v. francia mustár (Brassica nigra) [1. Európában és Ázsiában gyakori egynyári, lágy szárú növény, amely 1 m magasra is megnőhet. 2. A Genezáreti tó környékén elterjedt fekete mustárt a bibliai idők lakói földjeiken is természetelték értékes magjáért, amelyből gyógyhatású mustármagolajat préseltek. Ez az egyéves, gyorsan nagy bokorra terebélyesedő, tövétől dúsán elágazó lágyszárú növény ugyanis a Szentföld kedvező körülményei között 3-4 méteres magasságával kiemelkedik. Szőrös, hosszú nyelű, durván és szabálytalanul fogas, nagy tojásdad-elliptikus levelei vannak. A dús lombzat hús árnyékot teremt a rekkenő hőségben a madaraknak, amelyek sűrűn látogatják nemcsak fészekrakás céljából, de főként gyorsan megérett magvaiért. Három evangélista említi Jézusnak a mustármagról szóló példabeszédét (Mt 13,31—32; 17,20; Mk4,31—32 Lk 13,19; 17,6): minden magnál kisebb, de mikor kikel és fává fejlődik, ágai között madarak is fészkelnek”. Legjobb esetben a mustár 1,5 m körüli magasságot érhet el, ezért több botanikus szerint a Salvadora persica fáról van szó. Viszont ellene szól, hogy e faj nem honos Palesztinában.]*

Gorczyca polna, ognicha (*Brassica arvensis*, *Sinapis arvensis*) [gatunek rośliny jednorocznej należącej do rodziny kapustowatych. Pochodzi z rejonu śródziemnomorskiego, w polskiej florze jest archeofitem. Jest pospolita i szeroko rozprzestrzeniona.] – Mezei mustár (*Sinapis arvensis*), vadrepce

gorczyca sarepska (*Brassica juncea*) [1. roślina oleista, uprawiana w Chinach i Indiach; 2. roślina roczna. Wyglądem zbliżona do gorczycy czarnej. Nasiona kuliste, brązowe, niekiedy kremowożółte] – Barna mustár v. szarepta mustár (*Brassica juncea*)

gorczycowy, -a, -e; gorczyczny, -a, -e – mustárfű-; mustáros, mustár-

gorczycznik (*Barbarea Aiton*) [1. rodzaj roślin z rodziny kapustowatych obejmujący ok. 22 gatunków roślin zasiedlających strefę umiarkowaną półkuli północnej. Największe zróżnicowanie gatunków występuje w południowej Europie i na Bliskim Wschodzie. Należą tu rośliny dwuletnie i byliny. 2. roślina rosnąca na wilgotnych łąkach i żwirowiskach; 3. okład ze spreparowanych nasion gorczycy albo plaster przesycony olejkami gorczycowymi] – (növ.) *Barbarea*; mustártapasz

Gorczycznik pospolity (*Barbarea vulgaris*) [gatunek rośliny dwuletniej należącej do rodziny kapustowatych. Występuje na wilgotnych łąkach, przydrożach i żwirowiskach. Zakwita w maju. Należy do rodziny kapustowatych (krzyżowych).] – (növ.) *Barbarea vulgaris* (közönséges borbálfű)

Święty Gordian (zm. IV wieku) [męczennik i święty Kościoła katolickiego. Święty Gordian był nawróconym na chrześcijaństwo rzymianinem. Oskarżony został za wyznawaną wiarę i poddany torturom, a następnie ścięty. Był ofiarą prześladowań chrześcijan na tle religijnym, jakich dopuścił się cesarz

Julian Apostata. Pogrzebany w grobowcu przy drodze via Latina w Rzymie, który wcześniej był miejscem pochówku męczennika (za czasów Dioklecjana) św. Epimacha. Jego wspomnienie liturgiczne, wraz ze św. Epimachem obchodzone jest 10 maja.] – Szent Gordiánus (=a kis-ázsiai Gordium városából való) [ókeresztény vértanú; egy későbbi (legendás) életrajz szerint bíró volt, és egy pap kihallgatása olyan hatással volt rá, hogy megtért, mire halálra ítélték (+258 v. 304 k.). Ü.: máj. 10.]

gordon-seter, gordon seter, seter szkocki [pies myśliwski] – Gordon szetter [Bár a fajta származása legalább a XVII. század elejéig nyúl vissza, a gordon szetter igazi kitenyésztőjének Alexandert (1743–1827), Gordon negyedik herceget tekinthetjük.]

gordyjski, -a, -ie – gordiusi

gore [wym. gor] [odmiana filmu grozy] – thriller; horrorfilm változat

gore! – tüz van!

goreć [zob. gorzeć] – égni, lángolni, lobogni

gorejący, -a, -e – égő, lángoló

gorejący krzak Mojżesza [dyptam jesionolistny] – égő csipkebokor (*Dictamnus albus* L.)

gorejące oczy – égő szemek

goretexs, goretex, gore-tex [wodoodporna tkanina przepuszczająca powietrze i parę wodną; też: ubranie z tej tkaniny] – goretext, gore-tex (védőruha)

goretexsowy, -a, -e – goretex-

gorgia (wł. krtań, śpiew koloraturowy) [technika śpiewacza charakterystyczna dla wokalnej muzyki włoskiej z XVI i XVII w., polegająca na ozdabianiu zapisanej melodii improwizowanymi ozdobnikami i koloraturą] – (ol.) gorgia; gége, gégefő; torok; koloratúr ének

Gorgona

Gorgona (postać mitologiczna) [W mitologii greckiej Gorgony (gr. *Gorgónes*) to groźne siostry o przerażającym wyglądem. Przedstawiane jako postacie skrzydlate, ze szponami, ostrymi kłami i włosami w postaci jadowitych węży. Początkowo była tylko jedna gorgona, później pojawiły się trzy - Stenho, Euriale i Meduza. Ich rodzicami byli Fokis i Keto. Najgroźniejszą była Meduza, której spojrzenie zamieniało w kamień. Ponoć była tak piękna, że zakochał się w niej Posejdon i uwiódł w świątyni Ateny. Meduza zginęła zabita przez Perseusza, a jej głowę Atena umieściła na egidzie.] – (*hitrege*) Gorgó, gorgók; három szörnyeteg a görög hösmondában, akiknek látása kővé dermedtett (*Medúza*) [A gorgók a görög mitológia alakjai, Phorküsz és Kétó három leánya, testvéreik a graiak. Eurüalé (neve *messze üvöltőt* jelent); Sztheinó (*erőteljes*); és Medúza (*uralkodó*)]

Gorgona [jest najmniejszą wyspą Archipelagu Toskańskiego, znajdującą się na Morzu Liguryjskim w odległości 37 km od Livorno (Włochy). Zamieszkała jest przez zaledwie 30 mieszkańców, z których nieliczni spędzają tu cały rok.] – Gorgona (olaszul *Isola di Gorgona*) [a Toszkánaiszigetek legészakibb szigete a Ligur-tengerben]

gorgoneion — głowa › Gorgony Meduzy (obcięta przez Perseusza) [z przerażającym grymasem - o wyszczerzonych zębach, czasem z wywieszonym językiem i kłębiących się węzowych włosach – miała powodować dosłowne skamienienie z przerażenia patrzących na nią; jako symbol wzbudzający strach nawet pośród bóstw i zarazem jako znak odwracający gniew bogów i nieszczęścia, umieszczana na świątyniach, ale i elementach rynsztunku żołnierzy – rz. hełmach, gr. tarczach - np. › Egidę zdobił umieszczony w jej centrum gorgoneion. Orficy nazywali gorgoneionem twarz widoczną na Księżycu.] – gorgó; Medúza-fej

gorgonzola [ostrzy ser wł. z mleka krowiego, niebieskawy, żyłkowany; włoski roquefort] – roquefort sajt

górka [poddasze, górka] – [*Słowniczek języka śląskiego*] padlástér, tetótér, manzard; (*mieszkanie*) padlásszoba; tető

gorcki [gorący] – [*Słowniczek języka śląskiego*] forró, meleg

gorliwie – hevesen, buzgón, lelkesen, rajongóan, rajongóan, szenvedélyesen

gorliwiec [osoba nadgorliwa] – heves, lelkes, rajongó, vakbuzgó, szenvedélyes *ffi*

gorliwość – rajongás, hév, szenvedély, buzgalom

gorliwy, -a, -e [wykazujący w czymś dużo pilności i zapału] – buzgó, törekvő, igyekvő, iparkodó, ügybuzgó, heves, lelkes, szenvedélyes, rajongó

gorliwy uczeń – buzgó tanuló

gorol [1. nie Ślązak, góral (*Śląsk Cieszyński*); 2. w mowie górnośląskiej etnocentryczne określenie osoby spoza Górnego Śląska. Mianem goroli Górnoślązacy określali w okresie międzywojennym Ślązaków cieszyńskich, obecnie również Polaków mieszkających na Górnym Śląsku. Przez mieszkańców górnośląskiej części GOP, słowo to jest używane również do określenia mieszkańców Zagłębia Dąbrowskiego (terenów po wschodniej stronie rzeki Brynicy) oraz ogólnie spoza Górnego Śląska. Niekiedy słowo gorol może przyjąć znaczenie obraźliwe, mające charakter poniżenia osoby w znaczeniu "ten gorszy".] – [*Słowniczek języka śląskiego*] nem sziléziai; góral, goral

gors [1. górna część klatki piersiowej; 2. przednia część koszuli męskiej; 3. dekolt sukni] – kebel, mell, nyak; ingmell; mellfodor

gorseciarka – füzösnő, füzökészítő

gorseciarski, -a, -ie – füzökészítői

gorseciarstwo [szycie gorsetów, biustonoszy i pasów do pończoch] – füzökészítés

gorsecik [1. zdrobnienie od: gorset; 2. górna, usztywniona za pomocą sztywnej taśmy, część spódnicy] – füzöcske; pruszlik

gorset [1. część bielizny damskiej będąca połączeniem stanika z szerokim pasem, opinającym klatkę piersiową i brzuch; 2. dawniej: szeroki, obcisły pas noszony w celu nadania figurze wysmukłości; 3. wcięty kaftanik bez rękawów, będący częścią stroju ludowego kobie; 4. ograniczenia, zakazy; 5. „Klatka dla ciała” noszona przez kobiety od XVI do początków XX wieku. Zadaniem gorsetu usztywnionego drewnianymi lub metalowymi listwami, fiszbinami, było modelowanie biustu i brzucha zgodnie z panującym akurat kanonem urody. Współcześnie wszystkie, służące wysmukleniu „narzędzia tortur”, zastąpiono elastycznymi, sprężystymi materiałami. Od czasu, gdy Madonna wystąpiła na scenie w „bieliznie” projektu Gautier, a więc od 1990 roku, gorset stał się obiektem zainteresowania mody, atrakcyjnym elementem strojów wieczorowych i ślubnych.] – (*fr.*) corsette, korzett; füző

gorset

gorset [damska bielizna modelująca, utworzona poprzez połączenie stanika i paska gorsetowego. Produkowany z elastycznego, lekkiego materiału. Zapinany na paski, haczyki i mniej popularne zamki błyskawiczne. Najwcześniej pojawił się w czasach starożytnych, a potem moda XIV wieku miała podobną bieliznę.] – fűző [A testet a csípő és a mell között összeszorító, formázó ruhadarab, melyhez egybeépített melltartó és harisnyakötő is tartozik. Könnyű, rugalmas anyagból készül. Rögzítése szalagokkal, kapsokkal, néha húzózárral történik. Előfutára már az ókorban is megjelent, Európában a 14. században terjedt el.]

gorset, pas [damski dodatek odzieżowy do zabezpieczenia pończoch. Część, która jest dopasowana w taliu posiada klamry, do których są przyczepiane pończochy. Wytwarzany z mocnego i rozciągliwego materiału włókienniczego; może być wąski lub szeroki. (szeroko zwykle służy do kształtowania miednicy).] – harisnyatartó [Női alsóruházati termék, amely a hosszú harisnya rögzítésére szolgál. A derékra erősítve viselik, és alul szalagokra szerelt csatok lógnak le róla, amelyekre a harisnya szára rácsiptethető. Általában erős, rugalmas kelméből készítik. Bizonyos kialakítással a csípő formázására is alkalmassá tehető.]

gorset gipsowy [opatrunek gipsowy unieruchamiający tułów] – gipszágy, gipszkötés

gorset połączony z majtkami – fűzős korzett

gorset wyszczuplający talię – fűzős korzett

gorset z podwiązkami – harisnyatartós fűző

gorszący, -a, -e – bomlasztó, ártalmas, demoralizáló; felhaborító

gorszące sceny – felhaborító jelenetek

gorszego gatunku a. gorszej jakości – silányabb v. rosszabb minőségű

gorszy [st. wyższy od zły] – rosszabb (zły)

gorszyciel [człowiek, który gorszy kogoś], gorszycielka – botrányokozó ember

gorszyć [1. powodować zgorzenie; 2. wywierać demoralizujący wpływ na kogoś] – (*psuć*) rontani, elrontani, megrontani; (*drażnić*) megbotránkozatni, felháborítani, ingerelni

gorszyć czym – botránkozatni *vmivel*

gorszyć kogo – botránkozatni, elzüllesztani, rossz útra vinni *vkit*

gorszyć się¹ (*kim/czym*) [1. oburzać się lub bulwersować się; 2. ulegać demoralizującym wpływom] – botránkozatni, megbotránkozni, megütközni, felháborodni (*vmin*); erkölcsileg elromlani, elzülleni

gorszyć się czym/kim – botránkozni v. megbotránkozni *vmin/vkin*

gorszyć się z kogo/czego – botránkozni *vki/vmi* miatt

gorszyć się² [obrażać się] – [*Słowniczek języka śląskiego*] megorrolni, megsértődni, zokon venni, rossz néven venni; megbotránkozni, sértve v. bántva érzi magát

gorycz [1. gorzki smak; 2. smutek, żal lub rozczarowanie; 3. substancja o gorzkim smaku, występująca w wielu roślinach leczniczych] – keserű íz, keserű dolog; (*gorzkość*) keserűség; (*átv.*) bánat, bú, szomorúság

goryczak [grzyb niejadalny z powodu gorzkiego smaku] – (*növény*) epeizű tinóru [Tylopilus felleus (Bull.:Fr.) Karst. Familia: Boletaceae]

goryczak - epeizű tinóru

Goryczak żółciowy (*Tylopilus felleus*) [gatunek grzyba z rodziny borowikowatych, w Polsce dość często spotykany] – Epeizű tinóru (*Tylopilus felleus*)

goryczka [1. lekko gorzki smak; 2. zob. gorycz w zn. 2.; 3. zob. gencjana w zn. 2.] – (*növény*) tárnics [A tárnicsok (*Gentiana* spp.) főleg hegyvidékek rétjeinek, lápjoinak igen tetszetős, kék virágú növényei. Rizómájuk keserűanyagait étvágy fokozására és ezáltal erősítőszerként használják.

Kornis tárnics

Goryczka kropkowana (*Gentiana punctata* L.) [gatunek rośliny należący do rodziny goryczkowatych. Występuje w Alpach, Sudetach, Karpatach oraz w górach Półwyspu Bałkańskiego. W Polsce jest pospolita w Tatrach i na Babiej Górze] – Pöttyös v. pettyes tárnics (*Gentiana punctata*)

Goryczka krzyżowa (*Gentiana cruciata* L.) [gatunek rośliny wieloletniej należący do rodziny goryczkowatych. Występuje w Europie i Azji. W Polsce występuje dość pospolicie na całym obszarze kraju] – Szent László király füve v. Szent László-tárnics (*Gentiana cruciata* L.)

goryczka trojęściowa (*Gentiana asclepiadea*) –
Fecsketárnics (*Gentiana asclepiadea* L.)

Goryczka wąskolistna (*Gentiana pneumonanthe* L.) [gatunek rośliny należący do rodziny goryczkowatych] – kornistárnics, más néven tüdőtárnics (*Gentiana pneumonanthe* L.) [a tárnicsfélék (*Gentianaceae*) családjába tartozó növényfaj]

tüdőtárnics (*Gentiana pneumonanthe* L.)

Goryczka żółta (*Gentiana lutea* L. 1753) [gatunek rośliny wieloletniej należący do rodziny goryczkowatych. Występuje w górach południowej i środkowej Europy, w Alpach jest rośliną pospolitą.] – sárga tárnics (*Gentiana lutea*) [a kétszikűek (*Magnoliopsida*) osztályának a tárnicsvirágúak (*Gentianales*) rendjéhez, ezen belül a tárnicsfélék (*Gentianaceae*) családjához tartozó faj]

Goryczka żółta – sárga tárnics (*Gentiana lutea*)

Goryczuszka orzęsiona, goryczka orzęsiona (*Gentianopsis ciliata* (L.) Ma) [gatunek rośliny należący do rodziny goryczkowatych] – Prémés tárnics (*Gentianopsis ciliata*)

goryl [1. największa roślinożerna małpa człekokształtna; 2. pot. członek ochrony osobistej] – (afrikai→gör.) gorilla [a legnagyobb emberszabású majom; a hím magassága 2 m, hazája Nyugat-Afrika]

Goryl (*Gorilla*) [rodzaj największych spośród współcześnie żyjących małp naczelnych, zaliczany do człowiekowatych. Preferuje naziemny tryb życia, jest zwierzęciem roślinożernym, zamieszkuje lasy tropikalne w Afryce. Dzielone są na dwa gatunki i według nadal trwającej debaty (2007) do czterech lub pięciu podgatunków] – gorilla [A gorillák a legnagyobb emberszabású majmok. A nem fejlődési vonala mintegy 7 millió éve vált külön az emberektől (és a csimpánzokétól). Két fajuk a nyugati gorilla (*Gorilla gorilla*) és a keleti gorilla (*Gorilla beringei*). A nyugati gorillák Nyugat- és Közép-Afrika trópusi esőerdőiben élnek Nigériától Kongóig, míg a keletiek Közép- és Kelet-Afrika egyes területei (Kelet-Kongó, Ruanda, Uganda) esőerdeiben. A hegyi gorillák, amelyeket Dian Fossey és a róla készült *Gorillák a kődben* című életrajzi film tett híressé, a keleti gorillák egyik alfaja (*Gorilla beringei beringei*).]

• **Gorilla gorilla** – goryl zachodni – z zachodniej części zasięgu występowania – nyugati gorilla (*Gorilla gorilla*)

- *Gorilla gorilla gorilla* – zachodni goryl nizinny z populacją liczącą ok. 110 tys. osobników
- *Gorilla gorilla diehli* – ang. *Cross River Gorilla* występujący w Nigerii i Kamerunie, 250-300 osobników
- ***Gorilla beringei* – goryl wschodni – ze wschodniej części zasięgu występowania** – keleti gorilla (*Gorilla beringei*)
 - *Gorilla beringei beringei* – dwie populacje goryli górskich – ok. 600-700 osobników – jedna w górach Wirunga na styku granic Demokratycznej Republiki Konga, Ugandy i Rwandy, druga zamieszkuje Nieprzenikniony Las Bwindi w Ugandzie.
 - *Gorilla beringei graueri* – wschodni goryl nizinny, 17 tys. osobników

Gorysz miarz (*Peucedanum ostruthium*) [gatunek byliny z rodziny selerowatych] – Császargyökér, Kocsord, Medvelapu, Mestergyökér, Orvosi kocsord, Sziki kocsord (*Imperatoria ostruthium* L., *Peucedanum officinale* L., *Peucedanum ostruthium* (L.) Endl.)

gorysz pagórkowy, g. pagórkowaty, g. olszyniec (*Peucedanum oreoselinum* (L.) Moench) [gatunek byliny z rodziny selerowatych. Roślina trująca, pospolita na terenie całego kraju.] – Citromkocsord (*Peucedanum oreoselinum* L.)

gorzala [pot. wódka] – rossz pálinka

gorzalka [wysokoprocentowy napój alkoholowy; wódka] – égetett pálinka, brandy [w wieku XVIII pisze w Panu Podstolim: „*Te trunki, które ojcowie nasi po prostu nazywali gorzalką, potem wódką, teraz ochrzciliśmy likworami.*”]

gorzalka karolkowa – kömény- v. ánízspálinka

gorzeć, goreć [1. palić się; 2. jaśnieć, świecić się; 3. rumienić się; 4. być ogarniętym przez jakieś silne, gwałtowne uczucie] – égni, égetni, lángolni, lobogni

gorzeć miłością do kogo – ég a szerelemtől vki iránt

gorzej [1. st. wyższy od źle; 2. pot. bardziej] – rosszabbul, rosszabb (źle)

gorzelany [daw. gorzelniany] – pálinkafőző (mester)

gorzelnia [zakład przemysłowy produkujący alkohol etylowy] – szeszfőzde, szeszgyár, pálinkafőzde

gorzelniany, -a, -e – pálinkafőzdei

gorzelnictwo [dział przemysłu obejmujący produkcję spirytusu surowego] – pálinkafőzés, szeszfőzés

gorzelniczy, -a, -e – pálinkafőzdei, pálinkafőző-

gorzelnik [1. pracownik gorzelni; 2. właściciel gorzelni] – pálinkafőző, szeszfőző ember

gorzka [wódka o gorzkim smaku] – kesernyész vodka

gorzkawość – keserűség, kesernyész íz

gorzkawy, -a, -e [lekkó gorzki] – kesernyész, enyhén keserű

gorzki, -a, -ie [1. mający ostry, nieprzyjemny smak lub zapach; też: niesłodzony; 2. związany z przykrymi uczuciami, przeżyciami lub doświadczeniami] – keserű, keserves

gorzka ironia – keserű v. maró güny

gorzka pigulka – (átv.) keserű pirula

gorzka prawda – keserű igazság

gorzka sól – keserűsó

gorzka woda – keserűvíz

gorzka woda przekleństwa (4 Moj. 5:18) [Biblia Warszawska: *Potem kapłan kaže tej kobiecie stanąć przed Panem, rozpuści włosy tej kobiety i złoży na jej dłoniach pokarmową ofiarę pamięci - jest to ofiara z pokarmów złożona jako ofiara posądzenia - w rękę kapłana zaś będzie woda gorzka przekleństwa. 4 Moj. 5:18*] – ÁTOKHOZÓ KESERŰ VÍZ. [Szent víz, porral keverve; a pap adta inni annak az asszonynak, aki férje előtt titkos hűtlenség gyanújába keveredett; ha valóban vétkes volt, ez a víz átokká lett benne, ha a víz nem ártott neki, úgy ez az ártatlanságát bizonyította (4Móz 5,11-31). Mózes IV. könyve 5:18. *És állassa a pap az asszonyt az Úr elé és fejét meztelenítse meg az asszonynak, és tegye annak kezére az emlékeztető ételáldozatot, féltékenységét ételáldozat az; és a papnak kezében legyen átokhozó keserű víz.*]

gorzka zgnilizna [choroba porażająca jabłka w przechowalniach i chłodniach] – (növénybetegség)

Gorzka zgnilizna jablek (*Pezicula spp.*) – [*Pezicula malicorticis* kéregpusztulást okoz]

gorzki ja piolun – keserű, mint az üröm v. epe

gorzki smak – keserű íz

gorzki zawód – keserű csalódás

gorzkie rozczarowanie – keserű v. keserves kiábrándulás

Gorzkie Ziola [przy spożywaniu jagnięcia paschalnego (typ Baranka Bożego - Jezusa) spożywano chleb praśny (bez kwasu - symbol czystości) i gorzkie ziola (symbol goryczy, którą Pan musiał skosztować, cierpiąc za nasze grzechy).] – Keserű füvek (2Móz 12,8) [1. A keserű füvek az egyiptomi szolgaság keserűségére emlékeztettek, beleértve a szabadulást szerző ártatlan vér kiontása miatt érzett fájdalmat – a bűnbánatot – is. 2. a bárányi szenvedésére emlékeztetnek]

gorzkie żale [1. śpiewane nabożeństwo wielkopostne; 2. Gorzkie żale: pieśni wielkopostne śpiewane podczas tego nabożeństwa; 3. to nabożeństwo katolickie odprawiane, zazwyczaj śpiewane, w okresie Wielkiego Postu, szczególnie uroczyste niedziele Wielkiego Postu, kiedy odprawiana jest jedna część, oraz w wielu parafiach szczególnie uroczyste w Wielki Piątek po zakończeniu liturgii krzyża, gdy śpiewane są wszystkie części. W czasie nabożeństwa wierni rozmyślają nad poszczególnymi etapami Męki Jezusa Chrystusa. 4. zbiór pieśni o Męce Pańskiej, śpiewany tylko w czasie Wielkiego postu, a nazwany tak od pierwszego wiersza początkowej pieśni: „Gorzkie żale przybywajcie!”] – Keserű bánat; nagybőjti vallásos ének

Gorzkla właściwa (inne nazwy: gorzknia właściwa, kwasja gorzka, gorzkodrzew właściwy, gorzciel właściwy, kwasja właściwa) (*Quassia amara*) [gatunek krzewu lub małego drzewa z rodziny bieguncznikowatych. Występuje w pln. części Brazylii i Gujanie, sadzona w Panamie, na Antylach i w krajach o gorącym klimacie Azji i Afryki.] – Keserű kvasszia (fa) ~ Légyölőfa (*Quassia amara* L.)

Gorzkla właściwa – Keserű kvasszia

gorzknieć, gorzknać [1. stawać się gorzkim; 2. stawać się zgorzkniałym] –

megkeseredni, keserű lesz; elkeseredni; elkeserveskedni

gorzknięcie – (átv.) megkeseredés, elkeseredés

Gorzknik kanadyjski (*Hydrastis canadensis* L.) [1. roślina o dwóch szerokich liściach osadzonych na wysokiej łodydze; 2. gatunek rośliny z rodziny jaskrowatych (*Ranunculaceae*)] – (növ.) kanadai aranygyökér (*Hydrastis canadensis*) [a boglárkavirágúak (*Ranunculales*) rendjének boglárkafélék (*Ranunculaceae*) családjába tartozó növényfaj]

gorzko – keserűen, keservesen

gorzko mi w ustach – keserű a szám íze; keserűt érzek

gorzko płakać – keservesen sírni; sírni-ríni

gorzkość – keserűség

gorzola, gorzolka [wódka, alkohol] – [Słowniczek języka śląskiego] vodka, pálinka; alkohol

Gosen, Goszen (przybliżenie) [1. Ta część Egiptu, w której zamieszkiwali Izraelici (około roku 1706 przed Chrystusem). 2. Ziemia w południowej Palestynie.] – GÓSEN (a föld szája; domb; közel, közeledés) [1. A Nílus deltájának északkeleti része, ahol József (1) uralkodása alatt Jákób (1) és fiai letelepedtek Egyiptomban (1Móz 46). 2. Terület Palesztina déli részén Gáza és Gibeon közt (Józs 10,41). 3. Város Júda hegységének délnyugati részén (Józs 15,50).]

Gosia – Margó, Margitka

gospoda [1. restauracja wiejska; 2. dom zajezdny; 3. daw. mieszkanie przeznaczone na krótki pobyt; 4. znaczyła dawniej to samo, co dom zajezdny w mieście lub przy gościńcu publicznym, jak również każda kwatery czasowa nietylko w domu zajezdnym ale w każdym domu prywatnym, u szlachcica, mieszczanina, w klasztorze lub plebanii. Gospoda jest mieszkanie czasowe w domu cudzym.] – fogadó, vendégfogadó, vendéglő, csárda, kocsmá; szállás, szálló

gospoda ludowa – népvendéglő

gospoda robotnicza – munkásszálló

gospodarczo – gazdaságilag

gospodarczy, -a, -e (gosp.) [1. odnoszący się do gospodarki jakiegoś kraju lub regionu i do podejmowanych w niej działań; 2. odnoszący się do gospodarstwa rolnego lub domowego; 3. dotyczący spraw porządkowych i administracyjnych] – gazdasági- (gazd.)

gospodarcza współpraca – gazdasági együttműködés

gospodarcze przestępstwo – gazdasági bűncselekmény

gospodarka (gosp.) [1. całość mechanizmów i warunków działania podmiotów gospodarczych związana z wytwarzaniem i podziałem dóbr i usług; 2. ogół zakładów wytwórczych danego kraju lub dana dziedzina wytwórczości; 3. dysponowanie i zarządzanie czymś; 4. *pot.* drobne gospodarstwo chłopskie] – gazdálkodás, gazdaság (gazd.), közzgazdaság

gospodarka autarkiczna – autark (*önálló, más segítségére nem szoruló*), önellátó gazdaság

gospodarka budżetowa – költségvetési gazdálkodás

gospodarka centralnie planowana – központosított tervezett gazdaság

gospodarka centralnie sterowana, kierowana, gospodarka nakazowa, nakazowo-rozdzielcza [gospodarka narodowa zarządzana przez administrację państwową] – központosított irányított gazdaság

gospodarka chłopska, indywidualna – egyéni parasztagazdaság

gospodarka ciepła – hőgazdálkodás

gospodarka dewizowa – deviza-gazdálkodás

gospodarka dobrem publicznym – közjavakkal való gazdálkodás

gospodarka dwupolowa [zob. dwupolówka] – kétnyomásos gazdálkodás v. gazdaság

gospodarka ekstensywna – extenzív gazdaság; extenzív gazdálkodás, a mezőgazdaságnak az a módja, midőn a befektetést és munkát kívánó termelést üznek

gospodarka energetyczna – energiagazdálkodás

gospodarka finansowa – pénzügyi gazdálkodás

gospodarka indywidualna – egyéni gazdálkodás

gospodarka intensywna – belterjes gazdálkodás

gospodarka jednolana – egyekés gazdálkodás

gospodarka jednopolowa [pierwotny system rolniczy] – egynyomásos gazdálkodás

gospodarka kolektywna – kollektív gazdálkodás

gospodarka kolektywistyczna – kollektív gazdálkodás

gospodarka kolektywna – társas gazdálkodás

gospodarka kommunalna – városgazdálkodás

gospodarka komunalna – községgazdálkodás

gospodarka kredytowa – hitelgazdálkodás

gospodarka leśna – erdőgazdaság

gospodarka ludowa – népgazdaság

gospodarka materiałowa – anyaggazdálkodás

gospodarka mieszkaniowa – lakásgazdálkodás

gospodarka narodowa [całokształt zasobów oraz działalność prowadzonej w sferze produkcji, obiegu i konsumpcji w danym kraju] – népgazdaság, nemzetgazdaság

gospodarka naturalna [wytwarzanie produktów przeznaczonych na bezpośrednie zaspokajanie potrzeb producentów, a nie na wymianę] – naturálgazdálkodás

gospodarka nieracjonalna – ésszerűtlen gazdálkodás

gospodarka odpadami – hulladék-gazdálkodás [A hulladékkal összefüggő tevékenységek rendszerét, beleértve a hulladék keletkezésének megelőzését, mennyiségének és veszélyességének csökkentését, kezelését, ezek tervezését és ellenőrzését, a kezelő berendezések és létesítmények üzemeltetését, bezárását utógondozását, a működés felhagyását követő vizsgálatokat, valamint az ezekhez kapcsolódó szaktanácsadást és oktatást együttesen hulladék-gazdálkodásnak nevezzük.]

gospodarka odpadami w Polsce – hulladék-gazdálkodás Lengyelországban

gospodarka palonowa – fűtőanyag-gazdálkodás

gospodarka państwa – államháztartás

gospodarka państwowa – államgazdaság; állami gazdaság

gospodarka pańszczyźniana – jobbágygazdaság; jobbágygazdálkodás

gospodarka pieniężna – pénzgazdálkodás; pénzgazdaság

gospodarka planowa – tervgazdálkodás, tervgazdaság; irányított gazdálkodás

gospodarka pokojowa – békegazdálkodás

gospodarka pokojowa a wojna – béke és hadigazdálkodás

gospodarka przedsiębiorstwa – vállalati gazdálkodás

gospodarka przemysłowa – ipargazdaság

gospodarka prywatna – magángazdaság; magángazdálkodás

gospodarka przyzagrodowa – háztáji gazdaság

gospodarka rabunkowa [gospodarka polegająca na czerpaniu maksymalnych korzyści z zasobów naturalnych lub z przedsiębiorstw, z jednoczesnym

zaniedbaniem ich rozwoju] – rablógazdálkodás

gospodarka rynkowa [kształtowanie się procesów gospodarczych w wyniku swobodnej gry rynkowej] – piacgazdaság

gospodarka samowystarczalna – önellátó gazdálkodás

gospodarka siłą roboczą – munkaerő-gazdálkodás

gospodarka spółdzielcza – szövetkezeti gazdálkodás

gospodarka surowcowa – nyersanyag-gazdálkodás

gospodarka środkami pieniężnymi – pénzeszközökkel való gazdálkodás

gospodarka światowa, globalna [system powiązań między gospodarkami różnych krajów] – világgazdaság

gospodarka towarowa [wytworzenie produktów przeznaczonych do wymiany w transakcjach kupna-sprzedaży] – áru-gazdaság, árugazdálkodás

gospodarka trójpolowa [zob. trójpolówka] – háromnyomásos v. háromtáblás gazdálkodás

gospodarka uspołeczniona – (dawno) társadalmasított, szocializált gazdaság

gospodarka walutowa – valuta-gazdálkodás

gospodarka wiejska – falusi gazdaság

gospodarka wielko-zakładowa – nagyüzemi gazdálkodás

gospodarka wodna – vízgazdálkodás; (biol) vízháztartás

gospodarka wojenna – hadigazdálkodás

gospodarka wolnorynkowa – szabadpiaci gazdálkodás

gospodarka zapasami – készletgazdálkodás

gospodarka zespolowa – kollektív v. közös gazdálkodás

gospodarka żywnościowa – élelmiszer-gazdaság

gospodarnie – gazdaságosan, takarékosan

gospodarność [Każdy, kto miał sposobność przeglądać dawne archiwa domowe polskie, owe stopy i skrzynie papierów po pradziadach, zwykle wyrzucane przez wnuków na poddasza, butwiejące i niszczone przez myszy i służbę domową, a jednak nieraz tak obfite, że dla kilku pokoleń na makulaturę wystarczały, ten zwrócić musiał uwagę na znajdujące się w tych archiwach, zwykle w znacznej ilości, drobniagowo i porządnie spisywane rejestra gospodarze, wydatki i rachunki pieniężne, i tak zw. inwentarze czyli opisy budynków dworskich.] – gazdaságosság, gazdaságos felhasználás, takarékoság

gospodarny, -a, -e [umiejący dobrze gospodarować] – gazdaságos, takarékos; házias

gospodarować [1. kierować gospodarką instytucji, przedsiębiorstwa itp.; 2. prowadzić gospodarstwo rolne; 3. zarządzać jakimiś zasobami i środkami; 4. decydować o sposobie wykorzystania tego, co się ma], **gospodarzyć** – gazdálkodni, gazdaságot vezetni, háztartást vezetni; (átv.) rendelkezeni, intézkedni, gazdálkodni; (grasować) garádzálkodni

gospodarować kolektywnie – kollektív gazdálkodást folytatni

gospodarować majątkiem – birtokon gazdálkodni

gospodarować na dziesięciu hektarach – tíz hektáron gazdálkodni

gospodarowanie – gazdálkodás

gospodarski, -a, -ie [1. dotyczący gospodarstwa wiejskiego; 2. odnoszący się do gospodarza – rolnika; 3. dotyczący gospodarstwa domowego i zajęć domowych; 4. właściwy dobremu gospodarzowi] – gazda-, gazdasági, háztartási; házi- (po gospodarzku: takarékosan, jó gazda módjára, háziasan)

gospodarstwo [1. posiadłość wiejska obejmująca grunty i zabudowania; też: rolna jednostka produkcyjna; 2. rzeczy i sprzęty domowe; 3. ogół spraw rodzinnych i domowych] – gazdaság, gazdálkodás, háztartás

gospodarstwo chłopskie – parasztgazdaság

gospodarstwo domowe [ogół przedmiotów i czynności składających się na prowadzenie domu] – háztartás [gospodarstwa domowego: háztartási]; háztáji gazdaság

gospodarstwo drobnochłopskie – törpegazdaság

gospodarstwo dwupolowe – kétnyomásos gazdálkodás

gospodarstwo ekstensywne – külterjes gazdálkodás

gospodarstwo farmerskie – farmergazdaság

gospodarstwo indywidualne – egyéni gazdaság, magángazdaság

gospodarstwo karlowate – törpe gazdálkodás

gospodarstwo kolektywne – kollektív gazdálkodás

gospodarstwo kulackie – (dawno) kulák-birtok, kulákgazdaság

gospodarstwo leśne [obszar lasu wraz z należącymi do niego zabudowaniami i urządzeniami umożliwiającymi prowadzenie produkcji leśnej] – erdőgazdaság, erdőgazdálkodás, erdőszet

gospodarstwo małorolne – parasztgazdaság

gospodarstwo mleczarskie a. **mleczne** – tejgazdaság

gospodarstwo nabiałowe – tejgazdaság

gospodarstwo narodowe – nemzetgazdaság
gospodarstwo naturalne – naturális gazdálkodás; (*közg.*) a hűbéri társadalom korai szakaszára jellemző gazdálkodási forma, amikor a termelő saját termékeivel elégíti ki önmaga és ura szükségleteit; természeti gazdálkodás
gospodarstwo ogrodnicze – kertészet; kertgazdaság (Horticulture)
gospodarstwo państwowe – állami gazdaság
gospodarstwo plodozmienne – vetésforgós gazdálkodás
gospodarstwo prywatne – magángazdaság
gospodarstwo przydomowe – háztáji (gazdaság)
gospodarstwo przyzagrodowe – háztáji gazdaság
gospodarstwo rolne [odrębna jednostka produkcyjna w rolnictwie] – mezőgazdaság
gospodarstwo rolne, państwowe – mezőgazdasági állami gazdaság
gospodarstwo rybne – halgazdaság
gospodarstwo stawowe [zespół zarybionych stawów, w których prowadzi się hodowlę ryb] – tógazdaság
gospodarstwo średniackie – középparasztt-gazdaság
gospodarstwo warzywnicze – konyhakertészet
gospodarstwo wzorowe – mintagazdaság
gospodarstwo zespolowe – kollektív gazdálkodás
gospodaruje jak u siebie – úgy tesz-vesz v. rendelkezik, mintha otthon lenne
gospodarz [1. rolnik prowadzący gospodarstwo; 2. osoba reprezentująca domowników lub organizatorów imprezy wobec gości; 3. właściciel mieszkania, domu, pensjonatu itp.; 4. osoba odpowiedzialna za funkcjonowanie zakładu, instytucji; 5. osoba utrzymująca porządek w budynku mieszkalnym; 6. osoba najważniejsza w jakimś miejscu, instytucji itp., decydująca o tym, co się tam dzieje; 7. zob. żywiciel w zn. 2.] – házigazda, háziúr, vendéglátó, (*rolnik*) gazda, gazdálkodó, paraszttgazda; vendéglős, fogadós, szállodás
gospodarz balu – bálelnök, a bál főrendezője
gospodarz domu – házmester, házfelügyelő
gospodarz (pan) domu – házigazda
gospodarz indywidualny – egyénileg gazdálkodó paraszt; egyéni gazda v. gazdálkodó
gospodarz klasy – osztálybizalmi
gospodarz mieszkania – főbérlő
gospodarz wiejski – (falus) gazda, mezőgazda
gospodarz zajazdu – fogadós, vendégfogadós
gospodarze – (*sp*) hazaiak

gospodarzyć, gospodarzyć się [*zob. gospodarować w zn. 2, 3.*] – gazdálkodni
gospodyni [1. forma ż od gospodarz w zn. 1, 2, 3, 5.; 2. żona gospodarza; 3. kobieta prowadząca za opłatą czyjeś gospodarstwo domowe] – gazdaasszony, gazdasszony (lat. *materfamilias, hera*); házvezetőnő; háziasszony; fogadósné; parasztasszony
gospodyni balu – bálanya
gospodyni domowa – háztartásbeli (htb.)
gospodyni (pani) domu – háziasszony, a ház asszonya
gospodyni mieszkania – főbérlő
gospoia [osoba zatrudniana do wykonywania prac domowych] – gazdasszony, házvezetőnő; háztartási alkalmazott, mindenes, bejárónő, háztartásbeli
goszczenie – vendégfogadás, vendéglátás; vendégeskedés
gościa siedzieli do późna – a vendégek jó későn mentek el; a vendégek sokáig ültek
gościć [1. przyjmować kogoś u siebie; 2. być czyimś gościem; też: przebywać gdzieś; 3. o uczuciach, stanach psychicznych: uzewnętrznić się] – (*być gościem*) (*u kogo*) vendégségben lenni, vendégeskedni; (*kogo*) vendégül látni, megvendéglélni (*vkit*); tartóztatni, marasztalni
gościć gdzie – vendégeskedni vhol
gościć kogoś – vendégül látni, megvendéglélni (*vkit*)
gościć u kogoś – vendégségben lenni, vendégeskedni *vkinél*
goście¹ [kategoria ludności chłopskiej w średniowiecznej Europie] – (*dawno*) nép; paraszttok, jobbágyok
goście² – vendégek
goście już się rozeszli – a vendégek már eltávoztak
goście pozwalniali pokoje w hotelu – a vendégek sorra elhagyták a szállodai szobákat
goście weselni – nász nép
gościec [1. reumatyzm; 2. goździec, gwoździec, tak nazywano dawniej chorobę mniemaną, zwaną przez lud „kołtunem” i bóle w członkach chorobie tej przypisywane, a więc głównie reumatyzm, który dzielono na Goździec mięśniowy, stawowy i sustawowy.] – köszvény [izületi bántalom, a szervezetben a húgysav megnövekedés következménye, pontosabban a húgysav lebontásának zavara miatt alakul ki]
gościec stawowy – csúz, reuma
gościna [1. odwiedziny połączone z poczęstunkiem; 2. życzliwe przyjęcie kogoś] – vendégség, vendégeskedés, vendéglátás; tartóztatás, marasztalás

gościniec [1. szeroka droga wiejska; 2. podarunek przywieziony z podróży] – országtút

gościnnie – vendégszeretően

gościnność [uprzejmość okazywana komuś kto przybył w odwiedziny; miała wiele rozgłosu gościnność ludów starożytnych] – vendégszeretet, vendéglátás, vendégbarátság

gościnność staropolska – régi lengyel vendégszeretet v. vendéglátás

gościnny, -a, -e [1. chętnie przyjmujący kogoś u siebie; też: zawsze dostępny dla gości; 2. przeznaczony dla gości; 3. związany z wizytą osoby zaproszonej] – (lubiący gości) vendégszerető; (związany z gością v. gościem) vendég-

gościnna gospodyni – szíves v. vendéglátó v. vendégszerető háziasszony

gościnne progi – [vendégszerető küszöb] vendégszerető ház

gościnni gospodarze – vendégszerető háziak

gościnny gospodarz – szíves vendéglátó, vendégszerető házigazda

gościnny występ (artysty lub zespołu) [występ artysty lub jakiegoś zespołu przybyłych skądś, aby dać przedstawienie] – vendégszereplés

gościnny występ teatru – színházi vendégszereplés

gość [1. osoba przybyła do kogoś w odwiedziny; też: uczestnik przyjęcia, balu; 2. osoba przybyła gdzieś, aby korzystać ze świadczonych tam usług; 3. bliżej nieznanym mężczyzną; 4. z podziwem o kimś zasługującym na uznanie] – 1. vendég, látogató; 2. pasas, pacák, alak, pofa, pali, fickó

gość honorowy [osoba wyróżniona spośród innych gości ze względu na swoje osiągnięcia lub pozycję] – díszvendég

gość hotelowy – szállodai vendég; szállodavendég, szállóvendég

gość kąpielowy – fürdővendég

gość lubiany – szívesen látott vendég

gość niebywały – ritka vendég

gość nieoczekiwany – váratlan vendég

gość niepodziewany – váratlan vendég

gość nieproszony – hivatlan vendég

gość zagraniczny – külföldi vendég

gośćcowy, -a, -e – köszvényes, reumás

Got [członek dawnego ludu wschodniogermańskiego, zamieszkującego środkową Europę] – gót *ffi*

Goth [Mroczny i tajemniczy. Koronkowy i czarny - jaki jeszcze? Przekonaj się jak wygląda na wybiegach w artykule o stylu goth.] – Gothic

Gotlandia (szw. *Gotland*) [wyspa na Bałtyku należąca do Szwecji] – Gotland [a Bałtyckiego legnagym szigete, amely Svédországhoz tartozik. A svéd szárazföldtől 90 kilométerre keletre, a balti államoktól nyugatra (illetve északnyugatra) található, a legközelebb (mintegy 130 kilométerre) a tőle keletre fekvő Lettországhoz.]

gotlandzki, -a, -ie [przymiotnik od: **Gotlandia**] – gotlandi

gotować (*gotuję, gotujesz, gotuje, gotujemy, gotujecie, gotują*) [1. poddawać produkt działaniu wysokiej temperatury; też: doprowadzać płyn do stanu wrzenia lub utrzymywać go w tym stanie; 2. przygotowywać gorące posiłki; 3. zajmować się kuchnią; 4. podn. przygotowywać coś lub mieć coś w pogotowiu; 5. o losie, przyszłości itp.: przynosić] – főzni, (*przygotowywać*) készíteni, elkészíteni; megfőzni; (*wodę*) forralni; előkészíteni

gotować cukier do piórka – a cukrot szálasadásig főzni

gotować dla ludzi – a munkások részére főzni

gotować herbatę – teát főzni

gotować kawę – kávéét főzni

gotować komu niespodziankę – meglepetést készíteni *vkinek*

gotować co na wolnym ogniu – lassú tűzön főzni *vmit*

gotować mleko – tejet forralni

gotować na płycie – főzni a tűzhelylapon

gotować smacznie – ízesen v. ízletesen főzni

gotować się [1. być w stanie wrzenia; 2. być przygotowanym do czegoś lub przygotowywać się; 3. być pełnym ruchu, zgiełku; 4. burzyć się pod wpływem

- silnych uczuć; 5. cierpieć z powodu gorąca]** – főni, forni; forrongani; (*szykować się*) készülni, készülődni *vmire v. vmihez*
- gotować się do ataku** – támadásra készülni
- gotować się do bitwy** – felkészülni a csatára
- gotuje się we mnie** – (*átv.*) forr bennem a méreg
- gotowalnia** [1. *daw.* **toaletka**; 2. *daw.* **pomieszczenie przeznaczone do ubierania się**] – budoár, toaletszoba; toaletasztal, öltözőkódés, piperkőzés
- gotowanie** – főzés, sütés, ételkészítés
- gotowanie się** – elkészülés, forrás
- gotowany, -a, -e** – főtt
- gotowane jarzyny z masłem** – párolt zöldség
- gotowiuchny, -a, -e; gotowiusieńki, -a, -ie; gotowiuteńki, -a, -ie** – készke
- gotowizna, gotówka** – készpénz
- gotowość** [1. **stan pogotowia**; 2. **stan należytego przygotowania do czegoś**; 3. **zdecydowanie się na coś**] – (*pogotowie*) készültség, készenlét; (*chęc*) készség, hajlandóság
- gotowość bojowa** – hadikészültség, harckészültség, harci készenlét v. készültség
- gotowość do dokonania dostawy** – szállítási készség
- gotowość do eksploatacji** – üzemeltetési készenlét
- gotowość pamięci** [zdolność wywoływania przypomnień wtedy, gdy są potrzebne] – emlékezőképesség
- gotowość do podejmowania inicjatywy** – vállalkozókészség
- gotowość podejmowania; gotowość podjęcia ryzyka** – kockázatvállalás készsége
- gotowość powodziowa** – árvíz-készültség
- gotowość wojenna** – hadikészültség, háborús felkészültség
- gotowy, -a, -e; gotów** [1. **całkowicie wykonany lub opracowany i niewymagający żadnych uzupełnień**; 2. **przygotowany do czegoś, co ma nastąpić**; 3. **zdecydowany na coś lub skłonny do czegoś**; 4. **o nieszczęściach, katastrofach: nie do uniknięcia**; 5. *euf.* **pijany**; 6. *pot.* **martwy**; 7. **w połączeniu z bezokolicznikiem wyraża możliwość dokonania się tej czynności, np. Gotów nie wiadomo co pomyśleć.**] – (*zrobiony*) kész; elkészített; (*skłonny*) kész, hajlandó; készséges; (*átv.*) ittas; holt, halott, élettelen
- gotowa mu oczy wydrapać** – kész kikaparni a szemét
- gotowe potrawy** – készétel
- Gotowe potrawy wigilijne** – karácsonyi készétel
- gotowe ubranie** [ubranie szyte seryjnie i sprzedawane w sklepie] – készruha, konfekció
- gotowe wyroby** – készáru, készgyártmány
- gotowy do boju** – harcrakész v. harcra kész; kész a harcra
- gotowy do czynu** – tetterős
- gotowy do drogi** – útrakész
- gotowy do druku** – nyomdakész, nyomtatásra v. sajtó alá kész; nyomgató, nyomtatható, imprimatur (nyomdai engedéllyel rendelkező)
- gotowy do odjazdu** – útrakész, indulásrakész
- gotowy do podróży** – útrakész
- gotowy do wszystkiego** – *átv.* mindenre kapható
- gotowy do wyjazdu** – útrakész
- gotowy jestem, wyjechać stąd** – hajlandó vagyok innen elutazni
- gotowy na śmierć** – halálraszánt; kész a halálra
- gotowy na wszystko** – mindenre kész
- gotowy pod klucz** – kulcsrakész
- gotów** – kész, készen
- gotów jest pójść na ustępstwa** – engedményekre kész
- gotów jestem ci pomóc** – hajlandó vagyok segíteni rajtad
- gotówka (got.) [pieniądze, w przeciwieństwie np. do czeków; też: cała suma (pieniędzy)]** – készpénz (kp.)
- gotówka w banku** – banki készpénz
- gotówkowy, -a, -e** – készpénz-, fizetés
- Gotthard Base Tunnel [tunel kolejowy w Alpach Szwajcarskich będący najdłuższym do tej pory zbudowanym tunelem na świecie, mierzącym 57 km długości. Dla porównania: obecnie użytkowany Tunel kolejowy Świętego Gotarda zbudowany jeszcze w XIX wieku liczy tylko 15 km długości.]** – Gotthárd-bázisalagút [egy vasúti alagút Svájcban az Alpokban. Teljes hossza 57 km, és ez lesz a világ leghosszabb vasúti alagútja. Megépítésével az utazási idő jelentősen rövidebb lesz. Ma 3 óra 40 perc alatt érnek a vonatok Zürichből Milánóba. Ez az időtartam 2 óra 40 percre fog csökkenni az új vonal teljes kiépítését követően, amelyből mintegy 20 millió ember profitálhat. Az AlpTransit teljes szakaszán 3 alagút megépítésére van szükség.]
- gotu kola** (*Centella Asiatica*) [**Gotu cola - Centella asiatica (L.) Urban - wąkrotka azjatycka (synonimy: Hydrocotyle asiatica L., Hydrocotyle repanda Pers., Gotu kola) to roślina z rodziny baldaszkowatych Umbelliferae; roślina, powszechnie rosnąca w Indiach, Chinach, Indonezji, Afryce, na Cejlonie i Madagaskarze; to roślina lecznicza, od dawna stosowana w medycynie ludowej]** – gotu kola v. gotu cola; ázsjai gázló (*Centella asiatica*) [az

ernyősvirágzatúak (*Apiales*) rendjén belül a *Mackinlayaceae* családba tartozó trópusi győgynővényfaj; gotu kola-t már évszázadok óta alkalmazzák győgynővényként]

gotycki, -a, -ie – gót; gótikus, gótikára jellemző, csúcsíves

gotycyzm (ang. gothicism) [1. nurt o charakterze preromantycznym w angielskiej prozie XVIII w. 2. nurt kultury europejskiej, stanowiący jeden z jej przedromantycznych prądów. Dążył on do przywrócenia rangi i znaczenia utworom i budowlom pochodzącym ze średniowiecza. Prądowi nadano nazwę gotycyzmu, gdyż tradycje średniowieczne były wiązane przede wszystkim z gotyckim stylem architektonicznym.] – góticizmus (a XVIII. sz-i angol prózában)

gotyk [1. styl w sztuce średniowiecznej; 2. odmiana pisma lacińskiego używana w krajach zachodniej Europy w okresie późnego średniowiecza] – gótika, gót stílus; építészeti és képzőművészeti stílus Európában a XII-XV. században

Government Security Program-Microsoft [W ramach *Government Security Program Microsoft* zapewnia krajom między innymi dostęp do kodu źródłowego Windows (także najnowszych wersji) poprzez specjalną sieć łączności, szkolenia dla specjalistów w jaki sposób analizować kod w Windows oraz stałe wsparcie techniczne z centrali Microsoft w Redmond.] – GSP Government Security Program-Microsoft (Kormányzati Biztonsági Program)

gowa [głowa] – [Słowniczek języka śląskiego] fej

goździk (*Dianthus L.*) [rodzaj z rodziny goździkowatych. Obejmuje ok. 300 gatunków z terenu Eurazji i północnej Afryki.], **gwoździk** – (kwiat) szegfű (*Dianthus L.*)

Goździk brodaty (*Dianthus barbatus L.*) [gatunek rośliny wieloletniej należący do rodziny goździkowatych. Występuje w południowej Europie] – Törökszegfű (*Dianthus barbatus*)

goździk chiński (*Dianthus chinensis L.*) – Kinai szegfű (*Dianthus chinensis*)

Goździk ogrodowy (*Dianthus caryophyllus*) - Grenadin-szegfű (*Dianthus caryophyllus*)

Goździk ogrodowy Chabaud (*Dianthus caryophyllus Chabaud*) – Chabaud-szegfű (*Dianthus Chabaud*)

Goździk pierzasty (*Dianthus plumarius L.*), **Goździk Pierzasty MIX** (*Dianthus plumarius*) – Tollas szegfű (*Dianthus plumarius*)

goździk pyszny (*Dianthus superbus L.*) – Buglyos szegfű (*Dianthus superbus L.*)

Goździki [nierozkwitłe, wysuszone pączki kwiatowe drzewa goździkowego, służące jako przyprawa] – szegfűszeg (*Syzygium aromaticum*); a *Caryophyllus* aromatikus virágjából készült fűszer [már 18. századig csak őshazájában, a Maluku-szigeteken termett, és halálbüntetés járt annak, aki ki akarta csempészni. Manapság főleg a trópusi Afrikában, Zanzibáron és Madagaszkáron termesztik.]

goździki żelazne [goździki brodate] – szegfű

goździkowy, -a, -e – szegfű-

góra (góry) [I 1. wyniosłość skorupy ziemskiej; 2. część położona wyżej niż inne; 3. najwyższa część czegoś; 4. wielka ilość czegoś; 5. władza, zwierzchność; też: ludzie znajdujący się u władzy; 6. strych; 7. *środ.* wysokie tony głosu śpiewaka; II najwyżej, maksimum; III 1. na pewnej wysokości; 2. wykrzyknienie stwierdzające osiągnięcie przez kogoś przewagi lub zwycięstwa] – (*wzniesienie powierzchni ziemi*) hegy (hegyek), hegység; magaslat (*w górę* v. *na górę*: fel, felfelé, a magasba; *w górze* v. *na górze*: fenn, fent, a magasban; *do góry*: fel; z *góry*: fentről, a magasból); előre (*placić z góry*: előre fizetni, kifizetni; z *górq*: bőven, fölösen); (*górna część*) felső rész

góra Golgota *czy góra Kalwaria* – Golgota (*hegy Jeruzsálemben*)

Góra Kalwaria (jid. גער *Ger*) [miasto w województwie mazowieckim, w powiecie piaseczyńskim, nad Wisłą.] – Góra Kalwaria (*lengyel város*)

Góra Karmel (hebr. כרמל) [właściwie pasmo górskie (ciągnące się przez 25 km) na wybrzeżu Morza Śródziemnego w Izraelu. Wznosi się na wysokość 546 m n.p.m. nad Zatoką Hajfy. Na jej stokach znajdują się miasta: Hajfa, Neshar i Tirat Karmel.] – KÁRMEL (gyümölcsöskert, díszkert, ültetvény). [Előhegység, amely a Genezáret-tótól nyugatra a Földközi-tengerbe nyúlik (1Kir 18,19; Józs 12,22; 2Krón 26,10; Jer 46,18).]

góra lodowa [ogromna bryła lodu lodowcowego unoszona przez fale morskie] – jéghegy [a tengerbe nyúló gleccserekről és a szárazföldi jégtakaróról leszakadó, a tengeráramlatok által szállított jégtömeg, amely gyakran az északi szélesség 36°-ig, ill. a déli szélesség 38°-ig is eljut]

Góra Mojżesza *a.* **Synaj** (arab. **جبل سيناء** = *Dzabal Musa*, hebr. **הר סיני**) [góra w Egipcie, w południowej części Półwyspu Synaj, w muhafazie Południowy Synaj (Protektorat Święta Katarzyna). Wysokość 2285 m n.p.m. Jest to poszarpany nagi masyw górski z szaroczerwonego granitu. W 2002 roku obszar ten został wpisany na *Listę światowego dziedzictwa UNESCO*. — Tradycyjnie utożsamiana z biblijną górą Synaj (Horeb), gdzie, według Starego Testamentu, Bóg Jahwe przekazał Mojżeszowi kamienne tablice z dziesięciorgiem przykazań i zawarł przymierze z narodem izraelskim. — Według Biblii jest określenia *górami Jahwe* lub *górami prawdziwego Boga*, bowiem to określenie odnosi się szczególnie do miejsc, w których Jahwe objawił swą obecność, m.in. właśnie do tej góry (Wj 3:1; Lb 10:33).] - - Sínai (a csipkézett, csipkézett sziklák, szirtek; Szin pusztá hegye) [Hegy, amelyen Mózes Istentől az Ó szent törvényét, a Tízparancsolatot kapta Izrael számára (2Móz 19-20), "Hóreb"-nek is nevezik (2Móz 3,1; 17,6; 5Móz 1,6; 4,10). Ennek a hegynek a lábánál kötött szövetséget Isten az Ó népével (2Móz 19,1-25; 24,1-18), és itt szervezték Izráelt néppé (2Móz 20-4Móz 10); pontos helye vitatott; valószínűleg a mai Dzsebel Musa.]

Góra Nebo (hebr. **הר נבו**, *Har Nəvō*; arab. **جبل نبو**, *Dzabal Nībū*) [góra w zachodniej Jordanii, w niewielkiej odległości od Morza Martwego i Madaby. Masyw ogranicza od północy *Dolina Ayoun Musa*, od południa *Wadi Afrit* (czyt. *ladi afrit*), które na zachodzie schodzą się w Dolinie Jordanu. Najwyższy punkt masywu ma wysokość 835 m n.p.m. Dwa najważniejsze wierzchołki to *Siyagha* (710 m) oraz *Mukhayyat* (790 m). Według

lokalnej tradycji, potwierdzonej m.in. świadectwami starożytnych pątników, z góry Nebo biblijny Mojżesz miał zobaczyć Ziemię Obiecaną, do której nie było mu jednak dane wkroczyć razem z plemionami izraelskimi. Dzisiaj na szczycie znajduje się Sanktuarium Mojżesza z parkiem archeologicznym, którym opiekują się franciszkanie z Kustodii Ziemi Świętej. Miejsce jest czczone przez wyznawców religii abrahamowych: żydowskiej, chrześcijaństwa oraz islamu. Przy klasztorze działa *Franciscan Archaeological Institut*, jednostka jerozolimskiego Studium Biblicum Franciscanum.] – NÉBŐ (beszélő; jövendölés, prófécia; előfutár; magaslat, domb). [Hegy Moábban, amelynek tetejéről Mózes halála előtt megláthatta az ígéret földjét (5Móz 32,49; 34,1).]

Góra Nie Wyciosana Ludzkimi Rękoma [jeden z symbolicznych typów przedstawiania Bogurodzicy, oparty na starotestamentowym prorocztwie Daniela (wytlumaczenie snu Nabuchodonozora o kamieniu, Dn 2,34), zapowiadającym Wcielenie Syna Bożego. Bogurodzica z Dzieciątkiem na tronie trzyma w swoich rękach górę oraz odpadły od niej kamień, krzak gorejący, drabinę Jakuba, a niekiedy Arkę Przymierza i inne starotestamentowe praobrazy Wcielenia. Znane od XV w.] – Emberi kéz által nem faragott hegy [Nézed vala, a míg egy kő leszakad kéz érintése nélkül, és letöré azt az állóképet vas- és cseréplábairól, és darabokra zúzá azokat. (Dn 2,34)]

góra od pizamy – pizsamafelső

góra ognista – tűzhányóhegy, vulkán

Góra Oliwna (arab. *Dzabal at-Tur*, hebr. **הריתזה** – Har ha-Zeitim) [1. **wzniesienie położone we Wschodniej Jerozolimie w Izraelu (818 m n.p.m.)**; 2. **ogrójec, ogrojec: miejsce na Górze Oliwnej w Jerozolimie, gdzie przebywał Jezus przed pojmaniem**] – Olajfák hegye [Kb. 1,5 km hosszú hegygerinc, négy jól felismerhető csúcscsal, Jeruzsálemtől keletre, túl a Jósafát völgyén, amelyben a Kidron-patak folyik; lejtőin találjuk a Gecsemáné-kertet, Betfagét és Betániát (2Sám 15,30; Zak 14,4; Mt 21,1; Mk 11,1; Lk 19,29.37; Jn 8,1; ApCsel 1,12).]

góra porodzi mysz – (*közm.*) vajúdnak a hegyek és megszületik a kis egér

góra porosła lasem – a hegyet erdő lepi be, a hegyen erdő nőtt

góra się z górą nie zejdzie a człowiek z człowiekiem spotka – a hegyek nem találkoznak, de az emberek találkoznak

góra stolowa – táblahegység

góra śmieci – szemétdomb

1846

góra śniegowa – *fn.* havas

góra śniegu – egy rakás hó

Góra Tabor (hebr. תבור הר, gr. Όρος Θαβώρ) [góra położona w Izraelu, w Dolnej Galilei, we wschodnim krańcu Doliny Jezreel. Jest oddalona 17 km na zachód od Jeziora Galilejskiego. Jej szczyt wznosi się na wysokość 562 m n.p.m.. Wiele osób uważa, że jest to miejsce Przemienienia Jezusa Chrystusa i z tego powodu czasami nazywana Górą Przemienienia Pańskiego. Inne nazwy góry to: Har Tavor, Itabyrium, Jebel et-Tur.] – TÁBOR (kőbánya; törés; hegy, magaslat, domb). [Hegy Galileában, Názárettől 9 km-nyire keletre, Zebulon és Naftali határán (Józs 19,22), ahol Bárak összegyűjtötte katonáit, hogy Sisera (1) ellen harcoljon (Bír 4,6-14); itt ölték meg Gedeon fivéreit (Bír 8,18-21).]

góra urodziła mysz – (*átv.*) sok hűhó semmiért

góra wapienna – mészbánya, mészhegy

góra [strych] – [*Słowniczek języka śląskiego*] padlás

góral¹ [człowiek pochodzący z gór], **góralka** – gurál, hegyilakó, hegyilakó (*ffi/nő*)

góral² [1. rower górski; 2. *środ.* kolarz jeżdżący najlepiej po górskich trasach; 3. w okresie okupacji hitlerowskiej i krótko po II wojnie światowej: banknot pięćsetzłotowy] – hegyi kerékpár; hegyi kerékpáros; ötlety bankjegy

górale wiślańscy – Visztula menti hegyilakók v. gurálok

góralski, -a, -ie – gurál-; gurálokra vonatkozó

góralszczyzna [przejawy i zabytki kultury górali] – gurálság, gurál nyelvjárás v. szokások; a gurálok földje

góрка [1. mała góra; 2. górna część ubrania; 3. niewielka, usypana ilość czegoś; 4. stryszek; 5. górna część klatki piersiowej tuszy cielecej, baraniej lub koziej; 6. manewr pilotażowy samolotu wykonany z lotu poziomego] – domb, halom; tető; karaj

góрка rozrządowa [sztuczne wzniesienie toru na stacji rozrządowej, ułatwiające rozrządzanie składów pociągów i ich zestawianie] – gurítódomb

górkowaty, -a, -e – dombszerű

górmistrz [*zob.* sztygar] – bányamester

górnictwo [1. przemysł zajmujący się wydobywaniem z ziemi kopaliny użytecznych; 2. nauka i dział techniki zajmujący się ogółem zagadnień związanych z kopalinami użytecznymi; 3. praca górnika] – bányászat

górnictwo kamienne – kőbányászat

górnictwo kruszczowe – ércbányászat

górnictwo rudne – ércbányászat

górnictwo solne – sóbányászat

górnictwo węglowe – szénbányászat

górnicy trują się – a bányászok fáradoznak

górnico – bányászatilag

górnicy, -a, -e – bányászati, bányász-, bányá-

górnje – fellengzősen, emelkedetten, túlzóan, nyomatékosan

górnje myśleć – fennköltlen gondolkodni

górník (*jestem górnikiem*) [**1. wykwalifikowany robotnik pracujący w kopalni przy urabianiu kopaliny; 2. człowiek pracujący w górnictwie, mający wykształcenie górnicze**] – bányász, bányamunkás

górník kruszcowy – ércbányász

górník przodowy – elővájár

górnolotne frazesy – áradó frázisok

górnolotnie – fellengzősen, fellengzően

górnolotność – fellengzősség, fellengősség

górnolotny, -a, -e [**o stylu wypowiedzi: przesadnie wzniosły**] – magasröptű, fellengzős

górnolotny styl – fellengzős stílus

górnomyślność – gög, dölyf, kevélység, fennhéjzás

górnomyślny, -a, -e – dölyfös, gögös, fennhéjzós

górnopluk [**spluczka montowana wysoko nad sedesem**] – WC-tartály

górnóść – fenség, magasztosság, fennkölttség

górnó-śląski – felszószilésizai

Górnośląski Park Etnograficzny (w Chorzowie) – Felszószilésizai Néprajzi Park (Skanzen)

Górnoślązaczka [**mieszkanka Górnego Śląska**] – felszószilésizai nő v. leány

Górnoślązak [**mieszkaniec Górnego Śląska**] – felszószilésizai ffi

górnózaworowy, -a, -e – felülszelepelt, felülvezérelt

górný, -a, -e [**1. znajdujący się lub odbywający się na pewnej wysokości; 2. o niektórych częściach ciała występujących parami: będący u góry; 3. ambitny, wzniosły; 4. o sposobie wypowiedzenia się: przesadnie wzniosły; 5. o biegu, odcinku rzeki: bliższy źródła; 6. o kraju, dzielnicy, miejscowości: leżący bliżej źródła rzeki lub wyżej położony; 7. o okresach geologicznych: młodszy; 8. o dźwiękach: należący do wyższej części skali muzycznej**] – hegy-; (*wierzhni*) felső-; magasztos, fennkölt, lendületes

górna częstotliwość graniczna – felső határfrekvencia (az a legnagyobb frekvenciaérték, amelynél egy átviteli berendezésnek – egy adott vonatkoztatási frekvencián mért – az áram-, feszültség- vagy teljesítményerősítése meghatározott mértékre csökken)

górna część – felső rész; tréningruha felső

górna część ciała – felsőtest

górna część piżamy – pizsamafelső

górna granica – felső határ

górna granica czegoś [**poziom, wartość jakiegoś zjawiska lub parametru najwyższe z możliwych**] – *vminek* felső határa

górna granica głuchoty – halláscsökkenés felső határa (a hallásvesztésük sükettség előtti fokozata)

górna kieszonka (z wypustką) – szivarzseb

górna szczęka – felső állkapocs

górna warg – felső ajak

górne myśli – fennkölt gondolatok

górne piętro – a felső emelet

górne warstwy powietrza – a felső légrétegek

Górne Węgry, (Północne Węgry) [**dzisiejsza wschodnia Słowacja i Zakarpacie, powstały w 1563**] – (*hist.*) Felvidék [történelmi eredetű tájnév, amelynek a múltban többféle jelentése is volt. Ma Szlovákia területének szinonimájaként használatos - egyrészt a szlovákiai magyarok („felvidéki magyarok”) vonatkozásában, másrészt az 1918 előtti magyar történelem kapcsán, amikor a mai Szlovákia területe a Magyar Királyság szerves részét képezte.]

górne zamiary – magasztos célok

górný glos – (*lat.*) diszkant, diszkantus

Górný Śląsk – Felső-Szilézia

górný bieg rzeki – a folyó felső folyása

Źródło: geologiczny obszar badań w eksperymencie sejsmicznym OBSERWACJA 2000. MFL - Inia Grodzkich Węgry: G Św - Olzy Świętokrzyskie; BS - Basen Śląsk

górotwór

górotwór [**1. obszar sfaldowany i wypiętrzony w wyniku ruchów górotwórczych; 2. w górnictwie, ogólnie utworów skalnych, w których prowadzone są roboty górnicze. Stanem naprężenia w górotworze przed i po wykonaniu wyrobisk zajmuje się mechanika górotworu.; 3. zespół skał, w których prowadzone są roboty górnicze**] – hegységképződés területe; törésvonal

górotwórczość [**orogeneza; proces powstawania gór**] – (*földtan*) hegyképződés

górotwórczy, -a, -e [dotyczący powstawania gór]
– hegyképző

górować [1. być wyższym od kogoś lub czegoś;
2. być wyżej położonym; 3. mieć przewagę;
4. o głosie, dźwiękach: być głośniejszym lub donioślejszym od innych;
5. w strzelaniu: przenosić nad celem; 6. o ciałach niebieskich: przechodząc przez płaszczyznę południka niebieskiego, znajdować się najwyżej nad horyzontem]
– kimagaslani, kiemelkedni; (átv.) felülmúlni (*vmit*), felülmaradni; (*nad* + *E.*) fölé kerekedni, fölé emelkedni (*vminek*), fölényben lenni (*vmivel szemben*); (*wojsko*) felhordani; (*csillagászat*) delelni

górować liczebnie – számbeli fölényben van

górować nad czym – magasabb *vmínél*; kimagaslik *vmi* felett

górować nad kim/czym – felülmúlni, túlszárnyalni *vkit*, kimagaslani, uralkodni, dominálni *vki/vmi* felett

górować technicznie – technikai fölényben van

górowanie – kimagaslás, kiemelkedés; felülmúlás, túlszárnyalás; (*csillagászat*) delelés

górowanie gwiazdy – a csillagpálya delelése *v.* delelője

górowanie nad kim/czym – *vki/vmi* fölé emelkedés, *vkinek/vminek* a felülmúlása

góroznavstwo – hegyismeret

góroznavstwo alpinistyczne – alpinista hegyismeret

górski, -a, -ie – hegyi, hegy-

górski krajobraz – hegyes, hegyi *v.* hegyvidéki táj

górski łańcuch – hegylánc

Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (GOPR) – Önkéntes hegyi mentők; *Hegyi önkéntes mentőszolgálat*

górski potok – hegyi patak

górskie powietrze – hegyi levegő

góry [obszar pokryty górami] – hegyek, hegység (hg.); hegyvidék

Góry Dynarskie (Alpy Dynarskie; serb. i chorw. *Dinarsko gorje*) [łańcuch górski na Półwyspie Bałkańskim, wzdłuż wschodniego wybrzeża Morza Adriatyckiego, w Bośni i Hercegowinie, Chorwacji, Słowenii, Serbii, Kosowie, Czarnogórze i Albanii.] – Dinári-hegység (északnyugat–délkeleti irányban, Szlovéniától (Ljubljánától és Isztriától) egészen Albániáig nyúlik)

góry erozyjne – eróziós hegyek

góry faldowe [góry powstałe przez sfaldowanie i wypiętrzenie nagromadzonych w geosynklinach osadów] – gyűrt hegység; üledékes közettömegek felgyűrődésével és kiemelkedésével kialakult hegységtípus

Góry Fogaraskie [także *Fagarasz*; rum. *Munții Făgăraș*, *Munții Făgărașului*, węg. *Fogarasi-havasok*, niem. *Fogaraschen Alpen*) najwyższe pasmo Karpat Południowych oraz całej Rumunii. Najbardziej znane i zarazem najwyższe szczyty Gór Fogaraskich to Moldoveanu (2545 m n.p.m.) i Negoiu (2535 m n.p.m.) – Fogarasi-havasok (románul *Masivul Făgărașului*) [a Déli-Kárpátok hegyláncolatának kelet felől második tagja, a Kárpátok legnagyobb tömegű kristályos hegysége. Északon a Fogarasi-medencével határos, amelyen átfolyik az Olt, nyugaton az Olt völgyével és a Vöröstorony-szorossal, délen a Cozia- és a Jézer-hegységgel, keleten a Szág-hegységgel és a Királykő-hegységgel. A névadó Fogaras város a hegységtől északra van.]

góry gnejsowe – gnejszok, gnejsz kőzet

góry lodowe – jéghegyek

góry łańcuchowe [góry złożone z szeregu łańcuchów górskich] – lánchegység

góry napływowe – üledékes hegység

góry obrośnięte lasami – erdőborította hegyek

góry panują na miastem – a hegyek uralják a várost

góry pierwotne – őshegység

góry stare [góry o niewielkich wysokościach i łagodnych formach grzbietowych] – Öreg-hegy

góry stolowe [góry o płaskich wierzchołkach i stromych stokach] – asztal-hegy, tábla-hegy

Góry Świętokrzyskie [masyw górski położony w południowo-wschodniej Polsce, w centralnej części Wyżyny Kieleckiej. Obok Sudetów jedno z najstarszych pasm górskich w Polsce. Najwyższy szczyt to Łysica (612 m n.p.m.) w paśmie Łysogór. Nazwa gór pochodzi od relikwii Krzyża Świętego przechowywanych w klasztorze na Łysej Górze.] – Lysa Góra, Łysiec hegy, Szentkereszt-hegység, Szent Kereszt hegy

góry zrębowe [góry utworzone w wyniku przemieszczenia względem siebie dużych bloków tektonicznych] – lepusztult hegység

górzystość – hegyes *v.* hegyi terep *v.* táj, tájék

górzystość terenu – a terület hegyes-völgyes volta

górzysty, -a, -e [pelen gór lub wzniesień] – hegyes; hegyes-völgyes, dimbes-dombos

górzysty krajobraz – hegyes, hegyi *v.* hegyvidéki táj

gówniara – taknyos

gówniarski, -a, -ie – jelentéktelen (ember), gyerkőc

gówniarz [1. *posp.* z niechęcią o dziecku lub młodym chłopaku; 2. *posp.* człowiek

niepoważny] – (*vulg.*) szarházi, taknyos (gyerek)

gówno [1. *wulg.* kał; 2. *wulg.* o kimś lub czymś mało wartościowym; 3. *wulg.* nic nieznaczący przedmiot; 4. *wulg.* nic, zupełnie nic] – (*vulg.*) szar

gówno! – (*vulg.*) szar!

gówno dostaniesz – kutyagumit v. egy nagy szart kapsz

GPG lub **GnuPG** (ang. *GNU Privacy Guard - Strażnik Prywatności GNU*) [wolny zamiennik oprogramowania kryptograficznego PGP. Udostępniony na licencji GPL, pierwotnie rozwijany przez Wernera Kocha. Projekt jest wspierany przez rząd niemiecki. GPG spełnia standard OpenPGP. Obecne wersje PGP (oraz Filecrypt firmy Veridis) mogą współpracować z systemami spełniającymi założenia standardu OpenPGP (takimi jak GPG). Jak jednak często się zdarza w takich sytuacjach, nie wszystkie funkcje nowszego oprogramowania są wspierane przez starsze. Użytkownicy muszą rozumieć te niezgodności i potrafić je obejść.] - GPG GNU Privacy Guard (az egyik aszimmetrikus titkosítási eljárás neve)

GPU (ang. *Graphics Processing Unit*) [koprocessor graficzny - jest główną jednostką obliczeniową znajdującą się w nowych kartach graficznych] – Graphics Processing Unit, vagy röviden a GPU [1. a grafikus vezérlőkártya központi egysége, amely az összetett grafikus műveletek elvégzéséért felelős. A GPU feladata a grafikák létrehozásával és megjelenítésével közvetlenül kapcsolatban hozható magas szintű feladatok átvétele a CPU-tól, hogy annak számítási kapacitása más műveletek elvégzésére legyen felhasználható. 2. A legújabb 3D-s kártyák grafikus feldolgozóegysége. Tehermentesíti a főprocesszort a grafikus teendők zömétől, így kiváló 3D-s teljesítményt biztosít. 3. Videókártyák dedikált grafikus feldolgozóegysége]

gr. = **grosz** (*garas, fillér*)

gra [1] [1. zabawa towarzyska prowadzona według pewnych zasad; 2. przedmioty służące do grania; 3. rozgrywka prowadzona między zawodnikami lub zespołami według zasad określonych regulaminem danej dyscypliny; też: sposób zagrania; 4. odtwarzanie roli na scenie lub w filmie; 5. wykonywanie melodii na instrumencie muzycznym; 6. rywalizacja dwóch konkurujących ze sobą osób lub grup; 7. postępowanie polegające na stwarzaniu pozorów;

8. zmienność postrzeganych wzrokiem szczegółów tworzących harmonijną całość; 9. w dziele artystycznym: konfrontacja kilku różnych poetyk, konwencji, sposobów przedstawienia; 10. wydawanie charakterystycznego głosu przez samca głuszcza, cietrzewia, dropia w czasie toków] – játék, játszma; (*zene, színművészet*) játék

gra cen – ártjáték

gra fizjonomii – (*átv.*) arcjáték

gra geldowa – tőzsdejáték

gra hazardowa, **gra hazardowna** – szerencsejáték, hazardjáték

gra idzie o co – a játék *vmire* megy, folyik *vmiben*

gra jeszcze nie rozegrana – a játékot még nem döntötték el; befejezetlen játszma

gra karambolowa – karamboljáték

gra kolorów – (*átv.*) a színek játéka

gra komputerowa [1. gra rozgrywana na ekranie komputera; też: program komputerowy umożliwiający tę grę; 2. program komputerowy służący do celów edukacyjnych lub rozrywkowych. "Gra wideo" to zasadniczo ta sama forma rozrywki, lecz odnosi się nie tylko do gier uruchamianych na komputerach osobistych, ale również na konsolach czy automatach zręcznościowych. Termin "gra komputerowa" zawiera w sobie również znaczenie gry, wyświetlającej jedynie tekst (przez co teoretycznie może być rozpoczęta nawet na dalekopisie) lub używając innych metod, jak na przykład dźwięku czy wibracji, jako głównego środka przekazu. Zazwyczaj w grach komputerowych określony jest cel i zasady gry, lecz w przypadku bardziej otwartych gier można decydować o tym, co robić w granicach danego wirtualnego świata.] – komputerjáték, számítógépes játék, videojáték [egy olyan játék, amellyel a játékos egy felhasználói felületen keresztül lép kölcsönhatásba (interakcióba) és arról egy kijelző eszközön keresztül kap visszajelzéseket. A visszajelzések történhetnek látványban, hangban és fizikailag is, különböző, folyamatosan fejlődő technikai eszközök segítségével - mint például a képernyők, hangszórók vagy rezgő kontrollerek, melyek a jelenkorban elektronikai alapokon működnek. Ezeket a videojátékokra használt elektronikai eszközök platformokként ismertek, melyek két főcsoportja a személyi számítógépek és a videojáték-konzolok. Különböző mértékig hasonlók a mechanikus elemeket is tartalmazó játékgépek, játékautomaták.]

gra koncertowa – virtuóz v. nagyszerű v. pompás játék

gra końcowa (końcówka) [w partii szachowej to okres gry, gdy na szachownicy pozostało niewiele bierok. Trudno jest jednoznacznie określić, kiedy rozpoczyna się końcówka] – végjáték

gra mieszana (zob. mikst) – (*sp*) vegyespáros

gra na fortepianie – zongorázás, zongorajáték

gra na gieldzie – tőzsdei játék; tőzsdejáték

gra na skrzypcach – hegedülés, hegedűjáték

gra nie warta świeczki – (*közm.*) [a játék nem éri meg a gyertyát sem] az úgy nem éri meg a fáradságot

gra planszowa – táblás játék

gra podwójna (zob. debel w zn. 1.) – páros játék

gra pojedyncza [zob. singel w zn. 2; w tenisie, ping-pongu, badmintonie: rozgrywka między dwoma graczami] – egyes játék

gra rozwijająca myślenie logiczne – logikus gondolkodást fejlesztő játék

gra rozwijająca sprawność manualną – kézügyességet fejlesztő játék

gra słów (kalambur) – szójáték [olyan nyelvi képződmény, melyben hasonló (vagy azonos) alakú, de különböző értelmű szavak váratlan, szokatlan módon szerepelnek együtt. Célja lehet a humor- vagy érzelmi hatáskeltés, a marketingszakmában a reklámszlogenek feltűnőbbé vagy megjegyezhetőbbé tétele érdekében alkalmazhatják. Előfordul a retorikában és az irodalomban is.]

gra światel i cieni – a fény és árnyék játéka

gra towarzyska – társasjáték, társasutazás

gra twarzy [zmiany wyrazu twarzy] – arcjáték

gra w bierki – dámajáték

gra w bule/boule, gra w kule, petanka (pétanque) – pétanque [francia eredetű golyójáték]

gra w brydża – bridzs

gra w chowanego – bujóska, bújósdi

gra w ciemno [gra w karty bez odkrywania kart] – (*ká*) nyílt lapok nélkül játszik; zárt lapokkal játszik

gra w ciemno [gra w karty bez odkrywania kart] – nyílt lapok nélküli játék

gra w fanty – zálogosdi

gra w golfa – golf, golfjáték, golfozás

gra w karty – kártyázás, kártyajáték

gra w kostki – kockajáték

gra w orla i reszkę – fej vagy írás játék

gra w palanta – méta [az ismertebb sportok közül leginkább a baseball-hoz hasonlít], ütő labdajáték

gra w piłkę – labdajáték, labdázás

gra w szachy – sakkozás, sakk, sakkjáték

gra wstępna – szexuális előjáték

gra zespołowa – labdajáték

gra zespołu amatorskiego – műkedvelő együttes játéka

gra [2] – játszik

gra, ale nie umie frazować gra w fanty, gra o fanty, gra na fanty – zálogosdit játszani (*társasjáték*)

gra mu w piersiach – hörögni, zihál a melle

Vicente Juan Masip festménye a Grál-kehelyről

Graal (inaczej święty Graal, Sangreal) [legendarny kielich (lub misa), z którego Chrystus pił podczas Ostatniej Wieczery.] – (*ófr.*) Szent Grál (röviden Grál) egy közismert középkori legenda. Leggyakoribb ábrázolása egy kehely, amelybe állítólag felfogták a keresztfeszített Jézus kiömlő véré. [(középkori hit) az az adény, amelyből Krisztus és tanítványai az utolsó vacsorán ittak, s amelybe *Arimathiai József* a keresztfeszített Jézus vérére felfogta; Mai ismert formája a XI. század végén, a Mária-kultusszal egyidőben alakult ki. Mások szerint pl. a da Vinci kód a Grál egy jelképes kehely. Neve a spanyol Sangreal szó rossz tagolásából ered (San Greal = Szent Grál) eredetileg ugyanis Sang Real-nak azaz királyi vérnek kellett volna tagolni. A király szó ez esetben Jézusra vonatkozik. A grál egy jelképes kehely ami Mária Magdolnát jelképezi, ugyanis ő nem egy parázna hanem Jézus felesége volt. Gyerekük is született ez által a kehelybe (azaz Mária Magdolnába) "folyt" Jézus vére.]

grab [drzewo lub wysoki krzew o szarej, gładkiej korze; też drewno tego drzewa] – gyertyán, gyertyánfa (*Carpinus*) [a nyírfélékhez tartozó terebélyes koronájú fa, levelei fűrészelték, termése makk; fája világos, igen kemény és nehéz, szerszámok, bútorok készítésére és tüzelőfának igen alkalmas]

grabarnia – halottasház, ravatalozó
grabarski, -a, -ie [dotyczący grabarza lub grabarstwa] – sírásói, sírásó-
grabarstwo [zajęcie grabarza; grabarka] – sírásói foglalkozás, sírásás
grabarz [1. człowiek trudniący się kopaniem grobów; 2. sprawca upadku jakiejś idei lub przedsięwzięcia; 3. padlinożerny chrząszcz] – sírásó; temetőbogár [Közönséges temetőbogár (*Nicrophorus vespillo*)]

Közönséges temetőbogár

grabcok [grab (ziemia lubliniecka)] – [Słowniczek języka śląskiego] gyertyánfa (*Carpinus*)
grabiarka [zob. grabie w zn. 2.; konne lub ciągnikowe narzędzie rolnicze do zgrabiania pokosów siana lub resztek po sprzęcie zboża; grabie, zgrabiarka] – gereblyéző (nő); gereblyézőgép
grabiciel [dawniej: ktoś, kto grabi, rabuje; lupieżca; grabieżca] – fosztogató
grabić [1. wyrównywać grabiami powierzchnię ziemi lub zgarniać siano, śmieci itp.; 2. bezprawnie lub siłą zabierać komuś jego własność] – (zgarńać grabiami) összegereblyézni; elgereblyézni; (rabować) harácsolni, összeharácsolni, zsákmányolni, fosztogatni, rabolni
grabić co komu – (átv.) elrabolni vmit vkitől
grabić kogo/co – (átv.) kirabolni, meglopni vkit/vmit
grabić siano – szénát gereblyézni
grabić skopane grządki – ágyásokat v. ágyakat elgereblyézni v. elegyengetni
grabić zeschnięte liście – szárász v. hullott leveleket összegereblyézni
grabie [1. ręczne narzędzie służące m.in. do zgarniania liści, słomy; 2. konne lub ciągnikowe narzędzie rolnicze do zgrabiania w wały pokosów siana lub resztek poźniwnych; 3. szponowate ręce], grabki – gereblye; (átv.) karmos kéz
grabiec [o palcach, rękach: drętwiec z zimna] – megmerevedni a fagytól, megdermedni

grabienie – gereblyézés, összegereblyézés; elgereblyézés; fosztogató, rablás
grabież [zabieranie siłą cudzej własności] – rablás, harácsolás, fosztogató
grabieżca [ktoś, kto dokonuje grabieży; lupieżca; rabuś], grabieżnik – fosztogató, rabló
grabieżczy, -a, -e – fosztogató
grabieżny, -a, -e – (dawno) rabló, fosztogató, ragadozó; rabló-, ragadozó-
grabina [1. las grabowy lub zarośla grabowe; też: pojedyncze drzewo; 2. drewno grabowe; 3. świeże gałęzie grabu] – gyertyán; gyertyános
Grabina [1. góra w Sudetach; 2. 21 miejscowości w Polsce] – (földr.) Grabina (földrajzi név)
grabinowy, -a, -e [przymiotnik od: grabina]; **grabowy, -a, -e** [przymiotnik od: grab] – gyertyánból való, gyertyán-, gyertyánfa-
grabiony, -a, -e [syn.: defraudowany, kradziony, lupiony, malwersowany, okradany, plądrowany, podwędzany, przywłaszczony, rabowany, rozgrabiany, rozkradany, sprzeniewierzony, szabrowany, wykradany, zabierany, zagarniany, zawłaszczony] – harácsolt, összeharácsolt, zsákmányolt, fosztogatott, rabolt, lopott; hűtlenül kezelt; kisajátított
grabowy, -a, -e – gyertyánfa-
graca [1. ręczne narzędzie służące do pielienia, przeredzania roślin lub spulchniania gleby; 2. narzędzie służące do rozrabiania wapna z wodą] – gyomláló kapa; kaparóvas, pizskavas; (do wapna) mészkeverő lapát v. kanál
graca [lapa, motyka] – [Słowniczek języka śląskiego] mancs, állatláb, pata, nagy kéz; kapa
graca'c [powoli coś robić] – [Słowniczek języka śląskiego] lassan csinálni vmit
graciarnia [1. pomieszczenie, w którym przechowuje się stare, niepotrzebne rzeczy; 2. pokój zapelniony starymi, zniszczonymi sprzętami] – lomtár
gracić [zob. ciorać] – [Słowniczek języka śląskiego] pizskítani, mocskolni, pizskolni, szennyezni; hangot adni, zajongani, zörögni, zajongani
gracik [drobny sprzęt lub mebel] – mütyürke, limlom
gracioso [wym. ...fioso] [komiczny sługa, trefniś w komedii hiszp. (Lope de Vega; u dawniejszych komediopisarzy: simple, bobo). - hiszp. gracioso 'jw.' od 'miły; zabawny; bezpłatny' z łac. gratiosus 'łaskawy; miły; wdzięczny'] – (sp.) gracioso; 1. bájos, kecses; 2. trefás,

multságos, vicces, „komikus” vonzó, bájos, szellemes, multságos; 3. (*átv., műv.*) a gracioso a Shakespeare-darabok csetlő-botló bolondja

gracja [łac. *gratia* 'łaska, przysługa; wdzięczność; wdzięk'; **1. kobieta piękna, pełna wdzięku; 2. wdzięk i lekkość w poruszaniu się i zachowaniu; 3. wdzięk, powab, urok, czar; wytworność (ruchów)] – (*lat.*) grácia; báj, kellem, kecsesség, kedvesség; kegyelem, megbocsátás, kegy, malaszt; jóindulat, kedvezés, hála, köszönet**

Gracja [*mit. rzym. każda z trzech bogiń wdzięku i radości*] – Grácia; a görög-római mitológiában három istennőnek (a kedvesség, az ajándékozás és a hála istennőinek) közös neve (a három Grácia)

Gracjan [imię męskie pochodzenia łacińskiego. Wywodzi się od gentilicium *Gratius*, utworzonego od rzeczownika *gratia* (łaska, uczynność, usłużność, wdzięk).] – Gracián [a latin Gratianus férfinév rövidülése, ami a *gratiosus* szóból származik, aminek a jelentése: *kedves, bájos. Női párja: Graciána.*]

gracka [**1. zdr. od graca; 2. górn. narzędzie do wygarniania okruchów i miału skalnego z otworu strzałowego**] – vakaró, (*bányászat*) bányakapa; ércmosógereblye

gracki, -a, -ie [*daw. dzielny, zręczny*] – (*dawno*) derék, jól megtermett, tagbaszakadt; ügyes

gracko – (*dawno*) derekasan, ügyesen

gracko się sprawił – derekasan viselkedett v. tartotta magát

gracko się waszmość spisał – derekasan viselkedett kegyelmed v. nagyságod

gracować – vakarni, kaparni; meszet v. habarcsot keverni

gracować coś – kapálni *vmit*

gracowanie – vakarás, kaparás; mészkeverés

gracyjny, -a, -e – (*lat.*) gracilis; kecses, karcsú, törékeny

gracz [**uczestnik gry**] – játékos; (*zawodnik*) versenyző

gracz gieldowy – tőzsdejátékos, tőzsdéző

gracz hazardowy – hazardjátékos

gracz w golfa – golfjátékos

gracz w karty – kártyajátékos, kártyás

gracz w szachy – sakkjátékos, sakkozó

gracz zapasowy – tartalékjátékos

gracze drużynowi – csapatjátékosok

grać (*gra*), **grywać** [**1. brać udział w grach towarzyskich, sportowych lub hazardowych; 2. odtwarzać rolę w teatrze lub w filmie; 3. wykonywać utwory**

muzyczne na instrumentach; 4. o instrumentach muzycznych: wydawać dźwięki; 5. dążyć do osiągnięcia własnych celów, rywalizując z kimś; 6. mienić się, migotać, drgać; 7. o uczuciach, stanach psychicznych: żywo uzewnętrzniać się; 8. być w porządku, właściwie funkcjonować; 9. o częściach jednej całości: pasować do siebie; 10. dawać przedstawienie, wyświetlać film; 11. stwarzać pozory; 12. o gluszcach, cietrzewiach: wydawać charakterystyczny głos w czasie toków lub podczas ciągu; 13. o psach myśliwskich: czekać głośno i zaciekle podczas pogoni za zwierzyną] – játszani; (*o aktorze*) szerepelni; (*sport*) versenyezni; (*szól – rádió*); (*muz*) zenélni

grać barwami tęczy – a szivárvány színeiben játszani

grać do sluchu – hallgatót játszani

grać dobrze – jól játszani

grać gamy a. gamę – (*hangszeren*) skálázni

grać główną rolę – főszerepet játszani v. alakítani

grać jakąś muzykę – *vmilyen* zenét játszani

grać komedię – (*nem őszinte*) színészkedni (*alajoskodni*); (*átv.*) komédiázni

grać komu na nerwach – *vkinek* az idegein táncolni; az idegekre menni; játszani *vkinek* az idegein; idegesíteni *vkít*

grać marsza – indulót játszani

grać melodię – húzza a nótát

grać na flacie – furulyázni

grać na akordeonie – harmonikázni

grać na bębnie a. bębnach – dobolni

grać na cymbalach – cimbalmozni

grać na cytrze – citerázni

grać na cztery ręce – négykezest játszani

grać na dudach – dudálni

grać na fletni – fuvolán játszani, fuvolázni

grać na fortepianie – zongorázni; zongorán játszani

grać na fujarce – furulyázni, tilinkózn

grać na gieldzie – tőzsdén játszani; tőzsdézni

grać na gitarze – gitározni; gitáron játszani

grać na harmonii – harmóniumon játszani

grać na hossie – hosszra, árfolyamemelkedésre v. konjunktúrára játszani

grać na instrumencie – zenélni (*hangszeren játszani*); játszani *vmilyen* hangszeren

grać na jakim instrumencie – *vmilyen* hangszeren játszani

grać na kotlach – üstdobon játszani

grać na loterii – sorsjátékban résztvenni

grać na organach – orgonálni

grać na pieniądzu – pénzben játszani

grać na puzonie – harsonán v. puzónon játszani; harsonázni
grać na skrzydle – (*sp*) szélen játszani
grać na skrzypcach – hegedülni, hegedűn játszani
grać (na skrzypcach) od ucha do ucha – fülébe huzat *vkinek*
grać na trąbie *a. trąbce* – trombitálni
grać na upatrzoną – biztosra játszani
grać na wiolonczeli – gordonkázni
grać na własnym boisku – hazai pályán játszani
grać na wyjeździe – idegenben játszani
grać na wyścigach konnych – lóversenyezni
grać na zwłokę – haladékra v. halasztásra számítani
grać nienaturalnie – ripacsokodni
grać pierwsze skrzypce – elsőhegedűt játszani
grać piosenkę – húzza a nótát
grać piosenkę na piszczalce – furulyálni, elfurulyálni; nótát fújni a furulyán
grać pobudkę na trąbie – riadót v. ébresztőt fújni a kürtön
grać niezgodnie z przepisami – szabályennesen játszani; szabálytalankodni; szabálytalanságot elkövetni
grać rolę – szerepelni, szerepet alakítani v. játszani
grać rolę głównego bohatera – a hős v. főhős szerepét alakítani v. játszani
grać siedem pik – hét pikket játszani
grać sztukę – színdarabot játszani
grać w + A. (=T.) – játszani, versenyezni
grać w badminton – tollaslabdázni
grać w baseball – baseballozni
grać w bilard – biliárdozni
grać w brydża – (*ká*) bridzselni, bridzselni
grać w chowanego – bújócskázni, bújócskát játszani
grać w cetno i lichu – fej vagy írást játszani
grać w ciuciubabkę – szembekötősdit játszani
grać w domino – dominózni
grać w drugiej pozycji – második kéztartásban játszani (*hegedűn*)
grać w fanty – zálogosdit játszani
grać w filmie – filmben játszani
grać w golfa – golfozni
grać w gry na komputerze – számítógépes játékokban játszani
grać w gry towarzyskie – társasjátékot játszani; társasjátékozni
grać w hokeja – jégkorongozni, hokizni
grać w karty – kártyázni
grać w kiery – kört játszani
grać w klasy – ugróiskola
grać w kometkę – tollaslabdázni

grać w kostki – kockázni; kockajátékot játszani
grać w koszykówkę – kosarazni, kosárlabdázni
grać w kości – csontkockával játszani
grać w kości w kasynach internetowych – a számítógépes kaszinókban csontkockával játszani
grać w kotka i myszkę – macska-egér játékot játszani
grać w kręgle – tekézni, kuglizni
grać w lapki – csip-csip csókát játszani (*gyermekjáték*)
grać w młynka – malmozni
grać w odkryte karty – nyílt lappal, kártyával játszani
grać w orla i reszkę – „fej vagy írás”-t játszani
grać w orkiestrze – zenekarban játszani
grać w otwarte karty – nyílt lapokkal játszani; nyílt kártyával v. kártyákkal játszani
grać w pilkę – labdázni
grać w pilkę nożną, grać w futbol – focizni, futballozni
grać w pilkę ręczną – kézilabdázni
grać w pilkę wodną – vízipólózni, vízilabdázni
grać w ping-ponga *a. pingponga* – pinpongozni
grać w pobudkę – ébresztőt fújni
grać w pokera – pókerezni, pókert játszani
grać w preferansa – (*ká*) preferanszot játszani
grać w programie – szerepel a műsorban
grać w ruletę – rulettezni
grać w siatkówkę – röplabdázni
grać w szachy – sakkozni, sakkot játszani
grać w tenisa – teniszezni
grać w totka – totózni
grać w totolotka – totózni, lottózni
grać w warcaby – halmázni, dámajátékot játszani, dámázni, ostáblázni
grać w wista – (*ká*) whistezni
grać we czwórkę – négyesben játszani
grać z flegmą – hidegvérrel v. higgadtan játszani
grać z ręki – (*ká*) kézből játszani
grać ze sluchu – hallás után (*kotta nélkül*) játszani
grać źle – rosszul játszani; ripacsoskodni
grają dobry film – jó filmet játszának v. adnak
grają przy pełnej widowni – telt házzal játszának
grał dotąd, aż się zmęczył – addig játszott, amíg el nem fáradt
grał i naraz pękła mu struna – játszott (hegedűn) és egyszer csak hirtelen elszakadt a húr v. húrja
grała w nim krew – (*átv.*) forrt a vére
gramy na spółkę – közösen v. közös alapon játszunk

grad [jednostka kąta płaskiego; gradus] – jégeső; (*mnóstwo*) zápor; özön, sokaság

grad bije, grad pada (pada grad) – jégeső esik

grad bije w okna – jégeső veri az ablakot

grad krupiasty – darajég

grad kul – golyózápor

grad niszczy zasiewy – a jég v. jégeső elveri a vetást

grad obelg – sértések özöne

grad pobił zboże – a jég elverte a gabonát

grad pociął zboże – a jég elverte a gabonát

grad ściął kłosy w zbożu – a jég v. jégeső lefejezte a kalászkokat v. elverte a gabonát

grad ściął zboże – a jég elverte a gabonát

grad upadł – jégeső esett

grad wielkości grochu – borsónyi jég

grad wielkości orzecha – diónyi jég

grad zniszczył zboże – a jég tönkretette a gabonát; jégeső elverte a gabonát

gradacja [1. następstwo według stopnia nasilenia; 2. szybki wzrost liczebności gatunku zwierzęcego i nagle pojawienie się znacznej jego ilości na określonym terenie; 3. stopień kontrastowości fotograficznego materiału światłoczułego; 4. *lit.* uszeregowanie słów lub wyrażeń według nasilania się lub słabnięcia ich intensywności ekspresywnej lub znaczeniowej; 5. *zob.* planacja; 6. stopniowanie; szeregowanie, następstwo wg stopnia nasilenia; *geol.* procesy denudacji i erozji, zrównujące powierzchnię Ziemi; *fot.* stopień kontrastowości; *biol.* gwałtowny wzrost liczebności szkodników.] – (*lat.*) gradáció; fokozás, fokozódás, fokozat, fokozatos átmenet

gradacyjny, -a, -e – gradációs

gradatio [łac. *gradatio* 'stopniowanie' od *gradus* 'stopień; krok'] – (*lat.*) gradatio; fokozás, fokbeosztás; (*gram*) fokozás (*melléknév*); fölfelé lépkedés; fokozat, a stílisztikában emelkedés

gradem – csóstül

gradevole lub **con gradevolezza** (wł.) [przyjemnie, miło; określenie wykonawcze] – (*ol.*) gradevole; (*zene*) kellemesen, tetszetősen

gradient [1. *mat.* wektor określający wartość i kierunek najszybszego wzrostu wielkości skalarnej; 2. wielkość zmiany jakiegoś wskaźnika, np. temperatury lub ciśnienia, na jednostkę odległości] – (*lat.*) gradiens; (*mennyiségtan*) *vmely* skaláris mennyiség értékváltozásának helytől függő mértéke; azt fejezi ki, hogy mennyit változik a

mennyiség, ha egy bizonyos pontból bizonyos irányba távolodunk

gradient geotermiczny [przyrost temperatury na jednostkę odległości w głąb Ziemi] – geotermikus gradiens; az a mélység, amelyre lehatolva a föld belsejében a hőmérséklet 1 °C fokkal emelkedik

gradientowy, -a, -e – gradiens-

gradobicie [gwałtowne opady gradu powodujące uszkodzenie lub zniszczenie zasiewów lub sadów] – jégverés, jégkár

gradonośny, -a, -e [niosący grad] – jégesőt hozó

gradonośna chmurza – jégfelhő

gradówka [niebolesny guzek w skórze powieki] – (*orv.*) jégpárna

gradualny, -a, -e – (*lat.*) graduális; fokozatos, fokonként emelkedő

Gradual lub Graduale (łac. *graduale*, od *gradus* – stopień) [1. jeden ze zmiennych śpiewów liturgicznych, wykonywanych podczas rzymskokatolickiej Mszy świętej (należący do tzw. proprium) oraz nabożeństw luterańskich. Gatunkowo jest to responsorium, a jego tekst zaczerpnięty jest z jednego z psalmów; 2. jest to ustęp z Pisma św. we Mszy pomiędzy lekcją a ewangelją przez celebrującego zawsze odmawiany, który we Mszach solennych w tern miejscu chór (po skończeniu epistoły) śpiewać powinien.] – (*újlat.*) GRADUALE; graduálé; lépcsőének, a középkorban, az oltár lépcsőin énekelt zsolttárok; átvitt értelemben az énekeket tartalmazó karkönyv [1. a liturgia egyik énekes része az epistola és az evangélium olvasása között, amelynél az előénekes régen egy emelvény lépcsőjén állt; 2. protestáns szertartási énekeskönyvek összefoglaló neve. A kifejezés a római rítusból származik. A graduále a mise változó részeinek énekeit tartalmazza, korábban a szentély előtti lépcsőről (latin: gradus) az előénekes által énekelt tételek gyűjteménye volt.]; GRADUÁL; Énekeskönyv

gradus [*zob.* grad] – (*lat.*) gradus, grádus; fok, fokozat, lépés, rang; fok, úgy fizikai, mint erkölcsi értelemben

- **per gradum**, fokonként;
- **pro gradu vita**, valamely akadémiai fok elnyeréséért folytatott tudományos vita;

Gradus ad finitatem nulli sunt [w powinowactwie nie ma stopni] — (lat.) *Gradus ad finitatem nulli sunt*; affinitásban nincs fokozat

Gradus comparativus (Stopień wyższy) [wyraża posiadanie większego natężenia cechy w porównaniu z innymi obiektami (np. szybszy, miłszy).] — (lat.) *gradus comparativus* [nyelvtani értelemben a fokozás megjelölése]; (*gram*) (*lengyel: felsőfok*) közép fok;

gradus cognationis (stopień pokrewieństwa) — (lat.) *gradus cognationis*, rokonsági fok

gradus ad Parnassum [łac., droga (wejście) na Parnas (do mistrzostwa poetyckiego); tytuł sławnego podręcznika sztuki poetyckiej (w formie leksykonu), wydany w r. 1687 w Kolonii przez jezuitę Paula Alera (1656-1727) – *Gradus ad Parnassum*, fok v. lépcső a Parnassushoz, [egy latin szótár címe, mely a tanulók használatára szolgált, gyakorlatiainál a latin verskészítésben; az első ily műnek szerzője Aler Pál jezsuita (első kiadás Köln 1702; legújabb: Koch, Lipcse 1860). A zenevilágban, különösen pedig a zongorairodalomban, ama klasszikus gyakorlatok s tanulmányok gyűjteménye, melyeket Clementi M irt s adott ki a zongoravirtuóztás elsajátítása céljából.]

Gradus ad finitatem nulli sunt [w powinowactwie nie ma stopni] — (lat.) *Gradus ad finitatem nulli sunt*; a rokonságban nincs fokozat

graf¹ (**Hrabia**) (łac. *comes/comites*, fr. *comte, marquis*, włos. *conte, marchese*). [1. niemiecki tytuł arystokratyczny w średniowieczu; 2.] – gróf (latinul *comes*), a középkori Nyugat- Közép- és Dél-Európában a királytól sokszor csak közvetetten függő, nagyfokú autonómiával rendelkező feudális nagybirtokosokat jelentette, akik egy-egy területi egység vezetői, a helyi közigazgatás, katonai és bírói hatalom birtokosai voltak. Magyarországon a középkori *comes* (magyarul ispán) cím nem jelentett autonómiát, csupán a vármegye közigazgatási, katonai és bírói irányító hivatalát. A grófi tisztség az újkorban az uralkodó által adományozott öröklődő főnemesi címmé vált.]

Jeśli hrabia kierował (sprawował jurysdykcję) nad czymś więcej niż zwykłym hrabstwem, otrzymywał tytuł:

- **Markgraf** (Margrabia) - dowódca zarządzający prowincją kresową - *marchia*
- **Pfalzgraf** (Palatyn) - zarządzający palatynatem (*comes palatinus*)

- **Landgraf** (Langrabia) - zarządzający ziemią nadaną bezpośrednio przez samego cesarza (któremu to podlegał), (łac. *comes magnus, comes patriae, comes provinciae, comes terrae, comes principalis, langravius*) czyli *hrabia krajowy*

- **Burggraf** (Burgrabia) - zarządzający zamkiem królewskim; także tytuł arystokratyczny w królestwie Holandii, o randze między tytułem barona i hrabiego.

Ponadto znamy:

- **Rheingraf** - władający zamkiem strzegącym przeprawy przez Ren
- **Reichsgraf** (**hrabia Rzeszy**) - hrabia z nadania przez cesarza (tzw. hrabia Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego; reichsgrawowie organizowali się w tzw. Radzie Hrabiów
- **Altgraf** - zarządzający górkami okolicami
- **Wildgraf** - zarządzający pustkowiem, lasami i okolicami niezamieszkanymi (*comes silvester*)
- **Raugraf** - zarządzający okręgiem (*comes hirsutus*)
- **Vizegraf** - wicehrabia, syn hrabiego, także osobny tytuł niższy od hrabiego lecz wyższy od barona (Freiherr). Rzadki w Niemczech (używany tylko w średniowieczu), częsty we Francji - "vicomte" i w Anglii - "viscount".

graf² [rodzaj wykresu przedstawiającego pewne zależności za pomocą punktów i linii] – gráf [a matematikai gráfelmélet és a számítógéptudomány egyik alapvető fogalma. A gráf dolgok (*csomópontok, csúcsok*) és rajtuk értelmezett összeköttetések (*élek*) halmaza.]

graf³ [wykres funkcji to potocznie graficzne przedstawienie funkcji] – (*gör.*) grafikon; 1. számok v. statisztikai táblázatok kiegészítésére, ill. szemléletessé tételére szolgáló rajz; 2. $f(x)$ függvény grafikonja vagy gráfja; változó értékű jelenségek számbeli összefüggéseit és a velük kapcsolatos folyamatokat szemléltető rajz, ábra; 3. az iparban, közlekedésben stb. a munkamenetek napok, órák és percek szerinti részletes leírása

graffiti [1. napis lub rysunek na ścianie domu, parkanie itp., wykonany farbą w sprayu; też: tworzenie takich napisów i rysunków; 2. napis lub rysunek wryty na murze, kamieniu lub naczyniu antycznym] – graffiti (görög eredetű, de Amerikából származó fogalom, melynek eredeti jelentése: *feliratok*) [legjellemzőbb előfordulási helye a köztereken lévő falfelület. Szöveges formái a halandzsaszerű, de sok esetben aforisztikus feliratok, amik lehetnek versszerűek is. A szövegeken kívül jellemzőek a rajzok is. Szórófestékkel készült válfaja a *tag*. Falfirkák leletei az ókor óta ismertek.]; falfirka

graficzka – (gör.) grafikus, grafikusnő

graficznie – (gör.) grafikusan, rajz segítségével

graficzny, -a, -e [1. **wyrażony za pomocą wykresu, rysunku, druku; 2. dotyczący grafiki; 3. jęz. pisemny**] – (gör.) grafikai, grafikus; rajzművészeti, rajzos; rajzzal, grafikai úton ábrázolt; grafikonnal szemléltetett

graficzna ekspertyza pisma [badanie rękopisu w celu ustalenia, czy pochodzi on od danej osoby] – grafikus írásvizsgálat

graficzny format bitmapy (graficzny format wykorzystywany w systemie Windows) – (kat.: informatyka) **BMP** [1. Windows (BitMap) pixelgrafikus adatformátuma. 2. A Microsoft cég által létrehozott Microsoft Windows bittérképes képformátum képformátum. A *BMP* az IBM PC kompatibilis számítógépek igen elterjedt képformátuma, amely a képről minden fontos információt tárol. Tömörítést nem használ, a *BMP* állományok mérete éppen ezért viszonylag nagy. A *BMP* állományok az *OS/2 bittérképes* formátumot is jelölhetik, amely a Windows változatból ered. Lásd még GIF, JPEG, PCX TIFF.]

graficzny interfejs użytkownika (interfejs stosowany przez systemy graficzne jak np. Windows, X-Windows) – (kat.: informatyka) GUI, Graphical User Interface; grafikus felhasználói felület

graficzny interfejs użytkownika a. interfejs graficzny użytkownika (ang. *Graphical User Interface, GUI*) [1. **często nazywany też środowiskiem graficznym** – ogólne określenie sposobu prezentacji informacji przez komputer oraz interakcji z użytkownikami, polegającego na rysowaniu i obsługiwaniu widжетów. 2. **To wizualnie zorientowany interfejs umożliwiający użytkownikom uzyskiwanie dostępu do zasobów za pomocą kliknięcia myszą. Interfejsy takie używane są na przykład w systemach operacyjnych Windows**] – grafikus felhasználói felület v. grafikus felhasználói interfész (angolul *graphical user interface*, röviden **GUI**) [1. A generic name for any computer interface that substitutes graphics (like buttons, arrows, switches, sliders, etc.) for characters; usually operated by a mouse or trackball. First mass use was Apple's Macintosh(R) computers, but is now dominated by Microsoft's Windows(R) programs. 2. Olyan programkezelői felületeket neveznek így, ahol a felhasználó nem parancsok begépelésével, hanem grafikus felületen keresztül, jellemzően egérrel működteti az adott programot. 3.a

számítástechnikában olyan, a számítógép és ember közti kapcsolatot megvalósító elemek összessége, melyek a monitor képernyőjén szöveges és rajzos elemek együtteseként jelennek meg. A grafikus felhasználói felületeken alapvető szerepe van a mutatóeszközök, például az egér használatának, amelyekkel a grafikus felület elemei intuitív módon, a fizikai világ egyfajta modelljeként kezelhetők. A leggyakoribb grafikus felhasználói elemek az ablakok, menük, választógombok, jelölőnégyzetek és ikonok, valamint a mutatóeszközhöz kapcsolódó egérkurzor. 3. a régen *szöveggel* szimbolizált parancsok helyett *ikonok* és más grafikus eszközök segítségével jeleníti meg a képernyőn a számítógép munkamenetét és lehetséges feladatait; túlzás nélkül mondható, hogy a grafikus munka- felület bevezetése forradalmasította, felhasználó-barátságosabbá tette a számítógép alkalmazásokat; az úttörő fejlesztés e téren az *Apple* cég nevéhez fűződik; ezt alkalmazta később az *MS Windows*; új *Linux-os* rendszerek grafikus felületét a *GNOME* és a *KDE* projektek hivatottak szabványosítani]

grafik (*jestem grafikiem*) [1. **artysta wykonujący prace z dziedziny grafiki artystycznej lub użytkowej; 2. dokładny plan wykonywania jakichś czynności, mający postać tabeli lub wykresu**]; **graficzka** – (gör.) grafikus, rajzoló; a grafikával foglalkozó művész v. nyomdász

grafika [1. **rysunek, ilustratorstwo; 2. dział sztuk plastycznych; 3. czarno-biała sztuka; 4. dział sztuk plastycznych obejmujący dzieła wykonane techniką powieliania na dowolnym podłożu odbitek z uprzednio wykonanej formy; też: dzieło wykonane tą techniką**] – (gör.) grafika, rajzművészet, írásmód, átírás; 1. az írás, rajzolás és festés művészetének gyűjtőneve; 2. a díszítő írás, a rajzolás, főleg pedig a művészi sokszorosító eljárások (*fametszet, rézkarc stb.*) összefoglaló elnevezése; az így készült mű

grafika artystyczna [grafiki niemające określonego charakteru użytkowego poza oddziaływaniem estetycznym] – művészi grafika

grafika komputerowa [1. **dział informatyki zajmujący się tworzeniem za pomocą komputera rysunków, a także realistycznych obrazów obiektów rzeczywistych i wymaginowanych; 2. dział informatyki zajmujący się wykorzystaniem nowoczesnej techniki komputerowej do generowania obrazów**

oraz wizualizacji rzeczywistości. Grafika komputerowa jest obecnie narzędziem powszechnie stosowanym w nauce, technice oraz rozrywce.] – kompüteres v. számítógépes grafika

grafika rastrowa [prezentacja obrazu za pomocą pionowo-poziomej siatki odpowiednio kolorowanych pikseli na monitorze komputera, drukarce lub innym urządzeniu wyjściowym. Grafika rastrowa została opatentowana pierwszy raz przez firmę Texas Instruments w latach 70. i jest teraz wszechobecna. Zdjęcie z aparatu cyfrowego jest grafiką typu rastrowego.] – **rasztergrafika**, másként **pixelgrafika** [olyan digitális kép, ábra, melyen minden egyes képpontot (pixel) önállóan definiálunk. Előnyei: Egyszerű adatszerkezet; egyszerű algoritmus; gyors feldolgozás; fotótechnikai trükköknél jól alkalmazható. Hátrányai: az adatállomány nagy méretű; rögzített felbontás; nagyításnál a minőség romlik.]

grafika reklamowa – reklámgrafika

grafika użytkowa [projektowanie plakatów, ilustracji książkowych, reklam, znaczków pocztowych, banknotów itp.] – grafika, grafikai ipar

grafika wektorowa (obiektowa) [jeden z dwóch podstawowych rodzajów grafiki komputerowej, w której obraz opisany jest za pomocą figur geometrycznych (w przypadku grafiki dwuwymiarowej) lub brył geometrycznych (w przypadku grafiki trójwymiarowej), umiejscowionych w matematycznie zdefiniowanym układzie współrzędnych, odpowiednio dwu- lub trójwymiarowym. Drugim z podstawowych typów grafiki komputerowej jest grafika rastrowa.] – vektorgrafika v. geometriai modellezés [a számítógépes grafikában az az eljárás, melynek során geometriai primitiveket (rajzelemeket), mint például pontokat, egyeneseket, görbéket és sokszögeket használunk képek leírására. Ennek az ellentéte a rasztergrafika, ahol képek leírására szabályos elrendezésű pontokat használunk.]

grafion [przrząd rysunkowy służący do kreślenia linii tuszem na rysunkach technicznych] – grafosz, rajztoll; tuskihúzó

grafit [1. odmiana węgla; 2. pręcik z tego minerału, stanowiący piszącą część ołówka; 3. kolor ciemnoszary z odcieniem srebrzystym] – (gör.) grafit [fêmes fënyű, szürkés fekete, puha ásvány, anyaga a szén; nehezen ég, az elektromosságot jól vezeti; a

vegyileg tiszta szén egyik előfordulási formája]

grafitowy, -a, -e – grafit-

grafolog [specjalista w dziedzinie grafologii] – (gör.) grafológus; a grafológiával foglalkozó személy

grafologia [1. metoda analizy pisma ręcznego; 2. określanie cech psychicznych człowieka na podstawie charakterystycznych cech jego pisma ręcznego] – (gör.) grafológia; olyan tudomány, amely a kézírásból a jellemet, s lelki alkatot igyekszik megállapítani

grafologicznie – grafológiailag

grafologiczny, -a, -e – grafológiai

grafoman [osoba pisząca utwory literackie pomimo braku talentu], **grafomanka** – grafonánias, dilettáns, betegesen írni szerető (ffi/nő)

grafomania [1. pisanie utworów literackich przez osoby pozbawione talentu; 2. bezwartościowe utwory literackie, grafomaństwo] – grafománia, beteges írásszenvedély

grafomański, -a, -ie – grafomán-, betegesen írni szerető

graham [chleb dietetyczny z razowej mąki pszennej] – Graham-kenyér; korpás búza- és rizslisztből, só és élesztő nélkül készült gyógykenyér (S. Graham amerikai orvos nevéből)

grahamka, grahamek [bulka z razowej mąki pszennej] – graham-zsemle

grajcar, krajcar [dawna drobna moneta w południowych Niemczech i w Austrii] – (dawno) krajcár

grajcar [1. używany dawniej pręt do wykręcania przedmiotów uwieczonych w strzelbach, rurach itp.; 2. pot. korkociąg] – tisztítóvessző; dugóhúzó

grajcarek – krajcárka; dugóhúzó (korkociąg)

grajdolek – eldugott kis falu; isten háta mögötti hely; homokban kialakított szélvédett napozóhely, gödör

grajek [człowiek grający po amatorsku na jakimś instrumencie] – zenész, zenejátékos; hegedűs; (átv.) lantos, regős

grajek podwórkowy – udvari zenész

grajek wiejski – falusi zenész

gram [jednostka masy] – (gör.) gramm (g); a metrikus súlyrendszer egysége, $1\text{ cm}^3\ 4\ 0^{\circ}\text{C}$ hőmérékletű víz súlya

-gram [ostatni człon wyrazów złożonych wskazujący na ich związek znaczeniowy z literą, pismem, zapisem, ilustracją] – (gör.) –gramm

gram-siła [1. dawna jednostka siły; 2. G, pond (p), jednostka siły w układzie MkGS, $1\text{G} = 1\text{p} = 9,80665 \cdot 10^{-3}\text{N}$ (Niuton)] – (dawno) az werő mértékegysége (pond; p)

Gram-dodatni [o bakteriach: dający się barwić za pomocą fioletu krystalicznego i jodu] – (bakt.) gramm-pozitív

Gram-ujemny [o bakteriach: niedający się barwić za pomocą fioletu krystalicznego i jodu] – (bakt.) gramm-negatív

gramatka [polewka albo farmazka gęsta z wody i piwa (lub wina) i tartego chleba, w czasie postu od wieków na stołach polskich podawana] – (dawno) vízből és borból készült lengyel ital

gramatura [1. ciężar jednego metra kwadratowego wyrobu papierniczego wyrażony w gramach; 2. ciężar wyrobu spożywczego lub dania w restauracji wyrażony w gramach; 3. masa 1 m^2 wyrobu papierowego lub innego płaskiego materiału wyrażona w g/m^2 .] – (nyomdászati) papírsúly; gramsúly [Helytelen szóhasználat és helytelen meghatározás. Helyesen négyzetmétertömeg: a papír egy négyzetméterének grammban kifejezett tömege.]; négyzetmétertömeg (g/m^2)

gramatycznie – (gör.) nyelvtanilag

gramatycznie rozebrać zdanie – mondatot nyelvtanilag elemezni

gramatyczność – nyelvtaniság

gramatyczny, -a, -e – (gör.) gramatikai, nyelvtani

gramatyk, gramatyczka – (gör.) grammatikus; nyelvész, nyelvtudós (ffi/nő)

gramatyka (z greki [τέχνη] γραμματική) [1. zbiór reguł opisujących system języka; 2. dział językoznawstwa obejmujący morfologię i składnię; 3. lekcja w szkole mająca za przedmiot właściwości gramatyczne jakiegoś języka; 4. zbiór reguł opisujących system języka; 5. dział językoznawstwa zajmujący się badaniem reguł, które rządzą generowaniem wyrazów i zdań języka. W zakres gramatyki wchodzi: fonologia, morfologia, składnia.

Terminem tym określa się także sam zbiór reguł określających zasady tworzenia poprawnych wypowiedzi, zatem można powiedzieć, że każdy język ma własną gramatykę] – (gör.) grammatika; nyelvtan [(latinul *grammatica*), vagy más néven *általános nyelvészet*, (kezdetben csak a helyesírás és olvasás tana; ma a nyelv szerkezetének, fejlődése törvényeinek tudományos hitelű leírása); a nyelvészet egyik ága; egy nyelv elemeivel, szerkezetével, törvényszerűségeivel foglalkozó tudomány. Megkülönböztetünk normatív, valamint leíró nyelvtant. Míg a normatív nyelvtan a nyelv helyesnek vélt alkalmazásának szabályait állapítja meg, addig a leíró nyelvtan a nyelvi jelenségek feltérképezésével foglalkozik anélkül, hogy megállapítaná, mi számít helyes vagy helytelen nyelvhasználatnak.]

A nyelvtan az alábbi részterületekre tagolódik:

- **Hangtan**, amelynek további két területe a fonetika és a fonológia. Az első a nyelv beszédhangjainak leírásával, a második azoknak a nyelvben betöltött szerepével foglalkozik. E két részterület egymással szorosan összefügg, így a nyelvekről szóló szakirodalmak gyakran egy fejezet alatt tárgyalják őket.
- **Alaktan (morfológia)**, amely a szófajokat, azok felépítését és tulajdonságait tárgyalja.
- **Mondattan (szintaxis)**, amely a szavak mondatban betöltött szerepével és a szórenddel foglalkozik.
- **Jelentés (szemantika)**, amely a szavak jelentésével, értelmezésével foglalkozik.
- **Stilisztika**, amely a különböző nyelvi kifejezési stílusokat tárgyalja.

gramatyka analityczna – analitikus nyelvtan, [azoknak a szabályoknak a halmaza, amelyeknek egy bemenő jelsorozatára való egymás utáni alkalmazása (*redukció* vagy *elemzés*) végül egy logikai, boolean típusú eredményt ad, azaz "igen/nem" választ ad arra a kérdésre, hogy a bemenő jelsorozat a nyelvtannal leírt nyelvnek megfelel vagy sem. Egy analitikus nyelvtan a valóságban egy nyelv elemzőjének formalizált leírást adja meg.]

gramatyka bezkontekstowa [to gramatyka formalna, w której wszystkie reguły wprowadzania wyrażań są postaci: $A \rightarrow I$ gdzie A jest dowolnym symbolem nieterminalnym i jego znaczenie nie zależy od kontekstu, w jakim występuje, a I to dowolny (być może pusty) ciąg symboli terminalnych i nieterminalnych. Każdy język bezkontekstowy generowany jest przez pewną gramatykę bezkontekstową.]

– környezetfüggetlen nyelvtan [A nyelvészetben és az informatikában a *környezetfüggetlen nyelvtan*, angol kifejezéssel és rövidítéssel *context-free grammar (CFG)* egy formális nyelvtan, amelyben minden produkciós szabály a következő formájú: $V \rightarrow w$, ahol V egy nem-terminális szimbólum és w egy jelsorozat, amely terminális és/vagy nem-terminális szimbólumokat tartalmaz. A „környezetfüggetlen” kifejezés abból a tényből ered, hogy a nem-terminális V minden esetben helyettesíthető w -vel, függetlenül attól, hogy milyen környezetben fordul V elő. Egy formális nyelv akkor környezetfüggetlen ha környezetfüggetlen nyelvtan generálja. A környezetfüggetlen nyelvtanok kellően hatékonyak és erősek a legtöbb programozási nyelv szintaxisának leírásához; valójában a legtöbb programozási nyelv szintaxisának meghatározására környezetfüggetlen nyelvtanokat használnak. A környezetfüggetlen nyelvtanok egyszerűen elegendőek egy hatékony elemző algoritmus konstruálásához, amely egy adott jelsorozatról eldönti, hogy létrehozható-e az adott nyelvtan alapján.]

gramatika diachroniczna [ta bada rozwój języka w ujęciu diachronicznym, czyli na przestrzeni wieków. W jej obrębie sprawdza się, jakie zmiany zaszły w systemie fonetycznym, słowotwórczym, fleksyjnym i składniowym. Na przykład na gruncie polskim początek tych zmian obserwować można już w Bulli z 1136 roku. Zapisano w niej po polsku około 410 nazw, które pozwalają na interpretacje fonetyczno-słowotwórcze] – diakrón nyelvtan

gramatika formalna [Gramatyką formalną nazywamy sposób opisu języka formalnego, czyli podzbioru zbioru wszystkich słów skończonej długości nad danym alfabetem. Aby zdefiniować gramatykę formalną trzeba określić zbiór symboli terminalnych, zbiór symboli nieterminalnych, symbol startowy, oraz zbiór reguł które określają sposób w jaki wyprowadzamy słowa.] – formális nyelvtan [informatikai értelemben egy absztrakt struktúra, amely pontosan leír egy formális nyelvet. A formális nyelveket, valamint az emberi nyelveket leíró nyelvtanok között bizonyos analógiák figyelhetők meg. A formális nyelvek és formális nyelvtanok vizsgálatának egyik legjelentősebb úttörője Noam Chomsky, akinek a munkássága egyaránt kihatott a formális nyelvek, és a természetes nyelvek kutatására is. A formális

nyelvtanok két fő kategóriába oszthatók: *generatív* és *analitikus* nyelvtanok.]

gramatika funkcjonalna – funkcionális nyelvtan

gramatika generatywna [zamierza wyjaśnić kompetencję mówiącego (słuchającego) w zakresie tworzenia (rozumienia) zdań danego języka, polegającą między innymi na tym, że każdy mówiący jest zdolny do konstruowania zdań, których dotąd nie zbudował, a słuchający do rozumienia zdań, których dotąd nie słyszał. Inaczej mówiąc, każdy użytkownik języka jest w stanie rozstrzygnąć, czy dane zdanie należy do języka, w którym się wypowiada (jest poprawne w tym języku), czy też doń nie należy (jest w nim niepoprawne). Zdolność ta tłumaczy się faktem rozporządzania przez mówiącego skończoną liczbą reguł gramatycznych, za pomocą których tworzy on syntagmy i zdania ze znanych sobie wyrazów. Według Chomsky'ego (1965) należy rozróżnić kompetencje mówiącego, czyli jego zdolność rozpoznawania i stosowania reguł gramatyki od realizacji aktu mowy (ang. performance). Gramatyka generatywna wyjaśnia kompetencję, lecz nie realizację.] – generatív grammatika v. generatív nyelvtan [a legismertebb kategória, azoknak a szabályoknak a halmazára, amelyekkel minden, a nyelvben lehetséges jelsorozat előállítható, azaz leírja, hogyan lehet *előállítani* egy átírási eljárással a kitüntetett kezdő szimbólumból a többi jelsorozatot a szabályokat egymás után alkalmazásával. A generatív nyelvtan a valóságban egy algoritmust formalizál, ami a nyelv összes jelsorozatát *generálja*.]

gramatika historyczna – történeti nyelvtan

gramatika języka polskiego – lengyel nyelvtan

gramatika języka węgierskiego – magyar nyelvtan

gramatika komunikacyjna – kommunikációs nyelvtan

gramatika konfrontatywna (zob. gramatyka kontrastywna) – kontrasztív v. összehasonlító grammatika

gramatika kontekstowa – környezetfüggő nyelvtan

gramatika kontrastywna (gramatyka konfrontatywna) [zajmuje się porównywaniem gramatyk dwóch lub więcej języków w celu poznania lub uświadomienia sobie ich właściwości i różnic. Ma ona także zastosowanie w nauce języków obcych. Dzięki precyzyjnemu i dokładnemu opisowi podobieństw oraz różnic między językiem A i B, możliwe jest opracowanie takiego

podręcznika języka A dla użytkowników języka B, który kładzie nacisk na różnice, pobieżnie tylko wspominając o podobieństwach. Porównywania języków można dokonywać na płaszczyźnie całej gramatyki lub tylko koncentrując się na wybranym jej fragmencie, np. zaimkach bądź składni.] – kontrasztív v. összehasonlító grammatika; összehasonlító nyelvtan

gramatyka łacińska – latin nyelvtan

gramatyka normatywna (standardowej, starannej, pisanej) – normatív nyelvtan [a nyelv helyesnek vélt alkalmazásának szabályait állapítja meg]

gramatyka opisowa – leíró nyelvtan

gramatyka porównawcza [gramatyka porównująca cechy różnych języków] – összehasonlító nyelvtan

gramatyka praktyczna – gyakorlati nyelvtan

gramatyka skończenie stanowa – véges állapotú grammatika

gramatyka stosowana – alkalmazott nyelvtan

gramatyka synchroniczna – szinkronikus (a nyelvek jelenlegi formájával foglalkozó) nyelvtan

gramatyka teoretyczna – teoretikus (csupán v. főleg elméleti kérdésekkel foglalkozó) nyelvtan

gramatyka zależnościowa; gramatyka zależności – függőségi nyelvtan

gramilic sie [wydostawać sie] – [Słowniczek języka śląskiego] kijutni, kiszabadulni, kimenekülni, egéruat nyerni

graoatom [liczba gramów pierwiastka równa jego masie atomowej. Graoatom każdego pierwiastka zawiera taką samą liczbę atomów - $6,0221367 \times 10^{23}$, tzw. liczbę Avogarda] – (dawno) gramm-atom [korábban a gramot (g) használták olyan egységekben, mint gramm-atom, gramm-molekula és gramm-ekvivalens, amelyet mára a móllal helyettesítettek]

gramcząsteczka – (gör.) gramm-mól; (vegytan) gramm-molekulasúly; gramm-molekula, valamely vegyület molekulaszáma mennyisége

gramlać sie [robić coś powoli] [Teatr Śląski im Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach] – lassan csinálni vmit

gramlaty czowiek [ślamazarny, niezdarny] [Teatr Śląski im Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach] – lassú, ügyetlen, esetlen, mulya, nehézkes, tohonya; suta, ügyefogyott, félszeg, kétbalkezes

gramofon [urządzenie do odtwarzania dźwięku z płyt gramofonowych] – (gör.) gramofon

(készülék, amely a hanghullámokat körben forgó viaszbevonatú cinklemezbe karcolva rögzíti, a lemezről elektronikus úton réznegatív s erről ruggyanta pozitívok készülnek; a lemez forgómozgásba hozva, tú segítségével hangdoboz útján visszaadja a felvett hangokat. Feltalálója *Emil Berliner* (1887)); lemezjátszó (bakelit lemezeket tú segítségével lejátszó készülék)

gramofon cyfrowy, laserowy [zob. odtwarzacz kompaktowy] – lézer lemezjátszó

gramofon stereofoniczny – sztereó lemezjátszó

gramofonowy, -a, -e – gramofon-

gramolić się [1. pot. niezgrabnie lub z trudnością wchodzić na coś; 2. pot. wolno lub z trudem wydostawać się z czegoś] – botladozni, ügyetlenkedni, pizsmogni, vánszorogni

gramolić się na konia – nagy nehezen felkapaszkodni v. felmészni a lóra

gramowy, -a, -e – gramm-

gran [1. jednostka masy stosowana w krajach anglosaskich; 2. dawna jednostka masy] – szemernyi

grana (zob. parmezan) – parmezan; páрмаi sajt

granadyna (1) [ciężka, porowata, gazejska tkanina jedwabna lub welniana która jest sztywna w dotyku; o płóciennym lub gazejskim splocie, zazwyczaj z przędzą osnowową o wysokim skręcie. Wykorzystywana na lekkie damskie sukienki.] – grenadine szövet [Nehéz, porózus, enyhén kemény fogású, áttört, vázon- vagy forgófonalas kötésű selyem- vagy gyapjúszövet. A láncfonala erősen sodrott fonal. Könnyű nőruha-anyag.]

granadyna (2) [bardzo mocno skręcona nić z cienkiego włókna; od 1,200-1,800 skrętów na 1 metr.] – grenadine fonal [Finom elemiszálakból készült, nagyon erősen sodrott fonal; sodratszáma 1200-1800/m.]

granarium [daw. śpichrz, śpizarnia, komora] – (lat.) granarium, magtár (spichlerz)

granat [1. zob. granatowiec; 2. owoc granatowca; II. 1. kolor ciemnoniebieski; 2. ubranie, tkanina itp. mające ten kolor; III. pocisk ręczny z zapalnikiem, wypełniony materiałem wybuchowym; IV. pocisk artyleryjski, wybuchający po uderzeniu w cel; V. twardy minerał przezroczysty lub przeświecający, o różnej barwie; VI. barwne sukno weneckie] – gránátkő (gránát kavasav alapanyagú kristályos, sokféle színváltozatban előforduló féldrágakő); (broń) gránát (1. ágyúból kilőtt lövedék, amely robbanóanyagot tartalmaz; 2. tüzérségi robbanó lövedék); (owoc)

gránátalma (a gránátfa termése, almához hasonló gyümölcs); (szín) sötétkék

Granat (*Punica granatum*) * Jabłka Granatu – Gránátalma (*Punica granatum*) [Lombhullató, nyáron virágzó bokrok vagy fák. Élénk korallpiros virágukért és sárga vagy narancssárga termésükért ültetik. Fagyűrők vagy mérsékelt fagyűrők. Védett napos helyen érik jól magukat.]

Granat (*Punica granatum*) * Jabłka Granatu

granat i pólgranacie [suknia koloru granatowego, jednego z najbardziej ulubionych w Polsce] – (dawno) sötétkék v. kék színű lengyel ruha

granat dymny – füstgránát

granat gazowy – gázgránát

granat kruszący – romboló gránát

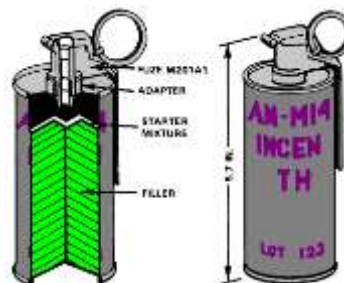
granat przeciwpancerny – pánccélköl, pánccéltörő gránát

granat ręczny – kézigránát

granat rozpryskowy – robbanó gránát

granat zapalający [1. granat używany w czasie działań wojennych do wzniesienia pożarów; 2. bojowy granat ręczny, wykorzystywany do rażenia siły żywej przeciwnika, niszczenia pojazdów, zapasów oraz umocnień, przez ich podpalenie. Granat składa się z

cienkościennej skorupy wypełnionej materiałem zapalającym, najczęściej białym fosforem i zapalnika. Biały fosfor jest szczególnie groźny, bo powoduje trudno gojące się poparzenia. Innym materiałem zapalającym wykorzystywanym w granatach jest termit, którego zaletą jest bardzo wysoka temperatura palenia się (2500-3000°) oraz niezależność od tlenu atmosferycznego] – **gyújtógránát** [A gyújtógránátok területbarikádózó eszközök, melyek forró, szinte elolthatatlan lángokkal képesek nagy területeket borítani. Eldobásuk után, a gránát teste felrobban és gyúlékony anyaggal teríti be a környező területet és mindenkit, aki elég szerencsétlen, hogy az adott területen legyen. Ez a gyúlékony anyag egy, a II. világháború óta alkalmazott elegy módosított változata; termit, bárium nitrát, kén és kötőanyag. A gránát gyutacsa késleltetve robban, miután eltávolítottuk a biztonsági szeget és elengedtük a biztosító kart, hasonlóan, mint a kézigránát eldobásánál. A robbanás néhány másodperc elteltével történik.]

granatnik [broń palna wyrzucająca granaty] – gránátvető

granatnik przeciwpancerny – pánccéltörőgránátvető

Granatnik przeciwpancerny SPG-5M

granat właściwy (*Punica granatum*) [niskie drzewo lub krzew rosnący w obszarze śródziemnomorskim. Owoce zwane granatami, duże do około 1kg wagi, wypełnione twardymi pestkami otoczonymi soczystą owocnią. Z soku granatu przyrządza się smaczny orzeźwiający napój. Z kory oraz okryw

owoców uzyskuje się barwnik i garbnik do garbowania skór.] – (*növ.*) gránátalma

granatowa policja [1. policja działająca w okresie okupacji hitlerowskiej na terenie Generalnego Gubernatorstwa; 2. potoczna nazwa Polskiej Policji Pomocniczej Generalnego Gubernatorstwa (z niem. *Polnische Hilfspolizei das Generalgouvernement*). Była to policja komunalna finansowana przez samorządy, podporządkowana lokalnym komendantom niemieckiej policji porządkowej - Ordnungspolizei; najwyższym szczeblem struktury Policji Polskiej było stanowisko komendanta miejskiego lub powiatowego. Nazwa policji pochodzi od granatowego koloru noszonych mundurów. Analogiczne policje istniały we wszystkich okupowanych krajach oprócz ZSRR.] – gránátos rendőrség

Granatowiec właściwy (*Punica granatum* L.) [gatunek drzewa lub ciernistego krzewu należący do rodziny krwawnicowatych (*Lythraceae*),] – gránátalma [1. más néven *grenadine* a mirtuszvirágúak rendjébe tartozó növény. Előfordul Nyugat- és Közép-Ázsiában és a Földközi-tenger térségében. A gránátalma szó eredete a latin mag *granae*, illetve annak a többesszámából, a *granatus* szóból ered. 2. Mint díszítőmotívum már az ókorban ismeretes volt. A gránátalmaminta arab-mór eredetű textildíszítmény. A 14. századtól elterjedt az európai szövőiparban. Kedvelt díszítőeleme volt a liturgikus öltözeteknek.]

granatowo – sötétkék

granatowo-czarny, -a, -e [mający dwa kolory: granatowy i czarny] – sötétkék-fekete

granatowy, -a, -e [ciemnoniebieski] – (*wojsko*) gránát-; gránátalmára vonatkozó; (*ciemnoniebieski*) sötétkék, tengerészék

grand [tytuł szlachty kastylijskiej w XIII–XV w., później tylko wpływowych rodów arystokracji hiszpańskiej; też: osoba nosząca ten tytuł] – (spanyol) grand; a XIII. század óta a legmagasabb nemesség volt Kasztíliában

grand cru [wym. grã kri] [o winie światowej klasy; też: o winnicy produkującej takie wina] – grand cru (*bor*)

grand guignol [wym. grã giniol] [1. okropność lub niesamowitość; 2. o sztuce teatralnej zawierającej elementy grozy; 3. Grand Guignol - był francuskim teatrem, w okolicy Pigalle w Paryżu, który przez cały czas istnienia, czyli od 1897 do 1962 roku, specjalizował się w pokazach naturalistycznych horrorów. Nazwa ta dziś ogólnie używana jest dla grafiki, oraz przemysłu rozrywkowego o tej właśnie tematyce] – grand guignol; szörnyűség; hallatlan, mesterkelt, nem természetes, furcsa, ördögi (*francia színház típus*)

Grand Hotel – Grand Hotel; Nagyszálló [Grand Hotel Budapest, Hotel Grand Warszawa]

grand mal [wym. grã mal] [napad padaczki] – grand mal = epilepsziás roham

grand prix [wym. grã pri] [główna nagroda na wyścigach, konkursach, wystawach itp.] – (*fr. nagydíj, első díj*) Grand prix; kiállítás, pályázatok, versenyek legmagasabb kitüntetése

granda [1. wielka awantura; 2. coś oburzającego; 3. banda łobuzów lub oszustów; 4. pot. duża grupa osób] – muri, zri; (*nabieranie*) csalás, svindli, disznóság, botrány; tömeg, sokaság [*calq grandq*: az egész társasággal, bandával, brancssal v. kompániával]

grande amoureuse [wym. grãd amurez] [wielka miłośnica] – (*fr.*) grande amoureuse; nagy szerető

Grande Armée [Wielka Armia] – (*fr.*) Grande Armée; I. Napóleonnak az 1812-i hadjáratában megsemmisült hadserege

grandeza (*sp*) – (*sp.*) grandezza; méltóságteljes, büszke magatartás; nagyvonalúság; a spanyol grand méltósága és az ilyenhez méltó, kimért, ünnepélyes magaviselet; továbbá Spanyolország legmagasabb nemessége

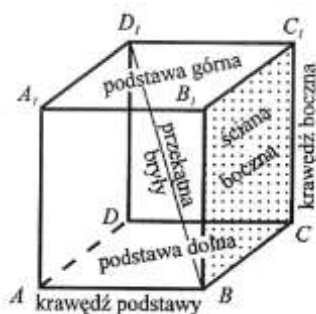
grandioso lub **con grandeza** (wł.) [wzniośle, wspaniale; określenie wykonawcze] – (*ol.*) grandioso; hatalmas, nagyszabású, nagyszerű; (*zene*) hatalmasan

grandomania – grandomania; nagyzási hóbort

grandziarz [*pot. mężczyzna mający skłonność do awantur i oszustw*] – csibész, csirkefogó,

kópé, nagy ravasz, gazfickó, pernahajder, himpellér

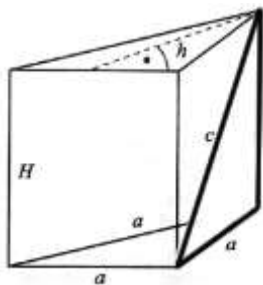
graniastosłup [wielościán, kótórego dwie podstawy są dwoma przystającymi wielokątami o odpowiednio równoległych bokach] – prizma, hasáb

graniastosłup prawidłowy [graniastosłup prosty, kótórego podstawą jest wielokąt foremny] – szabályos hasáb v. prizma

graniastosłup prosty – egyenes hasáb

graniastosłup trójkątny – háromoldalú hasáb

graniastosłup ukośny – ferde hasáb

graniastosłupowy, -a, -e – hasáb oldalú, hasábos, hasábszerű, prizmatikus

graniasty, -a, -e [1. mający wystające krawędzie; 2. o maści bydłcej: mający łąty] – (węglasty) szögletes, (tehén) tarka

granica [niem.: Grenze; 1. linia zamykająca lub oddzielająca pewien określony obszar; 2. linia podziału lub czynniki różnicujące coś; 3. ograniczony zasięg lub miara czegoś dozwolonego; 4. kres możliwości fizycznych lub psychicznych człowieka] – határ (*nad granicą, na granicy*: a határon; *za granicę*: külföldre; *za granicą*: külföldön); (*átv.*) vminek a határa; (*matematika*) határérték

granica błędu – hibakorlát; hibahatár

granica (częstotliwość graniczna) pasma – sávhatár

granica celna – vámhatár

granica elastyczności drewna – a fa rugalmaságának határa; a fa rugalmassági határa

granica geograficzna [granica jakiegós zjawiska w terenie] – földrajzi határ

granica kontynentalna – szárazföldi v. kontinentális határ

granica kraju – országhatár

granica lądowa – szárazföldi határ

granica morska – tengeri határ

granica naturalna [granica przebiegająca wzdłuż naturalnych elementów krajobrazu] – természeti v. földrajzi határ

granica odczuwania uwarunkowana poziomem szumu – zajhatárolt érzékelési küszöb

granica państwowa, granica państwa [1. powierzchnia pionowa przechodząca przez linię graniczną wyznaczoną na powierzchni ziemi, oddzielająca terytorium jednego państwa od innych państw; 2. powierzchnia pionowa przechodząca przez linię graniczną oddzielającą terytorium, podziemie i obszar powietrzny jednego państwa od innych państw lub obszarów niczyich. Do określania granic często używa się charakterystycznych elementów geograficznych, jak na przykład rzeki, łańcuchy górskie lub wybrzeża morskie. Oznaczana jest specjalnymi znakami. Stopień rozwinięcia granicy państwa określa współczynnik rozwinięcia granicy.] – országhatár, államhatár [két politikai-adminisztratív szempontból egymástól független ország között húzódó adminisztrációs vonal, amelynek többféle funkciója, megjelenése, értelmezése és hatása van, ezek következtében pedig több lehetséges meghatározása is lehetséges. A mindennapi szóhasználatban ország- vagy államhatárnak, esetleg röviden határnak nevezik a fenti vonalon kívül a határvonalnak azt a közvetlen környezetét is, ahol az országhatárhoz kapcsolódó intézmények, objektumok (például határátkelőhelyek) is megvalósulnak.]

granica percepcji uwarunkowana pogłosem – utözengéssel határolt észlelési határ

granica polsko-węgierska [granica państwowa pomiędzy Polską a Węgrami istniejąca od czasów Bolesława Chrobrego (około 1000 roku) do włączenia Węgier w skład państwa habsburskiego (XVI wiek) oraz w ponownie w roku 1939. Na przestrzeni lat zmieniał się jej przebieg, ale oba państwa zawsze pozostawały w dość dobrych stosunkach.] – (*hist.*) lengyel-magyar államhatár

granica rozdzielczości – meghatározottság határa

granica słyszalności – hallhatósági küszöb

granica wieku [minimalna lub maksymalna liczba lat, które powinna mieć osoba, aby spełniać jakieś wymagania] – korhatár

granica wieku dolna – alsó korhatár

granica wieku górna – felső korhatár

granica województwa – a vajdaság határa

granica wytrzymałości – (*műszaki*) szilárdsági határ

granica wzbudzenia drgań (gwizdu) – vbegerjedési határ v. fűtthyatár

granice naturalne – természetes határok

granice rzeczywistości – a valóság határai

granice wydolności organizmu – a szervezet teherbíróképességének határai

granice wzrostu [koncepcja ekonomiczna przewidująca nieuchronny kres dotychczasowych form wzrostu gospodarczego po wyczerpaniu zasobów naturalnych Ziemi] – (*közg.*) növekedési határ

graniczący, -a, -e – határos

graniczący z *czymś* – határos *vmivel*

Granicznik płucnik (*Lobaria pulmonaria*) [gatunek grzybów z rodziny granicznikowatych (*Lobariaceae*), na terenie Polski rzadko spotykany] – tüdözuzmó; *Lobaria pulmonaria* [A sticta pulmonaria, a tüdözuzmó jellemzője a “leszálló fertőzés”, egy náthából fejlődik ki egy orrmellékgyulladás, egy torokgyulladás és végül egy bronchitisz. A nátha tehát elhúzódik és a beteg köhögni kezd. Hideg levegő belélegzésekor fájdalom jelentkezik, a beteg kimondottan hidegérzékeny és különösen éjszakánként szenved a köhögéstől]

graniczny, -a, -e – határ-, határmenti, hatásos

graniczna długość fali – határhullámhossz

graniczny pas – határmenti sáv, határövezet, határsáv

graniczyć [1. przylegać do czegoś terytorialnie; 2. o uczuciach, przeżyciach, stanach fizycznych lub psychicznych itp.: być zblizonym do czegoś] – határolni

graniczyć z *czym/kim* – szomszédos v. határos *vmivel/vkivel*

graniczyć z *czymś* – határolni *vmít*

granie [W „Dykcjonarzyku Teatralnym,” wydanym w Poznaniu r. 1808, znajdujemy pod powyższym wyrazem następujące określenie, jak pojmowano wówczas zadanie sztuki scenicznej i powołanie artysty teatralnego.] – játszás, játék; (*zene, színmű*) játék, alakítás; (*vadászat*) dürgés, koslatás, csaholás

granie komedii – (*átv.*) tettés, komédiázás

granie na fortepianie – zongorajáték, zongorázás

granie na nerwach – idegesítés

granie na scenie – játék a színpadon

granie na skrzypach – hegedűjáték, hegedülés

granie roli – szerep eljátszása v. alakítása

granie w karty – kártyázás

granie w piersiach – hörgés, zihálás

granie w pilkę – labdajáték, labdázás

granie w szachy – sakkjáték, sakkozás

graniowy, -a, -e – él-, gerinc-, sarok-, szöglet-, hegygerinc-

granit [magmaowa skała głębinowa] – (*lat.*) gránit; szilíciumdioxid-tartalmú, nagy szilárdságú, kristályos mélységi kőzet

granita [1. włoskie lody z mrozonego soku owocowego; 2. napój z syropu owocowego i drobno pokruszonego lodu] – olasz gyümölcsfagylalt; gyümölcskocktél

granitowy, -a, -e – gránit-

grant [dotacja przeznaczona na projekt badawczy] – kutatási projekt finanszírozása

granulacja [1. zob. ziarnina; 2. rozdrabnianie materiałów stałych na ziarna; 3. procentowa zawartość ziaren o różnej wielkości w rozdrobnionym materiale; 4. ziarnisty wygląd fotosfery słonecznej; 5. technika złotnicza polegająca na wykonywaniu ozdób z bardzo drobnych kuleczek złotych lub srebrnych na powierzchni przedmiotu] – (*lat.*) granuláció; *szemcsézés*: az ötvösség egyik művelete, a fémfelület díszítése apró gömböcskék ráforrasztásával; a nap felszínének szemcsés szerkezete; szemcsézettség; sarjadzás, szemcseképződés

granulacyjny, -a, -e – granulációs

granulat [substancja stała w postaci granulek] – (*lat.*) granulatum; szemcséssé alakított termék; préselt takarmány; granulált, pogácsázott takarmány

granulka [drobne, nieregularne ziarenko sproszkowanej substancji] – (*lat.*) granulum; szemcse, szemecske (pl. protoplazmában, fémekben stb.); labdacs, pirula; a nap felszínén észlelt szemcse; változó fényességű képződmény a fotoszférában; granulátum

grań [1. ostry, skalisty grzbiet górski z krawędzią, w której zbiegają się strome stoki; 2. ostro zarysowana linia zetknięcia się dwóch ścian; 3. węgiel, krawędź, kant] – él, gerinc; sarok, szöglet; hegygerinc, szakadék mellett vezető ösvény

grapa [reg. stromy grzbiet wzgórza; urwisko] – (meredek) lejtő, szakadék; (háromlábú, kétfülű) kondér

grapefruit, grejpfрут (*Citrus paradisi*) [jest to owoc cytrusowy o żółtej lub zlocistej skórce. Grapefruit prawdopodobnie pochodzi z Indii i jest krzyżówką pompeli

i pomarańczy. Najbardziej znane odmiany to: **biały (marsh), czerwony (red), różowy (ruby red).** Zawiera mnóstwo węglowodanów i witaminy C. **Owoc ten jest niskokaloryczny.** – (*ang.*) grape fruit (*Citrus paradisi*); citrom és narancs kereszteződéséből kitermelt gyümölcs; citrancs [*Sok grapefruit*]

Graphical Kernel System, GKS, (pol. *jádro systemu graficznego*) [standard ISO dotyczący niskopoziomowego przetwarzania graficznego, pierwsza wersja powstała w 1973 roku. GKS definiuje zestaw funkcji rysowania dla dwuwymiarowej grafiki wektorowej. Normalizacja ułatwia tworzenie programów graficznych poprzez znormalizowanie i łatwiejsze określenie ich współpracy z urządzeniami peryferyjnymi (DIN 66252 lub ISO/DIN 7942) takimi jak monitor komputera, plotery, digitizery itp.] – GKS Graphical Kernel System (grafikus-mag rendszer)

Graphics Device Interface (GDI) [jeden z trzech podstawowych komponentów (razem z jądrem i API Windows) interfejsu użytkownika (menedżera okien GDI) w Microsoft Windows. GDI odpowiedzialne jest za przedstawianie obiektów graficznych i przesyłanie ich do urządzeń wyjściowych, takich jak monitory i drukarki. Drukarka GDI (*ang.* GDI printer) to drukarka przeznaczona wyłącznie do pracy w środowisku Windows, wykorzystująca wewnętrzny system graficzny Windows (GDI) aby rasteryzować obraz. Drukarki GDI są dzięki temu tańsze w produkcji, ale bardziej obciążają komputer w czasie pracy i nie działają pod innymi systemami operacyjnymi. Począwszy od Windows XP, GDI jest zastępowane przez GDI+] - GDI Graphical Device Interface (grafikus eszköz csatoló) [Windows nyomtatónyelve, közvetlen a képernyő információit nyomtatja.]

grasejować [wymawiać spółgłoskę *r* z wibracją języczka] – raccsolni

grasica (*łac.* *glandula thymus*) [1. gruczoł dokrewny kręgowców; 2. to gruczoł znajdujący się w śródpiersiu przednim, tuż za mostkiem.] – kedezmirigy, csecsemőmirigy [csecsemőmirigy, thymusa csecsemőmirigy, magzatmirigy vagy kedezmirigy fiatal korban fejlett, később hanyatlóan átalakuló szerv. részletes leírását a belső elválasztású mirigyek c. fejezet tárgyalja. jellege kettős: fiatal korban a fejlődéskor primer nyirokszerv, a nemi érés

után hanyatlóan átalakul. a nyirokérrendszerhez az előbbi révén kapcsolható. itt csupán nyirokszerv jellegét tárgyaljuk.

A magzatmirigy a többi nyirokszertől eltérő szerkezetű. Kötőszövetes tokja sövényeket bocsát a szerv állományába, és 2–15 cm² nagyságú, szabálytalan alakú lebenykéket különít el egymástól. A lebenyekék *kéreg-* és *velőállományra* tagolódnak, a szomszédos lebenyekék velőállománya gyakran összeolvad.]

grasica cieleća – borjúmirigy

grasować [1. dokonywać napadów, kradzieży, gwałtów na jakimś terenie; 2. o chorobach, klęskach: szerzyć się] – (*lat.*) grasszálni; erőszakoskodni, garázdálkodni, fosztogatni, pusztítani; uralkodni, terjedni, tombolni; (*járvány*) elharapódzani, dühöngeni; pöffeszkedve járni-kelni, fennhéjzani, hencegni, joggatlanul működni

grasowanie – grasszálás; fosztogatás, garázdálkodás, pusztítás; uralkodás, terjedés, terjeszkedés, pusztítás, tombolás

grasz jak noga – két balkézzel játszó (rosszul)

grat [1. stary lub zniszczony mebel albo sprzęt domowy; 2. lekcew. stary lub często psujący się pojazd; 3. pogard. o człowieku starym lub schorowanym], **graty** – kacat, limlom, ócskaság, holmi

grata persona, persona grata – grata persona; kedvelt személy

gratia [*łac.* 'laska, przysługa; wdzięczność; wdzięk'] – (*lat.*) gratia; kegyelem (*gör.* *kharisz*, *lat.* *gratia*) [tág értelemben kegy gyakorlása méltányosság, jóság alapján; teológiai értelemben Istennek az üdvösség érdekében adott ingyenes ajándéka, mely a teremtményt sem természete, sem érdem alapján nem illeti meg, és jogos igénye sem lehet rá.]

• **gratia actualis** [*łac.*, laska uczynkowa, zwana też posilkująca, dopomagająca, chwilową, przemijającą.] – gratia actualis; segítő kegyelem [átmeneti természetfölötti hatás, amely ráhangozza az embert a lelki életre és megadja a lehetőséget, hogy hittel és szeretettel válaszoljunk Istennek. - Isten a segítő kegyelemmel megelőzi és követi cselekedeteinket.]

• **gratia actualis adiuvens** – gratia actualis adiuvens; a segítő kegyelem [Isten konkrét, aktuális beavatkozása akkor, amikor arra szüköség van. Tehát ez nem az ember állapota, hanem Isten tevékenysége.]

- **gratia cooperans** – gratia cooperans; együttműködő kegyelem (gratia cooperans); Az emberi jóakarattal - r.kat. tanítás szerint - együttműködő kegyelem.
 - **gratia gratis data [láska darmo dana]** – gratia gratis data; Az ingyen adott kegyelem (Mt.10,8).
 - **gratia gratum faciens [1. láska uświęcająca; 2. láska czyniąca kogoś: wielkim, świętym - odnoszony do łaski uświęcającej].** – gratia gratum faciens; Az embert Isten előtt kedvessé tevő kegyelem.
 - **gratia habitualis [láska habitualna]** – gratia habitualis; kegyelmi állapot
 - **gratia habitualis sanctificans (láska habitualna uświęcająca)** – *gratia habitualis sanctificans*; a megszentelő kegyelem állapota [vagyis az embernek azt a tulajdonsága, hogy szeretetkapcsolatban van Istennel. Ez tehát egy állapot, és ez a lehetőség feltétele mindenfajta vallásos *izének*, és ez az, amit megszüntet a halálos bűn.
 - **gratia infusa [Katolicy pojmują łaskę tak, jak gdyby to była pewna substancja, gratia infusa, która inicjująco jest wlewana do duszy przez chrzest. (Zob. art. 1999 Katech.Kat.; uw.tl.)]** – gratia infusa; Az emberbe a szentségek által beletöltött vagy áradó kegyelem.
 - **gratia irresistibilis (nieodparta láska)** [Augustyn jest całkowicie wolna od Calvin pomysłu, że Bóg przeznaczył cholernie pozytywnie do piekła lub do grzechu. Wielu historyków dogmatu (Harnack, Loofs, Rottmann itp.) minęło trochę innej wotum nieufności dla pracy, utrzymując, że doktor Hippo, jego rigorizm zwiększenie jego wiek, ma tu najwyraźniej wyraża pojęcie "nieodpartej łaski" (gratia irresistibilis), na której wzniesiono później jansenizmu, jak wiadomo, cały system heretycki łaski.] – gratia irresistibilis; ellenállhatatlan kegyelem
 - **gratia iustificans (láska usprawiedliwiająca)** – gratia iustificans egyszerre gratia sanans és sanctificans is.
 - **gratia naturalis [Gdy później Pelagiusza przyciśnięto do muru wyraźną w tym względzie nauką kościelną, przyzwolił na konieczność łaski, lecz pod tę nazwę kładł rozum i wolną wolę człowieka (gratia naturalis). - BP WŁADYSŁAW KRYNICKI]** – gratia naturalis; Az emberrel természet útján közölt kegyelem.
 - **gratia operans; „láska działająca”** – gratia operans; ható v. hatékony kegyelem, amely az akaratot megindítja
 - **gratia praeveniens** – gratia praeveniens; Az elénkjövő, az ember cselekvését megelőző kegyelem
 - **gratia sanctificans [łac., láska uświęcająca, zwana też habitualną, usprawiedliwiająca i stanem łaski. - u św. Augustyna *passim*.]** – megszentelő kegyelem (lat. *gratia sanctificans*) [olyan természetfölötti hatás és adomány (kegyelem), mely az embert bensőleg megszenteli és Isten fogadott gyermekévé teszi; rejtett módon benne van az örök élet elővételezése is.]
 - **gratia subsequens** – gratia subsequens; Az ember cselekvését követő kegyelem.
 - **gratia supranaturalis** – gratia supranaturalis; Természetfeletti módon közölt kegyelem.
 - **gratia universalis [łaski Boga, która przeznaczona jest dla wszystkich ludzi]** – gratia universalis; Általános kegyelem.
- Gratiarum Actio pro victoria Chocimensi.** – gratiarum actio (lat.): hálaadás, főleg a szentáldozás, a szentmise, valamint az étkezés után <Hálaadás a Chocim-i győzelem után> [Gładysz B., „*Officium in gratianum actione pro vitoria Chocimensi*” w historycznym rozwoju przedstawione z uwzględnieniem dwóch nieznanых druków liturgicznych z XVII w., Poznań 1928, 62 s. (Prace KT; t. 1, z. 2)]
- Bitwa pod Chocimiem – bitwa stoczona 11 listopada 1673. Wojska koronne i litewskie pod dowództwem hetmana wielkiego koronnego Jana Sobieskiego odniosły zwycięstwo nad wojskami tureckimi pod wodzą Husejny Paszy (ok. 35 tys. umocnionych w dawnym – z czasów pierwszej bitwy chocimskiej w 1621 roku – obozie polskim). Dzięki błyskawicznemu szturmowi wojska polskie zdobyły obóz ze 120 działami i rozbiły pierwszą armię osmańską. Chocimska wiktoria, traktowana przez Polaków jako odwet za pokój buczacki, pozwoliła Sobieskiemu rok później wygrać elekcję i zasiąść na tronie Polski. – Az Chocimi csata (1673) a lengyel-litván seregnek a törökök felett aratott győzelme, a besszarábiai Chocim váránál, mely ma Ukrajnában áll, neve Hotin. Az ütközet 1673. november 9-11 között zajlott le, ezalatt a számban majdnem azonos török sereg csaknem teljesen megsemmisült. Ugyanezen a helyen diadalmaskodtak több mint ötven évvel ezelőtt a lengyelek a szultáni főhaderőn, s később is még egy jelentős győzelmet arattak. A lengyel hadak vezetői Sobieski János lengyel és Michał Kazimierz Radziwiłł litvániai nagyhetman.**

A győzelem után Sobieskit III. János néven lengyel királlyá választotta a Szejm.

gratifikacja – (*lat.*) gratifikáció, kedveskedő ajándék; rendkívüli szolgálatok díjazása, jutalmazása

gratis [łac. *grati(i)s* 'z łaskami; przez grzeczność; darmo' ablat. l.mn. od *gratia*; I 1. **bezpłatnie; za darmo; 2. darmo, bezpłatnie; egzemplarz książki dawany przez wydawnictwo gratisowo, bezpłatnie; II książka lub czasopismo otrzymane bezpłatnie**] – (*lat.*) gratis (grátisz), ingyen, díjtalanul, ellenszolgáltatás nélkül; díjtalan könyv v. újság

gratisowo – térítésmentesen

gratisowy, -a, -e – ingyenes, díjtalan, költségmentes; illetékmentes

gratka [korzyść lub przyjemność wynika niespodzianie] – kedvező alkalom, váratlan szerencse, meglepetés

gratulacja, gratulacje [wyrazy uznania składane komuś z okazji jakiegoś sukcesu lub szczęśliwego wydarzenia] – (*lat.*) gratuláció, gratulálás; jókívánság, szerencsekívánat, szerencsekívánás, üdvözlet, örömdüvözlet, örvendezés, üdvözlés (*vmely örvendetes alkalomból*)

gratulant [osoba składająca gratulacje] – gratuláns; szerencsekívánó, öröm-üdvözlő, örvendező,

gratulacyjny, -a, -e [przymiotnik od: gratulacja] – (*lat.*) gratuláló, üdvözlő-, üdvözlési

gratulować – (*kogo/czego*) üdvözölni, köszönteni, felköszönteni; gratulálni, szerencsét kívánni, örvendezni; (*komu czego*) gratulálni, szerencsét kívánni *vkinek vmihez v. vmilyen alkalomból*

gratulować komuś czegoś z okazji czegoś – gratulálni *vkinek vmihez v. vmi* alkalmából

gratuluję! – gratulálok!

gratuluję nowego mieszkania – gratulálok az új lakáshoz

gratuluję Panu/Pani z całego serca – teljes szívből gratulálok.

gratyfikacja [1. **dotkowanie wynagrodzenie wypłacone pracownikowi za specjalne zasługi lub z okazji jakiegoś święta; 2. prezent lub łapówka, którą ktoś otrzymuje w zamian za coś**] – gratifikálás, megjutalmazás, kárpótlás

gratyfikacyjny, -a, -e [przymiotnik od: gratyfikacja (np. fundusz gratyfikacyjny, wartość gratyfikacyjna)] – gratifikációs; kárpótlási

gratyfikować – (*ritka*) gratifikálni, jutalmazni, kárpótolni

grave [*muz. poważnie, ciężko, poważnie*] – (*ol.*) grave; (*zene*) súllyal, méltóságteljesen, komolyan

gravamen [łac. "uciążliwość", od *gravare* - obciążać] [1. **ciężar, zażalenie, część skargi; 2. cecha orzeczenia sądu lub organu administracji, polegająca na naruszeniu interesu strony postępowania. Wykazanie gravamen, tj. uprawdopodobnienie, że dane orzeczenie narusza prawa strony, bywa warunkiem dopuszczalności środków odwoławczych (np. apelacji w polskim postępowaniu karnym).**] – (*lat.*) gravamen; (*jog*) sérelem, panas; a közhatóságok által egyesek v. testületek jogain, v. az alkotmányon ejtett sérelmeket jelenti

Graviola (*Annona muricata*) [znana również pod nazwa Graviola jest rośliną występującą w Peru na wybrzeżu. Roślina ta pochodzi jednak z części tropikalnych Ameryki Południowej, ale obecnie spotyka się ją w różnych krajach. Guanábano najlepiej rozwija się na wysokościach od 1 do 1000 m n.p.m. Jest uważana za najbardziej tropikalna roślinę z gatunku roślin annona, ponieważ nie znosi zimna.] – Tüskés annóna, *savanyúalma*, tüskésalma (*Annona muricata*)

grawer [osoba specjalizująca się w grawerowaniu; rytownik], **grawerka** – (*fr.*) graveur, gravírozó; vésnök, rézmetsző (*ffi/nő*)

grawerować [wykonywać, za pomocą specjalnych ryłców, frezów lub środków chemicznych, napisy lub rysunki w różnych materiałach, zwykle w metalu, drewnie, szkłe] – (*fr.-ném.*) gravírozni, metszeni, véśni, bevésni, bemetszeni

grawerować w srebrze – ezüstbe véśni *vmit*

grawerować w złocie – aranyba véśni *vmit*

grawerowanie – (*fr.*) gravure; vézés, metszés

grawerski, -a, -ie [przymiotnik od: grawer (np. pracownia grawerska, narzędzia grawerskie)] – metsző-, véső-

grawerstwo [rzemiosło artystyczne polegające na wykonywaniu rysunków i napisów w metalu, drewnie, szkłe lub kości] – vésnökmesterség

grawerunek [rysunek lub napis wykonane techniką grawerską] – gravírozás, véset

grawimetr [przyrząd służący do pomiaru różnicy przyśpieszeń grawitacyjnych między dwoma punktami] – (*lat.+gör.*) graviméter; (*geológia*) műszer a föld gravitációs vonzóerejének meghatározására

grawimetria [nauka zajmująca się pomiarami przyśpieszenia ziemskiego] – (*lat., gör.*)

gravimetria; súlymérés, súlyelemzés; a vegyelemzés egyik módja; a nehézségi erő változásának mérésével foglalkozó tudományág

grawimetryczny, -a, -e [przymiotnik od: **grawimetria** (np. **pomiary grawimetryczne, pyłomierz grawimetryczny**)] – gravimetrikus

grawitacja [wzajemne przyciąganie się wszystkich ciał; ciążenie powszechne] – (*lat.*) gravitáció; általános tömegvonzás; a földi nehézségi erő v. a bolygók között érvényesülő vonzóerő; nehézkedés

grawitacja ziemiska – földvonzás

grawitować [1. podlegać prawu ciążenia powszechnego; 2. skłaniać się ku czemuś] – (*lat.*) gravitálni; nehezkedni; (*átv.*) gravitálni, vonzódni, hajlani (*vki felé*), törekedni (*vmerre*)

grawitowanie – gravitálás

grawiura [1. rysunek odbity z płyty metalowej, wykonany techniką druku wklęsłego; 2. sposób przygotowania formy drukarskiej, polegający na ręcznym wycinaniu lub grawerowaniu odpowiednich jej elementów] – (*fr.*) gravure, gravúra; metszet, karc, véset, vésés

grawiurowy, -a, -e [związany z grawiurą (np. **technika grawiurowa, cylindry grawiurowe**)] – metszet-

Gray hat (szary kapelusz) [haker, który eksploatuje słabości w bezpieczeństwie systemu komputerowego lub programu, aby zwrócić uwagę jego posiadaczy na usterki. W przeciwieństwie do czarnych kapeluszy (*black hat*), szary kapelusz działa bez złośliwych intencji, a jego celem jest poprawienie stanu bezpieczeństwa. Tym niemniej opublikowanie informacji o podatności systemu na atak może sprowokować atak ze strony innych osób, tym razem już z zamiarem szkodenia. Biały kapelusz (*white hat*) z kolei jest hakerem, który nie publikuje tego rodzaju wiadomości, a jedynie informuje o słabościach posiadaczy systemu.] – (*ang.*) Gray hat (szürke kalap) [hacker a „fekete kalap” és a „fehér kalap” szinonimájára]

grazioso [wym. **gracjozo**] = wdzięcznie, miło, przyjemnie [*muz. miło, z wdziękiem*] – (*ol.*) grazioso; finoman, könnyen, bájjal (Con grazia)

grazdanka [alfabet będący modyfikacją cyrylicy] – (*or.*) grazsdanka; polgári írás (a cirill írásnak a XVIII. sz. eleje óta használt változata); polgártársnő

Grąd [wielogatunkowy i wielowarstwowy las liściasty zazwyczaj z przewagą grabów i

dębów oraz z udziałem różnych innych gatunków] – vegyes lombhullató erdő; pl. Gyertyános-tölgyes vegyes lombhullató erdő

grądy dębowo-lipowe – tölgy-hárs vegyes lombhullató erdők

Grażel [1. roślina wodna o dużych, pływających liściach i żółtych kwiatach; 2. roślina wodna z rodziny grzybieniovatych] – vízitök v. tavirózsa (*Nuphar*) [a tündérrózsa-félék (*Nymphaeaceae*) családjába tartozó nemzetség, melynek egyetlen faja él Magyarországon]

Grażel drobny (*Nuphar pumila* (Timm) DC.) [gatunek byliny wodnej z rodziny grzybieniovatych (*Nymphaeaceae*)] – törpe vízitök (*Nuphar pumila*) [a kétszikűek (*Magnoliopsida*) osztályának a tündérrózsa-viráguak (*Nymphaeales*) rendjéhez, ezen belül a tündérrózsa-félék (*Nymphaeaceae*) családjához tartozó faj.]

Grażel żółty (*Nuphar luteum*) [grązel o kłęczach zawierających alkaloidy] – Vízitök; (tóvizekben a gyökerező hínár tagja) [Hosszú szárában levegőztető járatok találhatóak. Levelei oválisak, válluk hegyesszögben bevágott. Őt nagy sárga csészelevele és annál jóval kisebb szíromlevelei vannak. Sok, sárga porzója spirálisan helyezkedik el. Termése palack alakú tok.]

Grażyna (po litewsku *Grażina* od *grazi* – piękna) [imię żeńskie pochodzenia litewskiego. Wymyślone przez Adama Mickiewicza dla tytułowej bohaterki jego poematu z 1823. Znaczenie imienia: "piękna"] – Grazsina

Grażynka – Grazsinka

grdyka [wypukłość widoczna na przedniej stronie szyi, zwłaszcza u mężczyzn] – ádamcsutka; gégefő [itt találhatóak a hangszalagok]

Grecja (gr. *Ελλάδα* (*Elláda*), lub *Ελλάς* (*Ellás*), tr. Yunanistan), **Republika Grecka** (*Ελληνική Δημοκρατία* (*Elliniki Dimokratía*)) [kraj w południowo-wschodniej części Europy, położony na krańcu Półwyspu Bałkańskiego. Graniczy z Albanią, Republiką Macedonii i Bułgarią na północy oraz z Turcją na wschodzie. Ma dostęp do czterech mórz: Morza

Egejskiego, Morza Kreteńskiego na wschodzie, Morza Jońskiego na zachodzie oraz Morza Śródziemnego od południa.] – Görögország [(görögül |Ελλάδα, Elláda, vagy Ελλάς, Ellás, [ε'las]), hivatalos nevén a Hellén Köztársaság [Ελληνική Δημοκρατία], egy ország Európa délkeleti részén, a Balkán félsziget déli végén. Északon Albániával Macedóniával és Bugáriával, keleten pedig Törökországgal határos. A kontinentális Görögország keleti és déli partjait az Égei-tenger, míg nyugati partjait a Jón-tenger mossa. Mindkettő a Földközi-tenger keleti medencéjének része, mely sok szigetnek ad helyet.]

Grecja, Grecy, Język Grecki [starożytni Grecy odegrali wielką rolę w dziejach rozwoju kultury. Dali początek wielu naukom. Ich wpływ zaczął się około VII w. przed Chrystusem, a doszedł do wielkiego rozkwitu w V w. przed Chrystusem. Są częstokodawcami wielu nauk (za wyjątkiem nauk technicznych). Z szacunkiem odnoszono się także do ich języka, który był popularny nie tylko w Grecji, ale w wielu sąsiednich krajach. Wykształceni Rzymianie pogardzali często językiem łacińskim jako prymitywniejszym i posługiwali się greckim. W czasie napadu Żydów na Pawła w Jerozolimie, trybun zapytał Pawła, czy zna grecki. Napis na krzyżu nad głową Pana był w trzech językach, także w greckim. W języku greckim mamy najlepiej zachowane oryginały. Grecy są potomkami Jafeta. Znani są także jako Achajowie. Do innych nazw Greków należą: Helenowie, Jończycy, Synowie Jawana i inne. Nazwa "Grecja" spotykana jest po raz pierwszy w Księdze Daniela, ale częściej używano tej nazwy w Nowym Testamencie, gdzie określano monarchię Aleksandra Macedońskiego. Praszczurami Greków są Synowie Jawana, syna Jafeta, wnuka Noego, skąd także później pojawiła się nazwa Jończycy. Grecja występuje również w prorocत्वach Daniela, gdzie kozłem ofiarnym jest Aleksander Macedoński, który jak wspomniano wyżej, swoją monarchię również nazywał Grecją. Jest nią "Królestwo Miedziane". Grekami nazywano także niektórych Żydów, przybywających na odprawianie niektórych modłów, uczestniczenie w obchodach świątecznych w Jerozolimie i innych. Zdarzało się, że Ci Żydzi nie znali nawet języka herbajskiego, albo aramejskiego, powszechnego wówczas w

Palestynie.] – (*hist., biblia*) (ókori) Görögország, görögök, görög nyelv

Grecja znajdowała się przez długi czas hegemonią Aten – Görögország hosszú időn át Athén hegemóniája alatt állt

grecki, -a, -ie (gr., grec.) [dotyczący Grecji i Greków] – görög (gör.); görögországi (*po grecku*: görögül)

grecki [język grecki] – görög, görög nyelv

grecki nos – görög szabású orr; klasszikus profil

grekokatolicki, -a, -e; grecko-rzymski, -a, -ie [związany z kulturą i cywilizacją starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu] (grec.-kat.) – görögkatolikus (gör. kat.)

greczynka [1. osiemnastowieczna luksusowa suknia bez rękawów; 2. piękna sukienka noszona za Stanisława Augusta. Robiona była z drogiej materii tureckiej, granatowego lub purpurowego koloru. Zgrabnie obejmowała stan, nie miała rękawów, z przodu krótka po kolana, z tyłu ze świetnym ozdobnym trenem. Wkładana na białą suknię atlasową, przysypaną blaszkami złotymi lub srebrnymi, noszona wraz z bogatym zwojem tureckim albo greckim przybranym kitą czy też pękiem piór, pokazywała świetnie urodę przystojnej, zgrabnie zbudowanej, podobnej do greckiej rzeźby elegantki. 3. piękna sukienka noszona za Stanisława Augusta. Robiona była z drogiej materii tureckiej, granatowego lub purpurowego koloru. Zgrabnie obejmowała stan, nie miała rękawów, z przodu krótka po kolana, z tyłu ze świetnym ozdobnym trenem.] – XVIII. sz.-i ujjatlan női luxus ruha

Greczynka [obywatelka Grecji] – görög (*nő v. leány*)

greczyzna [język grecki] – görögség, görögösség; grecizmus; görög nyelv és –szokások; a görögök földje; (*átv.*) érthetlenség, kínai

gregorianin – gregoriánus

gregoriański, -a, -ie – gregorián

Gregorjanek [Tradycja o św. Grzegorzu, który skupował dzieci na targ przywożone i oddawał do szkoły, uczyniła tego świętego patronem chłopców, rozpoczynających nauki szkolne, i dała początek zwyczajowi dawnych Polaków, że w dzień św. Grzegorza do szkół swych synów oddawali. Dzień tegoż patrona poświęcony był zabawom szkolnym, nazwanym Gregorjankami. – (*hist.*) Szent György-napi hagyományok (*lengyel iskoláünnep*)

Szent György Kappadokiából származott, a római hadsereg magas rangú katonatisztje volt. A legenda szerint legyőzte a sárkányt, amely a

líbiai Silena város közelében lévő tóban élt, és naponta egy ember esett áldozatául. György megmentette a sárkánynak áldozatul kiszemelt királylányt. A hőstett hatására a környékeliek megkeresztelkedtek. Györgyöt keresztény hite miatt börtönbe vetették, ahol megjelent előtte Krisztus és megjósolta hét évig tartó szenvedéseit. Szent Györgyöt 303 táján, a Diocletianus-féle üldözések idején fejezték le, s halt vértanúhalált. Így vált a lovagok, lovas katonák, fegyverkovácsok, szíjjártók, vándorlegények, és a cserkészek patrónusává.

grejpfрут, grapefruit [*wym.* grejpfрут, grejfrut] [drzewo cytrusowe o dużych i kulistych, gorzkawych owocach; też: owoc tego drzewa] – grape fruit

grejpfрутowy, grapefruitowy, -a, -e – grape fruit-os

grek [potocznie: 1. badacz języka i kultury starożytnej Grecji; grecysta; 2. nauczyciel greckiego; 3. grekokatolik] – a görög nyelv és kultúra kutatója; görög tanár; görögkatolikus

Greк [obywatel Grecji] – görög (*ffi*)

greka [język grecki i literatura grecka] – (*diáknyelv*) görög (nyelv és irodalom)

grekokatoliczka – görögkatolikus nő

grekokatolik (gr.-kat) [wyznawca Kościoła grekokatolickiego] – görögkatolikus (gör. kat.) (*ffi*)

gremiale (*lac.*) – gremiale [1. (lat.), azon diszes selyemkendő, melyet a misét mondó püspöknek, ha a *faldistoriumon* ül, ölébe borítanak. Kezdetben azon célja volt, hopgy a miseruhát betakarván, azt a bepiszkítástól megóvjá; most disznek szolgál. 2. A püspök ölébe tett kendőszerű lepel a nap liturgikus színében, melyet akkor helyeztek oda, amikor a főpapi mise alatt hosszabb ideig ült. Ma inkább már csak akkor használgák, ha a miseruhát valóban szükséges megóvni valamitől, pl.: hamvazáskor, olajjal való megkenéskor. A casulával, dalmatikával azonos anyagból és díszítéssel készül. 3. (a lat. *gremium*, 'öl' szóból): kis szögletes takaró, melyet a trónra ülő püspök térdére terítenek a miseruha kímélésére. Eleinte egyszerű vászonból, később diszes anyagból készült.]

gremialnie – közösen, együttesen, testületileg

gremialny, -a, -e [odnoszący się do wielkiej liczby ludzi, masowy] – közös, együttes, összes, testületi

gremialne opuszczenie sali – a terem csoportos elhagyása

gremium [1. zespól, ogól; 2. ogól członków jakiejś grupy lub zespołu] – (*lat.*) grémium, irányító testület, csoport, kar; ipari-, kereskedelmi kamara

gremium nauczycielskie – tanári kar

gremplować owczą sierść; gremplować welnę – gyapjút fésülni v. kártolni

grenadier [1. w XVII w.: żołnierz pieszy, wyszkolony w rzucaniu granatami ręcznymi; 2. w XVIII w.: żołnierz oddziałów wyborowych, przeznaczonych do ataków na bagnety] – (*lat.*) gránátos; (*wojsko*) gyalogos katona a régi európai hadseregekben; (*átv.*) hatalmas szál, természetes ember

Grenadjer [W bataljonach piechoty wybierano ludzi okazałych, dobrego prowadzenia się, wytrwałości, cierpliwości w trudach, męstwa i odwagi w bojach, z których tworzono oddziały wyborcze – elitów (*compagnie d'élites*), grenadjerskimi zwane. Nazwa pochodzi od wyrazu granat, pierwotnie bowiem grenadjerzy byli uzbrojeni ręcznymi granatkami, używanymi do rażenia nieprzyjaciół podczas szturm. (Z. G.)] – (*lat.*) gránátos

grenadierski, -a, -ie [przymiotnik od: grenadier] – gránátos-

Grenlandia (gren. *Kalaallit Nunaat*, duń. *Grønland*) [autonomiczne terytorium zależne Danii położone na wyspie o tej samej nazwie, o obszarze 2175,6 tys. km² (największa wyspa na świecie), pokrytej w 84% przez lądolód (tylko 341,7 tys. km² jest wolnych od lodu) i o ludności 57,6 tys. (prawie 90% to Inuici). Stolicą Grenlandii jest Nuuk (duńska nazwa Godthåb).] – Grönland (grönlandiul *Kalaallit Nunaat*, a.m. *Emberék országa*) [a Föld legnagyobb szigete, a világ negyedik legnagyobb közigazgatási egysége terület szerint. Földrajzilag Észak-Amerikához, politikailag a dán fennhatóság miatt Európához tartozik.]

Grey Friar [Franciszkanie Konwentualni byli znani prze wieki jako Grey Friars, lub Bracia szarzy. Obecnie w naszym Zakonie e powraca tradycja noszenia szarych habitów.]; grey friars, Greyfriars (ang.) [szarzy bracia, popularna i historyczna nazwa franciszkanów (konwentualnych i obserwantów) w Anglii, Szkocji i Irlandii. Nazwa od koloru jasnoszarego, później

ciemniejszego habitu, używana do ich kasaty przez króla Henryka VIII. Nazwa używana i współcześnie (w Niemczech: **Graubrunder, graue Bruder**) w odniesieniu do starych kościołów, konwentów i ulic w Wielkiej Brytanii i Sandynawii.] – *greyfriars, Greyfriars* (ang.) - (szürke barátok) [szürke barátok, Angliában, Skóciában és Írországban a (konventuális és obszerváns) ferencesek közismert és történelmi neve. Nevüket habitusuk előbb világos, majd sötétebb szürke színéről kapták. Az elnevezés ma is használatos (Németországban: Graubrunder, graue Brüder) templomokra, kolostorokra és utcanevekre vonatkoztatva. Találkozhatunk vele Nagy-Britanniában és Skandináviában is.]

grępel, grępla [urządzenie służące do rozczesywania i czyszczenia wlny, bawelny, lnu itp.] – kártolófésű

grępla taśmowa – hevederes kártológép

gręplarka [maszyna do rozczesywania i czyszczenia włókien bawelnianych, welnianych, lnianych] – kártolónő; kártoló, kártológép

gręplarka walcowa – hengeres kártológép

gręplarnia, gręplownia [warsztat albo dział w fabryce włókienniczej, w którym odbywa się gręplowanie] – kártoló, kártolózem

gręplarz [osoba zajmująca się gręplowaniem] – kártoló

gręplować [rozplątywać i czyścić włókna bawelniane, welniane, lniane za pomocą specjalnego urządzenia] – kártolni

gręplowanie – kártolás

gręplowy, -a, -e [przymiotnik od: grępel lub grępla] – kártolófésű-

grill [1. elektryczny piekarnik z rożnem lub rusztem albo przenośny ruszt opalany węglem drzewnym, służący do pieczenia potraw bez użycia tłuszczu; 2. przyjęcie na świeżym powietrzu, podczas którego piecze się potrawy na takim ruszcie] – (ang.) grill; hússütő rost; (kert) grillsütő; éjjeli mulató; rostonsült ételeket felszolgált vendéglő

grill elektryczny – grillező, grillsütő

grillowy, -a, -e – grill-

grincojg [zielenina; jarzyny] – [Słowniczek języka śląskiego] fözelék; zöldség, zöldségfélék

griyniol [zielona ślina "z płuc"] – [Słowniczek języka śląskiego] turha; slejm, torokváladék; a nyálkahártya váladéka

Grisaille (fr. gris = szary) [technika malarska, polegająca na malowaniu różnymi odcieniami szarości, często używana do kunsztownego naśladownictwa rzeźb lub stiuków.] – grisaille [szürke (fehér-fekete)

színnel festett kép, üvegfestmény vagy üveglak – maga a 'grisaille' elnevezés is a francia „gris” (szürke) szóból ered. Épp ezért, amikor más színű (pl. barna, kék, zöld vagy vörös), akkor *cameïeu*-nek nevezzük.]

Grisaille

Grisaille [zwyczajowa nazwa dla wzoru tkaniny, w którym wyraźnie kontrastuje biała i czarna nitka, które są użyte w wątku i osnowie – dając tkaninie wygląd szarego odcienia.] – Grisaille [A készítéséhez használt fekete és fehér lánc-és vetülékfonalakkból adódóan finom szürke hatású szövetminták gyűjtőneve.]

grizzly [wym. grizli], **grizli** [wielki niedźwiedź żyjący w Ameryce Północnej] – (ang.) grizzly; Észak-Amerikában honos hatalmas testű, szürke bundájú medve (*niedźwiedź*)

GRN (Gmina Rada Narodowa) – (*dawno*) Községi Nemzeti Tanács

grobelny, -a, -e – gát-

grobla [1. wał ziemny usypany w celu spiętrzenia wody w rzece lub rozdzielania stawów; 2. przedział na statku, oddzielający zbiorniki ładunków płynnych od innych pomieszczeń] – (*haj.*) gát, töltés

Groblove [opłata w rodzaju „mostowego,” pobierana niegdyś od podróżnych przez dziedziców, którzy na swoich ziemiach wielkie groble dla wygody publicznej budowali.] – (*hist.*) hídpénz fajta

grubo – jócskán

grubodziób [ptak o grubym, mocnym dziobie] – meggyvágó

Grubodziób białoskrzydły (*Hesperiphona vespertina* syn. *Coccothraustes vespertina*) [ptak z rodziny luszczaków] – kései meggyvágó v. koronás meggyvágó (*Coccothraustes vespertinus*) [a madarak osztályának a verébalakúak (*Passeriformes*) rendjébe és a pintyfélék (*Fringillidae*) családjába tartozó faj]

Grubodziób zwyczajny, pestkojad, grabolusk (*Coccothraustes coccothraustes*) [gatunek małego ptaka z rodziny luszczaków, jedyny przedstawiciel monotypowego rodzaju *Coccothraustes*.] – meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*) [a madarak osztályának verébalakúak (*Passeriformes*) rendjébe és a pintyfélék (*Fringillidae*) családjába tartozó faj]

Grubosz jajowaty, grubosz owalny, grubosz srebrzysty, drzewko szczęścia, drzewko pieniądze (*Crassula ovata* (P. Mill.) Druce) [gatunek rośliny z rodziny gruboszowatych. Najpopularniejszy w uprawie przedstawiciel swego rodzaju. Pochodzi z Afryki Południowej.] – majomfa v. pozsgásfa pozsgafa, , japánfa (latin nevén *Crassula ovata* (Mill.) Druce, *Crassula portulacea*; gyakran összetévesztik a *Crassula argentea*, *Crassula obliqua* növényekkel) [1. egy pozsgás növény, mely érdekes és elterjedt dísznövény, és néha télen kis rózsaszín vagy fehér virágokat hoz. A varjúhájfélék (*Crassulaceae*) családjába tartozik. 2. Fam. *Crassulaceae* (varjúhájfélék). Szinonímák: *Crassula argentea*, *C. obliqua*, *C. portulacea*. Közismert növény, érdekes megjelenése és igénytelensége miatt sokan nevelik és szeretik, olyanok is, akik pozsgás növényekkel különben nem foglalkoznak. Talán ezért van olyan sok népi neve, nem csak magyarul, hanem más nyelveken is. A

"pozsgafa" elnevezés teljesen helytálló, viszont halvány gőzöm sincs, honnan ered a "majomfa" név, a "japánfa" pedig teljesen félrevezető, mivel a távol-kelethez semmi köze, kivéve, esetleg, hogy ott is közkedvelt. Dél-Afrikából származik, Kelet Kapland-tól, északra Kwa-Zulu Natal-ig terjed. A természetben sziklás domboldalakon található, *Aloe*, *Euphorbia*, egyéb *Crassula* fajok társaságában.]

grobowcowy, -a, -e [przymiotnik od: grobowiec] – sír-, sírkő-, síri

grobowiec [okazaly grób murowany lub z kamienia] – sír, síremlék, sírbolt, sírhant; mauzóleum; krypta; (tör.) türbe [*Grobowiec Gül Baby*: Gül Baba türbéje

grobowo – sírian

grobowy, -a, -e [1. dotyczący grobu; 2. ponury, działający przygnębiająco] – sír- (aż do grobowej deski: a sírig, halálíg); síri

grobowa cisza – síri csend; halálos csend

Groby wielkopiątkowe. [Jest wprawdzie w mszale rzymskim rubryka, nakazująca w Wielki czwartek przygotować miejsce stosowne w kościele (w kaplicy lub na ołtarzu) na wystawienie Najśw. Sakr. w dzień wielkopiątkowy, sobotni i część Wielkiej niedzieli, jednak tylko w Polsce i na jej pograniczach upowszechnił się od średnich wieków i średniowiecznych misterjów zwyczaj uroczystego przybierania „w ciemnicy,” stróżowania i „obchodzenia grobów.” (Z. G.)] – nagypénteki sírok [Ezen a napon az emberek felkeresik a temetőket, meglátogatják halottaikat, megtisztogatják a sírokat. Felsőpetényben az I. világháború előtt nagypénteken este tüzet gyújtottak a templom mellett, annak emlékére, hogy amikor Jézus sírját őrizték, a tűz mellett virrasztottak.]

groch [1. roślina o wiotkiej lodydze i owocach – strąkach; 2. strąki lub ziarna tej rośliny;

też: **potrawa z tych nasion**] – borsó; sárgaborsó

groch błękitnopurpurowy, polny (*zob. peluszka*) homoki borsó (peluska, *Pisum sativum* ssp. *arvense* L.): a mezei borsó tavaszi változata

groch cukrowy [odmiana grochu niemająca w strąkach wyściółki pergaminowej] – cukorborsó

groch karłowaty – gyalogborsó, törpeborsó

groch luszczony – fejtett borsó

groch napęcznieje w wodzie – a borsó a vízben megdagadt

groch szablasy – kardbab

groch tyczkowy – karós bab

groch w strączkach – zöldborsó

groch z kapustą – (*átv.*) zöldség, zagyvaság, zagyvalék; összevisszaság

Groch zwyczajny (*Pisum sativum* L.) [gatunek roślin strączkowych jednorocznych z rodziny bobowatych (Fabaceae)] – Borsó, Cukorborsó, Zöldborsó (*Pisum sativum* L.)

Groch zwyczajny polny (*Pisum sativum* subsp. *arvense* (L.) Asch.) [podgatunek rośliny jednorocznej, strączkowej z rodziny bobowatych] – homoki borsó (peluska, *Pisum sativum* ssp. *arvense* L.): a mezei borsó tavaszi változata

grochovina [sucha lodyga wymłóconego grochu] – borsószalma

grochowisko [pole, na którym rośnie groch] – borsótábla

grochowa [zupa grochowa] – borsóleves

grochowisko [pole, na którym rośnie groch] – borsóföld

grochowy, -a, -e [przymiotnik od: groch] – borsós, borsó-

grochówka [1. zupa grochowa; 2. odmiana jabłoni; też: owoc tej jabłoni; 3. polewka z grochu polnego, z grzaneczkami w kostkę i słoninką wędzoną, należy wraz z barszczem, krupnikiem i kapuśniakiem do ulubionych zup polskich], **grochowa** – (*dawno*) (sárgaborsóleves) borsóleves

grochówkowy; -a, -e – sárgaborsó leves-

grochy [deseń w kształcie dużych kropek wyraźnie odcinających się od tła; też: materiał w taki deseń] – pöttyös, pettyes

grodetur, grodenapl i grodeparis (fr. gros de Naples = tkanina gruba z Neapolu) [1. **gradytur, grodytur, gredytur, grubsza tkanina jedwabna o splocie podwójnego rypsu; 2. tkanina z Tours we Francji; 3. spolszczone nazwy sprowadzanych z Francji do Polski (zwłaszcza w XVIII w.) pewnych rodzajów tęgiej jedwabnej materii francuskiej. 3. „jedwabna tkanina, którą najpierw zaczęto wyrabiać w Neapolu**

(*Słownik języka polskiego, t. 1, red. J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, Warszawa 1952 - 1953, s. 909*) **Grubsza tkanina jedwabna, gładka lub wzorzysta używana na odzież i pokrycia futer.]** – (*dawno*) egykor francia eredetű erős selyemanyag

grodowy, -a, -e – (*dawno*) vár-

grodzenie – körülkerítés, bekerítés

grodzić [1. stawiać ogrodzenie wokół czegoś; 2. stanowić ogrodzenie] – bekeríteni

grodziec, grodzisko [1. wały i rowy stanowiące pozostałości po obronnym grodzie; 2. wielki gród] – vár; várrom, váromladék; földvár

Grodziec [dzielnica Będzina; miasto w Austrii (Graz); góra we Wzgórzach Lewińskich; zamek na Dolnym Śląsku; 8 miejscowości w Polsce] – Grodziec (*földrajzi nevek*)

grodzki, -a, -ie – városi, járási

grog [napój alkoholowy z rumu zmieszanego z gorącą, osłodzoną wodą] – (*ang.*) grog; rum, cukor és forró víz keverékéből álló ital

grom [1. piorun lub grzmot; 2. gniewne ostrzeżenie lub napomnienie] – mennyköcsapás; mennydörgés; (*kłeska*) csapás, villámcsapás

grom oklasków – tapsvihar

grom z jasnego nieba – derült égből a villámcsapás

gromada [1. duża liczba ludzi, zwierząt lub przedmiotów zebranych w jednym miejscu; 2. skupienie gwiazd różnego pochodzenia widziane na niewielkiej przestrzeni nieba; 3. w systematyce organizmów zwierzęcych: jednostka obejmująca blisko spokrewnione rzędy; 4. w latach 1954–1972 najniższa jednostka podziału terytorialnego Polski] – (*mnóstwo*) sereg, tömeg, raj; (*thum*) csapat, (*ludzi*) tömeg; (*zoologia, botanika*) csoport, osztály; (*gmina wiejska*) község, kisközség (*1972-ig*); telep, település, faluközösség; (*biol.*) törzs

gromada ptactwa; gromada ptaki – madárcsapat, madársereg

gromada roślin – növénytörzs

gromada roślin nasiennych – magtermő növények törzse

gromada wiejska – faluközösség

gromada, gromadami – tömegesen

gromadka [male skupisko ludzi lub zwierząt] – seregecske, tömegecske, csoportocska, községecske

gromadnie – seregestül, tömegesen, csoportosan

Gromadnik (*Mallotus villosus*) [zwany również kapelanem, ryba zaliczana do rodziny

stynkowatych z rzędu lososiokształtnych, zamieszkująca północne rejony Atlantyku i Pacyfiku oraz Morze Arktyczne] – Kapelán lazac (*Mallothus villosus*)

gromadny, -a, -e [1. tłumny, masowy; 2. występujący w gromadzie] – csoportos, tömeges; községi

gromadzenie – gyűjtés; felhalmozódás, összegyűjtés; gyűlekezet, gyűlekezés

gromadzenie danych – adatgyűjtés

gromadzenie informacji – információgyűjtés

gromadzenie zapasów nadmiernych – felesleges készletek felhalmozódása

gromadzenie się – csoportosulás, felhalmozódás

gromadzić [1. zbierać i składać w jednym miejscu jakieś rzeczy; 2. pozyskiwać jakieś wartości lub dobra niematerialne; 3. skupiać wokół siebie ludzi] – (*zbierać*) gyűjteni, összegyűjteni; (*skupiać*) felhalmozni, halmozni

gromadzić coś – gyűjteni *vmit*

gromadzić dane do czegoś – adatokat gyűjteni *vmihez*

gromadzić w pamięci – elraktároz *vmit* az emlékezetében

gromadzić wiedzę – tanulni, ismereteket gyűjteni

gromadzić się [1. zbierać się w jednym miejscu; 2. o przedmiotach, zjawiskach materialnych: znajdować się gdzieś w większej ilości, liczbie] – összegyűlni, gyűlekezni; halmozódni, felhalmozódni, felgyülemleni

gromadzki, -a, -ie – községi

gromiciel – szigorú bíró, ostorozó; elnyomó, leverő, lenyűgöző, megfélemező

gromić [1. ostro upominać; 2. pokonywać kogoś] – (*pobijać*) legyőzni, megverni, leverni; (*lajác*) megszigdni, lehordani, lesujtani; megdorgálni, korholni, ostorozni; lenyűgözni

gromić nieprzyjaciela – tönkreverni az ellenséget

gromki, -a, -ie [donośny lub hałaśliwy] – dörgő, mennydörgő, dörgedelmes, átható, harsány

gromki głos – dörgő hang

gromko – hangosan, dörgedelmesen, mennydörögve

gromnica [1. poświęcona świeca; 2. gruba świeca, zwykle z żółtego wosku, tak nazwana od gromu czyli piorunu, zapalano ją bowiem podczas piorunów i grzmotów (Skarga, Kazanie na dzień Oczyszczenia N. M. P. cz. I). Gromnice poświęcają się w kościele 2 lutego, t. j. w dzień Oczyszczenia N. M. P. i Ofiarowania Jezusa w świątyni, które też święto z tej racyi Gromniczną się zowie. Znaczenie symboliczne gromnic, jak wogóle światła w liturgii, płynie ze słów Ewangelii św.

Jana, że Chrystus jest „światłością prawdziwą, która oświeca wszelkiego człowieka, na ten świat przychodzącego”].
gromniczka – szentelt gyertya

gromniczny, -a, -e – gyertyaszentelő

gromochron (gromnik) [urządzenie, mające na celu zabezpieczenie budynków przed piorunem] – (*dawno*) villámhárító (*piuronochron*)

gromonośny, -a, -e – mennydörgő

gromowładca [*poet.* ten, kto ma władzę nad gromami] – villámmal sújtó; mennydörgő

gromowładny, -a, -e [1. *poet.* władający gromami; 2. *podn.* władczy, groźny] – villámmal sújtó

gromowy, -a, -e [1. ciskający gromy; 2. przypominający grom] – mennydörgő-

groniasty, -a, -e [przypominający grono kwiatów lub owoców] – fűrtős

groniwel [miszpelnik japoński, małe drzewo lub krzew] – Japánnapolya (*Eriobotrya japonica*)

gronko – fűrtöcske

gronkowcowy, -a, -e – granulocita-

gronkowiec [kulista bakteria układająca się w grona] – granulocita (a fehérvérsejtek egyik fajtája)

gronkowiec złocisty (*Staphylococcus aureus*) [1. gram-dodatnia bakteria występująca w jamie nosowo-gardłowej oraz na skórze ludzi i zwierząt; 2. gronkowiec chorobotwórczy, wytwarzający kolonie o złocistej barwie] – (*Staphylococcus aureus*) felnőttek tudógyulladását okozó egyik leggyakoribb baktérium

grono [1. grupa ludzi spokrewnionych lub zaprzyjaźnionych ze sobą; 2. kiść drobnych owoców; 3. kwiatostan składający się z kwiatów osadzonych na bocznych szypułkach odchodzących od wydłużonej osi głównej; też: owocostan o takiej budowie] – (*kwiatostan*) fűrt; (*kompania*) kör (*w gronie przyjaciół*: baráti körben); kollektíva, csoport; testület,

grono nauczycielskie; **grono pedagogiczne** – tanári kar, tantestület

grono winne – szőlőszem

gronostaj [1. nieduży drapieznik podobny do lasicy; 2. wyprawiona skórka tego zwierzęcia] – hermelin; hermelin bőr [heraldikailag egymásután álló keresztformájú, alul három ágra oszló fekete foltokkal ábrázoltatik, fehér (ezüstös) alapon. Ha az alap fekete, a foltocskák pedig ezüstösek (fehérek), akkor az ilyfajta szórmét ellenhermelinnek nevezik. A

hermelint a heraldikában különféleképp alkalmazták, így vagy az egész pajzst vonják be vele, vagy pedig a hercegi kalapok díszítésére, vagy a pajzsköpeny bélésére stb. használtatik.]

Gronostaj; lasica gronostaj (*Mustela erminea*) [gatunek małego drapieżnego ssaka z rodziny lasicowatych (Mustelidae)] Hermelin [Rendszertanilag a menyétfélék (*Mustelidae*) családjába tartozik, a görény, a nyest, a nyérc és a menyét közeli "rokona". Népies nevei: hölgymenyét, nagymenyét, és Székelyföldön hajnalicska. Utóbbi - igen találó - nevének később éjszakai, és hajnali mozgásáról kapta. Szép formája és fehér téli bundája okán régen a heraldikának (címsertan) kedvenc állata volt.]

gronostaje [1. futro ze skórek gronostajowych; 2. symbol dostojęstwa, władzy] – hermelin prém v. szőrme; méltóságjelvény

gronostajowy, -a, -e [przymiotnik od: gronostaj] – hermelin-, hermelines

gronowy, -a, -e [otrzymywany z winogron] – szőlő-

gronowa kuracja – szőlőkúra

gronta kopać na bauplacu [na działce budowlanej kopać fundamenty] (*Teatr Śląski im Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach*) – alapozni

gros [dwanaście tuzinów] – nagytucat

gros [wym. gro] [większa część] – nagyobb rész

grosik – garasocska

grosista – (fr.-lat.) grosszista, engrosszista; nagykereskedő

grosiwo [zbiorowo: pewna suma pieniędzy] – pénz, vagyon

grosso modo [1. na receptach: grubo krajane lub tłuczone; 2. w ogólnych zarysach lub w przybliżeniu; 3. w dużym przybliżeniu] – (ol.) grosso modo; nagyjából, nagy általánosságban; vázlatosan

grosz (łac. *grossus*) [1. setna część złotego; 2. pewna suma pieniędzy; 3. setna część szylinga austriackiego; 4. dawna moneta o różnej wartości] – garas, (drobny pieniądz) fillér (za grosze: fillérekért) [100 grosz = 1 złoty]; (átv.) pénz, fillér, garas, krajcár; pénz, vagyon

grosz dowi – az nözvegy v. özvegyasszony garasa

Grosz duński (duń. *gros*, l.mn. *grosser*) [srebrna moneta duńska wartości 3 szterlingów] – dán garas

grosz gotowy – készpénz

grosz publiczny – közpénzek

grosz świętego Jana – Szent János garasa; foglaló

groszak [drobna moneta niewielkiej wartości] – egygarasos

grosze [niewielka suma pieniędzy] – fillérek; kicsi pénzösszeg

groszek [1. roślina o prostej lub pnącej się lodydze; 2. zielone nasiona grochu; też: potrawa z tych nasion; 3. mały, okrągły cukierek; 4. rodzaj drobnego węgla lub koks] – borsó (w *groski*: pettyes); bükköny, petty

Groszek (*Lathyrus* L.) [rodzaj roślin zielnych z rodziny bobowatych (motylkowatych). Należy do niego ponad 150 gatunków występujących w strefie umiarkowanej półkuli północnej, w Afryce i Ameryce Południowej. W Polsce 15 gatunków (nie licząc efemerofitów). Gatunkiem typowym jest *Lathyrus sylvestris* L.] – lednek (*Lathyrus*) [a kétszikűek (*Magnoliopsida*) osztályának a hüvelyesek (*Fabales*) rendjéhez, ezen belül a pillangósvirágúak (*Fabaceae*) családjához tartozó nemzetség. Mintegy 160 faj tartozik ide, nagyrészt mérsékelt öviek. Egyes fajok a glutaminsavval analóg, ám toxikus aminosavat tartalmaznak, ezek termésének fogyasztása súlyos megbetegedéshez, latirizmushoz vezet.]

Gatunki flory Polski

- groszek bulwiasty (*Lathyrus tuberosus* L.) – antropofit zdomowiony
- groszek błotny (*Lathyrus palustris* L. syn. *L. paluster* L.)
- groszek czerniejący (*Lathyrus niger* (L.) Bernh.)
- groszek kosmatostrąkowy (*Lathyrus hirsutus* L.)
- groszek łąkowy, g. żółty (*Lathyrus pratensis*)
- groszek leśny (*Lathyrus sylvestris* L. syn. *L. silvester* L.)

- groszek liściakowy (*Lathyrus nissolia* L.) – antropofit zadomowiony
- groszek nadmorski (*Lathyrus japonicus* Willd.)
- groszek pannoński (*Lathyrus pannonicus* (Jacq.) Garcke syn. *L. pannonicus* (Kramer) Garcke, *L. pannonicus* (L.) Garcke) – antropofit zadomowiony
- groszek różnolistny (*Lathyrus heterophyllus* L.)
- groszek skrzydlasty, g. skrzydlaty (*Lathyrus montanus* Bernh.)
- groszek szerokolistny (*Lathyrus latifolius* L.)
- groszek wielkoprzylstkowy (*Lathyrus pisiformis* L.)
- groszek wiosenny (*Lathyrus vernus* (L.) Bernh.)
- groszek wschodniokarpacki (*Lathyrus laevigatus* (Waldst. & Kit.) Gren)
- groszek zwyczajny (*Lathyrus sativus* L.) – efemerofit
- groszek łąkowy, groszek żółty (*Lathyrus pratensis* L.)
- *Lathyrus aphaca* (L.) DC. – efemerofit
- *Lathyrus cicera* L. – efemerofit
- *Lathyrus inconspicuus* L. – efemerofit
- *Lathyrus ochrus* L. – efemerofit

Gatunki uprawiane

- groszek alpejski (*Lathyrus alpestris* Rchb. f.)
- groszek odgięty (*Lathyrus incurvus* Willd.)
- groszek pachnący (*Lathyrus odoratus* L.)
- groszek różowy (*Lathyrus roseus* Stev.)
- groszek wielkokwiatowy (*Lathyrus grandiflorus* Sibth. et Sm.)
- groszek złocisty (*Lathyrus aureus* Brandza)

Magyarországon őshonos fajok

- Levéltelen lednek (*L. aphaca*)
- Csicszerilednek (*L. cicera*)
- Borzas lednek (*L. hirsutus*)
- Nagyvirágú lednek (*L. latifolius*)
- Hegyi lednek (*L. montanus*)
- Fekete lednek (*L. niger*)
- Fűképű vagy kacstalan lednek (*L. nissolia*)
- Szagos bükköny (*L. odoratus*)
- Sápadt lednek (*L. pallescens*)
- Mocsári lednek (*L. palustris*)
- Magyar lednek (*L. pannonicus*)
- Borsóképű lednek (*L. pisiformis*)
- Réti lednek (*L. pratensis*)
- Szeges vagy szegletes lednek (*L. sativus*)
- Téglaszínű lednek (*L. sphaericus*)
- Erdei lednek (*L. sylvestris*)
- Mogyorós vagy gumós lednek (*L. tuberosus*)
- Erdélyi lednek (*L. laevigatus* subsp. *transsylvanicus* vagy *L. transsylvanicus*)
- Tarka lednek (*L. venetus*)
- Tavaszi lednek (*L. vernus*)

Groszek pachnący (*Lathyrus odoratus* L.) [1. roślina ozdobna o pachnących kwiatach; 2. gatunek rośliny rocznej wywodzący się z rejonu śródziemnomorskiego (Kreta, Sycylia). W Polsce wyłącznie w uprawie

jako roślina ozdobna, tylko przejściowo dziczejąca (efemerofit). 3. Roślina jednoroczna. Roślina silnie pnąca dorastająca do 1,2 metra, kwiaty o przyjemnym zapachu w barwach pastelowych, ułożone w gronach i osadzone na długich szypułkach, do uprawy w gruncie najlepsze są odmiany z grupy Spencer (Burbees White - kwiaty białe, Monty - kwiaty różowe, Reflection - kwiaty jasnoniebieskie), wys. do 250 cm,] – szagosbükköny (*Lathyrus odoratus*) [egynyári futónövény, Szicíliaból került Európába. A 17. század óta termesztik];

groszek ptysiowy [drobne kuleczki z parzonego ciasta używane jako dodatek do zup] – borsó formájú levesbetét

groszek zielony [jest rośliną jednoroczną o wielu odmianach (w Polsce najbardziej znane to: Hówiecki, De Grace, Lincoln)] – (*groch w strączkach*) zöldborsó

Groszek żółty (*Lathyrus pratensis* L.) [gatunek rośliny wieloletniej należącej do rodziny bobowatych. Inna nazwa zwyczajowa: groszek łąkowy. Rośnie dziko w Azji, Europie i Afryce Północnej. Jest pospolity na terenie całej Polski] – réti lednek (*Lathyrus pratensis*) [a kétszikűek (*Magnoliopsida*) osztályának a hüvelyesek (*Fabales*) rendjéhez, ezen belül a pillangósvirágúak (*Fabaceae*) családjához tartozó faj]

groszem nie śmierdzi – egy vasa v. egy fillérje sincs

groszki [deseń w kształcie kropek wyraźnie odcinających się od tła; też: materiał w taki deseń] – pöttyös, pettyes, borsós minta

groszkowaty, -a, -e [szorstki, chropowaty] – pettyes, pöttyös, babos

groszkowy, -a, -e [1. jasnozielony; 2. mający wzór w groszki] – borsó-, boróhoz hasonló, borsószerű; hüvelyszerű, hüvelyes

groszorób [pogard. «człowiek, którego celem życia jest gromadzenie pieniędzy] – fősvény, fukar, zsugori, garasos, garasoskodó

groszoróbstwo – fősvénység, fukarság, zsugoriság, garasoskodás

groszowy, -a, -e [1. dotyczący grosza; 2. bardzo tani lub mało płatny] – garasos-, filléres;

groszowy wydatek – filléres költség, csekély kiadás

grot [I 1. ostre zakończenie różnych rodzajów broni drzewcowej oraz strzały; też: cała strzała; 2. low. zakończenie odnogi poroża kozła sarny skierowane ku górze, 3. dluto kamieniarskie służące do zbijania nierówności z obrabianej powierzchni; 4. jest to żeleźce: kopii, włóczni, spisy, dzidy, dziřytu, oszczepu; grot u strzał lukowych nazywano bełtem lub płoszczykiem; II pierwszy od dołu największy żagiel na grotmaszcie] – nyíl, nyílhegy; lándzsacsúcs, dárdahegy

grot krzemieny – (pattintott) kovanyílhegy, nyílhegy tűzköböl

Grotmaszt (ang. *Main-mast*) [główny maszt na każdym statku wodnym o napędzie żaglowym. Jest nim maszt – jedyny, najwyższy, lub z innych powodów najważniejszy] – fő árbóc

grota [naturalne, osłonięte ze wszystkich stron zagłębienie w skale] – (ol.) grotta; barlang, műbarlang, föld alatti üreg

grotesk [krój pisma drukarskiego] – (ol.-fr.) groteszk (az olasz grotta = barlang szóból ered); nevetséges és ijesztő keveréke

groteska [1. szczególnie rodzaj komizmu polegający na przejaskrawianiu świata przedstawionego i zestawianiu kontrastów, 2. utwór literacki, muzyczny lub plastyczny oparty na takich zasadach, 3. sytuacja, wydarzenie absurdatne, 4. ornament roślinny połączony z fantastycznymi motywami postaci ludzkich lub zwierzęcych] – (ol.-fr.) groteszk ékítmény, torzkép; groteszkség

groteskowo – groteszkül, nevetségesen, torzan, különösen, furcsán; ferdén, kalandosan, nevetségesen; fantasztikusan

groteskowość – (ol.-fr.) *vminek* groteszk volta; groteszkség

groteskowy, -a, -e [przymiotnik od: groteska] – (ol.-fr.) groteszk, nevetséges, torz, különös, furcsa, kicsavart; ferde, kalandos, nevetséges; fantasztikus, (*nyomdászat*) groteszk (*betűfajta*), csaknem mindenütt egyforma vastag

grotolaz [ten, kto bada mało dostępne przejścia grot] – barlangkutató, barlangász

groupware {rzech.} [komp.]; **oprogramowanie do pracy zespołowej** {n.} [komp.] [zł.] – (ang.) groupware - csoportmunkára alkalmas szoftver [1. csoportmunkát támogató szoftver, mellyel többen tudnak pl. közös dokumentumokon dolgozni, közös állományokat és eszközöket használni számítógépes hálózat segítségével (pl. Lotus Notes); 2. Csoportos használatra szánt programok. 3. csoportos számítógép-munkát támogató program; (pl. a Lotus Notes irodali alkalmazás)]

groza [1. fakt, że coś jest groźne; też: cecha rzeczy lub zjawiska wywołująca strach, 2. silne uczucie wywołane przerażającą sytuacją lub niebezpieczeństwem] – (*przestrach*) rémület, iszonyat, irtózat, borzalom; rettegés, vész, veszedelem; szigor, szigorúság

groza położenia – a helyzet borzalmassága

grozić [1. zapowiadać coś złego; 2. stwarzać stan niebezpieczeństwa lub być niebezpiecznym] – (*komu czym*) fenyegetni (*vkit vvel*), fenyegetőzni

grozi śmiertalne niebezpieczeństwo – halálos veszély fenyegeti

grozić komuś czymś – fenyegetni *vkit vmivel*

grozić komuś pięścią – öklöt rázni *vki* felé

grozić komuś śmiercią – gyilkossággal fenyegetni *vkit*

grozić pięścią – öklét rázza *vki* felé, öklével fenyegetni *vkit*, öklével fenyegetődzik

grozić ruiną – düledezik, dülőfélben van

groźba [1. zapowiedź niebezpieczeństwa, kary, zemsty itp.; 2. to, co zagraża] – fenyegetés

groźba bezprawna [groźba popełnienia przestępstwa na szkodę zagrożonego lub osoby jemu najbliższej, wzbudzająca uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, a także groźba spowodowania postępowania karnego lub rozgłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego lub osoby jemu najbliższej.] – jogtalan v. önkényes fenyegetés

groźba karalna [przestępstwo groźby karalnej polega na groźeniu innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę jej najbliższego] – büntetendő fenyegetés

groźba wojny – háborús veszély

groźnie – rettenetesen, borzalmasan

groźność – borzalmasság, szigor

groźny, -a, -e [1. budzący groźę; 2. mogący spowodować coś złego] – fenyegető, (*niebezpieczny*) veszedelmes, veszélyes; marcona, rettenetes, félelmetes

groźna choroba – veszedelmes betegség

groźna sytuacja – veszélyes v. fenyegető helyzet
groźny dla życia – életveszélyes
groźny wypadek drogowy – súlyos (kimenetelű) közlekedési baleset
groźący, -a, -e – fenyegető
groźący zawaleniem – omlásveszélyes
groźące niebezpieczeństwo – fenyegető veszedelem
groźące, wielkie niebezpieczeństwo – fenyegető, nagy veszély
groźący śmiercią – életveszélyes
groźenie – fenyegetés
grób [miejsce, gdzie się chowa zmarłego] – sír, sírhalom; hant
grób ciałopalny [obrzędek grzebalny polegający na umieszczaniu resztek kości i stosu ciałopalnego w urnach] – urnás v. halotthamvasztásos temető
grób masowy – tömegsír
grób Nieznanego Żołnierza [symboliczny grób upamiętniający bezimiennych żołnierzy poległych w obronie ojczyzny] – az Ismeretlen Katona Sírja
Grób Pański; Boży Grób [w liturgii katolickiej kaplica, gdzie wystawia się Najświętszy Sakrament na zakończenie liturgii w Wielki Piątek. Symbolizuje ona grób Chrystusa. W centrum umieszcza się figurę umarłego Jezusa oraz monstrancję okrytą przezroczystym welonem, na pamiątkę całunu, w który owinięto Jezusa w grobie.] – Úrkoporsó [kápolnára emlékeztető, gótikus, árkádós építmény, benne a halott krisztus szobrával]
grób pobielany [człowiek obłudny, fałszywy (Mt 23,27-28) : Biada wam, uczeni w Piśmie i faryzeusze, obłudnicy! Bo podobni jesteście do grobów pobielanych, które z zewnątrz wyglądają pięknie, lecz wewnątrz pełne są kości trupich i wszelkiego plugastwa. Tak i wy z zewnątrz wydajecie się ludziom sprawiedliwi, lecz wewnątrz pełni jesteście obłudy i nieprawości.] – meszelt sír [(Mt 23,27-28) „Jak néktek képmutató írástudók és farizeusok, mert hasonlatosak vagytok a meszelt sírokhoz, a melyek kívülről szépeknek tetszenek, belől pedig holtaknak csontjaival és minden undoksággal rakvák. Csel. 23,3.”]
grób sobie kopać – a maga sírját ássa tudatosan
grób szkieletowy [pochówek polegający na składaniu niespalonych zwłok do jamy grobowej] – sírgödörös temető
gród, gard [1. dawna osada obronna lub warowna siedziba księcia; od XIV w.: siedziba starosty; 2. miasto; 3. pierwotnie

oznaczał nie miasto, ale tylko warownię, t. j. miejsce ogrodzone walem, przykopami, palisadą; 4. prehistoryczna lub średniowieczna osada obronna oznaczająca domostwa, gospodarstwo lub wczesne miasto, anglosaska geard lub yeard – otoczona walem, murem lub ostrokołem] – (dawno) vár, város

gród obronny – vár; földvár, védelmi vár
gród plemienny – nemzetségi vár
gród stożkowaty – földvár [az őskortól a középkorig használt erődítménytípus]
gród warowny – vár, erődítmény
gród zamkowy – váralja
gródek – váracska, városocska
gródź [1. pionowa przegroda kadłuba statku, dzieląca jego wnętrze na przedziały; też: pomieszczenie wydzielone w ten sposób; 2. górń. przepierzenie wentylacyjne stawiane wzdłuż ślepego wyrobiska; 3. w kotłach parowych: pęk rur tworzący przegrodę, za którą przepływają spaliny] – (hajózás) vízhatlan válaszfal; kerítés, kerítésléc

GRUB (z ang. GRand Unified Bootloader) [program rozruchowy rozwijany w ramach projektu GNU. Jego nazwa jest grą słów związaną z fizyczną teorią "Grand Unification Theory".] - GNU GRUB (vagy röviden GRUB), (a GRUB szó a Grand Unified Boot Loader szavak rövidítése) [egy boot loader szoftver, amely lehetővé teszi, hogy a felhasználó több operációs rendszert tároljon a számítógépén, s a gép indításakor válasszon, hogy éppen melyik rendszert akarja indítani. A GRUB a Multiboot Specifikáció egy referencia implementációja.]

gruba [kopalnia] – [Słowniczek języka śląskiego] bánya

grubas [człowiek gruby] – kövér ember, hájas; dagadt, dagi, potrohos, hájasmuki

grubaska – kövér, molett nő

grubasek – duci, dundi, pufók

grubawo – kövérkésen

grubawy, -a, -e [nieco gruby] – kövérkés, (átv.) darabos

grubelok [człowiek ordynarny, grubiański] [Teatr Śląski im Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach] – goromba, durva, udvariatlan ember

grubianin [człowiek źle wychowany lub ordynarny] – goromba fráter

grubianka – goromba nő

grubiański, -a, -ie – goromba, durva, udvariatlan

grubiańsko – gorombán, udvariatlanul

grubiańskość – gorombáskodás, udvariatlan viselkedés

grubiaństwo – gorombaság, durvaság

grubieć [1. stawać się grubszym; też o człowieku: przybierać na wadze; 2. stawać się chropowatym; 3. tracić subtelność, delikatność; 4. o głosie: stawać się niskim] – hízni, kövéredni, vastagodni, erősdödni

grubiorz [górník] – [Słowniczek języka śląskiego] bányász

grubo – vastagon; alaposan, nagyon, jócskán; durván; (átv.) vastagon, erősen, nagyon, jól; durván, közönségesen

grubo na palec – ujjnyi vastagon, ujjvastagságú, ujjnyi vastag

grubo się mylić – alaposan tévedni

grubo zapłacić – drágán fizetni (meg)

grubo zarobić – sokat keresni; jól keresni

grubo się omylił – erősen v. durván v. csúnyán tévedett

grubokońcowość; (ang.) **big endian** – (ang.) **big endian** [Angol kifejezés. Olyan számítógépes rendszer (általában nagyszámítógép), ahol az adatokat úgy tárolják, hogy a legértékesebb helyiértékű bit (byte) kerül legelőre, ellentétben a little endian típusú rendszerekkel. A TCP/IP hálózatoknál a szabvány a kommunikációra nézve a big endian típust írja elő.]

grubokościsty, -a, -e [mający grube kości] – nagy v. erős v. vastag csontú, csontos

grubonogi, -a, -ie – vastag lábú

grubopienny, -a, -e – vastag törzsű

gruboskórnie – vastagbőrűen

gruboskórność – vastagbőrűség

gruboskórny, -a, -e [pozbawiony taktu i wrażliwości] – vastag bőrű; (átv.) vastagbőrű

Grubosz drzewiasty (*Crassula arborescens*) [1. gatunek grubosza o pokroju małego drzewka; 2. gatunek rośliny z rodziny gruboszowatych. Pochodzi z Afryki Południowej. Jest uprawiany w wielu krajach świata jako roślina ozdobna.] - Fatermetü pozsga, majomkenyérfa, japánfa (*Crassula arborescens*)

grubość – vastagság

grubość murów, grubość ściany – falvastagság [a fal centiméterekben megadot vastagsága]

grubowaty, -a, -e – durva, goromba, otromba

gruboziarnisty, -a, -e – durva magvú v. szemű

grubszy, -a, -e – vastagabb (z *grubsza*: nagyjából)

gruby, -a, -e [I 1. mający znaczny przekrój poprzeczny; 2. mający określony przekrój poprzeczny, np. *Deska gruba na półtora cala.*; 3. o dźwiękach, głosie: niski i

przytłumiony; 4. o ludziach: mający znaczną tuszę; 5. pospolity, trywialny; 6. o odzieży: ciepły; 7. większy, niż można się było spodziewać; 8. mający duży obwód 9. otyły, ciężki 10. o głosie: niski] – vastag; (otły) kövér, hájas; (niedelikatny) durva, egyszerű; nagy; vaskos, erős; (átv.) jelentékeny, nagy, durva, közönséges, vaskos; goromba

gruby [człowiek otyły] – kövér, pocakos

gruba kiszka – vastagbél

gruba książka – vastag könyv

gruba przesada – erős túlzás

gruba robota – durva munka

gruba ryba [ktoś bardzo ważny] – (nagyfejű, nagy hal); (átv.) nagy kutya, nagykutya; nagy fiú; nagyfejű

gruba strata – nagy veszteség

gruba warstwa – vastag réteg

grube jelito – vastagbél

Grube Narody, Gruby Lud * Barbarzyńcy – barbárok

grube nieuctwo – mély v. sötét tudatlanság

grube obyczaje – durba szokások

grube pieniądze – nagy pénzek, sok pénz; súlyos pénzek

grube rysy – durva v. markáns arcvonások

grube ryzyko – nagy rizikó

grube sukno – vastag posztó

grube żarty – vaskos tréfák

grube sukno – vastag posztó

gruby błąd – nagy hiba, durva hiba

gruby cukier kryształ – durva kristálycukor

Gruby Ethernet (ang. Thick Ethernet) [1. System okablowania wykorzystujący kabel koncentryczny o dużej średnicy i stosunkowo dużej sztywności do podłączania urządzeń nadawczo-odbiorczych. Urządzenia nadawczo-odbiorcze łączą ze sobą węzły sieci za pośrednictwem elastycznego kabla zawierającego wiele przewodów. 2. (sieć Ethernet zbudowana na kablu antenowym, czyli koncentrycznym) - **thicknet**] – (ang. Thick Ethernet) Vastag Ethernet (yellow cable vagy thick E; 10BASE5, sárga Ethernet)

– 0,5" átmérőjű, 50 Ω-os, sárga koaxiális kábel, max szegmens hossza 500m

– min. 2,5 méterenként "vámipír" csatlakozón (tap) adó-vevő (transiever), ebből 15 pólusos AUI (Attachment Unit Interface) kábel a géphez;

– ismétlőkkel (repeater) max 5 kábel köthető össze, ezzel a teljes hossz 2,5 Km (max.

terjedési késleltetés korlát, 51,2µs, 512bit (64byte) min. keretméret);

gruby człowiek – kövér ember

gruby głos – vastag hang, mély hang

gruby jak beczka – olyan, mint egy hordó

gruby jak kufa – kövér v. vastag, mint egy hordó

gruby jedwab [bardzo gruba, miękka, średnio ciężka, jedwabna tkanina wytwarzana splotem płóciennym z nieregularnej szorstkiej przędzy, zwykle z przędzonego naturalnego jedwabiu, w celu osiągnięcia jej charakterystycznego wyglądu. Stosowana do damskich płaszczy, garniturów i sukienek.] - tussahselyem-szövet [Közepes súlyú, vastag, puha selyem típusú szövet. Vászonkötésben szövik tussah selyemből, ami egyenetlen, durva fonál és ez rányomja bélyegét a szövetre is. Női kabátokat, ruhákat, kosztümöket készítenek belőle.]

gruby materiał włóknisty, sukno włochate, flausz [ciężka, nieco sztywna bawelniana tkaninawytwarzana w pięcio-końcowym wątkowym splocie atlasowym który jest closer sett w wątku. Jej tył jest czesany; jej przód bywa z nadrukiem w pasiasty wzór. Stosowana do odzieży roboczej. W ostatnich latach jej zastosowanie było bardzo ważne.] – Pilot [Nehéz, meglehetősen merev pamutszövet, amit szoros vetülékbeállításal ötfonálás atlaszkötésben szönek. A hátoldalát bolyhozzák, a színdalát fényes és gyakran csikos mintázatot nyomnak rá. Munkaruhákat készítenek belőle, de a használat és jelentősége az utóbbi időkben csökkent.]

gruby zysk – nagy haszon (nagy nyereség); zsíros haszon

gruby zwierz, gruba zwierzyna [łow. zwierzęta łowne, do których strzela się kulami, a nie śrutem] – nagyvad; (átv.) nagy fogás, főnyeremény, szép zsákmány

gruby żwir – durva kavics

grubymi nićmi szyty – vastag szállal varrott

gruchać (*grucha*) [1. o gołębiach: wydawać głos; 2. czule rozmawiać ze sobą] – turbékolni (*galamb*); (*gruchnąć*)

gruchanie – turbékolás

gruchawka – turbékolás; csörgő

grucha – körte

gruchnąć [1. o odgłosach, dźwiękach: zabrzmieć nagle i głośno; też: wydać takie odgłosy; 2. uderzyć mocno lub rzucić coś z siłą; 3. spaść lub przewrócić się] – (*paść*) lepottyanni, lezuhanni, lerogyni, elesni;

(*uderyć*) megütni, megcsapni, ráhúzni; megdörrenni

gruchnął go kijem – jól ráhúzott a botjával

gruchnęły działa – megdörrentek az ágyúk

gruchnąć się [1. uderzyć się mocno o coś; 2. gwałtownie przewrócić się] – erősen ütközni; hirtelen felbukni

gruchot [1. odgłos spadających lub uderzających o coś przedmiotów; 2. mebel, przedmiot, urządzenie stare lub zniszczone; 3. lekcew. stary lub często psujący się pojazd; 4. *posp.* o człowieku starym lub schorowanym] – (*trzask*) dörej, dörgés, csattanás, recsenés, ropogás, roppanás; (átv.) ócska verkli; krakszni, rozoga vacak, ócskaság, lom, kacat

gruchotać [1. rozbijać coś z halasem na drobne kawalki; 2. o przedmiotach spadających lub uderzających o siebie: wydawać przerywany, gluchy odgłos; też: powodować taki odgłos] – (*trzeszczyć*) recsegni, ropogni, recseg-ropog; (*lamać*) összetörni, összeroppanni, szétzúzni

gruchotać komu kości – összeroppantani *vkinek* a csontjait

gruczolak (łac. *adenoma*) [lagodny nowotwór nabłonkowy, wywodzący się z nabłonka gruczolów wydzielania zewnętrznego i wewnętrznego (w tym układu APUD) oraz z przewodów tych gruczolów.] – (*lat.*) adenoma, adenóma; mirigydaganat

gruczoł [1. narząd składający się z komórek wydzielających substancje niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania organizmu; 2. narząd (*gruczoł zwarty*) lub jedna do kilku komórek gruczolowych (*gruczoł rozproszony*), których podstawową funkcją jest wytwarzanie i wydzielanie substancji poza swój obszar. Substancje takie określa się ogólnie jako wydzielinę (*sekret*).] – mirigy (glandula) [mirigyek (latinul *glandula*, angolul *gland*) hám eredetű anatómiai képletek, melyek valamilyen váladékot termelnek és ürítenek. A külső elválasztású (*exokrin*) mirigyek a bőr vagy valamilyen nyálkahártya felszínére ürítik váladékukat; a belső elválasztású (*endokrin*) mirigyek viszont a vérbe juttatják az általuk termelt anyagokat: a hormonokat. Általában az állati és emberi szervezetben jelenlévő sokféle kicsi, csomós, majd nagyobb tömegű szerv, p. máj-, lép-, vese-, nyirokmirigyek, pajzsmirigyek stb.]

Rodzaje gruczolów

Ze względu na zasięg działania wyróżnia się:

- **gruczoły egzokrynne (gruczoły wydzielania zewnętrznego)** - külső elválasztású mirigyek; külső elválasztású, exokrin mirigyek (például a verejték, vagy a faggyútermelést végzik)

- **gruczoły endokryne (gruczoły wydzielania wewnętrznego, gruczoły dokrewne, hemokrynowe)** – endokrin mirigyek, belső elválasztású mirigyek (váladékukat a vérbe ürítik)
- **gruczoły parakrynowe (gruczoły wydzielające sekret do istoty międzykomórkowej skąd przedostaje się on do komórek w obrębie tej samej tkanki) – parakrin mirigyek**
- **gruczoły autokrynowe (gruczoły wydzielające sekret do sąsiadujących komórek).** – autokrin mirigyek

Ze względu na sposób wydzielania wyróżnia się:

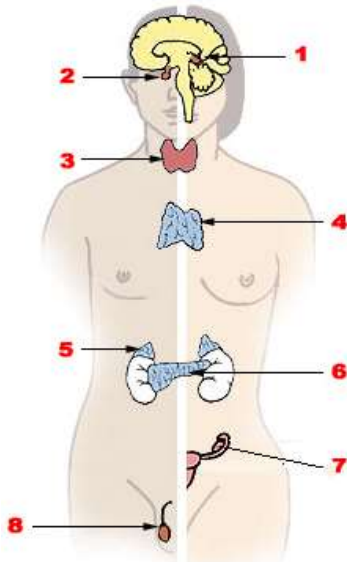
- **gruczoły merokrynowe** – merokrin mirigyek
- **gruczoły apokrynowe** – apokrin mirigyek
- **gruczoły holokrynowe** – holokrin mirigyek
- **gruczoły ekrynowe.** – ekrin mirigyek

Komórki gruczołu mogą być położone w nabłonku pojedynczo, w przypadku gruczołów jednokomórkowych, lub w większych zespołach, w przypadku gruczołów wielokomórkowych. Wśród gruczołów wielokomórkowych rozróżnia się cewkowe, pęcherzykowe i cewkowo-pęcherzykowe.

Substancje mogą być wydzielane:

- **na powierzchnię ciała:**
 - **gruczoły potowe - pot;** – izzadságmirigyek
 - **gruczoły łojowe - substancja łojowa;** – faggyúmirigyek
 - **gruczoły mlekowe - mleko.** – tejmirigyek
- **do przewodu pokarmowego**
 - **ślinianki - ślina** – nyálmirigyek
 - **gruczoły śluzowe - śluz** – nyálka mirigyek
 - **wątroba - żółć** – máj – epe
 - **zewnątrzwydzielnicza część trzustki - sok trzustkowy** – hasnyálmirigy

Przykłady gruczołów u człowieka [

- **do krwi (gruczoły wydzielania wewnętrznego, oznaczenia na rysunku obok)**
 - **szyszynka (1)** – tobozmirigy
 - **przysadka mózgowa (2)** – agyalapi mirigy
 - **tarczycza (3)** – pajzsmirigy
 - **grasica (4)** – csecsemómirigy
 - **nadnercza (5)** – mellékvese
 - **trzustka (6)** – hasnyálmirigy
 - **jajniki (7)** – petefészek
 - **jądra (8)** – here
 - **podwzgórze** – hipopotámusz (hypothalamus)
 - **przytarczycze** – pajzsmirigy melletti mirigyek

gruczoł apokrynowy [cehuje się tym, że wydzielina takiego gruczołu gromadzi się w szczytowej części komórki, która odrywa się i dostaje do światła odcinka wydzielniczego. Przy tym sposobie wydzielania część komórki zostaje zniszczona, przy czym z pozostałej części komórki następuje odnowa powstałego ubytku, po czym może rozpocząć się nowy cykl wydzielniczy. Przykładem gruczołu apokrynowego jest gruczoł mlekowy.] – apokrin mirigy [Az apokrin mirigyek az emlőkben, a nemi szervek kőnyékén, valamint a hónaljban helyezkednek el, váladékukat tejszerű csepp. Kizárólag a nemi szervek egyes részein vannak jelen, valamint a mellbimbó körül, a hónaljban, a lágyéknál. Ezek erős illatú verejtéket bocsátanak ki, főként a szervezet fokozott hormonális működése miatt. Ez a fajta izzadság sűrűbb, tejszerűbb, gazdag cukrokban, fehérjékben, zsírokban és ásványi anyagokban (főleg vasban). Az is előfordulhat, hogy erős, jellegzetes színe megfogja a ruhát.]

gruczoł chłonny – nyirokmirigy

gruczoł czulkowy [narząd wydalniczy skorupiaków] – tapogatók

gruczoł dokrewny, wewnątrzwydzielniczy, wydzielania wewnętrznego [gruczoł wytwarzający hormony wydzielane bezpośrednio do krwi, limfy lub płynów tkankowych] – belsőelválasztású mirigyek

gruczoł ekrynowy [Az ekrin mirigyek felelősek a normális izzadásért, és áttetsző, szagtalan verejtéket választanak ki, amelynek 98-99 százaléka víz. míg egy százaléka az ebben oldott anyagok: közönséges só, kreatin, tejsav, illetve húgysav.]

gruczoł holokrynowy [gruczoł, w którym całe komórki przekształcają się w wydzielinę i odłączają się od nabłonka gruczołowego. Doprowadza to do powstawania ubytków w odcinkach wydzielniczych, które muszą być uzupełniane poprzez podziały pozostałych komórek. W związku z tym

gruczoły holokrynowe muszą być wielowarstwowe. Dla porównania gruczoły merokrynowe i apokrynowe są jednowarstwowe. Przykładem gruczołu holokrynowego jest gruczoł łojowy, którego komórki przekształcają się w łój skórny.] – holokrin mirigyek [olyan mirigy, mely szekréciós folyamata során a mirigysejt teljes egésze váladékká alakul át. Pl.: faggyúmirigy]

gruczoł jadowy – méregmirigy

gruczoł jadowy z kolcem – méregtövis

gruczoł krokowy [zob. prostata] – (*bonc.*) prostata (a húgyhólyag és a végbél között elhelyezkedő mirigyos szerv); dülmirigy (a húgyhólyag alatt, a szeméremcsont mögött, közel a végbélhez helyezkedik el)

gruczoł kuprowy [gruczoł skórny u ptaków wodnych, którego wydzielina namaszcza pióra] – faggyúmirigy [a vízi madarak farktővében található mirigy, melynek váladéka (faggyú) vízhatlanná teszük a tollazatukat]

gruczoł limfatyczny – nyirokmirigy

gruczoł łojowy [gruczoł zlokalizowany w skórze, wydzielający łój] – faggyúmirigy

gruczoł łzowy [gruczoł wydzielający ciecz łzową] – könnymirigy

gruczoł merokrynowy, gruczoł mezokrynowy [gruczoł charakteryzujący się tym, że komórki gruczolowe w procesie wydzielania zachowują pełną integralność, tzn. nie ulegają zasadniczym zmianom lub uszkodzeniu. Wydzielanie polega na dyfuzji cząsteczek substancji ze szczytowej części komórki, co nie doprowadza do jej uszkodzenia. Do tego typu należy zdecydowana większość gruczolów takich jak: wątroba, ślinianki, trzustka, gruczoły potowe, i in.] – merokrin mirigy (azok a mirigyek, amelyek a sejt protoplazmájának vesztesége nélkül ürülnek ki, nyugalmi szakaszok beiktatásával folyamatos működésre képesek: máj, nyálmirigyek, hasnyálmirigy, izzadságmirigy)

gruczoł mlekowy, sutkowy [zob. sutek w zn. 1.] – (működő) tejmirigy [15–20 kúp alakú lebenyből (lobus) áll, amelyek mindegyike számos lebenyéből (lobulus) épül fel]

gruczoł nadnerczowy [zob. nadnercze w zn. 1.] – mellékvese

gruczoł nerkowy – mellékvese

gruczoł płciowy, rozrodczy [gruczoł wytwarzający komórki rozrodcze] – ivarmirigy, szaporodási mirigy

gruczoł potowy [u człowieka i ssaków: gruczoł wydzielający pot] – izzadságmirigy,

izzadságmirigy; verejtékmirigy (olyan váladéktermelő mirigyek, amelyek a szervezet túlhevülése során, hűtés céljából párologtatnak el nedvességet); verejtékmirigy

gruczoł przędny [narząd wydzielający lepłą substancję, zastygającą w nić, która służy m. in. do budowy osłon dla jaj] – fonómirigy [általában mindazon, a test különböző pontjain, legállandóbban azonban a test mellső és hátsó végén nyiló mirigyek, melyeknek viztisza, folyékony váladéka a levegőre jutva, vékonyabb vagy vastagabb fonállá szilárdul]

gruczoł przytarczowy, przytarczyczny [zob. przytarczyca] – pajzsmirigy melletti mirigy

gruczoł szyszkowy – tobozmirigy

gruczoł ślinowy [ślinianka przyuszna; przyusznica] – fültőmirigy

gruczoł ślinowy [ślinianka] – nyálmirigyek

gruczoł tarczowy, gruczoł tarczycowy – (*tarczyca*) pajzsmirigy

gruczoł trawienny [gruczoł wytwarzający soki trawienne] – emésztőmirigy

gruczoł wydzielania wewnętrzznego (dokrewny) – belső elválasztású mirigy

gruczolowy, -a, -e [przymiotnik od: gruczoł] – mirigy-, mirigyos

gruczolowa część przysadki – adenohipofizis; a hipofizis elülső, mirigyos természetű, hormontermelő lebenye [Az agyalapi mirigynek két fő része van, az *adenohipofizis* és a *neurohipofizis*.]

gruczolek – mirigyecske

gruczolki pachwinowe – ágyék- v. lágyékmirigyek

gruczolowaty, -a, -e [zawierający gruczoły; podobny do gruczolów] – mirigyos, mirigyszerű

gruczoły dokrewnne – belső elválasztású mirigyek

gruczoły jelitowe – bélmirigyek

gruczoły łojowe – faggyúmirigyek

gruczoły łzowe – könnymirigyek

gruczoły mlekowe – tejmirigyek

gruczoły oskrzelowe – hörgőmirigyek

gruczoły płciowe – ivarmirigyek

gruczoły potowe – izzadságmirigyek

gruczoły smakowe – ízlelő szemölcsök v. bimbók

gruczoły ślinowe – nyálmirigyek

gruczoły wydzielają soki – a mirigyek nedveket választanak ki

gruczoły wydzielania wewnętrzznego – belső elválasztású mirigyek

gruczoły wydzielania zewnętrznego – külső elválasztású mirigyek

gruda [1. sklejana bryła czegoś; 2. zamrznęta ziemia; 3. wypryskowe zapalenie skóry w okolicy pięcin tylnych nóg u koni i bydła] – darab, rög, göröngy; (átv.) görög v. göröngyös út; talaj, rög

gruda śniegu – hólabda, hógomolyag

gruda ziemi – földrög

grudka [1. zdr. od gruda w zn. 2.; wystający wykwit skórny; 3. mały kawałek czegoś; bryłka; 4. wykwit wyniosły ponad poziom skóry, różniący się od otaczającej skóry spistością i ustępujący bez pozostawiania śladów] – darabka, rögöcske

grudka lodu – (kis) jégtábla

grudkowatość – rögösség

grudkowaty, -a, -e [zawierający grudki] – rögös

grudnik [zygokaktus] – Zigokaktus v. artikulálni kaktusz, népszerű elnevezése «Decembrists»

grudniowy, -a, -e [przymiotnik od: grudzień] – decemberi

grudzień [1. nazwa miesiąca pochodzi od słowa *gruda*. Inna dawniej używana nazwa to *prosień* lub *prosiniec*; 2. dwunasty miesiąc w roku wg używanego w Polsce kalendarza gregoriańskiego, ma 31 dni. Nazwa miesiąca (wg Brücknera) pochodzi od słowa *gruda*. Inna dawniej używana nazwa to *prosień* lub *prosiniec*. Łacińska nazwa *December* (= 'dziesiąty miesiąc'; zobacz: kalendarz rzymski) została zapożyczona przez większość języków europejskich.] – december (dec.); Karácsony hava, Bak hava, Télelő hó (w grudniu: decemberben)

grudzisty, -a, -e – rögös, göröngyös

Grucznik (*Cercidiphyllum*) [rodzaj roślin należący do monotypowej rodziny grucznikowatych (*Cercidiphyllaceae*) Engler. Rodzaj obejmuje dwa gatunki drzew występujące w Chinach, południowej Korei i Japonii. W uprawie, także w Europie środkowej, spotykany jest jeden z nich – grucznik japoński (*C. japonicum*). Nazwa łacińska rodzaju, *Cercidiphyllum*, oznacza rośliny o liściach podobnych do liści judaszowca (*Cercis*).] – kacurafafélék (*Cercidiphyllaceae*)

Grucznik japoński, Katsura (*Cercidiphyllum japonicum* Siebold & Zucc.) [gatunek drzewa należącego do rodziny grucznikowatych. Występuje w Chinach oraz Japonii] – kacurafa, kislevelű kacurafa v. piros kacurafa [a kacurafafélék (*Cercidiphyllaceae*) családba tartozó lombhullató fa. DK-Ázsiában őshonos.]

gruncik [zdrobienie od: grunt] – talajocska, földecske, terepecske

Grunge [styl w muzyce rockowej powstały w drugiej połowie lat 80. w USA, charakteryzujący się dość ostrym, agresywnym brzmieniem, ale zdecydowanie różnym od heavy metalu, bardziej zbliżonym do brzmienia "tradycyjnego" rocka lat 60., odrzuceniem i pogardą dla typowego sztafażu scenicznego muzyków rockowych lat 80., sztucznych brzmień elektronicznych oraz większym zwróceniem uwagi na przekaz, jaki niesie tekst.] – Grunge (angol, trutyi, pizok) [1. (angolul: *pizok, mocsok*) könnyűzenei stílus gyökereit és kezdeteit az amerikai underground mozgalomban keresetjük. A **Seattle Sound**-ként is emlegetett alternatív rock-irányzat ötvözi és továbbgondolja a rock, punk, hard rock és az indie rock alapokat. Megjelenése a nyolcvanas évekre tehető, Washington állam, azon belül is Seattle környezetére. Híressé a kilencvenes évek elején vált két meghatározó album, a Nirvana *Nevermind* és a Pearl Jam *Ten* lemeze hatására. Sokan ennek tulajdonítják a '80-as évek rockzenéjének lezárását, és a legutolsó *rockforradalomként* jellemzik. 2. Azt a zenei stílust nevezik így, amelyet a kilencvenes években az amerikai Nirvana rockzenekar képviselt. A zenészek bő, kigombolt, sokszor kockás inget viseltek viseltes farmernadrágjukhoz.]

Nirvana band (1992)

Grunge look [Wyznaczniki stylu? Postrzępione dzinsy, niechlujne pulowery a la Curt Cobain, podkoszulki, kamizelki, kurtki parki. W późnych latach osiemdziesiątych Ameryka odpowiedziała na punk rock, muzyką takich zespołów jak Nirvana czy Pearl Jam. Ubrania muzyków obu grup wywarły wpływ najpierw na wygląd ich fanów, a potem – na modę.] – Grunge stílus

grunt [1. wierzchnia warstwa ziemi nadająca się pod uprawę; 2. powierzchnia ziemi; 3. obszar własności ziemskiej; 4. dno zbiornika wodnego; 5. substancja służąca

- jako podkład przy tynkowaniu, malowaniu, itp.; też: zaschnięta warstwa tej substancji; 6. «zasadniczy element czegoś; 7. pewna całość kulturowa, ideowa, społeczna] – (ném.) grund; grundírozás; (gleba) föld, talaj, terep; (do gruntu: tövig, teljesen); (miejsce) hely, birtok, földbirtok, föld telek; beépítetlen telek; alap, lényeg; fenék, alj; (podstawa) alap, (építészet, művészet) alapozás, (átv.) fő, dolog, alap [zdrowie to grunt: fő az egészség]**
- grunt alkaliczny** – alkálitalaj; főleg nátriumsókat, de más szervetlen sókat is nagymértékben tartalmazó talajfajta (*pl. szik*)
- grunt do tapet** – enyv
- grunt eluwalny** – eluviumtalaj
- grunt folwarczny** – tanyahely, major, telek
- grunt krzemienisty** – kavicsos talaj
- grunt napływowy** – áradmányos terület v. talaj; uszadéktalaj
- grunt nasypowy** – feltöltött terület
- grunt niepodatny** – felhasználhatatlan terület
- grunt obeschly** – kiszáradt talaj
- grunt obsuwa się** – a talaj ereszkedik, fejtősödik, összeomlik, összedől
- grunt opoczysty** – köves, sziklás talaj
- grunt orny** – szántóföld
- grunt osiędzie** – a talaj megszáll v. megülepszik
- grunt piaskowaty** – homokos talaj
- grunt piaszczysty** – homokos talaj
- grunt pod budowę a. zabudowę** – házhely, telek; építésre szolgáló telek; háztelek
- grunt podatny do czego** – *vmire* alkalmas terület v. telek
- grunt rzeki** – a folyó fenéke
- grunt się obniża** – a talaj besüpped
- grunt się osunie** – a talaj megcsuszamlik v. suvad
- grunt się rozstąpił** – a talaj kettéhasadt
- grunt się uleżał** – a talaj megülepedett v. leülepedett
- grunta [fundamenty (ziemia lubliniecka)]** – [*Słowniczek języka śląskiego*] fundamentum, alap, alapzat, talapzat
- gruntować [1. pływając, sięgać stopami dna; 2. mierzyć głębokość rzeki, jeziora itp.; 3. powlekać powierzchnię przeznaczoną do malowania, tynkowania itp. Gruntem; 4. daw. umacniać, utrwałać] – (ném.) grüntolni; alapozni, megalapozni; alapítani, támasztani, alátámasztani, alapot adni; kikutatni; (művészet) bealapozni (*vmi alá*); földet érni; (*folyó v. tó*) medret érni; elérni a tenger fenekét**
- gruntować (na + H.)** – alapítani, alapozni (*vmire*)
- gruntować naukę na faktach** – tényekre alapítani v. alapozni a tudományt
- gruntować ścianę** – falfelületet előkészíteni
- gruntowanie** – talajkutatás; támaszkodás (*vmire*); (*művészet*) alapozás, druntírozás
- gruntownie** – alaposan, teljesen, tökéletesen, gyökeresen
- gruntownie przeobrażony** – gyökeresen átalakított
- gruntowność** – alaposság
- gruntowny, -a, -e [obejmujący całość i wnikający w szczegóły]** – (*głęboki*) alapos, mély, gyökeres, alapvető, mélyreható
- gruntowna znajomość czego** – *vminek* az alapos ismerete
- gruntowne porządki** – tökéletes rend
- gruntowny znawca czego** – nagyon jártas *vmiben*; alapos ismerője *vminek*
- gruntowy, -a, -e** – föld-; alapjában vett, teljes
- gruntówka [1. wędka bez splawika; 2. farba służąca do gruntowania]** – alapfesték, alapozó festék
- grunty** – föld, talaj
- grunty orne** – szántóföld
- grunty państwowe** – állami föld
- grupa [1. pewna liczba jednostek skupiona w całość; 2. zbiorowość, której członkowie połączeni są jakąś więzią; 3. zespół ludzi, np. spełniających określone zadanie; 4. jednostka klasyfikacyjna; 5. zespół pierwiastków stanowiących jedną z pionowych kolumn tablicy układu okresowego pierwiastków; 6. zespół skał powstały w ciągu jednej ery; 7. mat. zbiór dowolnych elementów *a, b, c...*, w którym określone jest działanie na dwóch dowolnych elementach, dające w wyniku znów element tego zbioru; 8. wojsk. oddziały połączone czasowo pod wspólnym dowództwem w celu wykonania jakiegoś zadania; 9. (matematyka) jedna z prostszych struktur algebraicznych: niepusty zbiór, na którym określono pewne łączne i odwracalne działanie dwuargumentowe. Skrótowo możemy powiedzieć, że grupą nazywamy monoid, w którym każdy element ma element odwrotny. Dział matematyki badający własności grup nazywa się teorią grup; 10. (chem) (czasem zwana rodziną pierwiastków) jest pionową kolumną w układzie okresowym pierwiastków chemicznych. Istnieje 18 grup w standardowym układzie okresowym. Określenie "rodzina" wywodzi się od podobnych właściwości, jakie posiadają pierwiastki wchodzące w skład jednej grupy; 11. (biol.) kategoria pomocnicza w**

systematycznie organizmów, niższa od gromady, a wyższa od rzędu. Na przykład gromadę ssaki (*Mammalia*) dzielono dawniej na grupy prassaki (*Prototheria*), *Allotheria* i ssaki właściwe (*Theria*)] – (*fr.*) grupp; csoport (cs., csop.); csapat; virágágy; (*művészet*) kompozíciós csoport; (*mat.*) matematikában az asszociatív, invertálható grupoidokat *csoportoknak* nevezzük. Részletesebben ez azt jelenti, hogy a csoport egy olyan struktúra, amelyben definiálva van egy kétváltozós, asszociatív, invertálható művelet; (*vegyt., él.*) csoport

Grupa [w ekonomii polski odpowiednik korporacji] – (*lat.*) corporatio; korporáció; (*közzg.*) társaság

Grupa [wieś w woj. kujawsko-pomorskim, w powiecie świeckim, w gminie Dragacz] – (*földr.*) Grupa (*lengyel.falu*)

grupa armii [nazwa największego zgrupowania operacyjnego działającego na danym teatrze operacyjnym, składającego się z kilku armii lub armii i kilku samodzielnych korpusów. Nazwa stosowana wymiennie z pojęciem frontu.] – (*wojsk*) hadseregcsoport [a szárazföldi csapatok legmagasabb szintű szervezeti csoportosítása, amely általában kettő vagy több szárazföldi hadseregből áll. A létszáma 400 000 és 1 500 000 fő között változik.]

grupa aromatyczna, arylowa [*zob. aryl*] – arilcsoport; aromás vegyületekből levezetett egy vegyértékű atomcsoport, amelyben a szabad vegyérték a gyűrű vmelyik szénatomján van

grupa artylerii [kilka jednostek (oddziałów) lub pododdziałów artyleryjskich złączonych doraźnie pod jednym dowództwem, w celu wykonania jednego bądź wielu zadań ogniowych, w czasie walki (skład grupy artylerii określa się każdorazowo w zależności od konkretnej sytuacji bojowej).] – tüzércsoport

grupa artylerii przeciwlotniczej [artyleria przeciwlotnicza w składzie więcej niż jednego oddziału, mająca wspólny, jednolity system kierowania (dowodzenia), wydzielona do osłony wojsk lub ważnych

obiektów tyłowych przed działaniem lotnictwa i innymi środkami napadu powietrznego przeciwnika.] – (*wojsk*) légvédelmi tüzércsoport

grupa astystyczna – művészeti csoportosulás; művészcsoport

grupa asortymentowa – választékcsoport

grupa bojowa [1. doraźnie sformowany niewielki zespół żołnierzy (partyzantów) lub pododdziałów (oddziałów), przeznaczony do wykonania określonego zadania bojowego; 2. w siłach zbrojnych niektórych państw jednostka wojskowa o sile bojowe równej pułkowi.] – (*wojsk*) harci csoport

grupa demonstrantów – tüntetőcsoport

grupa domowa – házcsoport

grupa drzew – facsoport

grupa dyskusyjna (*ang. newsgroup*) [tematyczny zbiór artykułów Usenetu, światowego zasięgu systemu wymiany informacji przy użyciu Internetu, znanego także jako *niusy* (*ang. news*). Usługa ta pozwala na automatyczną wymianę wiadomości internetowych lub innego rodzaju pisanych komunikatów w obrębie pewnej grupy osób. Działanie grup opiera się na protokole NNTP (*ang. Network News Transport Protocol*). W sieci newsów wyróżnia się serwery i czytelniki. Serwery zajmują się wymianą artykułów między sobą i udostępnianiem ich użytkownikom.] – hírcsoport; newsgroup [Eredetileg a Usenet hálózaton létrejött, de később már az Interneten is hozzáférhető \"faliújságréndszer\", a Netnews egy csoportja. a hálózaton egymással kommunikáló, azonos érdeklődésűek csoportja, elsősorban az amerikai USENET elektronikus konferencia rendszerben]

grupa dyskusyjna [w Internecie to ogólna nazwa wszelkich form dyskusji internetowej przypominających wymianę korespondencji, a nie rozmowy w czasie rzeczywistym. Grupy dyskusyjne przyjmują formę list dyskusyjnych pozwalających na automatyczną wymianę e-maili, grup Usenetowych, grup występujących w Fidonecie i forów dyskusyjnych dostępnych przez bramki WWW.] grupa dyskusyjna [w Internecie to ogólna nazwa wszelkich form dyskusji internetowej przypominających wymianę korespondencji, a nie rozmowy w czasie rzeczywistym. Grupy dyskusyjne przyjmują formę list dyskusyjnych pozwalających na automatyczną wymianę e-maili, grup Usenetowych, grup występujących w Fidonecie i forów

- dyskusyjnych dostępnych przez bramki WWW.] – (*ang.*) discussion group - levelező csoport, beszélgetőlista [1. azonos érdeklődési körű embereket tömörítő levelező- vagy hírcsoport, melynek tagjai valamilyen list- vagy news-server segítségével tartják egymással a kapcsolatot; 2. egy bizonyos témakörben érdekelt levelezők fóruma; az egyéni levélben beküldött hozzászólást egy listakiszolgáló gép körlevélként küldi szét a leíratkozottak címeire; az ezredfordulón már több mint 100 magyarnyelvű levelező csoport létezett]
- grupa etniczna** (inaczej: *etnos*) [w znaczeniach antropologicznym i społecznym – zbiorowość, która postrzega siebie samą lub postrzegana jest przez otaczające ją zbiorowości jako odrębną i specyficzną ze względu na jedną lub więcej cech takich] – (*gör. ethnosz, nép*) etnikum, etnikai csoport (*grupa ludności*); egy nép jellegzetes sajátosságainak összessége; népcsoport
- grupa fenolowa** – fenolcsoport
- grupa firm** – cégcsoport
- grupa funkcyjna (podstawnik)** [szczególnie aktywna część cząsteczki, która jest odpowiedzialna za jej sposób reagowania w danej reakcji] – (*vegyt.*) funkciós csoport [A szerves kémiában a funkciós csoport az atomok egy molekulán belüli olyan csoportja, amely az adott molekula jellemző kémiai reakcióért felelős.]
- Grupa galaktyk** [układ niewielkiej (≤ 50) liczby galaktyk rozmieszczonych w obszarze o rozmiarach < 1 Mpc; na ogół w grupie galaktyk dominuje jedna lub kilka jasnych galaktyk otoczonych przez obiekty dużo słabsze; Droga Mleczna i Wielka Mgławica Andromedy są dominującymi galaktykami Grupy Lokalnej, zawierającymi ponad 90% jej masy. Określenia *gromada* używa się natomiast do zbiorowisk liczących od kilkudziesięciu do kilku tysięcy galaktyk.] – (*csill.*) galaxishalmaz [A galaxishalmazok galaxisok csoportosulásai, a csillagászatban a legnagyobb, gravitációsan kötött objektumok, amelyek akár több mint ezer galaxist is tartalmazhatnak.]
- grupa hydroksylowa, grupa wodorotlenowa (-OH)** [jednowartościowa grupa funkcyjna zbudowana z atomu tlenu i wodoru] – hydroxid [hidroxyd (hidroxivegyületek, hidroxilcsoport). Hidroxil (OH)-csoportot tartalmazó vegyületek (hidroxivegyületek)]
- grupa imienna (rzeczownikowa)** – főnévi szintagma v. csoport
- grupa językowa** [jednostka używana w genetycznej klasyfikacji języków naturalnych. Określa grupę języków w obrębie podrodziny językowej i może dzielić się na podgrupy (zespoły) językowe. Pojęcie grupy językowej może mieć różny zakres w zależności od przyjętej klasyfikacji. Na przykład języki słowiańskie zazwyczaj klasyfikuje się jako grupę języków w obrębie podrodziny języków baltosłowiańskich, jednak mogą być one również określane mianem rodziny językowej – wówczas pojęcie grupy językowej ma węższy zakres. Języki zaliczane do jednej grupy językowej, podobnie jak w przypadku podrodziny językowej, wywodzą się od wspólnego prajęzyka pośredniego.] – nyelvcsoport
- grupa kapitałowa** [struktura łącząca przedsiębiorstwa za pomocą związków kapitałowych. W Polsce jest konstrukcją mającą umocowanie i definicję prawną, m.in. na gruncie ustawy o rachunkowości oraz o ochronie konkurencji i konsumentów. W odniesieniu do nauki o zarządzaniu stanowi szczególny przypadek holdingu] – tőkecsoport
- grupa kierownicza** – vezetőgárda
- grupa kont** – számlacsoport
- grupa krwi** [zestawy antygenów, czyli cząsteczek powodujących gwałtowną odpowiedź układu odpornościowego, które występują na powierzchni czerwonych krwinek. W ramach tego samego gatunku może istnieć wiele różnych grup takich antygenów. Różnice mogą być niewielkie i sprowadzać się do obecności pojedynczych aminokwasów budujących białka lub monosacharydów tworzących wielocukry, które pokrywają krwinki. W innych przypadkach niektóre osobniki mogą cechować się występowaniem zupełnie innych cząsteczek antygenów nieobecnych w pozostałych grupach.] – vércsoport [A vércsoportrendszer az emberi vért a benne megtalálható fehérjék (antigének, antitestek) alapján kategorizálják. Ma 29 ilyen rendszer fogad el a tudomány. A vértátömlesztés során csak az ABO- és az Rh-rendszereket veszik figyelembe, mivel az indirekt antiglobulin teszt és a keresztpróba segítségével kiszűrjük az egyéb antigén/antitest-inkompatibilitást a donor vére és a transfúziót befogadó között. Valamikor széles körben felhasználták a vércsoportokat a törvényszéki orvostanban és az apasági tesztek során, ám használatukat fokozatosan felváltja a DNS-profil analízise (mini- és mikroszatelliták alapján), ami jóval nagyobb biztonságot ad. A vércsoportvizsgálatot inkább csak az apaság valószínűsítésére illetve kizárására]

alkalmazták, olcsósága miatt itt még szerepet kaphat. Az emberek fenotípus szerint e rendszer alapján 4 vércsoport valamelyikébe tartoznak. Ezek a csoportok: **A, B, AB, 0**. Az **A** és **B** betűk valójában két antigént jelölnek, az **0**-s vércsoportú embereknek ezek egyike sem található meg a vörösvértesteken.]

grupa literacka [nieformalny zespół pisarzy lub poetów, których łączy wspólnota programowa. Cechą charakterystyczną tego typu grupy jest publikowanie manifestów literackich, bądź skupianie się wokół czasopisma, na łamach którego członkowie grupy publikują swoje utwory.] – irodalmi csoport

grupa lotnicza [jednostka organizacyjna lotnictwa wojskowego] – repülőcsoport

grupa ludzi – embercsoport

grupa nacisku [zorganizowana grupa społeczna wywierająca wpływ na władzę państwową w celu uzyskania przychylnych dla siebie decyzji] – nyomást gyakorló társadalmi csoport

grupa nominalna, imienna [jęz. struktura składniowa, której członem centralnym jest rzeczownik lub zaimek rzeczowny] – névszerinti csoport

grupa okrętów [rodzaj jednostki wojskowej (pododdział taktyczny wyższego szczebla), występujący w polskiej Marynarce Wojennej oraz marynarkach wojennych innych państw. Jest odpowiednikiem batalionu w Wojskach Lądowych oraz Siłach Powietrznych. Grupa jest najmniejszym zespołem jednostek pływających i składa się przeważnie z 3-4 małych okrętów jednej klasy (np. kutry raketowe, kutry torpedowe, tralowce). 4-6 grup okrętów tworzy dywizjon. Czasem pojedyncze grupy mogą być bezpośrednio podporządkowane flotyllo lub brygadam okrętów.] – (wojsk) hajócsopot

Grupa Operacyjna (GO) – (wojsk) Operációs Csoport

grupa papirusów A. Chester Beatty'ego, dziewięć kodeksów stanowi ST, trzy – NT. – Chester-Beatty kódexek [1930-ban Egyiptomban talált, 12 görög nyelvű könyv formájú papirusz, amelyeket angol megvásárlójukról neveztek el]

grupa partyjna – pártcsoport

grupa partyzancka – partizáncsoport

grupa pierwiastków – elemek csoportja

grupa płacy – bércsoport

grupa przestępczy – bűnszövetkezet

grupa robocza – munkacsoport

grupa składniowa [fraz, np. imienna (rzeczownikowa, nominalna), werbalna (czasownikowa), itd.] – szó szerkezet

grupa społeczna [w psychologii społecznej i socjologii zaliczany do zbiorowości społecznej zbiór co najmniej trzech osób, którego członkowie współdziałają ze sobą na zasadzie odrębności od innych, w celu zaspokajania własnych potrzeb, charakteryzujący się trwałą strukturą i względnie jednolitym systemem norm i wartości. W socjologii pojęcie to jest uznawane za jedno z podstawowych, choć nie jest jednoznacznie rozumiane w różnych szkołach socjologicznych. W niektórych przypadkach pojęcie to było odrzucane jako stworzony na potrzeby nauki artefakt. W najszerszym rozumieniu jest to zbiór jednostek, między którymi zachodzą istotne stosunki społeczne.] – társadalmi csoport [A szociológiában csoportnak nevezik az egyének olyan együtteseit, amelyeket bizonyos közös ismérvek jellemeznek, kötnek össze. Az egyes csoportok tárgyalásánál meg szoktak különböztetni informális (elsődleges) csoportokat (társadalmi kiscsoportok) és formális (másodlagos) csoportokat (társadalmi nagycsoportok). Formális csoportnak nevezik azokat a csoportokat, amelyeket a szervezeti szabályok definiálnak. Ilyen például az intézmény egy-egy osztálya. Informális csoportnak nevezzük azokat a csoportokat, amelyeket nem formális szabályok definiálnak, hanem személyes kapcsolatok, szimpátiák, közös érdekek és azok képviselete tart össze.]

grupa systematyczna – rendszercsoport

grupa szturmowa – rohamcsapat, rohamcsoport, ütőcsoport

grupa tematyczna – témacsoport

grupa towarowa – árucsoport

grupa uderzeniowa – rohamcsapat

grupa uposażeniowa – fizetési osztály, fizetési kategória

grupa werbalna (czasownikowa) – igei szintagma v. csoport

grupa wiekowa; grupa wieku – korosztály, korcsoport

grupa wodorotlenowa – hidroxid

grupa złożona z 5-ciu osób – 5 főből álló csoport

grupa złożona z max. 20 osób – max. 20 főből álló csoport

grupa złożona z pięciu czy większej ilości osób – 5 vagy több főből álló csoport

grupa złożona ze stu osób – száz főből álló csoport

grupami – csoportosan, csoportonként

grupka – csoportoska, csapatoska

grupka ludzi – kis csoport ember

grupować [1. **łączyć w grupy**; 2. **gromadzić wokół siebie ludzi**] – csoportosítani, rendezni; összeállítani

grupować się [zbierać się w jednym miejscu] – csoportosulni, csoportba verődni

Grupowanie (analiza skupień) (ang. *data clustering*) [pojęcie z zakresu eksploracji danych oraz uczenia maszynowego, wywodzące się z szerszego pojęcia, jakim jest klasyfikacja bezwzorcowca.] – klaszteranalízis [egy olyan dimenziócsökkentő eljárás, amellyel adattöbbséget tudunk homogén csoportokba sorolni, klasszifikálni. Ezeket a csoportokat nevezzük klasztereknek. Az egyes klasztereken belüli adatok valamilyen dimenzió szerint hasonlítanak egymáshoz, és e dimenzió mentén különböznek a többi klaszter elemeitől. A csoportosítás alapját különböző távolság- vagy hasonlóságmértékek képezik.]

grupowy [osoba odpowiedzialna za grupę]; **grupowa** – csoportvezető

grupowy, -a, -e [przymiotnik od: grupa] – csoport-

grupowe ubezpieczenie życia, wypadkowe i zdrowotne – csoportos élet-, baleset- és egészségügyi biztosítás (CSÉB)

grupy krwi [kategorie biochemiczne i immunologiczne krwi ludzkiej, oznaczane symbolami literowymi] – vércsoportok (A, B, AB, 0, Rh+, Rh-)

grusza [drzewo owocowe z rodziny różowatych (Pirus), występujące w wielu gatunkach; **gruszka**] – körtefa

Grusza 'Bratanka' [odmiana uprawna (kultywar) gruszy należąca do grupy grusz zachodnich. Odmiana powstała w Sadowniczo-Szkołkarskim Zakładzie Doświadczalnym w Albigowej, w Polsce, w roku 1987 jako siewka z wolnego zapylenia.] – 'Bratanka' körte

Grusza pospolita, grusza dzika, grusza polna, plonka, ulęgalka (*Pyrus communis* L.) [gatunek drzewa z rodziny różowatych. Znany pod licznymi nazwami ludowymi jako: grusza dzika, grusza polna, plonka, ulęgalka, (dawniej również: ulęzałka). Występuje w Europie, Azji i Afryce. W Polsce dziko występuje pospolicie na całym niżu i w niższych położeniach górskich. Jest archeofitem. Jej odmiany uprawne (ok. 5000), otrzymane w wyniku krzyżowań międzygatunkowych i długotrwałej selekcji są powszechnie

uprawiane, jako rośliny sadownicze.] -

Nemes körte (latinul: *Pyrus communis*) [egész Európában elterjedt, valószínűleg Ázsiából származó hibrid körtéfaj. Középtermetű: ágrendszere 15 m magasra tör. Kérge sötétszürke, barázdált, fényes sötétzöld levelei tojásdadok, elliptikusak, kihegyesedők. Ötszirmú fehér virágai kevéssel a lombfakadás előtt nyílnak. A vadon termő példányok termései aprók, barnás vagy sárgás színűek, édesek. Erdőkben, cserjésekben vadon is nő, de sok helyen termesztik. A nemesített fajták termése nagy, éretten sárga, esetleg kissé pirossal bemosott. Gondozás hiányában elvadhathat.]

gruszeczka – körtéfácska

gruszecznik, grusznik [1. napój przyrządzany z gruszek, wino z gruszek; 2. Ks. Kluk powiada, że tym samym sposobem z gruszek się robi, jak jablecznik z jablek, ale napój ten daleko jeszcze jest przyjemniejszy. „Dykcjonarz” medyczny z r. 1788 twierdzi, że „im ciępsze są gruszki na grusznik użyte, tym się grusznik dłużej zachowuje”.] – körtelé; körtebor

gruszka, gruszki (*Pyrus*) [owoc gruszy; ten owoc z rodziny różowatych pochodzi prawdopodobnie z Eurazji i Afryki Północnej, bardzo dawno użytkowane, stąd wiele gatunków i odmian. Do najbardziej uznawanych odmian należą: Packham, Williams, Josephine, Corella, Beurre Bosc. Zawiera bardzo dużo węglowodanów, błonnika, kwasu foliowego oraz witaminy C.] – körte

gruszka [1. *zob.* grusza; 2. przedmiot przypominający kształtem owoc gruszy; 3. irygator gumowy] – körte; (*átv.*) körtéfa

gruszka bessemerowska – Bessemer-körte v. konventer

gruszka gumowa – (*orv.*) gumikörte

gruszka miłosna [*zob.* baklażan] – baklázsán, padlízsan; törökparadicsom

gruszka rozplywa się w ustach – a körte (szinte)
elolvad az ember szájában

gruszka zimowa – télkörte

gruszka żarowa [1. *zob.* rozgrzewacz; 2. to konstrukcyjna część głowicy silnika cieplnego spalinowego działającym w niespotykanym dziś (historycznym) układzie silnika średnioprężnego. Była to celowo nie chłodzona część głowicy, której wysoka temperatura umożliwiała zapłon paliwa (najczęściej nafty). Gdy silnik był zimny, gruszkę żarową należało wstępnie rozgrzać przy pomocy palnika lutowniczego tuż przed uruchomieniem.] – gyújtó

gruszki zimowe [odmiany gruszek osiągające dojrzałość zimą w przechowalni] – téli körte

gruszkowaty, -a, -e [mający kształt gruszki] – körte alakú, körteszerű

gruszkowy, -a, -e – körte-

gruz [odłamki rozkruszonego muru, cegły, kamienia itp.] – törmelék; rom, omladék

gruzel [1. grudka czegoś; 2. nieforemne zgrubienie] – gumó

gruzelek [1. zdrob. mały zlepek np. piasku lub ciasta; 2. guzek typowy dla objawów gruźlicy] – csomó, gumó

gruzelkowość – gumósság

gruzelkowaty, -a, -e [zawierający gruzelki] – gumós, gömőkóros

Gruzin [obywatel Gruzji], **Gruzinka** – grúz (ffi/nő)

gruziński, -a, -ie [przymiotnik od: Gruzja] – grúz, grúziai

Gruzja (gruz. საქართველო, *Sakartwelo*) [państwo na Kaukazie Południowym (Zakaukaziu). Obszar 69,7 tys. km². Graniczy na północy i wschodzie, Rosją, na południu z Azerbejdżanem, Armenią, Turcją, granice kraju wyznacza wybrzeże Morza Czarnego. Stolicą Gruzji jest Tbilisi. Patronem Gruzji jest św. Jerzy.] – Grúzia (საქართველო / Szakartwelo) (újabban Georgia is) [köztársaság a Fekete-tenger keleti partján, a Kaukázus hegységben, Európa és Ázsia határán. Egyesek európai, mások ázsiai országnak tartják.]

gruzłowacieć – megsomósodni, megalvadni

gruzłowaty, -a, -e – csomós; megsomósodott; csomoros, göcsös

gruzobeton [beton, w którym kruszywem jest tłuć ceramiczny] – kavicsbeton

gruzobetonowy, -a, -e – kavicsbeton-

gruzowisko [miejsce pokryte gruzem] – romhalmaz

gruzowy, -a, -e – rom-

gruzy [1. pozostałości po zniszczonych budynkach; 2. o gwałtownym i całkowitym upadku jakiejś idei, instytucji, wartości] – romok, romhalmaz, rom (*w gruzy zamienić*: romba döntení)

gruźlica (łac. *tuberculosis*, TB – tubercule bacillus) [1. przewlekła choroba zakaźna atakująca głównie płuca; 2. powszechna i potencjalnie śmiertelna choroba zakaźna, wywoływana przez prątką gruźlicy (*Mycobacterium tuberculosis*)] – 1. tuberkolózis, tüdőbaj, tüdővész; a Koch-féle T.-bacillus által okozott betegség [*Tüdőgümőkór* – tbc. A tbc-t a tuberkolózis baktérium okozza, amely általában a tüdőt támadja meg.]; 2. gümőkór [A gümőkór az emberiséget már több ezer éve kíséri. Európában az ókorból származó csontvázakban találtak gümőkórra jellemző elváltozásokat. Az amerikai földrészen, a Columbus előtti időkből maradt múmiában kimutatták a bacilus testanyagát.]

gruźlica kości – csontgümőkór, csonttuberkolózis, csont-tbc.; tüdőbaj

gruźlica nerek – vesebaj

gruźlica otwarta [stadium gruźlicy, w którym jest ona zaraźliwa] – fertőző tuberkolózis

gruźlica płuc *a.* **gruźlica płucna** [to choroba, którą najłatwiej zarazić oddychając tym samym powietrzem co nie lecząca się osoba chora. Człowiek taki kichając lub kaszląc uwalnia prątki gruźlicy, które unosząc się w powietrzu, w sposób bezpośredni lub pośredni – zasychając w tzw. jądra kroperek, stanowią niebezpieczeństwo dla innych osób. Szacuje się, iż jeden prątkujący chory nie poddany leczeniu, może w ciągu roku zarazić nawet 20 osób.] – tuberkolózis, tüdőbaj, tüdővész

gruźlica prosówkowa [to najgroźniejsza postać gruźlicy] – tuberkolosis miliaris; kölesgümőkór

gruźlica zamknięta [stadium gruźlicy zaleczonej] – gyógykezelt tuberkolózis

gruźliczka [kobieta chora na gruźlicę] – tüdőbeteg nő

gruźliczy, -a, -e [dotyczący gruźlicy] – tuberkolózis-; gömőkóros, tbc-, tüdővész, tüdőbajos

gruźlicze zapalenie pęcherza (*cystitis tuberculosa acuta*) – hólyagtbc (*cystitis tuberculosa acuta*)

gruźlik [człowiek chory na gruźlicę] – tüdőbeteg, tüdővész, tüdőbajos, gümőkóros

gry [Wyraz gra jest skróceniem z wyrazu igra. W języku staropolskim igra oznaczała zabawę i rozrywkę w ogólności. Były więc: **igry dziecinne, igry na instrumentach gędziennych, igry na koniach i t. d.** Wiele **igier** czyli **zabaw poszczególnych** otrzymywało nazwę **gier.**] – **játékok**

gry hazardowe – **hazardjátékok, szerencsejátékok**

gry komputerowe [1. **gra, która akcja** prezentowana jest na ekranie telewizora, monitora lub innego wyświetlacza (terminem gry wideo objęte są zatem również gry komputerowe i wolnostojące); 2. **program komputerowy służący do celów edukacyjnych lub rozrywkowych.** "Gra wideo" to zasadniczo ta sama forma rozrywki, lecz odnosi się nie tylko do gier uruchamianych na komputerach osobistych, ale również na konsolach czy automatach zręcznościowych. Termin "gra komputerowa" zawiera w sobie również znaczenie gry, wyświetlającej jedynie tekst (przez co teoretycznie może być rozpoczęta nawet na dalekopisie) lub używając innych metod, jak na przykład dźwięku czy wibracji, jako głównego środka przekazu. Zazwyczaj w grach komputerowych określony jest cel i zasady gry, lecz w przypadku bardziej otwartych gier można decydować o tym, co robić w granicach danego wirtualnego świata.] – **számítógépes játékok; videojáték**

gry ruchowe [gry odbywające się na świeżym powietrzu, wymagające dużo ruchu] – a szabadban, friss levegőn folytatott játékok

gry sportowe – **sportjátékok**

gry towarzyskie – **társasjátékok**

gry zespołowe – **labdajátékok**

gryczanka [słoma z gryki] – **hajdinaszalma, pohánkaszalma**

gryczanka [kasza gryczana] – **hajdinakása**

gryczany, -a, -e [1. **przymiotnik od: gryka; 2. zrobiony z tataraki, zwłaszcza z jej nasion; tatarczany**] – **hajdina-, pohánka-**

gryczka – **fekete folt (fehér lovon)**

Gryf (Gryfon) [*mit.* skrzydlaty lew o głowie i szponach orla, motyw dekoracyjny w sztuce starożytnej] – (*gör.*) Griff; 1. griffmadár; mesebeli állat, félig sas, félig oroszlán; 2. hegedűnyak

gryf [1. w instrumentach strunowych: **listwa z drewna, nad którą są umieszczone struny; 2. wystająca część podkowy**] – **húros hangszer hűrtartó léce; a patkó kiálló része**

gryfel [wkład do ołówka, czyli odpowiednio obrobiony grafit] – **palavessző**

gryfny [ładny] – [*Słowniczek języka śląskiego*] – **szép, csinos, helyes, takaros**

gryka [roślina uprawna, z której ziaren robi się kaszę] – **hajdina, pohánka, tatarka** [A *hajdina* más néven pohánka, tatarka (*Fagopyrum esculentum* Moench) Ázsia középső, mérsékelt égövi részén honos. Innen az V. században került el Japánba és Kinába. Közép-Európába a középkorban a hódító mongol és török néptörzsek közvetítésével jutott el, majd a tengeri kereskedelem révén Velencébe, Lombardiába, Dalmáciába és Dél-Tirolba került. Botanikailag a keserűfűfélék (*Polygonaceae*) családjába tartozik, a hétköznapi életben mégis a gabonafélékhez sorolják, mert lisztes magját a búzához hasonlóan fogyasztják.]

Pohánka, hajdina *Fagopyrum esculentum* Moench. – *Polygonaceae*:

A családba tartozó 40 nemzetségnek közel 900 faja elsősorban a mérsékelt égöv alatt terjedt el, de már a szubtrópusi klíma alatt is megtalálható. A keserűfűvel szoros rokonságban álló *Fagopyrum* nemzetségének a pohánkán kívül csak az alábbi fajait termesztik: *F. emarginatum* (Roth.) Mönch., melyet elsősorban Ázsiában (Kína, Japán, India) termesztenek; *F. tinctorum* Lour., melyet főleg szinezésre használnak.

Gryka tatarcka (*Fagopyrum tataricum* (L.) Gaertn.) [gatunek rośliny z rodziny rdestowatych. Występuje w klimacie umiarkowanym. Pochodzi ze środkowej Azji. Mimo tradycji wiążącej pojawienie się obu gatunków uprawnych gryki w Europie z podbojami i najazdami Mongołów (stąd nazwa gatunku), gryki uprawiane były w Europie Środkowej najwyraźniej już w epoce brązu. Współcześnie gatunek traktowany jest raczej jako chwast upraw gryki zwyczajnej, choć rośnie też w uprawach zbóż, lubinów oraz częściej niż gryka zwyczajna także w miejscach ruderalnych. Tatarcka uprawiana jest jako roślina spożywcza głównie w Tybecie, Mongolii i Chinach.] – tatarcka v. tatár búza v. „tatár pohánka” (*Fagopyrum tataricum*)

Gryka zwyczajna (*Fagopyrum esculentum* Moench albo *Fagopyrum sagittatum*) [1. roślina roczna z rodziny rdestowatych. Łodyga rozgałęziona do 80cm., gładka. Liście jasnozielone. Kwitnie w lipcu przez trzy do czterech tygodni. Kwiaty rozkwitają tylko w godzinach rannych, zaraz potem pyła i nektarują, ale tylko do południa. Dobremu nektarowaniu sprzyja słoneczna, ciepła pogoda i duża wilgotność powietrza. 2. gatunek rośliny z rodziny rdestowatych. Występuje w klimacie umiarkowanym. Pochodzi ze wschodniej i środkowej Azji. W Polsce jest gatunkiem uprawianym, czasami przejściowo dziczącym (efemerofit, archeofit) – hajdina v. pohánka, tatarcka (*Fagopyrum esculentum*) [Ázsia közép-ső, mérsékelt égővi részén honos. Innen az V. században került el Japánba és Kínába. Közép-Európába a középkorban a hódító mongol és török néptörzsek közvetítésével jutott el, majd a tengeri kereskedelem révén Velencébe, Lombardiába, Dalmáciába és Dél-Tirolba került.]

grylaż, grillaż lub grilaż, grelaż [masa z palonego cukru i migdałów lub orzechów] – (*fr.*) grillázs; édesség; pörkölt mogyoró (dió, mandula), vaj és cukor keveréke

grylażowy, grelażowy, -a, -e – grillázs-

grymas [wykrzywienie twarzy] – grimasz, fintor; (*zachcianka*) szeszély, kedvtelés, finyáskodás

grymas bólu – fájdalom, fájdalomozta fintor

grymasy [zachowanie wyrażające niezadowolenie] – grimaszok; kényesség

grymasić [okazywać niezadowolenie] – szeszélyeskedni, affektálni, fintorogni, finnyáskodni, kényeskedni; fanyalogni

grymaszenie – grimaszolás, kényeskedés, fintorgás

grymaśnica – finnyás, kényeskedő nő v. lány

grymaśnie – fintorogva, affektálva

grymaśnik [osoba grymasząca] – finnyás, kényeskedő ffi

grymaśny, -a, -e – (*kapryśny*) szeszélyeskedő, fintorgó; kényeskedő; (*w jedzeniu, evésben*) válogató, finnyás; nyűgös

grynszpan [związek nieorganiczny, zielononiebieski, trujący proszek] – rézrozsa, rézpatina

grynszpanowy, -a, -e – rézpatinás

grynszpan szlachetny [*zob. patyna w zn. 1.*] – patina

grypa [wirusowa choroba zakaźna] – influenza, náthaláz

grypka [zdrobnienie od: grypa] – influenzácska

grypowy, -a, -e [przymiotnik od: grypa] – influenza-

gryps [list przesłany potajemnie z więzienia lub do więzienia] – (*szleng*) titkos levél, drót, cső

grypsera, grypserka [1. odmiana języka używana przez przestępców; 2. środ. podkultura więzienna] – börtönszleng, tolvajnyelv

grypsnąć – (*tréf.*) ellopni, elcsenni, megcsapni, megfűjni

grys [kruszywo otrzymywane przez rozdrobnienie kamieni naturalnych lub żuźla] – kőtörmelék, morzsa

grysik [1. kasza manna; drobna kasza pszenna lub kukurydziana; 2. drobny węgiel; sortyment węgla o średnicy ziaren od 10 do 3 milimetrów; 3. drobne kruszywo kamienne; kruszywo kamienne łamane, o wymiarach ziaren od 2 do 4 milimetrów; 4. drobno kruszony cukier] – dara, darakása; gríz; (*węgiel*) daraszén; (*cukier*) kristálycukor

grysowy, -a, -e [przymiotnik od: grysy] – törmelékes, morzsás

grywać [1. grać od czasu do czasu na jakimś instrumencie; 2. co jakiś czas brać udział w grach towarzyskich lub sportowych; 3. w pewnych odstępach czasu odtwarzać jakąś rolę, wystawiać coś na scenie, wyświetlać film] – jászani, jászogatni, gyakran jászani

grywać same ogony – másodrendő szerepet jászani (*színházban*)

gryzać wargi – az ajkat harapálni

gryzak [1. zabawka dla niemowląt przeznaczona do gryzienia; 2. rodzaj zabawki dla niemowląt przeznaczonej również do gryzienia; 3. świder gryzowy; 4. uzbrojona część robocza narzędzia wiertniczego; gryz] – csecsemők rágsálható játéka

gryzarka – marógép

gryzarka do gałęzi – gallyaprítógép

gryzący, -a, -e [1. piekący lub drapiący, 2. złośliwy, 3. sprawiający przykrość] – rágó, maró-

gryząca satyra – gúny, irónia

gryzący kwas – marószér

gryzący potaż – marókáli

gryzienie – rágás, rágsálás

gryzienie się – kínlódás, küszködés, idegeskedés; bú, búbanat

gryziópiórek [1. *lekcew.* szeregowy pracownik biurowy; 2. *lekcew.* nieudolny literat; 3. potoczna, trochę obraźliwa nazwa urzędnika, pisarza lub redaktora] – firkász; tintanyaló, tollrágó, tollforgató

gryzmolenie – firkálás, irkafírka; írkalás

gryzmolić [1. pisać niestaranie, brzydko; też: nieudolnie rysować; 2. *pot.* pisać marne utwory literackie] – irkafirkálni, firkálni; irogatni

gryzmoła [brzydko, nieczytelnie napisany wyraz lub nieudolny rysunek] – firkász

gryzmoły [1. (*edukacja*) bazgranina; 2. (*edukacja*) nie można ich odczytać, bazgroły; 3. (*sztuka*) niekaligraficzne, nieudolne pismo lub rysunek; 4. *pot.* niestaranne pismo; też: nieudolny rysunek] – irkafírka, ákombákom, macskakaparás

Gryzonia (*Rodentia*) [najliczniejszy rząd ssaków, obejmujący ok. 1850 gatunków. Cechą charakterystyczną wszystkich gryzoni jest obecność stale rosnących siekaczy – dwóch (jedna para) w górnej i dwóch w dolnej szczęce oraz brak klów. Większość gryzoni to zwierzęta roślinożerne, niektóre jednak nie stronią od pokarmu zwierzęcego. Zwierzęta te cechuje znaczna rozrodczość. Występują na wszystkich kontynentach, poza Antarktydą.

Wcześniej zaliczane do nich były zajęczaki, obecnie wydzielone – głównie z powodu różnic w uzębieniu – jako odrębna, choć blisko spokrewniona grupa.] – rágsálók (*Rodentia*) [az emlősök osztályának egy rendje, amelybe 34 család és mintegy 2016 ma élő faj tartozik. Legközelebbi rokonaik a nyúlalakúak (*Lagomorpha*) rendjét alkotják, amelyet egészen a múlt század közepéig még a rágsálók rendjén belül a *dupla metszőfogúak* alrendjébe soroltak.]

A rend az alábbi családokat foglalja magában:

- mókusalkatúak alrendje (*Sciurognathi*)
 - *Castorimorpha* alrendág
 - hódfélék (*Castoridae*) – 2 faj
 - tasakospatkányok (*Geomyidae*) – 35 faj
 - tasakosegér-félék (*Heteromyidae*) – 59 faj
 - *Sciuromorpha* alrendág
 - hódmókusfélék (*Aplodontiidae*) – 1 faj
 - mókusfélék (*Sciuridae*) – 273 faj
 - pelefélék (*Gliridae*) vagy (*Myoxidae*) – 26 faj
 - *Myomorpha* alrendág
 - ugróegérfélék (*Dipodidae*) – 51 faj
 - egérfélék (*Muridae*) – 653 faj
 - földikutya-félék (*Spalacidae*) – 30 faj
 - *Calomyscidae* – 6 faj
 - tusképele-félék (*Platacanthomyidae*) – 3 faj
 - madagaszkáriegér-félék (*Nesomyidae*) – 47 faj
 - hörcsögfélék (*Cricetidae*) – 18 faj
 - *Anomaluromorpha* alrendág
 - pikkelyesfarkúmókus-félék (*Anomaluridae*) – 7 faj
 - ugrónyúl-félék (*Pedetidae*) – 1 faj
- sülalkatúak alrendje, (*Hystricognathi*)
 - *Hystricognatha* alrendág
 - gundifélék vagy fésűsujjúpatkány-félék (*Ctenodactylidae*) – 5 faj
 - gyalogsülfélék (*Hystricidae*) – 11 faj
 - kúszósülfélék (*Erethizontidae*) – 12 faj
 - nádipatkányfélék (*Thryonomyidae*) – 2 faj

- szirtipatkányfélék (*Petromuridae*) – 1 faj
- turkálófélék (*Bathyergidae*) – 12 faj
- csalitpatkányfélék (*Octodontidae*) – 9 faj
- tukók (*Ctenomyidae*) – 38 faj
- tuskéspatkányfélék (*Echimyidae*) – 78 faj
- nutriafélék (*Myocastoridae*) – 1 faj
- kúszópatkányfélék vagy Hutiák (*Capromyidae*) – 20 faj
- pakaránafélék (*Dinomyidae*) – 1 faj
- tengerimalacfélék (*Caviidae*) – 14 faj
 - kapibarafélék (*Hydrochaeridae*) – 1 faj
- csincsilafélék (*Chinchillidae*) – 6 faj
- csincsilapatkány-félék (*Abrocomidae*) – 3 faj
- pakafélék (*Agoutidae*) – 2 faj
- *Heptaxodontidae* – 5 faj
- *Diatomyidae* – 1 faj
- agutifélék (*Dasyproctidae*) – 13 faj

gryzonióbójczy, -a, -e [niszczący gryzonie] – rágcsálóirtó

gryzoń [ssak mający parę bardzo silnych, stale rosnących siekaczy] – rágcsáló, rágcsáló állat

gryźć (*gryzie*) [1. chwycić i miażdżyć lub rozrywać zębami; 2. zwykle o zwierzętach: ranić zębami lub ciąć żądlem; 3. wywoływać uczucie laskotania, pieczenia lub swędzenia; 4. o myślach, uczuciach, stanach psychicznych: dokuczać] – (zębami) rągni, rágcsálni, harapni, harapdálni; (*owad, rovar*) csípni, szúrni, (*trawić*) marni (*technikai*); mardosni, furdalni (*sumienie go gryzie*: furdalja a lelkiismeret)

gryzie ziemię, piasek – (*szó szerint: eszi a földet, homokot*) fübe harap, meghalt

gryźć chleb – kenyérbe harapni

gryźć kamienie – éhes gyomor mindent bevesz

gryźć kim o co – veszekedni *vkivel vmi* miatt

gryźć kogoś – harapni *vkit*

gryźć orzechy – diót törni

gryźć ziemię – rągni az éhkoppot; fübe harapni

gryźć się (*czym*) [1. gryźć samego siebie, 2. kaleczyć zębami jeden drugiego, 3. martwić się, 4. żyć z kimś w niezgodzie, 5. o kolorach, deseniach, częściach stroju itp.: wyraźnie nie pasować do siebie] – rágódni (*vmin*), gyötródni, aggódni (*vmi miatt*); marakodni, veszekedni; emészti magát

gryzą się jak pies z kotem – kutya-macska barátságban élnek

gryźć się czym, o co – emészti magát; szomorkodni *vmi* miatt

grzać (*grzeje*) [1. podwyższać temperaturę czegoś; 2. wydzielać ciepło; 3. *pot.* zadawać ciosy; 4. *pot.* strzelać; 5. *pot.* szybko biec lub jechać; 6. *pot.* pić alkohol w dużych ilościach] – melegíteni, sütni, fűteni; hevíteni

grzać się [1. poddawać się działaniu źródła ciepła; 2. być grzanym; 3. pocić się lub wilgotnieć; też: psuć się z powodu zbyt wysokiej temperatury; 4. *pot.* bić się z kimś; 5. o zwierzętach: być w stanie podniecenia płciowego] – melegedni; (*suka*) párzani, tüzelni

grzać się na słońcu – a napon melegedni

grzać się u ognia – a tűz mellett melegedni

grzałka [przyrząd elektryczny do grzania cieczy] – melegítő; vízmelegítő, merülőforraló

grzaneczka – piritóska; forralt bor

grzanie – melegítés, fűtés

grzanie się – melegedés, pázás

grzanka [1. podpieczony z obu stron kawałek bulki lub chleba; 2. gorący napój alkoholowy z czerwonego wina lub piwa] – piritós, piritott kenyér

grzanka (z serem i szynką) – piritós (sajtos sonkával)

grzanki dosychają w piecu – a piritós kenyér (*v. zsemlye*) teljesen *v. még jobban kiszárad a tűzhelyen*

grzanki jako dodatek do zup – piritott zsemlekokcák

grzanki z bulki – piritott zsemlekokcák

grzany, -a, -e – melegített, forralt, égetett

grzane piwo – melegített sör

grzane wino – forralt bor

grządka [1. pasek ziemi uprawnej w ogrodzie, ograniczony rowkami; 2. mała grzęda dla ptaków], **grządka kwiatowa** – virágágy, ágyás

grządka na kwiaty – virágágy, virágyágyás

grządka z kwiatami – virágyágy

grząski, -a, -ie [1. o gruncie: taki, w którym się zapada; 2. o sprawie, problemie: taki, w którym nie czujemy się pewnie i bezpiecznie] – ingoványos, mocsaras, süppedékes, lápos, iszapos

grząskie bagno – iszapos mocsár, láp, ingovány

grząsko – süppedősen, mocsarasan

grząskość – mocsaras jelleg

grząść, grzeznąć [1. zagłębiać się w czymś grząskim; 2. pozostawać gdzieś dłużej, niż

się planowało; 3. tkwić w niejasnej sytuacji] – elsüllyedni, elmerülni

grzbiecik – hátacska, gerinceeske

grzbiet [1. u zwierząt: część tułowia od karku do krzyża; 2. u ludzi: tylna strona tułowia od barków do pasa; 3. górna lub tylna część czegoś o podłużnym kształcie; 4. górna część łańcucha górskiego; też: szczyt wzniesienia; 5. skóra lub futro z grzbietu zwierzęcia] – hát, gerinc (*dostać po grzbiecie*: kikapni); gerinc; farhát; késfoka; (*biz*) hátúszás

grzbiet (tylec) – (*element szabli*) pengefok

grzbiet dłoni – kézhát

grzbiet górski – hegygerinc

grzbiet góry – a hegy gerince; hegygerinc, hegyhát

grzbiet książki [bok książki od strony zszycia arkuszy] – könyv háta, a könyv gerince

grzbiet wieprzowy – karaj

grzbietoród [wodny płaz bezogonowy] – dajkabéka

grzbietowy, -a, -e – hát-, háti, dorzális

grzebać (*grzebie*) [1. dokładnie coś przeszukiwać; 2. składać zmarłego do grobu; 3. zajmować się chowaniem zmarłych; 4. o zawalonej budowli, ziemi, gruzie: przysypywać kogoś, powodując jego śmierć; 5. skazywać na porażkę; 6. nieudolnie lub po amatorsku naprawiać jakieś urządzenie] – (*szukać*) turkálni, túrni,

ásni; kaparni, kapálni; (*chować umarłego*) temetni, eltemetni (*halottat*)

grzebać — **grzebnąć** [rozgarniać coś lub przerzucać, szukając czegoś] – (*ritka*) kaparni, vakarni; szétszórni, elszórni, elhinteni, széthelyezni, szétkotorni, széttúrni, szétkaparni *vmít*; keresve *vmít* turkálni, kutatgatni, búvárkodni

grzebać ciała poległych – eltemetni az elesetteket

grzebać w czym – keresgélni, turkálni *vmiben*

grzebać w papierach – turkálni az iratok között

grzebać w piasku – homokot turkálni

grzebać w śmieciach – szemétbe turkálni, a szemét közt kapirgálni

grzebać zwłoki – holttestet temetni v. eltemetni, elhantolni

grzebać się [1. to samo co II grzebać w zn. 1, 6.; 2. robić coś powoli] – babrálni, pizmogni, elpizmogni; szöszmötölni; keresgélni, turkálni

grzebać się z robotą – pizmogni a munkával

grzebak – salaklehúzó kanál, salakförlöző

grzebalny, -a, -e [wiązany z obrzędem grzebania zmarłych] – az elhunytak temetési szertartásával kapcsolatos

grzebala, grzebula [*pot. człowiek powolny*] – pizmogó, szöszmötölő ember

grzebanie – turkálás, túrás, kaparás; temetés

grzebanie się – keresgélés, turkálás; pizmogás, szöszmötölés

grzebanina – pizmogás

grzebiący, -a, -e – turkáló (*ember*)

grzebiący się – pizmogó

grzebielucha [Jaskółka brzegówka, brzegówka (*Riparia riparia*)] – partifecske (*Riparia riparia*)

Grzebieniasta – Tarajos celózia (kakastaréj)

grzebieniasty, -a, -e [1. o zwierzętach: mający grzebień; 2. o helmie, szyszaku: mający wystającą część górną; 3. mający kształt grzebienia] – fésűszerű; tarajos

grzebieniowy, -a, -e – fésűs; tarajos

grzebień [1. przyrząd z głęboko wyciętymi zębami, służący do czesania lub upinania włosów; 2. mięsisty czerwony wyrostek na głowie i dziobie niektórych ptaków; też u niektórych gadów: zębate wyrostki wzdłuż

grzbietu i ogona; 3. wystający, zgrubiały fragment kości, miejsce przyczepu mięśni lub błon międzykostnych; 4. ażurowy element dekoracyjny umieszczony na kalenicy dachu lub okapie; 5. narzędzie lub część urządzenia przypominające kształtem grzebień do czesania; 6. u capa kozicy: długa, gęsta sierść wzdłuż grzbietu] – (do czesania włosów) fésű; (u ptaków, madárnál) taraj, taréj; (u helmu, sisaknál) sisakförgő; (góry) gerinc, orom

grzebień do tapirowania – tupírozófésű

grzebień duży i rzadki – bontófésű

grzebień fali [zob. grzbiet fali] – hullámtaréj

grzebień fryzjerski – fodrászfésű, stílfésű

grzebień gęsty – sűrűfogú fésű

grzebień helmu, szyszaka [górna, wystająca część helmu lub szyszaka] – sisakförgő

grzebień kieszonkowy – zsebfésű

grzebień koguci; grzebień koguta – kakastaréj

grzebień rzadki – ritkafogú fésű

grzebień z długimi zębami – hosszúfogú fésű

grzebień z krótkimi zębami – rövidfogú fésű

grzebień z rączką – nyeles fésű

grzebionatka [Celożja srebrzysta, grzebionatka właściwa, celożja grzebieniasta, koguci grzebień (*Celosia argentea* L.)] – Magyarparéj (*Celosia argentea*)

grzebiuszka ziemna, huczek ziemny (*Pelobates fuscus*) [1. bezogonowy plaz, w dzień śpiący zagrzebany w ziemi; 2. bezogonowy plaz nocny z rodziny huczków dl. do 8 cm (kijanki do 17 cm); plamisty, płowobrunatny; dzień spędza zagrzebany w ziemi; występuje w Europie Środk. i Wsch., w Polsce chroniony.] – barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*)

grzebnać – (ritka) kaparni, vakarni

grzebyczek – zsebfésűcske, fésűcske

grzebyk [mały grzebień do włosów] – zsebfésű, (kicsi) fésű

grzebyk do podpinania włosów – hajrögzítő fésű

grzebyk ozdobny – hajrögzítő fésű

grzebykowały, -a, -e [przypominający kształtem grzebyk] – fésűs-, fésű-

grzech [1. w doktrynach religijnych: złamanie zakazu zagrożone sankcjami nadnaturalnymi; 2. postępek

wykraczający przeciw jakimś normom postępowania; 3. może oznaczać jakiegokolwiek przestępstwo, rozmyślne nieposłuszeństwo wobec Boga, czynienie niesprawiedliwości albo i nieprzyjacielski stosunek do Boga. Grzech jest separowaniem od Boga. Spowodował to szatan. Przez grzech przysła śmierć, a przez łaskę, która jest od Chrystusa, żywot wieczny. W ST trąd służy często jako symbol grzechu. Grzech był i jest potężną siłą i może być zwalczany tylko przy pomocy Jezusa Chrystusa.] – bűn, véték [1. BŰN: A teremtett világban mindaz, ami a Teremtő szentségét nem fejezi ki, vagy ami az ellen való; a világon az első bűn szabad akaratból történt, amikor a teremtmény felelősségének tudatában, és a következmények ismeretében úgy döntött, hogy megrontja azt a lényegét, amivel Isten eredetileg az Ő teremtményét felruházta; ti. istenképűségét és szentségét. Az emberi nem bűne Ádámnál és Évánál kezdődött (1Móz 3); de a teremtett világ bűne már azoknál az angyali lényeknél, akik fellázadtak Teremtőjük ellen, és akik ezért már lényüket tekintve a bűnben gyökereznek (2Pt 2,4; Júd 6). Ádámot és Évát Isten szentnek, Őtöle meghatározott lényegűnek teremtette, hogy Vele tökéletes közösségekben legyenek; engedetlenségük következtében természetük megromlott, Isten ellenségeivé váltak, bűnössé lettek Előtte, és magukkal vonták az egész emberiséget a romlásba és vétékbe (Róm 5,12kk.). A bűn lényege abban áll: Istentől elszakadva, Tőle függetlenül élni; a bűn problémájának megoldása egyedül Jézus Krisztusban adatik, abban a megváltásban, amelyet Ő halála és feltámadása által szerzett az embernek (Róm 3,21-8,39). A bűn: céltévesztés. 2. VÉTEK: Büntetést maga után vonó tett vagy magatartás, amely megtörte a törvényt; alapja lehet tudatlanságból elkövetett bűn is (3Móz 5,17), vagy egyetlen ember vétke miatt bűnössé válhat egy egész csoport (Józs 7,10-15). Különböző fokozatai vannak (Lk 12,47-48; ApCsel 17,30); Isten színe előtt minden ember vétkes (Róm 3,19; 8,12; Mt 6,12), és ha Jézus vére által nem nyer bocsánatot, fizetnie kell vétkéért. A hívők Krisztus ítélőszéke elé kerülnek (Róm 14,10; 2Kor 5,10), a hitetlenek pedig az utolsó ítélet nagy fehér királyi trónszéke elé (Jel 20,11-15).]

grzech ciężki, śmiertelny [w teologii chrześcijańskiej: całkowite i dobrowolne odwrócenie się od Boga poprzez złamanie jego zakazu w sprawach wielkiej wagi] – súlyos, halálos bűn

grzech młodości – ifjúkori ballépés

grzech nieczystości – a paráznaság bűne

grzech pierworodny [w religii chrześcijańskiej: grzech Adama i Ewy obciążający dziedzicznie całą ludzkość] – (egyház) eredendő bűn

grzech powszedni [w teologii chrześcijańskiej: grzech nieoznaczający opowiedzenia się przeciw Bogu] – hétköznapi bűn; bocsánatos bűn

Grzech przeciwko Duchowi Świętemu – zob. *Bluznierstwo przeciw Duchowi Świętemu* – Szent Lélek elleni bűn [„Bizony, bizony, mondom nektek, hogy minden embernek minden bűn megbocsáttatik majd, de a szent Lélek elleni bűn nem fog megbocsáttatni.”]

grzech przyrodzony – (egyh.) eredeti bűn

grzech sodomski – szodomai bűn; fajtalanság, feslettség

grzech śmiertelny – halálos bűn

grzechotać [wywoływać lub wydawać grzechot] – csörögni, zakatolni; kerepelni, fecsegní, locsogni, zörögni, hörögni,

grzechotać komu nad uszami – vkinek a fülébe kerepelni

grzechotanie – csörgés, kerepelés, sercegés, zörgés, kopogás

grzechotka [1. zabawka niemowlęca, grzechocząca przy potrząsaniu; 2. drewniany instrument muzyczny w kształcie rączki z obracającą się wokół niej drewnianą ramką; 3. zob. kołatka w zn. 3.; 4. koniec ogona grzechotnika; 5. ręczne urządzenie napędowe z przekładnią w postaci mechanizmu zapadkowego; też: wiertarka ręczna z takim urządzeniem] – (kołatka) kereplő; (zabawka, játék) csörgő, zajgép; (átv.) fecsegő nőszemély, kereplő

grzechotnik [wąż jadowity mający na końcu ogona grzechoczące resztki zrogowaciałej skóry] – csörgőkígyó [csörgőkígyók (Crotalus), a gödörkés arcú viperák alcsaládjába (Crotalinae) tartozó nem]

grzechotnik

Grzechotnikowate, grzechotniki (Crotalinae) [1. zob. *Sistrurus*; 2. podrodzina jadowitych węży z rodziny żmijowatych. Charakteryzują się długimi, składanymi zębami jadowymi, receptorami ciepła w części policzkowej głowy, a niektóre z nich mają charakterystyczną grzechotkę na końcu ogona.] – Csörgőkígyó-formák (Crotalinae)

Do podrodziny zalicza się następujące rodzaje:

- *Agkistrodon*
- *Atropoides*
- *Bothriechis*
- *Bothriopsis*
- *Bothrocophias*
- *Bothropoides*
- *Bothrops*
- *Calloselasma* (jedynym przedstawicielem jest *Calloselasma rhodostoma* – mokasyn gładki)
- *Cerrophidion*
- *Crotalus*
- *Cryptelytrops*
- *Deinagkistrodon* (jedynym przedstawicielem jest *Deinagkistrodon acutus*)
- *Garthius* (jedynym przedstawicielem jest *Garthius chaseni*)
- *Gloydus*
- *Himalayophis* (jedynym przedstawicielem jest *Himalayophis tibetanus*) dawniej *Trimeresurus tibetanus*)
- *Hypnale*
- *Lachesis*
- *Ophryacus*
- *Ovophis*
- *Parias*
- *Popeia*
- *Porthidium*
- *Peltepelor* (jedynym przedstawicielem jest *Peltepelor macrolepis*)
- *Protobothrops*
- *Rhinocerothis*
- *Sistrurus*
- *Triceratolepidophis* (jedynym przedstawicielem jest *Triceratolepidophis sieversorum*). Uznany za młodszy synonim *Protobothrops* przez Guo i współpracowników (2007).
- *Trimeresurus*
- *Tropidolaemus*
- *Viridovipera*
- *Zhaoermia* (jedynym przedstawicielem jest *Zhaoermia mangshanensis*). Uznany za młodszy synonim *Protobothrops* przez Guo i współpracowników (2007).

Jeszcze niedawno klasyfikowano je w randze rodziny Crotalidae.

Do grzechotników zalicza się gatunki takie, jak:

- grzechotnik preriowy (Ameryka Północna)
- grzechotnik teksaski (USA)
- grzechotnik rogaty (jw.)
- grzechotnik straszliwy (Ameryka Południowa)
- grzechotniczek pospolity (USA)
- grzechotnik diamentowy (USA)
- surukuku (Ameryka Południowa)
- mokasyn dalekowschodni (od Europy po Zakaukazie)
- mokasyn błotny (USA)
- kajsaka (od Meksyku po Amerykę Południową; Antyle)
- grzechotnik brazylijski (Brazylia, Paragwaj, północna Argentyna)
- grzechotnik karłowaty (południowo-wschodnie stany USA)
- grzechotnik pustynny (południe USA)
- grzechotnik zielony (od Kanady po Meksyk)

grzechowy, -a, -e – bűn-, bűnös, vétkes

grzechów odpuszczenie – zob. odpuszczenie grzechów – bűnök bocsánata; bűnbocsánat

grzechy główne, siedem grzechów głównych [w etyce chrześcijańskiej: siedem skłonności do złego; też: postęпки popełnione pod wpływem tych skłonności] – hét főbűn [kevélység, bujaság, a jóra való restség, falánkság (torkosság), fõsvénység, irigység, harag]

grzechy rodziców odezwały się w dzieciach – a szülők bűnei a gyermekekben ütköztek ki v. öltöttek testet

grzecniś [iron. człowiek przesadnie grzeczny] – (tréf.) keresett udvarlás

grzecniuchny, -a, -e; grzecniuteńki, -a, -ie; grzecniutki, -a, -ie – udvariaska; kis udvarias

grzecznostka – apró v. kis szívélyesség v. figyelmesség

grzecznościowo – szívességileg

grzecznościowy, -a, -e taki, którego wymaga grzeczność – szívességi, udvariassági, illedelmességi

grzeczność – udvariasság, előzékenység; (uprzejmość) szívesség, szívélyesség; (pryżwoitość) illedelmesség; jólneveltség, szófogadás, engedelmesség

grzeczność w stosunku do starszych – udvariasság az öregebbel szemben

grzeczny, -a, -e [1. dobrze wychowany; o dzieciach też: posłuszny i spokojny; 2. będący wyrazem dobrego wychowania; 3. o dziełach artystycznych: konwencjonalny] – udvarias, előzékeny;

(uprzejmy) szolgálatkész, szíves;
(pryżwoity) illedelmes, illemtudó;
szófogadó, jólnevelt, tisztteletudó,
engedelmes; jó (gyermek)

grzeczne dziecko – engedelmes, szófogadó gyermek

grzeczne zachowanie się – illedelmes viselkedés

grzecznie – udvariasan, illedelmesen

grzeczny człowiek – udvarias ember

Grzegorz [imię męskie pochodzące poprzez łacińską formę *Gregorius* od greckiego *Gregorios*, wywodzącego się ze słowa γρηγορεω (Gregorus) – "być czujnym". W formie łacińskiej użyte pierwszy raz przez papieża Grzegorza I, doktora kościoła.] – Gergely [görög eredetű férfinév, jelentése: éber, szemfüles]

Grzesiek, Grześ, Grzesiu – Gergő

grzejnictwo dział techniki zajmujący się budową i zastosowaniem grzejników – fűtéstechnika

grzejnictwo elektryczne [zob. elektrotermia] – hővillamosság, hőelektromosság

grzejnik [urządzenie wypromieniujące energię cieplną] – villanymelegítő, hőszugárzó, fűtőtest, radiátor, melegítőtest, forraló

grzejnik elektryczny – villanymelegítő, hőszugárzó

grzejnik gazowy – gázmelegítő

grzejnik konwekcyjny [zob. konwektor] – konvektor

grzejnik elektryczny – hőszugárzó

grzejnikowy, -a, -e [przymiotnik od: grzejnik] – hőszugárzó-, fűtőtest-, radiátor-

grzejny, -a, -e [dający ciepło] – hő-

grzeszący, -a, -e – vétkező

grzeszek [drobne przewinienie lub uchybienie] – kis bűn, bűnke, bűnöscke, vétkecske

grzesznica – bűnös v. vétkes nő v. asszony v. leány

grzeszenie – bűnösen, vétkesen

grzesznik [człowiek popełniający grzechy] – bűnös, vétkes (ffi)

grzeszność – bűnösség

grzeszny, -a, -e [1. popełniający grzechy; 2. będący grzechem] – bűnös, vétkes; esendő

grzeszny uczynek – büntett

grzeszyć – vétkezni, véteni, bünt elkövetni, bűnözni, (nie grzeszy rozumem: nem valami nagy ész)

grzeszyć ciężko – súlyosan vétkezni, súlyos bünt követni el

grzeszyć lenistwem – a lustaság bűnébe esni

grzeszyć mową – szóval vétkezni

grzeszyć myślą (mową, uczynkiem, zaniedbaniem) – gondolatban (szóban, cselekedettel, mulasztással) vétkezni

grzeszyć nieświadomością – tudatlanságból hibát elkövetni v. vétkezni

grzeszyć przeciw czemuś – véteni *vmi* ellen

grzeszyć przeciw komu – véteni v. vétkezni *vki* ellen

grzeszyć przeciwko dobrym obyczajom – a jó erkölcs ellen véteni

grzeszyć śmiertelnie – halálos bünt követni el

grzewczy [1. *zob.* grzejny; 2. *związany z ogrzewaniem budynków*] – (*kohászat*) melegítő kemence

grzęda [1. *pas ziemi uprawnej w ogrodzie lub na polu ograniczony rowkami*; 2. *drażek, na którym odpoczywa ptactwo domowe*; 3. *forma rzeźby skorupy ziemskiej podobna do wału*; 4. *w alpinizmie: wąska wypukłość na stromym zboczu biegnąca z góry na dół*] – (*zagon kwiatów*) virágágy, ágyás; (*w kurniku, tyúkólban*) tyúkölő, ülőrúd; (*építészet*) taréjszelemen, varjúgerenda

grzędy zazieleniały się kwiatami – a kerti ágyak kivirágoztak v. kizöldültek

grzęzawica – láp, mocsaras talaj

grzęzawisko [1. *miejsce podmokłe i zapadające się*; 2. *o życiu pozbawionym wartości moralnych*] – (*bagno*) ingovány, fertő, mocsaras hely

grzęznąć [1. *zagłębiać się w czymś grząskim*; 2. *pozostawać gdzieś dłużej, niż się planowało*; 3. *tkwić w niejasnej sytuacji*] – elsüllyedni, elmerülni

grzęzy [1. *ciężarki obciążające sieci i inne narzędzia służące do połowu ryb*; 2. *łow. wymiona samic zwierzyny płowej*] – halászháló súlya; a szarvastehén tőgye

grzmiąco – dörgős, dörgő hangon, dörögve

grzmiący, -a, -e – harsogó, dörgő, mennydörgő

grzmieć [1. *o grzmocie: rozlegać się*; 2. *głośno rozbrzmiewać*; 3. *mówić głośno, z groźbą lub z naganą*] – dörögni, dörrenni, mennydörögni, zengeni; zeng az ég; harsanni, harsogni

grzmi – dörög az ég, mennydörög

grzmią (pod mtastiem) armaty – dörög az ágyú v. dörögnek az ágyúk (a város határában)

grzmienie – dörgés, mennydörgés

grzmocić (grzmotnąć) – püfölni, csépelni

grzmot [1. *huk towarzyszący, wraz z błyskawicą, wyladowaniu elektrycznemu*; 2. *silny huk*; 3. *pot. niezgrabny, stary i niefunkcjonalny przedmiot*; 4. *pot. o niezgrabnej, potężnej kobiecie*] – dörgés, mennydörgés; (*gúny*) vénség, öregapó, öregasszony

grzmot baba – vénasszony

grzmot dział – ágyudörgés

grzmotnał go pięścią na kark – ökölrel nyakonvágta, öklével a nyakára sújtott

grzmotnąć — grzmocić [1. *uderzyć w coś lub w kogoś mocno*; 2. *rzucić coś z siłą*; 3. *spaść lub przewrócić się z hałasem*; 4. *spowodować nagły odgłos*; 5. *pot. wypić porcję alkoholu*; 6. *grzmocić: wulg. o mężczyźnie: odbywać stosunek seksualny*] – megüttni, odavágni; (*vulg.*) dugni, közösülni

grzmotnął butem w podłogę – csizmáját a padlóhoz vágta

grzmotnął mu się do nóg – lába elé zuhant, elvágódott előtte

grzmotnąć się — grzmocić się [1. *uderzyć samego siebie*; 2. *bić wzajemnie jeden drugiego*; 3. *uderzyć się o coś*; 4. *pot. to samo co grzmotnąć w zn. 3.*; 5. *grzmocić się wulg. odbywać stosunek seksualny*] – megüti magát, odaüti vmijét; elvágódnai, odaveti magát

grzmotnąć się łokciem o stół – könyökét az asztalba üti, odaüti könyökét az asztalhoz

grzyb [1. *cudzożywny organizm plechowy, niemający ciałek zieleni*; 2. *nadziemna część takich organizmów, mająca kształt kapelusza osadzonego na nóżce*; 3. *każda forma przypominająca kształtem grzyb*; 4. *pot. Grzybica*; 5. *pogard. o starym lub zniedołężniałym człowieku*] – gomba

grzyb atomowy [slup radioaktywnych pyłów i dymów o kształcie grzyba, powstający po wybuchu jądrowym] – atomgomba

grzyb kapeluszowy – (*növ.*), kalapos gomba [a hártýás gombáknak egyik csoportja, a nép gombáinak jó nagy része. Termő testük a tönk (láb) tetején kalap, harang v. süveg alakjára fejlődik, v. a teteje lapos, sőt be is mélyed.]

grzyb prawdziwy [borowik] – vargánya (*gomba*)

grzyb skalny [1. *utwór skalny o wąskiej podstawie i szerokiej czapie*; 2. *forma skalna, powstająca na skutek erozyjnej działalności wiatru (korazja)*] – sziklagomba, gomba alakú szikla

grzyb chorobotwórczy – kórbetegséget előidéző gomba, börgomba

grzyb jadalny – ehető gomba, étgomba

grzyb niejadalny – nem ehető gomba

grzyb pleśniowy – penészgomba

grzyb trujący – mérges gomba; mérgező gomba

grzybek – kis gomba; (rodzaj bakterii, *baktériumfajta*) gomba; stoppolófa; (*étel*) gombafelfűjt

grzybek do cerowania – stoppolófa

grzybek kefirowy [kłaczkowata substancja złożona z bakterii mlekowych i drożdży, używana do produkcji kefiru] – kefirgomba

grzybek pleśniowy – penészgomba

grzybek włosów – (*orvosi*) hajgomba

grzybek zaworu [część składowa zaworu zamykająca i otwierająca przepływ] – szelepgomba

grzybiasty, -a, -e [podobny kształtem do grzyba] – gomba alakú

grzybica [choroba zakaźna ludzi i zwierząt wywołana przez grzyby chorobotwórcze] – börgombásodás, gombás bőrbetegség

grzybica skóry – börgombásodás

grzybicowy, grzybiczy, grzybiczny, -a, -e – börgombásodás-, börgombás

grzybieć [*pot.* starzeć się] – összezugszorodni, megöregeni; ellustulni

Grzybienie (*Nymphaea* L.) [jeden z 6 rodzajów w obrębie rodziny grzybieniovatych *Nymphaeaceae*. Według różnych źródeł należy tu od 40 do ponad 50 gatunków występujących na całym świecie. W Polsce występują w naturze dwa gatunki: grzybienie białe *N. alba* L. oraz grzybienie północne *N. candida* C. Presl (częsty jest także ich mieszaniec – *N. ×borealis* Camus). W uprawie częste są kultywary i mieszańce grzybienii białych z gatunkami egzotycznymi znane pod zbiorową nazwą *N. ×hybrida*, hort. Gatunkiem typowym jest *Nymphaea alba* L.] – tündérrózsa (*Nymphaea*) [nemzetség a tündérrózsafélék családjába tartozik, világszerte elterjedt, mintegy 40 fajt számlál, melyek közül sokat természetek dísznövényként]

Grzybienie białe (*Nymphaea alba* L.), zwyczajowo nazywane także nenufarem lub lilią wodną [gatunek byliny z rodziny grzybieniovatych (*Nymphaeaceae*). Jeden z około 50 gatunków z rodzaju grzybienie *Nymphaea*. Typ nomenklatoryczny dla rodzaju. Ze względu na efektowne, duże kwiaty pływające na powierzchni wody gatunek ten rozpowszechniony jest w uprawie, zwłaszcza w postaci odmian

barwnie kwitnących. Jest to także roślina lecznicza, a dawniej także barwierska. W wielu krajach gatunek z powodu zagrożenia naturalnych stanowisk objęty został ochroną prawną, w tym także chroniony jest w Polsce.] – fehér tündérrózsa v. fehér tavirózsa (*Nymphaea alba*) [a kétszikűek (*Magnoliopsida*) osztályának a tündérrózsa-virágúak (*Nymphaeales*) rendjéhez, ezen belül a tündérrózsafélék (*Nymphaeaceae*) családjához tartozó faj.]

Grzybienie północne, grzybienie zapoznane (*Nymphaea candida*) [gatunek byliny z rodziny grzybieniovatych (*Nymphaeaceae*). Jeden z ok. 50 gatunków z rodzaju grzybienie (*Nymphaea*). Występuje w północnej Europie i Azji (najdalej na południe występuje w Hiszpanii i na Kaukazie). W Polsce rozproszony w północnej części kraju. Po 1980 zostały potwierdzone następujące stanowiska: w północno-wschodniej Polsce – jeziora: Kołwinek koło Dobrego Lasu, Róg, Łękuk i Dubinek koło Orłowa, Legenda koło Zawad Oleckich, Galadus koło Żegar oraz Liczonka koło Ruskiej Wsi. Z powodu dużego podobieństwa do grzybienii białych gatunki te są często ze sobą mylone i dlatego też rozmieszczenie grzybienii północnych nie jest dokładnie poznane.] –(növény) *Nymphaea candida*

grzybieniec (*Grzybieniec purpurowozarodnikowy*) – tündérkonty, apácakonyt, sárkánygyökér

grzybień [lilią wodną] – tündérrózsa

Grzybień biały; lilia wodna (*Nymphaea alba*), [roślina z rodziny grzybieniowatych (*Nymphaeaceae*). Okazała bylina o grubym kłęczu pelzającym w mulistym lub piaszczystym dnie zbiorników wodnych. Liście ma długoogonkowe (do 2 m długości), pływające, kształtu nerkowatego, o nasadzie sercowatej, skórzaste i błyszczące.] – fehér tündérrózsa v. fehér tavirózsa (*Nymphaea alba*) [a kétszikűek (*Magnoliopsida*) osztályának a tündérrózsa-virágúak (*Nymphaeales*) rendjéhez, ezen belül a tündérrózsafélék (*Nymphaeaceae*) családjához tartozó faj.]

grzybki fermentacyjne – erjesztő gombák
grzybki kefirowe – tejerjesztő gombák
grzybki marynowane – gomba
grzybkowy, -a, -e [przymiotnik od: grzybek] – gomba-; gombás, gombával töltött
Grzybnia (*mycelium*) [1. wegetatywne ciało grzybów, mające postać splecionych, nitkowatych strzępek; 2. forma plechy grzybów, stanowiąca wegetatywne ciało grzybów zbudowane z wyrośniętej i rozgałęzionej strzępki lub wielu strzępek skupionych w jednym miejscu. Grzybnia, która rozwija się na powierzchni podłoża (często w formie puchu lub pleśni), nazywana jest grzybnią powietrzną, a grzybnia wnikająca w podłoże to grzybnia substratowa lub pożywkowa.] – micélium; gombafonalak szövedéke
grzybny, -a, -e [obfitujący w grzyby, np. grzybny las] – gombában gazdag
grzybobójczy, -a, -e [niszczący grzyby pasożytnicze lub zapobiegający ich występowaniu] – gombaölő
grzybobranie [zbieranie grzybów] – gombászás, gombaszedés
grzybowa [zupa grzybowa] – gombaleves
grzybowaty, -a, -e [podobny kształtem do grzyba] – gomba alakú
grzybowisko [teren bogaty w grzybnie] – gombatermő hely v. vidék, gombavidék
grzybowy, -a, -e [przrzędzony z grzybów] – gombás; gomba-
grzyboznawca – gombaszakértő
grzyboznawstwo – gombaismeret

Grzyby (*Fungi* T. L. Jahn & F. F. Jahn ex R. T. Moore) [królestwo należące do domeny jądrowców (*Eucaryota*). Dawniej, w zależności od ujęcia systematycznego takson ten miał rangę podkrólestwa (*Fungi* R.T. Moore, 1971), podtypu, (*Fungi* Engl. 1889) i klasy (*Fungi* Bartling, 1830). Istnienie grzybów zaobserwowano we wszystkich strefach klimatycznych, przede wszystkim na lądach, rzadziej w wodach. Do tej pory opisano ok. 120 tysięcy gatunków grzybów. Szacuje się, że co roku charakteryzuje się średnio 1700 nowych gatunków grzybów. Korzystając z danych uzyskanych z obszarów, na których rozpoznano większość organizmów żywych, przypuszcza się, że istnieje ok. 1,5 miliona gatunków grzybów (5 razy więcej niż roślin nasiennych).] – gombák

W 2007 r. grupa mikologów zaproponowała kolejny system klasyfikacji grzybów:

- **Królestwo: grzyby**
 - **Gromada (typ): *Glomeromycota***
 - **Gromada (typ): *Microsporidia* (mikrosporydia)**
 - **Gromada (typ): *Chytridiomycota* (skoczkwce)**
 - **Gromada (typ): *Blastocladiomycota***
 - **Gromada (typ): *Neocallimastigomycota***
 - **Podkrólestwo: *Dikarya***
 - **Gromada (typ): *Ascomycota* (workowce)**
 - **Gromada (typ): *Basidiomycota* (podstawczaki)**

oraz 4 podgromady o niepewnej przynależności do gromady (*Incertae sedis*):

- ***Mucoromycotina***
- ***Entomophthoromycotina***
- ***Zoopagomycotina***
- ***Kickxellomycotina*,**

a także taksony niższej rangi zbadane zbyt słabo, aby je z wystarczającą pewnością zaliczyć do wyższych taksonów.

Ez a Magyarországon bizonyítottan előforduló nagygombák ábécésorrendes listája. A mintegy 3000-re becsült teljes hazai fajszámból e lista jelenleg 706-ot tartalmaz. A *-gal jelölt fajok a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet szerint védettek.

A, Á

- **Acélkék döggomba (*Entoloma nitidum*)**
- **Akácsciperke (*Agaricus bresadolanus*)**
- **Akác pikkelyespereszke (*Floccularia rickenii*)**
- **Álcsillaggomba (*Geastrum melanocephalum*)**
- **Álszömöröcsög* (*Battarrea phalloides*)**
- **Ánizsszagú fagomba (*Lentinellus cochleatus*)**
- **Ánizsszagú gereben (*Hydnellum suaveolens*)**
- **Apró csiperke (*Agaricus semotus*)**

B

- Apró nedűgomba (*Hygrocybe miniata*)
- Aprópikkelyű pereszke (*Tricholoma imbricatum*)
- Aranybélésű tinóru (*Aureoboletus gentilis*)
- Aranyos galambgomba (*Russula aurea*)
- Aranyos rezgőgomba (*Tremella mesenterica*)
- Aranysárga lemezestínóru* (*Phylloporus pelletieri*)
- Aranysárga tőkegomba (*Gymnopilus junonius*)
- Aranytínóru (*Boletus chrysenteron*)
- Árvégű fülőke (*Gymnopus fusipes*)
- Baracksárga galambgomba (*Russula lutea*)
- Baracksárga tinóru (*Boletus armeniacus*)
- Barázdálttönkű kígyógomba (*Mycena polygramma*)
- Barna csengettyűgomba (*Pluteus cervinus*)
- Barna érdestínóru (*Leccinum scabrum*)
- Barna galambgomba (*Russula sororia*)
- Barna galóca (*Amanita regalis*)
- Barna gyűrűstínóru (*Suillus luteus*)
- Barna nyálkásgomba (*Gomphidius glutinosus*)
- Barna porhanyógomba (*Psathyrella piluliformis*)
- Barna tinóru (*Boletus badius*)
- Barnagyűrűs nagyözlábogomba (*Macrolepiota konradii*)
- Barnahátú zsemlegomba* (*Scutigera oregonensis*)
- Barnakorongos csigagomba (*Hygrophorus discoideus*)
- Barnanyálkás pókhálógomba (*Cortinarius trivialis*)
- Barnásszürke csigagomba (*Hygrophorus atramentosus*)
- Barnásvörös galambgomba (*Russula integra*)
- Barnászöld döggomba (*Entoloma incanum*)
- Barnatüskés özlábogomba (*Lepiota calcicola*)
- Barnulóhúsú galambgomba (*Russula xerampelina*)
- Bársonyos papsapagomba (*Helvella ephippium*)
- Bársonyos fapereszke (*Tricholomopsis rutilans*)
- Bársonyos rókagomba (*Cantharellus friesii*)
- Bársonyostönkű cölöpgomba (*Tapinella atrotomentosa*)
- Bársonyostönkű papsapagomba (*Helvella queletii*)
- Begöngyöltészélű cölöpgomba (*Paxillus involutus*)
- Begöngyöltészélű tejelógomba (*Lactarius zonarius*)
- Bíbor csiperke (*Agaricus dulcidulus*)
- Bíbor galóca (*Amanita porphyria*)
- Bíborvörös tinóru (*Boletus rhodopurpureus*)
- Bimbós pöfeteg (*Lycoperdon perlatum*)
- Bocskoros csiperke (*Agaricus gennadii*)

- Bocskoros nyelespöfeteg* (*Tulostoma volvulatum*)
- Bokros pereszke (*Lyophyllum fumosum*)
- Bokrosgomba (*Grifola frondosa*)
- Bordásszélű tejelógomba (*Lactarius omphaliiformis*)
- Borostás álcölöpgomba (*Ripartites tricholoma*)
- Borostás egyrétűtapló (*Trametes hirsuta*)
- Borostás réteggomba (*Stereum hirsutum*)
- Borsos tinóru (*Chalciporus piperatus*)
- Borzastönkű fülőke (*Gymnopus hariolorum*)
- Bőrbarna porhanyógomba (*Psathyrella conopilus*)
- Bőrsárgatönkű galambgomba (*Russula viscida*)
- Bronzos vargánya (*Boletus aereus*)
- Bundás álszarvasgomba* (*Elaphomyces mutabilis*)
- Bunkós agancsgomba (*Xylaria polymorpha*)
- Bunkóslábú fülőke (*Rhodocollybia butyracea*)
- Büdös bőrkorallgomba (*Thelephora palmata*)
- Büdös galambgomba (*Russula foetens*)
- Büdös özlábogomba (*Lepiota cristata*)
- Büdös pereszke (*Tricholoma sulphureum*)
- Büdös pókhálógomba (*Cortinarius amoenolens*)
- Bükkfa-galambgomba (*Russula nobilis*)
- Bükkös pereszke (*Tricholoma sciodes*)

C

- Cafrangos galóca (*Amanita strobiliformis*)
- Céklatinóru (*Boletus erythropus*)
- Cifra galambgomba (*Russula risigallina*)
- Cifra kígyógomba (*Mycena inclinata*)
- Cifra korallgomba (*Ramaria formosa*)
- Cinóberpiros galambgomba (*Russula rosacea*)
- Cinóbertapló (*Pycnoporus cinnabarinus*)
- Cinóbervörös szemcsés-özlábogomba (*Cystoderma cinnabarina*)
- Citromgalóca (*Amanita citrina*)
- Citromlemezű galambgomba (*Russula sardonina*)

Cs

- Csalóka álpókhálógomba (*Leucocortinarius bulbiger*)
- Csarabos tejelógomba (*Lactarius musteus*)
- Császárgomba (*Amanita caesarea*)
- Csavarttönkű fülőke (*Rhodocollybia prolixa* var. *distorta*)
- Cseh kucsmagomba (*Ptychoverpa bohemica*)
- Cserepes gereben (*Sarcodon imbricatus*)
- Cseresznyepiros nedűgomba (*Hygrocybe coccinea*)
- Csikospórájú álszarvasgomba* (*Elaphomyces virgatosporus*)
- Csillagpapucsú kígyógomba (*Mycena stylobates*)
- Csillagspórás susulyka (*Inocybe asterospora*)

- Csiperkeszerű lemezespöfeteg* (*Chlorophyllum agaricoides*)
- Csipós parásgereben (*Hydnellum peckii*)
- Csipós pereszke (*Tricholoma virgatum*)
- Csipós szegfűgomba (*Marasmius prasiosmus*)
- Csipőslemező galambgomba (*Russula acrifolia*)
- Csoportos álpereszke (*Lyophyllum decastes*)
- Csoportos porhanyógomba (*Psathyrella multipedata*)
- Csoportos tuskógomba (*Armillaria tabescens*)
- Csöves bunkógomba (*Macrotyphula fistulosa*)
- Csövestönkű tinóru (*Suillus cavipes*)
- Csúcsos papsapkgomba (*Gyromitra infula*)
- Csúcsoskalapú pókhálógomba (*Cortinarius rubellus*)

D

- Daróc tejelógomba* (*Lactarius helvus*)
- Déli tőkegomba (*Agrocybe aegerita*)
- Deres tapló (*Ganoderma applanatum*)
- Dióízű galambgomba (*Russula heterophylla*)
- Díszes pókhálógomba (*Cortinarius aurantioturbinatus*)
- Disznófülgomba* (*Gomphus clavatus*)
- Duzzadtönkű tölcsergomba (*Ampulloclitocybe clavipes*)

E

- Édesillatú fakógomba (*Hebeloma sacchariolens*)
- Édeskés tejelógomba (*Lactarius subdulcis*)
- Édesszagú tejelógomba (*Lactarius glycosmus*)
- Égércölöpgomba (*Paxillus filamentosus*)
- Egérszürke pereszke (*Tricholoma myomyces*)
- Égertinóru* (*Gyrodon lividus*)
- Elefántcsont csigagomba (*Hygrophorus eburneus*)
- Élénksárga galambgomba (*Russula solaris*)
- Élénkszínű nyirokgomba (*Hygrocybe pratensis*)
- Élődsdi fülőke (*Collybia cirrhata*)
- Élődsdi tinóru* (*Pseudoboletus parasiticus*)
- Enyhe galambgomba (*Russula pectinatoides*)
- Enyhe tobozfülőke (*Strobilurus stephanocystis*)
- Enyheízű tejelógomba (*Lactarius mitissimus*)
- Enyves kígyógomba (*Mycena epipterygia*)
- Epeízű pókhálógomba (*Cortinarius vibratilis*)
- Epeízű tinóru (*Tylopilus felleus*)
- Erdei csillaggomba (*Geastrum fimbriatum*)
- Erdei szegfűgomba (*Marasmius wynnei*)
- Erdei szömörccsög (*Phallus impudicus*)
- Erdőszéli csiperke (*Agaricus arvensis*)
- Ereztönkű laskagomba (*Pleurotus cornucopiae*)
- Erősillatú pókhálógomba (*Cortinarius parvumatus*)

- Erősszagú galambgomba (*Russula graveolens*)
- Erősszagú szemcsés-özlábgomba (*Cystoderma carcharias*)
- Északi tejelógomba (*Lactarius trivialis*)
- Évelő réteggomba (*Stereum rugosum*)
- Ezüstfehér selyemgomba (*Amanita mairei*)
- Ezüstszürke döggomba (*Entoloma saundersii*)

F

- Fagyálló csigagomba (*Hygrophorus hypothejus*)
- Fagyálló likacsosgomba (*Polyporus arcularius*)
- Fahéjszínű pókhálógomba (*Cortinarius cinnamomeus*)
- Fakó áltrifla (*Scleroderma bovista*)
- Fakó galambgomba (*Russula fellea*)
- Fakó tinóru (*Boletus fechtneri*)
- Fakó tőkegomba (*Pholiota lenta*)
- Fakó trágyagomba (*Panaeolus papilionaceus*)
- Fakó zsemlegomba (*Albatrellus ovinus*)
- Fakóbolyhos tejelógomba (*Lactarius mairei*)
- Fakósárga galambgomba (*Russula ochroleuca*)
- Fakósárga tejelógomba (*Lactarius pallidus*)
- Fakósárga tölcserpereszke (*Lepista flaccida*)
- Fakóselymes galóca (*Amanita lividopallescens*)
- Fakószerű tejelógomba (*Lactarius fluens*)
- Fántermő szegfűgombácska (*Marasmiellus ramealis*)
- Farkastinóru (*Boletus calopus*)
- Fátyolos élősdigomba (*Asterophora parasitica*)
- Fátyolos laskagomba (*Pleurotus calyptratus*)
- Fátyolos szömörccsög (*Phallus duplicatus*)
- Fattyú kucsmagomba (*Mitrophora semilibera*)
- Fehér galóca (*Amanita verna*)
- Fehér nyirokgomba (*Hygrocybe virginea*)
- Fehér pereszke (*Tricholoma album*)
- Fehér porhanyógomba (*Psathyrella candolleana*)
- Fehér selyemgomba (*Amanita alba*)
- Fehér szarvasgomba (*Choireomyces venosus*)
- Fehéres likacsosgomba (*Postia stiptica*)
- Fehérpikkelyes csiperke (*Agaricus chionodermus*)
- Fehértejű keserűgomba (*Lactarius piperatus*)
- Fehértejű kígyógomba (*Mycena galopus*)
- Fehértönkű pókhálógomba (*Cortinarius mucosus*)
- Fekete sötétedőpöfeteg (*Bovista nigrescens*)
- Fekete tejelógomba (*Lactarius picinus*)
- Feketedő bordás-özlábgomba (*Leucocoprinus badhamii*)
- Feketedő galambgomba (*Russula densifolia*)
- Feketedő nedűgomba (*Hygrocybe nigrescens*)

- Feketeélű csengettyűgomba (*Pluteus atromarginatus*)
- Feketelábú kucsragomba (*Morchella atrotomentosa*)
- Feketélő papsapragomba (*Helvella corium*)
- Feketepelyhes csengettyűgomba (*Pluteus umbrosus*)
- Feketeskék döggomba (*Entoloma serrulatum*)
- Feketészörös galambgomba (*Russula atropurpurea*)
- Feketeszegélyű kígyógomba (*Mycena pelianthina*)
- Feketeszegélyű pereszke (*Tricholoma atrosquamosum*)
- Feketetönkű szegfűgomba (*Marasmius alliaceus*)
- Félgömbalakú harmatgomba (*Stropharia semiglobata*)
- Fenolszagú csiperke (*Agaricus pilatianus*)
- Fenyő-galambgomba (*Russula torulosa*)
- Fenyő-kénvirággomba (*Hypholoma capnoides*)
- Fenyő-likacsosgomba (*Phaeolus schweinitzii*)
- Fenyőpereszke (*Tricholoma terreum*)
- Fenyő-rezgőgomba (*Tremella encephala*)
- Fenyő-szagosszegfűgomba (*Micromphale perforans*)
- Fenyvescsiperke (*Agaricus silvaticus*)
- Fenyves-turjángomba (*Galerina marginata*)
- Fésűs csillaggomba (*Geastrum schmidelii*)
- Fésűs galambgomba (*Russula pectinata*)
- Fésűs galóca (*Amanita eliae*)
- Flamingó-csigagomba (*Hygrophorus persicolor*)
- Fodros áltrombitagomba (*Pseudocraterellus undulatus*)
- Fodros káposzttagomba (*Sparassis crispa*)
- Fodros papsapragomba (*Helvella crispa*)
- Fodros rezgőgomba (*Tremella foliacea*)
- Fokhagymaszagú szegfűgomba (*Marasmius scorodonius*)
- Foltos álszarvasgomba* (*Elaphomyces maculatus*)
- Foltos fülöke (*Rhodocollybia maculata*)
- Foltos kígyógomba (*Mycena maculata*)
- Foltos nyálkásgomba (*Gomphidius maculatus*)
- Foltoslemezű lánngomba (*Gymnopilus penetrans*)
- Foltosodó álpereszke (*Lyophyllum semitale*)
- Foltosodó tinóru (*Boletus torosus*)
- Földi susulyka (*Inocybe terrigena*)
- Földszagú pókhálógomba (*Cortinarius hinnuleus*)
- Földtőlő galambgomba (*Russula delica*)
- Francia szarvasgomba (*Tuber melanosporum*)
- Füstszínű tejelógomba (*Lactarius azonites*)

G

- Füstszürke pereszke (*Lyophyllum immundum*)
- Füzöld galambgomba (*Russula aeruginea*)
- Galambpereszke (*Tricholoma columbetta*)
- Galléros csillaggomba (*Geastrum striatum*)
- Gesztenye őzlábogomba (*Lepiota castanea*)
- Gesztenye üregestinóru (*Gyroporus castaneus*)
- Gesztenyebarna álpereszke (*Lyophyllum loricatum*)
- Gombántermő fülöke (*Collybia tuberosa*)
- Gömbölyűspórás nedűgomba (*Hygrocybe persistens* var. *konradii*)
- Gumós csiperke (*Agaricus essettei*)

Gy

- Gyakori földilaska (*Hohenbuehelia geogenia*)
- Gyapjas őzlábogomba (*Lepiota clypeolaria*)
- Gyapjas tintagomba (*Coprinus comatus*)
- Gyapjaslábú fülöke (*Gymnopus peronatus*)
- Gyenge tintagomba (*Parasola plicatilis*)
- Gyertyáncsigagomba (*Hygrophorus lindtneri*)
- Gyilkos galóca (*Amanita phalloides*)
- Gyökeres cölöppereszke* (*Leucopaxillus macrocephalus*)
- Gyökeres fakógomba (*Hebeloma radicosum*)
- Gyökerező szürkefülöke (*Tephrocybe rancida*)
- Gyöngyös tejelógomba (*Lactarius circellatus*)
- Gyöngyszürke galambgomba (*Russula galochroa*)
- Gyűrűs fülöke (*Oudemansiella mucida*)
- Gyűrűs trágyagomba (*Panaeolus semiovatus*)
- Gyűrűs tuskógomba (*Armillaria mellea*)

H

- Halszagú csiperke (*Agaricus maleolens*)
- Hamvas tinóru (*Boletellus fragilipes*)
- Hamvas uborkagomba (*Macrocystidia cucumis*)
- Hánytató galambgomba (*Russula emetica*)
- Harkálytintagomba (*Coprinopsis picacea*)
- Hármas csillaggomba (*Geastrum triplex*)
- Hasadtlemeszű gomba (*Schizophyllum commune*)
- Hatalmas cölöppereszke (*Leucopaxillus giganteus*)
- Hegyeskalapú galóca (*Amanita virosa*)
- Hegyi csiperke (*Agaricus langei*)
- Hófehér szegfűgombácska (*Marasmiellus candidus*)
- Hófehér tintagomba (*Coprinopsis nivea*)
- Homoki csiperke (*Agaricus pseudopratisensis*)
- Homoki papsapragomba (*Helvella monachella*)
- Homoki szömöröcsög (*Phallus hadriani*)
- Hosszútönkű gyökerezőfülöke (*Xerula radicata*)

I, í

- Húsbarna pénzecskegomba (*Laccaria laccata*)
- Húsbarnás őzlábgomba (*Lepiota brunneoincarnata*)
- Hússzínű pereszke (*Calocybe carnea*)
- Hússzínű porcos-csészegomba* (*Ascocoryne sarcooides*)

- Ibolyás korallgomba (*Ramaria fumigata*)
- Ibolyás pereszke (*Calocybe ionides*)
- Ibolyaszínű galambgomba (*Russula firmula*)
- Ibolyavörös pókhálógomba (*Cortinarius rufo-olivaceus*)
- Illatos döggomba (*Entoloma pleopodium*)
- Illatos tölcsérpereszke (*Lepista irina*)
- Ízletes csiperke (*Agaricus bitorquis*)
- Ízletes galambgomba (*Russula alutacea*)
- Ízletes kucsomagomba (*Morchella esculenta*)
- Ízletes rizike (*Lactarius deliciosus*)
- Ízletes tőkegomba (*Kuehneromyces mutabilis*)
- Ízletes vargánya (*Boletus edulis*)
- Izzadó nyálkásgalóca (*Limacella guttata*)

J

- Jegenyefenyő-tejelógomba (*Lactarius albocarneus*)
- Jegenyefenyves-rizike (*Lactarius salmonicolor*)
- Jodoforszagú galambgomba (*Russula turci*)
- Júdásfülgomba (*Auricularia auricula-judae*)

K

- Kámforszagú tejelógomba (*Lactarius camphoratus*)
- Karbolszagú csiperke (*Agaricus xanthodermus*)
- Karcsú csiperke (*Agaricus silvicola*)
- Karcsú őzlábgomba (*Macrolepiota mastoidea*)
- Karéjos mohagomba (*Arrhenia spathulata*)
- Kávébarna áltölcsérgomba (*Pseudoclitocybe cyathiformis*)
- Kék harmatgomba (*Stropharia caerulea*)
- Kék pókhálógomba (*Cortinarius caerulescens*)
- Kékbelű álszarvasgomba* (*Elaphomyces personii*)
- Kékesedő üregestinóru (*Gyroporus cyanescens*)
- Kékhátú galambgomba (*Russula cyanoxantha*)
- Kéklemezű pókhálógomba (*Cortinarius delibutus*)
- Kékülő álpereszke (*Lyophyllum transforme*)
- Kékülő badargomba (*Psilocybe cyanescens*)
- Kénsárgatejű tejelógomba (*Lactarius lacunarum*)
- Kenyérgomba (*Lactarius volemus*)
- Kereszterű tejelógomba (*Lactarius acerrimus*)

- Keresztspórás döggomba (*Entoloma conferendum*)
- Kerti csiperke (*Agaricus campestris*)
- Kerti rétgomba (*Agrocybe dura*)
- Kerti susulyka (*Inocybe rimosa*)
- Kerti tintagomba (*Coprinnellus micaceus*)
- Kései susulyka (*Inocybe nitidiuscula*)
- Kései tejelógomba (*Lactarius hepaticus*)
- Kesernyész tinóru (*Boletus radicans*)
- Keserű pereszke (*Tricholoma acerbum*)
- Keserű pókhálógomba (*Cortinarius infractus*)
- Keserű tobozfüllőke (*Strobilurus tenacellus*)
- Keskenylemezű galambgomba (*Russula chloroides*)
- Késői csigagomba (*Hygrophorus arbustivus*)
- Késői laskagomba (*Pleurotus ostreatus*)
- Kétspórás csiperke (*Agaricus bisporus*)
- Kétszínű pénzecskegomba (*Laccaria bicolor*)
- Királyvargánya (*Boletus regius*)
- Kis dücskőgomba (*Panellus stipticus*)
- Kocsonyás álgereben (*Pseudohydnum gelatinosum*)
- Komposztcsiperke (*Agaricus vaporarius*)
- Korai lágypereszke (*Melanoleuca cognata*)
- Kormos csigagomba (*Hygrophorus camarophyllus*)
- Kormos mirigygomba (*Exidia glandulosa*)
- Kormostönkű érdestinóru (*Leccinum versipelle*)
- Koronás csillaggomba (*Geastrum coronatum*)
- Korpás gereben* (*Sarcodon scabrosus*)
- Korpástönkű galambgomba (*Russula farinipes*)
- Köldökös álszarvasgomba* (*Elaphomyces anthracinus*)
- Könnyező porhanyógomba (*Lacrymaria lacrymabunda*)
- Kőrisszagú csigagomba (*Hygrophorus cossus*)
- Körtepöfeteg (*Lycoperdon pyriforme*)
- Közönséges süngomba* (*Hericium erinaceus*)
- Krómsárga galambgomba* (*Russula claroflava*)
- Kukoricaüszög (*Ustilago maydis*)
- Kúpos nedűgomba (*Hygrocybe conica*)
- Kutyszömörcsög (*Mutinus caninus*)

L

- Lágypöfeteg (*Lycoperdon molle*)
- Lángszínű tőkegomba (*Pholiota flammans*)
- Lángvörös bőrgomba (*Cortinarius purpureus*)
- Lápi fenyőtinóru (*Suillus flavidus*)
- Lápi galambgomba (*Russula paludosa*)
- Lápi szürkefüllőke (*Tephrocybe palustris*)
- Lápi tejelógomba (*Lactarius theiogalus*)
- Laskapereszke* (*Hypsizygus ulmarius*)
- Légyölő galóca (*Amanita muscaria*)
- Lenge korallgomba (*Ramaria flaccida*)

- Lepketapló (*Trametes versicolor*)
- Levágottcsúcsú mozsárütőgomba (*Clavariadelphus truncatus*)
- Ligeti csigagomba (*Hygrophorus nemoreus*)
- Ligeti csiperke (*Agaricus benesii*)
- Ligeti tinóru (*Boletus pulverulentus*)
- Lila pénzecskegomba (*Laccaria amethystina*)
- Lila tejelőgomba (*Lactarius lilacinus*)
- Lila tölcsérpereszke (*Lepista nuda*)
- Lilásbarna döggomba (*Entoloma porphyrophaeum*)
- Lilásfehér pókhálósgomba (*Cortinarius alboviolaceus*)
- Lilás kérészgomba (*Bolbitius reticulatus*)
- Lilásodó szörgomba (*Lactarius repraesentaneus*)
- Lilásodó tejelőgomba (*Lactarius uvidus*)
- Lilásvörös csiperke (*Agaricus porphyrizon*)
- Lilatönkű pókhálósgomba (*Cortinarius sodagnitus*)
- Lilatönkű susulyka (*Inocybe cincinnata*)
- Lilatönkű tölcsérpereszke (*Lepista saeva*)
- Lisztporos likacsosgomba (*Postia rennyi*)
- Lomberdei csiperke (*Agaricus haemorrhoidarius*)
- Lószőrszegfűgomba (*Marasmius androsaceus*)
- Lucfenyő-galambgomba (*Russula queletii*)
- Lucfenyvesi rizike (*Lactarius deterrimus*)
- Lucos tobozfülőke (*Strobilurus esculentus*)

M

- Magyar csillaggomba* (*Geastrum hungaricum*)
- Májgomba (*Fistulina hepatica*)
- Májusi pereszke (*Calocybe gambosa*)
- Mandulaillatú susulyka (*Inocybe hirtella*)
- Márványos tölcsérpereszke (*Lepista luscina*)
- Meddő döggomba (*Entoloma abortivum*)
- Merev korallgomba (*Ramaria stricta*)
- Mérgező nagyözlábgomba (*Macrolepiota venenata*)
- Mezei szegfűgomba (*Marasmius oreades*)
- Mezei télifülőke (*Flammulina ononidis*)
- Mezei tölcsérgomba (*Clitocybe dealbata*)
- Mézszínű lápigomba (*Naucoria escharioides*)
- Mogyoró tejelőgomba (*Lactarius pyrogalus*)
- Moha badargomba (*Psilocybe montana*)
- Molyhos réteggomba (*Stereum subtomentosum*)
- Molyhos tinóru (*Boletus subtomentosus*)
- Muskátlis pókhálósgomba (*Cortinarius paleaceus*)

N

- Nagy döggomba (*Entoloma sinuatum*)
- Nagy özlábgomba (*Macrolepiota procera*)
- Nagyspórás csiperke (*Agaricus macrosporus*)
- Nagyspórás szarvasgomba (*Tuber macrosporum*)
- Narancsosélű kígyógomba (*Mycena aurantiomarginata*)

- Narancspiros harmatgomba (*Stropharia aurantiaca*)
- Narancsszínű álrókagomba (*Hygrophoropsis aurantiaca*)
- Narancsszínű enyveskorallgomba (*Calocera viscosa*)
- Narancsszínű korallgomba (*Ramaria aurea*)
- Narancsszínű selyemgomba (*Amanita crocea*)
- Narancsvörös csészegomba (*Aleuria aurantia*)
- Narancsvörös kígyógomba (*Mycena acicula*)
- Narancsvörös pereszke (*Tricholoma aurantium*)
- Nemezes nyálkásgomba (*Chroogomphus helveticus*)
- Nemezes réteggomba (*Stereum gausapatum*)

Ny

- Nyakörves szegfűgomba (*Marasmius rotula*)
- Nyálkagyűrűs csigagomba (*Hygrophorus gliocyclus*)
- Nyárfa-érdestinóru (*Leccinum duriusculum*)
- Nyárfa-pókhálósgomba* (*Cortinarius paracephalixus*)
- Nyárfapereszke (*Tricholoma populinum*)
- Nyári fülőke (*Flammulina fenae*)
- Nyári laskagomba (*Pleurotus pulmonarius*)
- Nyári szarvasgomba (*Tuber aestivum*)
- Nyári vargánya (*Boletus reticulatus*)
- Nyeles áltrifla (*Scleroderma verrucosum*)
- Nyírfa-galambgomba (*Russula betularum*)
- Nyírfa-szörgomba (*Lactarius torminosus*)
- Nyírfatapló (*Piptoporus betulinus*)
- Nyomott tönkű csiperke (*Agaricus spissicaulis*)
- Nyúlánk kucsragomba (*Morchella elata*)

O, Ó

- Okkeresedő csiperke (*Agaricus pseudocretaceus*)
- Okkerfoltos pereszke (*Tricholoma sulphurescens*)
- Okkerlemezű döggomba (*Entoloma cetratum*)
- Okkersárga pókhálósgomba (*Cortinarius splendens*)
- Okkerszínű tinóru (*Boletus impolitus*)
- Olajbarna csigagomba (*Hygrophorus olivaceoalbus*)
- Olajszínű csigagomba (*Hygrophorus dichrous*)
- Olajszürke kígyógomba (*Mycena arcangeliana*)
- Olaszgomba* (*Polyporus tuberaster*)
- Óriás bocskorosgomba* (*Volvariella bombycina*)
- Óriás csiperke (*Agaricus augustus*)
- Óriás harmatgomba (*Stropharia rugosoannulata*)
- Óriás likacsosgomba (*Meripilus giganteus*)
- Óriás papsapragomba (*Gyromitra gigas*)

- Óriás pókhálógomba* (*Cortinarius praestans*)
- Óriás pöfeteg (*Langermannia gigantea*)
- Óriás selyemgomba (*Amanita ceciliae*)
- Óriás tölcsérgomba (*Infundibulicybe geotropa*)
- Orsospórás susulyka (*Inocybe lacera*)
- Osztott pöfeteg (*Pisolithus arhizus*)
- Ö, Ő
- Ördögsekér-laskagomba (*Pleurotus eryngii*)
- Övestönkű pókhálógomba (*Cortinarius triumphans*)
- Óztlábgalóca* (*Amanita vittadinii*)
- P
- Párducgalóca (*Amanita pantherina*)
- Párducpereszke (*Tricholoma pardinum*)
- Patinás álszarvasgomba* (*Elaphomyces leveillei*)
- Pecsétviaszgomba (*Ganoderma lucidum*)
- Pelyhes csengettyűgomba (*Pluteus nanus*)
- Pelyhes keserűgomba (*Lactarius vellereus*)
- Pelyhestönkű fülöke (*Gymnopus confluens*)
- Pereskés álcölöpgomba (*Rhodocybe gemina*)
- Petrezselyemgomba (*Hericium coralloides*)
- Petróleumszagú szarvasgomba (*Tuber mesentericum*)
- Pihés laskagomba (*Pleurotus dryinus*)
- Pikkelyes harmatgomba (*Leratiomyces squamosus*)
- Pikkelyes tinóru* (*Strobilomyces strobilaceus*)
- Pikkelyesövű pókhálógomba (*Cortinarius pholideus*)
- Piros csészegomba (*Sarcoscypha coccinea*)
- Piros kígyógomba (*Mycena adonis*)
- Piros kosárgomba (*Clathrus ruber*)
- Piros tinóru (*Boletus rubellus*)
- Piros húsú szarvasgomba (*Tuber magnatum*)
- Piruló csigagomba (*Hygrophorus erubescens*)
- Piruló galóca (*Amanita rubescens*)
- Piruló őztlábgomba (*Chlorophyllum rhacodes*)
- Piruló susulyka (*Inocybe godeyi*)
- Piszkosrózsás tinóru (*Boletus speciosus*)
- Pisztricgomba (*Polyporus squamosus*)
- Pompás nemeztinóru (*Boletus pruinatus*)
- Porzó élősdi gomba (*Asterophora lycoperdoides*)
- Púpos egyrétűtápló (*Trametes gibbosa*)
- Pusztai kucsmagomba (*Morchella steppicola*)
- R
- Ráncos békagomba (*Lichenomphalia umbellifera*)
- Ráncos fenyőgomba (*Cortinarius caperatus*)
- Ráncos galambgomba (*Russula vesca*)
- Ráncos koronggomba (*Discina ancilis*)
- Ráncos tejelógomba (*Lactarius lignyotus*)
- Ráncos tintagomba (*Coprinopsis atramentaria*)
- Ráncoskalapú tejelógomba (*Lactarius pterosporus*)
- Recéstönkű tinóru (*Boletus ferrugineus*)
- Redős papsapkgomba (*Gyromitra esculenta*)
- Repedéses csillaggomba (*Astraeus hygrometricus*)
- Repedéses szétesőpöfeteg (*Lycoperdon utrifforme*)
- Retekszagú fakógomba (*Hebeloma sinapizans*)
- Retekszagú kígyógomba (*Mycena pura*)
- Réti kígyógomba (*Mycena avenacea*)
- Rézvörös lakkostapló (*Ganoderma pfeifferi*)
- Rókaszinű érdestinóru (*Leccinum vulpinum*)
- Rókaszinű pókhálógomba (*Cortinarius orellanus*)
- Rózsa-döggomba (*Entoloma saepium*)
- Rózsáságú korallgomba (*Ramaria botrytis*)
- Rózsás csigagomba (*Hygrophorus pudorinus*)
- Rózsás galambgomba (*Russula rosea*)
- Rózsás nyálkásgomba* (*Gomphidius roseus*)
- Rózsás tönkgomba* (*Rhodotus palmatus*)
- Rózsáskalapú tinóru (*Boletus legaliae*)
- Rózsáslemezű kígyógomba (*Mycena galericulata*)
- Rózsáslemezű pereszke (*Tricholoma orirubens*)
- Rózsáslemezű tejelógomba (*Lactarius controversus*)
- Rózsástönkű őztlábgomba (*Lepiota pseudolilacea*)
- Rózsástövű fenyőtinóru (*Suillus collinitus*)
- Rózsásvörös galambgomba (*Russula persicina*)
- Rózsaszíntejű tejelógomba (*Lactarius acris*)
- Rózsaszínű kígyógomba (*Mycena rosea*)
- Rózsaszínű nedűgomba* (*Hygrocybe calyptriformis*)
- Rozsdabarna csigagomba (*Hygrophorus latitabundus*)
- Rozsdafoltos kígyógomba (*Mycena zephrus*)
- Rozsdasárga tőkegomba (*Pholiota aurivella*)
- Rozsdásszárú fülöke (*Gymnopus dryophilus*)
- Rozsdavörös fenyőtinóru (*Suillus tridentinus*)
- Rőt áltrifla (*Scleroderma citrinum*)
- Rőt csillaggomba (*Geastrum rufescens*)
- Rőt selyemgomba (*Amanita fulva*)
- Rőt tejelógomba (*Lactarius rufus*)
- S
- Sáfrányos nedűgomba (*Hygrocybe persistens*)
- Sajtszagú galambgomba (*Russula amoenolens*)
- Salétromos kígyógomba (*Mycena leptcephala*)
- Sárga bordás-őztlábgomba (*Leucocoprinus birnbaumii*)
- Sárga csengettyűgomba (*Pluteus leoninus*)
- Sárga érdestinóru (*Leccinum crocipodium*)
- Sárga galóca (*Amanita gemmata*)

- Sárga gerebengomba (*Hydnum repandum*)
- Sárga gévagomba (*Laetiporus sulphureus*)
- Sárga gyűrűstinóru (*Suillus grevillei*)
- Sárga harmatgomba (*Stropharia coronilla*)
- Sárga kénvirággomba (*Hypholoma fasciculare*)
- Sárga korallgomba (*Ramaria flava*)
- Sárga mohakígyógomba (*Rickenella fibula*)
- Sárga nedűgomba (*Hygrocybe obrussea*)
- Sárga pikkelyesgalóca* (*Squamanita schreieri*)
- Sárga rétgomba (*Agrocybe pediades*)
- Sárga rókagomba (*Cantharellus cibarius*)
- Sárga szegfűgomba (*Xeromphalina campanella*)
- Sárga szemcsésózlábgomba (*Cystoderma amianthinum*)
- Sárga tőkegomba (*Pholiota alnicola*)
- Sárgahúsú tinóru (*Boletus appendiculatus*)
- Sárgalemezű pereszke (*Tricholoma fulvum*)
- Sárgalemezű pókhálógomba (*Cortinarius croceus*)
- Sárgapelyhes tuskógomba (*Armillaria gallica*)
- Sárgapelyhű csigagomba (*Hygrophorus chrysodon*)
- Sárgásbarna galambgomba (*Russula mustelina*)
- Sárgásbarna selyemgomba (*Amanita battarrae*)
- Sárgásfehér kígyógomba (*Mycena flavoalba*)
- Sárgáslilás tejelógomba (*Lactarius flavidus*)
- Sárgáspelyhű ózlábgomba (*Lepiota magnispora*)
- Sárgástönkű kígyógomba (*Mycena renati*)
- Sárgásvörös gerebengomba (*Hydnum rufescens*)
- Sárgászöld csengettyűgomba (*Pluteus chrysophaeus*)
- Sárgászöld korallgomba (*Ramaria abietina*)
- Sárgászöld pereszke (*Tricholoma equestre*)
- Sárgatejű kígyógomba (*Mycena crocata*)
- Sárgatejű tejelógomba (*Lactarius chrysorrheus*)
- Sárguló galambgomba (*Russula luteotacta*)
- Sárguló pereszke (*Tricholoma sculpturatum*)
- Sárgulótönkű galambgomba (*Russula puellaris*)
- Sátántinóru (*Boletus satanas*)
- Selymes susulyka (*Inocybe geophylla*)
- Sereges tintagomba (*Coprinellus disseminatus*)
- Sereges tölcsérgomba (*Clitocybe gibba*)
- Serleges papsapagomba (*Helvella acetabulum*)
- Sima ózlábgomba (*Lepiota oreadiformis*)
- Sima papsapagomba (*Helvella leucomelaena*)
- Simasüvegű kucsmagomba (*Verpa digitaliformis*)

Sz

- Sörtés dücskőgomba (*Lentinus strigosus*)
- Sötét érdestinóru (*Leccinum pseudoscabrum*)
- Sötét kucsmagomba (*Morchella vulgaris*)
- Sötét tinóru (*Porphyrellus porphyrosporus*)
- Sötét trombitagomba (*Craterellus cornucopioides*)
- Sötétbolyhos tejelógomba (*Lactarius turpis*)
- Sötétedő galambgomba (*Russula albonigra*)
- Sötétedőhúsú rókagomba* (*Cantharellus melanoxeros*)
- Sötétlábú fakógomba (*Hebeloma mesophaeum*)
- Sötétlila pókhálógomba (*Cortinarius violaceus*)
- Sötétlilás tejelógomba (*Lactarius luridus*)
- Sötétpikkelyes tuskógomba (*Armillaria obscura*)
- Sugaras likacsosgomba (*Polyporus alveolaris*)
- Sujtásos papsapagomba (*Helvella fusca*)
- Süveges turjángomba (*Galerina calyprata*)
- Szagos csigagomba (*Hygrophorus agathosmus*)
- Szagos galambgomba (*Russula grata*)
- Szagos likacsosgomba (*Royoporus badius*)
- Szagos pókhálógomba (*Cortinarius torvus*)
- Szagos rókagomba (*Cantharellus lutescens*)
- Szakállas pereszke (*Tricholoma vaccinum*)
- Szalagos fülgomba (*Auricularia mesenterica*)
- Szalagos gereben (*Hydnum conrescens*)
- Szalmasárga tejelógomba (*Lactarius scrobiculatus*)
- Szappanszagú pereszke (*Tricholoma saponaceum*)
- Száraz csigagomba (*Hygrophorus penarius*)
- Szaruszürke döggomba (*Entoloma sordidulum*)
- Szarutönkű szegfűgomba (*Marasmius cohaerens*)
- Szarvasagancsgomba (*Xylaria hypoxylon*)
- Szekszárdi csiperke (*Agaricus litoralis*)
- Széleslemezű fülőke (*Megacollybia platyphylla*)
- Szélesszájú pöfeteg (*Vascellum pratense*)
- Szemcsésnyelű fenyőtinóru (*Suillus granulatus*)
- Szemcséstönkű lágypereszke (*Melanoleuca verrucipes*)
- Szemérmetlen pereszke (*Tricholoma lascivum*)
- Szenes galambgomba (*Russula nigricans*)
- Szenes likacsosgomba (*Bjerkandera adusta*)
- Szenes tőkegomba (*Pholiota highlandensis*)
- Szenesedő pereszke (*Tricholoma ustale*)
- Sziki csiperke (*Agaricus bernardii*)
- Színváltó galambgomba (*Russula adusta*)
- Szitaszájú csillaggomba (*Myriostoma coliforme*)
- Szürke csigagomba (*Hygrophorus pustulatus*)

T

- Szürke galóca (*Amanita spissa*)
 - Szürke gyűrűstinóru (*Suillus viscidus*)
 - Szürke papsapkgomba (*Helvella lacunosa*)
 - Szürke pereszke (*Tricholoma portentosum*)
 - Szürke rókgomba (*Cantharellus cinereus*)
 - Szürke selyemgomba (*Amanita vaginata*)
 - Szürke sötétedőpöfeteg (*Bovista plumbea*)
 - Szürke tölcsérgomba (*Clitocybe nebularis*)
 - Szürkés nedűgomba (*Hygrocybe fornicata*)
 - Szürkésbarna galambgomba (*Russula insignis*)
 - Szürkésbarna gereben (*Bankera violascens*)
 - Szürkésbarna tölcsérpereszke (*Lepista sordida*)
 - Szürkéslila susulyka (*Inocybe griseolilacina*)
 - Szürkészöld galambgomba (*Russula grisea*)
 - Szürkülő tejelógomba (*Lactarius vietus*)
-
- Talajlakó szemölcsösgomba (*Thelephora terrestris*)
 - Tarkahúsú érdestinóru* (*Leccinum variicolor*)
 - Tarkahúsú galambgomba (*Russula decolorans*)
 - Tarka tinóru (*Suillus variegatus*)
 - Tavasz dőggomba (*Entoloma vernum*)
 - Tavasz rétgomba (*Agrocybe praecox*)
 - Téglavörös susulyka (*Inocybe erubescens*)
 - Tehéntinóru (*Suillus bovinus*)
 - Tejfehér állkigyógomba (*Hemimycena lactea*)
 - Tejfehér cölöppereszke (*Leucopaxillus lepistoides*)
 - Téli fülőke (*Flammulina velutipes*)
 - Téli likacsosgomba (*Polyporus brumalis*)
 - Téli szarvasgomba (*Tuber brumale*)
 - Tengerparti susulyka (*Inocybe heimii*)
 - Tintahalgomba (*Clathrus archeri*)
 - Tintaszagú csiperke (*Agaricus moelleri*)
 - Toboz fenyőfülőke (*Baeospora myosura*)
 - Tobozgereben (*Auriscalpium vulgare*)
 - Tölcséres gereben (*Phellodon tomentosus*)
 - Tölcséres rókgomba (*Cantharellus tubaeformis*)
 - Tölgyfa-érdestinóru (*Leccinum quercinum*)
 - Törékeny galambgomba (*Russula fragilis*)
 - Tövisaljagomba (*Entoloma clypeatum*)
 - Tőzege tejelógomba (*Lactarius sphagnetii*)
 - Tüskegomba* (*Polyporus umbellatus*)
 - Tüskés galóca (*Amanita echinocephala*)
 - Tüskés őzlábgomba (*Lepiota aspera*)
 - Tüskés pöfeteg (*Lycoperdon echinatum*)
 - Tüskés sörénygomba* (*Hericium cirrhatum*)
 - Tüskés tőkegomba (*Pholiota squarrosa*)
 - Tűzpiros csengettyűgomba (*Pluteus aurantiorugosus*)
 - Tűzszínű őzlábgomba (*Lepiota ignicolor*)

U, Ű

- Undorító szagosszegfűgomba (*Micromphale foetidum*)

Ü, Ű

- Üreges szarvasgomba (*Tuber excavatum*)
- Üregestönkű kigyógomba (*Mycena filipes*)
- Űstökös pöfeteg (*Lycoperdon umbrinum*)

V

- Változékony lágypereszke (*Melanoleuca melaleuca*)
- Változékony pöfeteg (*Lycoperdon excipuliforme*)
- Változékony tinóru (*Boletus luridus*)
- Varashátú galambgomba (*Russula virescens*)
- Vaskos mozsárütőgomba (*Clavariadelphus pistillaris*)
- Vastagburkú galóca (*Amanita pachyvolvata*)
- Vastaghúsú pókhálógomba (*Cortinarius variicolor*)
- Vastaglábú tuskógomba (*Armillaria cepistipes*)
- Vastagtönkű kucsmagomba (*Morchella crassipes*)
- Vékonnyelű papsapkgomba (*Helvella macropus*)
- Veres susulyka (*Inocybe haemacta*)
- Vérvörös galambgomba (*Russula sanguinaria*)
- Vérvörös pókhálógomba (*Cortinarius sanguineus*)
- Véző kigyógomba (*Mycena haematopus*)
- Viaszfehér tölcsérgomba (*Clitocybe phyllophila*)
- Világító tölcsérgomba (*Omphalotus olearius*)
- Virágos szemölcsösgomba (*Thelephora anthocephala*)
- Vörös érdestinóru (*Leccinum aurantiacum*)
- Vörös nedűgomba (*Hygrocybe punicea*)
- Vörös tinóru (*Boletus queletii*)
- Vörös barna papsapkgomba (*Gyromitra fastigiata*)
- Vörös barna tejelógomba (*Lactarius quietus*)
- Vörös barna vargánya (*Boletus pinophilus*)
- Vörös barnatönkű fülőke (*Gymnopus erythropus*)
- Vöröses barna haranggomba (*Conocybe arrhenii*)
- Vöröses fülőke (*Gymnopus ocior*)
- Vöröses kénvirággomba (*Hypholoma sublateritium*)
- Vöröses nyálkásgomba (*Chroogomphus rutilus*)
- Vörösfenyő-csigagomba (*Hygrophorus lucorum*)
- Vörösfenyő-pereszke (*Tricholoma psammopus*)
- Vörösfenyő-tejelógomba (*Lactarius porninsis*)
- Vörösfoltos csigagomba (*Hygrophorus russula*)
- Vörösfoltos korallgomba (*Ramaria sanguinea*)
- Vöröslábú őzlábgomba (*Lepiota ignivolva*)

- Vöröslábú pókhálógomba (*Cortinarius bulliardii*)
- Vörösemezű pókhálógomba (*Cortinarius semisanguineus*)
- Vöröslila csigagomba (*Hygrophorus capreolarius*)
- Vörösödő réteggomba (*Stereum sanguinolentum*)
- Vörösödő rókagomba (*Cantharellus ianthinoxanthus*)
- Vörösödő zsemlegomba (*Boletopsis leucomelaena*)
- Vörösödőhúsú tejelógomba (*Lactarius fuliginosus*)
- Vörösödőtejű rizike (*Lactarius semisanguifluus*)
- Vörösövű pókhálógomba (*Cortinarius armillatus*)
- Vöröstönkű galambgomba (*Russula olivacea*)

Z

- Zöld ánizsgomba (*Clitocybe odora*)
- Zöld harmatgomba (*Stropharia aeruginosa*)
- Zöldes nedűgomba (*Hygrocybe psittacina*)
- Zöldes tejelógomba (*Lactarius blennius*)
- Zöldes tőkegomba (*Pholiota gummosa*)
- Zöldesedő tejelógomba (*Lactarius glaucescens*)
- Zöldeslila galambgomba (*Russula amoenicolor*)
- Zöldessárga nedűgomba (*Hygrocybe chlorophana*)
- Zöldessárga pereszke (*Tricholoma sejunctum*)
- Zöldessárga tinóru (*Boletus junquilleus*)
- Zöldesszürke dőggomba (*Entoloma rhodopolium*)
- Zöldhátú zsemlegomba (*Albatrellus cristatus*)
- Zöldülőtönkű susulyka (*Inocybe aeruginascens*)

Zs

- Zsemlebarna pókhálógomba (*Cortinarius varius*)
- Zsemleszínű fakógomba (*Hebeloma crustuliniforme*)

TUDOMÁNYOS FAJNÉV ALAPJÁN RENDEZVE

A

- *Agaricus arvensis* / Erdőszéli csiperke
- *Agaricus augustus* / Óriás csiperke
- *Agaricus bernardii* / Sziki csiperke
- *Agaricus bisporus* / Kétspórás vagy termesztett csiperke
- *Agaricus bitorquis* / Ízletes csiperke
- *Agaricus bresadolianus* / Akác csiperke
- *Agaricus campester* / Mezei vagy kerti csiperke
- *Agaricus cbionodermis* / Fehérpikkelyes csiperke
- *Agaricus essettei* / Gumós csiperke
- *Agaricus haemorrhoidarius* / Lomberdei csiperke
- *Agaricus macrosporus* / Nagyspórás csiperke
- *Agaricus maleolens* / Halszagú csiperke
- *Agaricus maskae* / Szekszárdi csiperke

- *Agaricus pequinii* / Bocskoros csiperke
- *Agaricus pilatianus* / Fenolszagú csiperke
- *Agaricus porphyron* / Lilászörös csiperke
- *Agaricus praeclaresquamosus* / Tintaszagú csiperke
- *Agaricus semotus* / Apró csiperke
- *Agaricus silvicola* / Karcsú csiperke
- *Agaricus squamuliferus* / Ligeti csiperke
- *Agaricus sylvaticus* / Fenyves csiperke
- *Agaricus vaporarius* / Komposzt csiperke
- *Agaricus xanthoderma* / Karbolszagú vagy sárguló csiperke
- *Agaricus xanthoderma genevier v. grisea* / Karbolszagú csiperke szürke változata
- *Agrocybe cylindracea* / Déli tőkegomba
- *Agrocybe praecox* / Tavaszri rétgomba
- *Amanita alba* / Fehér selyemgomba
- *Amanita caesarea* / Császárgalóca
- *Amanita ceciliae* / Óriás selyemgomba
- *Amanita citrina* / Citromgalóca
- *Amanita crocea* / Narancsszínű selyemgomba
- *Amanita eliae* / Fésűs galóca
- *Amanita fulva* / Rőt selyemgomba
- *Amanita gemmata* / Sárga galóca
- *Amanita lividopallescens* / Fakóselymes galóca
- *Amanita mairei* / Ezüstfehér selyemgomba
- *Amanita muscaria* / Légyölő galóca
- *Amanita pachyvolvata* / Vastagbörkű galóca
- *Amanita pantherina* / Párducgalóca
- *Amanita phalloides* / Gyilkos galóca
- *Amanita porphyria* / Bibor galóca
- *Amanita regalis* / Barna galóca
- *Amanita rubescens* / Piruló galóca
- *Amanita solitaria v. echinocephala* / Tüskés galóca
- *Amanita spissa* / Szürke galóca
- *Amanita strobiliformis* / Cafrangos galóca
- *Amanita umbrinolutea* / Sárgásbarna selyemgomba
- *Amanita vaginata* / Szürke selyemgomba
- *Amanita virosa* / Hegyeskalapú galóca
- *Amanita vittadinii* / Ózláb galóca
- *Armillaria cepistipes* / Vastaglábú tuskógomba
- *Armillaria mellea v. Armillariella mellea* / Gyűrűs tuskógomba
- *Armillaria ostoyae v. obscura* / Sötétpikkelyes tuskógomba
- *Armillaria rickenii* / Akác pereszke
- *Armillaria tabescens v. Armillariella tabescens* / Csupros (csoportos) tuskógomba
- *Armillariella bulbosa* / Gumós tuskógomba
- *Astraeus hygrometricus* / Repedéss csillaggomba
- *Auricularia auriculajudae* / Júdásfülegomba
- *Auricularia mesenterica* / Szalagos fülgomba
- *Auriscalpium vulgare* / Tobozgereben

B

- *Bankera violascens* / Szürkésbarna gereben
- *Beaoospora myosura* / Toboz fenyőfűlőke v. Derestönkű fenyőfűlőke
- *Boletellus fragilipes* / Hamvas tinóru
- *Boletinus cavipes* / Csövestönkű tinóru v. Vörösfenyő szálastinóru
- *Boletopsis leucomelaena* / Vörösödő zsemlegomba
- *Boletus aereus* / Bronzos vargánya

- *Boletus aestivalis* / Nyári vargánya
- *Boletus appendiculatus* / Sárgahúsú tinóru
- *Boletus calopus* / Farkastinóru
- *Boletus edulis* / Ízletes vargánya
- *Boletus erythropus v. Boletus queletii* / Vörös tinóru
- *Boletus fechtneri* / Fakótinóru
- *Boletus impolitus* / Okkerszínű tinóru
- *Boletus junquilleus* / Zöldessárga tinóru
- *Boletus luridiformis* / Céklatinóru
- *Boletus luridus* / Változékony tinóru
- *Boletus pinophilus* / Vörösbarna vargánya
- *Boletus piperatus* / Borsos tinóru
- *Boletus pulverulentus* / Ligeti tinóru
- *Boletus radicans* / Gyökeres tinóru
- *Boletus regius* / Királytinóru v. Királyvargánya
- *Boletus rhodopurpureus* / Bíborvörös tinóru v. Borvörös tinóru
- *Boletus satanas* / Sátántinóru
- *Boletus speciosus* / Piszkosrózsás tinóru
- *Boletus splendidus* / Rózsásalapú tinóru
- *Boletus torosus* / Foltosodó tinóru
- *Bovista plumbea* / Szürke sötétedőpöfeteg

C

- *Calocybe carnea* / Hússzínű pereszke
- *Calocybe gambosa* / Májusi pereszke
- *Calocybe ionides* / Ibolyás pereszke
- *Calvatia excipuliformis* / Változékony szétesőpöfeteg v. Változékony pöfzeteg
- *Calvatia utriformis* / Pikkelyes pöfzeteg v. Repedéses szétesőpöfzeteg
- *Camarophyllus pratensis* / Élénkszínű nyirokgomba
- *Camarophyllus virgineus* / Fehér nyirokgomba
- *Cantharellus cibarius* / Sárga rókagomba
- *Cantharellus cibarius var. amethysteus* / Sárga rókagomba változat
- *Cantharellus cinereus* / Szürke rókagomba
- *Cantharellus friesii* / Bársonyos rókagomba
- *Cantharellus ianthinoxanthus* / Vörösödő rókagomba
- *Cantharellus lutescens* / Szagos rókagomba
- *Cantharellus tubaeformis* / Tölcséres rókagomba
- *Cantharellus tubaeformis var. lutescens* / Fénylő rókagomba
- *Choireomyces venosus v. meandriformis* / Fehér szarvasgomba
- *Chroogomphus beveticus* / Nemezes nyálkásgomba
- *Clavariadelphus pistillar* / Vaskos mozsárütőgomba
- *Clavariadelphus truncatus* / Levágottcsúcsú mozsárütőgomba
- *Clitocybe cerussata* / Viaszfehér tölcsérgomba
- *Clitocybe clavipes* / Duzzadtönkű tölcsérgomba
- *Clitocybe dealbata* / Mezei tölcsérgomba
- *Clitocybe geotropa* / Óriás tölcsérgomba
- *Clitocybe gibba* / Sereges tölcsérgomba
- *Clitocybe metachroa* / Piroslábú tölcsérgomba
- *Clitocybe nebularis v. Lepista nebularis* / Szürke tölcsérgomba
- *Clitocybe odora* / Zöld ánizsgomba
- *Collybia butyracea* / Bunkóslábú fülőke
- *Collybia butyracea változat asema* / Bunkóslábú fülőke v. Szaruszürke fülőke
- *Collybia confluens* / Pelyhestönkű fülőke
- *Collybia distorta* / Csavarttönkű fülőke
- *Collybia dryophila* / Rozsdásszárú fülőke
- *Collybia fusipes* / Árvégű fülőke
- *Collybia hariolorum* / Borzastönkű fülőke
- *Collybia maculata* / Foltos fülőke
- *Collybia marasmioides* / Vörösbarnatönkű fülőke
- *Collybia peronata* / Gyapjaslábú fülőke
- *Collybia succinea* / Vöröses fülőke
- *Conocybe arrhenii* / Vörössesbarna harmatgomba
- *Coprinus atramentarius* / Ráncos tintagomba
- *Coprinus comatus* / Gyapjas tintagomba
- *Coprinus disseminatus* / Sereges tintagomba
- *Coprinus micaceus* / Kerti tintagomba
- *Coprinus niveus* / Fehér tintagomba
- *Coprinus picaceus* / Harkály tintagomba
- *Coprinus plicatilis* / Gyenge tintagomba
- *Cortinarius albobolaceus* / Lilásfehér pókhálógomba
- *Cortinarius anserinus* / Büdös pókhálógomba
- *Cortinarius armillatus* / Vöröstövű pókhálógomba
- *Cortinarius aurantioturbinatus* / Díszes pókhálógomba
- *Cortinarius bulliardii* / Vöröslábú pókhálógomba
- *Cortinarius cinnamomeus* / Fahéjszínű pókhálógomba
- *Cortinarius coerulescens* / Kék pókhálógomba
- *Cortinarius croceus* / Sárgalemezű pókhálógomba
- *Cortinarius delibutus* / Kéklemesű pókhálógomba
- *Cortinarius hinnuleus* / Földszagú pókhálógomba
- *Cortinarius infractus* / Keserű pókhálógomba
- *Cortinarius mucosus* / Fehértönkű pókhálógomba
- *Cortinarius orellanus* / Mérges pókhálógomba
- *Cortinarius paleaceus* / Muskátlis pókhálógomba
- *Cortinarius parfumatus* / Erősillatú pókhálógomba
- *Cortinarius phoeniceus* / Lángvörös bőrgomba
- *Cortinarius phoeniceus v. semisanguineus* / Vöröslemezű pókhálógomba
- *Cortinarius pholideus* / Pikkelyesövű pókhálógomba
- *Cortinarius praestans* / Óriás pókhálógomba
- *Cortinarius rubellus* / Csúcsoskalapú pókhálógomba
- *Cortinarius rufolivaceus* / Ibolyászvörös pókhálógomba
- *Cortinarius sanguineus* / Vértvörös pókhálógomba
- *Cortinarius semisanguineus* / Vöröseslemezű pókhálógomba
- *Cortinarius sodagnitus* / Lilatönkű pókhálógomba
- *Cortinarius splendens* / Okkersárga pókhálógomba
- *Cortinarius torvus* / Szagos pókhálógomba
- *Cortinarius triumphans* / Övestönkű pókhálógomba
- *Cortinarius trivialis* / Nyálkástönkű pókhálógomba
- *Cortinarius varicolor* / Vastaghúsú

- pókhálógomba
 - *Cortinarius venetus* / Zsemlebarna pókhálógomba
 - *Cortinarius vibratilis* / Epeízú pókhálógomba
 - *Cortinarius violaceus* / Sötétlila pókhálógomba
 - *Craterellus cornucopioides.* / Sötét trombitagomba
 - *Cystoderma amiantinum* / Sárga szemcsésözlágomba
 - *Cystoderma carcharias* / Erősszagú szemcsésözlágomba
 - *Cystoderma terreii* / Cinóbervörös szemcsésözlágomba

D

- *Discina perlata* / Ráncos koronggomba

E

- *Entoloma abortivum* / Meddő döggomba
 - *Entoloma cetratum* / Sárgalemezű kupakgomba
 - *Entoloma clypeatum* / Tövisalagomba
 - *Entoloma conferendum* / Keresztspórás kupakgomba
 - *Entoloma eulividum v. sinuatum* / Nagy döggomba
 - *Entoloma incanum* / Zöldes pitykegomba
 - *Entoloma nitidum* / Acélkék döggomba
 - *Entoloma pleopodium* / Illatos döggomba
 - *Entoloma porphyrophaeum* / Sötétlemezű döggomba
 - *Entoloma saepium* / Rózsa döggomba
 - *Entoloma saundersii* / Ezüstszürke döggomba
 - *Entoloma saundersii v. rhodopolium* / Zöldesszürke döggomba
 - *Entoloma serrulatum* / Feketéské döggomba
 - *Entoloma sordidulum* / Szaruszürke döggomba
 - *Entoloma vernum* / Tavasz döggomba

F

- *Exidia glandulosa* / Kormos mirigygomba
 - *Fistulina hepatica* / Májgomba
 - *Flammulina fenae* / Nyári fülőke
 - *Flammulina ononidis* / Mezei télifülőke
 - *Flammulina velutipes* / Téli fülőke

G

- *Galerina calyptrata* / Süveges turjángomba
 - *Galerina marginata* / Fenyves turjángomba v. tőkegomba v. turjángomba
 - *Ganoderma applanatum* / Deres tapló
 - *Ganoderma lucidum* / Pecsétviaszgomba
 - *Ganoderma pfeifferi* / Rézvörös lakkostapló
 - *Geastrum fimbriatum* / Közönséges csillaggomba
 - *Geastrum melanocephalum* / Álcscillaggomba csillaggomba
 - *Geastrum quadrifidum* / Koronás csillaggomba
 - *Geastrum rufescens* / Rőt csillaggomba
 - *Geastrum schmidelii* / Fésűs csillaggomba
 - *Geastrum striatum* / Galléros csillaggomba
 - *Geastrum triplex* / Hármass csillaggomba
 - *Gymnopilus spectabilis v. junonius* / Aranysárga tőkegomba
 - *Gomphidius glutinosus* / Barna nyálkásgomba
 - *Gomphidius maculatus* / Foltos nyálkásgomba
 - *Gomphidius roseus* / Rózsapiros nyálkásgomba
 - *Gomphidius rutilus* / Vörös nyálkásgomba
 - *Grifola frondosa* / Bokrosgomba

- *Gymnopilus penetrans* / Foltoslemezű lánggomba
 - *Gyrodon lividus* / Égertinóru
 - *Gyromitra esculenta* / Redős papsapagomba
 - *Gyromitra fastigiata* / Vörösbarna papsapagomba
 - *Gyromitra gigas* / Óriás papsapagomba
 - *Gyromitra influa* / Csúcsos papsapagomba
 - *Gyroporus castaneus* / Gesztenye üregestinóru v. gesztenyebarna tinóru
 - *Gyroporus cyanescens* / Kékesező üregestinóru

H

- *Hebeloma crustuliniforme* / Zsemleszínű fakógomba
 - *Hebeloma masophaezm* / Sötétlábú fakógomba
 - *Hebeloma radicosum* / Gyökeres fakógomba
 - *Hebeloma sacchariolens* / Illatos fakógomba
 - *Hebeloma sinapizans* / Retekszagú fakógomba
 - *Helvella acetabulum* / Serleges papsapagomba
 - *Helvella corium* / Feketéllő papsapagomba
 - *Helvella crispa* / Fodros papsapagomba
 - *Helvella ephippium* / Bársonyos papsapagomba
 - *Helvella fusca* / Sújtásos papsapagomba
 - *Helvella lacunosa* / Szürke papsapagomba
 - *Helvella leucomelaena* / Síma papsapagomba
 - *Helvella leucopus* / Homoki papsapagomba
 - *Helvella macropus* / Vékonnyelű papsapagomba
 - *Helvella queletii* / Bársonyostönkű papsapagomba
 - *Hemimycena lactea v. Mycena delicatella* / Tejfehér álkigyógomba
 - *Hohenbuehelia geogenia* / Gyakori földilaska
 - *Hydnellum conrescens* / Szalagos gereben
 - *Hydnellum peckii* / Csípős parásgereben
 - *Hydnellum suaveolens* / Anízsszagú gereben
 - *Hydnum repandum* / Sárga gerebengomba
 - *Hydnum repandum var. rufescens* / Vörösbarna gerebengomba v. Sárgásvörös gerebengomba
 - *Hygrocybe calyptraeformis* / Rózsaszínű nedűgomba
 - *Hygrocybe chlorophana* / Zöldessárga nedűgomba
 - *Hygrocybe coccinea* / Cseresznye piros nedűgomba v. Piros nedűgomba
 - *Hygrocybe conica* / Kúpos nedűgomba
 - *Hygrocybe fornicata* / Szürkés nedűgomba
 - *Hygrocybe konradii* / Konrádi nedűgomba
 - *Hygrocybe miniata* / Apró nedűgomba
 - *Hygrocybe nigrescens v. conica* / Feketedő nedűgomba v. Színváltó nedűgomba
 - *Hygrocybe obrussea* / Sárga nedűgomba
 - *Hygrocybe persistens* / Sáfránysárga nedűgomba
 - *Hygrocybe psittacina* / Zöldes nedűgomba
 - *Hygrocybe punicea* / Vörös nedűgomba
 - *Hygrocybe subglobispora* / Gömbölyűspórás nedűgomba
 - *Hygrophopsis aurantiaca* / Narancsszínű álrókagomba v. Narancssárga á. v. N. tölcsergomba
 - *Hygrophorus agathosmus* / Mandulaillatú csigagomba v. Szagos csigagomba
 - *Hygrophorus arbustivus* / Késői csigagomba
 - *Hygrophorus atramentosus* / Barnászürke csigagomba
 - *Hygrophorus camarophyllus* / Kormos csigagomba

- *Hygrophorus capreolarius* / Vöröslila csigagomba
- *Hygrophorus chrysodon* / Sárgapelyhű csigagomba
- *Hygrophorus discoideus* / Barnakorongos csigagomba
- *Hygrophorus discoxanthus* / Kőrisszagú csigagomba
- *Hygrophorus eburneus* / Elefántcsont csigagomba
- *Hygrophorus erubescens* / Piruló csigagomba
- *Hygrophorus gliocyclus v. ligatus* / Nyálkagyűrűs csigagomba
- *Hygrophorus hypothejus* / Fagyálló csigagomba
- *Hygrophorus latitabundus v. limacinus* / Rozsdabarna csigagomba
- *Hygrophorus lindtneri* / Gyertyán csigagomba
- *Hygrophorus lucorum* / Vörösfenyő csigagomba
- *Hygrophorus nemoreus* / Ligeti csigagomba
- *Hygrophorus olivaceoalbus* / Olajbarna csigagomba
- *Hygrophorus penarius* / Száraz csigagomba
- *Hygrophorus persicolor* / Flamingó csigagomba
- *Hygrophorus personii v. dichrous* / Olajszínű csigagomba
- *Hygrophorus pudorinus* / Rózsás csigagomba
- *Hygrophorus pustulatus* / Szürke csigagomba
- *Hygrophorus russula* / Vörösfoltos csigagomba
- *Hypholoma capnoides* / Fenyő kénvirággomba
- *Hypholoma fasciculare* / Sárga kénvirággomba
- *Hypholoma sublateritium* / Vöröses kénvirággomba
- *Hypsizygus ulmarius* / Laskapereszke

I

- *Inocybe aeruginascens* / Zöldülőtönkű susulyka
- *Inocybe asterospora* / Csillagspórás susulyka
- *Inocybe cincinnata* / Lilatönkű susulyka
- *Inocybe fastigiata* / Kerti susulyka
- *Inocybe geophylla* / Selymes susulyka
- *Inocybe geophylla v. lilacina* / Selymes susulyka lila változata
- *Inocybe godeyi* / Piruló susulyka
- *Inocybe griseoilacina* / Lilásbarna susulyka
- *Inocybe haemacta* / Veres susulyka
- *Inocybe heimii* / Tengerperti susulyka
- *Inocybe hirtella* / Mandulaillatú susulyka
- *Inocybe lacera* / Közönséges susulyka
- *Inocybe nitidiuscula* / Kései susulyka
- *Inocybe patouillardii* / Téglavörös susulyka
- *Inocybe terrigena* / Földi susulyka

K

- *Kuehneromyces mutabilis* / Ízletes tőkegomba

L

- *Laccaria amethystea* / Lila pénzecskegomba
- *Laccaria bicolor* / Kétszínű pénzecskegomba
- *Laccaria laccata* / Barna pénzecskegomba v. Húsbarna pénzecskegomba
- *Lacrymaria lacrymabunda* / Könnyező porhanyógomba
- *Lactarius acerrimus* / Kereszterű tejelógomba
- *Lactarius acris* / Rózsaszíntejű tejelógomba
- *Lactarius albocarneus* / "Jegenyefenyő tejelógomba"
- *Lactarius azonites* / Füstszínű tejelógomba
- *Lactarius blennius* / Zöldes tejelógomba v. Zöldes keserűgomba

- *Lactarius camphoratus* / Kámforszagú tejelógomba
- *Lactarius chrysorrhoeus* / Sárgatejű tejelógomba v. Sárgulótejű tejelógomba
- *Lactarius circellatus* / Gyöngyös tejelógomba
- *Lactarius controversus* / Rózsáslemező tejelógomba v. Rózsáslemező keserűgomba
- *Lactarius decipiens* / Kénsárgatejű tejelógomba
- *Lactarius deliciosus* / Ízletes rizike
- *Lactarius deterrimus* / Lucfenyvesi rizike
- *Lactarius flavidus* / "Sárgáslilas tejelógomba"
- *Lactarius fluens* / Fakószélű tejelógomba
- *Lactarius fuliginosus* / Vörösödőhúsú tejelógomba
- *Lactarius glaucescens* / Zöldesedő tejelógomba
- *Lactarius glyciosmus* / Illatos tejelógomba v. Édesszagú tejelógomba
- *Lactarius helvus* / Daróc tejelógomba
- *Lactarius hepaticus* / Kései tejelógomba
- *Lactarius hortensis* / Mogyoró keserűgomba
- *Lactarius insulsus* / Begöngyöltszélű tejelógomba
- *Lactarius lacunarum* / Pocsojás tejelógomba
- *Lactarius lignyotus* / Ráncos tejelógomba
- *Lactarius lilacinus* / Lila tejelógomba
- *Lactarius luridus* / "Sötétlilas tejelógomba"
- *Lactarius mairei* / Fakó szörgomba
- *Lactarius mitissimus* / Aranysárga tejelógomba v. Enyheízű tejelógomba
- *Lactarius musteus* / Csarabos tejelógomba
- *Lactarius omphaliformis* / Bordásszélű tejelógomba
- *Lactarius pallidus* / Fakósárga tejelógomba v. Fakósárga keserűgomba
- *Lactarius picinus* / Fekete tejelógomba
- *Lactarius piperatus* / Fehértejű keserűgomba v. Borsos keserűgomba
- *Lactarius porninsis* / Vörösfenyő tejelógomba
- *Lactarius pterosporus* / Ráncoskalapú tejelógomba
- *Lactarius pyrogalus* / Mogyoró tejelógomba
- *Lactarius quietus* / Vörösbarna tejelógomba
- *Lactarius repraesentaneus* / Lilásodó szörgomba
- *Lactarius rufus* / Rőt tejelógomba v. Rőt keserűgomba
- *Lactarius salmonicolor* / Jegenyefenyves rizike
- *Lactarius scrobiculatus* / Szalmasárga tejelógomba
- *Lactarius semisanguifluus* / Vörösödőtejű rizike
- *Lactarius sphagnetii* / "Tőzeges tejelógomba"
- *Lactarius subdulcis* / Édeskés tejelógomba
- *Lactarius theiogalus* / Lápi tejelógomba
- *Lactarius torminosus* / Nyírfa szörgomba
- *Lactarius trivialis* / Északi tejelógomba v. Északi keserűgomba
- *Lactarius turpis* / Sötétbolyhos tejelógomba v. Sötét keserűgomba
- *Lactarius uvidus* / Lilásodó tejelógomba
- *Lactarius vellereus* / Pelyhes keserűgomba
- *Lactarius vietus* / Szürkülő tejelógomba
- *Lactarius volemus* / Kenyér gomba
- *Laetiporus sulphureus* / Sárga gévagomba
- *Langermannia gigante* / Óriás pöfeteg
- *Leccinum duriusculum* / Nyárfa érdestinóru
- *Leccinum griseum v. Leccinum carpini* / Sötét érdestinóru
- *Leccinum nigrescens* / Sárga érdestinóru
- *Leccinum quercinum* / Tölgyfa érdestinóru

- *Leccinum rufum* / Vörös érdestinóru
 - *Leccinum scabrum* / Barna érdestinóru
 - *Leccinum variicolor* / Tarkahúsú érdestinóru
 - *Leccinum versipelle v. rufescens* / Kormostönkű érdestinóru
 - *Leccinum vulpinum* / Rókaszínű érdestinóru
 - *Lepiota aspera* / Tüskés özlábgomba
 - *Lepiota brunneo-incarnata* / Húsbarmás özlábgomba
 - *Lepiota calcicola* / Barnatüskés özlábgomba
 - *Lepiota castanea* / Gesztenye özlábgomba
 - *Lepiota clypeolaria* / Gyapjas özlábgomba
 - *Lepiota cristata* / Búdós özlábgomba
 - *Lepiota ignicolor* / Tűzszínű özlábgomba
 - *Lepiota ignivolvata* / Csíkosgallérú özlábgomba v. Vöröslábú özlábgomba
 - *Lepiota oreadiformis* / Sima özlábgomba
 - *Lepiota pseudohelvelo* / Rózsástönkű özlábgomba
 - *Lepiota ventriospora* / Sárgáspelyhű özlábgomba
 - *Lepista flaccida* / Fakósárga tölcsérgomba
 - *Lepista flaccida v. Lepista inversa* / Rozsdasárga tölcsérgomba v. rozsdasárga tölcsérpereszke
 - *Lepista irina* / Illatos pereszke
 - *Lepista luscina v. panaeola* / Márványos pereszke
 - *Lepista nuda* / Lila pereszke
 - *Lepista saeva v. personata* / Lilatönkű pereszke
 - *Lepista sordida* / Szürkéslila pereszke
 - *Leucocoprinus badhamii* / Feketedő bordás-özlábgomba
 - *Leucocoprinus birnbaumii* / Sárga bordás-özlábgomba
 - *Leucocortinarius bulbiger* / Gumós pereszke
 - *Leucopaxillus giganteus* / Hatalmas tölcsérgomba
 - *Leucopaxillus lepistoides* / Tejpereszke
 - *Limacella guttata* / Izzadó nyálkásalgóca
 - *Lycoperdon echinatum* / Tüskés pöfeteg
 - *Lycoperdon molle* / Lágy pöfeteg
 - *Lycoperdon perlatum* / Bimbós pöfeteg
 - *Lycoperdon pyriforme* / Körtepöfeteg
 - *Lycoperdon umbrinum* / Üstökös pöfeteg
 - *Lyophyllum decastes* / Csoportos pereszke
 - *Lyophyllum fumosum* / Bokros pereszke
 - *Lyophyllum loricatum* / Porcos pereszke v. Gesztenyebarna álpereszke
 - *Lyophyllum palocbroum* / Füstszürke pereszke
 - *Lyophyllum palustre* / Lápi szürekfűlőke
 - *Lyophyllum rancidum* / Gyökerező szürekfűlőke
 - *Lyophyllum semitale* / Foltosodó álpereszke
 - *Lyophyllum transforme* / Kékülő álpereszke
- M**
- *Macrocyttidia cucumis* / Hamvas uborkagomba
 - *Macrolepiota konradii* / Barnagyűrűs nagyözlábgomba
 - *Macrolepiota mastoidea* / Karcsú özlábgomba
 - *Macrolepiota procera* / Nagy özlábgomba
 - *Macrolepiota rachodes* / Piruló özlábgomba
 - *Macrolepiota venenata* / Mérgező nagyözlábgomba
 - *Macrotyphula fistulosa* / Csöves bunkógomba
 - *Marasmiellus candidus* / Hófehér szegfűgombácska
 - *Marasmiellus ramealis* / Fántermő szegfűgombácska
 - *Marasmius alliaceus* / Feketetönkű szegfűgomba
 - *Marasmius androsaceus* / Lószőr szegfűgomba
 - *Marasmius cohaerens* / Szarutönkű szegfűgomba
 - *Marasmius oreades* / Mezei szegfűgomba
 - *Marasmius querceus* / Csípős szegfűgomba
 - *Marasmius rotula* / Nyakörves szegfűgomba
 - *Marasmius scorodonius* / Fokhagymaszagú szegfűgomba
 - *Marasmius wynnei* / Erdei szegfűgomba
 - *Megacollybia platyphylla v. Oudemansiella platyphylla* / Széleslemezű fűlőke
 - *Melanoleuca cognata* / Fakósárga pereszke v. lágypereszke
 - *Melanoleuca melaleuca* / Változékony pereszke
 - *Melanoleuca polileuca* / Változékony lágypereszke
 - *Melanoleuca verrucipes* / Szemölcsös lágypereszke
 - *Meripilus giganteus* / Óriás likacsosgomba
 - *Microcollybia cirrhata* / Élődsi fűlőke
 - *Microcollybia tuberosa* / Gombántermő fűlőke
 - *Micromphale foetidum* / Undorító szagosszegfűgomba
 - *Micromphale perforans* / Fenyő szagosszegfűgomba
 - *Mitrophora semilibera v. hybrida* / Fattyú kucsomagomba
 - *Morchella atrotomentosa* / Feketelábú kucsomagomba
 - *Morchella crassipes* / Vastagtönkű kucsomagomba
 - *Morchella elata* / Nyulánk kucsomagomba v. Magas kucsomagomba
 - *Morchella eleta* / Tűz fekete kucsomagomba
 - *Morchella esculenta* / Ízletes kucsomagomba
 - *Morchella steppicola* / Pusztai kucsomagomba
 - *Morchella vulgaris* / Sötét kucsomagomba
 - *Mutinus caninus* / Kutyaszömöröcsög
 - *Mycena acicula* / Narancsvörös kígyógomba
 - *Mycena adonis* / Piros kígyógomba
 - *Mycena arcangeliana* / Olajszürke kígyógomba
 - *Mycena aurantiomarginata* / Narancsosélű kígyógomba
 - *Mycena crocata* / Sárgatejű kígyógomba
 - *Mycena epipterygia* / Enyves kígyógomba
 - *Mycena filopes* / Üregestönkű kígyógomba
 - *Mycena flavaalba* / Sárgásfehér kígyógomba
 - *Mycena galericulata* / Rózsáslemezű kígyógomba
 - *Mycena galopus* / Fehértejű kígyógomba
 - *Mycena haematopus* / Vérző kígyógomba
 - *Mycena inclinata* / Cifra kígyógomba
 - *Mycena leptocephala* / Salétromos kígyógomba
 - *Mycena maculata* / Foltos kígyógomba
 - *Mycena olivaceomarginata* / Réti kígyógomba
 - *Mycena pelianthina* / Feketeszegélyű kígyógomba
 - *Mycena polygramma* / Barázdálttönkű kígyógomba
 - *Mycena pura* / Retekszagú kígyógomba
 - *Mycena renati* / Sárgástönkű kígyógomba
 - *Mycena rosea* / Rózsaszínű kígyógomba
 - *Mycena rosella* / Rózsaszínű kígyógomba
 - *Mycena stylobates* / Csillagpapucsú kígyógomba
 - *Mycena zephrus* / Rozsdafoltos kígyógomba
 - *Myriostoma coliforme* / Szitaszájú csillagomba

N

- *Nyctalis asterophora* / Porzó élősdigomba
- *Nyctalis parasitica* / Fátyolos élősdigomba

O

- *Oligoporus rennyi* / Lisztporos likacsigomba
- *Omphalina umbellifera* / Ráncos békaigomba
- *Omphalotus olearius* / Világító tölcsérgomba
- *Oudemansiella mucida* / Gyűrűs gyökeresfűlőke v. Gyűrűs fűlőke
- *Oudemansiella radicata* / Gyökeres fűlőke

P

- *Panaeolus fimiputris* / Gyűrűs trágyagomba
- *Panaeolus papilionaceus* / Halvány trágyagomba
- *Panellus stypticus* / Kis dücskőgomba
- *Paxillus atrotomentosus* / Bársonyostönkű cölöpgomba
- *Paxillus involutus* / Begöngyölszélű cölöpgomba
- *Paxillus rubicundulus* / Éger cölöpgomba
- *Phaeolus schweinitzii* / Fenyő likacsigomba
- *Phallus hadriani* / Homoki szömöröcsög
- *Phallus impudicus* / Erdei szömöröcsög
- *Phellodon tomentosus* / Tölcséres gereben
- *Pholiota aurivella* / Sárga tőkegomba
- *Pholiota carbonaria* / Szenes tőkegomba
- *Pholiota cerifera* / Rozsdasárga tőkegomba
- *Pholiota flammans* / Lángszínű tőkegomba
- *Pholiota gummosa* / Zöldes tőkegomba
- *Pholiota lenta* / Fakó tőkegomba
- *Pholiota squarrosa* / Tüskés tőkegomba
- *Phylloporus pelletieri* / Aranysárga lemezestínóru
- *Piptoporus betulinus* / Nyírfaapló
- *Pisolithus arhisus* / Osztott pöfeteg
- *Pleurotus calyptratus* / Fátyolos laskagomba
- *Pleurotus cornucopiae* / Erestönkű laskagomba
- *Pleurotus dryinus* / Pihés laskagomba
- *Pleurotus eryngii* / Ördögsekér laskagomba
- *Pleurotus ostreatus* / Késői laskagomba
- *Pleurotus pulmonarius* / Nyári laskagomba
- *Pluteus atromarginatus v. tricuspidatus* / Feketeélű csengettyűgomba
- *Pluteus aurantiorugosus* / Tűzpiros csengettyűgomba
- *Pluteus cervinus v. atricapillus* / Barna csengettyűgomba
- *Pluteus chrysophaeus* / Sárgászöld csengettyűgomba
- *Pluteus leoninus* / Sárga csengettyűgomba
- *Pluteus nanus* / Pelyhes csengettyűgomba
- *Pluteus umbrosus* / Feketepelyhes csengettyűgomba
- *Polyporus arcularius* / Fagyálló likacsosgomba
- *Polyporus badius* / Szagos likacsosgomba
- *Polyporus brumalis* / Téli likacsosgomba
- *Polyporus leptocephalus v. varius* / Változékony likacsosgomba
- *Polyporus mori* / Sugaras likacsosgomba
- *Polyporus squamosus* / Pisztricgomba
- *Polyporus tuberaster* / Olaszgomba
- *Polyporus umbellatus* / Tüskéigomba V. Ágasbogas likacsosgomba
- *Porphyrellus porphyrosporus* / Sötét tinóru v. Bíboros sötétínóru
- *Porpoloma macrocephalus* / Gyökeres cölöppereszke
- *Psathyrella candolleana* / Fehér porhanyósgomba
- *Psathyrella conopilus* / Bőrbarna

porhanyósgomba

- *Psathyrella multipedata* / Csoportos porhanyósgomba
- *Psathyrella piluliformis* / Barna porhanyósgomba
- *Pseudoclitocybe cyathiformis* / Kávébarna áltölcsérgomba
- *Pseudocraterellus undulatus* / Fodros áltrombitagomba
- *Pseudohydnum gelatinosum* / Kocsonyás álgereben
- *Ptychoverpa bohemica var. bohemica* / Cseh kucsmaigomba
- *Pulveroboletus gentilis* / Aranybélésű tinóru

R

- *Ramaria abietina* / Sárgászöld korallgomba
- *Ramaria aurea* / Narancsszínű korallgomba
- *Ramaria botrytis* / Rózsás korallgomba
- *Ramaria flaccida* / lenge korallgomba
- *Ramaria flava* / Sárga korallgomba
- *Ramaria formosa* / Cifra korallgomba
- *Ramaria fumigata* / Ibolyás korallgomba
- *Ramaria sanguinea* / Vörösfoltos korallgomba
- *Ramaria stricta* / Merev korallgomba
- *Rhodocybe truncata* / Csalóka pereszke
- *Rickenella fibula* / Sárga moha-kígyógomba v. Moha kígyógomba
- *Ripartites tricholoma* / Borostás álcölöpgomba
- *Rozites caperatus* / Gyűrűs ráncosgomba v. Ráncos fenyőgomba
- *Russula acrifolia* / Csipőslemező galambgomba
- *Russula adusta* / Sötétedő galambgomba
- *Russula aeruginea* / Fűzőld galambgomba
- *Russula albonigra* / Színváltó galambgomba
- *Russula alutacea* / Ízletes galambgomba
- *Russula amoenicolor* / Zöldezlila galambgomba
- *Russula amoenolens* / Sajtszagú galambgomba
- *Russula atropurpurea* / Feketésvörös galambgomba
- *Russula aurea* / Aranyos galambgomba
- *Russula chloroides* / Keskenylemezű galambgomba
- *Russula claroflava* / Krómsárga galambgomba
- *Russula cyanoxantha* / Kékhátú galambgomba
- *Russula cyanoxantha v. flavoviridis* / Kékhátú galambgomba sárga színváltozata
- *Russula cyanoxantha.v. peltereaui* / Kékhátú galambgomba zöld színváltozata
- *Russula decolorans* / Tarkahúsú galambgomba
- *Russula delicata* / Földtoló galambgomba
- *Russula densifolia* / Feketedő galambgomba
- *Russula emetica* / Hánytató galambgomba
- *Russula emetica v. betularum* / Nyírfa-galambgomba
- *Russula emetica v. longipes* / Hánytató galambgomba hosszútönkű változata
- *Russula emetica v. silvestris* / Hánytató galambgomba lomberdei változata
- *Russula farinipes* / Korpástönkű galambgomba
- *Russula fellea* / Epeízű galambgomba v. Fakó galambgomba
- *Russula firmula* / Csipős galambgomba v. Ibolyaszínű galambgomba
- *Russula foetens* / Bűdös galambgomba
- *Russula fragilis* / Törékeny galambgomba
- *Russula galochroa* / Gyöngyszürke galambgomba
- *Russula grata* / Szagos galambgomba

- **Russula graveolens** / Erősszagú galambgomba
- **Russula grisea** / Szürkészöld galambgomba
- **Russula heterophylla** / Dióízű galambgomba
- **Russula insignis** / Szürkésbarna galambgomba
- **Russula integra** / Barnásvörös galambgomba
- **Russula lutea** / Baracksárga galambgomba
- **Russula luteotacta** / Sárguló galambgomba
- **Russula mairei** / Bükkfa-galambgomba
- **Russula mustelina** / Sárgásbarna galambgomba
- **Russula nigricans** / Szenes galambgomba
- **Russula ochroleuca** / Fakósárga galambgomba
- **Russula olivacea** / Vöröstönkű galambgomba
- **Russula paludosa** / Lápi galambgomba
- **Russula pectinata** / Fésűs galambgomba
- **Russula pectinatoides** / Enyhe galambgomba
- **Russula persicina** / Rózsásvörös galambgomba
- **Russula puellaris** / Sárgulótönkű galambgomba
- **Russula queletii** / Lucfenyő-galambgomba
- **Russula risigallina** / Cifra galambgomba
- **Russula rosea v. rosacea** / Piros galambgomba
- **Russula sanguinaria** / Vértörvörös galambgomba
- **Russula sardonina** / Citromlemezű galambgomba
- **Russula solaris** / Élénksárga galambgomba
- **Russula sororia** / Barna galambgomba
- **Russula torulosa** / Fenyő-galambgomba
- **Russula turci** / Jobboformszagú galambgomba v. Jódszagú galambg.
- **Russula vesca** / Ráncostönkű galambgomba v. Ráncos galambgomba
- **Russula virescens** / Varashátú galambgomba
- **Russula visciba** / Börsárgatönkű galambgomba
- **Russula xerampelina** / Barnulóhúsú galambgomba

S

- **Sarcodon imbricatus** / Cserepes gereben
- **Sarcodon scabrosus** / Korpás gereben
- **Scleroderma bovista** / Fakó áltrifla
- **Scleroderma citrinum** / Rőt áltrifla v. Erdei áltrifla
- **Scleroderma verrucosum** / Nyeles áltrifla
- **Scutigera cristatus** / Zöldülő zsemlegomba
- **Scutigera ovinus v. Albatrellus ovinus** / Fakó zsemlegomba
- **Scutigera pescaprae** / Barnahátú zsemlegomba
- **Sparassis crispa** / Fodros káposztagomba v. Káposztagomba
- **Spilocybe cubensis** / Kubai badargomba
- **Spilocybe cyanescens** / Kékülő badargomba
- **Spilocybe montana** / Moha badargomba
- **Spongiporus stipticus** / Fehéres likacsogomba
- **Squamaniota schreieri** / Sárga pikkelyesgalóca
- **Stereum gausapatum** / Nemezes réteggomba
- **Stereum hirsutum** / Borostás réteggomba
- **Stereum rugosum** / Évelő réteggomba
- **Stereum sanguinolentum** / Vörösödő réteggomba
- **Stereum subtomentosum** / Molyhos réteggomba
- **Strobilomyces strobilaceus** / Pikkelyes tinóru v. Szürke pikkelyestínóru
- **Strobilurus esculentus** / Lucos tobozfülőke
- **Strobilurus stephanocystis** / Bordás tobozfülőke
- **Strobilurus tenacellus** / Keserű tobozfülőke
- **Stropharia aeruginosa** / Zöld harmatgomba
- **Stropharia aurantiaca** / Narancspiros harmatgomba
- **Stropharia caerulea** / Kék harmatgomba
- **Stropharia coronilla** / Sárga harmatgomba

- **Stropharia rugosoannulata** / Óriás harmatgomba
- **Stropharia semiglobata** / Félgömbalakú harmatgomba
- **Stropharia squamosa** / Pikkelyes harmatgomba
- **Suillus bovinus** / Tehéntínóru v. Tehén fenyőtínóru
- **Suillus flavus** / Lápi fenyőtínóru
- **Suillus fluryi v. collinitus** / Rózsástövű fenyőtínóru
- **Suillus granulatus** / Szemcsésnyelű fenyőtínóru
- **Suillus grevillei** / Sárgagyűrűs fenyőtínóru v. Sárga gyűrűstínóru
- **Suillus luteus** / Barna gyűrűstínóru
- **Suillus tridentinus** / Rozsdavörös fenyőtínóru v. Rozsdavörös gyűrűstínóru
- **Suillus variegatus** / Tarkatínóru v. tarka fenyőtínóru
- **Suillus viscidus** / Szürkegyűrűs fenyőtínóru

T

- **Thelephora anthocephala** / Virágos szemölcsösgomba
- **Thelephora palmata** / Búdós szemölcsösgomba
- **Thelephora terrestris** / Talajlakó szemölcsösgomba
- **Tremella encephala** / Fenyő rezgőgomba
- **Tremella foliaceae** / Fodros rezgőgomba
- **Tremella mesenterica** / Aranyos rezgőgomba
- **Tricholoma acerbum** / Keserű pereszke
- **Tricholoma atrosquamosum** / Feketeszegélyű pereszke v. pikkelyestönkű pereszke
- **Tricholoma aurantium** / Narancsvörös pereszke
- **Tricholoma columbetta** / Galambpereszke
- **Tricholoma equestre** / Sárgászöld pereszke
- **Tricholoma fulvum** / Sárgalemezű pereszke
- **Tricholoma imbricatum** / Aprópikkelyű pereszke
- **Tricholoma lascivum** / Szemérmetlen pereszke
- **Tricholoma myomyces** / Egérszürke pereszke
- **Tricholoma orirubens** / Rózsáslemezű pereszke
- **Tricholoma pardinum** / Párducpereszke
- **Tricholoma populinum** / Nyárfa pereszke
- **Tricholoma portentosum** / Szürke pereszke
- **Tricholoma psammopus** / Vörösfenyő pereszke
- **Tricholoma saponaceum** / Szappanszagú pereszke
- **Tricholoma scalpturatum** / Sárguló pereszke
- **Tricholoma sciodes** / Bükkös pereszke
- **Tricholoma sejunctum** / Zöldessárga pereszke
- **Tricholoma stiparophyllum v. album** / Fehér pereszke
- **Tricholoma sulphureum v. sulphureum** / Búdós pereszke
- **Tricholoma sulphurescens** / Okkerfoltos pereszke
- **Tricholoma terreum** / Fenyő pereszke
- **Tricholoma ustale** / Szenesedő pereszke v. feketedő p.
- **Tricholoma vaccinum** / Szakálás pereszke
- **Tricholoma virgatum** / Csípős pereszke
- **Tricholomopsis rutilans** / Bársonyos pereszke
- **Tuber aestivum** / Nyári szarvasgomba
- **Tuber brumale** / Téli szarvasgomba
- **Tuber excavatum** / Üreges szarvasgomba
- **Tuber macrosporium** / Nagyspórás szarvasgomba
- **Tuber magnatum** / Piroshúsú szarvasgomba
- **Tuber melanosporium** / Francia szarvasgomba
- **Tuber mesentericum** / petróleumszagú

szarvasgomba
- **Tylophilus felleus** / Epeizű tinóru

V

- **Vascellum pratense** / Szélesszájú lapospöfeteg
- **Verpa Conica v. digitaliformis** / Simasüvegű kucsma gomba v. Hegyes kucsma gomba

X

- **Xerocomus armeniacus** / Baracksárga nemezestínóru v. Baracksárga tinóru
- **Xerocomus badius** / Barna nemezestínóru v. Barna tinóru
- **Xerocomus chrysenderon** / Aranytinóru, Arany nemezestínóru
- **Xerocomus parasiticus** / Élősdí tinóru
- **Xerocomus pruinosus** / Pompás nemezestínóru
- **Xerocomus rubellus** / Piros nemezestínóru v. piros tinóru
- **Xerocomus subtomentosus v. ferruginosus v. spadiceus** / Recéstönkű nemezestínóru v. Molyhostínóru v. Molyhos nemezestínóru
- **Xeromphalina campanella** / Sárga szegfűgomba

grzyby chorobotwórcze [drobnoustrójce wywołujące u ludzi i zwierząt grzybice] betegséget okozó gombák

grzyby domowe [grzyby powodujące rozkład materiałów budowlanych] – házgombák; házi gomba v. futógomba (növény, Merulius lacrymans Schum.), a taplógombák rokona [Csupán az ember környezetében tenyészik, a faépületeket telepjével átjárva, belsejüket sikamlós taplójával (termőtestével) vonja be, melyből elegendő hő és fény hatása alatt spórái egész porfellegeképpen áradnak szét]

grzyby jadalne [czyli wybrane gatunki grzybów kapeluszowych, uznane za smaczne, a przynajmniej nietrujące. Ponadto "jadalne" są też drożdże i niektóre gatunki pleśni związane z produkcją serów.] – ehető gomba

grzyby kapeluszowe [czyli makroskopowi przedstawiciele podstawczaków np. pieczarkowate, drobnoluszcakowate, borowiki i workowców np. smardz, trufła.] – kalapos gombák

grzyby nitkowate – fonálgombák

grzyby pasożytnicze [przedstawiciele wszystkich taksonów grzybowych pasożytujący na innych organizmach, w szczególności kręgowcach i roślinach naczyniowych (bo to łatwo zauważyć).] – élősködő v. parazitagombák

grzyby suszone – szárított gomba

grzyby trujące [grzyby, zwłaszcza kapeluszowe zawierające substancje trujące w ilości toksycznej dla człowieka np. muchomor sromotnikowy.] – mérgező gombák

grzyby wodne [rozpowszechniona grupa organizmów, występująca w wodach słodkich, zasolonych, w wodach bieżących i stojących w szerokim zakresie warunków

fizycznych, chemicznych i biologicznych.]
– édesvízben élő gombák

grzych [grzech] – [Słowniczek języka śląskiego] bűn, véték

grzywa 1. u niektórych zwierząt: dłuższa sierść pokrywająca tylną część głowy i kark; 2. o bujnej czuprynie u człowieka – sörény

grzywa fali [piana powstająca na grzbiecie wzburzonej fali] – hullámtaréj

grzywa konopiasta – kenderszerű sörény

grzywa końska – lósörény

grzywacz, Gołąb grzywacz, (Columba palumbus) [gatunek średniej wielkości ptaka wędrownego z rodziny gołębiowatych (Columbidae), największy spośród gatunków gołębi występujących w Polsce.] – örvösgalamb v. örvös galamb [40 cm nagyságú. A legnagyobb termetű európai vadgalamb. Szárnyán a széles fehér szárnyfolt különösen röptében feltűnő. Feje és nyaka kékesszürke; a nyak alján a tollak ércfényű zöld és bíbor színekben csillognak. A nyak két oldalán fehér folt van. Magyarországon gyakori költőfaj]

grzywiasty, -a, -e [1. mający grzywę; 2. przypominający kształtem grzywę] – tarajos, hosszú sörényű

grzywna [jednostka masy używana w średniowieczu w Polsce, Czechach i na Rusi oraz jednostka płatnicza. Jedna grzywna oznaczała masę pół funta. Jako jednostka monetarna w niektórych krajach zachodniej Europy znana jako marka.] – (hist.) gríwenka, grivna; (orosz: Гривна); középkori tömeg mértékegység [np. grzywna budajska = 245,538 g]

• **Grzywna krakowska** [dawna jednostka miary stosowana w średniowiecznej i nowożytnej Polsce.]

grzywka [włosy spadające na czoło]; grzyweczka – (włosy) frufu, üstök, homlokfürt

grzywna [1. kara pieniężna nakładana przez organy sądowe lub administracyjne; 2. jednostka masy i jednostka pieniężna używana dawniej w Polsce, Czechach i na Rusi; 3. po łacinie *Marca*, po niemiecku *die Mark*, po franc. *le Marc*, od wielu wieków jest wagą mniej-więcej

pólfuntową (bo nie we wszystkich krajach równą), do srebra i złota używaną.] – (kara pieniężna) pénzbírság, bírság, pénzbüntetés; (történelmi) (pénzhelyettesítő gerezna-mennyiség; fél font súly; 20 garas)

GS (Gmina Spółdzielnia) "SCH" – (dawno) Községi Szövetkezet [Gmina Spółdzielnia "SCH" w Porębie Kocęby]

GSM (ang. *Global System for Mobile Communications*, pierwotnie *Groupe Spécial Mobile*) [najpopularniejszy obecnie standard telefonii komórkowej. Sieci oparte na tym systemie telekomunikacji oferują usługi związane z transmisją głosu, danych (na przykład dostęp do Internetu) i wiadomości w formie tekstowej lub multimedialnej.] – (kat.: informatyka) GSM, Global System for Mobile Communication; GSM Global System for Mobile (Tele)communications; mobiltelefon rendszer (Mobil Távközlés Általános Rendszere = a mobil telekommunikáció globális rendszere, ill. globális rendszer, a mobil kommunikáció számára) - 'GSM' vezeték nélküli kommunikációs rendszer (földköri vezeték nélküli kommunikációs rendszer) [1. digitális mobiltelefon szabvány; a GSM telefontársaságok újabb egyre több számítógépes (internetes) szolgáltatást is nyújtanak az előfizetőknek; 2. Egységes Európai digitális rádiótelefon rendszer a 900 és 1800 MHz-es frekvenciasávban. A rendszer beszédszolgáltatásokon kívül fakszimile és mobil számítógépes kommunikációt is biztosít. A plusz szolgáltatásokon kívül az előfizetők részére nagy előny a hagyományos analóg készülékekkel szemben, hogy a rendszerhez csatlakoztatott telefon és adatterminálók Európa egész területén használhatók. 3. népszerű, európai 'mobil' telefonrendszer; 900 és 1800 Mhz-es rádió-összeköttetésen alapszik, a hálózatok üzemeltetésénél több szolgáltató áll versenyben egymással: *Pannon-GSM*, *Westel*, *stb.*; népszerűségét Magyarországon a kommunista időkben elfojtott telefon-kapcsolatok, a telefonbekötések hiánya okozta; elterjedését a jövőben fokozni fogja a hordozható számítógépek közti kapcsolatok igénye, mely várhatóan a gyorsabb *GPRS* és *UMTS* szabványok szerint megy majd végbe; alapfokon csak 9,6 kbps adatátviteli sebességre képes; a GSM elsősorban Európában terjedt el, az USA-ban hasonlítanak hozzá a *CDMA* (code-division multiple access), valamint a *TDMA* (time division multiple access) szabványok; 1999 tavaszán megegyezés jött létre a három

szabvány képviselői között a rendszerek jövőbeli 'átjárhatóságára']

GSM-R (GSM for Railways, Kolejowa Sieć GSM) [system łączności cyfrowej oparty na standardzie GSM, zaprojektowany dla potrzeb zapewnienia komunikacji (głos i dane) pomiędzy pracownikami firm zajmujących się transportem kolejowym. system opiera się na standardzie GSM, posiada jednak pewne rozszerzenia, dostosowane do specyfiki pracy związanej z eksploatacją i utrzymaniem infrastruktury kolejowej oraz zarządzaniem ruchem pociągów. Pierwsze prace nad tym systemem zostały podjęte w 1993 roku, przez Międzynarodową Unię Kolejową, która zainicjowała projekt EIRENE (European Integrated Railway radio Enhanced Network) i obecnie sprawuje kontrolę nad rozwojem specyfikacji. GSM-R jest częścią składową Europejskiego Systemu Zarządzania Ruchem kolejowym – ERTMS (ang. European Railway Traffic Management System), okazuje się jednak, że system zdobył też popularność w Azji i Afryce. W Polsce sieć telekomunikacyjna pracująca w tym standardzie jest wdrażana od roku 2008 przez Telekomunikację Kolejową.] - **A Global System for Mobile Communications – Rail(way)** (GSM-R vagy GSM-Rail) rendszer GSM900 technológián alapuló, kifejezetten vasúti felhasználásra szánt fejlesztés. [A Siemens és a Nortel cég a két legfőbb támogatója és fejlesztője. A Nortel 2010-ben eladta ezen üzletágát az Ericsson és Kapsch cégeknek. **GSM-R** technológiát az Európai Unió által koordinált MORANE projekt keretein belül dolgozták ki. A fejlesztés során kialakított rendszer egyszerre alkalmas hang- és adatátvitelre, úgy alakították ki hogy megfeleljen a vasútüzemeltetés során felmerülő összes vezeték nélküli kommunikációs igénynek. A különböző digitális technológiák összehasonlítása után mintegy 32 európai vasúttársaság egy szándéknyilatkozatban (MoU – Memorandum of Understanding) rögzítette hogy elkötelezett a GSM-R rendszer bevezetése mellett. **GSM-R** forgalomirányító rendszere kapcsolatot teremt a mozdonyvezetők, a pályán dolgozók és az állomások között. Biztonságosabbá és gördülékenyebbé teszi a vasúti forgalmat. Elenleg Európában szinte minden ország különböző saját fejlesztésű vonatbefolyásoló rendszert használ, ez a nemrég csatlakozott kelet-európai országokkal több mint 20 különböző rendszert jelent. Az EU az

egységes és átjárható vasutak megteremtése, a személyszállítás és teherszállítás hatékonyabbá tétele érdekében döntött arról hogy Európában be kell vezetni az **Egységes Európai Vasúti Közlekedésirányítási Rendszert (ERTMS – European Rail Traffic Management System)** amely a GSM-R-ből mint szabványos vezeték nélküli átviteli módból és az **Egységes Európai Vonatbefolyásoló Rendszerből (ETCS – European Train Control System)** áll. Az egységes európai vasúti közlekedésirányítási rendszer bevezetése hosszú folyamat lesz, a fejlettebb tagországok várhatóan 2015-re fedik le vasúthálózataikat az ERTMS rendszerrel. A kevésbé fejlett keleteurópai országokban az EU jelentős támogatásokkal igyekszik ösztönözni mind a GSM-R mind az ETCS-2 szint kiépítését a nemzetközi szállítási folyosókon, korridorokon.]

guano [złóża wyschłych odchodów ptaków morskich, używane jako nawóz] – (*indián*→*sp.*) guano (huano); madarak ürülékéből és egyéb állati maradványokból lerakódott vastag réteg, mely foszforsavas meszet és nitrogénvegyületeket tartalmaz, igen jó trágya (a Csendes-óceán partjain és szigetein, legnagyobb mennyiségben Peruban és Chilében fordul elő)

guanowy, -a, -e – guano-

Guanyin (w transkrypcji pinyin; inne transkrypcje: *Kuan-Yin, Kwan-Yin* itp.; chiń. Guānyīn; pełna nazwa: Guānshìyīn Púsà - "Bodhisattwa obserwujący dźwięki świata") – Guan Yin [a taoista hagyomány kegyelmet adó könyörületes istennője, a buddhista hagyomány boddhisattvája, durván fordítva a buddhista Madonna.]

gubernatio (gubernacja) [*zob. rząd; rządzenie*] – (*lat.*) gubernatio; kormányzás; (*egyh.*) Isten világgormányzásának munkája.

gubernator [1. w niektórych krajach: wysoki urzędnik państwowy stojący na czele prowincji, guberni lub stanu; 2. w dawnej Polsce: administrator wielkich majątków ziemskich] – (*lat.*) gubernátor; kormányzó; (*hist.*) Erdély legfőbb polgári tisztviselője a Habsburg uralom idején

gubernatorski, -a, -ie – kormányzói

gubernatorstwo – kormányzóság (*gubernia*); a kormányzó és neje

gubernia [wyższa jednostka administracyjna w Rosji carskiej i podległych jej krajach] – kormányzóság

gubernialny, -a, -e – kormányzósági

Gubernium [nazwa jednostki administracyjnej zarządu prowincji w Austrii. Gubernia utworzono w 1763. Na czele gubernium

złożonego z radców (*Hofrathe*) oraz niższych urzędników, stał gubernator (*Statthalter*), którego powoływał i odwoływał cesarz. Gubernium dzieliło się na cyrkuly. W 1849 funkcje gubernium zaczęły przejmować namiestnictwa krajów koronnych, z mianowanymi przez cesarza namiestnikami na czele, co trwało aż do utworzenia Austro-Węgier w 1867.] – (*lat.*) Gubernium [A magyarországi Helytartótanács erdélyi megfelelője az 1695-ben felállított Erdélyi Királyi *Gubernium* volt, amely kezdetben Gyulafehérváron működött, majd a Rákóczi-szabadságharc elől menekülve Nagyszébenbe költözött.]; kormányzók, főkormányzók

gubić [1. tracić coś przez nieuwagę; też: upuszczać coś bezwiednie; 2. doprowadzać kogoś do zguby lub narażać kogoś na zgubę] – (*tracić*) veszíteni, elveszíteni, veszteni, elvesztetni, elhagyni (*vmit*); múltni; tönkretenni, megdönteni; fogyasztani (*kézimunkánál*); (*kogo*) tönkretenni, elpusztítani (*vkit*)

gubić oczko – leejteni a szemet (*kötésnél, horgolásnál*)

gubić pióra – vedleni

gubić rytm – kiesni a ritmusból

gubić wątek – (*átv.*) elveszteni a fonalat

gubić się [1. tracić rozeznanie w terenie; 2. być gubionym; 3. tracić siebie wzajemnie z oczu; 4. tracić orientację w jakiejś sytuacji lub zagadnieniu; 5. doprowadzać się do zguby] – elveszteni, eltűnni; beleveszteni, belemerülni, elmerülni

gubić się w domysłach – találgatásba v. találgatásokba bocsátkozni v. merülni

gubienie – elvesztés, elhagyás, tönkretétel, fogyasztás

Gucio, Gustek – Guszti, az August és a Gusztáv beceneve

gudron [lepka, smolista substancja, będąca pozostałością po destylacji ropy naftowej] – gudron, goudron; kátrány (olyan lepárlási maradék, amelyet úgy állítanak elő, hogy az ásványolajból nemcsak a fehérarukat, hanem a könnyebb olajpárlatokat is ledesztillálják.)

gudronit – gudronit

gudronowy, -a, -e – kátrány-

GUID (ang. *Globally Unique Identifier*), **identifikator globalnie unikatowy** [jest identyfikatorem obiektów w systemie Windows. GUID jest generowany między innymi na podstawie czasu wygenerowania oraz liczb pseudolosowych. Ma on postać grupy znaków rozdzielonych myślnikami zawartej w nawiasach klamrowych. Znaki

te to liczby zapisane w systemie szesnastkowym.] – GUID (Globally Unique Identifier) - 'GUID' titkos azonosító-rendszer (globális különleges azonosító v. globálisan egyedi azonosító) [1. Microsoft a Windows-98 és más szofvertermékeibe rejtett nyomozóprogram, mely sorozatszám-felismerőből, Ethernet-azonosítóból és a géptartozékok adatgyűjtőjéből áll; ezáltal nem csak a termék felhasználója, de gépkörnyezetének jellemzői is azonosíthatóvá válnak; a botrányra 1999 elején derült fény, ami nyomban a felhasználói egyesületek haragját vonta magára; a cég ezután igyekezett gyorsan a szőnyeg alá söpörni az ügyet, megadván, hogy hogyan lehet a nyomozóprogramot 'kikapcsolni, mely tökéletlen javaslatot nyomban fel is törtek a 'hackerek'; később derült ki, hogy a cég Word és EXEL dokumentumokat is nyomon követheti, sőt német megfigyelők Outlook Express levelezőkkel írt levelekben is nyomaira lettek már!!! ebből a szempontból is megbízhatóbbak tehát az ellenőrizhető, nyílt forráskódú programok (LINUX, Messenger, stb.); 2. GUID szoftveralkalmazások által használt álvéletlen szám. Minden generált GUID egyedisége „matematikailag garantált”. Ez azon az egyszerű törvényszerűsége alapszik, hogy az egyedi kulcsok száma annyira nagy (2^{128} vagy $3,4028 \cdot 10^{38}$), hogy két azonos szám generálásának a valószínűsége gyakorlatilag nulla. A GUID a Microsoft implementációja az Univerzálisan egyedi azonosító avagy UUID szabványnak, melyet az Open Software Foundation (OSF) specifikált.]

Guide (zob. Podręcznik użytkownika) – (ang.) guide (Felhasználói kézikönyv) [1. kézikönyv, kalauz, útmutató jellegű összeállítás; az Interneten rendszerint valamilyen hálózati információforrás vagy szolgáltatás használatát ismerteti. 2. kézikönyv, kalauz, útmutató jellegű összeállítás, mely rendszerint a hálózati információforrásokat és azok használatát ismerteti]

guimpe [rodzaj woalu z płótna lub muślinu, charakterystyczny dla stroju kobiet XIII i XIV wieku. Zaslaniał szyję, policzki, czasem nawet i brodę. W Polsce jeszcze królowa Bona nosiła w późniejszym wieku taki stroik. Potem zachował się w ubiorze zakonnicek, wdów i innych dam prowadzących poważne życie.] – (hist.) fátýol fajta (női fejfedő a XIII-XIV. sz.-ban); apácafőkötő

Gujana (Guyana) [Kooperacyjna Republika Gujany (Co-operative Republic of Guyana) – państwo w Ameryce Południowej, nad Oceanem Atlantyckim, graniczące na północnym zachodzie z Wenezuelą (743 km), na południowym zachodzie i południu z Brazylią (1.119 km), a na wschodzie z Surinamem (600 km).] – Guyana [A Magyarországnál több mint kétszer nagyobb, Brit-Guyana néven ismert angol gyarmat 1966-ban nyerte el függetlenségét.]

Gujawa; Gujawa właściwa, gruszla właściwa (Psidium guajava) [Gujawa właściwa światową popularność zawdzięcza Hiszpanom, którzy znaleźli ją w Peru i Kolumbii, a następnie zabrali ją na Filipiny. Na początku 17 wieku Portugalczycy rozpowszechnili gujawę z Filipin do Indii, gdzie obecnie jest czwartym z najważniejszych uprawianych owoców (po mango, bananach i cytrusach). Na długo przed przybyciem Europejczyków gujawa była wykorzystywana przez Indian (Majów, Azteków i Inków). Obecnie uprawiana jest w ponad 50 krajach, w Ameryce Środkowej i Południowej, w Indiach, na wybrzeżu Morza Śródziemnego, w Afryce, Australii, w południowych stanach USA, na Hawajach, na Kubie. W niektórych krajach, jak na przykład Fidżi, zdziczała gujawa stała się uciążliwym chwastem. Gujawa właściwa należy do rodziny mirtowatych (Myrtaceae). Spotykana bywa pod różnymi nazwami jak gruszla właściwa, psydia pospolita, psidium pospolite, gujawka czy guawa. Jest niewielkim, wiecznie zielonym drzewem dorastającym do 3-9 m wysokości. Wytrzymuje największe upały i susze. Rośnie nawet w rejonach gdzie roczne opady wynoszą zaledwie 300 mm, na wysokości do 1500 m n.p.m. Optymalne warunki znajduje na wysokości od poziomu morza do 800 m,

przy opadach rocznych od 1000 mm do 2000 mm i temperaturze od 23 do 28 °C. Toleruje zasolenie podłoża. Ze względu na niewielkie wymagania i cenne właściwości, gujawa jest często spotykana w uprawie.] – Guáva v. Közönséges guáva (*Psidium guajava* L.) [Család: Myrtaceae (mirtuszfélék). A közönséges guáva alacsonyán elágazó, 3,5-10 m magas, terebélyes ágrendszerű fa. Fialat hajtásai barázdásak, négyszögletűek, pelyhes szőrűek. A fa kérge vörösesbarna, pikkelyesen lehámlik. Levelei átellenes állásúak. A levéllemez sötétzöld, ép szélű, bőrnemű, elliptikus vagy hosszúkás, 6-15 x 3-7 cm hosszú, színén kopasz, fonákján finoman gyapjas szőrű, mirigyes; erőteljes fő- és oldalerei a lemez színén bemélyedtek, fonákján kiemelkednek. A levélnyel legfeljebb 1 cm hosszúra nő. Virágai magánosan vagy 2-3-asával fejlődnek a levélhónaljban; a virágtengely csövét alakult, a virágtakarót 4-5 csészelevél és 4-5 elliptikus, 1-2 cm-es fehér szírom alkotja. a porzók legfeljebb 2 cm hosszúak, fehérek, nagyszámúak. Termése: gömbölyded bogyó, amely elliptikus, alma vagy körte alakú, zöld vagy sárgászöld, gyakran rózsaszín pettyes, 4-12 cm hosszú és legfeljebb 200 g-os. A gyümölcs csúcán a csészelevél-koszorú marad. Vékony héja gyengén fényes és viaszos. A C-vitaminban és pektinben gazdag terméshús éretten lágy, bő levű, kis kősejtek miatt szemcsés, fehéres, sárgás, sárgászöld vagy rózsaszín, a központ felé haladva gyakran élénkebb piros színű. Íze kellemes, édeskésen savanyú zamátú, körtéhez vagy szamócához hasonló; az éretlen, zöld termések savanyúak és gyakran összehúzó hatásúak. A bogyó belsejében üveges pulpában fejlődik a nagyszámú barnássárga, aszimmetrikusan szívalakú kemény mag (3 x 2,5 x 2 mm).]

gul [1. powtarzalny dźwięk, jaki powstaje wtedy, gdy przelewa się woda lub gdy ktoś głośno coś pije; 2. dźwięk wydawany przez indora; 3. wykrzyknik używany w celu przywoływania indyków] – (*hangut.*) a hangos ivás v. a pulykakas hangja

gul [u ludów muzułmańskich: demon, który pożera ludzi i zwłoki na cmentarzach] – (*muzumlmán*) démon

guldynka [1. dawna, licha strzelba myśliwska gwintowana; 2. strzelba gwintowana, której zagadkowa nazwa, jak przypuszcza Karłowicz, może pozostaje w jakim związku z miasteczkiem kurlandzkim Goldingen. Haur w XVII wieku pisze: „Odyńca trzeba z guldynki gwintowanej albo z tarczowej ruśnicy dobrze sparzyć”.] – (*dawno*) huzagolt csövű vadászpuska

gula [*pot.* narośl lub zgrubienie w kształcie kuli] – dudor, golyó

GUKF (Główny Urząd Kultury Fizycznej) – (*dawno*) Központi Testnevelési Hivatal

gulasz [potrawa z pokrojonego w kawalki duszonego mięsa] – pörkölt, gulyás

gulasz seklerski (székelygulas) z kociolka – székelykáposzta

gulasz węgierski – pörkölt

gulasz z fasolą – babgulyás

gulasz z kapustą kwaszoną – székelykáposzta

gulasz z wołowiny – marhapörkölt

gulaszowy, -a, -e – gulyás

gulaszowy komunizm (węg. *gulyáskommunizmus*) lub **kadaryzm** (od Jánosa Kádára) [odmiana realnego socjalizmu, nieformalna nazwa ustroju Węgierskiej Republiki Ludowej począwszy od lat 60. XX w. aż do rozpadu komunizmu na Węgrzech w 1989 roku. Gulaszowy komunizm zrywał z zasadami wcześniejszego stalinizmu, przestrzegając w większym stopniu praw człowieka i wprowadzając elementy wolnego rynku. Termin ten jest metaforą, pochodzącą od gulaszu, popularnego węgierskiego dania. Gulasz jest robiony za pomocą różnych składników, tak też było z węgierskim komunizmem, który przestał być "wyłącznie komunistyczny" (tj. powielać bezkrytycznie model polityki radzieckiej). Czasami okreśłany jako "najszczęśliwszy barak w obozie komunistycznym" (lub "socjalistycznym").] – kádárizmus v. gulyáskommunizmus [Magyarországon az 1962 – 1989 közötti korszakot nevezik „gulyáskommunizmus”-nak. A kifejezés értelme, hogy az ország kommunista berendezkedése ellenére viszonylagos jólét jellemezte a lakosság mindennapjait, akik ha nem bíralták a politikát, nyugodtan élhettek mindennapjaikat, *kvázi* akár egy tányér gulyás, mint jellegzetes magyar étel felett is.]

gulden [1. jednostka monetarna Holandii przed wprowadzeniem euro; 2. w krajach

germańskich: moneta złota emitowana od XIV w., później też: moneta srebrna niemiecka, holenderska i skandynawska] – (dawno) holland forint

gulgoce jakby miał kluski w gębie – teltszájjal beszél, mintha gombócot tartana a szájában

gulgot [1. odgłos, jaki powstaje podczas przelewania się lub gotowania się plynu; 2. odgłos wydawany przez niektóre ptaki], **gulgotanie** – bugyogás; lublubbolás, trullázás, hurrogás (pulyka); motyogás

gulgotać [1. o płynach: wydawać dźwięki przy przelewaniu lub gotowaniu się; 2. pot. o niektórych ptakach: wydawać dźwięki zbliżone do odgłosu gotującego się plynu; 3. mówić niewyraźnie] – csobogni, csörgedezni, bugyborékolni; mormolni, bugyogni; lublubbolni, trullázni, hurrogni; motyogni, dörmögni, hebegni; (*indyk*) lublubbolni

gulik [studzienka uliczna, odpływ ścieków] – [*Słowniczek języka śląskiego*] utcai kút; csatornák kifolyója

gulka – dudorka, golyócska

guma [1. elastyczna masa będąca produktem wulkanizacji kauczuku; 2. wyrób z tej masy; 3. produkt cukierniczy otrzymywany ze śluzów niektórych drzew; 4. zob. gumka w zn. 1, 2.] – gumi; radír, gumifonal

guma arabska [1. wysuszony sok niektórych gatunków akacji, tworzący po rozpuszczeniu w wodzie lepłą ciecz; 2. klej z tego soku] – (*lat.*) gumiarábikum; ragasztószer, arab mézga, ragasztószer, különféle akácfaajták vízben oldódó mézgája

guma balonowa [guma do żucia tworząca pęcherze powietrza] – felfújható rágógumi

guma do podwiązek – harisnyatartó gumi

guma do wycierania ołówka – radír, radírgumi, törlőgumi

guma do żucia [1. zob. guma w zn. 3.; 2. rodzaj słodczy przeznaczony do żucia, a nie łykania] – rágógumi

guma do żucia miętowa – mentolos rágógumi

Guma guar (*Cyamopsis tetragonolobus*) [Roślina, którą uprawiano w Indiach na paszę dla zwierząt gospodarskich.] – Csomósbab ~ Guárbab (*Cyamopsis tetragonolobus* L.)

guma (koło bez powietrza) – defekt

guma naturalna [gęsta substancja, wyciekająca z uszkodzonych miejsc niektórych drzew owocowych] – természetes gumi

guma pod podeszwę – gumitalp

guma się wyciągnęła – a gumi kinyúlt

guma żywiczna – gumigyanta

gumiak [zob. gumowiec] – gunicipő, kalucsni

gumienny, -a, -e – (*dawno*) csósz-

gumiguta [plastyczna substancja otrzymywana przez odparowanie soku z niektórych drzew egzotycznych] – gumigyanta, giuigutti (zöldessárga gyantadarabok)

gumitex [jednostronna dzianina osnowowa która charakteryzuje się wzdłużną rozciągliwością i poprzeczną rozszerzalnością, osiągniętą poprzez wrobienie nitki poliuretanowej.] – rugalmas láncrendszerű kelme [Láncrendszerű kötött kelme, amely mind hossz-, mind keresztirányban nagyon nagy mértékben nyújtható és rugalmas, ami a készítéséhez felhasználta rugalmas (pl. poliuretán elasztán) fonalnak köszönhető.]

gumka [1. kawałek kauczuku służący do wycierania ołówka, atramentu itp.; 2. elastyczna taśma z gęstego materiału przetykanego wzdłuż nitkami gumy] – radír, radírgumi, törlőgumi; gumifonal; húzógumi

gumka przy kapeluszu – kalaphúzó, kalaptartó gumi

gumno [1. budynek, w którym składało się zboże przed wmlóceniem; 2. plac w stodole z twardo ubitej ziemi, na którym młóciło się zboże cepami; 3. podwórze wraz z budynkami gospodarskimi] – szérű, pajta

gumofilce [rodzaj butów, element odzieży ochronnej. Produkowane z gumy lub PCV z gumową, grubą podeszwą i cholewami wykończonymi filcem. Dla ochrony przed chłodem i większej wygody, w środku but również jest wyłożony filcem. Używane przede wszystkim przez rolników.] – gumicsizma, védőcsizma

gumoleum [laminowana tkanina jutowa, pokryta z wierzchu warstwą barwnej gumy] – gumoleum (*a gumi és a linóleum keveréke*)

gumolit [wykładzina podłogowa z gumy dwuwarstwowej] – kétrétegű padlógumi

gumolitowy, -a, -e – kétrétegű padlógumi-

gumolok, guminiok, gumioł [kalosz gumowy, (kalosze), **gumowe buty**] – [Słowniczek języka śląskiego] sárcipő, kalucsni, gumicipő, gumicsizma

gumować [1. pokrywać tkaninę gumą przez powleczenie jej roztworem lub emulsją kauczuku; 2. o roślinach gumodajnych: wydzielać kauczuk; 3. o drzewach owocowych: wydzielać kleisty sok] – (lat+ném.) gumírozni, begumizni; gumival bevonni; gumiarábikumréteggel bevonni

gumowanie – gumizás, gumival való bevonás v. bevonat

gumowce, gumowiec [but gumowy] – gumicipő; gumicsizma

gumowy, -a, -e – gumi-, gumiból való

gumowa muszla słuchawki – fülpárna (fejhallgató)

gunia [zob. cucha] – lópokróc, daróc; (táj) (góral) ködmön

gunia, guńka [1. luźna kurtka z welnianego samodziału, ozdobiona haftem, noszona przez górali; cucha, czucha, czuha; 2. okrycie wierzchnie z welny, białego lub brunatnego koloru, zwykle przed kolana, używane przez naszych górali. Nosi się je wkładane na ręce lub zarzucone i spięte.] – gúnya [1. az állandó szállással nem rendelkező pásztor, leginkább juhász legfontosabb felszerelési tárgyaiból álló csomagja, amelyet változó szállásaira mindig magával visz. A szó első, 1604-es előfordulásának jelentése: 'batyú, cókmók, Bündel'. 2. A gúnya szó valamelyik szláv nyelvből került a magyarba. A bolgár *gunya* és a szerb-horvát *gúnj* jelentése szűrfele felsőruha, daróc pokrócból készült kabát'.], ködmön [a fűrtös szőrű racka juh, ritkábban a kecske szőrmés bőréből készült ujjas, kabáthoz hasonló felsőruha. Egyéb elnevezései: *kozsoł, kozsu, kuzsu*.]

gupi [glupi] – [Słowniczek języka śląskiego] buta, ostoba, oktalan; bolond, hülye

gupielok [glupiec (pobłażliwie)] – [Słowniczek języka śląskiego] buta, ostoba, bolond, tökfilkó, hülye, lüke

Gupik albo pawie oczko (*Poecilia reticulata*) [1. mała rybka słodkowodna, pochodząca z Ameryki Południowej; 2. gatunek niewielkiej, południowoamerykańskiej ryby z rodziny piękniczkowatych (Poeciliidae). Jedna z najbardziej popularnych i najbardziej polimorficznych słodkowodnych ryb akwariowych, opisywana w literaturze pod wieloma nazwami synonimicznymi. Introdukowana do walki z larwami komarów w wielu krajach, na wszystkich kontynentach, poza Antarktydą. Charakteryzuje się wyraźnie zaznaczonym dymorfizmem płciowym przejawiającym się głównie w okolicy płetw i różnorodności ubarwienia samców. W hodowlach akwarystycznych wyselekcjonowano wiele standardów hodowlanych.] – ang. guppy (*Poecilia reticulata*); Szivárványos guppi [csontos halak (*Osteichthyes*) osztályába a fogaspontyalakúak (*Cyprinodontiformes*) rendjébe és az elevenszülő fogaspontyfélék (*Poeciliidae*) családjába tartozó faj]

Gurami [1. ryba budująca pienne gniazda na powierzchni wody] – gurámi

Gurami dwuplamy, gurami dwuplamisty (*Trichogaster trichopterus*) [gatunek słodkowodnej ryby z rodziny guramiowatych. Często hodowana jako ryba akwariowa. Występowanie: w wodach Indii i Indochin.] – kék gurámi (*Trichogaster trichopterus*) [a sugarasúszójú halak (*Actinopterygii*) osztályába a sügéralakúak (*Perciformes*) rendjébe és a gurámifélék (*Osphronemidae*) családjába tartozó faj.]

gurt [1. sztywna taśma płócienna przyszywana do spódnicy w pasie; 2. pas rzemienny używany do ręcznego przenoszenia ciężarów oraz jako część uprzęży; 3. luk wzmacniający i podtrzymujący sklepienie budowli] – heveder

guru [1. w hinduizmie: przewodnik duchowy; 2. osoba będąca ważnym autorytetem moralnym lub intelektualnym w jakimś środowisku] – guru; lelki vezető [A guru "súlyosat" jelent. E szó a lelki tanítómesterre utal, akinek tanításai, tudása és lelki megvalósítása nagyon "súlyosak", lényegesek. A lelki tanítómester tanítványainak lelki vezetője, aki a lelki életben való fejlődésre őszintén törekő tanítványait hiteles avatásban részesíti.]; az indiai szikh felekezet vallásfője

GUS (Główny Urząd Statystyczny) [to centralny organ administracji państwowej zajmujący się zbieraniem informacji statystycznych na temat większości dziedzin życia publicznego i niektórych stron życia prywatnego. Do przekazywania danych obowiązują odpowiednie przepisy prawa (ustawa o statystyce publicznej oraz ogłaszany corocznie Program Badań Statystycznych). Dane mogą być udostępniane tylko w formie zagregowanej (opracowanej), która uniemożliwia identyfikację pojedynczych respondentów (tajemnica statystyczna).] – Központi Statisztikai Hivatal (KSH)

gusła [obrzędy towarzyszące praktykom magicznym] – boszorkányság, varázslat, igézet, bűbáj

gust [1. poczucie piękna, harmonii, elegancji; 2. daw. zamilowanie do czegoś lub ochota na coś; 3. pot. styl lub moda] – (lat.) gusztus; (smak) ízlés, (chęć) kedv, étvágy; ízézés

gust, smak [estetyczny sens indywidualnej osoby dla piękna i wdzięku, co zmienia się stopniowo i jest przedmiotem ciągłego rozwijania się i zmian czasu.] – ízlés [A szép, a helyes és az illendő iránti érzék. A emberben fokozatosan fejlődik ki és az idők folyamán állandó változásban van.]

Gustaw [imię męskie o niejasnej budowie i pochodzeniu.] – Gusztáv északi svéd eredetű férfinév. Elemeinek jelentése: *harc* + *támasz*, illetve: *gótok támasza*

gustować [mieć do czegoś lub kogoś upodobanie] – ízleni

gustować w czym – ízlik v. tetszik neki *vmi*; kedvére van *vmi*

gustownie – ízlésesen, gusztusosan

gustowność – *vminek* az ízléses v. gusztusos volta, tetszetősség

gustowny, -a, -e [będący w dobrym guście] – (lat.) gusztusos; ízléses, tetszetős; kívánatos; étvágygerjesztő

guślarka [kobieta znająca się na ziololecznictwie, zajmująca się czynieniem gusel, czarów] – varázslónő, bűbájosnő

guślarski, -a, -ie – varázslói

guślarskie zaklęcie – ráolvasás, bájolás

guślarstwo – varázslat, bűbájosság; boszorkányság; babona

guślarz [wiejski czarownik, szaman; człowiek zajmujący się znachorstwem, znachor, zaklinacz] – varázsló

gutalin [pasta do butów] – [Słowniczek języka śląskiego] cipőpaszta

gutaperka [tworzywo termoplastyczne zbliżone do kauczuku] – (malaji→ang.) guttapercha, guttapercsa; 1. a guttaperka más kiejtési módja. (guttapercha, gutta taban, gummi gettania), közel rokon a gummi elasztikummal v. kaucsukkal, leginkább a malaji erődésekben és a keleti archipelaguson tenyésző isonandraguttából nyerik olyképen, mint a gummi elasztikumot; - 2. bizonyos forró égővi fák tejnedvéből előállított kaucsukszerű anyag

gutaperkowy, -a, -e – guttapercsa-

gutaperkowe podeszwy – guttapercsatalp

Gutenberg wynalazł druk – Gutenberg föltalálta a könyvnyomtatást

Gutta cavat lapidem non vi sed saepe cadendo. [Kropla drąży skalę nie siłą, lecz częstym padaniem; tak też człowiek staje się wykształcony nie siłą, lecz często się ucząc.] – Gutta cavat lapidem non vi sed saepe cadendo. A csepp kivájja a követ, nem erővel, hanem gyakori esésével.

Gutta cavat lapidem, consumitur anulus usu [Kropla drąży skalę, zużywa się pierścień w noszeniu.] - Gutta cavat lapidem, consumitur anulus usu; A vízcsepp kivájja a követ, a használattól elkopik a gyűrű (Ovidius)

guwernantka [nauczycielka domowa i wychowawczyni dzieci] – (dawno) nevelőnő; guvernáns

guwerner [1. nauczyciel i wychowawca dzieci w dawnych, zamożnych domach; 2. wychowawca dzieci w zamożnych domach; nauczyciel domowy] – (dawno) nevelő; házitánító

guwernerka – nevelőség, nevelői állás

guwernerka u Woronieckich – nevelői állás a Woronieckiéknél

guwernerski, -a, -ie – nevelői

guz [1. obrzmienie wywołane uderzeniem; 2. kuliste zgrubienie na powierzchni kości; 3. twór patologiczny uciskający sąsiednie tkanki; 4. ozdobny guzik ze złota lub srebra; 5. ornament w kształcie wystającej galki; 6. wada odlewu w postaci miejscowej wypukłości] – bog, csomó; bütyök, dudor; (*orvosi*) daganat

guz insulinowy (wyspiak, łac. *insulinoma*, ang. *insulinoma*) [nowotwór wywodzący się z komórek B wysp trzustkowych, wytwarzający insulinę, w związku z czym głównym jego objawem jest hipoglikemia.] – *insuloma* (= *insulinoma*) [a hasnyálmirigy Langerhans-szigeteinek daganata]

guz jak śliwka – akkora a daganat v. dudor, mint egy tojás (*ld. szilva*)

guz łagodny [*zob. nowotwór niezłośliwy*] – jóindulatú daganat

Guz Wilmsa (nerczak płodowy, nerczak zarodkowy, nerczak złośliwy, łac. *nephroblastoma*, *tumor Wilmsi*, ang. *Wilms' tumor*) [złośliwy nowotwór nerki wieku dziecięcego] – Wilms-tumor [1. A leggyakoribb gyermekkori vesedaganat, amely mind sporadikus formában, mind egyéb fejlődési rendellenességekkel kapcsolatban kialakulhat. 2. igen heterogén, gyermekkorban előforduló daganat. Leggyakrabban abdominális tumor(okat) okoz. Magzati korra jellemző veseszövet sejtjeiből származtatható. Kialakulásának oka ezidáig ismeretlen. Tüneteket ritkán mutat. Az első szimptómák hasban tapintható nagy elváltozások, mely a has előredomborodását is okozhatja. Ritkán vérvezelés (haematuria) és magas vérnyomás (hypertonia) lép fel.]

guz wyskoczył mu na czole – daganat támadt a homlokán

guz złośliwy [*zob. nowotwór złośliwy*] – rosszindulatú daganat

guzdrać się [1. *pot. robić coś bardzo powoli*; 2. *potocznie: robić coś bardzo wolno*] – késlekedni, húzni az időt, pizmogni, elpizmogni; szöszmötölni, potyázni

guzdralska [kobieta guzdrząca się; guzdrała; maruda] – időpocsékoló, pizmogó nő

guzdralski, -a, -ie [*pot. powolny*] – lassú, vontatott; engedelmes, alázatos

guzdralski, guzdrała – időpocsékoló, pizmogó, gatyázó *férfi*

guzdralstwo – időpocsékolás, késedelmeskedés, pizmogás, gatyázás

guzdranie się – pizmogás, szöszmötölés, gatyázás

guzek – bogocska, csomócska; bütyköcske, dudorka; (*orvosi*) daganatocska

guziczek – kis gomb, gombocska

guzik [1. przedmiot służący do łączenia jednej części ubrania z drugą; 2. przycisk, za pomocą którego włącza się prąd elektryczny lub uruchamia jakiś mechanizm; 3. *pot. zupełnie nic*; 4. stosowany do zapinania odzieży; czasami ma cel jedynie dekoracyjny. Jego kształt, rozmiar i materiał są dyktowane przez bieżącą modę. Produkowany z plastiku, skóry, szkła, pereł, metalu, drewna itp. Guziki są stosowane od czasów starożytnych, zastąpiły wiązania. Od 1990 roku guziki stały się ważnym elementem damskiej mody. 4. wyrób galanterijny, przyszywany do tkaniny, najczęściej w kształcie koła; służy do zapinania ubioru, lub/i do dekoracji. Wyrabiane z surowców naturalnych takich jak drewno czy kość słoniowa, bądź syntetycznych (np. plastik). Guziki mogą mieć dwie lub cztery dziurki, albo uszko metalowe przytwierdzone od spodu. Guziki stosuje się od XIII wieku.] – gomb [Ruhadarabok és más konfekcionált termékek rögzítésére, nyílásaik zárására, néha azonban pusztán díszítésére használt eszköz. Alakja, mérete, anyaga a mindenkori divatirányok hatása alatt áll. Készülhet műanyagból, bőrből, csontból, fából, üvegből, fémről, gyöngyből, fonalakból stb. Már az ókorban is használták és mára igen fontos divatkellék lett.]; (*rögzített*) kézelő- v. mandzsettagomb; (*átv.*) fityisz (alma), kutyagumi, frász, frászkarika

guzik kolek – huszárgomb, szivargomb

guzik kościany – csontgomb

guzik mi się oberwał – leszakadt a gombom

guzik na nózce – füles gomb, fülesgomb [a *fülesgomb* felvarrásánál nem kell nyakat készíteni, mert a gomb füle kiegyenlíti az anyagvastagságot]

guzik obciążany – behúzott gomb

guzik od koszuli – inggomb, az ing gombja

guzik oderwał się – a gomb leszakadt

guzik opleciony [Guzik tworzony przez nawijanie przędzy wokół gładkiej obręczy cynkowej. Stosowane jako pokrycia guzików np. w pościeli.] – cérnagomb [Gomb, amelynek vázát egy fémkarika alkotja és erre cérnából sűrű hálózatot dolgoznak rá. Ágynemű-gombolásra használnák.]

guzik przy windzie – a felvonó gombja

guzik przyciskowy – nyomógomb

guzik się odpiał – a gomb kigombolódott

guzik stopce – füles gomb

guzik z dziurkami – lyukas gomb
guziki z dwiema dziurkami – kétlyukas gomb
guzik z tego będzie – ebből se lesz semmi
guzikarka [maszyna do przyszywania guzików]
 – gombkötő; (*műsz.*) gombkötő gép
guzikarnia – gombgyár; gombkötészet
guzikarski, -a, -ie – gombkészítő
guzikarstwo [wyrabianie guzików] –
 gombkészítés, gombgyártás, gombkötés,
 gomböntés
guzikarz – gombkészítő, gombkötő, gomböntő,
 gombos
guziki z kondensytu – kondenzit gombok
guzikowaty, -a, -e – gomb alakú
guzikowy, -a, -e [przymiotnik od: guzik] – gomb-
guzkowy, -a, -e – csomós, gumós, gümös; dudoros,
 érdes, göbös
guzowacieć – csomósodni, bütükösödni,
 megkeményedni
**guzowatość [wyniosłość na powierzchni kości
 powstała dookoła przyczepu mięśni]** –
 csomósság, bütükösség
guzowatość korzeni [bakteryjna choroba roślin]
 – baktérium okozta növénybetegség
 gyökéren
guzowaty, -a, -e – csomós, bütükös
**gwajakol (2-metoksyfenol) [1. substancja
 stosowana jako środek wykrztuśny i
 antyseptyczny; 2. organiczny związek
 chemiczny z grupy fenoli. Bezbarwna lub
 lekko żółta ciecz o temperaturze wrzenia
 205 °C, trudno rozpuszczalna w wodzie
 dobrze rozpuszczalna w etanolu, eterze
 dietylowym, glicerynie. Z chlorkiem
 żelaza(III) daje zielone zabarwienie
 (reakcja charakterystyczna dla fenoli).
 Otrzymywany jest głównie z waniliny.]** –
 guajakol; 1. C₆H₄ (OH) OCH₃, [1. egy
 szerves vegyület, a pirokatechin metiléter-
 származéka. Színtelen vagy halványsága
 színű folyadék, illetve színtelen kristályok.
 Jellegzetes szagú vegyület, az íze csípős.
 Olvadáspontja alacsony. Vízben rosszul
 oldódik, alkohol, éter, kloroform, szén-
 diszulfid jobban oldja. A természetben
 megtalálható néhány trópusi fafajta
 gyantájában, illetve a bükkfakátrány fontos
 alkotórésze. 2. benzolszármazék; az
 ortodihidroksilbenzoltól (pirokatechinsav)
 levezethető, abban az egyik hidroxilcsoport
 hidrogénjét metilcsoporttal helyettesítve. E
 vegyület a bükkfakátrányból készült kreozot
 főelegrésze. A guajakgyánta száraz
 ledesztillálásakor képződik. A kreozotból
 készül, úgy hogy annak 200° körül forró
 részletét külön ledesztillálják, éterben oldják,
 majd az oldathoz nagyon tömény borszeszes

káliumhidroxidoldatot elegyítenek, amidőn
 éterben oldhatatlan G.-kálium válik ki. E
 vegyületet alkoholból átkristályosítják, majd
 kénsavval elbontják, midőn a tiszta G.
 szabaddá válik. A megszáritás után újra
 ledesztillálják. Színtelen, aromás, olajszerű
 folyadék, fs. -a (15°-on) 1,117, fp.j-a 201°,
 vízben kissé oldódik, alkohollal, éterrel
 elegyíthető. Borszeszes oldata
 ferrikloridoldattól előbb kék-, majd
 zöldsínűvé válik. Gyakran használják
 gyógyszerül oly esetekben, amelyekben a
 kreozot van javalva; a tüdővészesekek
 gyógyításánál eredményeket értek el.] – 2.
 metiléter, színtelen, aromás, olajszerű
 folyadék, a guajakgyantából v. kreozetből
 állítják elő (a tuberkolózisnál alkalmazzák)

**gwajakowiec, gwajak [1. drzewo o bogatym w
 żywice drewnie, rosnące w Ameryce
 Środkowej; 2. drzewo gwajakowe]** –
 guajakfa (Guajacum) v. hoaxakánfa (növény),
 [a zygophyllaceák fája v. cserjéje, 8 faja
 Amerikának forró és meleg tájain terem. Fája
 nagyon kemény, gyántás, levele szárnyalt,
 virága a levél tövében magános; gyümölcse
 kissé husos, csaknem körtealaku tok]

Gwajakowiec lekarski (Guaiacum officinale L.)
 [zwany także gwajakowym drzewem lub
 gwajakiem właściwym – gatunek
 niewielkiego drzewa z rodziny
 parolistowatych (Zygophyllaceae)] – Csúzfá
 (*Guaiacum officinale*)

Gwajakowiec (Guaiacum sanctum) – Csúzfá
 (*Guaiacum sanctum*)

gwajakowy, -a, -e [przymiotnik od: gwajak] –
 guajak-

gwalcenie – erőszak, erőszakoskodás,
 megerőszakolás; (*naruszenie*) megsértés,
 megszegés, áthágás

gwalcenie prawa – törvénysértés; jogtiprás

gwalciciel – megerőszakoló, megszegő, megsértő;
 erőszakot elkövető személy

gwalciciel pokoju – békebontó

gwalcicielski, -a, -ie – erőszakos

gwalcic [1. zmuszać kogoś do stosunku
 płciowego; 2. świadomie naruszać normy,
 łamać zasady] – erőszakot követni el;
 erőszakoskodni; (*zasady, naruszać*)
 megsérteni, megszegni, áthágni; megtörni;
 (*nőt*) elcsábítani

gwalcic kobietę – nőt megerőszakolni,
 meggyalázni; nőt erőszakot követni el, nővel
 erőszakoskodni

gwalcic prawo – megszegni v. megsérteni a
 törvényt; ellenszegülni a törvénynek, dacolni
 a törvénnyel

gwałcić święto – ünnepnapon dolgoztatni, megszentelteleníteni v. megszegni az ünnepet

gwałt [1. zmuszenie kogoś do stosunku płciowego; 2. przemoc lub bezprawie popełnione z użyciem siły; 3. bezładny pośpiech lub zamieszanie; 4. przemoc fizyczna utożsamiana ze zwałceniem] – (*przymus*) erőszak, erőszakos fellépés; kényszer; megerőszakolás, erőszakos nemi közösülés; nemi erőszak; (*halas*) lárma, botrány; riadó; zaj, lárma

gwałtem ci potrzeba? – okvetlenül kell (*az v. ez*) neked?

gwałtem [1. koniecznie i natychmiast; 2. siłą, przemocą] – okvetlenül; erővel, erőszakkal

gwałtem wtargnęli – erőszakkal benyomultak

gwałtować [*daw. usilnie nalegać na coś*] – nógatni, siettetni

gwałtownie – (*szzybko*) hirtelen; (*porywczó*) hevesen; (*przemocą*) erőszakkal; erőszakosan, féktelenül

gwałtowność – erőszakosság

gwałtowny, -a, -e [1. o człowieku i jego usposobieniu: impulsywny; 2. mający znaczne napięcie; 3. nagły i szybki] – erőszakos; (*porywczó*) heves, indulatos, (*nagły*) hirtelen; erős; fergeteges

gwałtowny ból – erős fájdalom

gwałtowny kaszel – görcsös köhögés

gwałtowna potrzeba – égető szükséglet

gwałtowna radość – kitörő öröm

gwałtowna reakcja – hirtelen ellenhatás

gwałtowna śmierć – hirtelen halál, erőszakos halál

gwałtowny człowiek – erőszakos ember

gwałtowny deszcz – zápor, erős eső, erős záporosó

gwałtowny gniew – hirtelen harag

gwałtowny kaszel – erős köhögés

gwałtowny wiatr – heves szél

gwałtu co się dzieje!? – hallatlan! v. nahát! mi történik itt!?

gwałtu wołać – segítségért kiabálni

gwar [mieszanka wielu głosów zlewających się w jedną całość] – zshivaj, lárma, zaj, zajongás

gwar uliczny – utcai zaj, utcai lárma

gwar złodziejska – tolvajnyelv; (*narzecze ludowe*) nyelvjárás, tájszólás

gwara [1. terytorialna odmiana języka narodowego; 2. mowa środowiska zawodowego lub miejskiego; 3. gwara ludowa, gwara terytorialna - terytorialna odmiana języka, mowa ludności (zwłaszcza wiejskiej) na określonym terytorium, wyodrębniona z języka ogólnego i gwar sąsiadujących poprzez

odrębności fonetyczne i leksykalne. Podrzędna w stosunku do dialektu. Czasem wyodrębnia się również podrzędne w stosunku do dialektu zespoły gwarowe. Granice gwar, podobnie jak granice dialektów, wyodrębniane są w badaniach językoznawczych poprzez zestawianie językowych cech dystynktywnych (cech odróżniających) na określonych terytoriach i niejednokrotnie mają charakter umowny.] – nyelv, zsargon; (*gwara ludowa*) nyelvjárás, (*gwara terytorialna*) tájszólás, dialektus

gwara góralska – (*a Kárpátokban beszélt lengyel*) gural v. gurál tájszólás

gwara ludowa [mowa ludności wiejskiej jakiegoś obszaru] – nyelvjárás, tájszólás, dialektus

gwara łowiecka, język łowiecki [1. odmiana języka środowiskowego, gwara myśliwych; 2. *zob.* myśliwski czyli łowiecki język] – vadásznyelv

gwara śląska – sziléziai tájszólás v. nyelvjárás

gwara więzienna [*zob.* grypsera w zn. 1.] – tolvajnyelv

gwara złodziejska (argo) – argó; tolvajnyelv

gwarancja [1. poręczenie, że coś nastąpi albo że jest prawdziwe; 2. zobowiązanie producenta do bezpłatnej naprawy lub wymiany wyrobu na inny, w razie gdyby w określonym czasie ujawniły się w nim jakieś wady; 3. odpowiedzialność osoby trzeciej za zobowiązania dłużnika wobec wierzyciela] – garancia; jótállás, biztosíték; (*poręka*) kezesség

gwarancja bankowa [pisemne zobowiązanie banku dotyczące spłaty kredytu, zapłaty za nabyty towar, cło itp. w imieniu zleceniodawcy, o ile ten nie wywiąże się ze swych zobowiązań] – bankgarancia

gwarancja jakości – minőségi jótállás

gwarancja jest ważna – érvényes a jótállás

gwarancja kredytowa – hitelgarancia

gwarancja kredytów eksportowych – exporthitelgarancia

gwarancja państwowa – állami garancia

gwarancja pisemna, gwarancja na piśmie – írásbeli jótállás v. garancia; garancialevél, szavatossági irat

gwarancja techniczna – műszaki garancia

gwarancja ubezpieczeniowa – biztosítási szavatosság

gwarancyjny, -a, -e [przymiotnik od: gwarancja] – (*fr-lat.*) garancia-, garanciális; jótállás, szavatosság, kezesség; óvadék jótállási, biztosítéki; garanciával, jótállással összefüggő; biztosítékot nyújtó; biztosító (törvény)

gwarant, gwarantka – kezes (*ffi/nő*) (*poręczyciel, poręczycielka*)

gwarantować (*gwarantuje*) [**poręczać; zapewniać o dobrym stanie towaru**] – (*fr.*) *garantálni* (*vmit*); *kezeskedni, jótállni, biztosítékot nyújtani; szavatolni, kezeskedni (vmiért); biztosítani*

gwarantować bezpieczeństwo – *kezeskedni a biztonságáért, garantálni v. szavatolni a biztonságot*

gwarantować coś – *garantálni vmit*

gwarantować udział w zysku – *részesedést biztosítani a nyereségből*

gwarantować ulgi celne na produkty przemysłowe – *vámkezdvezményeket biztosítani ipari termékekre*

gwarantować warunki do czegoś – *feltételeket biztosítani vmihez*

gwarantowanie kredytu eksportowego – *exporthitel garancia*

gwarantowany, -a, -e – *garantált, szavatolt*

gwarantowany kredyt – *garantált hitel*

gardia [**gardia dawn. straż przyboczna władcy, wodza; doborowe oddziały wojska; oddziały ochotnicze**] – (*dawno*) *gárda, testőrség; őrség*

gardia królewska – *királyi testőrség*

Gwardia Ludowa, GL [**organizacja zbrojna PPR utworzona 6 stycznia 1942 (w rzeczywistości nastąpiło to dwa miesiące później 28 marca 1942)** Jednolitą ogólnopolską nazwę przyjęto w marcu 1942. Gwardia Ludowa, jako formacja zbrojna PPR, realizowała wytyczne Międzynarodówki Komunistycznej i cele polityczne komunistów polskich znajdujących się w ZSRR. 1 stycznia 1944 GL została przekształcona w Armię Ludową.] – *Népi Gárda*

gardia obywatelska – *polgárőrség*

Gwardia Papieska, Gwardia Szwajcarska [**formacja wartownicza w Watykanie**] – *Svájci Gárda, Pápai Gárda (a Vatikánban)*

gardia przyboczna – *testőrség; az államfő személyének védelmére kiválogatott katonák, akik az államfő közvetlen környezetéhez tartoznak*

guardian (średn. łac. *guardianus* - strażnik) [**1. guardian przełożony klasztoru, zwł. franciszkanów (ale też niekiedy bernardynów, reformatów)**. Etym. - wł. *guardia* 'straż, ochrona; wartownik; gardia'; st.fr. *quardenc* 'strażnik' od *g(u)arder* 'pilnować; czuwać' pochodzenia germ. **2. przełożony wspólnoty braci, także przełożony domu (klasztoru), w którym bracia przebywają. Termin użyty**

po raz pierwszy ok. 1226 r. w pismach św. Franciszka (Testament 27-28); List do ministra 12, 14.] – (*ol.*) *gvárdián* (kk. lat. *guardianus* - ör); *felügyelő; a ferencrendiek, kapucinusok és minoriták kolostori főnöke, akit 3 évre választanak [a testvérek közösségének, illetve a rendháznak a vezetője. A kifejezést először 1221 körül használta Szent Ferenc leveleiben (Testamentum 27-8); Levél a miniszterhez 12, 14.]*

Gwardja [**Na początku panowania Augusta II Sasa utworzony został regiment „Gwardyi pieszej koronnej.”**] – (*hist*) *gárda; testőrség*

Gwardjan [**po łac. guardianus, przełożony w klasztorach, zwłaszcza franciszkańskich, wybierany na 3 lata przez prowincjała i definitorów klasztornych na kapitule prowincjonalnej. U bernardynów i reformatów był wybierany na rok jeden, ale generał zakonny mógł dyspensować na czas dłuższy. Bywali też gwardjanowie w klasztorach bernardyńskich w Polsce i po lat kilkanaście na jednym miejscu.**] – (*dawno*) *gvárdián* (kk. lat. *guardianus* - ör) [a testvérek közösségének, illetve a rendháznak a vezetője. A kifejezést először 1221 körül használta Szent Ferenc leveleiben (Testamentum 27-8); Levél a miniszterhez 12, 14.]

gwardyjski, -a, -ie – *gárda-, testőrségi*

gwardzista, gwardzistka – *gárdista (ffi/nő)*

gwardzista papieski a. watykański – *pápai testőr*

Gwarectwo [**1. cech górniczy, także samo górnictwo 2. Ziemia, uważana pierwotnie za wyłączną własność panujących, w dobie piastowskiej przeszła w znacznej części co do swej powierzchni w posiadanie rycerstwa i duchowieństwa, co do skarbów jednak wewnętrznych, t. j. kopalnych, stanowiła jeszcze nadal królewską i monarsze tylko przysługiwało prawo upoważniać pewne osoby do użytkownictwa górniczego za pobieranie od nich dziesięciny w kruszczach wydobytych lub pewnej opłaty, zwanej „olborą.” (Z. G.)**] – (*dawno, hist*) *bányászat; bányász cég*

gwarek (z niemiec. *Gewerk*) [**1. górnik mający pozwolenie na kopanie kruszcu; 2.]** – (*dawno*) *bányász*

gwarliwy, -a, -e – *zajos, fecsegő*

gwarnie, gwarno – *zajosan, lármásan*

gwarno jak w ulu – *nyüzsgés van, mint a kaptárban*

gwarny, -a, -e [**1. pelen gwaru; 2. czyniący gwar**] – *zajos*

gwarowo – *dialektusosan*

gwarowość – *vminek nyelvjárasi, tájszólási volta*

gwarowy, -a, -e [przymiotnik od: **gwara**] – tájszólási, nyelvjárási, dialektus-
gwaroznawca – nyelvjárás kutató, dialektológus
gwaroznawczy, -a, -e – dialektológiai
gwaroznawstwo [zob. **dialektologia**] – dialektológia, nyelvjárás kutatás
gwarzyć [prowadzić poufałą rozmowę] – csevegni, fecsegni, elbeszélgetni
gwasz [1. farba wodna z domieszką kredy lub bieli; 2. technika malarska posługująca się tymi farbami; też: obraz wykonany taką techniką] – (fr.) gouache; (olasz.) guazzo; fedőfesték; gvastechnika [A *gouache* (fr.szó, kiejtése kb. „guas”) egy vízfestési technika neve a festészetben. Ennél a festésnél a vízfestékhez különböző kötőanyagokat adnak (enyvet, tojásfehérjét, mézet stb.), így a festék átlátszatlanná válik. A gouache-t fedőfestésként alkalmazzák, mivel több réteg festhető egymásra a színek keveredése nélkül. — Maga a szó az olasz *guazzo* (vízfesték) szóból ered, és a 18. sz-ban a franciák kezdték használni, bár maga a technika már az 16. sz-i Európában is használatos volt. — A festék megszáradva kicsit más színű, mint nedvesen, ezért nehezebb kikeverni a színeket. Ha túl gyorsan festik fel a színeket, a festék repedezésre is hajlamos. Ezt úgy lehet kiküszöbölni, hogy sűrítik valamivel.]

Gwatemala (*República de Guatemala*) [państwo w Ameryce Środkowej, położone nad Oceanem Atlantyckim i Oceanem Spokojnym.] – Guatemala [egy Magyarországnál nem sokkal nagyobb közép-amerikai ország, amelynek indián eredetű neve nem egyértelműen tisztázott. Egyesek szerint "farakások helye", mások szerint "tűzokádó hegy" a jelentése. A volt spanyol gyarmat, rövid kitérők után, 1839-ben nyerte el végleges függetlenségét.]

gwelf [członek stronnictwa politycznego we Włoszech w XII–XV w.] – (hist.) guelf

gwelfowie [wl. *Guelfo* (l.poj.) ze śr. g.nm. *Welf* 'nazwisko nm. rodu książęcego'; zob. **gibelini**] – (hist.) guelfek [itáliai politikai párt a 12.- 14. században. Tagjai a pápák és a német-római császárok között folyt

harcokban (invesztitúraharc) a pápákat támogatták a császárpárti ghibellinekkal szemben]

gwiazda [1. ciało niebieskie złożone z gazów i plazmy, widoczne jako punkt świetlny na ciemnym niebie; 2. przedmiot o wielu ramionach rozchodzących się promieniście z jednego punktu; 3. osoba sławna i podziwiana; 4. los, przeznaczenie; 5. sposób połączenia przewodów elektrycznych w układzie wielofazowym; 6. odznaka orderu mająca kształt gwiazdzisty] – csillag; sztár, híresség; (átv.) csillag, sors, jellem; (sp) cigánykerék

gwiazda betlejemska [1. według Biblii: gwiazda, która zaprowadziła mędrców do miejsca narodzin Chrystusa; 2. zob. **poinsecja**] – (biblia) Betlehemi csillag; (növ.) *Euphorbia pulcherrima* Willd (*Poinsettia pulcherrima* Grah.) [mexikói csereje]

gwiazda biegunowa v. **gwiazda polarna** [najjaśniejsza gwiazda w gwiazdozbiornie **Małej Niedźwiedzicy**] – sarkcsillag

gwiazda Dawida [dwa zachodzące na siebie trójkąty równoboczne, godło Izraela] – Dávid csillag

gwiazda ekranu – filmscillag, filmsztár

gwiazda filmowa – filmsztár, filmscillag; filmdíva; népszerű filmszínész v. színésznő

Gwiazda Na Wschodzie [wg niej mędrcy (magowie) szli, szukając nowonarodzonego Jezusa. Widocznie obeznani byli z wieścią o przyjściu Mesjasza, i co więcej: musieli wierzyć w to, że On przyjdzie z Izraela. Bo oni sami Żydami nie byli. Podobnie jak wtedy wieść rozchodziła się o przyjściu prawdziwego Mesjasza, tak dziś rozchodzi się wieść o drugim Jego przyjściu, o wielkim ucisku, pojawieniu się antychrysta, sędzie narodów i tysiącletnim państwie pokoju.] – napkeleti csillag

gwiazda neutronowa [gwiazda o bardzo dużej gęstości] – neutroncsillag

gwiazda nowa [gwiazda, której jasność zwiększa się nagle i szybko] – új csillag

gwiazda orderowa [zob. **gwiazda w zn. 6.**] – rendcsillag

gwiazda pięcioramienna – ötágú csillag [A *pentagramma* vagy *pentagram* a szabályos ötszög átlói által alkotott ötágú csillag.

A *pentagramma* szó a görög πεντάγραμμα (pentagrammon) szóból származik, ami főnévi formája a πεντάγραμμα (pentagrammosz) vagy πεντέγραμμα (pentegrammosz) – „öt vonal” szónak.]

gwiazda pięcioramienna

gwiazda podwójna [układ dwóch gwiazd krążących wokół wspólnego środka masy] – kettős csillag

Gwiazda Polarna, Biegunowa [najjaśniejsza gwiazda w gwiazdozbiorniu Małej Niedźwiedzicy] – Északi Sarkcsillag

Gwiazda Poranna, gwiazda zaranna [1. Jutrzenka; planeta Wenus widoczna nad horyzontem przed wschodem słońca; 2. oznacza Chrystusa w Apokalipsie] – HAJNALCSILLAG; esthajnali csillag (Jézus szimbóluma az Apokalipszisben) [1. Egyik jelképe a Sátánnak a "fényes, hajnali csillag", az Esthajnalcsillag, valamint a hullócsillag (Ésa 14,12). Érdekes megfigyelni, hogy az oroszlánnal együtt ez is kettős jelkép: Krisztust is és Sátánt is szimbolizálja. 2. A Vénusz bolygó; hajnalcsillagnak tekintik, mert a reggel közeledtét jelzi. Jelképe Lucifernek (Sátán) (Ézs 14,12), továbbá Isten ismeretének (2Pt 1,19), valamint az Isten dicsőségébe felvitetett Krisztusnak (Jel 22,16).]

gwiazda przewodnia – vezércsillag

gwiazda ruchoma – bolygó

gwiazda spadająca [zob. meteoroid] – meteorid; hullócsillag

gwiazda supernowa [zob. supernowa] – (csill.) szupernova, robbanócsillag

Gwiazda Wieczorna, Hesperia, Hesperos [1. planeta Wenus nad horyzontem po zachodzie Słońca; 2. popularne nazwy planety Wenus widocznej nad horyzontem po zachodzie Słońca na zachodniej stronie nieba] – Vénus

gwiazda zmienna [gwiazda o zmiennej jasności] – változó csillag

gwiazdeczka – kis csillag, csillagocska

gwiazdka [1. zdr. od gwiazda w zn. 1, 2, 3.; 2. Wigilia i święta Bożego Narodzenia; 3. podarunek wigilijny; 4. Za t. zw. „czasów pruskich,” t. j. w latach 1795 – 1806, przyjęto w Warszawie od Niemców zwyczaj w wigilję Bożego Narodzenia, ubierania dla dzieci sosenki lub jodelki orzechami, cukierkami, jabłuszkami z mnóstwem świeczek woskowych lub kawalków stoczka różnokolorowego.

Pierwej był w Polsce tylko zwyczaj zawieszania w dniu tym u belek w izbie „gwiazdek,” robionych z różnokolorowych oplatków na pamiątkę gwiazdy, symbolizującej narodziny Zbawiciela.] – kis csillag; (wojsko) csillag; (obchód wigilijny) karácsony, karácsony este; (podarunek) karácsonyi ajándék

gwiazdkowy, -a, -e [przymiotnik od: gwiazdka] – karácsonyi

Gwiazdnica błotna (*Stellaria palustris* Retz.) [1. gatunek rośliny z rodziny goździkowatych (*Caryophyllaceae*). W Polsce lokalnie pospolity i szeroko rozprzestrzeniony. 2. Roślina trwała wysokości 20-50 cm, o długich, rozestawionych łodygach. Liście niebieskozielone; podsadki nagie, na brzegach orzęsione. Gatunek stosunkowo rzadki; rośnie na siedliskach wilgotnych na niżu i w niższych położeniach górskich; u nas na całym niżu. Kwitnie V-VI.] – mocsári csillaghúr (*Stellaria palustris*)

Gwiazdnica pospolita (*Stellaria media* (L.) Vill.) [1. gatunek rośliny z rodziny goździkowatych (*Caryophyllaceae*). Gatunek kosmopolityczny, występuje w stanie dzikim na całym niemal świecie. W Polsce jest pospolita na całym obszarze. 2. Drobna roślina roczna lub dwuletnia o łodygach rozestawionych, jednoszeregowo owłosionych. Płatki białe, czasem zanikłe; kwitnie przez cały okres wegetacyjny, czasem i w zimie. Kosmopolityczna, chyba najbardziej ekspansywna roślina nasienna. Znane są 3 podgatunki występujące w różnych, zwłaszcza synantropijnych zbiorowiskach, na polach, w ogrodach, na przychaciach, ale też w lasach i zaroślach w całej Polsce. Kwitnie prawie cały rok.] – tyúkhúr v. közönséges tyúkhúr (*Stellaria media*) [a szegfűfélék (*Caryophyllaceae*) családjának csillaghúr (*Stellaria*) nemzetségbe tartozó, általánosan elterjedt, a nitrogénben gazdag talajokat kedvelő gyomnövényfaj. Egyéves, hideg évszaki növény; összel vagy télen csírázik, majd áttelel.]

Gwiazdnica pospolita (Stellaria media (L.) Vill.)

Gwiazdnica trawiasta (*Stellaria graminea* L.)

[Bylina wysokości do 1 m, o łodygach pokładających się, a niekiedy pnących się po sąsiednich roślinach. Kwiaty bardzo liczne; podsadki bloniaste, na brzegach nieorzęzione; liście barwy trawiastozielonej. Dość częsta, także u nas, na mokrych łąkach, pastwiskach, brzegach zarośli na niżu i w niższych położeniach górskich. Kwitnie V-VI.] – Pázsitos csillaghúr (*Stellaria graminea*)

Gwiazdnica trawiasta (Stellaria graminea L.)

Gwiazdnica wielkokwiatowa (*Stellaria holostea* L.)

[Bylina wysokości do 30 cm. Liście naprzeciwległe, u nasady zrośnięte; kwiaty większe niż u gwiazdnicy pospolitej, długości 6-8 mm, o białych płatkach, dwukrotnie dłuższych od kielicha. Rośnie w suchszych lasach liściastych i zaroślach na niżu i pogórzu; u nas w całym kraju. Kwitnie V.] – Olocsáncsillaghúr (*Stellaria holostea* L.)

Gwiazdnica wielkokwiatowa (Stellaria holostea L.)

gwiazdor [1. sławny aktor; też: człowiek wyróżniający się w jakiejś dziedzinie; 2. reg. odpowiednik Świętego Mikołaja] – filmcsillag, sztár; Mikulás

gwiazdorski, -a, -ie – sztár-; sztárja jellemző

gwiazdorstwo – sztrákodás, kitűnni vágyás

gwiazdowy, -a, -e [przymiotnik od: gwiazda] – csillagszerű, csillagos; csillag-

Gwiazdosz potrójny (*Geastrum triplex* Jungh.)

[gatunek grzybów należący do rodziny gwiazdoszowatych (*Geastraceae*)] –

Hármas csillaggomba (*Geastrum triplex*)

Gwiazdosz czteropromienny (*Geastrum*

quadrifidum DC. ex Pers.) [gatunek grzybów należący do rodziny gwiazdoszowatych (*Geastraceae*)] –

Fészkes csillaggomba (*Geastrum quadrifidum*)

gwiazdozbiór [obszar nieba o umownie wyznaczonych granicach] – csillagkép, csillagzat, csillagsoport

gwiazdy iskrzą się – csillagok ragyognak

gwiazdy migocą – a csillagok csillognak

gwiazdy na firmamencie – csillagok az égboltozaton

gwiazdy spadające – hullócsillagok

gwiazdy świecą – csillognak v. ragyognak a csillagok

gwiazdziak **protoplazmatyczny** – protoplazmatikus (élő) daganat

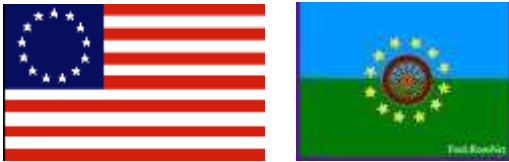
gwiazdziak włosowatokomórkowy (gąbczak, łac. *astrocytoma pilocyticum*, *spongioblastoma*, ang. pilocytic astrocytoma) [nowotworowy guz mózgu. Jest guzem o małej złośliwości (I° wg WHO). Najczęściej lokalizuje się w półkulach mózgu, podwzgórzu, przednim odcinku drogi wzrokowej (glejak nerwu wzrokowego) i móżdżku. Postępowanie

lecznicze zależy od umiejscowienia guza.]
 – *astrocytoma pilocyticum* v. pilocytas
 astrocytoma [A központi idegrendszer általában gyermekkori daganata. Jól elhatárolt, de nem tokos, cystas és/vagy solid daganat. Általában a cerebellumban, agytörzsben, hypothalamus régióban, vagy a látáspályában fordul elő. Okozhat hydrocephalust és tonsillaris beékelődést. A leggyakoribb tünetek a megnövekedett intracranialis nyomás eredményei, mint a fejfájás, hányinger, hányás, irritált hangulat, bizonytalan járás és látás problémák. A tünetek a daganat helyétől függenek. Az 5 éves túlélés 85-100% és a 20 éves túlélés 70%., astrocytoma juvenile, Juvenile Pilocytic Astrocytoma]

gwiazdzisty, -a, -e; gwieździsty, -a, -e [1. pelen gwiazd; 2. złożony z gwiazd – figur; 3. mający kształt gwiazdy; 4. świecący jak gwiazda] – csillag-; csillagos

gwiazdziście, gwieździcie – csillagan

gwiazdzista bandera – a csillagos lobogó

gwiazdziste niebo – csillagos ég

gwicht [1. daw. odważnik; 2. daw. ciężarek na łańcuchu, poruszający mechanizm zegara ściennego] – (dawno) súly (odważnik)

gwiezdny, -a, -e [1. złożony z gwiazd; 2. dotyczący przestrzeni kosmicznej; 3. pelen gwiazd] – csillagos, fénylő, ragyogó

gwiezdne wojny [amerykański projekt systemu przeciwrakietowego] – csillagháború

gwinciarka [maszyna do wyrabiania metalowych wkrętów i nakrętek] – menetvágó gép, csavarmentvágó gép

gwinciarz – csavarvágó ember

gwinea [1. w Wielkiej Brytanii przed dziesiątą reformą walutową: jednostka rozrachunkowa; 2. dawna złota moneta angielska] – (ang.) guinea (angol pénz); a forgalomból régen kivont 21 schilling értékű angol arany pénz

Gwinea (*Guinée, Republika Gwinei – République de Guinée*) [państwo w zachodniej Afryce nad Oceanem Atlantyckim, graniczące z Gwineą Bissau, Senegalem, Mali, Liberią, Wybrzeżem Kości Słoniowej i Sierra Leone.] – (ang.) Guinea (nyugat-afrikai állam)

Gwinea Równikowa, Republika Gwinei Równikowej (hiszp. *Guinea Ecuatorial, República de Guinea Ecuatorial*) [państwo w zachodniej Afryce. W czasach

kolonialnych pod nazwą Gwinea Hiszpańska. Graniczy z Kamerunem i Gabonem. WKontynentalna część państwa leży na półkuli północnej, a należąca doń wyspa Pagalu na południowej.] – Egyenlítői-Guinea [egy független afrikai ország, mely a Gabon és Kamerun között elterülő szárazföldi területet, valamint az Atlanti-óceánban fekvő néhány szigetet foglalja magába.]

gwint [spiralne wyźłobienie na bocznej ścianie śruby, wkrętu lub na wewnętrznej ścianie nakrętek] – csavarment, menet (*skręt*)

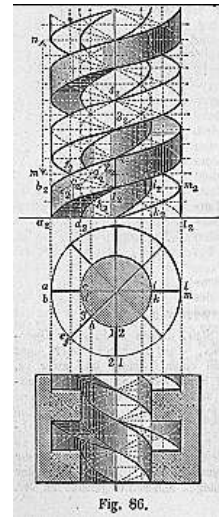

Fig. 86.

gwintować [nacinąć gwinty] – menettel v. csavarmenttel ellátni; menetet furni

gwintowanie – csavarmentezés

gwintowany, -a, -e – menetes, csavarmentes

gwintownica [urządzenie do nacinania gwintów zewnętrznych] – menetvágó, csavarmentvágó v. menetmetsző

gwintownica do mutr – menetfűró v. anyamenetfűró

gwintownik [narzędzie do nacinania gwintów wewnętrznych] – csavarmentmetsző v. csavarmentvágó munkás

gwintownik maszynowy – gépi menetfűró

gwintowy, -a, -e [przymiotnik od: gwint] – menet-, csavarment-; menetes, csavarmentes

gwintówka [strzelba z lufą gwintowaną] – (dawno) vontcsövű puská

gwizd [1. ostry, wysoki dźwięk powstający przy szybkim ruchu powietrza

przepuszczanego przez wąski otwór; 2. śpiew niektórych ptaków; 3. *łow. ryj dzika*] – fütty, füttyszó

gwizd ostrzegawczy – figyelmeztető füttyjel

gwizd spowodowany sprzężeniem zwrotnym – akusztikai visszacsatolás, begerjedés

gwizd wywołany sprzężeniem zwrotnym – begerjedés (erősítő)

gwizdać (*gwizdże*) – füttyülni, sípolni; (*rigó*) füttyenteni, rikkantani

gwizdanie [gwizd] – sípolás

gwizdawka [generator akustyczny nie posiadający elementów ruchomych zamieniający energię strumienia gazu lub cieczy w energię drgań akustycznych.] – síp

gwizdek [przyrząd do wytwarzania gwizdu; też: głos wytwarzany przez taki przyrząd] – síp, füttyülő

gwizdek dwutonowy – kéthangú síp

gwizdnąć (*gwizdnie*) — **gwizdać** [1. wydać gwizd; 2. gwizdać: odtwarzać melodię za pomocą gwizdania; 3. uderzyć; 4. ukraść; 5. gwizdać: lekceważyć kogoś lub coś] – sípolni, füttyenteni; elfüttyülni, süvíteni; (*átv.*) suhintani, sújtani; ellopni, elemelni, megfújni

gwizdź na to – füttyülök rá

gwizdnął go w leb – fejbe suhintotta

gwizdnąć na kogo/co – füttyszóval hívni v. odahívni *vkit/vmit*

gwizdnięcie – füttyentés, süvítés, (*átv.*) sújtás, suhintás; (*átv.*) ellopás, elcsenés, megfújás

gwizdzący, -a, -e – füttyülő, süvítő; (*átv.*) suhintó, lopó, ellopó

gwóździorz [astronom] – [*Słowniczek języka śląskiego*] asztronómus, csillagász

gwoli [przyimek komunikujący wraz z użytym po nim rzeczownikiem cel czynności, o której mowa w zdaniu] – (*dawno*) *vkinek* a kedvéért, *vki* miatt

gwoli komu/czemu – *vki/vmi* kedvéért

gwoździa – szeg, szegek

gwoździarka [prasa do wykonywania gwoździ z drutu] – szegecselőgép

gwoździarnia [warsztat gwoździarski] – szegkészítő műhely

gwoździarstwo – szeggyártás

gwoździarz [rzemieślnik, robotnik wyrabiający gwoździe; również sprzedawca gwoździ] – szegkészítő

gwoździk [1. zdr. od gwoźdz; 2. *pot.*; *zob.* goździk; 3. roślina z rodziny goździkowatych rosnąca w Europie, Azji i Afryce, hodowana jako ozdobna; goździk; 4. przyprawa używana m.in. do ciast,

uzyskiwana z wysuszonych pączków kwiatowych goździkowca; goździk; 5. mały gwoźdz] – kis szeg v. szög, szögecske; szegfü (*gwoździk*)

gwoździkowy, -a, -e [przymiotnik od: gwoździk] – szeg-

gwożdzenie – szegeelés, szegecselés

gwoźdz [kawalek cienkiego pręta metalowego, z jednej strony zastrzony, z drugiej zakończony główką] – szeg, szög; cipészszeg (*zabić (komu) gwoździa w głowę*: szöget üt (*vkinek*) a fejébe)

gwoźdz drewniany – ácszeg

gwoźdz hakowy – kampós szeg

gymba [buzia, twarz] – [*Słowniczek języka śląskiego*] arcocska, pofi, pofácska, szájacska; arc, orca

gymzić [włóczyć się bez celu] [*Teatr Śląski im Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach*] – cél nélkül kóborolni, csavarogni, kószálni, ögyelegni

gynsi pampek, gynsie pypmki [1. stokrotka; 2. stokrotki (prawdopodobnie)] – [*Słowniczek języka śląskiego*] százszorszép (*Bellis perennis* L)

gynsty [gęsty] – [*Słowniczek języka śląskiego*] sűrű, vastag

gypehalter [bagażnik rowerowy] – [*Słowniczek języka śląskiego*] kerékpár csomagtartója

gyrać [bekać] – [*Słowniczek języka śląskiego*] pározatni

gyszynk [prezent] – [*Słowniczek języka śląskiego*] ajándék [*Mikolajowy gyszynk*: Mikulás-napi ajándék]

gzić się [1. *pot.* o zwierzętach: biegać z bólu spowodowanego ukąszeniami gzów; 2. *posp.* o zwierzętach: ujawniać i zaspokajać popęd płciowy; 3. *wulg.* o ludziach: współżyć seksualnie] – rovarcsípéstől dühöngeni (*állat*); párzani, sárzani, görögni, búgatni, üzakedni, rigyetni, koslatni; cicázni, pajzánkodni, pajkoskodni

gzip (GNU zip) [to program komputerowy służący do bezstratnej kompresji danych, tworzony w ramach projektu GNU.] – (*inf.*) gzip [a GNU keretében fejlesztett, főleg Unix-alapú rendszereken használt freeware tömörítő program a korábban általánosan használt compress helyettesítésére; a tömörített file-ok kiterjesztése: .gz]

gzlo, giezlo, giezleczo, giezlko [1. gzlo (giezlko), koszula z białego płótna; noszona także jako ubiór domowy przez kobiety, mężczyzn i dzieci od średniowiecza do XVIII w.; 2. koszula lniana, przestrona, osobliwie kobieca; 3. luźna koszula

kobieca z cienkiego płótna, noszona w okresie średniowiecza i renesansu; giezło – (*dawno*) vászonzubbonny; bő női lenvászon ing

gzygzak [*pot.*; *zob.* **zygzak**] – zegzug, cikcakk

gzygzakowaty, -a, -e – zegzugos, cikcakkos

gzyms [1. **poziomo biegnący profilowany występ ściany**; 2. **wystające obrzeże sprzętów domowych lub mebli**; 3. **poziomy występ na zboczu skały**; 4. **listwa do zawieszania firanek**] – párkány, párkányzat; lécz, tartóléc

gzyms do firanki – függőnytartó

gzyms kominka – kandallópárkány, padka

gzyms koronujący lub wieńczący – koronázópárkány [az épületet legfelül lezáró zárópárkány v. főpárkány; az antik oszloprend háromrészes párkányát jelenti]

gzyms odleciał – a párkány levált, leszakadt

gzymsownik – párkánygalu

gzymsowy, -a, -e – párkány-

gzymsówka [cegła używana na gzymsy budynków] – párkánycsempé, párkánytégla

gżegżółka [*zob.* **Kukulka zwyczajna, kukulka** (nazwy ludowe: **gżegżółka, zazula**) (*Cuculus canorus*)] – (*kukulka*) kakukk (*Cuculus canorus*) [a madarak osztályának kakukkalakúak (*Cuculiformes*) rendjébe, ezen belül a kakukkfélék (*Cuculidae*) családjába tartozó egyik legismertebb madárfaj.]

gżenie się – párzás, sárlás, üzekedés, görgés, rigyetés, bűgás, tüzelés, koslatás